

ದುರ್ಗೇಶನಂದಿಸಿ

(ನಾಲ್ಕನೆಯ ಸಂಸ್ಕರಣ)

2002/5

ಬಿ. ವೆಂಕಟಾಚಾರ್ಯ

ಬೆಂಗಳೂರು ಸಿಟಿ :

ಬೆಂಗಳೂರು ಪ್ರಿಂಟಿಂಗ್ ಅಂಡ್ ಪಬ್ಲಿಷಿಂಗ್ ಕಂಪನಿ

1980

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_200215

UNIVERSAL
LIBRARY

OUP - 880--5-8-74--10,000

OSMANIA UNIVERSITY LIBRARY

Call No. **K83/V17D**

Accession No. **P.G.K223**

Author **చింతల భాంకు, B.**

Title **కుగ్రాకనందిని. 1930**

This book should be returned on or before the date last marked below.

ಶ್ರೀಯುತ ಬಿ. ವೆಂಕಟಾಚಾರ್ಯ

ದುರ್ಗೇಶನಂದಿನಿ

(ನಾಲ್ಕನೆಯ ಸಂಸ್ಕರಣ)

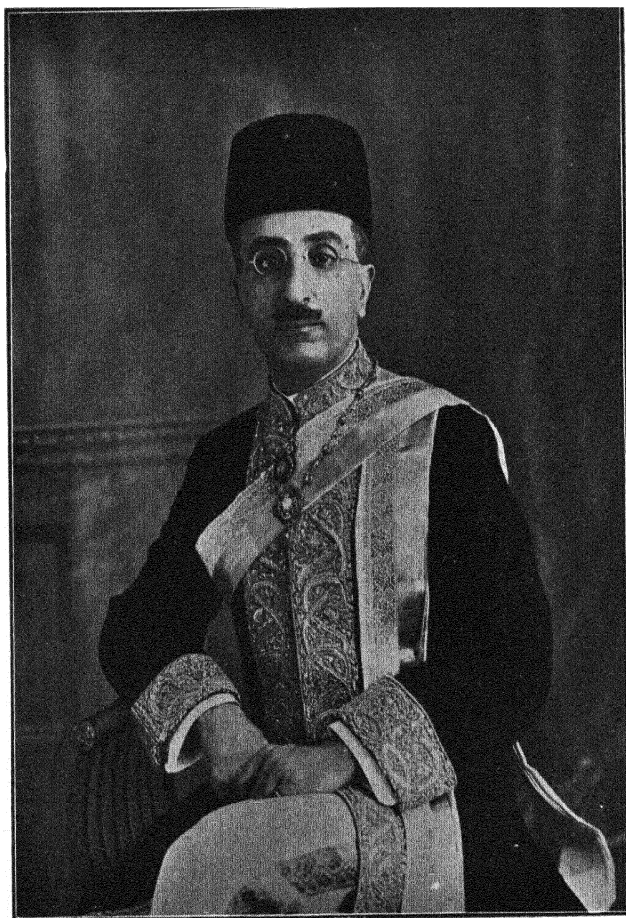
ಬಿ. ವೆಂಕಟಾಚಾರ್ಯ

ಬೆಂಗಳೂರು ಸಿಟಿ :

ಬೆಂಗಳೂರು ಪ್ರಿಂಟಿಂಗ್ ಅಂಡ್ ಪಬ್ಲಿಷಿಂಗ್ ಕಂಪೆನಿ

1930

ಬೆಂಗಳೂರು ಸಿಟಿ:
ಬೆಂಗಳೂರು ಪ್ರೆಸ್, ಮೈಸೂರು ರೋಡ್

SIR MIRZA M. ISMAIL, KT. B A. C I.E., O.B.E , AMIN-UL-MULK
DEWAN OF MYSORE

To
SIR MIRZA MAHOMED ISMAIL
KT., B.A., C.I.E., O.B.E.
AMIN-UL-MULK
DEWAN OF MYSORE

THIS WORK
(by special permission graciously granted) is most respectfully and loyally dedicated in token of the esteemed encouragement given to Kannada literature, and in commemoration of the **KNIGHTHOOD** graciously conferred on him by His Most Excellent Majesty the King George V, Emperor of India, on the New Year's Day of 1930 in appreciation of his high statesmanship.
By his patriotic admirer
SRI SALLAMMA.

P R E F A C E

A Novel in the sense in which it is understood in English is not familiar to the Kanarese-speaking public. I was therefore induced to undertake the translation of the present work, which is a novel by the well-known Bengali Novelist of the day—Babu Bankim Chander Chatterji.

The original Bengali work, of which this is a translation, has been translated into English and published under the distinguished patronage of Lord Lytton.

The works of Babu Bankim Chander Chatterji are many, and one of them, "Visha Vriksha" has since been translated into English by Mrs. Mariam S. Knight, and published with a preface by Mr. Edwin Arnold, C.S.I. Mr. Edwin Arnold introduces our author to the English public in these words: "The author is Babu Bankim Chatterji, a native gentleman of Bengal, of superior intellectual acquisitions, who ranks unquestionably as the first living writer of fiction in his Presidency. His renown is widespread among the Native readers, who recognize the truthfulness and power of his descriptions. Allowance being made for the loss which an original author cannot but sustain by the transfer of his style and method into another language and system of thought, it will be confessed, I think, that the reputation of 'Bankim Babu' is well deserved, and that Bengal has here produced a writer of true genius, whose vivacious invention, dramatic force and purity of aim, promise well for the new age of Indian vernacular literature."

Such being the reputation of the author among the English public, I need not apologize for introducing him to our Kanarese-speaking public. But I beg that my kind readers will not judge of the merits of the original work from my poor attempt to render it into our vernacular, which is much behind the times. I hope they "will not measure by the scale of perfection the meagre product of reality."

I am deeply indebted to Babu Bankim Chander Chatterji for his kind permission to publish this translation.

I hope my kind readers will show me the same indulgence and give me the same encouragement as they have done in respect of my previous works.

My thanks are due to my friend Mr. Gundappa for his great help to me in getting up this work.

Yadehally, }
31—3—85. }

B. VENCATACHARYA.

ಏರಡನೆಯ ಮುದ್ರಾವರ್ತಿಯ ವಿಜ್ಞಾನ

ಈ ಗ್ರಂಥದ ಮೊದಲ ಮುದ್ರಾವರ್ತಿಯ ಪ್ರತಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ಮುಗಿದು ಹೋಗಿ ಬಹಳ ಕಾಲವಾಯಿತು. ನನ್ನ ಸ್ನೇಹಿತರನೇಕ ಮಹನೀಯರು ಪುನಃ ಮುದ್ರಿಸಬೇಕೆಂದು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದರು. ಅವರ ಇಷ್ಟದಂತೆ ಮೊದಲ ಮುದ್ರಾವರ್ತಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಅಶುದ್ಧಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಪರಿಶೋಧಿಸಿ, ಪುನಃ ಮುದ್ರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಈ ಮುದ್ರಾವರ್ತಿಯಲ್ಲಿ, ಪಂಡಿತವರ್ಯರಾಗಿ ಸ್ವನಾಮಾಖ್ಯಾತರಾಗಿದ್ದ ಪ್ರಾತಃಸ್ಮರಣೀಯರಾದ ಶ್ರೀ ಎಸ್. ಜಿ. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯರವರು ನನಗೆ ತಿಳಿಸಿದ್ದ ಪ್ರಕಾರ ಕೆಲವು ಸುಧಾರಣೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ.

ಮೂಲಗ್ರಂಥ ಲೇಖಕರಾದ ಶ್ರೀ ಬಂಕಿಮಬಾಬುಯವರ ಗ್ರಂಥಗಳ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಹೇಳಬೇಕಿಲ್ಲ. ಅವರ ವರ್ಣನೆಯೇನು, ಭಾವವೇನು, ಭಾಷೆಯೇನು, ಚರಿತ್ರಘಟನೆಯೇನು, ರಚನಾಸೈಪುಣ್ಯವೇನು, ಅವರ ಲಿಪಿಯ ಕುಶಲತೆಯೇನು, ಉದ್ಘಾಟನೆಯ ಶಕ್ತಿಯೇನು, ಸೌಂದರ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿಯೇನು, ಘಟನಾ ಸಾಮಂಜಸ್ಯವೇನು, -ಸಕಲ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಒಂಕಿಮಬಾಬುಯವರು ಉಪನ್ಯಾಸ ಲೇಖಕರ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ರಾಜರಾಜೇಶ್ವರರಾಗಿ ವಿರಾಜಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರ ಗ್ರಂಥಗಳೆಲ್ಲವೂ ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದುವೆಂದು ಪುನಃಪುನಃ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಅವುಗಳೆಲ್ಲಂದಾದ 'ಕೃಷ್ಣಚರಿತ್ರೆ' ಎಂಬುದು ಸರ್ವೋತ್ಕೃಷ್ಟವಾದುದೆಂದು ಅಂಗೀಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಅದನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡಿಸಬೇಕೆಂಬ ನನ್ನ ಮನೋರಥವು ಈಗಿನಗಿರುವ ಅನನುಕೂಲ ಬಾಹುಳ್ಯದಿಂದ ಹೇಗೆ ಪರಿಣಮಿಸುವುದೋ ಅದನ್ನು ಹೇಳಲಸಾಧ್ಯ. ಮಹನೀಯರಾದ ಕನ್ನಡ ಭಾಷಾಸೇವಿಗಳ ಉದಾರ ಆಶ್ರಯದಿಂದ ಕೈಗೂಡತಕ್ಕ ಕೆಲಸವಾಗಿದೆ.

ಬಹು ಭಾಷಾ ತತ್ವಜ್ಞರಾದ ಜಿ. ಎಫ್. ಬ್ಲಮ್‌ಹಾರ್ಟ್ (J. F. Blumhardt) ಎಂಬ ಮಹಾ ಪಂಡಿತ ಪುಂಗವರು 1895ನೆಯ ಇಸವಿ ಫೆಬ್ರವರಿ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಬಂಕಿಮಬಾಬುಯವರನ್ನೂ ಅವರ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ ಕುರಿತು ಬರೆದಿರುವ ಕೆಲವು ಅಂಶಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ಪಾಠಕರ ಅವಗಾಹನಕ್ಕೆ ಸಲುವಾಗಿ ಇದರಡಿ ಬರೆದಿರುವೆನು :—

“Bankim Chandra Chatterjee was unquestionably the greatest novelist that India has ever produced. No other writer has done so much to improve the style and to raise the tone of Bengali literature. His severe criticism on the worthless and ephemeral

productions of so many of his fellow country-men, his fearless exposure of the faults and shortcomings of Hindu Social life and of the evils arising from a corrupt and superstitious form of Hindu religion have brought about a complete evolution in the History of Bengali literature.

He was himself a vigorous author. His works display a wonderful power of description of human life and character, which render them so deeply interesting and instructive * * * *

Towards the close of his life Bankim Chandra appeared as an advocate of a reformed system of Hindu Religion and a teacher of the sublime philosophy of the Bhagavadgita. His 'Krishna Charitra' or Life of Krishna, which was first published in 1886, is by many considered to be his finest work. * * * *

Bankim Chandra was also an able exponent of intellectual and scientific research. He was himself a perfect master of the English language, as well as of Sanskrit. * * * *

The story (Krishna-Kānta's Will) is written with much dramatic force, tragic indeed, but enlivened by passages of humorous descriptions. The moral lesson intended to be conveyed is obvious—in fact the chief aim of the author in all his works appears to have been to promote the amelioration of Hindu Society and to teach the vital importance of a reliance on religious principles in the affairs of life."

ಮೇಲಿನ ಸುಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಒಂದೊಂದು ವಿಶೇಷಣವೂ ದುರ್ಗೇಶ ನಂದಿನಿಯಲ್ಲಿ ಸಮನ್ವಯವಾಗಿ ಸಾರ್ಥಕಗೊಳ್ಳುವುದು—ದುರ್ಗೇಶನಂದಿನಿಯು ನವರಸಭರಿತವಾದ ಸರ್ವೋತ್ಕೃಷ್ಟ ಕಾದಂಬರಿಯೆಂಬುದು ಸರ್ವಸಮ್ಮತವಾಗಿದೆ. ಈ ಕನ್ನಡ ಗ್ರಂಥವು ನನ್ನ ಅನುಮತಿಯಿಂದ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಗೆ ಪರಿವರ್ತಿತವಾಗಿದೆಯೆಲ್ಲದೆ ಇತರ ದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷೆಗಳಿಗೂ ಪರಿವರ್ತಿತವಾಗಿದೆ.

ಬಂಕಿಮಬಾಬುವರು ಇಂಗ್ಲೀಷರ ಸರಕಾರದಲ್ಲಿ ಗೌರವ ಪದವಿಯಲ್ಲಿದ್ದು, 'ರಾಯಬಹದೂರು' ಹಾಗೂ 'C.I.E.' ಎಂಬ ಬಿರುದುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿ ಸಮ್ಮಾನಿತರಾಗಿದ್ದು, 1894ನೆಯ ಇಸವಿ ಮೇ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ, 57ನೆಯ ವರ್ಷದ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಪರಂಧಾಮವನ್ನೈದಿದರು.

ಬಂಕಿಮಬಾಬುವರ ಉಪನ್ಯಾಸಗಳೆಲ್ಲೊಂದೆರಡನ್ನು ಹೊರತು ಉಳಿದ ಎಲ್ಲಾ ಉಪನ್ಯಾಸಗಳನ್ನೂ ಅವರ ಅನುಮತಿಯಿಂದ ಕನ್ನಡಿಸಿರುವೆನು. ಅವರ

ಗ್ರಂಥಗಳ ಸ್ವತ್ತಾಧಿಕಾರವನ್ನು ' ವಸುಮತಿ ' ಎಂಬ ಪತ್ರಿಕೆಯವರು ಈಗ್ಗೆ ಎರಡು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡುಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಬೆಲೆಗೆ ಕೊಂಡುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಅದರಿಂದಲೇ ಬಂಕಿಮಬಾಬುವರ ಗ್ರಂಥಗಳ ಉತ್ಕರ್ಷಯನ್ನೂ ಸ್ವದೇಶ ಭಾಷಾಸೇವಿಗಳಾದಾ ದೇಶದವರ ಅಭಿರುಚಿಯನ್ನೂ ಸುಲಭವಾಗಿ ಊಹಿಸ ಬಹುದು. ಕನ್ನಡಿಗರಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಕಾಸಿಗೆ ಕೊಟ್ಟರೂ ಕೊಂಬುವವ ರಿಲ್ಲ!! ಇದು ಶೋಚನೀಯವಾದುದೆಂದು ಚಿಂತಾಶೀಲರು ತಿಳಿಯದಿರರು. ನಾವು ಪರಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಉದ್ದುದ್ದಾದ ಭಾಷಣಗಳನ್ನೊದರಿಕೊಳ್ಳುವ ದೇಶಾಭಿ ಮಾನಿಗಳಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿರುವರೆಂಬ ವಾಹಿನಿಯನ್ನು ಸಾರ್ಥಕಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳ ತಕ್ಕವರೆಂದಿನೂ ತೋರದಿರುವುದು ಅಚ್ಚರಿದೋರುವುದು !!

ಮೈಸೂರು, ()
1910.)

ಇತಿ,
ಬಿ. ವೆಂಕಟಾಚಾರ್ಯ.

ವಿಜ್ಞಾಪನೆ

ಈ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಮೈಸೂರು ಸರ್ಕಾರದ ವಿದ್ಯಾ ಇಲಾಖೆಯ ಟೆಕ್ನಿಕ್ಯು ಬುಕ್ಸ್ ಕಮಿಟಿಯವರು 1922-23 ನೆಯ ವರುಷಕ್ಕೆ S.S.I.C. ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಪಠ್ಯ ಪುಸ್ತಕವನ್ನಾಗಿ ಚುನಾಯಿಸಿ ತನ್ನೂಲಕ ಗ್ರಂಥಕರ್ತರ ಗ್ರಂಥಗಳ ಪುನರುಜ್ಜೀವನಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶಕೊಟ್ಟು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ನಾನು ಚಿರಋಣಿಯಾಗಿರುವೆನು.

ಮುಂದೆಯೂ ಇದೇ ರೀತಿ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವು ದೊರೆಯುತ್ತಿರುವುದೆಂದು ನಂಬುವೆನಲ್ಲದೆ, ಪಾಠಕಸುಹಾಶಯರ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವೂ ಒಂದಿನಂತೆ ದೊರೆಯು ತ್ತಿರಬೇಕೆಂದು ಕೋರುವ,

ಮೈಸೂರು, ()
1922.)

ಬಿ. ವಿ. ನರಸಿಂಹೈಯ್ಯಂಗಾರ್

ವಿಜ್ಞಾಪನೆ

ಈ ಗ್ರಂಥಕರ್ತರ ಖ್ಯಾತಿಯು ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಾಶಸ್ಥಿಗೆ ಬರುತ್ತಿರುವುದೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಈ ಗ್ರಂಥದ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಸಂಸ್ಕರಣವೇ ದೃಷ್ಟಾಂತರವಲ್ಲವೆ? ಇವರ ಗ್ರಂಥಗಳು ಇಡೀ ಕರ್ನಾಟಕದ ಕನ್ನಡ ಭಾಷಾಭಿವಾಹಿನಿಗಳಿಂದಲೂ, ನಮ್ಮ ಸರ್ಕಾರದ ಪಠ್ಯ ಪುಸ್ತಕ ಕಮಿಟಿಯವರಿಂದಲೂ, ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದವರಿಂದಲೂ ಸಮ್ಮಾನಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಗ್ರಂಥಗಳ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯು ದಿನೇ ದಿನೇ ಹೆಚ್ಚು ವೃದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತಿರುವುದು ಬಹು ಶ್ಲಾಘನೀಯವಾಗಿರುವುದು. ಈ ರೀತಿ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವು ದೊರೆಯುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಗ್ರಂಥಗಳ ಗೌರವಕ್ಕನುಗುಣವಾದ ಯೋಗ್ಯರೂಪದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚುರಪಡಿಸಬೇಕೆಂಬ ಪಾಠಕ ಮಹನೀಯರ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ನಡೆಯಲು ಸಕ್ರಮಿಸಿರುವೆನು.

ಬಹುಮಾನಿತರಾಗಿಯೂ, ಮುದ್ರಣ ಕಾರ್ಯ ನಿಪುಣರಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಬೆಂಗಳೂರು ಪ್ರಿಂಟಿಂಗ್ ಅಂಡ್ ಪಬ್ಲಿಷಿಂಗ್ ಕಂಪೆನಿಯವರು ಈ ಗ್ರಂಥಕರ್ತರ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿನ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಅಂದವಾಗಿಯೂ ಉತ್ತಮ ಕಾಗದದಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚು ಮಾಡಿ ಕನ್ನಡಿಗರ ಮೆಚ್ಚುಗೆಗೆ ಅರ್ಹತೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿರುವುದಕ್ಕೆ ಅವರಿಗೆ ನಾನು ಕೃತಜ್ಞಳಾಗಿರುವೆನು.

ಕನ್ನಡ ಭಾಷಾ ಪಕ್ಷಪಾತಿಗಳ ಮಹದಾಶ್ರಯವು ನನ್ನೀ ಪ್ರಯತ್ನಕ್ಕೆ ಸರ್ವದಾ ದೊರೆಯುತ್ತಿರಬೇಕೆಂದು ಕೋರುವೆನು.

ಬೆಂಗಳೂರು ಸಿಟಿ,)
10-3-30.)

ಎಸ್. ಶಲ್ಲಮ್ಮ.

ವಿಜ್ಞಾನ ಪುಸ್ತಕ

ಈ ಗ್ರಂಥವು ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಬರಹವಾಗಿ ಪ್ರಚಾರಗೊಂಡಿರುವ (Novel) ನಾವೆಲಾ ಎಂಬ ಉಪನಾಸನ ಗ್ರಂಥಗಳಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

‘ನಾವೆಲಾ’ ಎಂದರೆ ಉಪನಾಸನ. ನಾವೆಲ್ ಎಂಬುದು ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲೊಂದು ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಶೇಷವು. ಈಚೆಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲದಿಂದ ಅದರ ಪ್ರಾಬಲ್ಯವುಂಟಾಯಿತು. ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹುಡುಗರು ತಮ್ಮ ನೃದ್ಧಪಿತಾಮಹಿಯರ ಬಳಿ ಕುಳಿತು ಅವರು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ ಆಶ್ಚರ್ಯಕರವಾದ ಅದ್ಭುತ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಆತುರರಾಗಿ ಆದರದಿಂದ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದರೋ, ಹಾಗೆ ಅಲೌಕಿಕ ಅದ್ಭುತ ಘಟನಾವಳಿಗಳನ್ನುಳ್ಳ ಸಾಮಾನ್ಯ ಉಪನಾಸನಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಅನೇಕರು ಈಚೀಚಿನವರೆಗೆ ತೃಪ್ತರಾಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಚಾರ್ಲೆಸ್ ಡಿಕ್ಯೆನ್ಸ್ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯವಾಗಿ ಭಾವಹೀನನಾದಾ ಉಪನಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಅದ್ಭುತ ಘಟನಾವಳಿಗಳು, ಅದ್ಭುತ ಜನರು, ದೇವತೆಯರು, ದೈತ್ಯರು ಮುಂತಾಗಿ ವರ್ಣಿತರಾಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಕಥೆಯು ಕೇವಲ ಅಸಾಧಾರಣವಾದ ಮಾನುಷಾತೀತ ವ್ಯಾಪಾರಗಳನ್ನುಳ್ಳದ್ದಾಗಿದ್ದರೆ ಜನರಿಗದು ಚಿತ್ತಾಕರ್ಷಣವಾಗಿ ಉಪನಾಸನವು ಪುಶಂಸಾಸ್ಪದವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಉಪನಾಸನಗಳು ನಾಯಕ ನಾಯಕಿಯರ ಪುಣ್ಯಕಥೆಗಳನ್ನುಳ್ಳವಾಗಿದ್ದರೆ ಅವುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಪಾಠಕರು ಪರಿತ್ಯಕ್ತರಾಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದುದರಿಂದ ಅಂತಹ ಉಪನಾಸನಗಳೇ ಬಹುಕಾಲದವರೆಗೂ ಆದರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಈಗಾ ದಿವಸಗಳು ಕಳೆದುಹೋದುವು. ಇಂಗ್ಲೆಂಡು ದೇಶದಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮತಃ ಫೀಲ್ಡಿಂಗ್, ಸರ್ ವಾಲ್ಟರ್ ಸ್ಕಾಟ್ ಎಂಬವರು ಹೊಸ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನವಲಂಬಿಸಿ, ನಾವೆಲಗಳನ್ನು ಬರೆದರು. ತದಾರಭ್ಯ ಇಂಗ್ಲೀಷು ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ನಾವೆಲ ಯುಗವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಬಳಿಕ ಇತರ ಅನೇಕ ಲೇಖಕರು ನಾವೆಲಗಳನ್ನು ಬರೆಯಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ, ಈಗ ಇಂಗ್ಲೀಷು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ನಾವೆಲಗಳು ಅಸಂಖ್ಯಾತವಾಗಿ ಸಕ್ಷತ್ರಗಳಂತೆ ತುಂಬಿವೆ. ಇಂಗ್ಲೀಷು ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಯುಗಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುವುದಾದರೆ, ಹತ್ತೊಂಭತ್ತು ಇಪ್ಪತ್ತನೆಯ ಶತಾಬ್ದಗಳನ್ನು ಯಥಾರ್ಥವಾಗಿ ನಾವೆಲ ಯುಗಗಳೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ಇಂಗ್ಲೀಷು ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಈಗ್ಗೆ ಪ್ರಾಯಶಃ ಐವತ್ತು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ವಂಗಭಾಷೆಯ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಸಂಪೂರ್ಣವಾದ ಬದಲಾವಣೆಗಳುಂಟಾಗಿವೆ. ಪ್ರಕೃತ ವಂಗಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಾವಾ ವಿಧ ವರ್ತಮಾನ ಪತ್ರಿಕೆಗಳೆಂಟೋ, ಅದೇ ಮಾದರಿಯ ಮಾಸಪತ್ರಿಕೆಗಳು, ದೈನಿಕ, ಸಾಪ್ತಾಹಿಕ, ಪಾಕ್ಷಿಕ, ಮಾಸಿಕ, ತ್ರೈಮಾಸಿಕ ಮುಂತಾದುವುಗಳು ನೂರಾರು ಹುಟ್ಟಿ ಅನೇಕ

ಸಹಸ್ರ ಸಹಸ್ರ ಪ್ರತಿಗಳಾಗಿ ಪ್ರಚಾರವಾಗುತ್ತಿವೆ. ಅದಲ್ಲದೆ ಭೌತಿಕ, ಚಿಕಿತ್ಸಾ ಪದಾರ್ಥವಿಜ್ಞಾನ, ಭೂತತ್ವ ಮುಂತಾದ ಅನೇಕಾನೇಕ ಶಾಸ್ತ್ರಸಂಬಂಧವಾದ ಪುಸ್ತಕಗಳುಂಟಾಗಿವೆ. ಅಷ್ಟೊಂದು ಅಲ್ಪಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಂಗಭಾಷೆಯು ಅಷ್ಟೊಂದು ಉನ್ನತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದನ್ನು ಯೋಚಿಸಿದರೆ ಪರನಾಶ್ಚರ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ಉನ್ನತಿಗೆ ಪ್ರಧಾನ ಕಾರಣವು ಇಂಗ್ಲೀಷು ಸಾಹಿತ್ಯವಾಗಿದೆ. ಸಮ್ರಾಜ್ಯ ಕರ್ಣಾಟದೇಶದಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೀಷು ಭಾಷೆಯ ಪ್ರಾಚುರ್ಯವು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದ್ದರೂ ದೇಶಭಾಷೆಯು ಮಾತ್ರ ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನದೇಶದ ಇತರ ದೇಶಗಳಂತೆ ಕಾಲಾನುಗುಣವಾದ ವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದು ಕೇವಲ ಏಷ್ಯಾದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಸಮ್ರಾಜ್ಯ ಸಾಕಾದಷ್ಟು ವರ್ತಮಾನ ಪತ್ರಿಕೆಗಳು ಇಲ್ಲವು. ಇರುವ ಬಂದಿವೆ ಪತ್ರಿಕೆಗಳು ಓದುವವರಿಲ್ಲದೆ ಗತಾಯುಗಳಾಗಿ ಮುಮೂರ್ಷಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿವೆ. ಶಾಸ್ತ್ರಸಂಬಂಧವಾದ ಪುಸ್ತಕಗಳೇ ಇಲ್ಲ. ಪುಸ್ತಕ ಲೇಖಕರು ಕೇವಲ ವಿರಳರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣವು ತೋರುವುದೇನೆಂದರೆ:—ಸಮ್ರಾಜ್ಯ ಇಂಗ್ಲೀಷು ಭಾಷಾಭಿಜ್ಞರಾದವರು ತಾವು ಓದುವ ವಿದ್ಯಾಲಯದ ಉಪಾಧಿಗಳನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿಟ್ಟರೆ ಕೃತಕಾರ್ಯರಾದೆವೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ತಟಸ್ಥರಾಗಿ, ದೇಶಭಾಷೆಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಲಕ್ಷ್ಯಕೊಡದೆ ಉದಾಸೀನರಾಗಿರುವುದೇ ಶೋಚನೀಯವಾದೀ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಕಾರಣವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಇಂಗ್ಲೀಷು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಕೃತವಿದ್ಯರಾಗಿರುವ ನಮ್ಮ ಅನೇಕ ಪಂಡಿತಮಹಾಶಯರು ನಿಂದಿತರಾದೆವೆಂದು ತಿಳಿಯಕೂಡದು. ಅವರಿಂದಲೇ ದೇಶಕ್ಕೆ ಮಂಗಳವುಂಟಾಗಿ ಕಾರ್ಯಸಿದ್ಧಿಯಾಗಬೇಕಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅವರನ್ನು ನಾವೆಂದಿಗೂ ದೂಷಿಸಲಾರೆವು. ಮುಂದಾದರೂ ಅವರು ವ್ರತದೋಷಾದಿಯಲ್ಲಿ ಕೈಗೊಂಡಿರುವ ತಾಟಸ್ಥ್ಯಭಾವವನ್ನು, ವ್ರತಭಂಗವಾದರೂ ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲವೆಂದು ತ್ಯಜಿಸಿ, ತಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾಪಾರಂಗೆತೆಯ ಪುಭಾವದಿಂದ ದೇಶಭಾಷೆಯನ್ನು ಇತರ ದೇಶೀಯರಂತೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನೈದಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ, ಸರ್ಕಾರದವರವರನ್ನು ಸುಶಿಕ್ಷಿತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದುದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಫಲಪ್ರಾಪ್ತಿಯುಂಟಾಗಿ ಅದರಿಂದ ದೇಶಕ್ಕೆ ಬಹೂಪಕಾರವಾಗುವುದು. ಅದನ್ನವರೇ ಒಪ್ಪದಿರರು.

ಇಂಗ್ಲೀಷ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ನಾವೆಲ ಯುಗವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿದೆಯೆಂದು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ್ದೇವಷ್ಟೆ. ಇಂಗ್ಲೀಷು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸಂಘರ್ಷಣೆಯಿಂದ ಇಂಗ್ಲೀಷು ಭಾವಗಳಿಗೆ ಅನುಕರಣವಾಗಿ ವಂಗಭಾಷಾ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ನಾವೆಲ ಯುಗವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿರುವದೇನು ಆಶ್ಚರ್ಯ? ವಂಗಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮತಃ ಒಬ್ಬಬ್ಬರು ಪಂಡಿತರು ನಾಲ್ವಾರು ನಾವೆಲಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಆಗ ನಾವೆಲ ಯುಗವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಬಾಬು ಬಂಕಿಂ ಚಂದ್ರ ಚಟ್ಟೋಪಾಧ್ಯಾಯರ

'ದುರ್ಗೇಶ ನಂದಿನಿಯು' ಪ್ರಕಾಶವಾಯಿತು. ತದಾರಭ್ಯ ಬಂಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕಾನೇಕ ನಾವೆಲಗಳು ಹುಟ್ಟಿದುವು. ಆಗಲಿಂದಲೇ ವಂಗಭಾಷಾ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ನಾವೆಲ ಯುಗವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಅದೇ ಬೀತಿಯಾಗಿ ನಮ್ಮ ವೇಶದಲ್ಲಿಯೂ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಪಾರಂಗತರಾಗಿರುವ ನಾಲ್ವಾರು ಪಂಡಿತರು ಉದಾಸೀನರಾಗದೆ ಶಾಸ್ತ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಬಂಧವಾದ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಬರೆಯಲು ತೊಡಗಿದರೆ ನಮ್ಮ ದೇಶಭಾಷೆಯೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಕೃತ ಕಾಲಾನುಗುಣ್ಯವಾದ ಉನ್ನತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ವಂಗಭಾಷೆಯೇ ಉದಾಹರಣವಾಗಿದೆ. ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪಂಡಿತರಿಂದಲೇ ಕಾರ್ಯ ಸಾಧನೆಯಾಗುವುದೆಂದು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಕೂಡದು. ಹಾಗೆ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವುದೂ ಸರಿಯಲ್ಲ. ಅವರು ಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ತಿಳಿಯದ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪಾರಂಗತರಾಗಿರುವ ಕಾರಣ ಅವರು ಅದರ ತತ್ವಾನ್ವೇಷಣದಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಾಕೃತವಾದ ದೇಶಭಾಷೆಯು ಅವರು ನೋಡತಕ್ಕುದಲ್ಲ. ಅವರವಧಾನಕ್ಕೂ ಯೋಗ್ಯವಾದುದಲ್ಲ. ಅದರಿಂದ ತಮಗೆ ಕಾರ್ಯಕಾರಿಯಲ್ಲವೆಂದು ಉದಾಸೀನರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಅದು ಸಹಜವಾದುದೇ ಅಹುದು. ಏಕೆಂದರೆ, ಅವರು ವಿಶೇಷ ದುರೂಹ ಅಪ್ರಾಕೃತ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಸಂಬಂಧವಾದ ನಿಗೂಢ ತತ್ವಾನ್ವೇಷಣದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪ್ತರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ! ಅಂತಹವರನ್ನು ಲೌಕಿಕ ಪ್ರಾಕೃತ ಭಾಷೆಯ ಉನ್ನತಿಯ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಕೊಡಬೇಕೆನ್ನುವುದು ಯುಕ್ತಸಂಗತವಲ್ಲವಾಗಿ ತೋರುತ್ತದೆ. ಅತವನ, ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಪಾರಂಗತರಾದ ಪಂಡಿತರಿಂದಲೇ ಈ ಕಾರ್ಯಸಿದ್ಧಿಯಾಗಬೇಕು.

ನಾವೆಲ ಹೇಗೆ ಉಂಟಾಯಿತು? ಮತ್ತು ನಾವೆಲನ ಉದ್ದೇಶವೇನು? ಈ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಒಂದೆರಡು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳುವುದು ಅವಶ್ಯಕವು. ಮೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಅಲೌಕಿಕವಾದ ಅಪ್ರಾಕೃತ ಘಟನಾವಳಿಗಳನ್ನೂ, ಅಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾದ ಮಾನವ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನೂ ಕಥೆಗಳನ್ನೂ ಓದಿ ಜನರು ತೃಪ್ತರಾಗುತ್ತಿದ್ದುದು ಕ್ರಮಕ್ರಮವಾಗಿ ನಿಂತುಹೋಗುತ್ತಾ ಬಂದಿತೆಂದು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ್ದೇವೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಘಟನೆಗಳನ್ನೂ, ನೈಸರ್ಗಿಕ ಮನುಷ್ಯ ವಿಷಯವಾದ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ಮಾಡುವ ಪದ್ಧತಿಯು ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಆದರಾಗಲೂ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಅಪ್ರಾಕೃತ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನಾರೋಪಿಸಿ ವರ್ಣನೆಯಾಡುವುದು ತಪ್ಪಲ್ಲ. ಅದು ಕೆಲವುಕಾಲ ನಡೆದುಬಂದುದರಲ್ಲಿಯೂ ಪಾಠಕರಿಗೆ ಅಭಿರುಚಿಯು ತಪ್ಪಿಹೋಯಿತು. ತರುವಾಯ ವಿತಹಾಸಿಕ ಘಟನಾವಳಿಗಳನ್ನು ಲಂಬಿಸಿ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವ ಸಂಪ್ರದಾಯವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ ಆ ಗ್ರಂಥಗಳು ಕೆಲವುಕಾಲ ಪಠನೀಯಗಳಾಗಿದ್ದು, ಕೆಲವು ಲೇಖಕರು ಆ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನಾಯಕರಾದ ವೀರವಿರುಷರ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನೂ ಅವರ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೂ

ಅಪ್ರಾಕೃತವಾಗಿ ವರ್ಣನೆ ಮಾಡತೊಡಗಿದುದರಿಂದ ಅವುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನೈರಾತ್ಮ್ಯ ಉಂಟಾಯಿತು. ಅದಲ್ಲದೆ, ಕ್ರಮೇಣ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿತರಾದ ನಾಯಕರಾದ ವೀರಪುರುಷರ ಸಹಜವಾದ ನಡತೆಯೂ ಕಾರ್ಯಗಳೂ ಸಾಧಾರಣ ಜನರಿಗೆ ಅಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಕಂಡುಬಂದುವಲ್ಲದೆ, ಕೆಲವು ಪ್ರಮೇಯಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಗ್ರಂಥಗಳು ಪೂರ್ವೋಕ್ತ ಕಟ್ಟುಕಥೆಗಳಿಗೆ ಹತ್ತಿರ ಹತ್ತಿರ ಹೋಲಿಕೆಯಾಗುವ ಸಂಧವನೂ ಕಂಡಿತು. ಅದುಕಾರಣ ಆ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಗ್ರಂಥಗಳೂ ಕೆಲವು ದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ವಿರಳವಾಗುತ್ತಾ ಬಂದು, ಇತಿಹಾಸ ಸಂಬಂಧವಾದ ನಾವೆಲಿಗೆ ಬದಲಾಗಿ ಗಾರ್ಹಸ್ಥ್ಯ ಸಂಬಂಧವಾದ ನಾವೆಲುಗಳು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ, ಕ್ರಮೇಣ ನಿಯಮಿತ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾದುದಾಗಿಯೂ, ಮನುಷ್ಯಚರಿತ್ರೆ ಪರಿಚಾಯಕವಾದುದಾಗಿಯೂ, ಮನುಷ್ಯನ ಸದ್ವ್ಯವಹಾರ ನಡತೆಗಳಿಗೆ ಮೂಲಸೂತ್ರ ಜ್ಞಾಪಕಜನಕವಾದುದಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದ ನಾವೆಲುಗಳ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಯಿತು. ಅಂತಹ ಗ್ರಂಥಗಳ ಉದ್ದೇಶವೇನೆಂದರೆ :—ಸಮಾಜದ ಹಾಗೂ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಅಂಗಭೂತನಾದ ಮನುಷ್ಯನ ಚರಿತ್ರೆ ನಡತೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಅತ್ಯಾಚಾರ, ದುರಾಚಾರ, ಅಸದ್ವ್ಯವಹಾರ, ದುರ್ನಡತೆ ಮುಂತಾದುವುಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಣೆಗಳೊಡನೆ ಚಿತ್ರಿಸಿ ಅವುಗಳಿಂದಂಟಾಗುವ ವಿಪತ್ತುಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಪುತಿ ಒಬ್ಬನೂ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಸದ್ವ್ಯವದಿಂದ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದುದನ್ನು ತೋರಿಸತಕ್ಕುದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ರೀತಿಯಾದ ಉದ್ದೇಶವು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅಂಕಿತವಾಗಬೇಕಾದರೆ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೋದಿದ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಉದ್ವಿಷ್ಟವಾದ ಆಯಾ ಭಾವೋದಯಗಳನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಹಾಗೆ ಘಟನಾವಳಿಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿ ಕೌಶಲದಿಂದ ರಚಿಸಬೇಕು. ನಾವೆಲ ಎಂಬುದು ಸಮಾಜದ ಹಾಗೂ ಮನುಷ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯ ಪುತಿಚಿತ್ರವಾಗಿ ಪುತಿ ಒಬ್ಬ ಪಾಠಕರ ಮನಸ್ಸಿಗೂ ಮುಕುರಸ್ವರೂಪವಾಗಿರಬೇಕು. ನಾವೆಲಗಳಾ ಉದ್ವಿಷ್ಟ ಫಲ ಸಿದ್ಧಿಗೆ ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಾಧಕವಾಗುತ್ತದೆಂಬುದರ ಮೇಲೆ ಅವುಗಳ ಉತ್ಕರ್ಷಪ ಕರ್ಷವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ದಾರ್ಶನಿಕರನೇಕರು ನಾವೆಲಗಳು ಶುದ್ಧವಾದ ಉದ್ದೇಶವುಳ್ಳವುಗಳಾಗಿದ್ದರೆ ಅವು ಸಮಾಜತತ್ತ್ವ ಅಥವಾ ಸಮಾಜ ವಿಜ್ಞಾನವಾಗಿ (Sociology) ಪರಿಣಮಿಸುವವೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ಪೂರ್ವೋಕ್ತ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಗ್ರಂಥಗಳು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಪುಚಾರವಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಈ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಬರೆಯಲು ಪ್ರೇರಿತನಾದೆನು.

ಈ ಉಪನ್ಯಾಸದ ಮೂಲಗ್ರಂಥವು ಕಲಕತ್ತಾದಲ್ಲಿ ವಿಖ್ಯಾತ ಉಪನ್ಯಾಸ ಪ್ರಣೇತರಾದ ಶ್ರೀಯುತ ಬಾಬು ಬಂಕಿಂ ಚಂದ್ರ ಚಟ್ಟೋಪಾಧ್ಯಾಯರಿಂದ ಬಂಗಾಳಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಆ ಪುಸ್ತಕವು ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಭಾಷಾಂತರ

ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟು, ಭಾರತವರ್ಷದ ಭೂತಪೂರ್ವ ಗವರ್ನರ್ ಜನರಲ್ ಮಹಾ ಮತಿ ಲಾರ್ಡ್ ಲಿಟ್ಟನ್ ಸಾಹೆಬ ಬಹದ್ದೂರ್‌ನವರ ಆಶ್ರಯದಿಂದ ಪುಚಾರ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

ಮೂಲಗ್ರಂಥಕರ್ತರಾದ ಬಂಕಿಮ ಬಾಬುಯವರ ಗ್ರಂಥಗಳು ಅನೇಕ ಉಂಟು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ 'ಏಷ್ಯಾಕ್ಸ್'ವೆಂಬ ಗಾರ್ಹಸ್ಥ್ಯ ಸಂಬಂಧವಾದೊಂದು ನಾವೆಲು ಈಚೆಗೆ ಮಿಸ್ಟ್ರಿಸ್ ಮೇರಿಯಂ ಎಸ್. ನೈಟ್ ಎಂಬುವರಿಂದ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲಿ ಭಾಷಾಂತರಿಸಲ್ಪಟ್ಟು, ಮೆಸ್ಸರ್ ಎಡ್ವಿನ್ ಆರ್ನೋಲ್ಡ್, ಸಿ.ಎಸ್.ಐ. ಎಂಬುವರು ಬರೆದಿರುವ ಪೀಠಿಕೆಯೊಡನೆ ಪುಚಾರಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಮೆಸ್ಸರ್ ಎಡ್ವಿನ್ ಆರ್ನೋಲ್ಡ್ ಸಾಹೆಬರವರು ಬರೆದಿರುವ ಪೀಠಿಕೆಯಲ್ಲಿ, ನಮ್ಮ 'ಗ್ರಂಥಕರ್ತರಾದ ಬಾಬು ಬಂಕಿಮ ಚಂದ್ರ ಚಟ್ಟೋಪಾಧ್ಯಾಯರು ಬಂಗಾಳಾ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿಯಲೆಲ್ಲೆಬ್ಬ ಸುಶಿಕ್ಷಿತರಾದ ದೊಡ್ಡ ಪಂಡಿತರೆಂತಲೂ, ಸುವಿಖ್ಯಾತರಾದ ಉಪನ್ಯಾಸ ಲೇಖಕರೆಂತಲೂ, ಅವರ ಕಲ್ಪನಾಶಕ್ತಿಯು ತೇಜಸ್ವಿನಿಯಾದುದೆಂತಲೂ, ಅವರ ಗ್ರಂಥೋದ್ದೇಶವು ಕೇವಲ ಪವಿತ್ರವಾದುದೆಂತಲೂ, ಅವರ ರಚನಾ ಕೌಶಲವು ಓದಿದ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಅಂಕಿತವಾಗತಕ್ಕುದೆಂತಲೂ ಹೇಳಿ, ಅವರ ಗ್ರಂಥವು ಭಾರತವರ್ಷದ ದೇಶಭಾಷಾಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಮಂಗಳ ಸೂಚಕವಾದುದೆಂತಲೂ ಕೊಂಡಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಅಂತಹ ವಿಖ್ಯಾತ ನಾಮರಾದ ನಮ್ಮ ಗ್ರಂಥಕರ್ತರನ್ನು ನಮ್ಮ ಕನ್ನಡ ಪಾಠಕಮಹಾಶಯರಿಗೆ ಪರಿಚಯಮಾಡಿಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ಸಲುವಾಗಿ ನಾನವರ ಕ್ಷಮಾ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾದುದಿಲ್ಲವು. ಆದರೆ ನನ್ನದೊಂದು ಪ್ರಾರ್ಥನೆ:—ನಮ್ಮ ಪಾಠಕಮಹಾಶಯರು ನನ್ನೇ ಕನ್ನಡ ಗ್ರಂಥವನ್ನೋದಿ ಮೂಲಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಕರ್ಷಪರ್ಷವನ್ನು ಮಾಡಕೂಡದು. ಏಕೆಂದರೆ, ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯು ವಂಗಭಾಷೆಯು ಹೊಂದಿರುವಷ್ಟು ಉನ್ನತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿಲ್ಲವಲ್ಲದೆ, ಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಚನೆಯಂಗೈದೆನಗೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಪಾಂಡಿತ್ಯವೂ ಇಲ್ಲ; ಆದುದರಿಂದವರು ಉತ್ಕರ್ಷವೆಂಬ ತ್ರಾಸಿನಿಂದ ಅಸ್ಥಿಸಾರವಾದೀ ನನ್ನ ಕದರ್ಯಲಿಪಿಯನ್ನು ತೋಲನಮಾಡಕೂಡದೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತೇನೆ. ಈ ಉಪನ್ಯಾಸದ ಮೂಲಗ್ರಂಥವಾದರೋ, ಸ್ವದೇಶದಲ್ಲಿಯೂ ಅನ್ಯದೇಶದಲ್ಲಿಯೂ ನಮ್ಮ ದೇಶಭಾಷೆಗೆ ಶಿರೋಭೂಷಣವಾದುದಾಗಿಯೂ ಆದರ್ಶಸ್ವರೂಪವಾಗಿಯೂ ಅಂಗೀಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ನಾನಾ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯುತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ವಾಗ್ವಿಜೃಂಭಣೆಯಿಂದ ಸತೇಬವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಅನುಕರಣಮಾಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ.

ಶ್ರೀ ಬಂಕಿಮ ಬಾಬುಯವರು ತಮ್ಮ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಭಾಷಾಂತರಿಸಿ ಪುಚಾರಮಾಡಲು ಸದಯರಾಗಿ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವುದಕ್ಕಾಗಿ ನಾನವರಿಗೆ ಚಿರಕಾಲ ಋಣಿಯಾಗಿರುವೆನು,

ನಮ್ಮ ಸದಯರಾದ ಪಾಠಕಮಹಾನುಭಾವರು ಅವರು ನನ್ನ ಇತರ ಗ್ರಂಥಗಳ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ತೋರಿರುವ ಉತ್ಸಾಹಾನುಗ್ರಹಗಳನ್ನು ಈ ಗ್ರಂಥದ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿಯೂ ತೋರುವರೆಂದು ಕೋರುತ್ತೇನೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆಯುವುದರಲ್ಲಿ ಸಹಾಯಮಾಡಿದ ನನ್ನ ಸ್ನೇಹಿತರಾದ ಮ|| ರಾ|| ಗುಂಡಪ್ಪನವರಿಗೆ ಕೃತಜ್ಞನಾಗಿದ್ದೇನೆ.

ಎಡೆಹಳ್ಳಿ, ()
೩೧-೩-೨೫.)

ಇತಿ,
ಬಿ. ವೆಂಕಟಾಚಾರ್ಯ.

ಶ್ರೀಶಿ
ಶ್ರೀಯೈನಮಃ

ದುರ್ಗೇಶನಂದಿನಿ

ಮೊದಲನೆಯ ಭಾಗ

ಮೊದಲನೆಯ ಪರಿಚ್ಛೇದ

ದೇವಾಲಯ

ಒಂಜೊಳೊರು ತೊಂಬತ್ತೆಂಟನೆಯ ವಂಗಾಬ್ಬದ ಕಡೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲೊಂದು ದಿನ ಮಹಾಪುರುಷನೊಬ್ಬನು ಅಶ್ವಾರೂಢನಾಗಿ ವಿಷ್ಣುವರದಿಂದ ಹೊರಟು ಮಂದಾರಣದ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಆಗ ದಿನಮಣಿಯಾದ ಸೂರ್ಯದೇವನು ಅಸ್ತಾಚಲಗಮನೋದ್ಯೋಗಿಯಾಗುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡು ಹಾದಿನಾಕನಾಗಿದ್ದಾ ಮಹಾಪುರುಷನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ, ಮುಂದೆ ಪಯಣವಾಗಿ ಹೋಗತಕ್ಕ ಮಾರ್ಗವು ಏನವಾಗಿಯೂ ದೂರವಾಗಿಯೂ ಇರುವುದರಿಂದ, ಕಾಲಧರ್ಮದಿಂದ ಅವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಗಾಳಿಗೂ ಮಳೆಗೂ ಆರಂಭವಾದರೆ ಉಳಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಸ್ಥಳ ಸಿಗದೆ ಕಷ್ಟಪಡಬೇಕಾಗುವುದೆಂದು ಯೋಚಿಸಿ, ಕುದುರೆಯನ್ನು ವೇಗವಾಗಿ ಬಿಡಲಾರಂಭಿಸಿದನು. ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ಹೋಗುವುದರೊಳಗಾಗಿ ಸೂರ್ಯನು ಅಸ್ತಂಗತನಾದನು. ಕ್ರಮ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಸಂಧ್ಯಾರಾಗವು ವಿಶ್ರೇಷ್ಠವಾಗಿ ಗಗನವು ನೀಲಮೇಘಪಚ್ಚಿತ್ತಗಳಿಂದ ಆವೃತವಾಯಿತು. ನಿಶಾರಂಭದಲ್ಲೇ ಘೋರತರವಾದ ಅಂಧಕಾರವು ದಿಗಂತವ್ಯಾಪ್ತವಾಗಿ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಮುಂದೆ ನಡೆಸುವುದು ಅಸಾಧ್ಯವಾದರೂ ಧೀರನಾದಾ ಪುರುಷನು ಬಾರಿ ಬಾರಿಗೂ ಮಿನುಗುತ್ತಿದ್ದ ಮಿಂಚಿನ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ದಾರಿಯನ್ನು ಪುಯಾಸದಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದನು.

ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೇ ಮೇಘ ಗರ್ಜನೆಗೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ ಪ್ರಬಲವಾದ ವೃಷ್ಟಿಧಾರೆಯು ಸುರಿಯಲಾರಂಭವಾಯಿತು. ಅಶ್ವಾರೂಢ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಮುಂದು ವರಿದುಹೋಗತಕ್ಕ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪನೂ ಗೊತ್ತುಹಿಡಿಯಲಾರದೆ ಕುದುರೆಯು ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಾಗಿ ಹೋಗಲೆಂದು ಅದರ ಕಡಿವಾಣವನ್ನು ಸಡಿಲಿಸಲಾಗಿ, ಕುದುರೆಯು ಸುಸೂತ್ರವಾಗಿ ನಡೆಯತೊಡಗಿತು. ಅನಂತರ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ಹೋದ ಬಳಿಕ ಕುದುರೆಯ ಕಾಲಿಗೆ ಒಂದಾವುದೋ ಕಠಿನ ಪದಾರ್ಥವು ತಗಲಿ ಪದಸ್ಥಲನ ವಾಯಿತು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮಿಂಚು ಥಳಥಳನೆ ಹೊಳೆಯಿತು. ಅದರ ಪುಕಾಶದಿಂದ ಮುಂದೆಡೆ ಆವುದೋ ಮಹತ್ತ್ವದೊಂದು ಬಿಳಿದಾದ ಪದಾರ್ಥವು ಅವನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳಲು, ಅದೊಂದು ಗೃಹವಾಗಿರಬಹುದೆಂದು ತಿಳಿದು ಕುದುರೆಯಿಂದ ಧುಮುಕಿ, ನೆಲದಮೇಲೆ ನಿಂತು ನೋಡಿದನು. ಕುದುರೆಯ ಕಾಲು ಒಂದು ಸೋಪಾನದ ಶಿಲೆಗೆ ತಗಲಿ ಎಡವಿದಂತೆ ಕಂಡುಬಂದಿತು. ಸವಿಸಾಪದಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಸ್ಥಳ ಸಿಗಬಹುದೆಂದು ತಿಳಿದು ಕುದುರೆಯನ್ನು ನಿರಾತಂಕವಾಗಿ ಹೋಗುವಂತೆ ಕೈಬಿಟ್ಟು, ತಾನು ಆ ಅಂಧಕಾರದಲ್ಲಿ ಸೋಪಾನ ಶಿಲೆಗಳಮೇಲೆ ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ಕಾಲಿಡುತ್ತ ಹತ್ತಲಾರಂಭಿಸಿ, ಹತ್ತಿಪ್ಪತ್ತು ಮೆಟ್ಟಿಲ ಗಳನ್ನು ಹತ್ತಿದನು. ತಟಿದಾಲೋಕದಿಂದ* ಆ ಕಟ್ಟಡವು ಒಂದು ದೇವಾಲಯ ವಾಗಿ ಕಂಡಿತು. ಉಪಾಯದಿಂದ ಮತ್ತೂ ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ ನೋಡಲಾಗಿ, ಆ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಚಿಕ್ಕದಾದೊಂದು ಬಾಗಿಲಿದ್ದಿತು. ಬಾಗಿಲು ಮುಚ್ಚಿ ದ್ದಿತು. ಬಾಗಿಲನ್ನು ಕೈಯಿಂದ ತಡವರಿಸಿ ನೋಡಿದನು. ಹೊರಗಣ ಚಿಲಕವು ಹಾಕಿ ದ್ದಂತೆ ಕಂಡುಬರಲಿಲ್ಲ. ಪಥಿಕನು ವಿಸ್ಮಿತನಾಗಿಯೂ, ಕೌತೂಹಲವಿಶಿಷ್ಟ ನಾಗಿಯೂ ಜನವಿಹೀನವಾದಾ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿದ್ದಾ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟೊಂದು ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬಳಗಣ ಅಗಣಿಯನ್ನು ಆರೋ ಹಾಕಿಕೊಂಡಿರಬಹುದೆಂದು ಯೋಚಿಸಿ, ಸಂತತ ಧಾರೆಯಾಗಿ ಸುರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಮಳೆಯನ್ನು ಸಹಿಸಲಾರದೆ ದೇವಮಂದಿರದೊಳಗಾರು ಇದ್ದರೂ ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲವೆಂದು ಧೈರ್ಯವನ್ನವಲಂಬಿಸಿ, ಕೈಗಳಿಂದ ಬಾಗಿಲನ್ನು ಬಲವಾಗಿ ತಟ್ಟತೊಡಗಿದನು. ಬಾಗಿಲನ್ನು ತೆರೆಯಲಾರದ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಅನಂತರ ಕಾಲುಗಳಿಂದೊದ್ದು ಬಾಗಿಲನ್ನೊಡಿಯಲು ಮನವು ಮಣಗಿತು. ಆದರೆ ದೇವಾಲಯದ ಮುಂದುಗಡೆ ಹಾಗೆ ಮಾಡುವುದು ಅಮರ್ಯಾದೆಯೆಂಬ ಆಶಂಕೆಯಿಂದ ಪಥಿಕನು ಅಷ್ಟೊಂದು ದೂರ ಪ್ರವೃತ್ತನಾಗ ಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವನ ಕೈಪೆಟ್ಟುಗಳು ಬಲವಾದವಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ, ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಹಾಕಿದ್ದ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಮರದ ಅಗಣಿಯು ಮುರಿದು ಕದವು ತಾನಾಗಿಯೇ ತೆರೆದುಕೊಂಡಿತು. ಕೂಡಲೇ ಆ ಯೌವನ ಪುರುಷನು ದೇವಮಂದಿರದೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಮಾಡಿದನು. ಆಗ ಮಂದಿರದೊಳಗಣಿಂದ ಅಸ್ಪುಟವಾದ ಚೇತ್ಕಾರದ

* ತಟಿದಾಲೋಕದಿಂದ=ಮಿಂಚಿನ ಬಿಳಕಿನಿಂದ.

ಧ್ವನಿಯುಂಟಾಗಿ ಆ ಧ್ವನಿಯು ಅವನ ಕಿವಿಗಳಿಗೆ ಬಿದ್ದಿತು. ಮತ್ತು ಅವನು ಒಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ ಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿಯೇ ಬಾಗಿಲು ಬಯಲಾಗಿ ತೆರೆದಿದ್ದುದರಿಂದ ಗಾಳಿಯು ನುಗ್ಗಿ ಒಳಗೆ ಉರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ದೀಪವು ಅಳಿಸಿಹೋಯಿತು. ಆದುದರಿಂದ ಪಥಿಕನಿಗೆ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯರಾರಿರುವರೋ ದೇವತಾ ವಿಗ್ರಹವಿರುವುದಾವುದೋ ಎಂಬುದನ್ನು ದೃಢಪಡಿಸಲಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಅನಂತರ, ನಿರ್ಭೀಕನಾಗಿದ್ದ ಯೌವನ ಪಥಿಕನು ತನಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದಾ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಯೋಚಿಸಿಕೊಂಡು ಸ್ವಲ್ಪ ನಕ್ಕು, ಆ ಅಂಧಕಾರದಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಥಮತಃ ಭಕ್ತಿಭಾವದಿಂದ ಮಂದಿರದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದ ಅದೃಶ್ಯ ದೇವಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ದ್ವೇಶಿಸಿ ಸಾಕ್ಷ್ಯಾಂಗ ಪುಣಾಮವನ್ನು ಮಾಡಿ, ಎದ್ದು ನಿಂತುಕೊಂಡು, ಘಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಮಂದಿರದೊಳಗಿರುವವರಾರೆಂದು ಕೂಗಿದನು. ಆ ಪುಶ್ಚೆಗೆ ಉತ್ತರವನ್ನಾರೂ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಕೆಲವು ಆಭರಣಗಳ ಸಿಂಜಿತ ಶಬ್ದವು ಮಾತ್ರ ಅವನ ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದಿತು. ಆಗಲಾ ಪಥಿಕನು ವೃಥಾ ವಾಕ್ಯ ವ್ಯಯವು ನಿಷ್ಫ್ರಯೋಜನನೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, ಗಾಳಿಯು ಒಳಗೆ ಬಾರದವಾಗೆ ಬಾಗಿಲನ್ನು ಮುಚ್ಚಿ, ಆಗಣೆಗೆ ಬದಲಾಗಿ ತಾನೇ ಅಡ್ಡವಾಗಿ ನಿಂತುಕೊಂಡು, ಪುನಃ 'ಈ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿರುವವರಾರೇ ಆಗಲಿ, ಕೇಳಿರಿ. ನಾನು ಸಶಸ್ತ್ರಪಾಣಿಯಾಗಿ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನ ವಿಶ್ರಾಮಕ್ಕಾರೂ ವಿಘ್ನವನ್ನು ಮಾಡಕೂಡದು. ಹಾಗೆ ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಲಕ್ಷಿಸದೆ ವಿಘ್ನ ಮಾಡುವವರು ಪುರುಷರಾಗಿದ್ದರೆ ಅದಕ್ಕವರು ತಕ್ಕ ಫಲವನ್ನು ಹೊಂದುವರು; ಮಂದಿರದಲ್ಲಿರುವವರು ಪುರುಷರಲ್ಲದೆ ಹೆಂಗಸರಾಗಿದ್ದರೆ ನಿಶ್ಚಿಂತೆಯಾಗಿ ನಿದ್ರೆಯನ್ನು ಮಾಡಬಹುದು. ರಾಜಪುತ್ರನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಉಡ್ಗವಿರುತ್ತ ನಿಮ್ಮ ಕೂದಲೊಂದಾದರೂ ಘಾತವಾಗಲಾರದು' ಎಂದು ಘಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಕೂಗಿ ಹೇಳಿದನು.

ಅನಂತರ 'ಸ್ವಾಮಿ! ತಾವಾರು?' ಎಂಬ ಪುಶ್ಚೆಯು ಒಬ್ಬ ಹೆಂಗಸಿನ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದವಾಗೆ ಒಳಗಣೆಯ ಕೇಳಿಸಿತು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಪಥಿಕನು ವಿಸ್ಮಯಾವಿಷ್ಟನಾಗಿ, ಸ್ವರದಿಂದ ನೋಡಿದರೆ ಪುಶ್ಚೆಯನ್ನಾವಳೋ ಸುಂದರಿಯೊಬ್ಬಳು ಮಾಡುವವಾಗೆ ತೋರುವುದೆಂದು ಭಾವಿಸಿ—'ನನ್ನ ಪರಿಚಯದಿಂದ ನಿಮಗೇನಾದೀತು?' ಎಂದು ಉತ್ತರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು.

'ಮಹಾಶಯರೆ! ನಾವು ಬಹಳ ಭೀತರಾಗಿದ್ದೇವೆ?' ಎಂದು ಒಳಗಣೆಯಿಂದ ಪುತ್ಯುತ್ತರವು ಹೊರಟಿತು.

ಯುವಕನು, 'ನಾನಾರೆಂಬುದನ್ನು ನಾನೇ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವುದು ನಮ್ಮ ಸಂಪ್ರದಾಯವಲ್ಲ; ಆದರೆ ನಾನು ಇಲ್ಲಿರುವವರೆಗೂ ಅಬಲೆಯರಿಗೆ ವಿಸತ್ತಾವುದೂ ಸಂಘಟಿಸಲಾರದೆಂದು ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ನಂಬಿರಿ' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಒಳಗಿದ್ದ ರಮಣಿಯು, 'ಸ್ವಾಮಿ! ತಮ್ಮ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ನನಗೆ

ಧೈರ್ಯವುಂಟಾಯಿತು; ಇದುವರೆಗೂ ಮೃತಪ್ರಾಯೆಯಾಗಿದ್ದೆನು; ನಾವು ಸಾಯಾಡ್ಡು ಕಾಲದಲ್ಲೇ ಶೈಲೇಶ್ವರ ಶಿವಪೂಜೆಗೆ ಸಲುವಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದೆವು; ಮಳೆಗೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತಲೇ ನಮ್ಮ ಬೋಯಿಗಳೂ ಸೇವಕರೂ ದಾಸಿಯರೂ ನಮ್ಮನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನೆಲೆಯಿಲ್ಲದೆ ಹೊರಟುಹೋದರು' ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು.

ಯುವಕನು, 'ಚಿಂತೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಡಿರಿ, ಏಶ್ರಮಿಸಿಕೊಳ್ಳಿರಿ, ಬೆಳಗಾಗುತ್ತಲೇ ನಾನು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಸಂಗಡ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ನಿಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಬಿಡುವೆನು' ಎಂದು ಹೇಳಲು; ರಮಣಿಯು, 'ಶೈಲೇಶ್ವರನು ತಮಗೆ ಮಂಗಳವನ್ನು ಮಾಡಲಿ' ಎಂದು ಹರಸಿದಳು.

ಅರ್ಧರಾತ್ರೆಯ ಮೇಲೆ ಗಾಳಿಯೂ ಮಳೆಯೂ ಸಿಂತವು. ಆಗಲಾಯುವಕನು ಒಳಗಿದ್ದ ಹೆಂಗಸರನ್ನುದ್ದೇಶಿಸಿ, 'ನೀವು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಧೈರ್ಯವಲಂಬನೆಯಿಂದ ಇಲ್ಲಿದ್ದರೆ ನಾನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಸಮಾಪದಲ್ಲಿರುವ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಬೆಳಕನ್ನು ತರುವೆನು' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಮೊದಲು ಮಾತನಾಡಿದ ಘಂಟು, 'ಮಹಾಶಯರೆ! ಅವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮಾಂತರವನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕಾದ ಆವಶ್ಯಕವಿಲ್ಲ. ದೇವಾಲಯದ ರಕ್ಷಕನೊಬ್ಬನು ಸಮಾಪದಲ್ಲಿಯೇ ವಾಸಮಾಡುತ್ತಿರುವನು; ಬೆಳದಿಂಗಳು ಪುಕಾಶಮಾನವಾಗಿದೆ; ದೇವಸ್ಥಾನದ ಹೊರಗೆ ಹೋಗಿ ನೋಡಿದರೆ ಆಲಯದ ಭೃತ್ಯನ ಕುಟೀರವಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುವುದು. ಅವನು ಏಕಾಂಗಿಯಾಗೇ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುವನಾದಕಾರಣ ಮನೆಯಲ್ಲಾವಾಗಲೂ ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ಮಾಡುವ ಸಾಮಗ್ರಿಯನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವನು' ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು.

ಯುವಕನು ಅವಳ ಮಾತಿನ ಪುಕಾರ ದೇವಸ್ಥಾನದಿಂದ ಹೊರಗೆ ಬಂದು ಬೆಳದಿಂಗಳ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ದೇವಾಲಯದ ಭೃತ್ಯನ ಮನೆಯನ್ನು ದೂರದಿಂದ ನೋಡಿ, ಅವನ ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅವನನ್ನೆಚ್ಚಿಸಿದನು. ಭೃತ್ಯನು ಭಯದಿಂದ ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲನ್ನು ತೆರೆಯದೆ, ಬಂದಿರುವವನನ್ನು ಒಳಗಿನಿಂದಲೇ ನೋಡಿ, ಅವನು ಕಳ್ಳನಲ್ಲವೆಂದು ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ನಂಬಿದ್ದರೂ ಬಾಗಿಲನ್ನು ತೆರೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಶಂಕಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಕಡೆಗೆ ಯುವಕನು ಪಾರಿತೋಷಕವಾಗಿ* ಕೊಟ್ಟ ಸುವರ್ಣಮುದ್ರೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಆಸೆಯನ್ನಡಗಿಸುವುದು ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯವಾಗಿ, ಏನೇನೋ ಯೋಚಿಸಿಕೊಂಡು ಬಳಿಕ ಆದುದಾಗಲೆಂದು ಧೈರ್ಯಗೊಂಡು ಬಾಗಿಲನ್ನು ತೆರೆದು ದೀಪವನ್ನು ಹೊತ್ತಿಸಿಕೊಟ್ಟನು.

ಪಾಂಥನು ದೀಪವನ್ನು ತಂದು ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ನೋಡಲಾಗಿ, ಅದರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರೇತಶಿಲೆಯಿಂದ ನಿರ್ಮಿತವಾದ ಶಿವನುತಿಥಿಯು ಸ್ಥಾಪಿತವಾ

* ಪಾರಿತೋಷಕವಾಗಿ = ಬಹುಮಾನವಾಗಿ.

ಗಿದ್ದಿತು. ಆ ಮೂರ್ತಿಯ ಹಿಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರು ಕಾಮಿನಿಯರು ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಕಿರಿಯವಳಾಗಿದ್ದವಳು ದೀಪವನ್ನು ನೋಡಿದ ಕೂಡಲೇ ಅವರಣಪಟವನ್ನು ಮುಖದಮೇಲೆ ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಸಮುಖಿಯಾಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಳು; ಪರಂತು ಅನಾವೃತವಾಗಿದ್ದ* ಕೈಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ವಜ್ರಖಚಿತವಾದ ವಲಯವೇ ಮುಂತಾದ ರತ್ನಾಭರಣಗಳನ್ನೂ ನೋಡಿ, ಪಥಿಕನು, ಆ ನಾರೀಮಣಿಯು ಸಿಸ್ಸಂದೇಹವಾಗಿ ಹೀನವಂಶಸಂಭೂತೆಯಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡನು. ಎರಡನೆಯವಳು ಉಡುಪು ಮುಂತಾದುವು ವೊದಲಿನವಳು ಉಡಿಗೆ ತೊಡಿಗೆಗಳಿಗಿಂತ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಅವಳು ಯುವತಿಯ ಸಹಚಾರಿಣಿ ಅಥವಾ ದಾಸಿಯಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ಭಾವಿಸಿಕೊಂಡನು. ಆದರೆ ಅವಳು ಸಾವಾನ್ಯ ದಾಸಿಯ ಹಾಗಿರಲಿಲ್ಲ; ಸಂಪನ್ನೆಯಾಗಿಯೇ ಕಂಡುಬಂದಳು. ಯುವಕನಿಗೆ ತನ್ನೊಂದಿಗೆ ಅದುವರೆಗೂ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದವಳು ವಯೋಜ್ಯೇಷ್ಠೆಯೆಂದು ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಅವರಿಬ್ಬರ ಉಡುಪು ಈ ದೇಶೀಯರ ಉಡುಪಿನಹಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ವಸ್ತ್ರಾಭರಣವನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನದ ದೇಶೀಯರಾಗಿ ಕಂಡುಬಂದರು. ಯುವಕನು ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಉಪಯುಕ್ತ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ದೀಪವನ್ನಿಟ್ಟು ರಮಣಿಗಳಿಗೆದುರಾಗಿ ನಿಂತುಕೊಂಡನು. ದೀಪದ ಕಾಂತಿಯು ಅವನ ಮೈಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಿತ್ತಾದಕಾರಣ, ಹೆಂಗಸರಿಬ್ಬರೂ ಅವನ ರೂಪುಲಾವಣ್ಯಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಪಥಿಕನು ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ವರ್ಷದವನಾಗಿದ್ದನು. ಅವನ ದೀರ್ಘವಾದ ಶರೀರವು ಅವಯವಸೌಷ್ಠವಿಲ್ಲದವರಿದ್ದರೆ ಅಸೌಷ್ಠವಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತಿದ್ದಿತು; ಆದರೆ ಅವನ ವಕ್ಷೋವಿಶಾಲತೆಯಿಂದಲೂ, ಅವಯವಸೌಷ್ಠವದಿಂದಲೂ, ಸರ್ವಾಂಗಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪುಷ್ಟಿಯಾದ ಮೈಕಟ್ಟಿನ ಘಟನಾ ವಿಶೇಷದಿಂದಲೂ ಆ ದೈರ್ಘ್ಯವು ಅವನಿಗೆ ಅದ್ಭುತ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದ್ದಿತು. ದೇಹಕಾಂತಿಯು ವಸಂತಪ್ರಸೂತ ನವಪಲ್ಲವದ† ಕಾಂತಿಗೆ ಸಮನಾಗಿ ಅಥವಾ ತದಧಿಕವಾಗಿದ್ದಿತು. ಅದಲ್ಲದೆ ರಜವುತ ಜಾತಿಯವರು ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಉಡುಪಿನಿಂದಾ ದೇಹಕಾಂತಿಯು ಮತ್ತಷ್ಟು ಅತಿಶಯವಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಮತ್ತು ರತ್ನಖಚಿತವಾದ ಕಟಿಬಂಧನವು‡ ಅದಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದ ಒರೆಯೊಳಗಿಟ್ಟಿದ್ದ ಕತ್ತಿಯು, ದೀರ್ಘವಾದ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದಿದ್ದ ಉದ್ದವಾದ ಭಲೆಯವು, ಮಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ವಜ್ರಖಚಿತವಾದ ಉಷ್ಟೀಷವೃನ್, ಕರ್ಣಗಳಲ್ಲಿ ಕನಕಕುಂಡಲವು, ಕಂಠದಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತಾಹಾರವು—ಇವೇ ಮುಂತಾದುವುಗಳಿಂದ ಯುವಕನು ಮನ್ಮಥನೋಪಾದಿಯಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಹೆಂಗಸರಿಗೂ ಯುವಕನಿಗೂ ಸಂಭವಿಸಿದ ಸಂದರ್ಶನ

* ಅನಾವೃತ=ಮುಚ್ಚಲ್ಪಡದ. † ವಸಂತಪ್ರಸೂತ ನವಪಲ್ಲವ=ವಸಂತದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವ ಹೊಸ ಚಿಗುರು. ‡ ಕಟಿಬಂಧನ=ನಡುಕಟ್ಟು. § ಉಷ್ಟೀಷ=ಮಕುಟ, ರುಮಾಲು.

ದಿಂದ ಪರಸ್ಪರ ಪರಿಚಯಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಉಭಯ ಪಕ್ಷ ದಲ್ಲಿಯೂ ಕುತೂಹಲವುಂಟಾಯಿತು. ಆದರೆ ಅಪರಿಚಯಸ್ಕರ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಮೊದಲು ವಿಚಾರ ಮಾಡುವುದಾಗಿಗೂ ಯುಕ್ತವಾದುದಲ್ಲವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, ಉಭಯ ಪಕ್ಷದವರೂ ವಿಚಾರಮಾಡದೆ ಮೌನವಾಗಿದ್ದರು.

ಎರಡನೆಯ ಪರಿಚ್ಛೇದ

ಪರಿಚಯಾಲಾಪ

ಪ್ರಥಮದಲ್ಲಿ ಯುವಕನೇ ಹೆಂಗಸರ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಕುರಿತು ವಿಚಾರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಕುತೂಹಲವನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸಿದನು. ಅವನು ಅವರಲ್ಲಿ ವಯೋಜ್ಯೇಷ್ಠೆಯನ್ನು ಸಂಬೋಧಿಸಿ—‘ ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಸದ್ವಂಶಸಂಭೂತರಾಗಿಯೂ ಭಾಗ್ಯವಂತರ ಮನೆಯ ಹೆಂಗಸರಾಗಿಯೂ ಇರುವಹಾಗೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ; ನಿಮ್ಮ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಕುರಿತು ಕೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಸಂಕೋಚಪಡುತ್ತೇನೆ; ಆದರೆ, ನನ್ನ ಸ್ವಂತ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಕುರಿತು ನಿಮಗೆ ತಿಳಿಸಲು ನನಗಿರುವ ಪ್ರತಿಬಂಧ ಕವು ನಿಮಗಿರಲಾರದೆಂದು ಧೈರ್ಯಗೊಂಡು, ನಿಮ್ಮ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಕೇಳಬಿಡ್ಡಿಯುಳ್ಳವನಾಗಿದ್ದೇನೆ ’ ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಹಿರಿಯಾಕೆಯಾಗಿದ್ದ ಹೆಂಗಸು ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರವನ್ನಿತ್ತಳೆಂದೆಂದರೆ—‘ ಅಯ್ಯಾ ಮಹಾಶಯರೆ! ಹೆಂಗಸರು ತಮ್ಮ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಮೊದಲು ಕೊಡುವುದೆಂದರೇನು? ಅವರಿಗೆ ಅಷ್ಟೊಂದು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೆಲ್ಲಿಯದು? ಅವರು ತಮ್ಮ ಕುಲೋಪಾಧಿಯನ್ನೂ ಧಾರಣೆಮಾಡಲಶಕ್ತರಾಗಿರಲಾಗಿ, ಸ್ವಂತ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಪರರಿಗೆ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವುದುಂಟೆ? ಹೆಂಗಸಾದವಳಿಗೆ ಪರಪುರುಷರ ನಯನಗೋಚರವೂ ಆಗದಹಾಗೆ ರಹಸ್ಯವಾಗಿ ವಾಸಮಾಡತಕ್ಕುದು ಕೇವಲ ಧರ್ಮವೆಂದು ಕ್ತವಾಗಿರಲಿಕ್ಕಾಗಿ, ಅವಳು ಹೇಗೆ ತಾನೇ ಆತ್ಮಪ್ರಕಾಶವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಪಳು? ಹೆಂಗಸರು ತಮ್ಮ ಸ್ವಾಮಿಯ ಹೆಸರನ್ನು ಬಾಯಿಂದ ಉಚ್ಚರಿಸುವುದು ನಿಷೇಧವೆಂದು ಬ್ರಹ್ಮನು ಎಂದು ವಿಧಿಸಿದನೋ ಅಂದಿನಿಂದ ಹೆಂಗಸಿಗೆ ಆತ್ಮಪರಿಚಯವನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಬಿಟ್ಟಹಾಗಾಯಿತು ’ ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು.

ಯುವಕನು ಅದಕ್ಕುತ್ತರವನ್ನು ಕೊಡಲಿಲ್ಲ; ಅವನ ಮನವು ಅನ್ಯತ್ರ ಸಂಸಕ್ತವಾಗಿದ್ದಿತು. ಯುವತಿಯಾದ ರಮಣಿಯು ಕ್ರಮ ಕ್ರಮವಾಗಿ ತನ್ನ ಮುಖಾವರಣವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ಓರೆಮಾಡುತ್ತ ಗೆಳತಿಯ ಹಿಂಭಾಗದಿಂದ ಅನಿಮಿಷನಯನೆಯಾಗಿ* ಯುವಕನನ್ನು ದೃಷ್ಟಿಸಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ವಯೋಧಿಕೆ

* ಅನಿಮಿಷನಯನೆಯಾಗಿ=ಕಣ್ಣು ರಿಪೆ ಮುಚ್ಚದೆ.

ಯೊಂದಿಗೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ಪಥಿಕನ ದೃಷ್ಟಿಯು ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಯುವತಿಯ ಕಡೆಗೆ ಬಿದ್ದುದು ಪುನಃ ಹಿಂದಿರುಗಲಿಲ್ಲ. ಅಂತಹ ಅಲೌಕಿಕವಾದ ಮಾಧುರ್ಯ ರೂಪರಾಶಿಯು ತನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಗೆಂದೂ ಗೋಚರವಾಗಿರಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಜೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡನು. ಯುವತಿಯ ಕಣ್ಣುಗಳೊಡನೆ ಪಥಿಕನ ಕಣ್ಣುಗಳು ಸೇರುತಲೆ ಯುವತಿಯು ಅಧೋದೃಷ್ಟಿಯುಳ್ಳವಳಾದಳು. ಅವಳ ಸಹಚರಿಯಾದವಳು ತಾನು ಹೇಳಿದ ಮಾತಿಗೆ ಉತ್ತರವು ಬಾರದುದರಿಂದ ಪಥಿಕನ ಮುಖವನ್ನು ವೀಕ್ಷಿಸಿ, ಅವನ ದೃಷ್ಟಿಯು ಹೋಗಿದ್ದ ದಿಕ್ಕನ್ನು ಕಂಡು, ಯುವತಿಯು ಯುವಕನನ್ನು ಸತ್ಯಷ್ಟಃನಯನಗಳಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿರುವಳೆಂದು ತಿಳಿದವಳಾಗಿ, ಯುವತಿಯು ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ 'ಇದೇನು ಹುಡುಗಿ! ಶಿವಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ಸ್ವಯಂವರೆಯಾಗಲೆಳಸುವೆಯಾ, ಏನು?' ಎಂದು ಏಕಾಂತವಾಗಿ ಹೇಳಿದಳು.

ಯುವತಿಯು ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಸಾಕೂತದಿಂದ† ತನ್ನ ಸಹಚಾರಣಿಯನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಜಿಗಟಿ ಮೃದು ಸ್ವರದಿಂದ, 'ನೀನು ನಿಪಾತವಾಗು!' ಎಂದಳು. ಚತುರೆಯಾದ ಸಹಚಾರಣಿಯು ಆದನ್ನು ಕಂಡು ತನ್ನೊಳು ತಾನೆ 'ಈ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ಅಪರಿಚಿತನಾದೀ ಯೌವನ ಪುರುಷನ ತೇಜಃಪುಂಜವಾದ ಕೋಮಲ ಶರೀರವನ್ನು ನೋಡಿ ನನ್ನ ವಶದಲ್ಲಿರುವ ಈ ಬಾಲೆಯು ಮನ್ಮಥನ ಶರಚಾಲದಿಂದ ಬದ್ಧಳಾಗಿರುವಳೆಂದೂ, ಅದರಿಂದ ಮತ್ತೇನಾಗದಿದ್ದರೂ ಅನ್ಯಾಯವಾಗಿ ಅವಳ ಮನಸ್ಸಿನ ಸುಖವು ಚಿರಕಾಲ ನಷ್ಟವಾಗಿ ಹೋಗುವುದಾದಕಾರಣ ಅದಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಕೊಡದೆ ಕೂಡಲೆ ಸಿವಾರಣಿಮಾಡಬೇಕಾದುದು ಆವಶ್ಯಕವಾದುದರಿಂದ ಅವುದಾದರೂ ಒಂದು ನೆವನು ಹೇಳಿ ಯುವಕನನ್ನು ಸ್ಥಾನಾಂತರಕ್ಕೆ ಹೊರಟುಹೋಗುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದೂ' ಯೋಚಿಸಿ ನಾರಿಯರಿಗೆ ಸ್ವಭಾವ ಸಿದ್ಧವಾದ ಚತುರತೆಯಿಂದ ಯುವಕನನ್ನು ಕುರಿತು, 'ಮಹಾಶಯರೆ! ನಾರಿಯರ ಸದ್ಗುಣವೆಂಬುದು ಕೇವಲ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಪದಾರ್ಥವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಮಂದ ಮಾರುತವಾದರೂ ಅದನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿಬಿಡುವುದು; ಹೀಗಿರುತ್ತ ಈ ರಾತ್ರಿಯು ಚಂಡಮಾರುತದಲ್ಲಿ ರಕ್ಷಣೆಯಾಗುವುದು ದುಷ್ಕರವಾಗಿದೆ; ಅದುಕಾರಣ ಈಗ ಗಾಳಿಯು ನಿಂತುಹೋಗಿದೆ; ತಮ್ಮ ಅಪ್ಪಣೆಯಾದರೆ ನಾವು ಪಾದಚಾರಿಗಳಾಗಿ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಸೇರುವ ಪ್ರಯತ್ನಮಾಡುವೆವು' ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು.

ಆದನ್ನು ಕೇಳಿ ಯುವಕನು, 'ಹಾಗೆ ಸಮರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ನೀವು ನಡೆದು ಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕಾದ ಆವಶ್ಯಕವಿದ್ದರೆ, ನಾನೂ ನಿಮ್ಮ ಸಂಗಡ ಬಂದು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟುಬರುವೆನು; ಈಗ ಆಕಾಶವು ನಿರ್ಮಲವಾಗಿದೆ; ನಾನು ಮೊದಲೇ ಹೊರಟಿದ್ದರೆ, ನಿಮ್ಮ ಸಖಿಯಾಗಿರುವ ಅನನ್ಯ‡ ರೂಪವತಿಯನ್ನು

* ಸತ್ಯಷ್ಟಃ=ಒಯುಕೆಯುಳ್ಳ, ಆತೆಯುಳ್ಳ. † ಸಾಕೂತವಿಂ=ಜೀಕೆಂದು, ಉದ್ದೇಶವಿಂ.

‡ ಅನನ್ಯ=ಜೀರೆ ಇಲ್ಲದ.

ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವವರಾರೂ ಇಲ್ಲದಿರುವುದನ್ನು ಯೋಚಿಸಿ ಅವಳೊಬ್ಬಳನ್ನೇ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವುದು ಚಿತವಲ್ಲವೆಂದು ನನ್ನ ಪ್ರಯಾಣವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಇಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತೆನು' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಅದಕ್ಕಾ ಹೆಂಗಸು, "ತಾವು ನಮಗೋಸ್ಕರ ಇಷ್ಟೊಂದು ಅಂತಃಕರಣವನ್ನು ತೋರಿದ ನಿರ್ವ್ಯಾಜಃವಾದ ಕೃಪೆಗೆ ಪರವಶೆಯಾಗಿ ನನ್ನ ಸಕಲ ಮನೋಭಾವಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿಸಿದರೆ ತಾವೇ ನಮ್ಮನ್ನು ಅಕ್ಕತಪ್ಪುರೆಂದು ಭಾವಿಸುವಿರೆಂಬ ಭಯದಿಂದ ನನ್ನ ಮನೋಭ್ರಮಾಯವನ್ನೆಲ್ಲಾ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಲಸಮರ್ಥಿಯಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಮಹಾಶಯರೆ! ಹೆಂಗಸರ ಕಪಾಲದಲ್ಲಿ ಲಿಖಿತವಾದ ಅಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯತೆ ಮೊದಲಾದ ದುರದೃಷ್ಟ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮೊಂದಿಗೆ ನಾನು ಹೇಳತಕ್ಕುದೇನಿರುವುದು? ನಾವು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಅವಿಶ್ವಾಸಿನಿಗಳಾದುದರಿಂದ ಎಲ್ಲರೂ ನಮ್ಮನ್ನು ಅಸನಂಬುಕೆಯಿಂದಲೇ ನೋಡುತ್ತಾರೆ; ಅಂತಹದುದರಲ್ಲಿ ತಾವು ಸಂಗಡ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಬಿಟ್ಟುಬರುವುದಾಗಿ ಹೇಳುವುದು ನಮ್ಮ ಭಾಗ್ಯ ವಿಶೇಷವಾದರೂ ನಮ್ಮ ಪ್ರಭುವಾದ ಈ ಹುಡುಗಿಯ ತಂದೆಯು ಅವಳನ್ನು ಕುರಿತು, 'ಇಷ್ಟೊಂದು ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ನೀನಾರ ಸಂಗಡ ಬಂದೆ?' ಎಂದು ಕೇಳಿದರೆ ಏನೆಂದುತ್ತರವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು?" ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು. ಯುವಕನು ತದೇ ಕಾಯತ್ತಚಿತ್ತನಾಗಿ ಕ್ಷಣಕಾಲ ಯೋಚಿಸಿ, 'ಮಹಾರಾಜ ಮಾನಸಿಂಹನ ಪುತ್ರನಾದ ಚಗತ್ಸಿಂಹನ ಸಂಗಡ ಬಂದೆನೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು' ಎಂದನು.

ಅದನ್ನು ಕೇಳಿದ ಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ವಜ್ರಪತನವಾಗಿದ್ದರೆ ಎಷ್ಟೊಂದು ಚಕಿತವಾಗಬಹುದೋ ತತೋಪ್ಯತಿಶಯವಾಗಿ ಹೆಂಗಸರಿಬ್ಬರೂ ಭಯಚಕಿತರಾಗಿ ಒದ್ದು ನಿಂತುಕೊಂಡರು. ಬಳಿಕ ಕಿರಿಯಳು ಶಿವಮೂರ್ತಿಯ ಹಿಂದುಗಡೆಗೆ ಸರಿದಳು. ವಾಕ್ಯ ತುರೆಯಾದ ವಯೋಧಿಕೆಯು ಸೆರಗನ್ನು ಸರಿಮಾಡಿ ಕೊಂಡು, ಬದ್ಧಾಂಜಲಿಯಾಗಿ ನಿಂತು, ಯುವಕನನ್ನು ಕುರಿತು, 'ಯುವರಾಜನೆ! ತಿಳಿಯದೆ ನಾವು ಸಹಸ್ರಾಪರಾಧವನ್ನು ಮಾಡಿದೆವು. ನಾವು ನಿರೋಧರಾದ ಹೆಂಗಸರು. ಅತವಿನ ನಮ್ಮ ಪರಾಧವನ್ನು ತಮ್ಮ ನಿಜ ಗುಣಾತಿಶಯದಿಂದ ಮನ್ನಿಸಬೇಕು' ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದಳು.

ಯುವರಾಜನು ಸ್ವಲ್ಪ ನಕ್ಕು, 'ಗುರುತರವಾದಾ ನಿಮ್ಮ ಪರಾಧಕ್ಕೆ ಕ್ಷಮೆಯಿರದು; ಅಪರಾಧ ಕ್ಷಮೆಯಾಗಬೇಕಾದರೆ, ನಿಮ್ಮ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಹೇಳಿರಿ, ನಿಮ್ಮ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಹೇಳದಿದ್ದರೆ ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿ ಸಮುಚಿತ ದಂಡವಿಧಾನವಾಗಬೇಕಾಗುವುದು' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಸರಸ ಸಂಭಾಷಣೆಯು ಸರಸಿಯರಾದ ಹೆಂಗಸರಿಗಾವಾಗಲೂ ಧೈರ್ಯವನ್ನು ಕೊಡತಕ್ಕುದಾದಕಾರಣ ಆ ಹೆಂಗಸೂ ಸ್ವಲ್ಪ ನಕ್ಕು 'ಶಿಕ್ಷೆ ಯಾವುದೋ

*ನಿರ್ವ್ಯಾಜಃ=ವ್ಯಾಜವಿಲ್ಲದ, ಕಾರಣವಿಲ್ಲದ. †ವಜ್ರಪತನ=ನಿಜು ಬೀಳುವುದು. ‡ಚಕಿತರಾಗಿ=ಫೀತರಾಗಿ.

ಆಜ್ಞೆಯಾಗಲಿ, ಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದೇವೆ' ಎಂದಳು. ಅದಕ್ಕಾ ಜಗತ್ತಿಂಹನೂ ನಕ್ಕು, 'ಶಿಕ್ಷೆ ಎಂಬುದು ಮತ್ತಾವುದೂ ಅಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮನ್ನು ಸಂಗಡ ಕರಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ನಿಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಸೇರಿಸುವುದೇ ಶಿಕ್ಷೆ' ಎಂದನು.

ಆಗಲಾ ಸಹಚಾರಿಣಿಯಾಗಿದ್ದವಳಿಗೆ ವಿಷಮಸಂಕಟ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತು. ಅವಳು ಒಂದಾನೊಂದು ಕಾರಣ ವಿಶೇಷದಿಂದ ಯುವತಿ ಯಾರೆಂಬುದನ್ನು ದಿಲ್ಲಿಯ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಸೇನಾಪತಿಗೆ ತಿಳಿಸಲು ಸಮ್ಮತಳಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಂತಹವನು ಸಂಗಡ ಬಂದು ಮನೆಗೆ ಬಿಡುವುದು ಪರಿಚಯವನ್ನು ಹೇಳುವುದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಹಾಸಿ ಕರವಾದುದೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, ಆ ಸಹಚಾರಿಣಿಯು ಮುಖವನ್ನು ತಗ್ಗಿಸಿದಳು.

ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಕುದುರೆಗಳ ಖುರಪುಟ ಧ್ವನಿಯಾಯಿತು. ಆ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ರಾಜಪುತ್ರನು ವ್ಯಸ್ತಚಿತ್ತ ನಾಗಿ ಮಂದಿರದ ಹೊರಗೆ ಬಂದು ನೋಡಲಾಗಿ ನೂರಾರು ಕುದುರೆ ರಾವುತರು ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ನೋಡಿ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ತನ್ನ ರಜಪೂತ ಸೈನ್ಯದವರೆಂದು ತಿಳಿದನು. ಯುವರಾಜನು ಯುದ್ಧ ಸಂಬಂಧವಾದೊಂದು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣೆಗೋಸ್ಕರ ಒಂದುನೂರು ಕುದುರೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ವಿಷ್ಣುಪುರದ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗಿದ್ದ ವನು ಪುನಃ ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದನು. ಆ ದಿನ ಮಧ್ಯಾಹ್ನಾತ್ಮರದಲ್ಲಿ ತನ್ನೊಂದಿಗೆ ಕರೆತಂದಿದ್ದಾ ಕುದುರೆ ರಾವುತರನ್ನು ಹಿಂದುಳಿಸಿ ಯುವರಾಜ ನೊಬ್ಬನೇ ಬೇರೆ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಬಂದು ಗಾಳಿ ಮಳೆಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಕಷ್ಟಕ್ಕೊಳಗಾಗಿದ್ದನು. ಪುತ್ರತ ಯುವರಾಜನು ತನ್ನ ಸೈನಿಕರನ್ನು ಕಂಡು, ಅವರು ತನ್ನನ್ನು ಗುರುತಿಸು ವರೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂಬುದನ್ನು ನಿಶ್ಚಿಸಲು 'ದಿಲ್ಲಿಶ್ವರನಿಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ!' ಎಂದು ಕೂಗಿದನು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ, ಕುದುರೆಯ ಸವಾರನೊಬ್ಬನು ಸಮಾಪಕ್ಕೆ ಬಂದು ನಿಂತನು. ಅವನನ್ನು ಕುರಿತು ಯುವರಾಜನು, 'ಧರ್ಮಸಿಂಹ! ಮಳೆಗೆ ಸಲುವಾಗಿ ನಾನಿಲ್ಲಿ ನಿಂತೆನು' ಎಂದನು.

ಧರ್ಮಸಿಂಹನು ಯುವರಾಜನಿಗೆ ಪ್ರಣಾಮವನ್ನು ಮಾಡಿ, 'ನಾವು ತಮ್ಮನ್ನು ಬಹಳವಾಗಿ ಹುಡುಕಿದೆವು; ಎಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣದೆ ಕುದುರೆಯ ಹಜ್ಜೆ ಪಾಡನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರಲಾ ಕುದುರೆಯು ವಟವೃಕ್ಷದ ಕೆಳಗೆ ನಿಂತಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡು, ಅದನ್ನಿಲ್ಲಿಗೆ ತಂದಿರುವೆನು' ಎಂದನು.

ಜಗತ್ತಿಂಹನು ಧರ್ಮಸಿಂಹನನ್ನು ಕುರಿತು, 'ನೀನು ಕುದುರೆಯನ್ನಿಟ್ಟು ಕೊಂಡು ಇಲ್ಲಿರು; ಮತ್ತು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಸಮಾಪದಲ್ಲಿರುವ ಗ್ರಾಮದಿಂದೊಂದು ಸಲ್ಲಕ್ಕಿಯನ್ನೂ ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಬೋಯಿಗಳನ್ನೂ ಕರೆತರುವಹಾಗೆ ರಾವುತರಿಬ್ಬರಿಗೆ ಹೇಳಿಕಳುಹಿಸಿ, ಮಿಕ್ಕವರೆಲ್ಲಾ ಮುಂದೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವಂತೆ ಆಪ್ಪಣೆಮಾಡು' ಎಂದನು.

ಧರ್ಮಸಿಂಹನು ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಆಶ್ಚರ್ಯಗೊಂಡು, ಪ್ರಭುವಿನ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂದು, 'ಅಪ್ಪಣೆಯ ಪ್ರಕಾರ' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಹೊರಟುಹೋಗಿ, ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಸೈನಿಕರಿಗೆ ತಿಳಿಯಪಡಿಸಿದನು. ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ಕೇಳಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಕ್ಕುತವೊಳು ತಾವೇ, 'ಇದೇನು! ಹೊಸ ಪದ್ಧತಿ!' ಎಂದರು. ಅದರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು, 'ಆಗಕೂಡದೇಕೆ? ರಜವೂತಪತಿಯಾದ ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ನೂರಾರು ಮಂದಿ ಮಹಿಷಿಯಿರುವುದಿಲ್ಲವೆ?' ಎಂದರು.

ಇತ್ತಲಾಗಿ, ಯುವರಾಜನು ಹೊರಗೆ ಹೋಗಿದ್ದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸುಂದರಿಯಾದ ಯುವತಿಯು ಮುಖಾವರಣವನ್ನು ತೆಗೆದು ತನ್ನ ಸಹಚಾರಿಣಿಯನ್ನು ಕುರಿತು, 'ವಿಮಲೆ! ರಾಜಪುತ್ರನಿಗೆ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಹೇಳಲು ಅಸಮ್ಮತಿಯಾದುದೇಕೆ?' ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು. ಅದಕ್ಕೆ ವಿಮಲೆಯು, 'ಆ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರವನ್ನು ನಿಮ್ಮ ತಂದೆಯ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುವೆನು; ಅದುಹಾಗಿರಲಿ, ಇದೇನೋ ಗದ್ದಲವಾಗುತ್ತಿದೆ, ಏನಿರಬಹುದು?' ಎಂದಳು. ಯುವತಿಯು, 'ರಾಜಕುಮಾರನ ಸೈನಿಕರು ಅವನನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರಬೇಕು; ಆದರೆ ಯುವರಾಜನೇ ಇಲ್ಲಿರುವಾಗ ನಮಗೇನು ಯೋಚನೆ?' ಎಂದಳು.

ಅತ್ತಲಾ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯನ್ನೂ ಬೋಯಿಗಳನ್ನೂ ಕರೆತರಲು ಹೋಗಿದ್ದ ಕುದುರೆ ರಾವುತರು ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚಿತವಾಗಿ ಹೆಂಗಸರನ್ನು ದೇವಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಕರೆತಂದಿದ್ದ ಬೋಯಿಗಳೂ ಭೃತ್ಯರೂ ಮಳೆಗೋಸ್ಕರ ಸಮಾಪ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದವರು ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಪುನಃ ಹಿಂದಿರುಗಿ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ದೂರದಿಂದವರನ್ನು ನೋಡಿ ಜಗತ್ತಿಂಹನು ಮಂದಿರದೊಳಗೆ ಪುನಃ ಬಂದು ಸಹಚಾರಿಣಿಯನ್ನು ಕುರಿತು, 'ಕೆಲವರು ಅಸ್ತಧಾರಿಗಳಾಗಿರುವವರೊಡನೆ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಾರೆ; ಅವರು ನಿಮ್ಮವರೆ? ಹೊರಗೆ ಬಂದು ನೋಡು' ಎಂದನು. ವಿಮಲೆಯು ಹೊರಗೆ ಬಂದು ನೋಡಿ, 'ಬರುವವರು ತನ್ನವರೇ' ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು.

ರಾಜಕುಮಾರನು, 'ನಾನಿನ್ನು ನಿಮ್ಮೊಂದಿಗೆ ಇಲ್ಲಿರಕೂಡದು; ನಿಂತರೆ, ನಿಮಗೇನಾದರೂ ಅನಿಷ್ಟವುಂಟಾಗುವುದಾದಕಾರಣ, ಹೊರಟುಹೋಗುವೆನು; ಶೈಲೇಶ್ವರನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ನೀವು ಮನೆಗೆ ಕ್ಷೇಮದಿಂದ ಸೇರಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತೇನೆ; ಮತ್ತೊಂದು ವಾರದ ಪರ್ಯಂತ ನಾನು ನಿಮ್ಮನ್ನು ನೋಡಿದ್ದೆನೆಂದು ನೀವಾರಿಗೂ ಹೇಳಕೂಡದೆಂದು ಕೋರುತ್ತೇನೆ; ನನ್ನನ್ನು ಮರೆಯದ ಹಾಗೆ ಸ್ಮರಣಾರ್ಥವಾಗಿ, ಈ ಹಾರವು ನಿನ್ನಲ್ಲಿರಲಿ; ನಿಮ್ಮ ಸ್ಮರಣೆಗಾಗಿ ನಿನ್ನ ಪ್ರಭುವಿನ ಕನ್ಯೆಯ ಪರಿಚಯವಾಗಲಿಲ್ಲವೆಂಬ ಕೊರತೆಯೇ ನನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಕುರುಹಾಗಿರಲಿ' ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಉಷ್ಟ್ರೀಷದಿಂದೊಂದು ಮುಕ್ತಾಹಾರವನ್ನು

ತೆಗೆದು ವಿಮಲೆಯ ತಲೆಯಮೇಲಿಟ್ಟನು. ವಿಮಲೆಯು ಮಹಾರ್ಘವಾದಾ ರತ್ನಹಾರವನ್ನು ತನ್ನ ಕೇಶಪಾಶದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು, ರಾಜಕುಮಾರನಿಗೆ ನಮ್ರಾ ಭಾವದಿಂದ ಪ್ರಣಾಮವನ್ನು ಮಾಡಿ, 'ಯುವರಾಜರೆ! ನಮ್ಮ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಕೊಡದಿರುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ನಾನು ಆಪರಾಧಿಯೆಂದು ತಿಳಿಯಕೂಡದು; ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರಬಲವಾದೊಂದು ಕಾರಣವುಂಟು; ತಾವು ಆ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಕೌತೂಹಲಾಕ್ರಾಂತ ರಾಗಿದ್ದರೆ ಇಂದಿಗೆ ಒಂದು ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ತಮ್ಮ ಸಂದರ್ಶನವೆಲ್ಲಾಗಬಹುದೋ ಅಪ್ಪಣೆಯಾಗಬೇಕು' ಎಂದಳು.

ಬಗ್ಗಿಂಹನು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಆಲೋಚಿಸಿ, ಬಳಿಕ, 'ಇಂದಿನ ಮೊದಲೆ ಒಂದು ಹದಿನೈದನೆಯ ದಿವಸದಲ್ಲಿ ಇದೇ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡುವೆ, ಹಾಗೆ ನೋಡದಿದ್ದರೆ ಮತ್ತಾವಾಗಲೂ ನೀನನ್ನು ನೋಡಲಾರೆ' ಎಂದನು.

ದೇವರು ನಿಮ್ಮನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲೆಂದು ಹೇಳಿ ವಿಮಲೆಯು ಪುನಃ ಪ್ರಣಾಮವನ್ನು ಮಾಡಿದಳು. ರಾಜಕುಮಾರನು ಅನಿವಾರ್ಯವಾದ ತೃಷಾಕಾತರಃ* ಲೋಚನಗಳಿಂದ ಯುವತಿಯನ್ನು ಪುನಃಪುನಃ ದೃಷ್ಟಿಸಿ ನೋಡಿ ಅಶ್ವಾರೂಢನಾಗಿ ಹೊರಟುಹೋದನು.

ಮೂರನೆಯ ಪರಿಚ್ಛೇದ

ನೋಗಲ ಮತ್ತು ಪಠಾನ ಜನರು

ಶೀಘ್ರಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಗ್ಗಿಂಹನು ಶೈಲೇಶ್ವರ ಮಂದಿರದಿಂದ ಹೊರಟು ಹೋದನು. ಅವನನ್ನು ಕುರಿತಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿದ್ದ ಮನೋಜೋಹಿನಿಯರ ಸಮಾಚಾರದಲ್ಲಾಗಲಿ ಉಂಟಾಗಿರುವ ಸಾಠಕ ಮಹಾಶಯರ ಕುತೂಹಲವನ್ನು ಪುಕ್ಕುತಕ್ಕೆ ನಾವು ನಿವಾರಣೆಮಾಡಲಾರೆವು. ರಜಪೂತನಾದ ಬಗ್ಗಿಂಹನು ಆವಕಾರಣ ವಂಗದೇಶಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದನೋ, ಮತ್ತು ಅವ ನಿಮಿತ್ತವಾಗಿ ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ಅವನಾ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದನೋ ಅದನ್ನು ತಿಳಿಸಲು ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಂಗದೇಶಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ರಾಜಕೀಯ ಘಟನಾವಳಿ ಎಂದರೆ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ಈ ಪರಿಚ್ಛೇದದಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸುವೆವು. ಅತುವ, ಈ ಪರಿಚ್ಛೇದವು ಚರಿತ್ರೆಯ ಸಂಬಂಧವಾಗಿರುವುದು. ಸಾಠಕರಿಗೆ ತಾಳ್ಮೆ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ಈ ಪರಿಚ್ಛೇದವನ್ನೋದದೆ ಬಿಡಬಹುದು; ಆದರೆ ತಾಳ್ಮೆಯಿಂದೋದುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದೆಂದು ನಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿಗೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ಪೂರ್ವ ವಂಗದೇಶದಲ್ಲಿ ಬಖ್ತಿಯರ್ಖಿಲ್ವಿಯೆಂಬುವನು ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಜಯ ಧ್ವಜವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಬಳಿಕ ಪಠಾನ ಜನರು ನಿರ್ಬಾಧಕವಾಗಿ ಕೆಲವು ಶತಾಬ್ದಗಳ

* ತೃಷಾಕಾತರಃ=ತೃಷೆಯಿಂದ ಹಲುಬಿಸುವ.

ವರೆಗೂ ಆ ದೇಶವನ್ನಾಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಂಬೈನೂರು ಮೂವತ್ತೆರಡನೆಯ ವಂಗಾಬ್ಧದಲ್ಲಿ (ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೫೨೬) ವಿಖ್ಯಾತನಾದ ಸುಲ್ತಾನ ಬೇಬರನು ರಣ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಪತಾನರ ಬಾದಷಹ ಇಬ್ರಾಹಿಂ ಲೋಡಿಯನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ, ಮೊಗಲ ರಾಜ್ಯದ ಸಿಂಹಾಸನಾಧಿರೂಢನಾದನು. ಆದರೆ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ವಂಗದೇಶವು ಒಮ್ಮೊಗವಾಗಿ ತೈವೋರಲಂಗನ ವಂಶದವರ ಶಾಸನಾಧೀನವಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಆವವರೆಗೆ ಮೊಗಲ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳ ಕುಲತೀಲಕಾಯಮಾನನಾದ ಅಕ್ಬರ ಬಾದಷಹನ ಅಭ್ಯುದಯವಾಗಲಿಲ್ಲವೋ ಅದುವರೆಗೂ ವಂಗದೇಶದಲ್ಲಿ ಸ್ವತಂತ್ರ ಪತಾನ ರಾಜರುಗಳು ರಾಜತ್ವವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಗ್ರಹಚಾರ ಕ್ರೂರಕಾಲ ಒದಗಲು, ಪತಾನರಲ್ಲೊಬ್ಬ ನಿರ್ಬೋಧನಾದ ದಾವುದಖಾನನೆಂಬಾತನು ಮಲಗಿದ್ದ ಸಿಂಹದ ಮೈಮೇಲೆ ಕೈಹಾಕಿದ ಹಾಗೆ ಬಾದಷಹನನ್ನು ಕೆಣಕಿ ಸ್ವಯಂಕೃತಾಪ ರಾಧಕ್ಕೆ ಫಲರೂಪವಾಗಿ ಅಕ್ಬರನ ಸೇನಾಪತಿಯಾದ ಮೆನಾಯಿಂ ಖಾನನಿಂದ ಪರಾಜಿತನಾಗಿ, ೯೮೨ನೆಯ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ (ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೫೭೨) ಸಪರಿವಾರವಾಗಿ ಉತ್ಕಲ (Orissa)ದೇಶಕ್ಕೆ ಓಡಿಹೋದನು. ಆಗಲಾ ವಂಗದೇಶವು ಮೊಗಲ ಭೂಪಾಲರ ಕೈವಶವಾಯಿತು. ಪತಾನರು ಉತ್ಕಲದೇಶದಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಥಾಪಿತರಾದರು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಅವರನ್ನು ಹೊರಡಿಸುವುದು ಮೊಗಲರಿಗೆ ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಒಂಬೈನೂರ ತೊಂಬತ್ತಾರನೆಯ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ದಿಲ್ಲಿಶ್ವರನ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾದ ಖಾನ್‌ಒಹಾನನು ಪತಾನರ ಜನರನ್ನು ಎರಡನೆಯ ತಡವೆ ಸೋಲಿಸಿ, ಉತ್ಕಲದೇಶವನ್ನು ತನ್ನ ಪುಭುವಿನ ಶಾಸನಕ್ಕೊಳಪಡಿಸಿದನು. ಆದಾದ ಬಳಿಕ, ಮತ್ತೊಂದು ದಾರುಣವಾದ ಉಪದ್ರವವುಂಟಾಯಿತು. ಅಕ್ಬರ ಬಾದಷಹನಿಂದ ವಂಗದೇಶದಲ್ಲಿ ಪಗದಿಯ ವಿಚಾರ ದಲ್ಲಿ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಹೊಸ ಏರ್ಪಾಡುಗಳಿಂದ ಜಹಗೀರದಾರರಿಗೂ ಜಮೀನುದಾರ ರಿಗೂ ಬಹಳ ಅಸಂತುಷ್ಟಿಯುಂಟಾಯಿತು. ಅವರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಪೂರ್ವಾಧಿಪತ್ಯ ವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಸಲುವಾಗಿ ಖಡ್ಗಹಸ್ತರಾಗಿ ಎದ್ದರು. ಆದರಿಂದ ಅತ್ಯಂತ ದುರ್ದಮ್ಯವಾದ* ರಾಜವಿದ್ರೋಹವುಂಟಾಗುತ್ತಲೇ ಸಮಯ ನೋಡಿ ಕೊಂಡಿದ್ದ ಉತ್ಕಲದೇಶದ ಪತಾನ ಜನರು ಪುನಃ ತಲೆಯೆತ್ತಿ, ಕತಲೂಖಾನ ನೆಂಬೊಬ್ಬ ಪತಾನನನ್ನು ಅಧಿಪತಿಯಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಪುನರಪಿ ಉತ್ಕಲದೇಶ ವನ್ನು ತಮ್ಮ ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿಕೊಂಡರು. ಉತ್ಕಲದೇಶದ ಮೇರೆಯ ಆಚೆಗೆ ಇದ್ದ ಮೇದನಿಪುರವೂ ವಿಷ್ಣುಪುರವೂ ಅವರ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೊಳಗಾದುವು.

ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ದಕ್ಷನಾದ ಅಜಿಂಖಾನನಾಗಲೀ, ಅವನ ತರುವಾಯ ಶಹಬಾಸಖಾನನಾಗಲೀ ಶತ್ರು ಕೈವಶವಾಗಿದ್ದ ದೇಶವನ್ನು ಪುನರುದ್ಧಾರಮಾಡಲು ಸಮರ್ಥರಾಗದೆ ಹೋದರು. ಕಡೆಗೆ ಆಯಾಸ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದ್ದಾ ಕಾರ್ಯಸಾಧನಕ್ಕೆ ಸಲುವಾಗಿ ಹಿಂದೂ ರಣವೀರನೊಬ್ಬನು ಕಳುಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟನು.

* ದುರ್ದಮ್ಯವಾದ=ಅಡಗಿಸಲು ಕಷ್ಟವಾದ.

ಮಹಾಮತಿವಂತನಾಗಿದ್ದ ಅಕ್ಕರನು ಅವನ ಹಿಂದೆ ಆಳಿದ ರಾಜರುಗಳಿಗಿಂತ ಸರ್ವಾಂಶದಲ್ಲಿಯೂ ವಿಶೇಷ ವಿಜ್ಞಾನಾಗಿದ್ದವನು ಈ ದೇಶದ ರಾಜಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ದೇಶೀಯರೇ ವಿಶೇಷ ಸಮರ್ಥರೆಂದೂ, ಅನ್ಯ ದೇಶೀಯರು ಅಷ್ಟೊಂದು ಸಮರ್ಥರಲ್ಲವೆಂದೂ, ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿಯೂ ರಾಜ್ಯಶಾಸನದಲ್ಲಿಯೂ ರಜಪೂತ ಜನರು ಮಹಾದಕ್ಷಗ್ರಗಣ್ಯರೆಂದೂ ನಂಬಿದ್ದನು. ಆತನು ಅವನೇ ದೇಶೀಯರನ್ನೇ ವಿಶೇಷವಾಗಿ, ರಜಪೂತ ಜನರನ್ನೇ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ರಾಜಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿಯಮಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

ಪುಕ್ಯತ ಕಥಾಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಉಚ್ಚಪದಾಭಿಷಿಕ್ತರಾಗಿದ್ದ ರಜಪೂತರಲ್ಲಿ ಮಹಾರಾಜಾ ಮಾನಸಿಂಹನೊಬ್ಬನಾಗಿದ್ದುದಲ್ಲದೆ, ಆತನು ಅಕ್ಕರ ಬಾದಷಹನ ಮಗನ ಶ್ಯಾಲಕನಾಗಿಯೂಃ ಇದ್ದನು. ಅಜಿಂಖಾನನೂ ಶಹಬಾಸಖಾನನೂ ಉತ್ಕಲದೇಶವನ್ನು ಜಯಿಸಲಸಮರ್ಥರಾದುದನ್ನು ಕಂಡು ಅಕ್ಕರನು ಶೂರನಾದಾ ಮಹಾರಾಜಾ ಮಾನಸಿಂಹನನ್ನು ವಂಗ ಮತ್ತು ವಿಹಾರ(Bihar)ದೇಶಗಳಿಗೆ ಶಾಸನಕರ್ತನನ್ನಾಗಿ ನಿಯಮಿಸಿ ಕಳುಹಿಸಿದ್ದನು.

ಒಂಬತ್ತನೂರು ತೊಂಬತ್ತೇಳನೆಯ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಮಾನಸಿಂಹನು ಪಾಟ್ನಾನಗರಕ್ಕೆ ಬಂದು, ಅಲ್ಲಿದ್ದಿದ್ದ ಅನೇಕ ಕಾಟಕಾಯಿ ಜನರ ಉಪದ್ರವವನ್ನು ಶಾಂತಿ ಮಾಡಿದನು. ಮಾರನೆಯ ವರ್ಷ ಉತ್ಕಲದೇಶವನ್ನು ಜಯಿಸಲು ಹೊರಟನು. ಮಾನಸಿಂಹನು ಮೊದಲು ಪಾಟ್ನಾನಗರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿರಬೇಕೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದ ವಂಗದೇಶದ ಆಳ್ವಿಕೆಗೆ ಸಲುವಾಗಿ ಸೈದಖಾನನೆಂಬುವನನ್ನು ತನಗೆ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿ ನೇಮಕಮಾಡಿದ್ದನು. ನಿಯಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಸೈದಖಾನನು ವಂಗದೇಶಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ರಾಜಧಾನಿಯಾಗಿದ್ದ ತಾಂಡಾ(Tanda)ನಗರದಲ್ಲಿರುತ್ತಿದ್ದನು. ಪುಕ್ಯತ ಯುದ್ಧಾಕಾಂಕ್ಷಿಯಾಗಿ ಮಾನಸಿಂಹನು ಉತ್ಕಲಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಹೊರಟವನು ತನಗೆ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿದ್ದಾ ಸೈದಖಾನನಿಗೆ ಸೈನ್ಯ ಸಮೇತನಾಗಿ ವರ್ಧಮಾನಕ್ಕೆ (Burdwan) ಬಂದು ತನ್ನನ್ನು ಸೇರುವಹಾಗಿ ಬರೆದಿದ್ದನು.

ಮಾನಸಿಂಹನು ವರ್ಧಮಾನಕ್ಕೆ ಬಂದು ನೋಡಲಾಗಿ ಸೈದಖಾನನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಸೈದಖಾನನು ಸೈನ್ಯವನ್ನೆಲ್ಲ ಸಂಗ್ರಹಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಸಾವಕಾಶವಾಗುವುದೆಂದೂ ಅಷ್ಟೊಂದು ದಿನಕ್ಕೆ ವರ್ಷಕಾಲವು ಬರುವುದರಿಂದ ವರ್ಷಕಾಲವು ಪೂರೈಸುವವರೆಗೂ ಮಾನಸಿಂಹನು ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಹಾಗೆಯೇ ಸನ್ನದ್ಧವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದರೆ, ತಾನು ವರ್ಷಪ್ರಭಾತದಲ್ಲಿ ಸೇನಾ ಸಮೇತನಾಗಿ ರಾಜಸನ್ನಿಧಾನಕ್ಕೆ ಬಂದು ಸೇರುವೆನೆಂದೂ ಪತ್ರವನ್ನು ಬರೆದು ದೂತನ ಸಂಗಡ ಕಳುಹಿ

* ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಜಪೂತರು ತಮ್ಮ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ದಿಲ್ಲಿಯ ಆರಸರೊಂದಿಗೆ ಸಂಬಂಧಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಶ್ಯಾಲಕ=ಭಾವಮೈದನ.

ದ್ದನು. ರಾಜನು ಉಪಾಯಾಂತರವಿಲ್ಲದೆ ಸೈದ್ಧಾಂತನ ಪರಾಮರ್ಶನುವರ್ತಿಯಾಗಿ ದಾರುಕೇಶ್ವರ ನದಿಯ ತೀರದಲ್ಲಿರುವ ಜಹನ್ನಾಬಾದೆಂಬ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಶಿಬಿರವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿಕೊಂಡು ಸೈದ್ಧಾಂತನ ಆಗಮನವನ್ನೆ ದುರುನ್ನೋಡುತ್ತಿದ್ದನು.

ಅಲ್ಲಿರುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕತಲೂಖಾನನೆಂಬ ಪಠಾನಾಧಿಪನಾ ಕಾಲವಿಳಂಬವನ್ನು ಕಂಡು ಸಾಹಸಿಕನಾಗಿ ಮಂದಾರಣಕ್ಕೆ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಸೈನ್ಯ ಸಮೇತನಾಗಿ ಬಂದು ಳಿದು ದೇಶವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕೊಳ್ಳಿಹೊಡೆಯುತ್ತಿದ್ದನೆಂದೂ ಮಾನಸಿಂಹನು ವರ್ತಮಾನವನ್ನು ಕೇಳಿದವನು ಉದ್ವಿಗ್ನ* ಚಿತ್ತನಾಗಿ ಶತ್ರುಗಳೆಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ, ಅವರ ಬಲಾಬಲವೆಂತಹವದು ಎಂಬಿವೇ ಮುಂತಾದ ನಿಜವಾದ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಬರಲು ತನ್ನ ಸೈನ್ಯಾಧ್ಯಕ್ಷನೊಬ್ಬನನ್ನು ಕಳುಹುವುದುಚಿತವೆಂದು ಯೋಚಿಸಿ, ಯುದ್ಧಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಅತ್ಯುತ್ತಮಪಶಿಷ್ಟನಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದ ತನ್ನ ಪ್ರಿಯ ಪುತ್ರನಾದ ಜಗತ್ತಿಂಹನು ದುಸ್ಸಾಹಸಿಕವಾದಾ ಕಾರ್ಯಭಾರವನ್ನು ವಹಿಸಲು ಉತ್ಸುಕನಾಗಿದ್ದನೆಂದು ತಿಳಿದು, ಅವನನ್ನು ಒಂದು ನೂರು ಕುದುರೆ ಸವಾರರೊಡನೆ ಶತ್ರುಗಳಿರುವ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಕಳುಹಿದ್ದನು. ರಾಜಕುಮಾರನು ಕಾರ್ಯಸಿದ್ಧಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬಂದನು. ಅವನು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹಿಂದಿರುಗಿ ತಂದೆಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾಗ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಪಾಠಕ ಮಹಾಶಯರಿಗೆ ಅವನ ಪರಿಚಯವಾದುದು.

ನಾಲ್ಕನೆಯ ಪರಿಚ್ಛೇದ

ಯೌವನ ಸೇನಾಪತಿ

ಜಗತ್ತಿಂಹನು ಶೈಲೇಶ್ವರ ಮಂದಿರದಿಂದ ಹೊರಟು ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಬಿಡಾರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಸೇರಿದ ಬಳಿಕ ಮಹಾರಾಜ ಮಾನಸಿಂಹನು ಪುತ್ರನ ಮುಖದಿಂದ, ಪ್ರಾಯಃ ಐವತ್ತು ಸಾವಿರ ಪಠಾನರು ಧರಪುರ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಉಳಿದುಕೊಂಡು ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕೊಳ್ಳಿ ಹೊಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರೆಂದೂ, ಅಲ್ಲಿ ದುರ್ಗಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣಮಾಡಿ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಯಮಾಡಿಕೊಂಡು ಏಕಪುಕಾರ ಅಧಿಕಾರಮಾಡುತ್ತ ನಿರಾತಂಕವಾಗಿದ್ದರೆಂದೂ ತಿಳಿದನು. ಮಾನಸಿಂಹನು ಪಠಾನ ಜನರ ದುರ್ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ದಮನಮಾಡುವುದು ಅವಶ್ಯಕವಾದುದಾಗಿದ್ದರೂ, ಪ್ರಕೃತದಲ್ಲದೂ ದುಸ್ಸಾಧ್ಯವಾದ ಕೆಲಸವೆಂದು ತಿಳಿದು, ಕರ್ತವ್ಯಾಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ಧಾರಣೆಮಾಡಲು ಸಂಗಡ ಬಂದಿದ್ದ ಸೇನಾಪತಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕರೆದು, ಅವರಿಗೆ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನೆಲ್ಲಾ ವಿವರವಾಗಿ ತಿಳಿಯಹೇಳಿ ಅವರನ್ನು ಕುರಿತು, 'ಎಲೈ ಸೇನಾಪತಿಗಳಿರಾ! ದಿನಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಗ್ರಾಮ

* ಉದ್ವಿಗ್ನ = ಕಳವಳವುಳ್ಳ.

ಗ್ರಾಮ, ಪಟ್ಟ ಪಟ್ಟ, ದೇಶದೇಶ ಈ ಮೇರೆ ಒಟ್ಟೊಟ್ಟಾಗಿ ನಮ್ಮ ಪ್ರಭುವಾದ ದಿಲ್ಲಿಶ್ವರನ ಕೈಯಿಂದ ತಪ್ಪಿಹೋಗುತ್ತಿದೆ; ಈಗ ಪಠಾನರನ್ನು ಶಾಸನ ಮಾಡಬೇಕಾದುದು ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕವಾಗಿದೆ; ಆದರೆ ಅವರಿತಿ ಅವರ ನಾಶವಾಗಬೇಕು? ಪ್ರಕೃತ ಅವರು ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ನಮಗಿಂತಲೂ ಬಲವಂತರಾಗಿದ್ದಾರೆ ಮತ್ತು ದುರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡುವವರಾಗಿದ್ದಾರೆ; ಒಂದುವೇಳೆ ಅವರು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಪರಾಜಿತರಾದರೂ ಅವರಿಗೆ ವಿಶೇಷ ನಷ್ಟವಾಗದು; ಅವರನ್ನು ಒಂದೇ ತಡವೆಗೆ ಸ್ಥಾನಚ್ಯುತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ; ದುರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ನಿರಾಸದರಾಗಿರುವುದಕ್ಕೆ ಅವರಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗಿದೆ; ನೀವೆಲ್ಲರೂ ವಿವೇಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ನೋಡಿರಿ; ರಣರಂಗದಲ್ಲಿ ನಾವು ಸೋಲಿಸಲ್ಪಟ್ಟರೆ ಶತ್ರುಗಳ ಅಧಿರಾಜ್ಯದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿರಾಶ್ರಯರಾಗಿ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ವಿನಷ್ಟರಾಗುತ್ತೇವೆ; ಆಲೋಚನೆಯಿಲ್ಲದೆ ಅಸಾಧ್ಯವಾದ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಪ್ರವರ್ತಿಸುವುದು ನ್ಯಾಯವಲ್ಲ. ಅನ್ಯಾಯವಾಗಿ ನಮ್ಮ ದಿಲ್ಲಿಶ್ವರರ ಅಷ್ಟೊಂದು ಸೈನ್ಯ ನಾಶಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿ, ಕಡೆಗೆ ಉತ್ಕಲದೇಶವನ್ನು ಜಯಿಸುವ ಆಶೆಯು ಒಂದೇ ತಡವೆಗೆ ಲೋಪವಾಗಿ ಹೋಗುವುದು; ಆದುದರಿಂದ ಹಾಗೆ ವರ್ತಿಸುವುದು ಅನುಚಿತವಾದುದು; ಸೈದಖಾನನ ಆಗಮನವನ್ನೆ ದುರುನೋಡುತ್ತಿರುವುದು ಯುಕ್ತವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ; ಆದರೆ ಈ ಮಧ್ಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮೈರಿ ಶಾಸನವನ್ನು ಮಾಡದಿರಕೂಡದು; ಆವುದಾದರೂ ಉಪಾಯದಿಂದ ಶತ್ರುವನ್ನು ತಡೆದಿಡಬೇಕು; ಅದಕ್ಕೆ ನಿಮ್ಮ ಆಲೋಚನೆಯೇನು? ಹೇಳಿರಿ" ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

ವೃದ್ಧ ಸೇನಾಪತಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಏಕಮತವಾಗಿ ಸೈದಖಾನನು ಬರುವದನ್ನೆ ದುರುನೋಡುತ್ತಿರುವುದೇ ಕರ್ತವ್ಯವೆಂದು ಹೇಳಿದರು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಮಾನಸಿಂಹನು 'ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ಸೈನ್ಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ನಷ್ಟಪಡಿಸುವುದಕ್ಕಿಂತ ಅಲ್ಪ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನುಳ್ಳದೊಂದು ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಒಬ್ಬ ಸೇನಾಪತಿಯೊಡನೆ ಕಳುಹಿಸಬೇಕಾಗಿ ತೋರುತ್ತದೆ; ಆರನ್ನು ಕಳುಹಬಹುದು?' ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

ಹಳೆ ಮೊಗಲರ ಸೈನಿಕನೊಬ್ಬನು, 'ಮಹಾರಾಜರೆ! ನಮ್ಮ ಸೇನೆಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕಳುಹಿದರೂ ಸಾಕಾಗದೆಂದು ಯೋಚಿಸುವ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯೆಯನುಳ್ಳ ಸೇನೆಯನ್ನು ಕಳುಹಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಅವ ಕಾರ್ಯಸಾಧನವಾಗುವುದು?' ಎಂದನು.

ಮಾನಸಿಂಹನು, 'ಅಲ್ಪ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ರಣಾಂಗಣದಲ್ಲಿ ಶತ್ರುವಿನೆದುರಿಗೆ ನಿಂತು ಯುದ್ಧಮಾಡಲು ಕಳುಹಿಸುವುದು ಯುಕ್ತವಲ್ಲ; ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾಕರಾದ ಸೈನಿಕರು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಔತುಕೊಂಡಿದ್ದು, ಗ್ರಾಮಪೀಡನಾಸಕ್ತರಾದ ಪಠಾನರ ಸಾಮಾನ್ಯ ದಳದವರನ್ನಡಗಿಸಲು ಸಮರ್ಥರಾಗಬಹುದು' ಎಂದನು. ಅದಕ್ಕಾ ಮೊಗಲನು, 'ನಿಜವಾದ ಮೃತ್ಯುವಿನ ಮುಖಕ್ಕೆ ಸೇನಾಪತಿ ಯಾವನು ತಾನೇ ಹೋಗುವನು? ಎಂದನು.

ಮಾನಸಿಂಹನು ಭ್ರೂಭಂಗಿಮಾಡಿ* 'ಏನು! ಇಷ್ಟೊಂದು ರಜಪೂತ ಮತ್ತು ಮೊಗಲರ ಮಧ್ಯೆ ಮೃತ್ಯುವನ್ನು ತೃಣಗಣಾಯಮಾನವಾಗಿ ತಿಳಿಯುವವರಾರೂ ಇಲ್ಲವೆ!' ಎಂದನು.

ಆ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಲೆ, ಏಳೆಂಟು ಮಂದಿ ಮೊಗಲರೂ ರಾಜಪೂತರೂ ಎದ್ದು ನಿಂತು, 'ಮಹಾರಾಜ! ದಾಸರಾದ ನಾವು ಹೊರಡಲು ಸಿದ್ಧರಾಗಿದ್ದೇವೆ' ಎಂದರು. ಜಗತ್ತಿಂಹನೂ ಅಲ್ಲಿದ್ದನು. ಅವನು ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತಲೂ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕಿರಿಯನಾಗಿದ್ದನು. ಎಲ್ಲರೂ ಮಾತನಾಡಿದ ಬಳಿಕ ಅವನೂ, 'ಅಪ್ಪಣೆಯಾದರೆ ಭೃತ್ಯನಾದ ನಾನು ದಿಲ್ಲೇಶ್ವರರ ಕಾರ್ಯಸಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ಯತ್ನಪಡುವೆನು' ಎಂದನು.

ರಾಜಾ ಮಾನಸಿಂಹನು ವಿಸ್ಮಿತವದನನಾಗಿ, 'ಆಗಕೂಡೆದೇಕೆ? ರಾಜಪೂತರು, ಮೊಗಲರು' ಎಂಬ ಹೆಸರು ಸಿನರ್ಗಮವಾಗಿ ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಕಾಲ ಏಕೆಂಬವಿದೆಯೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತೇನೆ; ನೀವಿಷ್ಟೊಂದು ಮಂದಿ ಜನರೂ ಹೊರಡಲು ಸಿದ್ಧರಾಗಿರುವಾಗ ಆರನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಆರನ್ನು ಕಳುಹಿಸಲಿ?' ಎಂದನು.

ರಾಜಸಮುಖದಲ್ಲಿದ್ದವರಲ್ಲೊಬ್ಬನು, 'ಮಹಾರಾಜರೆ! ಅಷ್ಟೊಂದು ಜನರೂ ಈ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಉದ್ಯುಕ್ತರಾಗಿರುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದೇ ಆಯಿತು; ಅದರಿಂದ ಸೇನೆಯ ವ್ಯಯವನ್ನು ಕಡಿಮೆಮಾಡಬಹುದು. ಸ್ವಲ್ಪ ಸೇನೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಲಿಷ್ಟಪಡುವವರಾರೋ ಅಂತಹವರನ್ನೇ ಕಳುಹಬಹುದು' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ರಾಜನು 'ಅದುತ್ತಮ ಆಲೋಚನೆ' ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಮೊದಲು ಎದ್ದು ನಿಂತುಕೊಂಡಿದ್ದವನನ್ನು ಕುರಿತು, 'ನೀನಿಷ್ಟೊಂದು ಸೈನ್ಯವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಲಿಷ್ಟಪಡುವೆ?' ಎಂದನು. ಅದಕ್ಕವನು, 'ಹದಿನೈದು ಸಾವಿರ ಸದಾತಿ ಬಲದಿಂದ ರಾಜಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬರುವೆನು' ಎಂದನು. ರಾಜನು, 'ಹದಿನೈದು ಸಾವಿರ ಜನರನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೆ ಉಳಿಯುವವರು ಬಹಳ ಕಡಿಮೆಯಾಗುವುದರಿಂದ ಅಷ್ಟೊಂದು ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಕೊಡುವುದಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ಜನರನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗತಕ್ಕ ವಿರರಾರು?' ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

ಸೇನಾಪತಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಸೊಲ್ಲಿಲ್ಲದವರಾಗಿದ್ದರು. ಕಡೆಗೆ ರಾಜನಿಗೆ ಪ್ರಿಯ ಪಾತ್ರನಾಗಿದ್ದ ಯಶೋವಂತಸಿಂಹನೆಂಬೊಬ್ಬ ರಾಜಪೂತ ವಿರನು, ರಾಜಾಜ್ಞೆಯನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಲು ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಬೇಡಿದನು. ರಾಜನು ಹೃಷ್ಯಚಿತ್ತನಾಗಿ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ದೃಷ್ಟಿಸಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಕುಮಾರನಾದ ಜಗತ್ತಿಂಹನು ರಾಜದೃಷ್ಟಿ

* ಭ್ರೂಭಂಗಿ=ಕುಬ್ಜು ಗಂಟು.

ಯನ್ನೆದುರುನೋಡುತ್ತ ನಿಂತಿದ್ದವನು ರಾಜದೃಷ್ಟಿಯು ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಕೂಡಲೇ ಏನೀತಭಾವದಿಂದ, 'ಮಹಾರಾಜರೆ! ರಾಜಾನುಗ್ರಹವಾದರೆ ಈ ಭೃತ್ಯನು ಐದು ಸಾವಿರ ದಂಡಿನಿಂದ ಕತಲೂಪಾಸನನ್ನು ಸುವರ್ಣರೇಖೆಯ ಆಚೆಗೆ ಓಡಿಸಿ ಬಿಡುವನು' ಎಂದೊಪ್ಪಿಕೊಂಡನು.

ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ರಾಜಾ ಮಾನಸಿಂಹನು ಮೌನವಾಗಿದ್ದನು. ಸೇನಾಪತಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ರಹಸ್ಯವಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿಕೊಂಡರು. ಅನಂತರ ರಾಜನು ತನ್ನ ಮಗನನ್ನು ಕುರಿತು, 'ವುತ್ರ! ನೀನು ರಾಜಪೂತ ಕುಲಕ್ಕೆ ಶ್ರೇಷ್ಠನೇ ಆಹುದು—ಆದರೆ ನಿನ್ನ ಸಾಹಸವು ಸ್ವಲ್ಪ ಅಯುಕ್ತವಾಗಿ ತೋರುವುದು' ಎಂದನು.

ಜಗತ್ತಿಂಹನು ಕೈಮುಗಿದುಕೊಂಡು, 'ನಾನು ಮಾಡುವ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನು ನೆರವೇರಿಸದೆ ಬಾದಷಹನ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ವ್ಯರ್ಥಮಾಡುವವನಾದರೆ, ಮಹಾರಾಜರಲ್ಲಿ ದಂಡನೀಯನಾಗುವೆನು' ಎಂದು ವಿಚ್ಛಾಪಿಸಿದನು.

ರಾಜನು ಹಾಗೆಯೇ ಸ್ವಲ್ಪ ಆಲೋಚಿಸಿ, ಬಳಿಕ, 'ನೀನು ನಿನ್ನ ರಾಜಪೂತ ಕುಲಧರ್ಮವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾಲನಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ನಾನೆಂದೂ ಅಡ್ಡಿಯಾಗಿರಲಾರನು; ನೀನೇ ಈ ಕಾರ್ಯಸಿದ್ಧಿಗೋಸ್ಕರ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡು' ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಕುಮಾರನನ್ನು ಬಾಷ್ಪಾಕುಲ*ಲೋಚನಗಳಿಂದ ನೋಡಿ ಗಾಢಾಲಿಂಗನೆಮಾಡಿ, ಅನಂತರ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಕಳುಹಿದನು. ಸೇನಾಪತಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಜಿಜಾರಕ್ಕೆ ಹೊರಟುಹೋದರು.

ಐದನೆಯ ಪರಿಚ್ಛೇದ

ಮಂದಾರಣದುರ್ಗ

ಜಗತ್ತಿಂಹನು ವಿಷ್ಣು ಪುರದಿಂದ ಜಹನ್ನಾಬಾದಿಗೆ ತಂದೆಯ ಬಳಿಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಹೋದ ಮಾರ್ಗದ ಗುರುತನ್ನು ಈಗಲೂ ನೋಡಬಹುದು. ಆ ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪ ದಕ್ಷಿಣ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಮಂದಾರಣವೆಂಬ ಗ್ರಾಮವಿದೆ. ಮಂದಾರಣ ಗ್ರಾಮವು ಈಗ ಒಂದು ಹಳ್ಳಿಯಾಗಿದೆ. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲದು ಮಹಾ ಸೌಷ್ಠವಶಾಲಿಯಾದ ದೊಡ್ಡ ನಗರವಾಗಿದ್ದಿತು. ಜಗತ್ತಿಂಹನು ಶೈಲೇಶ್ವರ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ನೋಡಿದ್ದ ರಮಣಿಯರಾ ಗ್ರಾಮಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಹೊರಟುಹೋದರು.

ಮಂದಾರಣದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಪೂರ್ವಕಾಲದ ಕೋಟೆಗಳಿದ್ದುವು. ಅದುಕಾರಣವೇ ಅದಕ್ಕೆ ಮಂದಾರಣದುರ್ಗವೆಂದು ಹೆಸರಾಗಿರಬಹುದು. ಆ ನಗರದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಮೋದರವೆಂಬ ನದಿಯು ಪ್ರವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಆ ನದಿಯೊಂದು ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ವಕ್ರ

* ಬಾಷ್ಪಾಕುಲ= ಕಷ್ಟೇರು ತಂದೆ.

ವಾಹಿನಿಯಾಗಿ ಪುವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಆ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಯು ತ್ರಿಕೋಣಾಕಾರವಾಗಿ ಆ ತ್ರಿಕೋಣದ ಎರಡು ಪಾರ್ಶ್ವವೂ ನದಿಯಿಂದ ತೊಳೆಯಲ್ಪಟ್ಟು, ಮೂರನೆಯ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯ ನಿರ್ಮಿತವಾದ ಕಲ್ಲುಕೋಟಿಯೊಂದಿದ್ದಿತು. ತ್ರಿಕೋಣಾಕಾರವಾದಾ ಭೂಖಂಡದ ಅಗ್ರಭಾಗದಲ್ಲಿ ಎಂದರೆ, ನದಿಯು ವಕ್ರವಾಹಿನಿಯಾಗಲು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲೊಂದು. ಮಹತ್ತಾದ ಅರಮನೆಯು ಜಲದಿಂದಿದ್ದು ಗಗನವನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತಲೆಳೆಸುವಂತೆ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಅರಮನೆಯು ಆಮೂಲಶಿರಃಪರ್ಯಂತವೂ ಕೃಷ್ಣಶಿಲೆಯಿಂದ ನಿರ್ಮಿತವಾದುದು. ಉಭಯ ಪಾರ್ಶ್ವಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅರಮನೆಯ ಭತ್ತಿಯನ್ನು ಅಲೆಗಳಿಂದ ಹೊಡೆಯುತ್ತ ಆವೋದರವು ಪುವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಅದ್ಯಾಪಿ ಪ್ರಯಾಣೀಕರು ಮಂದಾರಣದುರ್ಗದಲ್ಲಿ ಅಸಾಧಾರಣವಾದಾ ಅರಮನೆಯ ಕಂಭಗಳು ನಿಂತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಈಗ ಅರಮನೆಯ ನೆಲಕಟ್ಟು ಮಾತ್ರ ಉಳಿದಿದೆ. ಮೇಲಕಟ್ಟಣವು ಕಾಲಕರಾಳಃ ಸ್ಪರ್ಶದಿಂದ ಧೂಳಿಯ ರಾಶಿಯಾಗಿ ಬಿದ್ದುಹೋಗಿದೆ. ಅದರ ಮೇಲೆ ತಿಂತರೀ ಮಾಧವೀ ಮುಂತಾದ ವೃಕ್ಷ ಲತಾಹಿಗಳು ಕಾನನಾಕಾರವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಭುಜಂಗ ಭಲ್ಲೂಕಾದಿ ಹಿಂಸ್ರ ಜಂತುಗಳಿಗೆ ಆಶ್ರಯವಾಗಿದೆ. ನದಿಯಾಚೆಯ ದಡದಲ್ಲಿಯೂ ಅನೇಕ ದುರ್ಗಗಳಿದ್ದುವು. ಅವುಗಳ ಪ್ರಸಕ್ತಿಯು ಅದ್ಯತನ ಕಥೆಗೆ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲ.

ಬಂಗಾಳಾ ಪಠಾನ ಅರಸುಗಳಿಗೆ ಶಿರೋಭೂಷಣನಾಗಿದ್ದ ಹುಸೇನ್ ಷಹನ ವಿಖ್ಯಾತ ಸೇನಾಪತಿಯಾಗಿದ್ದ ಇಸ್ಮಾಯಿಲ್ ಘಾಜಿಯೆಂಬವನು ದುರ್ಗವನ್ನು ಕಟ್ಟಿದವನು. ಆದರೆ ಕಾಲಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಜಯಧರಸಿಂಹನೆಂಬೊಬ್ಬ ಸೈನಿಕನು ದುರ್ಗವನ್ನು ಜಹಗೀರಾಗಿ ಪಡೆದನು. ಒಂಭೈನೂರು ತೊಂಬತ್ತೆಂಟನೆಯ ವರುಷದಲ್ಲಿ ಜಯಧರಸಿಂಹನ ವಂಶಸ್ಥನಾದ ವೀರೇಂದ್ರಸಿಂಹನೆಂಬವನು ಅಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿದ್ದನು.

ವೀರೇಂದ್ರಸಿಂಹನು ಯೌವನಕಾಲದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ತಂದೆಯೊಡನೆ ಒಳ್ಳೆಯ ನಡತೆಯಿಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಅನನು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಡಾಂಭಿಕನಾಗಿಯೂ ತಾಳ್ಮೆಯಿಲ್ಲದ ಮುಂಗೋಪಿಯಾಗಿಯೂ ಇದ್ದನಲ್ಲದೆ ತಂದೆಯ ಅಪ್ಪಣೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಆವಾಗಲೂ ನಡೆಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವಾದಕಾರಣ ತಂದೆಗೂ ಮಗನಿಗೂ ಆಗಾಗ್ಗೆ ವಿವಾದವಾಗುತ್ತಿರುವುದು. ಮಗನ ವಿವಾಹಕ್ಕೆ ಸಲುವಾಗಿ ತಂದೆಯಾದ ವೃದ್ಧ ಜಹಗೀರದಾರನು ನೆರೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಚಿವಾನುದಾರನೊಂದಿಗೆ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಬಳಿಯಿಸಲು ಗೊತ್ತುವನಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಕನ್ಯೆಯು ತಂದೆಗೆ ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳಿರಲಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಆ ವಿವಾಹದಿಂದ ವೀರೇಂದ್ರನ ಸಂಪತ್ತು ವೃದ್ಧಿಯಾಗುವ ಸಂಭವವಿದ್ದಿತು. ಅದಲ್ಲದೆ ಕನ್ಯೆಯೂ ರೂಪವತಿಯಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಸಂಬಂಧಮಾಡುವುದುಚಿತನೆಂದು ವೃದ್ಧನಾದ ತಂದೆಯು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ಅದಕ್ಕೆಲ್ಲಾ

* ಕಂಠಾಳ—ಭಯಂಕರವಾದ ಕೋರಹಲು .

ಸಾಮಗ್ರಿಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಆದರೆ ವೀರೇಂದ್ರನು ಆ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟುಪಲ್ಲದೆ ತನ್ನ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿದ್ದ ಪತಿ ಪುತ್ರ ವಿಹೀನೆಯಾಗಿದ್ದೊಬ್ಬ ದರಿದ್ರಳಾದ ಹೆಂಗಸಿನ ಮಗಳನ್ನು ತಂದೆಗೆ ತಿಳಿಯದಹಾಗೆ ಮದುವೆ ಮಾಡಿ ಕೊಂಡು, ಪುನಃ ಮತ್ತೊಂದು ಮದುವೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಿಷ್ಟಪಡಲಿಲ್ಲ. ವೃದ್ಧ ಜನಕನು ರೋಷಪರವಶನಾಗಿ ಮಗನನ್ನು ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಡಿಸಿಬಿಟ್ಟನು. ಯುವಕನಾದ ವೀರೇಂದ್ರನು ಪಿತೃಗೃಹದಿಂದ ಬಹಿಷ್ಕೃತನಾಗಿ, ಸೈನಿಕ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಬೇಕೆಂಬ ಆಸೆಯಿಂದ ದಿಲ್ಲಿಗೆ ಹೊರಟು ಹೋದನು. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವನ ಸಹಧರ್ಮಿಯು ಅಂತಃಸತ್ತೆಯಾಗಿದ್ದ* ಕಾರಣ, ಅವಳನ್ನು ಸಂಗಡ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ಆನನುಕೂಲವಾಗಿ ಅವಳನ್ನು ಅವಳ ತಾಯಿಯ ಕುಟೀರದಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟುಹೋದನು.

ಇತ್ತಲಾಗಿ ಪುತ್ರನು ದೇಶಾಂತರಕ್ಕೆ ಹೋದ ಬಳಿಕ ವೃದ್ಧನಾದ ಜಹ ಗೀರದಾರನ ಅಂತಃಕರಣದಲ್ಲಿ ಪುತ್ರವಿಚ್ಛೇದದಿಂದ ವ್ಯಾಕುಲವುಂಟಾಯಿತು. ಒಳಿಕ ಗತಾನುಶೋಚನಾಪರನಾಗಿ ಮಗನ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಯತ್ನ ಪಟ್ಟನು. ಆದರೆ ಕೃತಕಾರ್ಯನಾಗದೆ, ಪುತ್ರನನ್ನು ಪುನಃ ನೋಡುವ ಆಸೆಯನ್ನು ತೊರೆದು ಪುತ್ರವಧುವನ್ನು † ಆ ಬಡಹೆಂಗಸಿನ ಮನೆಯಿಂದ ಸಾದರ ದೊಡನೆ ಕರೆಯಿಸಿಕೊಂಡು, ತನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಪೋಷಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ವೀರೇಂದ್ರನಿಂಹನ ಪತ್ನಿಯು ಉಪಯುಕ್ತ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕನ್ಯಾರತ್ನವನ್ನು ಹಡೆದು ಕೆಲವು ದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಪರಲೋಕಪ್ರಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದಳು.

ವೀರೇಂದ್ರನು ದಿಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಮೊಗಲ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ರಜಪೂತ ಸೈನ್ಯ ದಲ್ಲಿ ಸೈನಿಕನಾಗಿ ನಿಯಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟನು. ಅಲ್ಪಕಾಲದಲ್ಲೇ ನಿಜಬಾಹುಬಲದಿಂದ ಉಚ್ಛ್ರವದಸ್ಥನಾಗಿ ಕೆಲವು ವರುಷಗಳಲ್ಲಿ ಧನವನ್ನೂ ಯಶಸ್ಸನ್ನೂ ಸಂಪಾದಿಸಿ, ತಂದೆಗೆ ಲೋಕಾಂತರಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾದುದನ್ನು ಕೇಳಿ ದುಃಖಪಟ್ಟು, ವಿದೇಶ ಪರ್ಯಟನವೂ ‡ ಪರಾಧೀನವೃತ್ತಿಯೂ ನಿಷ್ಕಯೋಜನವಾದವುನೆಂದು ತಿಳಿದು ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬಂದನು. ವೀರೇಂದ್ರನ ಸಂಗಡ ದಿಲ್ಲಿಯಿಂದ ಅನೇಕಾ ನೇಕ ಸಹಚರರು ಬಂದರು. ಅವರಲ್ಲೊಬ್ಬ ಪರಿಚಾರಿಕೆಯೂ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಪರಮಹಂಸನೆಂದರೆ ಸಂನ್ಯಾಸಿಯೂ ಬಂದಿದ್ದರು. ಪರಿಚಾರಿಕೆಯ ಹೆಸರು ಏಮಲೆ; ಪರಮಹಂಸನ ಹೆಸರು ಅಭಿರಾಮಸ್ವಾಮಿ.

ವಿಮಲೆಯು ಗೃಹಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳಲ್ಲದೆ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ವೀರೇಂದ್ರನ ಕನ್ಯೆಯ ಲಾಲನ ಪಾಲನೆ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ನಿಯುಕ್ತೆಯಾಗಿದ್ದಳು. ಅವಳು ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡಿರುವುದಕ್ಕೆ ಮತ್ತಾವ ಕಾರಣವೂ ಕಂಡುಬರ ಲಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಅವಳನ್ನು ಹುಡುಗಿಯ ಸಹಚಾರಣಿ ಅಥವಾ ದಾಸಿಯೆಂದು

* ಅಂತಃಸತ್ತೆ = ಗರ್ಭಿಣಿ. † ಪುತ್ರವಧೂ = ಸೊಸೆ. ‡ ವಿದೇಶಪರ್ಯಟನ = ದೇಶಾಂತರ ಸಂಚಾರ.

ಮೇಲೆ ಹೇಳಬೇಕಾಯಿತು. ಆದರೆ ವಿಮಲೆಯಲ್ಲಿ ದಾಸಿಯ ವೃತ್ತಿಯ ಲಕ್ಷಣಗಳಾವವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ; ಕಂಡುಬರಲೂ ಇಲ್ಲ. ಪೌರಜನರೆಲ್ಲರೂ ವಿಮಲೆಯನ್ನು ಮನೆಯ ಯಜಮಾನಿಯಂತೆ ಗೌರವಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವಳ ಮುಖಕಾಂತಿಯನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಅವಳು ಯೌವನದಲ್ಲಿ ಸರಮುಂದುವರಿಯಾಗಿದ್ದುಕೆಂದು ಬೋಧೆಯಾಗುತ್ತಿದ್ದಿತಲ್ಲದೆ, ಪ್ರಭಾತದಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಂಗತನಾಗುವ ಚಂದ್ರನ ಹಾಗೆ ರೂಪಲಾಪಣ್ಯಗಳು ಆ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದ್ದುವು. ಅಭರಾಮಸ್ವಾಮಿಯೆಂಬ ಸಂನ್ಯಾಸಿಗೆ ಗಜಪತಿಸಿದ್ಯಾದಿಗ್ಗಜನೆಂಬೊಬ್ಬ ಶಿಷ್ಯನಿದ್ದನು. ಅವನಿಗೆ ಅಲಂಕಾರಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಅದ್ಭುತವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿ ಇದ್ದಿತೋ ಇಲ್ಲವೋ ಅದು ಹೇಳಲಸಾಧ್ಯವಾಗಿದ್ದರೂ ಅವನಿಗೆ ತಾನು ರಸಿಕಶಿರೋಮಣಿಯೆಂದು ಪ್ರಖ್ಯಾತನಾಗಬೇಕೆಂಬ ಆಸೆಯು ಅತಿಪ್ರಬಲವಾಗಿದ್ದಿತು. ಅವನು ವಿಮಲೆಯನ್ನು ನೋಡಿತನ್ನ ಪ್ರಾಥಮೆಯನ್ನು ಅವಳ ವರ್ಣನೆಯಲ್ಲಿ ತೋರಬೇಕೆಂದೆಳಸಿ, ಆ ದಾದಿಯು ಭಾಂಡಸ್ಥಃ ಘೃತದೋಪಾದಿಯಲ್ಲಿದ್ದಳೆಂದೂ ಮದನಾಗ್ರಿಯು ತೀತಳವಾಗುತ್ತ ಬಂದಹಾಗೆಲ್ಲಾ ಅವಳ ದೇಹವೂ ಅಷ್ಟಷ್ಟು ದೃಢವಾಗುತ್ತ ಬರುವದೆಂದೂ ಆಗಿಂದಾಗ್ಗೆ ವರ್ಣಿಸುತ್ತಿರುವನು. ಇಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಬೇಕಾದುದೇನೆಂದರೆ ಗಜಪತಿವಿದ್ಯಾದಿಗ್ಗಜನು ಉಕ್ತಬೀತಿ ಪ್ರಾರ್ಥನಾದ ಪಾಂಡಿತ್ಯವನ್ನು ತೋರಿದ ದಿನ ವಿಮಲೆಯು ಅವನ ಪ್ರಾಥಮಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿ, ತಲೆದೂಗಿ, ಅವನಿಗೆ ರಸಿಕರಾಜರಸೋಪಾಧ್ಯಾಯನೆಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಕೊಟ್ಟಳು.

ವಿಮಲೆಯು ಸಭ್ಯತೆಯಲ್ಲಿಯೂ, ನಾಗರಿಕತೆಯಲ್ಲಿಯೂ, ವಾಗ್ವಿಚ್ಯಂಭಣೆಯಲ್ಲಿಯೂ ನಿಪುಣೆಯಾಗಿದ್ದಳು. ಆ ಗುಣಾತಿಶಯಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯ ಪರಿಚಾರಿಕೆಯರಲ್ಲಿರತಕ್ಕ ಸಂಭವವಿಲ್ಲ. ಅನೇಕರು ವಿಮಲೆಯು ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಬನಾನಾ ವಾಸಿನಿಯಾಗಿದ್ದು ವಳೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದು ನಿಜವೋ ಸುಳ್ಳೋ ವಿಮಲೆಗೆ ತಿಳಿದಿರಬೇಕು. ಆದರೆ ಆದರ ವಿಚಾರವನ್ನು ಕುರಿತು ಅವಳಾವಾಗಲೂ ಚರ್ಚೆಮಾಡಿದವಳಾಗಿ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ.

ವಿಮಲೆಯು ವಿಧವೆಯೋ, ಸಧವೆಯೋ? ಬಲ್ಲವರಾರು? ಅವಳೇನೋ ಅಭರಣಗಳಿಂದಲಂಕಿತೆಯಾಗಿರುವಳು; ಏಕಾದಶಿ ಮುಂತಾದ ಉಪವಾಸಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಸುನುಂಗಲಯ ಹಾಗೆ ಸಕಲಾಚರಣೆಗಳನ್ನೂ ನಡೆಯಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು.

ವಿಮಲೆಯು ದುರ್ಗೇಶನಾದ ವೀರೇಂದ್ರನ ನಂದಿನಿಯಾದ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯನ್ನು ಆಂತರಿಕ ಸ್ನೇಹ ಖಶ್ವಾಸಗಳಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಳೆಂಬುದನ್ನು ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಶೈಲೇಶ್ವರನ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದಾಳೆ. ತಿಲೋತ್ತಮೆಯೂ ಅವಳ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಅದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ಅನುರಾಗಿಣಿಯಾಗಿದ್ದಳು. ವೀರೇಂದ್ರನ ಸಹಚರಿ

* ಭಾಂಡಸ್ಥಃ = ಗಡಿಗೆಯಲ್ಲಿ ರುವ. † ಸಂವಿನಿ = ಮಗಳು.

ಯಾಗಿದ್ದು ಅಭಿರಾಮಸ್ವಾಮಿಯು ಸರ್ವದಾ ಕೋಟಿಯಲ್ಲಿ ಅವನೊಂದಿಗೆ ವಾಸ ವಾಗಿರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ; ಆಗಾಗ್ಗೆ ದೇಶಸಂಚಾರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಒಂದೆರಡು ತಿಂಗಳು ವಿದೇಶಸರ್ಯಟನದಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದೊಂದು ತಿಂಗಳು ಮಂದಾರಣದಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಲಹರಣ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ದುರ್ಗವಾಸಿಗಳೂ ಇತರ ಜನರೂ ಅಭಿರಾಮ ಸ್ವಾಮಿಯು ವೀರೇಂದ್ರನಿಗೆ ದೀಕ್ಷಾ ಗುರುವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ವೀರೇಂದ್ರ ಸಿಂಹನು ಅಭಿರಾಮಸ್ವಾಮಿಗೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಸನ್ಮಾನ ಆದರ ಮುಂತಾದುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಹಾಗೆಯೇ ಇರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತಿತ್ತು. ವೀರೇಂದ್ರನು ಸಾಂಸಾರಿಕವಾದ ಸಕಲ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೂ ಅಭಿರಾಮಸ್ವಾಮಿಯೊಡನೆ ಆಲೋಚಿಸದೆ ಮಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ; ಗುರುದತ್ತವಾದಾ ಬುದ್ಧಿವಾದಗಳಾವಾಗಲೂ ವ್ರಾಯಃ ಸಫಲವಾಗುತ್ತಿದ್ದುವು. ವಸ್ತುತಃ, ಅಭಿರಾಮಸ್ವಾಮಿಯು ಬಹುದರ್ಶಿ ಯಾಗಿಯೂ ತೀಕ್ಷ್ಣಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವನಾಗಿಯೂ ಇದ್ದನು. ಅವನ ಸಂನ್ಯಾಸವ್ರತ ಧರ್ಮದಿಂದ ಆಸೇಕ ಸಾಂಸಾರಿಕ ಇಹವ್ಯಾಪಾರಗಳ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಅರಿಷಡ್ವರ್ಗ ಗಳನ್ನು ಸ್ವಾಭೀನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಳ್ಳವನಾಗಿದ್ದನು. ಹೀಗಿರುತ್ತ, ತಾಳ್ಮೆಯಿಲ್ಲದ ಡಾಂಭಿಕನಾದ ವೀರೇಂದ್ರನ ಅಭಿಸಿದ್ಧಿಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಅಭಿರಾಮಸ್ವಾಮಿಯ ಬುದ್ಧಿವಾದಗಳು ಫಲಪ್ಪದವಾಗುವುದೇನಾಶ್ಚರ್ಯ!

ಏನುಲೆ ಮತ್ತು ಅಭಿರಾಮಸ್ವಾಮಿ ಇವರಿಬ್ಬರಲ್ಲದೆ, ಆತನುಸಿಯೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ದಾಸಿಯೂ ದಿಲ್ಲಿಯಿಂದ ವೀರೇಂದ್ರಸಿಂಹನ ಸಂಗಡ ಮಂದಾರಣದುರ್ಗಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದಳು.

ಆರನೆಯ ಪರಿಚ್ಛೇದ

ಅಭಿರಾಮಸ್ವಾಮಿಯ ಬುದ್ಧಿವಾದಗಳು

ತ್ರೀಲೋತ್ತಮೆಯೂ ಏನುಲೆಯೂ ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಶೈಲೇಶ್ವರ ಮಂದಿರದಿಂದ ಅರಮನೆಗೆ ಬಂದು ಸೇರಿದರು. ಅವರು ಬಂದು ಸೇರಿದ ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ದಿನಗಳ ತರುವಾಯ ಒಂದು ದಿನ ವೀರೇಂದ್ರಸಿಂಹನು ಅವನ ಕಾರ್ಯಾಲಯ ದಲ್ಲಿ ಸಿಂಹಾಸನದಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅಭಿರಾಮಸ್ವಾಮಿಯು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದನು. ವೀರೇಂದ್ರಸಿಂಹನಿದ್ದು ಪ್ರಣಾಮವನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಅಭಿರಾಮ ಸ್ವಾಮಿಯು ವೀರೇಂದ್ರಸಿಂಹನು ಕೊಟ್ಟ ಕುಶಾಸನದಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡ ಬಳಿಕ ವೀರೇಂದ್ರನು ಅವನ ಅಪ್ಪಣೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಕುಳಿತುಕೊಂಡನು. ಅಭಿರಾಮ ಸ್ವಾಮಿಯು ವೀರೇಂದ್ರನನ್ನು ಕುರಿತು: 'ವೀರೇಂದ್ರ! ಇಂದು ನಿನೊಡನೆ ಕೆಲವು ವಿಶೇಷ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಮಾತನಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ' ಎಂದನು.

ವೀರೇಂದ್ರ—ಆಗಲಿ, ಅಪ್ಪಣೆಯಾಗಬಹುದು.

అభిరామస్వామి—ఈగ వోగలరిగూ పఠానరిగూ మఱత్తర వాదోందు యుద్ధవు సంస్రాప్తవాగిదే.

విరేంద్ర—అఱుదు. ఒందు గురుతరవాద ఘటనేయుంటాగువ సంభవవూ కాణుత్తదే.

అభిరామస్వామి—సంభవనే అఱుదు, నీనీనన్ను మాడతక్కు దేందు నిశ్చేసిరువే?

విరేంద్ర—(దఱుదొం) ‘శత్రుగళు ఒందరే నన్నీ బాఱుబలదొం దనోలీసువేను’ ందు ఱేళిదను.

పరమఱంసను ఱేఱ్ఱు మృదుభావదొం ఱేళతొడగిదను :— ‘విరేంద్ర! అదు నిన్నంతఱ విరనిగే యోగ్యవాద పుత్తుత్తరవే అఱుదు; ఆదరే విరత్త మాత్రదొంఱే ఒయలాభవాగువదొంఱవేందు తిళియబేకు. యథారీతియొగి సంధివిగ్రఱగళన్ను నడయొసిదరే ఒయ లాభవాగువుదు. నీనాదరొ సృతఱ విరొగ్రగణ్యను, ఆదరే నిన్న స్యేన్యవు సావిర పదాతిగళిగొంఱ ఱేఱ్ఱాగిల్ల; ఒందుసావిర నీనీయన్ను తేగేదు కేండు ఱోగి, ఆదక్కే శతగుణ ఱేఱ్ఱాద స్యేన్యవన్ను విరనావను ఒయొసిదాదనే? వోగలరొ పఠానరొ నీనాబలదొంఱి నినగొంఱ శతగుణ బలిష్రొగిదాదరే; అవరొంఱి ఒందు పక్కుదవర సఱాయొంఱిదే అపర పక్కుదవర క్యేయొంఱుదాదరవాగలసాధ్యవాగి కాణుత్తదే; ఱిగే ఱేళిదేనొంఱు కేంఱ వశనాగబేడ; సిద్ధరనునస్కనాగి వివేఱనీయన్ను మాడు; ఱాగొ యోఱిసబేకాదుదేనొందరే, ఁభయ పక్కుదవరొంఱిగొ శత్రుభావదొం దొందరే పుయోఱజనవేను? శత్రువిరువుదే మఱాఱానికరవాదుదు; ఇబ్బరు శత్రుగళిరువుదక్కింఱ ఒబ్బ శత్రువిరువుదు ఒళ్యేయదొంఱవే? అతఁవ నన్న అభిప్రాయదొంఱి పక్కుపక్కువన్ను నొడి వఱిసువుదుఱితవేంఱు కాణువుదు.

విరేంద్రను బఱుక్కుణగళవరేగొ యోఱనీయన్ను మాడి, ఒళిక్— ‘నానార పక్కువలంబనే మాడబేకేంఱు నిమ్మిష్ట’వేంఱు కేళిదను. అదక్కే అభిరామస్వామియొ—‘యతొధర్మస్తొతొఱ ఒయొ.’ ‘అవ పక్కువన్ను అవలంబసిదరే అధర్మవలంఱవేంఱు తొఱరువుదొఱ, ఆ పక్కువన్ను నీరబేకు; రాఱబదొఱొఱవు మఱాపాతకవాదుదాదకారణ రాఱపక్కు వన్నీ అవలంబిసు’ ందుత్తరవన్ను కేంఱ్ఱను.

విరేంద్రను పునఱ స్పల్ప ఱింఱిసి, ‘రాఱరారు? వోగలరొ పఠా నరొ ఁభయరొ రాఱత్తుకొఱొఱుర ఏవాద మాడుత్తిదాదరే’ ందను.

ಅಭಿರಾಮಸ್ವಾಮಿ—ಆವನು ಕರಗ್ರಾಹಿಯೋಃ* ಅವನೇ ರಾಜ.

ವೀರೇಂದ್ರ—ಹಾಗಾದರೆ, ಅಕ್ಷರಷಹನೋ ?

ಅಭಿರಾಮಸ್ವಾಮಿ—ಆವಶ್ಯಕವಾಗಿ ; ಅದಕ್ಕೆ ಸಂದೇಹವೇನು ?

ಆ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ವೀರೇಂದ್ರನು ಅಸಂತೋಷವನ್ನು ತೋರ್ಪಡಿಸುವ ಮುಖಭಂಗಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಕ್ರಮವಾಗಿ ಅವನ ಕಣ್ಣುಗಳು ಆರಕ್ತವರ್ಣವಾದುವು. ಅಭಿರಾಮಸ್ವಾಮಿಯು ಆಕಾರೇಂಗಿತ ಚಿಹ್ನೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿ, 'ವೀರೇಂದ್ರ! ಕ್ರೋಧವನ್ನು ಬಿಡು. ನಾನು ನಿನಗೆ ದಿಲ್ಲಿಶ್ಚರನ ಪಕ್ಷವನ್ನುವ ಲಂಬಿಸೆಂದು ಹೇಳಿದನೇ ಹೊರತು, ಮಾನಸಿಂಹನ ಅನುಗತನಾಗೆಂದು ಹೇಳಲಿಲ್ಲ' ಎಂದನು.

ವೀರೇಂದ್ರನು ತನ್ನ ಬಲಗೈಯನ್ನು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಚಾಚಿ, ಎಡಗೈಯಿನೊಂದು ಬೆರಳಿಂದ ಅದನ್ನು ತೋರುತ್ತ, ಅಭಿರಾಮಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಕುರಿತು, 'ತಮ್ಮ ಪಾದಪದ್ಮಗಳ ಆಶೀರ್ವಾದವಿದ್ದರೆ, ಈ ಹಸ್ತವನ್ನು ಮಾನಸಿಂಹನ ರಕ್ತದಲ್ಲಿ ತೊಳೆಯುವೆನು' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಅಭಿರಾಮಸ್ವಾಮಿಯು, 'ಸ್ಥಿರಚಿತ್ತ ನಾಗು, ರಾಗಾಂಧನಾಗಿ ಸ್ವಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಷ್ಟಮಾಡಬೇಡ ; ಮಾನಸಿಂಹನು ವೊದಲು ಮಾಡಿದ ಅಸರಾಧಕ್ಕೆ ಆವಶ್ಯಕವಾಗಿ ದಂಡಿಸು ; ಆದರೆ ಅಕ್ಷರ ಬಾದಷಹನ ಸಂಗಡ ಪ್ರೇರವೇತಕ್ಕೆ?' ಎಂದನು.

ವೀರೇಂದ್ರನು ಕ್ರೋಧಾಸ್ಥಿತನಾಗಿ, 'ಅಕ್ಷರಬಾದಷಹನ ಪಕ್ಷಾಲ್ಪಂಬನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ, ಆವ ಸೇನಾಪತಿಗೆ ಅಧೀನನಾಗಿ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾಗುವುದು? ಆರ ಅನುಗಾಮಿಯಾಗಬೇಕು? ಮಾನಸಿಂಹನಲ್ಲವೆ! ಗುರುಗಳೆ! ಈ ದೇಹವಿರುವವರೆಗೂ ಆ ಕಾರ್ಯವು ವೀರೇಂದ್ರಸಿಂಹನಿಂದಾಗತಕ್ಕುದಲ್ಲ' ಎಂದನು.

ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಅಭಿರಾಮಸ್ವಾಮಿಯು ವಿಷಣ್ಣವದನವುಳ್ಳವನಾಗಿ ನೀರವವಾಗಿದ್ದು, ಕೆಲವು ನಿಮಿಷಗಳಾದ ಬಳಿಕ ಪುನಃ ವೀರೇಂದ್ರನನ್ನು ಕುರಿತು, 'ಹಾಗಾದರೆ, ಪಠಾನರಿಗೆ ಸಹಾಯವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ನಿನಗೆ ಶ್ರೇಯಸ್ಸಾಗುವುದೆಂದು ತಿಳಿಯುವೆಯೋ?' ಎಂದು ಕೇಳಿದನು. ಅದಕ್ಕೆ ವೀರೇಂದ್ರನು, 'ಪಕ್ಷಾಲ್ಪ ಪಕ್ಷ ಪ್ರಭೇದಮಾಡುವುದು ಆವಶ್ಯಕವೇನು?' ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

ಅಭಿರಾಮಸ್ವಾಮಿ—ಅಹುದು. ಪಕ್ಷಾಲ್ಪ ಪಕ್ಷ ಪ್ರಭೇದಮಾಡಬೇಕಾದುದು ಶ್ರೇಯಸ್ಸೇ ಅಹುದು.

ವೀರೇಂದ್ರ—ಹಾಗಾದರೆ, ನಾನು ಪಠಾನರಿಗೆ ಸಹಕಾರಿಯಾಗುವುದು ಶ್ರೇಯಸ್ಸು.

* ಕರಗ್ರಾಹಿ=ಕಂದಾಯ ಅಥವಾ ಕಷ್ಟವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವವನು. † ವಿಷಣ್ಣವದನ=ಬಾಡಿದ ಮುಖ. ‡ ನೀರವವಾಗಿ=ಮೌನವಾಗಿ, ಮಾತಿಲ್ಲದೆ.

ಅಭಿರಾಮಸ್ವಾಮಿಯು ದೀರ್ಘನಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಪುನಃ ಮೌನವಾಗಿದ್ದನು. ಅವನ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ನೀರು ತುಂಬಿತು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ವೀರೇಂದ್ರನು ಅಚ್ಚರಿಗೊಂಡು, 'ಗುರುಗಳೆ? ಕ್ಷಮಿಸಿ, ತಿಳಿಯದೆ ನಾನಾವ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಮಾಡಿದೆನೋ ಅಪ್ಪಣೆಯಾಗಬೇಕು' ಎಂದನು.

ಅಭಿರಾಮಸ್ವಾಮಿಯು ಉತ್ತರಿಯದ ಸೆರಗಿನಿಂದ ಕಣ್ಣೊರಸಿಕೊಂಡು, 'ವೀರೇಂದ್ರ? ಕೇಳು. ನಾನು ಕೆಲವು ದಿನಗಳಿಂದ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯವನ್ನು ಗುಣಿಸುತ್ತಿದ್ದೆನು; ನಿನ್ನ ಮಗಳು ನಿನಗಿಂತ ನನಗೆ ಹೆಚ್ಚು ವಿಶ್ವಾಸಪಾತ್ರೆಯಾಗಿರುವುದನ್ನು ನೀನು ಬಲ್ಲೆ! ಅದುಸಲುವಾಗಿ ಅವಳ ಸಂಬಂಧವಾಗಿ ಬಹುವಿಧ ಗಣಿತ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಗುಣಿಸಿದೆನು' ಎಂದನು. ಅದಂ ಕೇಳಿ ವೀರೇಂದ್ರನ ಮುಖವು ವಿಶುಷ್ಟವಾಗಿ* ಆತುರದಿಂದವನು ಪರಮಹಂಸನನ್ನು ಕುರಿತು, 'ಗುಣಿಸುವುದರಲ್ಲೇನು ಕಂಡುಬಂದಿತು?' ಎಂದು ಕೇಳಿದನು. ಅಭಿರಾಮಸ್ವಾಮಿಯು, 'ಆ ಗುಣಾಕಾರದಲ್ಲಿ ಮೊಗಲರ ಸೇನಾಪತಿಯಿಂದ ತಿಲೋತ್ತಮೆಗೆ ಮಹತ್ತಾದ ಅಮಂಗಳವಂಟಾಗುವುದೆಂದು ತಿಳಿಯಬಂದಿತು' ಎಂದನು. ವೀರೇಂದ್ರನ ಮುಖವು ತೀರ ವಿವರ್ಣವಾಯಿತು. ಅಭಿರಾಮಸ್ವಾಮಿಯು ಮುಂದೆ ಹೇಳ ತೊಡಗಿದನು:—'ಮೊಗಲರು ನಮಗೆ ವಿಪಕ್ಷರಾದರೆ ಅವರಿಂದ ತಿಲೋತ್ತಮೆಗೆ ಅಮಂಗಳವು ಸಂಭವಿಸುವುದು; ಹಾಗಲ್ಲದೆ, ಅವರು ಸ್ವಪಕ್ಷದವರಾದರೆ, ಆ ಸಂಭವವಿಲ್ಲ; ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ನೀನು ಮೊಗಲರ ಪಕ್ಷವನ್ನು ವಹಿಸಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದೆನು; ಸನ್ನಿ ಮನೋಗತವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿ ನಿನಗೆ ಸಂಕಟವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ನನಗಿಷ್ಟವಿರಲಿಲ್ಲ; ಮನುಷ್ಯಯುತ್ನವು ವಿಫಲವಾಗುವುದು; ಆದಕ್ಕೆ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ; ಲಲಾಟ ಲಿಪಿಯು ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿ ಘಟಿಸುವುದು; ಹಾಗಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ನೀನೇಕ ಇಷ್ಟೊಂದು ಸ್ಫುರಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯುಳ್ಳವನಾಗುತ್ತಿದ್ದೆ?' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ವೀರೇಂದ್ರನು ಮೌನವಾಗಿದ್ದನು. ಪುನಃ ಅಭಿರಾಮಸ್ವಾಮಿಯು, 'ವೀರೇಂದ್ರ! ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಪಠಾನಾಧಿಪ ಕತೂಖಾಸನ ದೂತನೆೊಬ್ಬನು ಬಂದು ನಿಂತಿರುವನು; ನಾನವನನ್ನು ನೋಡಿ ನಿನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದೆನು; ನಾನು ನಿಷೇಧಿಸಿದುದರಿಂದ ದ್ವಾರಪಾಲಕರವನನ್ನು ನಿನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಕರೆತರಲಿಲ್ಲ; ಪ್ರಕೃತ ನಾನು ಹೇಳತಕ್ಕುದೆಲ್ಲಾ ಪೂರ್ತಿಯಾಯಿತು; ಆ ದೂತನನ್ನು ಕರೆಯಿಸಿ, ಉಚಿತವಾದ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರವನ್ನು ಹೇಳಿ ಕಳುಹಿಸು' ಎಂದನು.

ವೀರೇಂದ್ರನು ನಿಟ್ಟುಸಿರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ತಲೆಯೆತ್ತಿ, 'ಗುರುದೇವ! ನಾನಾವ ಪರ್ಯಂತ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯನ್ನು ನೋಡಿರಲಿಲ್ಲವೋ, ಅವರೆಗೂ ಅವಳನ್ನು ಮಗಳೆಂದು ಸ್ಮರಣೆಯಿಲ್ಲರಲಿಲ್ಲ; ಈಗ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ನನಗೇ

* ವಿಶುಷ್ಟ = ಹೆಚ್ಚು ಕಂಡಿದುದಾಗಿ.

ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಮತ್ತಾರೂ ಇಲ್ಲ; ತಮ್ಮ ಆಜ್ಞೆಯು ಶಿರೋಧಾರ್ಯವಾದುದು; ಆಗತ್ಯವಾಗಿ ಶಿರನಾವಹಿಸುವೆನು. ಹಿಂದೆ ಆಗಿಹೋದುದನ್ನು ಇಂದಿಸಿಂದ ಮರೆತುಬಿಡುವೆನು. ನಾನು ಮಾನಸಿಂಹನ ಅನುಗಾಮಿಯಾಗುವೆನು' ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಸೇವಕನನ್ನು ಕುರಿತು ದ್ವಾರಪಾಲಕನಿಗೆ ಆ ದೂತನನ್ನು ಕರೆತರುವಹಾಗಿ ಹೇಳಿಂದು ಅಪ್ಪಣೆಮಾಡಿದನು.

ಎರೇಂದ್ರನ ಅಪ್ಪಣೆಯ ಪ್ರಕಾರ ದ್ವಾರಪಾಲಕನಿಂದ ಕತಲೂಖಾನನ ದೂತನು ಕರೆತರಲ್ಪಟ್ಟನು. ದೂತನು ಕತಲೂಖಾನನು ಕಳುಹಿದೊಂದು ಕಾಗದವನ್ನು ಎರೇಂದ್ರನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟನು. ಕಾಗದದ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ವೇನೆಂದರೆ:—“ಎರೇಂದ್ರನು ಒಂದು ಸಾವಿರ ಕುದುರೆಯನ್ನೂ ಐದು ಸಾವಿರ ಸ್ವರ್ಣಮುದ್ರೆಯನ್ನೂ ಕತಲೂಖಾನನ ಶಿಬಿರಕ್ಕೆ ಕಳುಹುಬೇಕೆಂದೂ ಹಾಗೆ ಕಳುಹದಿದ್ದರೆ, “ಕತಲೂಖಾನನ ಇಪ್ಪತ್ತು ಸಾವಿರ ಸೈನ್ಯವು ಮಂದಾರಣಕ್ಕೆ ಕೂಡಲೇ ಕಳುಹಿಸಲ್ಪಡುವುದೆಂದೂ” ಭಯಪ್ರದರ್ಶನವೂರ್ವಕವಾಗಿ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಿತು. ಎರೇಂದ್ರನಾ ಕಾಗದವನ್ನೋದಿಕೊಂಡು ದೂತನನ್ನು ಕುರಿತು: ‘ದೂತ! ನಿನ್ನ ಪ್ರಭುವಿಗೆ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಕಳುಹಬಹುದೆಂದು ಹೇಳು’ ಎಂದು ಹೇಳಿಕಳುಹಿದನು. ದೂತನು ಸತತೀರನಾಗಿ ಹೊರಟುಹೋದನು.

ವಿಮಲೆಯು ಮರೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಅದ್ಯಂತವಾಗಿ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಏಳನೆಯ ಪರಿಚ್ಛೇದ

ಅಸಾವಧಾನತೆ*

ಶ್ರೀ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅರಮನೆಯ ತಳಹದಿಯನ್ನು ತೊಳೆಯುತ್ತ ಆವೋದರ ನದಿಯು ಕಲಕಲ ರವದಿಂದ ಪ್ರವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತೋ, ಅರಮನೆಯಾ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮಹಡಿಯಮೇಲೆ ವಾತಾಯನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ತಿಲೋ ತ್ತಮೆಯು ನದಿಯ ಜಲಾವರ್ತವನ್ನು † ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆಗ ಸಾಯಾಹ್ನ ಕಾಲವಾಗಿದ್ದಿತು. ಷಷ್ಟಿಮ ಗಗನದಲ್ಲಿ ಅಸ್ತ್ರಾಚಲಗತನಾಗಿದ್ದ ದಿನಮಣಿಯ ಮ್ಲಾನವಾದ ಕಿರಣಗಳಿಂದ ಸಂಸಕ್ತವಾಗಿ ಸ್ವರ್ಣಮಯವಾದ ಕಾಂತಿಯನ್ನು ತಾಳಿದ ಮೇಘ ಪಚ್ಚಿಗಳ ಸಮೇತ ಪುಕಾಶಿಸುತ್ತಿದ್ದ ನೀಲಾಂಬರದ ಪ್ರತಿಬಿಂಬವು ಹರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿತವಾಗಿ ಆಲೆಗಳಿಂದ ಕಂಸಿತ ವಾಗುತ್ತಿದ್ದಿತು. ನದಿಯ ಆಚೆಯ ದಡದಲ್ಲಿದ್ದ ಏತ್ತರವಾದುಪ್ಪರಿಗೆಗಳೂ

* ಅಸಾವಧಾನತೆ=ನಿಚ್ಛರಿಕೆಯಿಲ್ಲದಿರುವುದು, ಅಜಾಗೃತ. † ವಾತಾಯನ=ಕಿಟಕಿ, ಗವಾಕ್ಷ.

‡ ಜಲಾವರ್ತ=ನೀರಿನ ಸುಳಿ.

ಉನ್ನತವಾದ ತರು, ಲತೆ ಮುಂತಾದುವೂ ನಿರ್ಮಲಾಕಾಶಪಟದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿತವಾಗಿದ್ದಂತೆ ಪ್ರಕಾಶವಾಗುತ್ತಿದ್ದುವು. ದುರ್ಗದೊಳಗೆ ಮಯೂರ ಸಾರಸಾದಿ ಕಲರವವುಳ್ಳ ಪಕ್ಷಿಗಳು ಪ್ರಫುಲ್ಲ ಚಿತ್ತದಿಂದ ಮನೋಹರವಾದ ಧ್ವನಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುವು. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ರಜನಿಯ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಸ್ವಕೀಯವಾದ ಕೋಟರಾ ಸ್ವೇಷಣದಲ್ಲಿ * ವ್ಯಸ್ತವಾದ † ವಿಹಂಗಮವು ನೀಲಾಂಬರದಲ್ಲಿ ಶಬ್ದ ವಿಹೀನವಾಗಿ ಹಾರಾಡುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಆಮೃತಾನಂದದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸಿ ಅವೋದರ ನದಿಯ ನೀರಿಸ ಸ್ಪರ್ಶದಿಂದ ಶೀತಲವಾಗಿಯೂ ಪರಿಮಳಯುಕ್ತವಾಗಿಯೂ ಇದ್ದ ಮಂದ ಮಾರುತವು ತಿಲೋತ್ತಮೆಯ ಅಲಕಕುಂತಲ ‡ ನನ್ನೂ ಅಸಾರೂಢ್ಯವಾದ ಚಾರುವಾಸನ § ನನ್ನೂ ಅಲುಗಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು.

ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ಅತ್ಯಂತ ಸುಂದರಿಯಾಗಿದ್ದಳು. ಪಾಠಕರಿಗೆ ಆ ಸುಂದರಿಯ ರೂಪಾನುಭವವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಡಬೇಕೆಂದು ನಾವು ಬಹಳ ಆಸೆ ಪಡುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ಆ ರೂಪರಾಶಿಯನ್ನು ಇತರರಿಗೆ ಅನುಭವ ಮಾಡಿಕೊಡುವ ಬಗೆ ಹೇಗೆ? ಪಾಠಕ ಮಹಾಶಯರೆ! ನೀವು ನಿಮ್ಮ ಯೌವನ ಕಾಲದಲ್ಲಾವಳಾದರೂ ಸ್ಥಿರ ಪ್ರಕೃತಿಯುಳ್ಳವಳಾಗಿಯೂ ಕೋಮಲ ಪ್ರಕೃತಿಯುಳ್ಳವಳಾಗಿಯೂ ಇದ್ದ ಯುವತಿಯಲ್ಲಿ ನೂತನವಾಗಿ ಪ್ರಾದುರ್ಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಲಾವಣ್ಯವನ್ನು ಪ್ರೇಮಭರಿತವಾದ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ನೋಡಿರುವಿರಾ! ಅವಳ ರೂಪಲಾವಣ್ಯಗಳು ಸಕೃದ್ವೀಕ್ಷಣ || ಮಾತ್ರದಿಂದ ಹೃದಯ ಕುಹರದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಂಡು ವಿಸ್ಮೃತವಾಗಲಾರವೋ, ಆನ ಮನೋವೋಹಿಸಿಯ ಮೂರ್ತಿಯು ಕಿಶೋರ || ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೂ, ಯೌವನದಲ್ಲಿಯೂ, ಪ್ರಗಲ್ಬ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೂ, ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ, ವಿಶ್ರಾಮದಲ್ಲಿಯೂ, ಜಾಗ್ರದವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿಯೂ, ನಿದ್ರಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಪುನಃ ಪುನಃ ಸ್ಮೃತಿ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟದಂತೆ ಸ್ಮರಣೆಗೆ ಬರುತ್ತ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಯಾತಾಯಾತ್ಮ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೂ, ತತ್ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಚಿತ್ತಮಾಲಿನ್ಯವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವ ಅಲಸ್ಯವು ಹುಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅಂತಹ ರಮಣೀಮಣಿಯನ್ನು ನೋಡಿರುವಿರಾ? ಹಾಗೆ ನೋಡಿದ್ದ ರೇನೇ, ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯ ರೂಪಲಾವಣ್ಯಗಳು ಸ್ವಾನುಭೂತವಾಗುವುವು. ತಿಲೋತ್ತಮೆಯ ಆಕಾರವು ಸೌಂದರ್ಯಪ್ರಭಾಪ್ರಾಚುರ್ಯದಿಂದ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕಾಮನಾ ಪ್ರಬೋಧಕವಾದುದಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವಳಾ ಆಕಾರವು ಲೀಲಾಲಾವಣ್ಯಾದಿಗಳ ಪಾರಿಪಾಟ್ಯದಿಂದ ಹೃದಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿಷದ ಹಲ್ಲನ್ನು ಊರತಕ್ಕುದಾಗಿರಲಿಲ್ಲ; ಅವಳ ಆಕಾರವು ಕೋಮಲತೆ ಮಾಧು

* ಕೋಟರಾಸ್ವೇಷಣದಲ್ಲಿ = ಗೂಡನ್ನು ಹುಡುಕುವುದರಲ್ಲಿ. † ವ್ಯಸ್ತವಾದ = ಹಲುಬುವ, ಚಿಂತೆಯುಳ್ಳ. ‡ ಅಲಕಕುಂತಲ = ಮುಂಗುರುಳು. § ಅಸಾರೂಢ್ಯ = ಭುಜದಮೇಲೆ ಬಂದಿದ್ದ. ¶ ಚಾರುವಾಸನು = ಮನೋಹರವಾದ ಸರಗು. || ಸಕೃದ್ವೀಕ್ಷಣ = ಒಂದುತಡವೆ ನೋಡುವುದು. || ಕಿಶೋರ = ಹದಿನೈದು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಕಡಿಮೆಯಾದ ವಯಸ್ಸು. || ಯಾತಾಯಾತ್ಮ = ಬಂದು ಹೋಗುವುದು.

ಯಾದಿ ಗುಣಗಳಿಂದ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸಂತೋಷಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಅವಳಾ ಆಕಾರವು ಸಂಧ್ಯಾ ಸಮೀಪದಿಂದ ಕಂಪಿತವಾದ ವಸಂತಲತೆಯೋಪಾದಿಯಲ್ಲಿ ಮನದಲ್ಲಿ ಮೃದುವಾಗಿ ಚಲಿಸುವಂತಹುದಾಗಿದ್ದಿತು.

ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹದಿನಾರು ವರುಷದವಳಾಗಿದ್ದಳು; ಅದುಕಾರಣ ಅವಳ ದೇಹವು ಪೂರ್ಣಪ್ರಾಯದವಳಾದ ರಮಣಿಯ ದೇಹದಂತೆ ಸಂಪೂರ್ಣತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ದೇಹಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿಯೂ ಮುಖದಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ಬಾಲೆಯ ಭಾವವು ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಲಲಾಟವು ಸುಘಟಿತವಾಗಿಯೂ ಸುಂದರವಾದುದಾಗಿಯೂ ಇದ್ದಿತು; ಅಲ್ಪವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ; ಅತಿ ವಿಶಾಲವಾಗಿಯೂ ಇರಲಿಲ್ಲ; ಅರ್ಧರಾತ್ರಿಯ ಬೆಳೆದಿಂಗಳಿಂದ ಶೋಭಾಯಮಾನವಾದ ನದಿಯೋಪಾದಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಶಾಂತ ಭಾವಪ್ರಕಾಶಕವಾಗಿದ್ದಿತು. ಅವಳ ಲಲಾಟದ ಉಭಯ ಪಾರ್ಶ್ವಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅತಿನಿಬಿಡ ಕೃಷ್ಣವರ್ಣವುಳ್ಳ ಕುಂಚಿತವಾದ ಮುಂಗುರುಳು, ಭ್ರೂಯುಗ್ಮ, ಕಪಾಲ, ಗಂಡಸ್ಥಳ, ಭುಜ, ವಕ್ಷಸ್ಥಳ ಇವುಗಳಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಅಲುಗಾಡುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಮಸ್ತಕದ ಹಿಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅಂಧಕಾರದಂತೆ ಕೇಶರಾಶಿಯು ತುರುಬುಕಟ್ಟಿ ಸೊಗಸಾದೊಂದು ಮುಕ್ತಾಹಾರದಿಂದ ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಿತು. ಆ ಲಲಾಟದ ತಲದಲ್ಲಿ ಭ್ರೂಯುಗ್ಮವು ಧನುರಾಕಾರವಾಗಿ ನಿಬಿಡವರ್ಣವಾಗಿ ಚಿತ್ರಕಾರನಿಂದ ತಿದ್ದಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಂತಿದ್ದಿತು. ಆದರೆ ಮತ್ತೊಂದು ತಿಲಾಂಶದಷ್ಟು ಸ್ಥೂಲವಾಗಿದ್ದರೆ ದೋಷರಹಿತವಾದುದಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಪಾಠಕ ಮಹಾಶಯರೆ! ನಿಮಗೆ ಚಂಚಲ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಆಸೆಯಲ್ಲವೆ? ಹಾಗಿದ್ದರೆ ನಿಮಗೆ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ಮನೋರಂಜನಿಯಾಗಲಾರಳು. ತಿಲೋತ್ತಮೆಯ ಕಣ್ಣುಗಳು ಅತಿ ಶಾಂತವಾದುವು. ಮಿಂಚಿನಹಾಗೆ ಚಂಚಲ ಕಟಾಕ್ಷವುಳ್ಳವುಗಳಾಗಿರಲಿಲ್ಲ; ಅವಳ ಮುದ್ದಾದ ಕಣ್ಣುಗಳೆರಡೂ ಅತಿ ವಿಶಾಲವಾಗಿಯೂ ಶಾಂತವಾಗಿಯೂ ಜ್ಯೋತಿರ್ಮಯವಾಗಿಯೂ ಇರುವುವು. ಅವುಗಳ ವರ್ಣವಾದರೋ, ಉಷ್ಣಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯೋದಯಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಮೊದಲು ಚಂದ್ರಾಸ್ತ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಆಕಾಶವು ಧಾರಣೆಮಾಡುವ ವರ್ಣದಂತೆ ಕೋಮಲವಾದ ನೀಲವರ್ಣವಾಗಿದ್ದಿತು. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಪ್ರಶಸ್ತವಾಗಿಯೂ ಕೋಮಲವಾಗಿಯೂ ಇದ್ದಾ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ಒಮ್ಮೆ ದೃಷ್ಟಿಸಿ ನೋಡಿದರೆ, ಆ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ಕಾಸಟ್ಟವು ತೋರದು. ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ಅಸಾಂಗದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಎಂದರೆ, ಅರೆನೋಟದಿಂದ ನೋಡುವ ರೀತಿಯನ್ನು ರಿತಿರಲಿಲ್ಲ; ಅವಳಾ ದೃಷ್ಟಿಯ ಸರಳತೆಯು ಅವಳ ಮನಸ್ಸಿನ ಸರಳತೆಯನ್ನೂ ನಿಸ್ಸಂಶಯವಾದವಳ ನಿಸ್ವಾಪಟ್ಟವನ್ನೂ ತೋರ್ಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಆನನಾದರೂ ಅವಳ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ಅವಳಾಕೂಡಲೇ ಅಧೋಮುಖಿಯಾಗಿರುವಳು; ಇತರ

* ಸಮೀಪದ=ತಂಗಳ, ವಾಯು.

ವಿಧವಾಗಿ ದೃಷ್ಟಿಸಿ ನೋಡಳು. ನಾಸಿಕವು ಎಸಳಾಗಿ ಚಂಪಕವುಷ್ಟಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾಗಿದ್ದಿತು. ಓಷಾಧರಗಳೆರಡೂ ಎರಡು ಗುಲಾಬಿ ಹೂಗಳೂ ರಸದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ತೇಲುವಂತೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಚಿಕ್ಕವಾಗಿ ದುಂಡಾಗಿ ಮಂದಸ್ಥಿತಯುಕ್ತವಾಗಿರುವುವು. ಆ ಓಷಾಧರಗಳಲ್ಲಿ ತಾದ್ಯಶ ಮಂದಸ್ಥಿತವನ್ನು ನೋಡಿದವರಾದರೆ, ನೀವು ಯೋಗಿಯಾಗಿದ್ದರೂ, ಮುಸಿಯಾಗಿದ್ದರೂ, ಯೌವನಸ್ಥರಾಗಿದ್ದರೂ, ವೃದ್ಧರಾಗಿದ್ದರೂ ಅದನ್ನೆಂದಿಗೂ ಮರೆಯಲಾರಿರಿ; ಆದರೂ ಆ ಮಂದಸ್ಥಿತದಲ್ಲಿ ಸರಳತೆಯೂ ಬಾಲೆಯ ಭಾವವೂ ಹೊರತು ಮತ್ತಾವ ಕೌಟಿಲ್ಯವೂ ಕಾಣುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ಶರೀರವು ಅಂಗಸೌಷ್ಠವನ್ನೆಲ್ಲದೂ ಸುಘಟಿತವಾಗಿದ್ದರೂ ಪೂರ್ಣತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ವಯಸ್ಸು ಸಾಲದಿರುವುದರಿಂದಲೋ ಅಥವಾ ಶರೀರದ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಸ್ಥಿತಿಯಿಂದಲೋ ಸುಂದರವಾದವಳಾ ದೇಹವು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿದ್ದಿತೇ ಹೊರತು ಸೂಲವಾಗಿದ್ದಿರಲಿಲ್ಲ. ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದಾ ಶರೀರದ ಎಲ್ಲಾ ಭಾಗವೂ ದುಂಡುದುಂಡಾಗಿ ಸುಲಲಿತವಾಗಿದ್ದಿತು. ದುಂಡಾದ ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ರತ್ನವಲಯವೂ, ದುಂಡಾದ ಬಾಹುಗಳಲ್ಲಿ ವಜ್ರಚಿತವಾದ ಬಾಜೀಬಂದೂ, ದುಂಡಾದ ಬೆರಳಿನಲ್ಲಿ ಮುದ್ರೆಯುಂಗುರವೂ, ದುಂಡಾದ ಕಟಿಯಲ್ಲಿ ರತ್ನಮೇಲೆಯೂ, ಚಲುವಾದ ಭುಜಗಳಮೇಲೆ ಸ್ವರ್ಣಹಾರವೂ, ಸುಘಟಿತ ಕಂಠದಲ್ಲಿ ರತ್ನಕಂಠಿಯೂ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿದ್ದುವು.

ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ಏಕಾಕಿನಿಯಾಗಿ ವಾತಾಯನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತೇನನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವಳು? ಸಾಯಾಹ್ನದ ಗಗನದ ಕಾಂತಿಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿರುವಳೆ? ಹಾಗಿದ್ದರೆ, ನೆಲದಮೇಲೆ ದೃಷ್ಟಿಯುಳ್ಳವಳಾಗಿರುವಳೇಕೆ? ನದಿಯ ತೀರದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿರುವ ಕುಸುಮಗಳಿಂದ ಸುವಾಸಿತವಾದ ತಂಗಾಳಿಯನ್ನು ಸೇವಿಸುತ್ತಿರುವಳೆ? ಹಾಗಿದ್ದರೆ ಮುಖದಮೇಲೆ ಬಿಂದು ಬಿಂದುವಾಗಿ ಬಿವರ್ಣಿರೂ ಮಿಸುಗುವುದೇಕೆ? ಗೋವುಗಳು ಮೇಯುವುದನ್ನು ನೋಡುವಳೆ? ಅದಿರಲಾರದು; ಗೋವುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಮನೆಗೆ ಬಂದಿವೆ. ಕೋಕಿಲಹಕ್ಕಿಯ ಕೊರಳನ್ನು ಕೇಳುವಳೆ? ಹಾಗಾದರೆ ಮುಖವು ಬಳಲಿರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನು? ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ಅವದನ್ನೂ ನೋಡುವುದಿಲ್ಲ; ಅವದನ್ನೂ ಕೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಚಿಂತೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವಳು.

ದಾಸಿಯು ದೀಪವನ್ನು ತಂದಿಟ್ಟಳು. ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ಚಿಂತಿಸುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಒಂದು ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ದೀಪದ ಬಳಿ ಬಂದು ಕುಳಿತು ಕೊಂಡಳು. ಅವಳಿಗೋದುವುದಕ್ಕೆ ಬರುವುದು. ಅಭಿರಾಮಸ್ವಾಮಿಯ ಬಳಿ ಸಂಸ್ಕೃತವನ್ನೋದಿದ್ದಳು. ಓದುತ್ತಿದ್ದ ಪುಸ್ತಕವು ಕಾದಂಬರಿ. ಸ್ವಲ್ಪ ಓದಿ ಏರಕ್ಕೆಯಾಗಿ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನೊತ್ತಟ್ಟು ಮಡಗಿದಳು. ಮತ್ತೊಂದು ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಳು; ಅದು ಸುಬಂಧುಕೃತ ವಾಸವದತ್ತ; ಸ್ವಲ್ಪ

ಆದನ್ನೋದಿದಳು ; ಅನಂತರ ಸ್ವಲ್ಪ ಯೋಚಿಸಿದಳು ; ಪುನಃ ಓದಿದಳು ; ಪುನಃ ಯೋಚನೆಯಲ್ಲಿ ಮಗ್ನಿಯಾದಳು. ವಾಸವದತ್ತನೂ ಮನಸ್ಸಿಗೊಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಆದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಗೀತಗೋವಿಂದವನ್ನೋದುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದಳು. ಗೀತಗೋವಿಂದವು ಸ್ವಲ್ಪ ಅಪ್ಪಾಧಕರವಾಗಿದ್ದಿತು. ಆದರಲ್ಲಿ, “ಮುಖರಮಧೀರಂ ತ್ಯಜಮಂಚೀರಂ ರಿವುವನ ಕೇಳಿಷು ಲೋಲಂಃ” ಎಂಬೀ ಚರಣವನ್ನೋದಿ, ಲಜ್ಜಾಯುಕ್ತೆಯಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಕ್ಕು, ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಕೆಳಗಿಟ್ಟು ಬಳಿಕ ನಿಷ್ಕರ್ಮಳಾಗಿ ಶಯ್ಯೆಯಮೇಲೆ ಬಂದು ಕುಳಿತಳು. ಸವಿಸಾಪದಲೊಂದು ಲೇಖನಿಯೂ ಮತ್ತೊಂದು ಮತಿಯ ಪಾತ್ರವೂ ಇದ್ದುವು. ಮನಸ್ಸು ಪರಾಧೀನವಾಗಿ ಮತ್ತೆಲ್ಲಿಯೋ ಹೋಗಿದ್ದಿತು. ಮರದವಳಾಗಿದ್ದಂತೆ ಲೇಖನಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಮತಿಯಪಾತ್ರದಲ್ಲಿದ್ದ ಮಂಚದಮೇಲೆ ಅನ್ಯೈಚ್ಛಿಕವಾಗಿ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಹೊಂದಿಕೆಯಿಲ್ಲದೆ ಬರೆಯಲಾರಂಭವಾಡಿ, ಕ-ಮ-ಸ-ಕೊಠಡಿ ಬಾಗಿಲು-ಮ-ರ-ಸುಷ್ಯ ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಬರೆದಳು. ಅಸಂಬಂಧವಾದಾ ಲಿಪಿಗಳಿಂದ ಮಂಚದೊಂದು ಭಾಗವೆಲ್ಲಾ ತುಂಬಿ ಹೋಗಿ ಮತೀಮಯವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚು ಬರೆಯಲು ಸ್ಥಳವಿಲ್ಲದೆ ಹೋದುದರಿಂದ, ಎಚ್ಚರಗೊಂಡು, ಆದುವರೆಗೆ ತಾನು ಮಾಡಿದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಕ್ಕು, ಬರೆದಿದ್ದುದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಓದುವುದಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿದಳು. ಏನೆಂದು ಬರೆದಿದ್ದಳು? ವಾಸವದತ್ತ—ಮಹಾಶ್ವೇತ-ಕ-ಈ-ಪ-ವ್ಯಕ್-ಪದ್ಮ-ಶಿವ—ಗೀತಗೋವಿಂದ—ಬಳ್ಳಿ—ಎಲೆ-ಕೋಟಿ—ಮತ್ತೇನೆಂದು ಬರೆದಿದ್ದಳು?

“ಕುಮಾರ ಜಗತ್ತಿಂಹ” ಎಂದು—

ಆದನ್ನೋದುತ್ತಲೆ, ಲಜ್ಜೆಯಿಂದ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯ ಮುಖವು ರಕ್ತವರ್ಣವಾಯಿತು. ಹುಚ್ಚು ಹುಡುಗಿ! ಲಜ್ಜೆಪಡುವುದಕ್ಕೆ ಚಿಕ್ಕಮನೆಯಲ್ಲಾರಿದ್ದರು?

“ಕುಮಾರ ಜಗತ್ತಿಂಹ”, “ಕುಮಾರ ಜಗತ್ತಿಂಹ” ಎಂದು ಒಂದಾವರ್ತಿ, ಎರಡಾವರ್ತಿ, ಮೂರಾವರ್ತಿ, ಅನೇಕಾವರ್ತಿ ಓದಿದಳು. ಬಾಗಿಲಕಡೆ ನೋಡಿ ಪುನಃ ಓದಿದಳು ; ಪುನಃ ನೋಡಿ, ಪುನಃ ಓದಿದಳು —ಕಳ್ಳನು ಕಳವು ಮಾಡುವಾಗ ನೋಡುವ ಹಾಗೆ—

ಆರಾದರೂ ಬಂದರೆ ಕಂಡುಬಿಡುವರೆಂಬ ಭಯದಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ಹೊತ್ತು ಓದಲು ಸಾಹಸವುಳ್ಳವಳಾಗಲಿಲ್ಲ. ಬೇಗನೆ ನೀರನ್ನು ತಂದು ಲಿಪಿಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ತೊಳೆದಳು. ತೊಳೆದರೂ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಧೈರ್ಯವುಂಟಾಗಲಿಲ್ಲ ; ಬಟ್ಟಿಯಿಂದೊರಸಿದಳು. ಪುನಃ ಮತಿಯ ಗುರುತುಳಿದಿರಬಹುದೆಂಬ ಶಂಕೆಯಿಂದ ಕಣ್ಣಿರಿಸಿ ನೋಡಿದಳು. ಚಿಹ್ನೆಗಳಾವವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ ; ಆದರೂ ಬರೆದಿದ್ದುದೋದುವುದ

* Thy sounding bangles, wench, resign,
Lest they the tell tales play.
Thy foes, they are, sweet lady mine,
For dal'ance restless they,

ಕೃಷ್ಣಗುನಂತೆ ತೋರಿತು. ಪುನಃ ನೀರನ್ನು ತಂದು ತೋಳಿದು ಬಟ್ಟಿಯಿಂದೊರಿಸಿದಳು. ಆದರೂ ಬರೆದಿದ್ದುದು ಬರೆದಿದ್ದಹಾಗೆ ಕಾಣಿಸಿತು, ಏನೆಂದು ?

“ಕುಮಾರ ಜಗತ್ತಿಂಹ” ಎಂದು.

ಎಂಟನೆಯ ಪರಿಚ್ಛೇದ

ವಿಮಲೆಯ ಆಲೋಚನೆ

ವಿಮಲೆಯು ಅಭಿರಾಮಸ್ವಾಮಿಯ ಕುಟೀರದಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದಳು. ಅಭಿರಾಮಸ್ವಾಮಿಯು ನೆಲದಮೇಲೆಯೋ ಗಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ವಿಮಲೆಯು ತಾನೂ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯೂ ಜಗತ್ತಿಂಹನ ಸಂದರ್ಶನಸಾಡಿದಾಗ ನಡೆದ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಆಧ್ಯಂತವಾಗಿ ಅಭಿರಾಮಸ್ವಾಮಿಗೆ ವರ್ಣಿಸಿ ಹೇಳಿ, ಅನಂತರ ‘ಇಂದಿಗೆ ಹದಿನಾಲ್ಕನೆಯ ದಿನ, ನಾಳೆಗೆ ಪಕ್ಷಪೂರ್ಣವಾಗುವುದು’ ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಅಭಿರಾಮಸ್ವಾಮಿಯು, ‘ನೀವೀಗ ಮಾಡಿರುವ ಸಂಕಲ್ಪವೇನು?’ ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

ವಿಮಲೆಯು, ‘ಓಸರಿಸಿದಾಲೋಚನೆಗೆ* ಸಲುವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಬಳಿಗೆ ಬಂದೆನು’ ಎಂದಳು. ಅಭಿರಾಮಸ್ವಾಮಿಯು, ‘ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ವಿಷಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಪುನಃ ಆಲೋಚಿಸದಿರಬೇಕೆಂಬುದೇ ಉತ್ತಮ ಬುದ್ಧಿವಾದ’ ವೆಂದು ಹೇಳಿದನು.

ವಿಮಲೆಯು ವಿಷಣ್ಣವದನೆಯಾಗಿ ನಿಂತಳು. ಅಭಿರಾಮಸ್ವಾಮಿಯು ವ್ಯಾಕುಲವೇಕೆಂದು ಕೇಳಿದನು. ಅದಕ್ಕೆ ವಿಮಲೆಯು, ‘ತಿಲೋತ್ತಮೆಗೆ ಮುಂದೇನುಪಾಯ ಮಾಡಬೇಕು?’ ಎಂದಳು.

ಅಭಿರಾಮಸ್ವಾಮಿಯು ವಿಸ್ಮಿತನಾಗಿ, ‘ತಿಲೋತ್ತಮೆಯ ಹೃದಯದ ಲ್ಲಾಗಲೇ ಅನುರಾಗವು ಹುಟ್ಟಿರುವುದೇ?’ ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

ವಿಮಲೆಯು ಸ್ವಲ್ಪ ಮೌನವಾಗಿದ್ದು ಅನಂತರ, ‘ತಮಗೆ ಮತ್ತೆಷ್ಟೆಂದು ವಿಚ್ಛಾಸಿಸಲೆ? ನಾನೀ ಹದಿನಾಲ್ಕನೆಯ ದಿನಗಳಿಂದ ಅಹೋರಾತ್ರಿ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯ ಭಾವಗತಿಕಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಅತಿ ಪ್ರಗಾಢವಾದನುರಾಗೋದಯವಾಗಿರುವಂತೆ ಬೋಧೆಯಾಗುತ್ತದೆ’ ಎಂದಳು.

ಪರಮಹಂಸನು ಸ್ವಲ್ಪ ನಗುಮುಖನಾಗಿ, ‘ನೀವು ಹೆಂಗಸರು, ಮನದಲ್ಲನುರಾಗದ ಚಿಹ್ನೆಯು ತಲೆದೋರಿದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಅದನ್ನತಿಯಾಗಿ ಮಾಡಿ, ಪ್ರಗಾಢವಾದನುರಾಗವೆಂದು ಹೇಳುವಿರಿ; ವಿಮಲೆ! ತಿಲೋತ್ತಮೆಯ ಮುಂದಿನ ಸುಖ

* ಓಸರಿಸಿದಾಲೋಚನೆ = 3ಕ್ಕೆ ಅಧವಾ ಸಂಯೋದಾಲೋಚನೆ.

ಸೌಭಾಗ್ಯ ವಿಚಾರದಲ್ಲಾ ಲೋಚಿಸಬೇಡ. ಬಾಲಿಕಾ ಸ್ವಭಾವ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಪ್ರಥಮ ಸಂದರ್ಶನದಿಂದ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಚಾಂಚಲ್ಯವುಂಟಾಗಿರಬಹುದು. ಆ ವಿಷಯವನ್ನು ಕುರಿತಾವ ಮಾತನ್ನೂ ಹೇಳದಿದ್ದರೆ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಜಗತ್ತಿಂಹನನ್ನು ಮರೆತು ಬಿಡುವಳು' ಎಂದನು.

ವಿಮಲೆಯು, 'ಹಾಗೆಲ್ಲ ಪ್ರಭುವೆ! ಆ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ; ಈ ಎರಡು ವಾರಗಳಲ್ಲಿ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯ ಸ್ವಭಾವವು ತೀರಾ ಮಾರುಪಟ್ಟು ಹೋಗಿದೆ; ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ನನ್ನೊಂದಿಗಾಗಲಿ, ಸ್ನೇಹಿತರೊಂದಿಗಾಗಲಿ ಮೊದಲಿನಹಾಗೆ ನಗುತ್ತ ಮಾತನಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲದರಲ್ಲಿಯೂ ವಿರಕ್ತಿಯಾಗಿ ದ್ದಾಳೆ; ಪ್ರಾಯಃ ಮಾತನ್ನೇ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾಳೆ; ಅವಳ ಪುಸ್ತಕಗಳೆಲ್ಲಾ ಮಂಚದಡಿ ಬಿದ್ದು ಮುಗುತ್ತವೆ. ಅವಳು ಲೀಲಾರ್ಥವಾಗಿ ಹಾಕಿದ್ದ ಪುಸ್ಪಲತೆಗಳೆಲ್ಲಾ ಜಲಾಭಾವದಿಂದೊಣಗುತ್ತವೆ; ಅವಳ ಪಕ್ಕಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ಆಡಿಸುವರಿಲ್ಲದೆ ನಿರುತ್ಸಾಹಿಗಳಾಗಿವೆ; ಅವಳು ಸ್ವತಃ ಆಹಾರವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ; ರಾತ್ರಿ ನಿದ್ರೆ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ; ಅಲಂಕಾರಾದಿಗಳನ್ನು ಧರಿಸುವುದಿಲ್ಲ; ಹಿಂದೆಂದೂ ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲದಿದ್ದವಳು ರಾತ್ರಿ ಹಗಲು ಚಿಂತೆಯಲ್ಲಿ ಮುಣುಗಿದ್ದಾಳೆ' ಎಂದು ವಿವರವಾಗಿ ಹೇಳಿದಳು.

ಅಭಿರಾಮಸ್ವಾಮಿಯು ಕೇಳಿ ಸ್ತಬ್ಧನಾಗಿದ್ದು, 'ಬಳಿಕ, ದರ್ಶನ ಮಾತ್ರ ದಿಂದ ಗಾಢಾನುರಾಗವುಂಟಾಗದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ; ಆದರೆ ನೀನೇನನ್ನು ಮಾಡಬಲ್ಲೆ? ವೀರೇಂದ್ರನು ಆ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಮಾಡುವ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಸಮ್ಮತನಾಗನು' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ವಿಮಲೆಯು, 'ನಾನಾ ಅನುಮಾನದಿಂದಲೇ ಇದುವರೆಗೂ ಆ ಪ್ರಸ್ತಾವವನ್ನೆತ್ತಲಿಲ್ಲ! ಶೈಲೇಶ್ವರನ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಜಗತ್ತಿಂಹನಿಗೆ ನಮ್ಮ ಪರಿಚಯವನ್ನೂ ಹೇಳಿಲ್ಲ; ಆದರೆ, ನಮ್ಮ ಸಿಂಹಮಹಾಶಯರು (ಈ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳುವಾಗ ವಿಮಲೆಯ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಭಾವಾಂತರೋದಯವಾಯಿತು)—ನಮ್ಮ ಸಿಂಹಮಹಾಶಯರು ಮಾನಸಿಂಹನೆಂದಿಗೆ ಮಿತ್ರತ್ವವನ್ನು ಬೆಳೆಯಿಸಿದರೆ, ಜಗತ್ತಿಂಹನು ಅವರಿಗೆ ಚಾಮಾತ್ಯನಾಗುವುದರಲ್ಲಿ ಹಾನಿಯೇನು?' ಎಂದಳು.

ಅಭಿರಾಮಸ್ವಾಮಿ—ಮಾನಸಿಂಹನು ಸಮ್ಮತಿಸುವನೇಕೆ?

ವಿಮಲೆ—ಹಾಗೆ ಸಮ್ಮತನಾಗದಿದ್ದರೆ, ಯುವರಾಜನು ಸ್ವತಂತ್ರನಾಗಿ ವರ್ತಿಸುವನು.

ಅಭಿರಾಮಸ್ವಾಮಿ—ಜಗತ್ತಿಂಹನು ವೀರೇಂದ್ರನ ಮಗಳನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗುವನೇಕೆ?

ವಿಮಲೆ—ಕುಲಸಂಬಂಧದ ದೋಷವೆಲ್ಲೆಲ್ಲ? ಜಯಧರಸಿಂಹನ ಪೂರ್ವ ಪುರುಷರೂ ಯದುವಂಶದವರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಅಭಿರಾನುಸ್ಮಾನಿ—ಯದುವಂಶದ ಕನ್ನೆಯು ಮುಸಲ್ಮಾನನ ಶ್ಯಾಲಕ ಪುತ್ರನ ವಧುವಾಗಬಹುದೆ?

ವಿಸುಲೆಯು ಉದಾಸೀನನನ್ನು * ಸ್ವಿರದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿ, 'ಆಗಬಾರದೇಕೆ? ಯದುವಂಶಕ್ಕಿಂತ ಮತ್ತಾವ ವಂಶತಾನೇ ಹೀನವಾದುದು?' ಎಂದಳು.

ಆ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಲೇ ಕ್ರೋಧದಿಂದ ಸಂನ್ಯಾಸಿಯ ಕಣ್ಣುಗಳು ಕೆರಳಿ ಕೆಂಪಾಗಿ, ಮಹಾಕಶೋರ ಸ್ಮರದಿಂದವನು, 'ಪಾಪಿಯಸಿ, ನೀನು ನಿಸ್ಯ ಮಂದಭಾಗ್ಯವನ್ನು ಮರೆತಿಲ್ಲ; ದೂರ ಹೋಗು' ಎಂದನು.

ಒಂಬತ್ತನೆಯ ಪರಿಚ್ಛೇದ

ಕುಲತಿಲಕ

ಜಗತ್ತಿಂಹನು ತಂದೆಯ ಅಪ್ಯಣೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ಸಸೈನ್ಯನಾಗಿ ಬಂದು ನಡಿಯಿಸಿದ ಕಾರ್ಯಗಳಿಂದ ಪತಾನರ ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಹಾಭೀತಿಯುಂಟಾಯಿತು. ಕುಮಾರನು ಐದುಸಾವಿರ ಸೈನ್ಯದಿಂದ ಕತಲೂಷಾನನ ಐವತ್ತು ಸಾವಿರ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಸುವರ್ಣರೇಖೆಯ ತೀರದ ಆತೆಗೋಡಿಸಿಬಿಡುವುದಾಗಿ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದನು. ಆದರೆ ಅಷ್ಟು ದೂರ ಕೃತಕಾರ್ಯನಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ, ಆತನು ತಂದೆಯ ವಿಜರದಿಂದ ಬಂದು ಬಂದೆರಡು ವಾರಗಳಲ್ಲಿ ತೋರಿದ ಪ್ರಖ್ಯಾತವಾದ ಯೋಧ್ಯುಪತಿತ್ವದ ಗುಣಾತಿಶಯಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ತಂದೆಯಾದ ಮಾಸಸಿಂಹನು, "ನಮ್ಮ ಕುಮಾರಸಿಂದ, 'ರಾಜಪೂತ'ವೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ಪೂರ್ವಗೌರವವು ಪುನರುದ್ವೀಪವಾಗುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ"ವೆಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಜಗತ್ತಿಂಹನು ಐದು ಸಾವಿರ ಸೈನ್ಯದಿಂದ ಐವತ್ತು ಸಾವಿರ ದಂಡನೆದುರಿಗೆ ನಿಂತು ಯುದ್ಧಮಾಡಿ ಶತ್ರು ಪರಾಜಯಮಾಡುವುದಸಾಧ್ಯವೆಂದೂ, ಹಾಗೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಿದರೆ ತನಗೆ ಪರಾಜಯ ಅಥವಾ ಮೃತ್ಯು ಸಂಭವಿಸುವುದೇ ನಿಶ್ಚಯವೆಂದೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದಿದ್ದನು. ಅತಃಪ, ಸಮುಖ ಸಂಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಯತ್ನಪಡದೆ ಸಮುಖ ಸಂಗ್ರಾಮವು ಸಂಭವಿಸದಹಾಗೆ ರಣಪ್ರಣಾಳಿಯನ್ನವಲಂಬಿಸಿ, ತನ್ನ ಚಿಕ್ಕದಾದ ಸೈನ್ಯವನ್ನಾವಾಗಲೂ ಮರೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟಿರುವನು. ನಿಬಿಡವಾದ ವನಮಧ್ಯದಲ್ಲಾಗಲೀ, ಸಮುದ್ರದ ಅಲೆಗಳಹಾಗೆ ಏರು ತಗ್ಗಾದ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಾಗಲೀ ಸೈನ್ಯ ಸಮೇತನಾಗಿ ಅಡಗಿರುವನು. ಆ ಪ್ರದೇಶಗಳು ಅನ್ಯರು ಸಮಾಪಕ್ಕೆ ಬಂದು ನೋಡಿದರೂ ಎತ್ತರವಾದ ದಿಣ್ಣೆಗಳ ಅಂತರಾಯದಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ಉಳಿದಿರುವವರು ಕಾಣದಹಾಗೆ ಮರೆಯಾಗಿರುವುವು. ಅಂತಹ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿದ್ದು ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಂಖ್ಯಾಕ ಪತಾನರ ದಳಗಳನ್ನು ಸಂಧಾನಮಾಡಿ, ಸಮುದ್ರದ ತರಂಗವು ಬಂದು ಬೀಳುವಂತೆ

* ಉದಾಸೀನನನ್ನು = ಸಂನ್ಯಾಸಿಯನ್ನು. 1 ಸಂಗ್ರಾಮ = ಯುದ್ಧ.

ಅತಿವೇಗದಿಂದ ಸಸೈನ್ಯನಾಗಿ ಹೋಗಿ ಅವರಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಅವರನ್ನೊಂದೇ ತಡವೆಗೆ ನಿಶ್ಚೇಷರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಬಿಡುವನು. ಅವನ ಸಂಗಡ ಅನೇಕ ಅನುಚರ ರಿದ್ದವರು ಫಲಮೂಲ ಮತ್ಸ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾರುವವರ ಹಾಗೂ, ಭಿಕ್ಷುಕ, ಉದಾಸೀನ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ವೈದ್ಯ ಮುಂತಾದವರ ಹಾಗೂ ವೇಷಧಾರಿಗಳಾಗಿ ಅನೇಕ ಸ್ಥಳಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ, ಪಠಾನರ ಸೇನೆಯ ಬಲಾಬಲ ಗತಿವಿಧಿ ಮುಂತಾದುವುಗಳ ಸಂಧಾನವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದು ಜಗತ್ತಿಂಹನಿಗೆ ತಿಳಿಸುವರು. ವರ್ತಮಾನವು ಬರುತ್ತಲೇ ಜಗತ್ತಿಂಹನು ಜಾಗರೂಕತೆಯಿಂದ ಚಾಗ್ರತೆಯಾಗಿ ಹೋಗಿ ಪಠಾನರು ಬರುವ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸೈನ್ಯವನ್ನಿಟ್ಟಿದ್ದು, ಅವರು ಬಂದ ಕೂಡಲೇ ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿಯದೆ ಹೋಗಿ ಕೌಶಲದಿಂದವರನ್ನು ಆಕ್ರಮಣಮಾಡುವನು. ಪಠಾನರ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಅಧಿಕವಾಗಿದ್ದರೆ, ಅವರಮೇಲೆ ಬೀಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ; ಏಕೆಂದರೆ, ಅವನ ಪುಕೃತಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ, ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಪರಾಜಿತನಾದರೆ, ತನಗೆಲ್ಲವೂ ನಷ್ಟವಾಗುವ ಸಂಭವವೆಂದು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದಿದ್ದನು. ಅಂತಹ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಪಠಾನರ ಸೇನೆಯು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಸಾಗಿಹೋಗುವತನಕ ಕಾದಿದ್ದು ಬಳಿಕ ಜಾಗರೂಕತೆಯಿಂದವರ ಹಿಂದೆ ಹೋಗಿ ಅವರ ಆಹಾರಾದಿಗಳನ್ನೂ, ಆಶ್ವ ಫಿರಂಗಿ ಮುಂತಾದುವನ್ನೂ ಅಪಹರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದು ಬಿಡುವನು. ಕಠಾನರ ಸೈನ್ಯವು ಪ್ರಬಲವಾದುದಾಗಿಲ್ಲದೆ ಅಲ್ಪ ಸಂಖ್ಯೆಯುಳ್ಳುದಾಗಿದ್ದರೆ, ಅದು ಅನುಕೂಲವಾದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಬರುವ ಪರ್ಯಂತ ಮರೆಯಲ್ಲಿ ಕಾದಿದ್ದು ಅನಂತರ ಸಮಯವರಿತು ಕ್ಷುಧಿತ ವ್ಯಾಘ್ರದೋಪಾದಿಯಲ್ಲಿ ಚೀತ್ಕಾರ ಮಾಡುತ್ತಾ ಓಡಹೋಗಿ ಹತ ಭಾಗ್ಯರಾದಾ ಪಠಾನರನ್ನು ಖಂಡ ಖಂಡವಾಗಿ ಕೆಡಹೊಂದುಬಿಡುವನು. ಅವರಿಗೆ ಶತ್ರುವು ಸಮೀಪದಲ್ಲಿದ್ದುದು ಗೊತ್ತಾಗದೆ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಸನ್ನದ್ಧರಾಗದೆ ಆಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಶತ್ರುಪ್ರವಾಹದ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಪ್ರಾಯಃ ಯುದ್ಧವಿಲ್ಲದೆ ವ್ರಾಣವನ್ನು ಬಿಡುವರು.

ಈ ಪ್ರಕಾರ ಅನೇಕ ಪಠಾನರ ಸೈನ್ಯವು ನಿಸಾತವಾಗಿ ಹೋಯಿತು. ಪಠಾನರು ಅತ್ಯಂತ ವ್ಯಸ್ತಚಿತ್ತರಾಗಿ, ಸಮುಖ ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಜಗತ್ತಿಂಹನ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಏನಷ್ಟಮಾಡುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ವಿಶೇಷ ಪ್ರಯತ್ನವಿಶಿಷ್ಟರಾದರೂ ಜಗತ್ತಿಂಹನ ಸೈನ್ಯವಿರುವ ಸ್ಥಳದ ಸಂಧಾನವನ್ನು ಮಾಡಲಾರದವರಾಗಿದ್ದರು. ಜಗತ್ತಿಂಹನ ಸೈನ್ಯದವರು ಕೇವಲ ಯಮುದೂತರಂತೆ ಪಠಾನ ಸೈನಿಕರ ಮೃತ್ಯು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಮುಖತೋರಿ ಮೃತ್ಯುಕಾರ್ಯವನ್ನು ಪೂರೈಸಿಕೊಂಡು ಅಂತರ್ಧಾನವಾಗಿ ಹೋಗಿಬಿಡುವರು. ಜಗತ್ತಿಂಹನು ಚತುರತಮನಾಗಿದ್ದನು. ತನ್ನ ಐದು ಸಾವಿರ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಒಂದೇ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಒಟ್ಟು ಸಹಸ್ರ ಪದಾತಿಗಳು, ಬೇರೆ ಕಡೆ ಏನೂರು ಮಂದಿ, ಇನ್ನೂರು ಮಂದಿ, ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ ಎರಡು ಸಾವಿರ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ವಿಭಾಗಮಾಡಿ, ಶತ್ರುವಿನ

ಸಂಧಾನ ಸಿಕ್ಕಿಡೆಗೆ ತನ್ನ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಕಳುಹಿಸುವನು. ಕಾರ್ಯವಾದ ಬಳಿಕ ಪುನಃ ಆ ಜನಗಳನ್ನಲ್ಲಿಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ರಜಪೂತರಲ್ಲಿಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ, ಎಲ್ಲಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ಪರಾಸರು ಗೊತ್ತುಮಾಡಲಾರದೆ ಹೋದರು. ಕತಲೂತಾಸನಿಗೆ ಪ್ರತಿದಿನವೂ ತನ್ನ ಸೈನ್ಯವಿನಾಶದ ಸಮಾಚಾರವೇ ಬರುತ್ತಿದ್ದಿತು; ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಆವಾಗಲೂ ಅವುಗಳ ಸಮಾಚಾರವೇ ಬರುತ್ತಿದ್ದಿತು; ಫಲತಃ, ಅವನ ಕೆಲಸ ವಿದ್ವರೂ ಪರಾಸರು ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯೆಯ ದಳದಿಂದ ಕೋಟಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಗೆ ಬರುವುದೇ ದುಸ್ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು; ಕೊಳ್ಳೆಹೊಡೆಯುವುದು ಬವೊಗವಾಗಿ ನಿಂತುಹೋಯಿತು; ಸೇನೆಯವರೆಲ್ಲಾ ದುರ್ಗಗಳನ್ನು ಸೇರಿಕೊಂಡರು. ಆಹಾರವನ್ನು ತಂದುಕೊಳ್ಳುವುದವರಿಗೆ ಕಷ್ಟಕ್ಕೆ ಒಳಿತು. ಶತ್ರುಪೀಡಿತವಾಗಿದ್ದ ದೇಶವು ಸುಖವಾಗಿರುವ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ಕೇಳಿ, ಮಹಾರಾಜಾ ಮಾನಸಿಂಹನು ಮಗನಿಗೆ ಕಾಗದ ಬರೆದನೇನೆಂದರೆ:—

“ಕುಲತೀಲಕ! ನಿನ್ನ ಪರಾಕ್ರಮದಿಂದ ರಾಜ್ಯಾಧಿಕಾರವು ಪತಾನ ಶೂನ್ಯವಾಯಿತೆಂದು ತಿಳಿದೆನು. ಅದುಕಾರಣ ನಿನ್ನ ಸಹಾಯಾರ್ಥವಾಗಿ ಮತ್ತೂ ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿರುತ್ತೇನೆ.”

ಯುವರಾಜನದಕ್ಕೆ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರವನ್ನು ಬರೆದನು:—

“ಮಹಾರಾಜರವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಹೇಗೋ ಹಾಗಾಗಬಹುದು. ಹೆಚ್ಚು ಸೈನ್ಯವು ಬಂದರೆ ಅನುಕೂಲವೇ ಆಯಿತು. ಒಂದುವೇಳೆ ಬಾರದಿದ್ದರೂ ಈ ಭೃತ್ಯನು ಐದು ಸಾವಿರದ ಬಲದಿಂದಲೇ ಕ್ಷತ್ರಿಯಕುಲೋಚಿತ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಾಲನೆಮಾಡುವನು.”

ಕುಮಾರನು ಸ್ವವೀರ್ಯದಿಂದ ಮತ್ತನಾಗಿ ನಿರ್ಬಾಧಕವಾಗಿ ರಣಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಜಯವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಿದ್ದನು.

ಹೇ ಶೈಲೇಶ್ವರ! ನಿನ್ನ ಮಂದಿರದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಾಪ ಸುಂದರಿಯ ಸರಳದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಾಯೋದ್ದನು ಪರಾಭೂತನಾಗಿದ್ದನೋ, ಆ ಸುಂದರಿಯು ಸೇನೆಯ ಕೋಲಾಹಲದಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆಯಾದರೂ ಅವನ ನೆನಪಿಗೆ ಬರಲಿಲ್ಲವೆ? ಹಾಗೆ ನೆನಸಿಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೆ, ಆ ಜಗತ್ತಿನಂಥನೂ ನಿಜವಾಗಿ ನಿನ್ನ ಹಾಗೆ ಶಿಲಾಮಯನೇ ಆಹುದು, ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ.

ಹತ್ತನೆಯ ಪರಿಚ್ಛೇದ

ಆಲೋಚನೆಯಾದ ಬಳಿಕ ಉದ್ಯೋಗ

ಒಂದು ದಿನ ಅಭಿರಾಮಸ್ವಾಮಿಯು ವಿಮಲೆಯ ಮೇಲೆ ಖುತಿಗೊಂಡು ನಿಷ್ಕುರೋಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ ಕುಟೀರದಿಂದವಳನ್ನು ಹೊರಡಿಸಿದನೋ, ಅದಕ್ಕೆ ಮರುದಿನ ಪ್ರದೋಷಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಿಮಲೆಯು ತನ್ನ ಸ್ವಂತ ಚಿಕ್ಕಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಆಭರಣಗಳಿಂದಲಂಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ಮೂವತ್ತೈದು ವರುಷದ ಹೆಂಗಸಾಗಿದ್ದು ಆಭರಣಗಳಿಂದ ಸಿಂಗರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ? ಕೂಡದೇಕೆ? ವಯಸ್ಸಿನೊಂದಿಗೆ ಯೌವನವೂ ಹೋಗುವುದೋ? ಅದೆಂದಿಗೂ ಹೋಗದು. ಯೌವನವು ರೂಪಪ್ರಣಯಗಳೊಂದಿಗೆ ಹೋಗತಕ್ಕದ್ದು. ಅವಳು ಕುರೂಪಿಯೋ, ಅವಳು ಇಪ್ಪತ್ತು ವರುಷಕ್ಕೇವೇ ವೃದ್ಧಳು. ಅವಳು ಸುರೂಪಿಯೋ, ಅವಳು ಎಲ್ಲಾ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೂ ಯೌವನಸ್ಥಳೇ ಅರುದು. ಅರಸಿಕೆಯಾದವಳಾವಾಗಲೂ ಪ್ರಾಚೀನ; ರಸಿಕೆಯಾದವಳಾವಾಗಲೂ ಸವೀನ. ವಿಮಲೆಗೆ ಅನಾಥವೆಂಬುದು ಈಗಲೂ ಸಕಲಾವಯವಗಳಲ್ಲಿಯೂ ತುಂಬಿದೆ. ಪ್ರಣಯವೂ ರಸಿಕತೆಯೂ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಉಕ್ಕುತ್ತವೆ. ವಯಸ್ಸಾದಹಾಗೆಲ್ಲಾ ಪ್ರಣಯವೂ ರಸಿಕತೆಯೂ ಪರಿಪಾಕವಾಗುತ್ತವೆ. ಸಮ್ರಾಜ್ಯಹೇಳಿಕೆಯ ನಿಜತ್ವವನ್ನು ಪಾಠಕ ಮಹಾಶಯರು ಸ್ವಲ್ಪ ವಯಸ್ಸಾದ ಬಳಿಕ ಆವಶ್ಯಕವಾಗಿ ಅಂಗೀಕರಿಸುವರು. ಹೆಚ್ಚು ಹೇಳಬೇಕಾದುದಿಲ್ಲವು.

ತಾಂಬೂಲರಾಗ ರಕ್ತವರ್ಣವುಳ್ಳ ವಿಮಲೆಯ ಓಷ್ಣಾಧರಗಳನ್ನು ನೋಡಿ, ಅವಳು ಯುವತಿಯಲ್ಲವೆಂದಾವ ಪುರುಷನು ಹೇಳಬಲ್ಲನು? ಕಚ್ಚಿದಿಂದಲಂಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಅವಳಾ ಪ್ರಶಸ್ತವಾದ ಲೋಚನಗಳ ಚಕಿತ ಕಟಾಕ್ಷವನ್ನು ನೋಡಿ, ಆರುತಾನೇ ಅವಳು ಇಪ್ಪತ್ತುನಾಲ್ಕು ವರುಷಕ್ಕಿಂತಲೂ ಕಿರಿಯವಳೆಂದು ಹೇಳದಿರುವರು? ಎಂತಹ ಕಣ್ಣುಗಳು! ವಿಶಾಲವಾಗಿಯೂ, ಉಜ್ಜಲವಾಗಿಯೂ, ಚಂಚಲವಾಗಿಯೂ, ಆವೇಶಮಯವಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಕಣ್ಣುಗಳು! ಕೆಲವು ಪುಗಲ್ಚು* ಯೌವನ ಕಾಮಿನಿಯರ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ನೋಡಿದ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ, ಮನದಲ್ಲವರು ದರ್ಪಿತರೆಂದೂ ಸುಖಾಭಿಲಾಷೆ ಪರಿಪೂರ್ಣರೆಂದೂ ಬೋಧೆಯಾಗುವುದಲ್ಲವೆ? ವಿಮಲೆಯ ಕಣ್ಣುಗಳು ಅಂತಹವುಗಳಾಗಿದ್ದವು. ನಾವು ಪಾಠಕ ಮಹಾಶಯರಿಗೆ ನಿಜವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತೇವೆ:—ವಿಮಲೆಯು ಯುವತಿಯಾಗಿದ್ದಳು ಅಥವಾ ಸ್ಥಿರಯೌವನಿಯೆಂದು ಹೇಳಿದರೂ ಹೇಳಬಹುದು. ಚಂಪಕ ವರ್ಣವುಳ್ಳ ಅವಳಾ ಶರೀರದ ಕೋಮಲತೆಯನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಹದಿನಾರು ವರುಷದ ರಮಣಿಯು ಅವಳಿಗಿಂತ ಅಧಿಕ ಕೋಮಲೆಯೆಂದು ಆನ ಪುರುಷನು ಹೇಳ

* ಸ್ವಗಲ್ಚು = ಪದರದ, ಫೀರ.

ಬಲ್ಲನು? ವಿಮಲೆಯ ಮನೋಹರವಾದ ಕೇಶಪಾಶವು ಗುಂಗುರು ಗುಂಗುರಾಗಿ ಕರ್ಣಮೂಲದಿಂದ ಹರಿದು ಕವೋಲಪ್ರದೇಶದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಆರುತಾನೇ ಯುವತಿಯ ಕವೋಲದ ಮೇಲೆ ಅಲಕಕೇಶಗುಚ್ಛವು ಬಿದ್ದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಬಲ್ಲನು? ಪಾಠಕ ಮಹಾಶಯರೆ! ನಾವು ಹೇಳುವಹಾಗೆ ದಯವಿಟ್ಟು ನಿಮ್ಮ ಮನಶ್ಚಕ್ಷುಸನ್ನು ತೆರೆದು ನೋಡಿರಿ. ವಿಮಲೆಯು ದರ್ಪಣ*ದೆದುರಿಗೆ ತನ್ನ ದೀರ್ಘವಾದ ನಿಶಾರಾಶಿಯ ಹಾಗಿರುವ ಕೇಶರಾಶಿಯನ್ನು ಹರಡಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿರಿ. ಒಂದು ಹಿಡಿಗೆ ತಕ್ಕಷ್ಟು ಕೇಶಗುಚ್ಛವನ್ನೆಡ ಗೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ಎಡಗಡೆಗೆ ಮುಖವನ್ನೋರೆವಾಡಿ ಎಷ್ಟೊಂದು ವೈಯ್ಯಾರದಿಂದ ಬಾಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ, ನೋಡಿರಿ; ತನ್ನ ಯೌವನಭಾವವನ್ನು ಕನ್ನಡಿಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಮುಖದಲ್ಲಿ ಮಂದಸ್ಥಿತವಾದ ಭಾವವನ್ನು ತೋರುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿರಿ; ಮಧ್ಯೆ ಮಧ್ಯೆ ವೀಣಾನಾದವನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸುವ ಮಧುರ ಸ್ವರದಿಂದ ಮೃದುಳವಾಗಿ ಸಂಗೀತವನ್ನು ಹಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಅದನ್ನು ಲಾಲಿಸಿ ಕೇಳಿರಿ; ಪಾಠಕರೆ! ಪುನಃ ಪುನಃ ನೋಡಿ, ಕೇಳಿ ಕೇಳಿ, ಬಳಿಕ ಹೇಳಿರಿ, ವಿಮಲೆಗಿಂತಲೂ ಅವ ನವೀನ ಯೌವನ ರಮಣಿಯು ತಾನೇ ನಿಮಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಮನೋವೋಹಿನಿಯಾಗುವಳು?

ವಿಮಲೆಯು ಜಡೆಯನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ದೀರ್ಘವಾದಾ ವೇಣಿಯನ್ನು ಹಿಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಗಂಟು ಹಾಕದೆ ಬಿಟ್ಟಳು. ಗಂಧವಾರಿಸಿಕ್ತ*ವಾದೊಂದು ಕೈವಸ್ತ್ರದಿಂದ ಮುಖವನ್ನು ಪರಿಷ್ಕಾರವಾಗಿ ಬರಿಸಿಕೊಂಡು, ಗುಲಾಬಿ ಪೂಗ ಕರ್ಪೂರ ಪೂರ್ಣ ತಾಂಬೂಲದಿಂದ ಪುನಃ ಓಷ್ಣಾಧರಗಳನ್ನು ರಂಜನಮಾಡಿಕೊಂಡಳು. ಮುಕ್ತಾಭೂಷಿತವಾದೊಂದು ಕಂಚುಕವನ್ನು ತೊಟ್ಟು ಸರ್ವಾಂಗಗಳಿಗೂ ಕನಕ ರತ್ನಾಭರಣಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡಳು. ಪುನಃ ಏನೋ ಯೋಚಿಸಿಕೊಂಡು, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಆಭರಣಗಳನ್ನು ತೆಗೆದಿಟ್ಟು, ಪುನಃ ಅವುಗಳಿಂದ ಶೋಭಿತವಾದ ಪಾದುಕೆಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡಳು. ಕಡೆಗೆ ದೀರ್ಘವಾದಾ ಹೆರಳನ್ನೋರೆ ತುರುಬಾಗಿ ಕಟ್ಟಿ, ಯುವರಾಜನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದ ಬಹು ಮೂಲ್ಯವುಳ್ಳ ಮುಕ್ತಾ ಹಾರವನ್ನದಕ್ಕೆ ಸುತ್ತಿ ಗಂಟು ಹಾಕಿದಳು.

ವಿಮಲೆಯು ಇಂತಿಷ್ಟಲಂಕೃತೆಯಾಗಿ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯ ಕೊಟಡಿಗೇ ಹೋದಳು. ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ನೋಡಿ ವಿಸ್ಮಿತೆಯಾಗಿ ನಕ್ಕು, 'ಇದೇನು, ವಿಮಲೆ! ಇಷ್ಟೊಂದು ಶೃಂಗಾರವೇಕೆ?' ಎಂದಳು.

ವಿಮಲೆ—ನಿನಗಾ ಪ್ರಸ್ತಾಪದಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನವೇನು?

ತಿಲೋತ್ತಮೆ—ನಿಜವಾಗಿ ಹೇಳು, ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವೆ?

ವಿಮಲೆ—ನಾನೆಲ್ಲಿಗಾದರೂ ಹೋಗುವೆನೆಂದು ನಿನಗಾರು ಹೇಳಿದರು?

* ದರ್ಪಣ = ಕನ್ನಡಿ. | ಗಂಧವಾರಿಸಿಕ್ತ = ಅತ್ತರದ ತೋಯಿ ಸಿದ.

ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ನಾಚಿಕೆಯಿಂದ ಸುಮ್ಮನಾದಳು. ವಿಮಲೆಯು ಅವಳ ಲಜ್ಜೆಯನ್ನು ನೋಡಿ, ಕನಿಕರಪಟ್ಟು ನಗುತ್ತ, 'ನಾನು ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ಹೋಗಿ ಬೇಕಾಗಿದೆ' ಎಂದಳು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯ ಮುಖವು ಪ್ರಫುಲ್ಲ ಪದ್ಮದೋಪಾದಿಯಲ್ಲಿ ಹರ್ಷದಿಂದರಳಿ ಮೃದು ಸ್ವರದಿಂದವಳು, 'ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವೆ? ಹೇಳು' ಎಂದಳು.

ವಿಮಲೆಯು ಪುನಃ ನಕ್ಕು, 'ಊಹಿಸಿ ನೀನೇ ಹೇಳು' ಎಂದಳು.

ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ವಿಮಲೆಯ ಮುಖವನ್ನು ದೃಷ್ಟಿಸಿ ನೋಡಿದಳು.

ವಿಮಲೆಯು, ಹಾಗಾದರೆ ಕೇಳೆಂದು ಹೇಳಿ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯ ಕೈಹಿಡಿದು ಗವಾಕ್ಷದ ಬಳಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಅವಳ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಏಕಾಂತವಾಗಿ, 'ನಾನು ಶೈಲೇಶ್ವರನ ಪುಂದಿರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ಅಲ್ಲೊಬ್ಬ ರಾಜಕುಮಾರನ ಸಂದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡುವೆನು' ಎಂದಳು.

ಅದನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಲೇ, ತಿಲೋತ್ತಮೆಯ ಶರೀರವು ರೋಮಾಂಚಿತವಾಗಿ ಏನೊಂದುತ್ತರವನ್ನೂ ಹೇಳಲು ತೋಚದವಳಾಗಿ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದಳು.

ವಿಮಲೆಯು ಮುಂದೆ ಹೇಳತೊಡಗಿದಳು:—ನಾನು ಅಭಿರಾಮಸ್ವಾಮಿ ಗಳೊಂದಿಗೆ ಮಾತನಾಡಿದೆನು; ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ಜಗತ್ತಿನೆಲ್ಲೆಗೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ವಿವಾಹವಾಗಕೂಡದೆಂದೂ, ನಿನ್ನ ತಂದೆಯು ಆ ವಿವಾಹಕ್ಕೆ ಸಮ್ಮತ ನಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದೂ, ಈ ಸುದ್ದಿಯು ನಿಮ್ಮ ತಂದೆಯ ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದರೆ ನನ್ನ ಪರಿಣಾಮವಾಗುವುದು ದುಸ್ತರವೆಂದೂ ಹೇಳಿದರು.

'ಹಾಗಾದರೆ ಹೋಗಲೇಕೆ?' ಎಂದು ಹೇಳಿ, ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ಅಥೋ ಪದನೆಯಾಗಿ ಅಸ್ಫುಟ ಸ್ವರದಿಂದ ನೆಲವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ ಪುನಃ, 'ಹಾಗಾದರೆ ಏತಕ್ಕೆ?' ಎಂಬ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಸುರಿದಳು.

ವಿಮಲೆ—ಏತಕ್ಕೆ? ನಾನು ಇಂದಿನ ರಾತ್ರಿ ಹೋಗಿ ರಾಜಕುಮಾರನಿಗೆ ನಮ್ಮ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಕೊಡುವುದಾಗಿ ವಾಗ್ದಾನಮಾಡಿಲ್ಲವೆ? ಬರಿ ಪರಿಚಯ ಏಂದೇನು ಮಾಡಬಲ್ಲನೋ ಗೊತ್ತಾಗುವುದಿಲ್ಲ; ನಾನೇನೋ ಸಮ್ಮತ ಪರಿಚಯ ವನ್ನು ಹೇಳಿಬಿಡುವೆನು; ಅವನು ಕರ್ತವ್ಯಾಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ಆಲೋಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು; ಅವನು ನಿಜವಾಗಿ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಅನುರಕ್ತನಾಗಿದ್ದರೆ....

ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ಮಾತನ್ನು ಪೂರೈಸಗೊಡಿಸದೆ, ವಿಮಲೆಯ ಬಾಯಿಗೆ ಸೆರಗನ್ನು ಹಾಕಿ ಕೈಯಿಂದ ಭದ್ರವಾಗಿ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು, 'ನಿನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಲೆನಗೆ ನಾಚಿಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ; ನಿನ್ನ ಇಷ್ಟವಿದ್ದೆಡೆಗೆ ಹೋಗು, ಆದರೆ ನನ್ನ ವಿಚಾರವನ್ನಾಗಿಗೂ ಹೇಳಬೇಡ. ಮತ್ತೊಬ್ಬರ ವಿಚಾರವನ್ನು ಕುರಿತು ನನಗೆ ಹೇಳಬೇಡ'ವೆಂದು ಹೇಳಿದಳು.

ಎಮಲೆಯು ಪುನಃ ನಕ್ಕು, 'ಹಾಗಿದ್ದರೆ, ಈ ಚಿಕ್ಕವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸಮುದ್ರ ದಲ್ಲಿ ಮುಣುಗಿ ತೇಲೆಂದು ನಿನಗೆ ಹೇಳಿದವರಾರು?' ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು.

ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು, 'ನೀನು ತೊಲಗಿಹೋಗು—ನಿನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಕೇಳಲಾರೆನು' ಎಂದಳು.

ಎಮಲೆ—ಹಾಗಾದರೆ ನಾನು ದೇವಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ.

ತಿಲೋತ್ತಮೆ—ನೀನೆಲ್ಲಗೂ ಹೋಗಬೇಡೆಂದು ಅಡ್ಡಿಮಾಡಿದನೆ? ನಿನ್ನಿಷ್ಟವಿದ್ದೆಡೆ ಹೋಗು.

ಎಮಲೆ—(ನಗುತ ನಗುತ) ಹಾಗಾದರೆ ನಾನು ಹೋಗಕೂಡದೇ?

ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ಪುನಃ ಅಧೋಮುಖಿಯಾಗಿ, 'ಹೋ—ಗು—' ಎಂದು ದೀರ್ಘವಾಗಿ ಸಣ್ಣ ದನಿಯೆಂದು ಸುರಿದಳು.

ಎಮಲೆ—(ಪುನಃ ನಕ್ಕು, ಕೆಲವು ನಿಮಿಷಗಳ ಬಳಿಕ) ಇಗೋ ನಾನು ಹೊರಟೆ. ನಾನು ಬರುವವರೆಗೂ ನೀನು ಸಿದ್ಧಿ ಹೋಗಬೇಡ.

ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ, ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ಸ್ವಲ್ಪ ನಕ್ಕಳು. ಎಮಲೆಯು ಆ ನಗೆಯಲ್ಲಿ, 'ಹೇಗೆ ತಾನೇ ಸಿದ್ಧಿ ಹೋಗುವೆನು?' ಎಂಬ ಭಾವವು ಗರ್ಭಿತವಾಗಿದ್ದ ತೆಂದು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದಳು.

ಹೊರಟುಹೋಗುವಾಗ ಎಮಲೆಯು ಒಂದು ಕೈಯನ್ನು ತಿಲೋತ್ತಮೆಯ ಭುಜದಮೇಲಿಟ್ಟು, ಮತ್ತೊಂದು ಕೈಯಿಂದವಳ ಗಲ್ಲವನ್ನು ಪಿಡಿದು ಮುಖವನ್ನೆತ್ತಿ ಸರಳ ಪ್ರೇಮದಿಂದ ಪವಿತ್ರವಾಗಿದ್ದಾ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿ, ಸ್ನೇಹಭರಿತೆಯಾಗಿ ಮುದ್ದಿಟ್ಟುಕೊಂಡಳು. ಅನಂತರ ಎಮಲೆಯು ಹೊರಟು ಹೋಗುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವಳ ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಕಂಬನಿಯು ತುಂಬಿದುದನ್ನು ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ಕಂಡಳು.

ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೊಟಡಿಯ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವು ಒಂದು ಎಮಲೆಯನ್ನು ಕುರಿತು, 'ಯಜಮಾನರು ನಿನ್ನನ್ನು ಬರಹೇಳಿದರು' ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು.

ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ, ಎಮಲೆಯ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ, 'ಈ ಅಲಂಕಾರಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ತೆಗೆದಿಟ್ಟು ಹೋಗು' ಎಂದಳು.

ಎಮಲೆಯು 'ಭಯವೇನು?' ಎಂದಳು.

ಎಮಲೆಯು ಏರೆರೆಂದ್ರಸಿಂಹನ ಶಯನಾಗಾರಕ್ಕೆ ಹೋದಳು. ಅಲ್ಲಿ ಏರೆರೆಂದ್ರನು ಮಲಗಿದ್ದನು. ದಾಸಿಯೊಬ್ಬಳು ಪಾದಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಮತ್ತೊಬ್ಬಳು ಬೀಸಣಿಗೆಯಿಂದ ಗಾಳಿಯನ್ನು ಬೀಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಎಮಲೆಯು ಹೋಗಿ ಮಂಚದ ಹತ್ತಿರ ನಿಂತು, 'ನನಗೇನಾಜ್ಞೆ?' ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು.

* ಶಯನಾಗಾರ= ಮಲಗುವ ಕೊಠಡಿ.

ವೀರೇಂದ್ರಸಿಂಹನು ತಲೆಯನ್ನೆತ್ತಿ ನೋಡಿ ಚಮತ್ಕೃತನಾಗಿ, 'ಎಮಲೆ! ನೀನು ಕಾರ್ಯಾಂತರಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಹಾಗಿದೆ' ಎಂದನು.

ಎಮಲೆ—ಆಹುದು, ಆದರೆ ಅಪ್ಪಣೆಯಾದುದೇನು?

ವೀರೇಂದ್ರ—ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ಹೇಗಿದ್ದಾಳೆ? ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಸುಸ್ಥವಿಲ್ಲ ದಿದ್ದವಳು ಈಗ ಸುಸ್ಥವಾಗಿದ್ದಾಳೆಯೇ?

ಎಮಲೆ—ಜಿನ್ನಾಗಿದ್ದಾಳೆ.

ವೀರೇಂದ್ರನು, 'ಹಾಗಾದರೆ, ನೀನು ಸ್ವಲ್ಪ ಗಾಳಿಯನ್ನು ಹಾಕು; ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗಿ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯನ್ನು ಕರೆತರಲಿ' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಲೇ, ಗಾಳಿಯನ್ನು ಜೀಸುತ್ತಿದ್ದ ದಾಸಿಯು ವ್ಯಜನವನ್ನಿಟ್ಟು ಹೊರಟುಹೋದಳು.

ಎಮಲೆಯು ಆಶ್ಚರ್ಯವನ್ನು ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಸಂತಿರಲು ಸಂಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದಳು.

ವೀರೇಂದ್ರನು ಮತ್ತೊಬ್ಬ ದಾಸಿಯನ್ನು ಕುರಿತು, 'ನೀನು ಹೋಗಿ ತಾಂಬೂಲವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಾ' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಆಗ ಕಾಲೊತ್ತು ತಿದ್ದವಳು ಹೊರಟುಹೋದಳು.

ವೀರೇಂದ್ರ—ಎಮಲೆ! ಇಂದಿದೇನಿಷ್ಟೊಂದು ಅಲಂಕಾರ?

ಎಮಲೆ—ಸ್ವಲ್ಪ ಕೆಲಸವಿದೆ.

ವೀರೇಂದ್ರ—ಆವ ಕೆಲಸ? ಹೇಳು, ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ಎಮಲೆಯು, ಹಾಗಾದರೆ ಕೇಳಬಹುದೆಂದು ಹೇಳಿ, ಮನ್ಮಥಶಯ್ಯಾರೂಪವಾದ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ವೀರೇಂದ್ರನನ್ನು ಕಣ್ಣಿರಿಸಿನೋಡಿ, ಪುನಃ, 'ಹಾಗಾದರೆ ಕೇಳಬಹುದು, ನಾನೊಂದು ಅಭಿಸಾರಂ ಸಿಮಿತ್ತವಾಗಿ ಹೋಗುವೆನು' ಎಂದಳು.

ವೀರೇಂದ್ರ—ಯಮನೊಂದಿಗೆ ಅಭಿಸಾರಂ?

ಎಮಲೆ—ಮನುಷ್ಯನೊಂದಿಗೆ ಕೂಡದೇಕೆ?

ವೀರೇಂದ್ರ—ಅಂತಹ ಮನುಷ್ಯನಾವನು ಹುಟ್ಟಿದಾನೆ?

ಎಮಲೆಯು—'ನತದೃಷ್ಟನೊಬ್ಬನು' ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಬಾಗ್ರತೆಯಾಗಿ ಹೊರಟುಹೋದಳು.

ಹನ್ನೊಂದನೆಯ ಪರಿಚ್ಛೇದ

ಆಶ್ಚರ್ಯದ ದಾತೃ

ಇತ್ತೀಚಾಗಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದ ಸಂಜ್ಞೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಬಾಗಿಲ ಹೊರಗೆ ನಿಂತು ಅವಳನ್ನೆದುರು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಎಮಲೆಯು ಬಂದು ಆಶ್ಚರ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತು, 'ಆಶ್ಚರ್ಯ! ನಿನಗೊಂದು ಏಕಾಂತವನ್ನು ಹೇಳುವುದಿದೆ' ಎಂದಳು.

* ವ್ಯಜನ = ಬೀಸಣಿಗೆ. | ಅಭಿಸಾರಂ = ಸಂಕೀರ್ತನಾ ಮಾಡಿದ ಭೇಟಿ, ಮೇಳನ ಸ್ಥಾನ.

ಆಶ್ಮನಿಯು, 'ನಿನ್ನ ಅಲಂಕಾರ ಮುಂತಾದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಇಂದೇನೋ ವಿಶೇಷವಿರಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿದೆನು' ಎಂದಳು.

ವಿಮಲೆಯು, 'ಇಂದೊಂದು ಕೆಲಸದ ಸಿಮಿತ್ತವಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ಹೋಗಿ ಬರಬೇಕಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಸಮಯ ತಪ್ಪದೇ ಸಮರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಳೇ ಹೋಗಲಾರೆನು. ನಿನ್ನ ಹೊರತು ಮತ್ತಾರನ್ನೂ ಸಂಗಡ ಕರೆದುಕೊಂಡುಹೋಗಲಿಷ್ಟವಿಲ್ಲ; ನೀನೇ ಸಂಗಡ ಬರಬೇಕು' ಎಂದಳು.

ಆಶ್ಮನಿಯು, 'ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕು?' ಎಂದು ವಿಚಾರಿಸಿದಳು.

ವಿಮಲೆಯು, 'ನೀನಾವಾಗಲೂ ಈ ರೀತಿ ವಿಚಾರಿಸಿದವೆಲ್ಲ' ಎಂದಳು.

ಆಶ್ಮನಿಯು ಸ್ವಲ್ಪ ಅಪ್ರತಿಭೆಯಾಗಿ, 'ಹಾಗಾದರೆ ಸ್ವಲ್ಪ ನಿಲ್ಲು ಬಂದು ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬರುವೆನು' ಎಂದಳು.

ವಿಮಲೆ—ಮತ್ತೊಂದು ಮಾತು, ಕೇಳು, ನೀನು ವೊದಲು ನೋಡಿದ್ದವರಾರನ್ನಾದರೂ ಪುನಃ ನೋಡಿದರೆ ಅವರು ನಿನ್ನನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಲ್ಲರೆ?

ಆಶ್ಮನಿ—(ವಿಸ್ಮಿತೆಯಾಗಿ) ಅವರಾರು?

ವಿಮಲೆ—ಕುವಾರ ಜಗತ್ತಿಂಹನನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಆತನು ನಿನ್ನನ್ನು ಗುರುತಿಸುವನೆ?

ಆಶ್ಮನಿಯು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ನೀರವವಾಗಿದ್ದು ಅನಂತರ ಗದ್ಗದ ಸ್ವರದಿಂದ 'ಆಂತಹ ಸಮಯವು ಬರುವುದೇ?' ಎಂದಳು.

ವಿಮಲೆ—ಬಂದರೂ ಬರಬಹುದು.

ಆಶ್ಮನಿ—ಕುವಾರನು ಅಗತ್ಯವಾಗಿ ಗುರುತಿಸುವನು.

ವಿಮಲೆ—ಹಾಗಾದರೆ, ನೀನು ಬರಕೂಡದು. ಮತ್ತಾರನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಲಿ? ಒಬ್ಬಳೇ ಹೋಗುವುದಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಆಶ್ಮನಿ—ಕುವಾರನನ್ನು ನೋಡಲು ಆಸೆಯುಳ್ಳವಳಾಗಿದ್ದೇನೆ.

ವಿಮಲೆ—ನಿನ್ನ ಆಸೆಯು ಹಾಗಿರಲಿ. ಈಗಾರನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಲಿ?

ವಿಮಲೆಯು ಯೋಚನೆಮಾಡುತ್ತ ನಿಂತಳು. ಆಶ್ಮನಿಯು ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಬಾಯನ್ನು ಸೆರೆಗಿನಿಂದ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ನಕ್ಕಳು. ವಿಮಲೆಯು ನೋಡಿ, 'ಕಾರಣವಿಲ್ಲದೆ ನಗಲೇಕೆ?' ಎಂದಳು.

ಆಶ್ಮನಿಯು, 'ನಮ್ಮ ಮನ್ಮಥ ದಿಗ್ಗಜನನ್ನು ನಿನ್ನ ಸಂಗಡ ಕಳುಹಕೂಡದೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸಿದೆನು' ಎಂದಳು.

ವಿಮಲೆಯು ನಕ್ಕು, ಉಲ್ಲಾಸದಿಂದ, 'ಅದೇ ಒಳ್ಳೆಯದಾದಾಲೋಚನೆ. ನಮ್ಮ ರಸಿಕರಾಜನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವೆನು' ಎಂದಳು.

* ಅಪ್ರತಿಭೆ = ವಿಘ್ನಮೆ.

ಆಶ್ವನಿಯು ವಿಸ್ಮಿತೆಯಾಗಿ, 'ಬೇಡ, ನಾನು ಹುಡುಗಾಟಕ್ಕೆ ಹೇಳಿದೆನು ಎಂದಳು. ವಿಮಲೆಯು, 'ಹುಡುಗಾಟವಲ್ಲ; ಆ ಬೆವ್ವು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಲ್ಲಿ ನನಗ ವಿಶ್ವಾಸವಿಲ್ಲ; ಅಂಥರಿಗೆ ರಾತ್ರಿಗೂ ಹಗಲಿಗೂ ಭೇದವಿಲ್ಲ; ಅವನಿಗಾವುದೂ ಗೊತ್ತಾಗುವುದಿಲ್ಲ; ಆದುದರಿಂದ ಅವನಲ್ಲಿ ಅಪನಂಬಿಕೆಯಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಬರಲಿಷ್ಟಪಡುವನೋ ಇಲ್ಲವೋ?' ಎಂದಳು.

ಆಶ್ವನಿಯು ಸಕ್ಕು, ಆ ಭಾರವು ನನ್ನ ಮೇಲಿರಲಿ; ನಾನೊಂದುಸಾಯ ವನ್ನು ಹೂಡಿ ಅವನನ್ನು ಕರೆತರುವೆನು; ಅದುವರೆಗೂ ನೀನು ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿರು, ಎಂದು ಹೇಳಿ, ನಗುತ ನಗುತ ದುರ್ಗದಲ್ಲೊಂದು ಕುಟೀರಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಹೊರಟುಹೋದಳು.

ಅಭಿರಾಮಸ್ವಾಮಿಯ ಶಿಷ್ಯನೊಬ್ಬ ಗಜಪತಿ ವಿದ್ಯಾದಿಗ್ಗಜನೆಂಬುವನನ್ನು ನಮ್ಮ ಪಾಠಕ ಮಹಾಶಯರಿಗೆ ಮೊದಲೇ ಪರಿಚಯಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇವಷ್ಟೆ. ಅವ ಕಾರಣದಿಂದ ವಿಮಲೆಯು ಆ ಶಿಷ್ಯನಿಗೆ ರಸಿಕರಾಜರಸೋಪಾಧ್ಯಾಯನೆಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಳೋ ಅದನ್ನೂ ಪಾಠಕ ಮಹಾಶಯರು ಅರಿತಿರುವರು. ಆ ಮಹಾಪುರುಷನೇ ಆಶ್ವನಿಯುದ್ದೇಶಿಸಿ ಹೋದ ಕುಟೀರಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರಿ ಯಾಗಿದ್ದನು. ದಿಗ್ಗಜ ಮಹಾಶಯನು ದೈರ್ಘ್ಯ*ದಲ್ಲಿ ಐದು ಮೊಳವಾಗ ಬಹುದು. ಅಡ್ಡಗಲದಲ್ಲಿ ವ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಒಂದು ಅಡಿಯಾಗಬಹುದು. ಕಾಲುಗಳು ಪೃಷ್ಠದಿಂದ ಅಂಗುಷ್ಟ ಪರ್ಯಂತ ನಾಲ್ಕು ಮೊಳವಿದ್ದವಲ್ಲದೆ ದಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ದಪ್ಪದಾದ ಎರಡು ಕಾಷ್ಠಗಳನ್ನು ಹೋಲಬಹುದು. ಆ ಮಹಾಶಯನು ವರ್ಣದಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚಕವು. ಕಾಲುಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ಅಗ್ನಿದೇವನು ಕಾಷ್ಠವೆಂಬ ಭ್ರಮೆಯಿಂದ ಭಕ್ಷಣಮಾಡಲೆತ್ತಿಸಿ, ಸ್ವಲ್ಪವೂ ರಸವಿಲ್ಲದಿದ್ದರಿಂದ ಅವುಗಳನ್ನು ಅರ್ಧಾಂಗಾರಮಾಡಿ ಉಗಿದುಬಿಟ್ಟಿದ್ದಂತೆ ತೋರುವುದು. ದಿಗ್ಗಜ ಮಹಾಶಯನು ಎತ್ತರದ ದೆಸೆಯಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪಕುಗ್ಗಿ, ಅವಯವಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಗು ಪ್ರಬಲವಾದುದಾಗಿತ್ತು. ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆಯಾದ ಮಾಂಸವೆಲ್ಲಾ ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ ನಾಸಿಕದಲ್ಲಿ ಸರಿಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಂತೆ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನು ಮಂಡೆಯನ್ನು ಮುಂಡನ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದು ದುಡ್ಡಿನ ಪುಮಾಣದ ಶಿಖೆಯ ಸಣ್ಣ ಗಂಟು ನೆತ್ತಿಯಮೇಲೆ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ಮುಖದಲ್ಲಿ ಅಂಗಾರಾಕ್ಷತೆಯು ಪ್ರಚುರವಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ದೇದೀಪ್ಯಮಾನವಾಗಿದ್ದಿತು.

ಗಜಪತಿಯು ವಿದ್ಯಾದಿಗ್ಗಜನೆಂಬ ಪುರುಷನನ್ನು ಔಪಚಾರಿಕವಾಗಾಗಲಿ, ಹಿರಿಯರ ಗೌರವಕ್ಕೋಸ್ಕರವಾಗಾಗಲಿ, ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯದ ಮೇಲಾಗಲಿ ಪಡೆದುದಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ, ಅವನ ಬುದ್ಧಿಯು ಅತಿ ತೀಕ್ಷ್ಣವಾದುದು. ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಶಿವ ಪುರಿಯ ಪಾಠಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಮುಗ್ಧಬೋಧವೆಂಬ ವ್ಯಾಕರಣವನ್ನೊದುವುದಕ್ಕೆ

* ದೈರ್ಘ್ಯ = ಎತ್ತರ.

ತೊಡಗಿ ಏಳುವರೆ ತಿಂಗಳುಗಳೊಳಗಾಗಿ 'ಸಹರ್ಣೋಪಾ' ಎಂಬ ಸೂತ್ರವನ್ನು ಅದರ ವೃತ್ತಿಯೊಡನೆ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಮುಖಸ್ಥಮಾಡಿದ್ದನು. ಪಾಠಶಾಲೆಯ ಭಟ್ಟಾಚಾರ್ಯ ಮಹಾಶಯರ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಹದಿನೈದು ವರ್ಷದೊಳಗಾಗಿ ಇಪ್ಪತ್ತು ಮೂವತ್ತು ಸಹಪಾಠಿಯೊಡನೆ ಪಾಠಮಾಡಿ ಶಬ್ದಕಾಂಡವನ್ನು ಮುಗಿಸಿದನು. ಅನಂತರ ಮತ್ತೊಂದು ಕಾಂಡವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಅಧ್ಯಾಪಕರಾದ ಭಟ್ಟಾಚಾರ್ಯ ಮಹಾಶಯರು ಶಿಷ್ಯನಿಗೆ ಪೂರ್ವಕಾಂಡದಲ್ಲಿ ಷ್ವರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿಯಾಗಿದೆಯೋ ನೋಡಬೇಕೆಂದು ಶಿಷ್ಯನನ್ನು ಕರೆದು, "ಮಗು! ರಾಮ ಶಬ್ದದ ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ 'ಅಂ' ಪ್ರತ್ಯಯ ಬಂದರೆ ಏನಾಗುವುದು?" ಎಂದು ಕೇಳಿದರು. ಶಿಷ್ಯನು ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ಧ್ಯಾನಿಸಿ ನೋಡಿ, 'ರಾಮಾಂಭಾ' ಎಂದಾಗುವುದೆಂದು ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು. ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಬಹಳ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟು, 'ಮಗು! ನಿನಗೆ ಏದ್ಯವಾಯಿತು; ಮನೆಗೆ ಹೋಗು; ಇಲ್ಲಿಗೆ ಪಾಠವು ಸಾಂಗವಾಯಿತು; ನಿನಗೆ ಪಾಠ ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಏದ್ಯೆಯಿಲ್ಲ'ವೆಂದು ಹೇಳಿದರು.

ಗಜಪತಿಯು ಕೇಳಿ ಸಾಹಂಕಾರಚಿತ್ತನಾಗಿ ಭಟ್ಟಾಚಾರ್ಯರನ್ನು ಕುರಿತು, 'ನನ್ನದೊಂದು ವಿಚ್ಛಾಪನೆ, ಏನೆಂದರೆ—ನನಗೆ ಬಿರುದಾವುದು' ಎಂದು ಕೇಳಿದನು. ಅಧ್ಯಾಪಕರಾದ ಭಟ್ಟಾಚಾರ್ಯರು ಹಾಗೆಯೇ ಚಿಂತಿಸಿ 'ಆಯ್ಯಾ ಶಿಷ್ಯ! ನೀನು ಮಾಡಿರುವ ವಿದ್ಯೋಪಾರ್ಜನಗೆ ತಕ್ಕ ಬಿರುದಾವಳಿಗಳಾವವೂ ಇಲ್ಲ. ಆದಕೊಂದು ಸೂತನವಾದ ಬಿರುದು ಆವಶ್ಯಕವಾಗುವುದಾದುದರಿಂದ ನೀನು ವಿದ್ಯಾದಿಗ್ಗಜನೆಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ಗ್ರಹಣಮಾಡು' ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ದಿಗ್ಗಜನು ಹೃಷ್ಯಚಿತ್ತನಾಗಿ ಗುರುಗಳ ಪಾದಗಳಿಗೆರಗಿ ಬಿರುದಿನೊಡನೆ ಮನೆಗೆ ಹೊರಟುಹೋದನು.

ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಬಳಿಕ ದಿಗ್ಗಜಪಂಡಿತನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ, 'ವ್ಯಾಕರಣದಲ್ಲಿ ಕೃತವಿದ್ಯನಾದೆನು, ಸ್ಮೃತಿಗಳನ್ನು ನೋಡಬೇಕಾದುದು ಅವಶ್ಯಕ; ಅಭಿರಾಮ ಸ್ವಾಮಿಯು ದೊಡ್ಡ ಪಂಡಿತರೆಂದು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಅವರನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ನನಗೆ ಏದ್ಯೆಯನ್ನು ಹೇಳತಕ್ಕವರಾರೂ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲವಾದಕಾರಣ ಅವರಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಸ್ಮೃತಿಯನ್ನು ನೋಡಬೇಕಾದುದು ಅವಶ್ಯಕ'ವೆಂದು ಸಂಕಲ್ಪಮಾಡಿಕೊಂಡು, ದುರ್ಗದಲ್ಲಿ ಒಂದಿದ್ದುಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಅಭಿರಾಮಸ್ವಾಮಿಯು ಅನೇಕರಿಗೆ ಪಾಠವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಆರಲ್ಲಿಯೂ ಅವಿಶ್ವಾಸವಿರಲಿಲ್ಲ. ದಿಗ್ಗಜನು ಕಲಿತರೂ ಕಲಿಯದಿದ್ದರೂ ಅಭಿರಾಮಸ್ವಾಮಿಯು ಅವನಿಗೂ ಪಾಠವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದನು.

ಗಜಪತಿ ವಿದ್ಯಾದಿಗ್ಗಜನು ಕೇವಲ ವ್ಯಾಕರಣ, ನ್ಯಾಯಶಾಸ್ತ್ರ, ಸ್ಮೃತಿ ಸಂಹಿತೆ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವೇ ಪರಿಚಯವುಳ್ಳವನಾಗಿರಲಿಲ್ಲ; ಅಲಂಕಾರಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ ಪಾರಂಗತನಾಗಿ ರಸಿಕನಾಗಿದ್ದನು. ಹಿಂದೆ ವಿಮಲೆಗೆ ಉಪಮಾನವಾಗಿ

ಹೇಳಿರುವ ಘೃತಭಾಂಡವೇ ಅವಕ್ಕುದಾಹರಣವಾಗಿದೆ. ಅವನ ರಸಿಕತೆಯನ್ನೂ ಅಲಂಕಾರಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಪಾಂಡಿತ್ಯವನ್ನೂ ಪ್ರಾಯಶಃ ಆಶ್ಚರ್ಯವನ್ನೂ ದೊಡ್ಡದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಅದಕ್ಕೊಂದು ಪ್ರಬಲವಾದ ಕಾರಣವೂ ಇದ್ದಿತು. ಆಗಾಗ್ಗೆ ಗಜಪತಿಯು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತಾನೇ ಭರತಖಂಡದಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣಲೀಲೆಗೋಸ್ಕರ ಅವತಾರವನ್ನೆತ್ತಿರುವುದೆಂದೂ ಮಂದಾರಣವೇ ಬೃಂದಾವನವೆಂದೂ ವಧೂ ಆಶ್ಚರ್ಯವೇ ತನ್ನ ರಾಧೆಯೆಂದೂ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸುತ್ತಿರುವನು. ಆಶ್ಚರ್ಯವೂ ಬಹಳ ರಸಿಕೆ. ಆ ಮದನವೋಹನನು ಅವಳಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದುದು ಒಂದು ವಾನರಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಯಿತು. ಏನುಲೆಯೂ ಅದನ್ನು ತಿಳಿದವಳಾಗಿ ಆಗಿಂದಾಗ ಆ ವಾನರ ನಾಟ್ಯಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಳು. ದಿಗ್ಗಜನು ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ, 'ಅವಳೇ ನನ್ನ ಚಂದ್ರಾವಳಿ; ನನ್ನ ಉತ್ತೇಜಕಾಲಂಕಾರವಾದ ಘೃತಭಾಂಡವನ್ನು ಹೇಗೆ ಚೆಲ್ಲಿ ದ್ದೇನೆ; ಭಾಗ್ಯವಶತಃ ಏನುಲೆಯು ನನ್ನ ಉಲ್ಲೇಖವು ನನ್ನ ಸ್ವಂತ ಪಾಂಡಿತ್ಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಕಲ್ಪಿತವಾದುದೆಂದು ತಿಳಿದಿರುವಳೇ ಹೊರತು ನಾನದನ್ನು ಇತರರಿಂದ ಕೇಳಿ ತಿಳಿದುದೆಂದು ಅರಿತಿಲ್ಲ'ವೆಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಆಲೋಚಿಸುತ್ತಾ ಸಂತೋಷಿಸುತ್ತಿರುವನು.

ಇಂದು ಮಾಧವನ ಅದೃಷ್ಟಕ್ಕೆ ಪಾರವಿಲ್ಲ; ವೃಕಭಾನುಸುತೆಯಾದ ರಾಧೆಯೇ ಕುಂಜಕುಟೀರಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾಳೆ!

ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಪರಿಚ್ಛೇದ

ಆಶ್ಚರ್ಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯ

ದಿಗ್ಗಜ ಗಜಪತಿಯ ಮನೋವೋಹಿನಿಯಾದ ಆಶ್ಚರ್ಯವೆಂದೂ ಏಷ್ಯೆಂದೂ ರೂಪವತಿಯೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ನಮ್ಮ ಪಾಠಕ ಮಹಾಶಯರಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಕೌತೂಹಲವುಂಟಾಗಿರುವುದಕ್ಕೆ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಅವರ ಆಶ್ಚರ್ಯವನ್ನು ಪೂರ್ತಿಗೊಳಿಸುವೆವು. ಆದರೆ ಸ್ತ್ರೀವರ್ಣನೆಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಆಧುನಿಕ ಗ್ರಂಥಕರ್ತರೂ ಪಂಡಿತರೂ ಅವಲಂಬಿಸಿರುವ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಮ್ಮಂತಹವರು ಬೇರೆ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನನುಸರಿಸುವುದು ಅತಿ ಧೃಷ್ಟಕಾರ್ಯವಾದುದರಿಂದ ನೂತನ ಗ್ರಂಥಕರ್ತರ ಪದ್ಧತಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ಪ್ರಥಮದಲ್ಲಿ ಮಂಗಳಾಚರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಕರ್ತವ್ಯವು.

ಹೇ ವಾಗ್ಧೇವೀ! ಹೇ ಕಮಲಾಸನಿ! ಶರದಿಂದುನಿಭಾನನಿ! † ಅಮಲ ಕಮಲ-ದಳ-ನಿಂದಿತ-ಚರಣೆ! ಭಕ್ತಜನವತ್ಸಲೆ! ನನಗಾ ಚರಣಕಮಲದ ಛಾಯೆಯನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸು! ನಾನು ಆಶ್ಚರ್ಯ ರೂಪವನ್ನು ವರ್ಣನೆ ಮಾಡುವೆನು.

* ಧೃಷ್ಟ = ಬುದ್ಧಿಗೇಡಿತನ. † ಶರದಿಂದುನಿಭಾನನಿ = ಶರತ್ಕಾಲದ ಚಂದ್ರನಹಾಗೆ ಮುಖವುಳ್ಳವಳೆ.

ಹೇ ಅರವಿಂದಾನನ-ಸುಂದರೀ-ಕುಲ-ಗರ್ವ-ಖರ್ವ-ಕಾರಣಿ! ಹೇ ಏಶಾಲ ರಸಾಲದೀರ್ಘ* ಸಮಾಸಪಟೋಲ† ಸೃಷ್ಟಿಕಾರಣಿ! ಕ್ಷಣ ಮಾತ್ರ ನಿನ್ನ ಪದ ನಖಾಗ್ರಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕೊಡು, ನಾನು ಆಶ್ರಮಿಯ ರೂಪವರ್ಣನೆಯನ್ನು ಮಾಡುವೆನು. ಸಮಾಸವೆಂಬ ಪಟೋಲವನ್ನೂ, ಸಂಧಿಯೆಂಬ ವೃಂತಾಕ್ಷನನ್ನೂ, ಉಪಮಾ ಎಂಬ ಕದಳಿಯನ್ನೂ ರಂಧನಮಾಡಿ! ನಿನಗೆ ನೈವೇದ್ಯವಾಗಿ ಸಮರ್ಪಿಸುತ್ತೇನೆ. ಹೇ ಪಂಡಿತ ಕುಲೇಸ್ಥಿತ ಪಯಃಪ್ರಸ್ರವಣಿ! ಹೇ ಮೂರ್ಖಜನ ಕ್ವಚಿತ್ ಕೃಪಾಕಾರಣಿ! ಹೇ ಅಂಗುಲೀ-ಕಂಡೂಯನ-ವಿಷಮು-ವಿಕಾರ-ಸಮುತ್ಪಾದಿನಿ|| ಹೇ ಸರ್ವತಂತ್ರ ಸ್ವತಂತ್ರ -ಪ್ರೌಢ-ಪಂಡಿತ -ಪ್ರವರ -ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ -ಸಂಸ್ಕೃತ-ಪಾಠಶಾಲಾ-ವಿದ್ಯಾಪ್ರದೀಪ-ತೈಲ-ಪ್ರದಾಯಿನಿ! ॥ ನನ್ನ ಬುದ್ಧಿ ಪ್ರದೀಪವನ್ನು ಒಮ್ಮೆ ಉಜ್ವಲಮಾಡು. ಹೇ ಮಾತೆ! ನಿನಗೆರಡು ರೂಪುಗಳು. ನೀನು ಕಾಳಿದಾಸನಿಗಾವರೂಪದಿಂದ ವರಪ್ರದೆಯೋ, ನಿನ್ನಾವ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ರಘುವಂಶ, ಕುಮಾರಸಂಭವ, ಮೇಘದೂತ, ಶಕುಂತಲಾ ಮುಂತಾದ ಗ್ರಂಥಗಳು ಕಲ್ಪಿತವಾದುವೋ, ಅವ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಧ್ಯಾನದಿಂದ ವಾಲ್ಮೀಕಿಯು ರಾಮಾಯಣವನ್ನೂ, ಭವಭೂತಿಯು ಮಾಲತೀಮಾಧವನನ್ನೂ, ಭಾರವಿಯು ಕಿರಾತಾರ್ಜುನೀಯವನ್ನೂ ರಚನೆಯಂಗೈದರೋ ಆ ರೂಪದಿಂದ ನನ್ನ ಸ್ವಂಧಾರೋಹಣಮಾಡಿ (i) ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಕ್ಲೇಶವನ್ನುಂಟುಮಾಡಬೇಡ. ಅವ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಭಾವಿಸಿ ಶ್ರೀಹರ್ಷನು ನೈಷಧವನ್ನು ಬರೆದನೋ, ಅವ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಪ್ರಸಾದದಿಂದ ಷಡಕ್ಷರನು ರಾಜಶೇಖರವನ್ನು ಬರೆದು ಅಪೂರ್ವ ರೂಪವರ್ಣನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಕರ್ನಾಟದೇಶಕ್ಕೆ ಮನೋಮೋಹವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದನೋ, ಅವ ಪ್ರಸಾದದಿಂದ ವಿದ್ಯಾಗುರುಗಳು ಹುಟ್ಟಿ ಪಾಠಶಾಲಾಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ಮೂರ್ತಿಗೊಳಿಸಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆಂದೋ ಅಂತಹ ರೂಪದಿಂದ ಕ್ಷಣ ಮಾತ್ರ ನನ್ನ ಸ್ವಂಧದಲ್ಲಿ ಅವಿಭೂತಿಯಾಗು. ನಾನು ಆಶ್ರಮಿಯ ರೂಪವರ್ಣನೆಯನ್ನು ಮಾಡುವೆನು. ಅವಳು ಹೇಗಿದ್ದಳೆಂದರೆ:—

ತನುಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಶೋಭಾಯಮಾನವಾದ ಆಶ್ರಮಿಯ ವೇಣಿಯ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಕಂಡು ಘಣಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ಪರಿತಾಪದಿಂದ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತಾವು

* ರಸಾಲದೀರ್ಘ - ಕಟ್ಟಿನ ಜಲೆಯವಾಗಿ ಉದ್ದವಾದ. † ಸಮಾಸಪಟೋಲ = ಸಮಾಸವೆಂಬ ಪದವಲಕಾಯಿ. ‡ ವೃಂತಾಕ್ಷ - ಬದನೀಕಾಯಿ. § ಕದಳಿ - ಬಾಳೀಕಾಯಿ. || ರಂಧನಮಾಡಿ = ಅಡುಗೆ ಮಾಡಿ. || ಅಂಗುಲೀಕಂಡೂಯನ ವಿಷಮವಿಕಾರ ಸಮುತ್ಪಾದಿನಿ = ಹುರುಕನ್ನು ಕೈಬಿಡಲಿಂದು ತುರಿಸುವುದರಿಂದ (ಮುಖದಲ್ಲಿ) ಕಷ್ಟವಾದ ವಿಕಾರಗಳನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವವಳಿ (ಪಂಡಿತರಲ್ಲಿ ನೇಕರಿಗೆ ಆರೈಕೆ ಸಾಲದೆ ಮೈಯಲ್ಲಿ ಹುರುಕು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಸದಾ ಅದರಮೇಲೆ ಕೈಯಾಡುತ್ತಿರುವುದು). ॥ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪಾಠಶಾಲಾ ವಿದ್ಯಾಪ್ರದೀಪ ತೈಲ ಪ್ರದಾಯಿನಿ = ಪಂಡಿತರು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪಾಠಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಡುವ ವಿದ್ಯೆಯೆಂಬ ದೀವಕೆ ಎಣ್ಣೆಯನ್ನು ಹಾಕುವವಳಿ. @ ಸ್ವಂಧಾರೋಹಣಮಾಡಿ = ಭುಜಮೇಲೇರಿ (ಸರಸ್ವತಿಯನ್ನು ಜಹ್ನುಗೃಹದಲಿ ಎಂದರೆ ನಾಲಗೆಯ ತುದಿಯಲ್ಲಿ ನರ್ತನ ಮಾಡೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ಭುಜಮೇಲೇರಿದರೆ ಹೇಳುವುದು ಪರಿಹಾಸ್ಯ).

ಇಂದಿಗೆ ಪರಾಜಿತರಾದಕಾರಣ ಮುಂದೆ ದೇಹವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಜನಗಳೆದುರಿಗೆ ತಿರುಗಾಡುವುದು ಬಹಳ ಲಜ್ಜಾಸ್ಪದವಾದುದರಿಂದ ಆರ ದೃಷ್ಟಿಗೂ ಬೀಳದಹಾಗೆ ಡೊಗರುಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸಿ ಹುತ್ತಗಳನ್ನು ಹೊಕ್ಕವು. ಬ್ರಹ್ಮನಾ ಪ್ರವಾದ ಸಂಭವವನ್ನು ನೋಡಿ ತನ್ನೊಳು ತಾನೇ ಸರ್ಪವು ವತ್ತೀಕ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟುದರಿಂದ ಮುಂದೆ ಮನುಷ್ಯರನ್ನು ದಂಶನ*ಮಾಡ ತಕ್ಕವರಾರೂ ಇಲ್ಲದಹಾಗಾಗುವದೆಂದು ಭಯಪಟ್ಟು, ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಸರ್ಪಗಳ ಬಾಲವನ್ನು ಹಿಡಿದೆಳೆದು ಪುನಃ ಭೂಮಿಯಮೇಲೆ ತಂದು ಬಿಟ್ಟನು. ಸರ್ಪವು ನೆಲದಮೇಲೆ ಬರುತ್ತಲೇ ಪುನಃ ಜನರಿಗೆ ಮುಖವನ್ನು ತೋರುವೇಕಾಯಿ ತೆಂಬ ಸಂಕಟದಿಂದ ತಲೆಯನ್ನು ನೆಲಕ್ಕೆ ಅಪ್ಪಳಿಸಿ ಹೊಡೆದುಕೊಳ್ಳಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಅಂತಹ ಕೋಮಲವಾದ ತಲೆಯನ್ನು ನೆಲಕ್ಕೆ ಹೊಡೆದು ಹೊಡೆದು ಚಪ್ಪಟೆ ಯಾಗಲು ತದಾರಭ್ಯದಿಂದ ಆ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ 'ಹೊಡೆ' ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ 'ಹೆಡೆ' ಎಂದು ಹೆಸರಾಯಿತು. ಆಶ್ಮನಿಯ ಮುಖಚಂದ್ರವು ಅಧಿಕ ಸುಂದರ ವಾದುದು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಚಂದ್ರನುದಯನಾಗಲು ನಾಚಿಕೊಂಡು ಖಿನ್ನ ನಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮನಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಯೇಳಿಕೊಂಡನು. ಬ್ರಹ್ಮನು ಭಯವಿಲ್ಲ ಹೋಗಿ ಉದಯನಾಗೆಂದು ಚಂದ್ರನಿಗೆ ಹೇಳಿ, ಇಂದು ಮೊದಲೊಂದು ಹೆಂಗಸರು ಮುಖವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡಿರಬೇಕೆಂದು ವಿಧಿಸಿದನು; ತದಾರಭ್ಯ ಹೆಂಗಸರಿಗೆ ಅವಕುಂಠನ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಯಿತು. ಆಶ್ಮನಿಯ ಕಣ್ಣುಗಳೆರಡೂ ಎರಡು ಖಂಜನ ಪಕ್ಷಿಗಳಾಗಿದ್ದುವು; ಪಕ್ಷಿಗಳೆರಡೂ ಹಾಬ ವಲಾಯನವಾಗುವವೆಂಬ ಭೀತಿಯಿಂದ ವಿಧಾತನು ಪಂಜರಕ್ಕೆ ರೆಪ್ಪೆಯ ರೂಪವಾದ ಕವಾಟವನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ರೆಪ್ಪೆಗಳುಂಟಾದುವು. ಆಶ್ಮನಿಯ ನಾಸಿಕವು ಗರುಡನ ಮೂಗಿನಹಾಗೆ ಮಹಾ ವಿಶಾಲವಾಗಿದ್ದಿತು. ಅದನ್ನು ಕಂಡು ಪಕ್ಷಿರಾಜನು ಭಯಪಟ್ಟು ವ್ಯಕ್ತಾರೋಹಣಮಾಡಿದನು. ತದಾರಭ್ಯ ಪಕ್ಷಿ ಕುಲವು ಮರಗಳಮೇಲೆ ವಾಸಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಕಾರಣಾಂತರಗಳಿಂದ ದಾಡಿಯವಿಯು ದೇಶವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ದೇಶಾಂತರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಬಿಟ್ಟಿತು. ಹನ್ನಿಯು ಕುಂಭಸ್ಥಳದೊಡನೆ ಬ್ರಹ್ಮದೇಶಕ್ಕೆ ಪಲಾಯನವಾಯಿತು. ಉಳಿದುದು ಧವಳಗಿರಿಯೆಂದು ಮಾತ್ರ. ಅದು ತಾನು ಐದು ಮೈಲಿ ಮಾತ್ರ ಎತ್ತರವಾಗಿರುವುದು ಸಾಲದೆಂದೂ ಆರು ಮೈಲಿ ಎತ್ತರವಾಗಬೇಕೆಂದೂ ಕೊರಗಿ ಕೊರಗಿ ತಲೆಗೆ ಉಷ್ಣವೇರಿ ತಾಸ ತಡೆಯಲಾರದೆ ತದವಧಿ ಹಿಮಗಡ್ಡೆಯನ್ನು ತಲೆಯಮೇಲೆ ಏರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವುದು, ಃತತ್ಯಾದಿ, ಇತತ್ಯಾದಿ.

* ದಂಶನ = ಕಚ್ಚುವುದು.

1 ಅವಕುಂಠನ ಗೋಣಿ ಹೆಂಗಸರು ಮುಖದಮೇಲೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವ ಪರದೆಬಟ್ಟೆ.

2 ನೂತನ ಕವಿಗಳ ಸ್ವಭಾವೋಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಉದಾಹರಣೆಗಳು.

ದೈವದುರ್ವಿಪಾಕದಿಂದ ಆಶ್ಮನಿಯು ವಿಧವೆಯಾಗಿದ್ದಳು.* ಆಶ್ಮನಿಯು ದಿಗ್ಗಜನ ಕುಟೀರಕ್ಕೆ ಬಂದು ನೋಡಲಾಗಿ ಬಾಗಿಲು ಮುಚ್ಚಿ ಒಳಗೆ ದೀಪ ಉರಿಯುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಆಶ್ಮನಿಯು, 'ಸ್ವಾಮಿ ಪಂಡಿತರೆ!' ಎಂದು ಕೂಗಿದಳು.

ಉತ್ತರವನ್ನು ಕೊಡಲಿಲ್ಲ.

ಆಶ್ಮನಿ—ಒಳಗಾರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ?

ಉತ್ತರವಿಲ್ಲ.

ಆಶ್ಮನಿಯು, 'ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಲಿ! ಆ ಹುಚ್ಚನೇನನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವನೋ?' ಎಂದೆಂದುಕೊಂಡು—

'ರಸಿಕರಾಜರನೋಪಾಧ್ಯಾಯ ಮಹಾಪ್ರಭು!' ಎಂದು ಘಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಕೂಗಿದಳು.

ಉತ್ತರವಿಲ್ಲ.

ಆಶ್ಮನಿಯು ಕುಟೀರದ ಬಾಗಿಲ ಕಂಡಿಯಲ್ಲಿಗೆ ನೋಡಿದಳು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಭೋಜನಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುದು ಕಂಡಿತು; ಆದುದರಿಂದವನು ಮಾತನಾಡಲಿಲ್ಲ. ಊಟಮಾಡುವಾಗ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಮಾತನಾಡಕೂಡದು; ತತ್ರಾಪಿ ಬೇರೇ ಚಾತಿಯವರ ಸಂಗಡ ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಮಾತನಾಡಕೂಡದು. ಆಶ್ಮನಿಯು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ, 'ಇವನು ಕೇವಲ ನಿಷ್ಠನಲ್ಲವೆ? ನನ್ನ ಸಂಗಡ ಮಾತನಾಡಿ ಪುನಃ ಊಟಮಾಡುವನೆ ನೋಡಬೇಕು' ಎಂದೆಂದುಕೊಂಡು, ಸ್ವಾಮಿ! ರಸಿಕರಾಜ! ಎಂದು ಕೂಗಿದಳು.

ಉತ್ತರವಿಲ್ಲ.

ಆಶ್ಮನಿ—ಓ ರಾಸರಾಜ!

ಉತ್ತರ—ಹುಂ.

ಆಶ್ಮನಿಯು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಅನ್ನವು ಗಂಟಲಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಮಾತು ಹೊರಡದಿರಬೇಕೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, ಪುನಃ, 'ಓ ರಸವಾಣಿಕ!' ಎಂದು ಕೂಗಿದಳು.

ಉತ್ತರ—ಹುಂ—

ಆಶ್ಮನಿ—ಮಾತನಾಡುವುದಿಲ್ಲವೆ?

ಉತ್ತರ—ಹೂ—ಉ—ಉಂ—

ಆಶ್ಮನಿ—ಜೆನ್ನಾಯಿತು! ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗಿ ಇಷ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದಿತೆ! ನೆಟ್ಟಗೆ ಹೋಗಿ ಸ್ವಾಮಿಗಳಿಗೆ ಹೇಳಿಬಿಡುತ್ತೇನೆ; ಒಳಗೆ ಮತ್ತಾರನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದೀರಿ? ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಭಯಪಟ್ಟು ಸುತ್ತಲೂ ನೋಡಿ ಆರೂ ಇಲ್ಲದಿದ್ದುದರಿಂದ ಪುನಃ ಊಟಮಾಡತೊಡಗಿದನು.

ಆಶ್ಮನಿ—ಇದೇನು, ಪುನಃ ಊಟಮಾಡುವುದೆ?

* ವರ್ಣಿತ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆ.

ದಿಗ್ಗಜ—ಅದೇನು? ಆವಾಗ ವಾತನಾಡಿದೆ?

ಆಶ್ಮನಿ—(ಬಹಳ ನಕ್ಕು) ಇಗೋ! ವಾತನಾಡಲಿಲ್ಲವೆ?

ದಿಗ್ಗಜ—ಸರಿ—ಸರಿ—ಸರಿ; ಪುನಃ ಊಟಮಾಡಕೂಡದು.

ಆಶ್ಮನಿ—ಕೂಡದು, ಹಾಗಾದರೆ ಎದ್ದು ಬಾಗಿಲನ್ನು ತೆಗೆ.

ಆಶ್ಮನಿಯು ಬಾಗಿಲ ಕಂಡಿಯಿಂದ ನೋಡಲಾಗಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ನಿಜವಾಗಿ ಮೂ ಏಳುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡು, 'ಬೇಡ ಬೇಡ ಉಳಿದಿರುವ ಅಸ್ತವನ್ನು ತಿಂದು ಮುಗಿಸು' ಎಂದಳು.

ದಿಗ್ಗಜ—ಇಲ್ಲ; ಪುನಃ ಊಟಮಾಡಕೂಡದು. ವಾತನಾಡಿಬಿಟ್ಟೆನು.

ಆಶ್ಮನಿ—ನನ್ನಾಣೆ ಊಟಮಾಡಬೇಕು.

ದಿಗ್ಗಜ—ರಾಮ ರಾಮ! ಹೇಗೆ ಮಾಡಲಿ? ವಾತನಾಡಿಬಿಟ್ಟೆ?

ಆಶ್ಮನಿ—ಹಾಗಾದರೆ, ನಾನು ಹೋಗುವೆನು; ನಿನೊಂದಿಗೆ ಬಹಳವಾಗಿ ಏಕಾಂತಮಾಡುವುದಿದ್ದಿತು, ಹೇಳುವುದಕ್ಕಿಲ್ಲ, ಹೊರಟೆನು.

ದಿಗ್ಗಜ—ಬೇಡ ಬೇಡ, ಆಶ್ಮನಿ! ಕೋಪಗೊಳ್ಳಬೇಡ, ಇದೋ ಊಟ ಮಾಡಿ ಮುಗಿಸುವೆನು.

ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಪುನಃ ಊಟಮಾಡತೊಡಗಿದನು. ಎರಡು ಮೂರು ಗ್ರಾಸಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಬಳಿಕ ಆಶ್ಮನಿಯು, 'ಒಳ್ಳೆಯ ಕೆಲಸಮಾಡಿದೆ, ಎದ್ದು ಬಾಗಿಲ ತೆಗೆ' ಎಂದಳು.

ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಉತ್ತರಾಪೋಶನವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡದ್ದನು. ಅವನಾವಾಗಲೂ ಪರಮೈಕಾಂತಿ. ಹೆಚ್ಚು ನೈವೇದ್ಯಕಲಾಪವುಳ್ಳವನಾಗಿದ್ದವನು.

ಹದಮೂರನೆಯ ಪಂಚೋದ

ಆಶ್ಮನಿಯ ಪ್ರೇಮ

ಕುಟೀರದ ಬಾಗಿಲ ತೆಗೆಯುತ್ತಲೇ ಆಶ್ಮನಿಯು ಕುಟೀರದೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದಳು. ದಿಗ್ಗಜನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಪುಣಯಿನಿಗೆ ಸರಸವಾಗಿ ಅಭ್ಯರ್ಥನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಆಸೆಯುಳ್ಳವನಾಗಿ ಕೈಯನ್ನು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಚಾಚಿ ಅವಳ ಮುಖಕ್ಕೆ ಸಮಾನಾಗತಿ ಕೆಳಕ್ಕಿಳಿಸುತ್ತಾ, 'ಓಂ ಆಯಾಹಿ ವರದೇ ದೇವಿ!' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಎದುರುಗೊಂಡನು.

ಆಶ್ಮನಿಯು, 'ಈ ಕವಿತ್ವವು ಸರಸವಾದುದು; ಫಕ್ಕನೆ ನಿನಗೆ ಹೇಗೆ ಹೊಳೆಯಿತು?' ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು.

ದಿಗ್ಗಜ—ನಿನಗೋಸ್ಕರ ಇಂದದನ್ನು ರಚಿಸಿದೆನು,

ಆಶ್ಮನಿ—ಅದು ಸಲುವಾಗಿಯೇ ನಿನಗೆ ರಸಿಕರಾಜ ರಸೋಪಾಧ್ಯಾಯನೆಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟಿರುವುದು.

ದಿಗ್ಗಜ—ಸುಂದರಿ! ಕುಳಿತಿರು. ನಾನು ಕೈತೊಳೆದುಕೊಂಡು ಬರುವೆನು. 'ರಸಿಕಃ ಕೌಶಿಕೋವಾಸಃ'*

ಆಶ್ಮನಿಯು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ, 'ಅಯ್ಯೋ ಭ್ರಷ್ಟ! ಕೈತೊಳೆದುಕೊಳ್ಳುವಿಯಾ? ನಿನಗೆ ಪುನಃ ಊಟಮಾಡಿಸದಿದ್ದರೆ ನಾನು ಹೆಂಗಸಲ್ಲ'ವೆಂದೆಂದುಕೊಂಡು, ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿ, 'ಅದೇನು? ಆಗಲೇ ಕೈತೊಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿ? ಅನ್ನವನ್ನು ಪೂರ್ತಿ ಯಾಗಿ ಊಟಮಾಡುವುದಿಲ್ಲವೆ?' ಎಂದಳು.

ದಿಗ್ಗಜ—ಏನು ಮಾತು! ಊಟಮಾಡಿ ಎದ್ದಿದ್ದೇನೆ. ತಿರುಗಿ ಊಟ ಮಾಡುವುದುಂಟೆ?

ಆಶ್ಮನಿ—ಅನ್ನವು ಹಾಗೆಯೇ ಉಳಿದಿದೆ. ಉಪವಾಸಮಾಡುವಿಯಾ? ಏನು?

ದಿಗ್ಗಜನು ಸ್ವಲ್ಪ ವ್ಯಸನಾಕ್ರಾಂತನಾಗಿ, 'ಏನು ಮಾಡಲಿ! ನೀನು ಬಂದು ಅವಸರಪಡಿಸಿದೆ' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತ, ಉಳಿದಿದ್ದ ಅನ್ನವನ್ನು ಕುತೂಹಲದಿಂದ ನೋಡಿದನು.

ಆಶ್ಮನಿ—ಹಾಗಾದರೆ ಪುನಃ ಊಟಮಾಡಬೇಕು.

ದಿಗ್ಗಜ—ರಾಧೆಮಾಧವ! ಆಪೋಶನವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದ್ದು ತಿರುಗಿ ಊಟವೆ?

ಆಶ್ಮನಿಯು, 'ಅಹುದು ಊಟಮಾಡಬೇಕು. ನನಗಾ ಸಾಪಬೇಡ, ಬೇಕಾದರೆ ನಾನೂ ಊಟಮಾಡುವೆನು' ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಹೋಗಿ ತಪ್ಪಲೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಅನ್ನದಲಿಲ್ಲೊಂದು ಗ್ರಾಸವನ್ನು ತೆಗೆದು ಸ್ವಲ್ಪ ತಿಂದು ಅದರ ಉಚ್ಚಿಷ್ಟವನ್ನದ ರಲ್ಲಿಯೇ ಹಾಕಿದಳು.

ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ನೋಡಿ ಜಡನಾಗಿ ನಿಂತನು.

ಆಶ್ಮನಿಯು—(ಉಚ್ಚಿಷ್ಟವನ್ನು ಅನ್ನಪಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ) ಊಟಮಾಡು.

ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ವಾಬ್ಧಿಷ್ಟತ್ತಿಯೇ† ಹೋಯಿತು.

ಆಶ್ಮನಿಯು, 'ಊಟಮಾಡು, ನೀನು ನನ್ನ ಉಚ್ಚಿಷ್ಟವನ್ನು ತಿಂದೆ ಯೆಂದಾರಿಗೂ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ; ಆರಿಗೂ ತಿಳಿಯದಿದ್ದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ದೋಷವೇನು!' ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಕಿವಿಯಲ್ಲೇನೋ ಏಕಾಂತವಾಗಿ ಉಸುರಿದಳು.

* ಅನೇಕರು ಪಾಂಡಿತ್ಯಪ್ರದರ್ಶನಾರ್ಥವಾಗಿ ಜಾಯಿಂಗೆ ಬಂದಾವದಾದರೂ ಒಂದೊಂದು ವಚನವನ್ನು ಹೇಳುವ ಪದ್ಧತಿ.

† ವಾಬ್ಧಿಷ್ಟತ್ತಿ = ವಿವರವಾದ ಉಚ್ಚಿಷ್ಟ ರಣ.

ದಿಗ್ಗಜ—ಅಹುದು, ಹಾಗಾದರೆ ದೋಷವಿಲ್ಲ, ಅದು ಕಲಿಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ದ್ವಿಜವರ್ಯರಿಗೋಸ್ಕರ ಉಕ್ತವಾಗಿದೆ.

ದಿಗ್ಗಜನು ಉಚ್ಚಿಷ್ಟವನ್ನು ನುಂಗಲಾರದೆ ಉಗುಳಿದರೆ ಪ್ರಿಯೆಗೆ ಅವಮಾನವಾಗುವುದೆಂದೂ ತನ್ನ ಸ್ವರಸಿಕನೆಂದು ಹೇಳುವಳೆಂದೂ ಹೆದರಿ ಉಭಯ ಸಂಕಟದಿಂದ ನೀಲಕಂಠನು ಗಳದಲ್ಲಿ ವಿಷವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದಂತೆ ತುತ್ತನ್ನು ಗಳದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದನು.

ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಆಶ್ಮನಿಯು ದೀಪದಲ್ಲಿಡೊಂದು ಬತ್ತಿಯನ್ನು ತೆಗೆದು ದಿಗ್ಗಜನ ಮೂಗಿನಲ್ಲಿಟ್ಟಳು. ಕೂಡಲೇ ಶೀನು ಬಂದು ನುಂಗಲಾರದೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದ ಅಧರಾಮೃತ ಸಂಬಂಧದ ಉಚ್ಚಿಷ್ಟವು ದಿಗ್ಗಜನ ಮೈತುಂಬಾ ಅಭಿಷೇಕವಾಯಿತು. ಅನಂತರ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಉಭಯ ಸಂಕಟದಿಂದ ನಿವೃತ್ತನಾಗಿ ಈ ಕೆಳಗಣ ಮಂತ್ರೋಚ್ಚಾರಣೆಮಾಡುತ್ತ ಮೈತೊಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು.

‘ದಕ್ಕಿಣೆ ಪಶ್ಚಿಮೆ ವಾಪಿ ನಕುರ್ಯಾದ್ಧಂತಧಾವನಂ*’

ಹದಿನಾಲ್ಕನೆಯ ಪರಿಚ್ಛೇದ

ದಿಗ್ಗಜಹರಣ

ದಿಗ್ಗಜನು ಮೈತೊಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ವಿಮಲೆಯು ಕುಟೀರದ ಹೊರಗೆ ಬಂದು ಬಾಗಿಲನ್ನೋರವಾಡಿ! ಮರೆಯಾಗಿ ನಿಂತು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಬಾಗಿಲ ಶಬ್ದವಾಯಿತು. ಶಬ್ದವನ್ನು ಕೇಳಿ ದಿಗ್ಗಜನು ವ್ಯಾಕುಲವುಳ್ಳವನಾಗಿ, ‘ಒಂದವರಾರೋ, ಅವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡುವುದನ್ನು ಕಂಡರೆ ಪ್ರಕಾರಾಂತರ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವರು’ ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಆಶ್ಮನಿಯು, ‘ಎಲ್ಲಾ ದರೂ ಅವಿತುಕೊಂಡಿರು’ ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು.

ಆಶ್ಮನಿಯು, ಆ ಕತ್ತಲೆಕೋಣೆಗೆ ಹೋಗಿ ಆವುದಾದರೂ ಒಂದು ಗುಡಾಣವನ್ನು ತಲೆಯಮೇಲೆ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತಿರೆಂದು ಹೇಳಿದಳು. ಅವಳಾ ಬುದ್ಧಿ ಕೌಶಲಕ್ಕೆ ಮೆಚ್ಚಿ ದಿಗ್ಗಜನು ಮೈಯಿಂದ ನೀರು ತೊಟಕುತಿದ್ದಹಾಗೆ ಹೋಗಿ ಕತ್ತಲೆ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ತಡವರಿಸಿ, ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದೊಂದು ಗುಡಾಣವನ್ನು ತೆಗೆದು ತಲೆಯಮೇಲೆ ಕವಿತುಕೊಳ್ಳುವುದರೊಳಗಾಗಿ ಗುಡಾಣದಲ್ಲಿದ್ದ ಅರಳಹಿಟ್ಟು ತಲೆಯಿಂದ ಕಾಲುಸರ್ಯಂತ ಶತಧಾರೆಯಾಗಿ ಸುರಿಯಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಅದನ್ನರಿತು ಹಿಟ್ಟು ಚಲ್ಲಿಹೋಗದಹಾಗೆ ಗುಡಾಣವನ್ನು ಬೇಗನೆ ತಲೆಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಲದರ ಬಾಯಿಯು ಚಿಕ್ಕದಾಗಿದ್ದ ಕಾರಣ, ಮೂಗು ಅಡ್ಡಿಯಾಗಿ ಕಣ್ಣಿನವರೆಗೆ

* ಮಂತ್ರಾರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿಯದೆ ಮಂತ್ರವನ್ನು ವ್ರಸಕ್ತವಾದ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಅನರ್ಥವಾಗಿ ವಿನಿಯೋಗಮಾಡುವ ರೀತಿ.

ಆರ್ಥ ತಲೆಯು ಮಾತ್ರ ಗುಡಾಣದ ಬಾಯಿಗೆ ಬಿರಿಯ ಹಾಗೆ ಮುಚ್ಚಲ್ಪಟ್ಟು, ಹಿಟ್ಟಿನ ಪುವಾಹವು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಧಾರೆಯಾಗಿ ಸುರಿಯುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಸ್ತಂಭದಿಂದಲೂ ಎದೆಯಿಂದಲೂ ಬೆನ್ನಿಂದಲೂ ಬಾಹುಗಳಿಂದಲೂ ಹಿಟ್ಟು ಸುರಿಯುತ್ತಿರಲು, ನೋಡಿದವರಿಗೆ ಪರ್ವತದಿಂದೇಕಕಾಲದಲ್ಲ ಅನೇಕ ನದಿಗಳು ಭೂತಲಗಾಮಿಯಾಗುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದುವು. ಏತ್ತರವಾದಾ ನಾಸಿಕವು ಅರಳ ಹಿಟ್ಟಿನ ಧಾರಾವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿ ಪುಕಾಶಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ವಿಮಲೆಯು ಕುಟೀರದೊಳಗೆ ಪುವೇಶಿಸಿ ದಿಗ್ಗಜನ ಶೋಭಾರಾಶಿಯನ್ನು ನೋಡಿದಳು. ದಿಗ್ಗಜನ ವಳನ್ನು ನೋಡಿ ಆಮೂಲ ಕರ್ಣಾಂತವಾಗಿ ಹಲ್ಲುಗಳು ಕಾಣುವವಾಗೆ ಬಾಯಿ ತೆರೆದು ಅಳುತ್ತ ನಿಂತನು. ವಿಮಲೆಯು ಅದನ್ನು ಕಂಡು ಕನಿಕರದಿಂದವನನ್ನು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಹೇಳಿ, ತಲೆಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಹಾಕಿಕೊಂಡಿದ್ದಾ ಗುಡಾಣವನ್ನೊಡಿಯದ ಹಾಗೆ ಉಪಾಯದಿಂದ ತೆಗೆದು ಪುನಃ ಸ್ನಾನಮಾಡೆಂದಳು. ದಿಗ್ಗಜನು ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ನಾಮಧಾರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸ್ಥಿರಚಿತ್ತನಾದನು. ಬಳಿಕ ಆಶ್ಮನಿಯು ದಿಗ್ಗಜನನ್ನು ಕುರಿತು, 'ಇಂದು ನಿನ್ನ ಪುಣ್ಯವಿಶೇಷ, ನಿನ್ನ ಚಂದ್ರಾವಳಿಯೂ ಬಂದಿದ್ದಾಳೆ!' ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು.

ದಿಗ್ಗಜನು, "ನನ್ನ ಪುಣ್ಯವಿಶೇಷವೇ ಅಹುದು, ಒಬ್ಬಳೇ ಸಾಕಾಗಿದ್ದಿತು; ಇಬ್ಬರು ಬಂದಿರುವುದಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟೊಂದು ಹೇಳಿದರೂ ತೀರದು. ಶಾಸ್ತ್ರಕಾರರು 'ಏಕಶ್ಚಂದ್ರಸ್ತನೋ ಹಂತಿ ನಚ ಮೂರ್ಖ ಶತ್ಪರಪಿಃ*' ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ" ಎಂದನು.

ಆಶ್ಮನಿಯು ವಿಮಲೆಯನ್ನು ಕುರಿತು, 'ನೀನು ಕೇಳಿದಿಯಾ? ನಮ್ಮ ರಸಿಕ ರಾಜನಿಗೆ ಜಾತಿಯು ಹೋಯಿತು!' ಎಂದಳು.

ರಸಿಕರಾಜನು, 'ಹೇಗೆ ಹೋಯಿತು?' ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

ಆಶ್ಮನಿ—ನಾನು ತಿಂದು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದ ಅನ್ನವನ್ನು ನೀನು ತಿನ್ನಲಿಲ್ಲವೆ?

ದಿಗ್ಗಜ—ಅದರಲ್ಲೇನು ಪಾತಕ? ಆರಿಗೂ ಹೇಳದಿದ್ದರೆ ಜಾತಿಯು ಹೇಗೆ ಹೋದೀತು? ದೊಡ್ಡವರು ಮಾಡುವವಾಗೆ ದೊಡ್ಡದೊಡ್ಡ ನಾಮಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದರೆ ಸಾಕು.

ವಿಮಲೆಯು ಆಶ್ಮನಿಯನ್ನು ಕುರಿತು, 'ಹೊತ್ತಾಯಿತು; ಇವನು ಬರುವನೋ ಇಲ್ಲವೋ?' ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು. ಆಶ್ಮನಿಯು, 'ನಾನಾ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿಲ್ಲ' ಎಂದಳು.

ವಿಮಲೆಯು, ತಾನು ವಿಚಾರಿಸುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿ ದಿಗ್ಗಜನನ್ನು ಕುರಿತು, 'ಅಯ್ಯಾ ರಸಿಕಶಿಖಾಮಣಿ! ನಿನ್ನ ಸಂಗಡ ವಿಶೇಷ ಮಾತನಾಡುವುದಿದೆ' ಎಂದಳು.

* ಪ್ರಸ್ತಾವ ಶೋಕ ಅಥವಾ ವಚನಗಳನ್ನು ತಪ್ಪಾಗಿ ಉದಹರಿಸಿ ದೊಂಕು ಅರ್ಥವಾಡುವಂಥ, ನಚತಾರಾ ಶತ್ಪರಪಿ' ಎಂದಿರಬೇಕು.

ದಿಗ್ಗಜ—ಅದೇನು ?

ವಿಮಲೆ—ನೀನು ನಮ್ಮಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತೀಯಾ ?

ದಿಗ್ಗಜ—ಅದಕ್ಕೆ ಅನುಮಾನವೇನು ?

ವಿಮಲೆ—ನಮ್ಮಿಬ್ಬರನ್ನು ?

ದಿಗ್ಗಜ—ಇಬ್ಬರನ್ನೂ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತೇನೆ.

ವಿಮಲೆ—ನಾನು ಹೇಳುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡುವಿಯಾ ?

ದಿಗ್ಗಜ—ಆದರಲ್ಲಿ ನೀನೇಕೆ ಅನುಮಾನಿಸಬೇಕು ?

ವಿಮಲೆ—ಈ ಕೂಡಲೆ ?

ದಿಗ್ಗಜ—ಈ ಕೂಡಲೆ.

ವಿಮಲೆ—ಈ ನಿಮಿಷದಲ್ಲಿ ?

ದಿಗ್ಗಜ—ಈ ನಿಮಿಷದಲ್ಲಿ.

ವಿಮಲೆ—ನಿನ್ನ ಬಳಿಗೆ ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಬಂದಿರುವುದೇಕೆ ? ಕಾರಣವು ಗೊತ್ತಿದೆಯೆ ?

ದಿಗ್ಗಜ—ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ.

ಆಶ್ಮನಿ—ನಾವಿಬ್ಬರೂ ನಿನೊಡನೆ ಎಲ್ಲಿಗಾದರೂ ಪಲಾಯನವಾಗಿ ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಬಂದೆವು.

ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಮಾತುಹೋದವನಹಾಗಾಗಿ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದನು.

ವಿಮಲೆಯು ಉಕ್ಕಿಬರುತ್ತಿದ್ದ ನಗುವನ್ನು ಕಷ್ಟದಿಂದಡಗಿಸಿಕೊಂಡು, 'ಮೌನವೇಕೆ?' ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು.

ದಿಗ್ಗಜ—ನ್ಯಾ—ನ್ಯಾ—ನ್ಯಾ—ತಾ—ತಾ—ತ— ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದನು. ವಾಜ್ಞಿಷ್ವತ್ತಿಯಿಲ್ಲವಾಯಿತು.

ಆಶ್ಮನಿ—ಹಾಗಾದರೆ, ನೀನು ನಮ್ಮ ಸಂಗಡ ಬರಲಾರೆ ?

ದಿಗ್ಗಜ—ನ್ಯಾಯಶಾಸ್ತ್ರಪಾಠವನ್ನು ಹೇಳುವ ಗುರುಗಳಿಗೆ ಹೇಳಿಬರುವೆನು.

ವಿಮಲೆ—ಗುರುಗಳಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬರುವುದಕ್ಕಿಂದು ನಿಮ್ಮ ತಾಯಿಯ ಶ್ರಾದ್ಧವೆ ?

ದಿಗ್ಗಜ—ಹಾಗಾದರೆ, ಬೇಡ, ನಾನು ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ, ಆದರೆ ಎಂದು ಹೊರಡಬೇಕು ?

ವಿಮಲೆ—ಈಗಲೇ ಹೊರಡು. ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲವೆ ? ನಾನು ನನ್ನ ಆಭರಣಗಳೊಡನೆ ಬಂದಿರುವುದು ?

ದಿಗ್ಗಜ—ಈಗಲೇನೇ ?

ವಿಮಲೆ—ಕೂಡದೇಕೆ ? ಬೇಕಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳು. ನಾವು ಮತ್ತೊಬ್ಬನನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವೆವು. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸನ್ನೇನೋ ನಿನ್ನಲ್ಲಿಟ್ಟು ಹೋಗುವೆವು.

ಗಜಪತಿಯು ಹೆಚ್ಚು ತಾಳಲಾರದೆ, 'ನಡಿ, ಬರುತ್ತೇನೆ' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ವಿಮಲೆ—ಹೊದ್ದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಭೈರವಾಸವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊ.

ದಿಗ್ಗಜನು ಶೇಷವಸ್ತ್ರವನ್ನು* ಮೈಮೇಲೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡನು. ವಿಮಲೆಯು ಹೊರಡಲು ಸನ್ನದ್ಧಿಯಾದಳು. ಅವಳ ಹಿಂದೆ ದಿಗ್ಗಜನು ಹೊರಟವನು ವಿಮಲೆಯನ್ನು ಕುರಿತು, 'ಸುಂದರಿ!' ಎಂದು ಕೂಗಿದನು.

ವಿಮಲೆ—ಏನು?

ದಿಗ್ಗಜ—ನಾವು ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬರುವುದಾವಾಗ?

ವಿಮಲೆ—ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬರುವುದೆ? ಕಡೆಕಟ್ಟಾಗಿ ಒಮ್ಮೆಗೆ ಹೊರಟು ಹೋಗುವುದು.

ದಿಗ್ಗಜನು ಮಂದಹಾಸಪರಿಪೂರ್ಣವದನನಾಗಿ, 'ನನ್ನ ತಪಲೆ ಚೊಂಬು ಹಿಂದುಳಿದು ಹೋಯಿತಲ್ಲಾ!' ಎಂದನು.

ವಿಮಲೆ—ಅದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹೋದಿಡೆ ತೆಗೆದುಕೊಡುತ್ತೇನೆ.

ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಸ್ವಲ್ಪ ವ್ಯಸನಪಟ್ಟು ಪ್ರತಿಹೇಳಿದರೆ ಹೆಂಗಸರು ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ವಿಸ್ವಾಸವಿಲ್ಲದವನೆಂದು ತಿಳಿಯುವರೆಂಬ ಭೀತಿಯಿಂದ ನಿರ್ವಾಹವಿಲ್ಲದೆ, 'ಹಾಗಾದರೆ ನನ್ನ ಹಣಚಿಂಟಿಗೆಯನ್ನಾದರೂ ತರುವೆನು' ಎಂದನು.

ವಿಮಲೆ—ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಾ.

ವಿದ್ಯಾದಿಗ್ಗಜನು ಹಣೆಗೆ ಹಚ್ಚುವ ನಾಮದ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನೂ ಒಂದು ಚೊಂಬಿನಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ಅವಲಕ್ಕಿಯನ್ನೂ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹಾಗೆಯೇ ಅವನಲ್ಲಿದ್ದ ವ್ಯಾಕರಣ ಸ್ಮೃತಿಸಂಹಿತೆಗಳ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ನೋಡಿ, ವ್ಯಾಕರಣವು ತನಗೆ ಕಂಠಸ್ಥವಾಗಿದೆಯೆಂದೆಂದುಕೊಂಡು, ಅದನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಬಿಟ್ಟು ಸ್ಮೃತಿಯನ್ನು ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯೊಂದಿಗೆ ಕಟ್ಟಿ, ಎದ್ದು, 'ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣ!—ಶ್ರೀಹರಿ! ವೆಂಕಟ್ರಮಣಾ!' ಎಂದು ದೇವರ ಸ್ಮರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ, ವಿಮಲೆ ಆಶ್ಚರ್ಯದ ಹಿಂದೆ ಯಾತ್ರೆಗೋಸ್ಕರ ಹೊರಟನು.

ಆಶ್ಚರ್ಯಿಯು, 'ನೀವು ಮುಂದೆ ಹೋಗುತ್ತಿರಿ, ನಾನು ಹಿಂದೆ ಬರುವೆನು' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಮನೆಯ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಟುಹೋದಳು. ವಿಮಲೆ ಮತ್ತು ಗಜಪತಿ ಇವರಿಬ್ಬರೂ ಮುಂದೆ ತೆರಳಿ ಅಂಧಕಾರದಲ್ಲಾಗಿರಲೂ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳದೆ ಕೋಟಿಯ ಬಾಗಿಲನ್ನು ದಾಟಿದರು. ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ಹೋದ ಬಳಿಕ ದಿಗ್ಗಜನು, 'ಇದೇನು? ಆಶ್ಚರ್ಯಿಯು ಬರಲೇ ಇಲ್ಲ!' ಎಂದನು.

ವಿಮಲೆ—ಅವಳು ಬರಲಾರಳೆಂದು ತೋರುತ್ತೆ. ಅವಳಿಂದೇನಾಗಬೇಕು?

* ಶೇಷವಸ್ತ್ರ—ಗುರುಗಳು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಅನುಗ್ರಹರೂಪವಾಗಿ ತಿಷ್ಠನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಬಟ್ಟೆ.

ರಸಿಕರಾಜನು ಮೌನವಾಗಿದ್ದು, ಬಳಿಕ ನಿಟ್ಟುಸಿರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, 'ನನ್ನ ತಪಲೆ ಜೊಂಬು!' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಹದಿನೈದನೆಯ ಪರಿಚ್ಛೇದ

ದಿಗ್ಗಜ ಸಾಹಸ

ವಿಮಲೆಯು ವೇಗವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೇ ಮಂದಾರಣವು ಬಹಳ ದೂರ ಹಿಂದುಳಿಯಿತು. ರಾತ್ರಿ ಕತ್ತಲು; ನಕ್ಷತ್ರದ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಚಾಗರೂಕತೆಯಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತ ದೊಡ್ಡ ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರುತ್ತಲೆ, ವಿಮಲೆಯು ಸ್ವಲ್ಪ ಶಂಕಾಸ್ವಿತೆಯಾದಳು. ಸಂಗಡ ಬರುತ್ತಿದ್ದವನು ನಿಶ್ಯಬ್ದವಾಗಿ ಹಿಂದೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದನು; ಮಾತಿಲ್ಲ. ಅಂತಹ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯರ ಶಬ್ದವನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ ಧೈರ್ಯವುಂಟಾಗುವುದಲ್ಲದೆ ಕೇಳುವುದಕ್ಕೂ ಇಚ್ಛೆಯುಂಟಾಗುವುದು. ಆದಕಾರಣ ವಿಮಲೆಯು ಗಜಪತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು, 'ರಸಿಕರತನ! ಏನನ್ನು ಕುರಿತು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿರುವೆ?' ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು. ರಸಿಕರತನನು 'ತಪಲೆ ಜೊಂಬು' ಎಂದನು. ವಿಮಲೆಯು ಏನೊಂದುತ್ತರವನ್ನೂ ಕೊಡದೆ ತನ್ನೊಳುತಾನೇ ನಕ್ಕು, ಬಳಿಕ ದಿಗ್ಗಜನನ್ನು ಕುರಿತು, 'ನೀನು ಪಿಶಾಚಿಗೆ ಹೆದರುವುದುಂಟೆ?' ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು.

ದಿಗ್ಗಜನು, 'ರಾಮ! ರಾಮ!' ಎಂದು ರಾಮಸ್ತರಣೆ ಮಾಡೆಂದು ಹೇಳಿ, ವಿಮಲೆಗೊಂದು ಗಜ ಸವಾಸ ಬಂದನು.

ವಿಮಲೆಯು ಅದನ್ನು ಕಂಡು, 'ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಪಿಶಾಚಿಗಳು ಹೆಚ್ಚು' ಎಂದು ಹೇಳೋಣ, ದಿಗ್ಗಜನು ಬಂದು ವಿಮಲೆಯ ಸೆರಗನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡನು. ವಿಮಲೆಯು ಮುಂದೆ ಹೇಳತೊಡಗಿದಳು:—'ನಾವು ಅಂದು ಶೈಲೇಶ್ವರನ ಪೂಜೆಗೆ ಸಲುವಾಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಅರಳೀಮರದ ಬುಡದಲ್ಲೊಂದು ಅದ್ಭುತ ವಿಕಟಾಕಾರದ ಸ್ವರೂಪವು ಕುಳಿತಿತ್ತು' ಎಂದಳು.

ವಿಮಲೆಯ ಸೆರಗು ಸಟ ಸಟ ಬಡಿದುದರಿಂದ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಥರ ಥರ ನಡುಗುತ್ತಿದ್ದನೆಂದು ತಿಳಿದು, ಹೆಚ್ಚು ಹೆದರಿಸಿದರೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಗತಿಶಕ್ತಿಯು ನಿಂತು ಹೋಗುವುದೆಂದು ಸುಮ್ಮನಾಗಿದ್ದು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಾದ ಬಳಿಕ ವಿಮಲೆಯು 'ರಸಿಕರಾಜ! ನೀನಿಗೆ ಹಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಬರುವುದೇ?' ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು.

ರಸಿಕಪುರುಷನು, 'ಸಂಗೀತವು ಬಾರದಿರುವುದಾಗಿ? ತತ್ರಾಪಿ ರಸಿಕರಿಗೆ ಕೇಳಬೇಕೇ?' ಎಂದನು.

ವಿಮಲೆಯು, ಹಾಗಾದರೆ, ಅವುದಾದರೂ ಒಂದು ಗೀತವನ್ನು ಹಾಡು ಎಂದಳು.

ದಿಗ್ಗಜನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದನು : ಹುಂ—ಉ—ಹುಂ—

ಶಾಪಣೆ || ಶರಣು ವಿಮಲೆಯ ಚರಣಕೆ || ಪಲ್ಲವಿ ||

ತಪ್ಪಲೆ ಜೊಂಬು ಬಿಟ್ಟು,
 ಈ ಪರಿಯ ಕಪ್ಪಾನೆ ಕತ್ತಲೇಲಿ,
 (ಅಯ್ಯಯ್ಯೋ) ಈ ಪರಿಯ ಕಪ್ಪಾನೆ ಕತ್ತಲೇಲಿ
 ಆ ಪಾಪಿಯನು ನಂಬಿ ಈ ಪಾಪಿಯೊಡ ಬಂದು
 ನಾ ಪಾಪಿಯಾದೆ ಹರನೆ,
 ಹರನೆ, ಶರಣು ವಿಮಲೆಯ ಚರಣಕೆ—

ಎಂದು ಪಲ್ಲವಿಯು ಮುಗಿಯುವುದರೊಳಗೆ ಮಾರ್ಗದ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ನಿರಾತಂಕವಾಗಿ ಮೆಲಕುಹಾಕುತ್ತಾ ಮಲಗಿದ್ದೊಂದಾಕಳು ಅಸಾಧ್ಯವಾದಾ ಸಂಗೀತವನ್ನು ಕೇಳಿ ಭಯಪಟ್ಟು ಪ್ರಾಣದಮೇಲೆ ಆಶೆಯಿಲ್ಲದೆ ಪಲಾಯನವಾಗಿ ಓಡಿ ಹೋಯಿತು.

ದಿಗ್ಗಜನು ಬಿಡದೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಹಾಡಿದನು :—

ಭೋಜನವ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದೆನು.
 ದ್ವಿಜನಾಗಿ ಬಿಟ್ಟದನು ಮತ್ತೊಂದನು,
 (ಅಯ್ಯಯ್ಯೋ) ಯಂಬಲನು ನಾ ತಿಂದೆನು,
 ಮಜ್ಜನವ ಮಾಡಿದೆನು ಯಂಬಲಿನ ನೀರಿನಲಿ,
 ಸೋಚಿಗಮಿದಾಯ್ತು ಜಗಕೆ, ಹರನೆ,
 ಶರಣು ವಿಮಲೆಯ ಚರಣಕೆ—
 ತಂಬುಲವ ತಿಂದುದಾಯ್ತು,
 ಕುಂಭಮದ ತಿರದಲ್ಲಿ ಮಕುಟವಾಯ್ತು,
 ತಂಬಿಗೆಯ ಅರಳ್ಳಿಟ್ಟು ಭಸ್ಮವಾಯ್ತು,
 ಕಂಬು ಕಂಠಿಯೆಂದು ನಂಬಿ ನಾನೀ
 ಪರಿಯ ಕಷ್ಟಕೀಡಾದೆ ಹರನೆ,
 ಹರನೆ, ಶರಣು ವಿಮಲೆಯ ಚರಣಕೆ—

ಘನ ಹಾಡಲುಧ್ಯಮಿಸಿದನು. ಆದರೆ ಅವನ ಹಾಡು ಸಾಗದೆ ಸಂತಿತು. ಹಟಾತ್ತು ಅವನ ಶ್ರವಣೇಂದ್ರಿಯವು ಮುಗ್ಧವಾಗಿ ಅಮೃತಮಯವಾನಸೋ ನ್ಮಾದಕ ಅಪ್ಸರಹಸ್ತಸ್ಥಿತ ವೀಣಾನಾದದಂತೆ ಮಧುರವಾದ ಸಂಗೀತ ಧ್ವನಿಯೊಂದವನ ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದಿತು—ವಿಮಲೆಯು ಸ್ವಂತವಾಗಿ ತನ್ನ ವೂರ್ಣ ಸ್ವರದಿಂದ ಸಂಗೀತವನ್ನು ಆರಂಭ ಮಾಡಿದ್ದಳು. ಅದು ಅಷ್ಟಪದಿಯಲ್ಲೊಂದು ಚರಣವಾಗಿದ್ದಿತು—

ಯಾಹಿ ಮಾಧವ ಯಾಹಿ ಕೇಶವ
 ಮಾವದ ಕೈತವ ವಾದಂ ||

ಎಂದು ಕೇತಾರಗೌಳದಲ್ಲಿ ಹಾಡುತ್ತಿರಲು, ನಿಶ್ಯಬ್ದವಾದಾ ಮಾರ್ಗದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಗಗನವು ಅವಳಾ ಸಪ್ತಸ್ವರ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಧ್ವನಿಯಿಂದ ವ್ಯಾಪ್ತವಾಯಿತು. ಧ್ವನಿಯು ತೀತಲವಾದಾ ಮಂದಮಾರುತನೊಡನೆ ಸಮ್ಮಿಶ್ರವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು.

ದಿಗ್ಗಜನು ಉಸಿರುಬಿಡದೆ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಏಮಲೆಯು ಗಾನವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಲು, ಗಜಪತಿಯು 'ಮತ್ತೂ ಸ್ವಲ್ಪ' ವೆಂದನು.

ಏಮಲೆ—ಮತ್ತೂ ಸ್ವಲ್ಪವೆಂದರೇನು?

ದಿಗ್ಗಜ—ಮತ್ತೊಂದು ಹಾಡು.

ಏಮಲೆ—ಆವುದನ್ನು ಹಾಡಲಿ?

ದಿಗ್ಗಜ—ಒಂದು ಕೃತಿಯನ್ನು ಹಾಡು.

ಆಗಲಾ ಏಮಲೆಯು ಹಾಡುವೆನೆಂದು ಹೇಳಿ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸ್ವರ ದೊಳೊಳಪಡಿಸಿ ತದೇಕಾಯತ್ತಳಾಗಿ ಸಂಗೀತವನ್ನು ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಒಮ್ಮಿಂ ದೊಮ್ಮೆ ಅವಳ ಚೇಲಾಂಚಲವನ್ನು* ಹಿಡಿದೆಳೆದಹಾಗಾಗಲು ಏನಾಶ್ಚರ್ಯವೆಂದು ಹಿಂದಿರುಗಿ ನೋಡುವುದರೊಳಗಾಗಿ, ಗಜಪತಿಯು ಪ್ರಾಣ ಬಿಡುವವನ ಹಾಗೆ, ಅವಳ ಸೆರಗನ್ನು ಭದ್ರಮುಷ್ಟಿಯಿಂದ ಹಿಡಿದು, ಬಿಡದೆ ಅದಕ್ಕೆ ತೊಡರಿ ಕೊಂಡು ಬಂದು ಅವಳ ಕಾಲಿನಮೇಲೆ ಬಿದ್ದನು. ಏಮಲೆಯು, ಮೃತಪ್ರಾಯನಾಗಿ ಕಾಲಿನಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಾ ಗಜಪತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಆಶ್ಚರ್ಯಪಟ್ಟು, 'ಏನಾಯಿತು? ಪುನಃ ಪಿಶಾಚಿಯು ಬಂದಿತೆ?' ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು. ಪ್ರಾಣವು ಉತ್ತರವು ಹೊರಡದೆ ಬೆರಳ ಸನ್ನೆಯಿಂದ 'ಗೋ ಗೋ!' ಎಂದು ಸುರಿದನು.

ಏಮಲೆಯು ನಿಸ್ತಬ್ಧಿಯಾಗಿ ಅತ್ತಕಡೆ ದೃಷ್ಟಿಸಿ ನೋಡಿದಳು. ದೀರ್ಘ ನಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ಬಿಡುವಂತೆ ಶಬ್ದವು ಕೇಳಿ ಬಂದು ಅತ್ತೆಡೆ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಪಾಶ್ಚರ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದಾವದೋ ಒಂದು ಪದಾರ್ಥವು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಂಡಿತು. ಆಗವಳು ಧೈರ್ಯವಲಂಬನೆಯಿಂದ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ ನೋಡಿದಳು. ಆರೋಹಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವಂತೆ ತಡಿ, ಕಡಿವಾಣ ಮುಂತಾದುವುಗಳೊಡನೆ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದ್ದ ತುರಗವಾಗಿ ಪೂರಾ ಪೆಟ್ಟುಬಿದ್ದು ಪ್ರಾಣಯಾತನೆಯಿಂದ ಉಚ್ಛ್ವಾಸ ನಿಶ್ವಾಸಗಳನ್ನು ಬಿಡುತ್ತ ಬಿದ್ದಿದ್ದಿತು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಏಮಲೆಯು ಪುನಃ ತನ್ನ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತ ಸುಸಜ್ಜಿತವಾದಾ ಸೈನ್ಯದ ಕುದುರೆಯು ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಮುಮೂರ್ಷಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿರಲೇಕೆಂದು ಅತ್ಯಂತ ಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತಿಯಾಗಿ, ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ಮಾತನಾಡದೆ ಅರ್ಧ ಹುರಿದಾರಿ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಸಾಗಿಹೋದಳು. ಆಗ ಗಜಪತಿಯು ಪುನಃ ಅವಳ ಸೆರಗನ್ನು ಹಿಡಿದೆಳೆದನು.

* ಚೇಲಾಂಚಲವನ್ನು = ಉತ್ತರೀಯದ ಸೆರಗನ್ನು.

ವಿಮಲೆಯು ಏನೆಂದು ಕೇಳಿದಳು. ಗಜಪತಿಯು ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದೊಂದು ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ತೆಗೆದು ತೋರಿದನು. ಅದೊಬ್ಬ ಅಶ್ವಾರೋಹಿಯ ಉಷ್ಣೀಷವಾಗಿದ್ದಿತು. ವಿಮಲೆಯು ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಪುನಃ ಮತ್ತಷ್ಟು ಚಿಂತಾ ಕ್ರಾಂತಿಯಾಗಿ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ, ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸಾಯುತ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಕುದುರೆಯಾರದೋ, ಈ ರುಮಾಲು ಸಹ ಅವನದೇ ಆಗಿರಬಹುದೇ? ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿ, ಪುನಃ ಹಾಗಿರಲಾರದು, ಆದಾವನೋ ಪಾದಚಾರಿಯಾದೊಬ್ಬ ಯೋಧಿಯ ರುಮಾಲಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿರುವುದರಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರೋದಯವಾಯಿತು. ವಿಮಲೆಯು ಮತ್ತೂ ಹೆಚ್ಚು ಚಿಂತಾಮಗ್ನಳಾದಳು. ಆಗ ಗಜಪತಿಯು ಧೈರ್ಯ ಗೊಂಡು ವಿಮಲೆಯನ್ನು ಕುರಿತು, 'ಸುದರಿ! ಮಾತನಾಡುವುದಿಲ್ಲವೇಕೆ?' ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

ವಿಮಲೆ—ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಾವುದಾದರೂ ಗುರುತುಗಳು ಕಾಣುತ್ತಿವೆಯೆ?

ಗಜಪತಿ—(ದೃಷ್ಟಿಸಿ ನೋಡಿ) ಅಹುದು; ಅನೇಕ ಕುದುರೆಗಳು ಹೋದಹಾಗೆ ಗುರುತುಗಳಿವೆ.

ವಿಮಲೆ—ನೀನು ಬುದ್ಧಿವಂತನೇ ಅಹುದು, ಆದರಿಂದ ನೀನೇನೆಂದೂ ಹಿಸುತ್ತಿ?

ಗಜಪತಿ—ನನಗಾವದೂ ಗೊತ್ತಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ವಿಮಲೆ—ಅಲ್ಲಿ ಪೂರಾ ಪೆಟ್ಟುಬಿದ್ದ ಕುದುರೆ, ಮತ್ತೊಂದೆಡೆ ಒಬ್ಬ ಯೋಧಿಯ ರುಮಾಲು, ಇಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟೊಂದು ಕುದುರೆಗಳ ಹಜ್ಜೆಯ ಕುರುಹುಗಳು—ಇವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ನೋಡಿದರೂ ಏನೂ ಗೊತ್ತಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆ? ನಾನಾರ ಸಂಗಡ ಮಾತನಾಡುತ್ತೇನೆ? ಎಲ್ಲಿ ಕೇಳುತ್ತಿ?

ದಿಗ್ಗಜ—ಏನು?

ವಿಮಲೆ—ಈ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಬಹಳ ಸ್ತುತ್ಯವು ಹೋಗಿರುವಹಾಗೆ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲವೆ?

ಗಜಪತಿಯು ಭಯಗೊಂಡು, 'ಹಾಗಿದ್ದರೆ ನಾವು ಮೆಲ್ಲನೆ ಹೋಗೋಣ, ಅವರು ಮುಂದೆ ಹೋಗಲಿ' ಎಂದನು.

ವಿಮಲೆಯು ನಕ್ಕು, 'ಆಯೋ ಮೂರ್ಖ! ಅವರು ಮುಂದೆ ಹೇಗೆ ಹೋಗುವರು? ಕುದುರೆಗಳ ಗೊರಸಿನ ಗುರುತುಗಳಾವಕಡೆ ತಿರುಗಿವೆ, ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲವೆ? ಕುದುರೆಗಳು ಮಂಡಾರಣದುರ್ಗದ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗಿವೆ' ಎಂದು ಹೇಳಿ, ವ್ಯಸನಗೊಂಡು ಮುಂದೆ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ಹೋಗುವುದರೊಳಗೆ ಧವಳಾಕಾರ ರಾಶಿಯಂತಿದ್ದ ಶೈಲೇಶ್ವರನ ಮಂದಿರವು ಕಣ್ಮೊಳಿಸಿತು. ಆಗವಳು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು ನೋಡುವುದರಿಂದ ರಾಜಕುಮಾರನಿಗಾವ ಪುಯೋಜನವೂ ಇಲ್ಲ, ಆದರಿಂದ ತೊಂದರೆಯೇ ಸಂಭವಿಸುವುದಾದಕಾರಣ ಹಿಂದಕ್ಕೆವನನ್ನು

ಕಳುಹಿಸುವ ಬಗೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿರಲಾಗಿ, ದಿಗ್ಗಜನು ವಿಮಲೆಯ ಬಳಿಗೆ ಓಡಿಬಂದು ಅವಳ ಸೆರಗನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡನು.

ವಿಮಲೆ—ಮತ್ತೇನು ಬಂದಿತು?

ದಿಗ್ಗಜನು ಅಸ್ಫುಟ ಸ್ವರದಿಂದ, 'ಅದು ಮತ್ತೆಷ್ಟು ದೂರ?' ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

ವಿಮಲೆ—ಆವದು?

ದಿಗ್ಗಜ—ಆ ವಟವೃಕ್ಷಕ್ಕೆ?

ವಿಮಲೆ—ಆವ ವಟವೃಕ್ಷಕ್ಕೆ?

ದಿಗ್ಗಜ—ನೀವು ಅಂದು ವಟವೃಕ್ಷದ ಹತ್ತಿರ ನೋಡಿದುದು?

ವಿಮಲೆ—ನೋಡಿದ್ದುದಾವುದು?

ದಿಗ್ಗಜ—ರಾತ್ರಿ ಹೊತ್ತು ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಡದುದು.

ವಿಮಲೆಯು ಸಂಗತಿಯನ್ನರಿತವಳಾಗಿ ಸಮಯವು ಸಿಕ್ಕಿತೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಗಂಭೀರ ಸ್ವರದಿಂದ, 'ಓ! ಅದೇ!' ಎಂದಳು.

ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಯತ್ಯರೋನಾಸ್ತಿ ಭಯಗ್ರಸ್ತನಾಗಿ, 'ಸಂಗತಿಯೇನು? ದಯವಿಟ್ಟು ಹೇಳು' ಎಂದನು.

ವಿಮಲೆಯು ಮೆಲ್ಲನೆ ಶೈಲೇಶ್ವರನ ಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿದ್ದ ವಟವೃಕ್ಷವನ್ನು ತೋರುತ್ತ 'ಅದಾ ವಟವೃಕ್ಷ'ವೆಂದಳು.

ದಿಗ್ಗಜನು ಕೇಳಿ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹಜ್ಜೆಯಿಡಲಿಲ್ಲ. ಅರಳೀಮರದೆಲೆಯಂತೆ ನಡುಗುತ್ತ ನಿಂತನು.

ವಿಮಲೆಯು ಮುಂದೆ ಬರಹೇಳಿದಳು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಕಂಪಿತ ಕಳೇಬರನಾಗಿ, 'ಮುಂದೆ ಬರಲಾರೆನು' ಎಂದನು.

ವಿಮಲೆಯು ತನಗೂ ಭಯವಾಗುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿದಳು.

ಬ್ರಾಹ್ಮಣನದನ್ನು ಕೇಳಿ ಒಂದು ಕಾಲನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆಟ್ಟು ಪಲಾಯನೋದ್ಯುತನಾದನು.

ವಿಮಲೆಯು ದೃಷ್ಟಿಸಿ ನೋಡಿದಳು. ವಟವೃಕ್ಷದ ಕೆಳಗಡೆ ಬಿಳುಪಾದೊಂದು ಪದಾರ್ಥವಿದ್ದಂತೆ ಕಂಡಿತು. ಗುಡಿಯ ಗೋಲಿಬಸವವು ಮಲಗಿರಬಹುದೆಂದೂಹಿಸಿ, ಗಜಪತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು, 'ಗಜಪತಿ! ನಿನ್ನಿಷ್ಟ ದೇವತೆಯ ಹೆಸರನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸು, ವೃಕ್ಷಮೂಲದಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದಿಯಾ?' ಎಂದಳು.

ಗಜಪತಿಯು, 'ಅಯ್ಯಯ್ಯೋ! ಅಪ್ಪಪ್ಪಾ! ನಾನಿಲ್ಲಿಗೆ ಬರಬಹುದೆ! ಕೆಟ್ಟಿನಲ್ಲಾ! ಮುಂದೇನುಗತಿ!' ಎಂದು ಕೂಗುತ್ತ ದಿಕ್ಕೆಟ್ಟು ಹಿಂದಿರುಗಿ ನೋಡದೆ ಓಡಿದನು. ಪಾಠಕ ಮಹಾಶಯರಿಗೆ ಅವನ ಕಾಲಿನ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಕುರಿತು ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿರುವೆವಷ್ಟೆ. ಆ ಕಾಲುಗಳಿಂದ ಮಾರುಹಜ್ಜೆಯನ್ನು

ಹಾಕುತ್ತಾ ಒಂದೆರಡು ನಿಮಿಷಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡು ಮೈಲಿಯ ದೂರ ಪಾರಾಗಿ ಹೋದನು. ವಿಮಲೆಯು ಗಜಪತಿಯ ಸ್ವಭಾವವನ್ನರಿತಿದ್ದಳಾಗಿ ಅವನು ಮಂದಾರಣದ ಕೋಟೆಯ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ನಿಂತಿರುವನೆಂದು ತಿಳಿದು ನಿಶ್ಚಿಂತೆಯಾಗಿ ಶೈಲೇಶ್ವರನ ಮಂದಿರಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಹೋದಳು.

ಮನೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟಾಗ ಸಂಗತಿಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮುಂದಾಗಿ ಯೋಚಿಸಿ ಹೊರಟ ವಿಮಲೆಯು, ಕುಮಾರನು ಶೈಲೇಶ್ವರನ ಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವನೆ? ಎಂಬ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಯೋಚಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಸಲುವಾಗಿ ಕಳವಳಗೊಂಡು, ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಚಿಂತಿಸಿ ಬಳಿಕ ರಾಜಕುಮಾರನು ಅಂದು ತನ್ನನ್ನು ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ನೋಡದಿದ್ದರೆ, ಪುನಃ ಮತ್ತೆಲ್ಲಾದರೂ ನೋಡಲಾರನೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದನೆ ಹೊರತು ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಬರುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿರಲಿಲ್ಲವಾದಕಾರಣ ಬಾರದಿರುವ ಸಂಭವವೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ತೋರುವುದೆಂದುಕೊಂಡಳು.

ರಾಜಕುಮಾರನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿರದಿದ್ದರೆ ಅಷ್ಟೊಂದು ಶ್ರಮವೂ ವ್ಯರ್ಥವಾದಹಾಗಾಗುವುದೆಂದು ವಿಮಲೆಯು ವಿಷಣ್ಣವದನೆಯಾಗಿ ತನ್ನೊಳುತಾನೇ, ಸಂಭವಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಯೋಚಿಸದೆ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕುಟ್ಟಿಬಿಟ್ಟನೇಕೆಂದೂ ರಾತ್ರಿ ಒಬ್ಬಳೇ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಹೋಗುವ ಬಗೆ ಹೇಗೆಂದೂ ಮರಮರುಗಿ 'ಶೈಲೇಶ್ವರನ ಇಚ್ಛಾನುಸಾರವಾಗಲಿ' ಎಂದೆಂದುಕೊಂಡಳು.

ಶೈಲೇಶ್ವರನ ಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕಾದರೆ ವಟುವುಕ್ಲದ ತಳಗೆ ಹಾದು ಹೋಗಬೇಕು. ವಿಮಲೆಯೂ ಹಾದಿಗೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತ ವೊದಲವಳು ಮರದಡಿ ನೋಡಿದ ಧವಳಾಕಾರ ಪದಾರ್ಥವು ಕಂಡುಬರಲಿಲ್ಲವಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಚಕಿತೆಯಾದಳು. ಗುಡಿಯ ಗೂಳಿಯಾಗಿದ್ದರೆ ಅದಲ್ಲಿಯೇ ಮೆಯ್ಯುತಿತ್ತಿತು. ವೊದಲವಳು ಊಹೆಗೊಂಡುದು ತಪ್ಪೆಂದು ತಿಳಿದು ಅಲ್ಲೇ ನಿಂತು ವೃಕ್ಷಮೂಲವನ್ನು ದೃಷ್ಟಿಸಿ ನೋಡಿದಳು. ಮರದಾಚೆ ಆವನೋ ಮನುಷ್ಯನೊಬ್ಬನು ನಿಂತು ಅವನ ಬಳಿತಾದ ಉಡುಪಿನಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಭಾಗವು ಮಾತ್ರ ಕಂಡಿತು. ಅದನ್ನು ಕಂಡು, ಹೆಚ್ಚು ಭಯಗೊಂಡು ಕಳವಳಿಸುತ್ತ ಎರಡು ಮೂರು ಮೆಟ್ಟುಗಳನ್ನೊಟ್ಟಿಯೊಟ್ಟಾಗಿ ಹಾರಿ ಹತ್ತುತ್ತ ನೋಪಾನ ಪಚ್ಚಿಯನ್ನು ಹತ್ತಿ ಮಂದಿರದ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬಂದು ಬಾಗಿಲನ್ನು ಬಲವಾಗಿ ತಟ್ಟಿದಳು. ಬಾಗಿಲೊಳಗಣ ಅಗಣಿಯು ಹಾಕಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಿತು.

ಒಳಗಾರೋ ಗಂಭೀರ ಸ್ವರದಿಂದ, 'ಯಾರು?' ಎಂದು ಕೂಗಿದರು. ಆ ಪ್ರಶ್ನೆಯು ಮಂದಿರದ ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿತವಾಯಿತು.

ವಿಮಲೆಯು ಧೈರ್ಯಗೊಂಡು, 'ಪಥಶ್ರಾಂತೆಯಾದ ಹೆಂಗಸು' ಎಂದು ಉತ್ತರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಳು. ಬಾಗಿಲು ತೆರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಮಂದಿರದೊಳಗೆ ದೀಪವು

ಉರಿಯುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಅದರೆದುರಿಗೆ ಒರೆಕೂರಿಸಿದ ಕತ್ತಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ದೀರ್ಘಾಕಾರ ಮನುಷ್ಯನೊಬ್ಬನು ನಿಂತಿದ್ದನು.

ಏಮಲೆಯು ನೋಡಿದಳು. ಕುಮಾರ ಜಗತ್ತಿಂಹನಾಗಿದ್ದನು.

ಹದಿನಾರನೆಯ ಪರಿಚ್ಛೇದ

ಶೈಲೇಶ್ವರನ ಸಾಕಷ್ಟಿತ್ತು

ಏಮಲೆಯು ಮಂದಿರದೊಳಗೆ ಹೋಗಿ ದಣುವಾರಿಸಿಕೊಂಡು ಸತಭಾವದಿಂದ ಶೈಲೇಶ್ವರನಿಗೆ ಪುಣಾಮವನ್ನು ಮಾಡಿ, ಬಳಿಕ ರಾಜಕುಮಾರನಿಗೆ ಪುಣಾಮವನ್ನು ಮಾಡಿದಳು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮನೋಭಾವವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಲಾರದೆ ಇಬ್ಬರೂ ಮೌನವಾಗಿದ್ದರು. ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಚಿತ್ತ ಚಾಂಚಲ್ಯವುಂಟಾಗಿದ್ದಿತು. ಅಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಾತಿಗೆ ತೊಡಗುವ ಬಗೆ ಹೇಗೆ ?

ಈ ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಧಿ ಎಗ್ರಹಗಳನ್ನು ನಡೆಯಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಚತುರೆಯಾದ ಏಮಲೆಯು ಪಾಸ್ಯವದನೆಯಾಗಿ ರಾಜಕುಮಾರನನ್ನು ಕುರಿತು, 'ಯುವರಾಜನೆ! ಶೈಲೇಶ್ವರನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದೆನೆಗೆ ತಮ್ಮ ಸಂದರ್ಶನವಾಯಿತು. ರಾತ್ರಿ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲೊಬ್ಬಳೇ ಬರಲು ಭೀತಿಗೊಂಡಿದ್ದವಳಿಗೆ ನಿಮ್ಮ ಸಂದರ್ಶನದಿಂದ ಧೈರ್ಯವುಂಟಾಯಿತು' ಎಂದಳು.

ಯುವರಾಜ—ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿಲ್ಲರೂ ಸೌಖ್ಯವಷ್ಟೆ ?

ಯುವರಾಜನಿಗೆ ತಿಳೋತ್ತಮೆಯು ಮೇಲೆ ಅನುರಾಗವು ಹುಟ್ಟಿರುವುದೇ ? ಅಥವಾ ಇಲ್ಲವೇ ಎಂಬುದನ್ನು ಪ್ರಥಮತಃ ತಿಳಿದು ಬಳಿಕ ಬೇರೆ ಪ್ರಸ್ತಾಪವನ್ನೆತ್ತ ಬೇಕೆಂದುದ್ದೇಶಿಸಿ ಏಮಲೆಯು ಕುಮಾರನನ್ನು ಕುರಿತು, 'ಅಹುದು, ನಮಗೆ ಮಂಗಳವನ್ನೀಯಲೆಂದೆಳಸಿ ಶೈಲೇಶ್ವರನ ಪೂಜೆಗೆ ಸಲುವಾಗಿ ಬಂದವಳು ಇಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೆ, ಶೈಲೇಶ್ವರನು ನಿಮ್ಮ ಪೂಜೆಯಿಂದಲೇ ಪರಿತ್ಯಕ್ತನಾಗಿ ನಮ್ಮ ಪೂಜೆಯನ್ನಂಗೀಕರಿಸುವಂತೆ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲವಾದಕಾರಣ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೆ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಹೊರಟು ಕೋಗುವೆನು' ಎಂದಳು.

ಯುವರಾಜ—ಒಳ್ಳೆಯದು, ಹೋಗಬಹುದು, ಆದರೆ ನೀನೊಬ್ಬಳೇ ಹೋಗಕೂಡದು ; ನಾನು ನಿನ್ನ ಸಂಗಡ ಬಂದು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟುಬರುವೆನು.

ಏಮಲೆಯು, ರಾಜಕುಮಾರನು ಸಿರಂತರವಾಗಿ ಯುದ್ಧಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಸಂಸಕ್ತ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವನಾಗಿರಲಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದು, 'ಒಬ್ಬಳೇ ಹೋಗಕೂಡದೇಕೆ ?' ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು.

ಯುವರಾಜ—ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಅಪಾಯವುಂಟು.

ವಿಮಲೆ—ಹಾಗಿದ್ದರೆ, ನಾನು ಮಹಾರಾಜಾ ಮಾನಸಿಂಹನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗುವೆನು.

ಯುವರಾಜ—ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಲೇಕೆ?

ವಿಮಲೆ—ಆತನಲ್ಲೊಂದು ದೂರಿದಬೇಕಾಗಿದೆ; ಆತನು ನಿಯಮಿಸಿದ ಸೇನಾಪತಿಯಿಂದ ನಮ್ಮ ಮಾರ್ಗದ ಭಯ ಕಂಟಕಗಳು ನಿವಾರಣೆ ಮಾಡಲ್ಪಡಲಿಲ್ಲ; ಸೇನಾಪತಿಯು ಶತ್ರು ನಾಶ ಮಾಡಲಸಮರ್ಥನೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಯುವರಾಜನು ಸ್ವಲ್ಪ ನಕ್ಕು, 'ಅದಕ್ಕೆ ಸೇನಾಪತಿಯು ಉತ್ತರ ಹೇಳುವ ನೇನಂದರೆ:—ಶತ್ರುನಾಶಮಾಡುವುದು ಮಹಾದೇವನಿಗೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ; ಮಾನವ ನೇನನ್ನು ಮಾಡಬಲ್ಲನು! ಈಗ ನೋಡು, ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕೃತ ಮಹಾದೇವನು ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ತಪೋವನದಲ್ಲಿ ಶತ್ರುವಾಗಿ ಬಂದೆದುರಿಗೆ ನಿಂತ ಮನ್ಮಥನನ್ನು ಭಸ್ಮರಾಶಿಯಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದರೂ ಅದೇ ಮನ್ಮಥನು ಈಗೊಂದು ಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಆ ಮಹಾದೇವನಿದೇ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಅವನೆದುರಿಗೆ ಎಷ್ಟೊಂದು ದೌರಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ನಡೆಯಿಸಿದ್ದಾನೆ! ಶತ್ರುನಾಶವಾದೀತು ಹೇಗೆ?

ವಿಮಲೆ—(ಸ್ವಲ್ಪ ನಕ್ಕು) ಅಷ್ಟೊಂದು ದೌರಾತ್ಮ್ಯವನ್ನಾರಮೇಲೆ ನಡೆಯಿಸಿದನು?

ಯುವರಾಜ—ಸೇನಾಪತಿಯಮೇಲೆ ನಡೆಯಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ವಿಮಲೆ—ಮಹಾರಾಜನು ಅಸಂಭವವಾದಾ ನುಡಿಯನ್ನು ನಂಬುವನೆ?

ಯುವರಾಜ—ನನಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯುಂಟು.

ವಿಮಲೆ—ಆ ಸಾಕ್ಷಿ ಯಾರು?

ಯುವರಾಜ—ಸುಚರಿತ್ರೆಯುಳ್ಳ.....

ವಿಮಲೆ—(ಮಾತನ್ನು ಘೃಣಿಸಗೊಡಿಸದೆ) ದಾಸಿಯಾದ ನಾನು ಕೇವಲ ಕುಚರಿತ್ರಳು—ನನ್ನನ್ನು ವಿಮಲೆಯೆಂದು ಸಂಬೋಧಿಸಬೇಕು.

ಯುವರಾಜ—ಆ ವಿಮಲೆಯೇ ಸಾಕ್ಷಿ.

ವಿಮಲೆ—ವಿಮಲೆಯು ಅಂತಹ ಸಾಕ್ಷ್ಯವನ್ನು ಕೊಡಲಾರಳು.

ಯುವರಾಜ—ಹಾಗೇವೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ; ಈಗ್ಗೆ ಹದಿನೈದು ದಿನಗಳಲ್ಲ ಮಾಡಿದ ವಾಗ್ದಾನವನ್ನು ಮರೆತಿರುವವಳು ನಿಜವಾದ ಸಾಕ್ಷ್ಯವನ್ನೆಂದಿಗೂ ಕೊಡಲಾರಳು.

ವಿಮಲೆ—ಮಹಾಶಯರೆ! ನಾನಾವ ವಾಗ್ದಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದೆನು? ಅಪ್ಪಣೆಯಾಗಲಿ.

ಯುವರಾಜ—ನಿನ್ನ ಸಖಿಯ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಹೇಳುವುದಾಗಿ.

ವಿಮಲೆ—(ವ್ಯಂಗ್ಯೋಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಗಂಭೀರಭಾವದಿಂದ) ಯುವರಾಜ! ಪರಿಚಯವನ್ನು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಸಂಕೋಚವಾಗುತ್ತದೆ; ಪರಿಚಯವನ್ನು ತಿಳಿದು ನೀವು ಅಸುಖಿಯರಾದರೆ?

ಯುವರಾಜ—(ಸ್ವಲ್ಪ ಯೋಚಿಸಿ ವ್ಯಂಗ್ಯೋಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು) ಏನುಲೆ! ನಿಜವಾದ ಸರಿಚಯದಿಂದ ಅಸುಖಿಯಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವುಂಟೆ?

ಏನುಲೆ—ಕಾರಣವುಂಟು.

ರಾಜಕುಮಾರನು ವುನಃ ಚಿಂತಾಮಗ್ನನಾಗಿ, ಕ್ಷಣೈಕಪರದಲ್ಲಿ, 'ಹೇಗಾದರೂ ಆಗಲಿ' ನನ್ನಿಷ್ಟವನ್ನು ಪೂರ್ತಿಗೊಳಿಸು; ನಾನೀಗನುಭವಿಸುವ ಯಾತನೆಗಿಂತ ಮತ್ತಾವದೂ ಹೆಚ್ಚು ಅಸುಖವನ್ನುಂಟುಮಾಡಲಾರದು; ನೀನು ಹೇಳುವದು ನಿಜವಾದರೂ ಅದೆನಗೆ ಸುಖಕರವಾಗಿರುವುದು; 'ಏನುಲೆ! ಈ ಮಾಸಾರ್ಥಮಧ್ಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕುದುರೆಯ ಬೆನ್ನನ್ನು ಹೊರತು ಹಾಸಿಗೆಯನ್ನು ಕಂಡವನಲ್ಲ; ಅತ್ಯಂತ ವ್ಯಾಕುಲಚಿತ್ತನಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನು ಸಾರಿಬಂದೆನು' ಎಂದನು.

ಏನುಲೆಯು ಯುವರಾಜನಾ ಮಾತನ್ನು ಹೊರಡಿಸಬೇಕೆಂದು ಅಷ್ಟೊಂದು ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟಳು; ಮತ್ತೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚು ತಿಳಿಯಲು ಹೇಳತೊಡಗಿದಳು:— 'ಯುವರಾಜ! ನೀವು ರಾಜನೀತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಚಕ್ಷಣರು; ವಿವೇಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ನೋಡಿರಿ; ನಿಮಗೆ ದುಷ್ಪ್ರಾಪ್ಯ ರಮಣಿಯಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸನ್ನಿಡುವುದುಚಿತವೆ? ನಿಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಕ್ಷೇಮಾರ್ಥವಾಗಿ ಹೇಳುವೆನೇನೆಂದರೆ:—ನನ್ನ ಸಖಿಯನ್ನು ಮರೆತು ಬಿಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಮಾಡಿರಿ; ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟರೆ, ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮವು ಹುಟ್ಟಿ ಕೃತಕಾರ್ಯವಾಗುವಿರಿ' ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಯುವರಾಜನ ಅಧರದಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸಿನ ತಾಪದ್ಯೋತಕವಾದ ಹಾಸ್ಯವು ಪುಕಟಿತವಾಗಿ, ಅವನು ಏನುಲೆಯನ್ನು ಕುರಿತು, 'ಆರನ್ನು ಮರೆಯಲಿ? ನಿನ್ನ ಸಖಿಯ ಸಕೃದ್ಧರ್ಶನ ದಿಂದವಳ ರೂಪವು ನನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಶಾಶ್ವತವಾಗಿರುವಂತೆ ಅಂಕಿತವಾಗಿದೆ; ಈ ಹೃದಯವು ದಗ್ಧವಾಗುವವರೆಗೂ ಅದು ಅಳಿಸಿಹೋಗದು; ಜನರು ನನ್ನನ್ನು ಪಾಷಾಣಹೃದಯನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ; ಅಂತಹ ಪಾಷಾಣಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಅಂಕಿತವಾದ ಮೂರ್ತಿಯು ಪಾಷಾಣವು ನಷ್ಟವಾಗದೆ ಹೇಗೆ ನಷ್ಟವಾಗಬಲ್ಲದು? ಏನುಲೆ! ನಾನು ನಿನ್ನ ಸಖಿಯನ್ನು ನೋಡಿದಾರಭ್ಯ ಯುದ್ಧಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ವ್ಯಾಪೃತನಾಗಿದ್ದೆನು. ಅಂತಹ ರಣಕ್ಷೇತ್ರವೇನು, ತಿಬಿರವೇನು, ಶಯ್ಯೆಯೇನು, ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದು ಕ್ಷಣವಾದರೂ ಆ ರೂಪನ್ನು ಮರೆಯಲಾರದೆ ಹೋದೆನು? ವಿಶೇಷ ಹೇಳಲೇಕೆ? ಒಮ್ಮೆ ಪಠಾನನೊಬ್ಬನು ನನ್ನ ಶಿರಚ್ಛೇದವನ್ನು ಮಾಡಲು ಖಡ್ಗವನ್ನೆತ್ತಿದಾಗ ಸಖಿಯನ್ನು ನೋಡದೆ ಹೋಗುವೆನೆಂದೂ, ಪ್ರಥಮ ದರ್ಶನವೇ ಕಡೆಯ ದರ್ಶನವಾಯಿತೆಂದೂ ಭಾವೋದಯವಾಯಿತು; ಮತ್ತಾವದೂ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹೊಳೆಯಲಿಲ್ಲ. ಏನುಲೆ! ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದರೆ ನಿನ್ನ ಸಖಿಯನ್ನು ನೋಡುವೆನು?' ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಪ್ರೇಮಪೂರ್ಣವಾದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದನು.

ವಿಮಲೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ತಿಳಿಯಬೇಕಾದ ಅವಶ್ಯಕವಿರಲಿಲ್ಲ; ಏನನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕೆಂದಿದ್ದಳೋ ಅದನ್ನು ಆಸಾದತಃ ತಿಳಿದಂತಾಯಿತು. ಬಳಿಕ ಅವಳು, 'ಸುಂದರಿಯಾದ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ಏೀರೇಂದ್ರಸಿಂಹನ ಕನ್ಯೆ!' ಎಂದುಸುರಿದಳು.

ಅದನ್ನು ಕೇಳಿದಕೂಡಲೆ ಜಗತ್ತಿಂಹನು ಕಾಲಸರ್ಪದಂತನವಾದಂತೆ ನಿನ್ನಬ್ಬ ಭಾವದಿಂದ ಕೈಲಿದ್ದ ಖಡ್ಗವನ್ನೂರಿಟ್ಟು ಅದರನುಲೂರಿಕೊಂಡು ಅಧೋಮುಖನಾಗಿ ನಿಂತನು. ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ಹಾಗೆ ನಿಂತಿದ್ದು ಬಳಿಕ ನಿಟ್ಟುಸಿರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, 'ನಿನ್ನ ಮಾತು ನಿಜವಾಯಿತು; ತಿಲೋತ್ತಮೆಯೆನಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತಕಲ್ಲ; ನಾನು ಯುದ್ಧಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಹೊರಟುಹೋಗುವೆನು; ಶತ್ರುವಿನ ರಕ್ತದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಸುಖಾಭಿಲಾಷೆಯನ್ನು ವಿಸರ್ಜನೆಮಾಡುವೆನು' ಎಂದನು.

ವಿಮಲೆಯು ರಾಜಕುಮಾರನ ಕಾತರೋಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ, 'ಯುವರಾಜನೆ! ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಅಂತರಿಕವಾದ ಸ್ನೇಹಾಸುರಾಗಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕ ಪುರಸ್ಕಾರವುಂಟೆಂಬುದು ನಿಜವಾಗಿದ್ದರೆ, ನೀವು ತಿಲೋತ್ತಮೆಯನ್ನು ಹೊಂದುವುದಕ್ಕೆ ಸರ್ವಾಂಶದಲ್ಲಿಯೂ ತಕ್ಕವರು; ನೀವು ಒಮ್ಮೆಗೆ ನಿರಾಶರಾಗಲೇಕೆ? ವಿಧಿಯು ಇಂದು ಪ್ರತಿಕೂಲನಾದರೂ ನಾಳೆ ಸದಯನಾಗಬಹುದು' ಎಂದಳು.

ಆಶೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಮಧುರಭಾಷಿಣೀ; ಎಂತಹ ವಿಪತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ವಿಸದ್ಗ್ರಸ್ತನಿಗೆ ಧೈರ್ಯವುಂಟಾಗುವಂತೆ ಮೃದುವಾಗಿ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಿರುವುದೇನೆಂದರೆ:—'ಪ್ರಳಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮುಸುಕಿ ಬರುವ ಮೇಘಪಚ್ಚಿಯೂ ಚಿರಸ್ಮಾಯಿಯಾದುದಲ್ಲವಾದಕಾರಣ ದುಃಖಿತನಾಗಬೇಡ; ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳು' ಎಂದು.

ಜಗತ್ತಿಂಹನಾ ಆಶೆಯ ಹೇಳಿಕೆಗೆ ಕಿವಿಕೊಟ್ಟನು. ಆಶೆಯು ಹೇಳಿತೇನೆಂದರೆ:—'ಈಶ್ವರೇಚ್ಛೆಯನ್ನಾರು ತಿಳಿಯುವರು? ವಿಧಾತನು ಲಲಾಟದಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಲಿಪಿಯನ್ನಾರೋದಬಲ್ಲರು? ಈ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಅಸಾಧ್ಯವಾದುದಾವುದು? ಎಷ್ಟೊಂದಸಾಧ್ಯವಾದುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ?' ಎಂದು.

ಜಗತ್ತಿಂಹನಾ ಆಶೆಯ ಉಪದೇಶಕ್ಕೆ ಕಿವಿಕೊಟ್ಟು, ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು ಮೌನವಾಗಿದ್ದು, ತರುವಾಯ ವಿಮಲೆಯನ್ನು ಕುರಿತು, 'ಇಂದೆನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಅಸ್ಥಿರವಾಗಿದೆ; ಅತಃ, ಕರ್ತವ್ಯಾಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಲಾರನು; ಅದೃಷ್ಟದಲ್ಲಿರುವುದು ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿ ಘಟಿಸುವುದು; ಅದನನ್ಯಥಾ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾರಿಂದ ಸಾಧ್ಯ! ಪ್ರಕೃತ, ನನ್ನ ಸ್ವಾಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಹೇಳಬಲ್ಲೆನು' ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಶೈಲೇಶ್ವರನೆದುರಿಗೆ ತಿರುಗಿಕೊಂಡು, 'ಸರ್ವಜೈತನ್ಯ ಸ್ವರೂಪನಾದೀ ಶೈಲೇಶ್ವರನ ಸಮುಖದಲ್ಲಿ ಸತ್ಯವನ್ನು ನುಡಿಯುವೆನು—ನಾನು ತಿಲೋತ್ತಮೆಯ ಪಾಣಿಗ್ರಹಣವನ್ನು ಮಾಡುವವನೇ ಹೊರತು ಮತ್ತಾರನ್ನೂ ಕಣ್ಣಿತ್ತಿ ನೋಡೆನು. ವಿಮಲೆ! ನಾನು ನಿನ್ನೆದುರಿಗೆ ಹೇಳಿರುವುದನ್ನೆಲ್ಲಾ ನಿನ್ನ ಸಖಿಗೆ ತಿಳಿಸಬೇಕೆಂದು

ವಿನಯದಿಂದ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ; ಹಾಗೂ ಮತ್ತೊಂದಾವರ್ತಿ ಮಾತ್ರ ಅವಳ ಸಂದರ್ಶನವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಕುತೂಹಲವುಳ್ಳವನಾಗಿದ್ದೇನೆಂದೂ ದಯ ವಿಟ್ಟು ಹೇಳು, ಪುನಃ ನಿನಗೆ ತೊಂದರೆಯನ್ನು ಕೊಡೆನು' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ವಿಮಲೆಯ ಮುಖವು ಹರ್ಷೋತ್ಸುಲ್ಲವಾಯಿತು. ಆಗವಳು, 'ಯುವ ರಾಜ! ನಿಮ್ಮ ಅಪ್ಪಣೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಹೇಳುವೆನು; ಆದರೆ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರವು ನಿನಗೆ ತಿಳಿಯುವ ಬಗೆ ಹೇಗೆ' ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು.

ಯುವರಾಜನು, 'ನಿನಗೆ ಪುನಃ ಪುನಃ ತೊಂದರೆಯನ್ನು ಕೊಡಲಾರೆನು, ಆದರೆ ನೀನೀ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ಮತ್ತೊಂದಾವರ್ತಿ ನೋಡುವಿಯಾದರೆ, ನಾನು ನಿನಗೆ ಕೃತಜ್ಞನಾಗಿರುವೆನು; ಕಾಲಾನುಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜಗತ್ತಿನಿಂದ ನಿನಗೆ ಪ್ರತ್ಯುಪಕಾರವಾಗದಿರದು' ಎಂದನು.

ವಿಮಲೆಯು, 'ಯುವರಾಜ! ನಾನು ತಮ್ಮ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರಿಸಿ, ಆದರೆ ರಾತ್ರಿ ಒಬ್ಬಳೇ ಬರಲು ಬಹಳ ಭಯವಾಗುವುದು; ಮೊದಲು ಬರುವುದಾಗಿ ಮಾತುಕೊಟ್ಟು, ಅದಕ್ಕೆ ತಪ್ಪತಕ್ಕುದಲ್ಲವೆಂದು ಬಂದೆನು; ಪ್ರಕೃತ ಈ ಪ್ರದೇಶವು ಶತ್ರುಪೀಡಿತವಾಗಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಪುನಃ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರಲು ಭೀತಿಗೊಂಡಿದ್ದೇನೆ' ಎಂದಳು.

ರಾಜಪುತ್ರನು ಸ್ವಲ್ಪ ಯೋಚಿಸಿ, ಬಳಿಕ, 'ನಿನ್ನಾಕ್ಷೇಪಣೆಯಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಿನ್ನ ಸಂಗಡ ನಾನೇ ಮಂದಾರಣದುರ್ಗಕ್ಕೆ ಬಂದು ಆಲೊಂದು ಸಂಕೇತಸ್ಥಾನ ದಲ್ಲಿ ಕಾದಿರುವೆನು. ನೀನು ಹೋಗಿ ಅವಳು ಹೇಳುವುದನ್ನು ತಿಳಿದು ಬಂದೆನಗೆ ಹೇಳು' ಎಂದನು.

ವಿಮಲೆಯು ಹೃಷ್ಟಚಿತ್ತಳಾಗಿ, 'ಹಾಗಾದರೆ, ಬರೋಣಾಗಲಿ' ಎಂದಳು.

ಇಬ್ಬರೂ ಹೊರಡಬೇಕೆಂದಿದ್ದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ, ದೇವಾಲಯದ ಹೊರಗಡೆ ಜಾಗರೂಕತೆಯಿಂದಾರೋ ನಡೆದಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಶಬ್ದವು ಕೇಳಿಸಿತು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ, ಯುವರಾಜನು ವಿಮಲೆಯನ್ನು ಕುರಿತು, 'ನಿನ್ನ ಸಂಗಡಾರಾದರೂ ಬಂದಿದ್ದರೆ?' ಎಂದು ವಿಚಾರಿಸಿದನು. ವಿಮಲೆಯು 'ಬಂದವರಾರೂ ಇಲ್ಲ'ವೆಂದು ಹೇಳಿದಳು.

'ಮತ್ತಾರು ಶಬ್ದವನ್ನು ಮಾಡಿರಬಹುದು? ನಾವು ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದು ದನ್ನಾರೋ ಹೊಂಚಿ ಕೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಂತಿದೆ' ಎಂದೆಂದು ಯುವರಾಜನು ಹೊರಗೆ ಬಂದು ದೇವಸ್ಥಾನದ ಸುತ್ತಲೂ ಹೋಗಿ ನೋಡಿದನು. ಆರೂ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ.

ಹದಿನೇಳನೆಯ ಪರಿಚ್ಛೇದ

ನೀರಪಂಚಮಿ

೧ ನಂತರ ಏಮಲೆಯೂ ಜಗತ್ತಿಂಹನೂ ಶೈಲೇಶ್ವರನಿಗೆ ಪುಣಾಮವನ್ನು ಮಾಡಿ ಸಶಂಕಚಿತ್ತರಾಗಿ ಮಂದಾರಣದುರ್ಗಾರ್ಥಮುಖವಾಗಿ ಹೊರಟರು. ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ಮಾತನಾಡದೆ ಹಾದಿ ನಡೆದು, ಬಳಿಕ ರಾಜಕುಮಾರನು, 'ಏಮಲೆ! ನನಗೊಂದು ಕೌತೂಹಲವು ಹುಟ್ಟಿದೆ; ನೀನದನ್ನು ತಿಳಿದರೆ ಏನೆಂದು ಹೇಳುವಿಯೋ, ಕಾಣೆ' ಎಂದನು.

ಏಮಲೆ—ಏನು?

ಜಗತ್ತಿಂಹ—ನೀನೆಂದೂ ಪರಿಚಾರಿಕೆಯಲ್ಲವೆಂದೆನಗೊಂದು ಸಂಬಿಕೆಯು ಹುಟ್ಟಿದೆ.

ಏಮಲೆ—(ಸ್ವಲ್ಪ ನಕ್ಕು) ಆ ನಂಬುಗೆಗೆ ಕಾರಣವೇನು?

ಜಗತ್ತಿಂಹ—ವೀರೇಂದ್ರಸಿಂಹನ ಮಗಳು ಅಂಬರಪತಿಯಾದ ಮಾನಸಿಂಹನಿಗೆ ಪುತ್ರವಧೂಃ ಆಗಕೂಡದೆಂಬುದಕ್ಕೊಂದು ವಿಶೇಷಕಾರಣವುಂಟು. ಅದು ಅತ್ಯಂತೇಕಾಂತವಾದ ವೃತ್ತಾಂತವಾಗಿದೆ; ನೀನು ಕೇವಲ ಪರಿಚಾರಿಕೆಯಾಗಿದ್ದಿದ್ದರೆ, ಏಕಾಂತವಾದಾ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಹೇಗೆ ತಿಳಿಯುತ್ತಿದ್ದೆ?

ಏಮಲೆಯು ಬಿಸುಸುಯ್ದು ಕಾತರಸ್ವರದಿಂದ, 'ನೀವು ಯಥಾರ್ಥವನ್ನೂ ಹಿ ಸಿದಿರಿ; ನಾನು ಅದೃಷ್ಟದೋಷದಿಂದ ಪರಿಚಾರಿಕೆಯಂತಿರಬೇಕಾಗಿದೆ; ಅದೃಷ್ಟವನ್ನೇಕೆ ನಂದಿಸಲಿ? ನನ್ನ ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಮಂದಭಾಗ್ಯವು ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಬರೆದಿರಲಾರದು' ಎಂದಳು.

ಜಗತ್ತಿಂಹನಾ ಪ್ರಸ್ತಾಪದಿಂದ ಏಮಲೆಯ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಪರಿತಾಪವುಂಟಾಯಿತೆಂದು ತಿಳಿದವನಾಗಿ, ಮತ್ತೂ ಮಾತನ್ನೆತ್ತಲಿಲ್ಲ. ಏಮಲೆಯು ತಾನಾಗಿಯೇ, 'ಯುವರಾಜ! ನಿಮ್ಮೊಂದಿಗೆ ವೃತ್ತಾಂತವನಲ್ಲಾ ಹೇಳುವೆನು; ಆದರೆ ಈಗ ಬೇಡ'ವೆಂದು ಹೇಳಿ, ಹಿಂದಿರುಗಿ ನೋಡಿ, 'ಅದೇನೋ ಶಬ್ದವಾಯಿತು; ಹಿಂದೆ ನಮ್ಮನ್ನಾರೋ ಚಿನ್ನಟ್ಟಿ ಬರುವಂತಿದೆ' ಎಂದಳು.

ಇಬ್ಬರಾರೋ ಮನುಷ್ಯರು ನಡೆದುಬರುವ ಶಬ್ದವು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕೇಳಿಬಂತಲ್ಲದೆ, ಅವರವರು ಮಾತನಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಹಾಗೂ ಕೇಳಿಸಿತು. ಅಷ್ಟೊಂದು ಹೊತ್ತಿಗಾಗಲೇ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟೊಂದು ಮೈಲಿಯ ದೂರ ಹಾದಿಯು ಸಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಜಗತ್ತಿಂಹನಿಗೂ ಅನುಮಾನ ತೋರಿ, ಹೋಗಿ ನೋಡಿಬರುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ನೋಡಿದನು. ಮನುಷ್ಯರಾರೂ ಇದ್ದಹಾಗೆ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬಂದು ಏಮಲೆಯನ್ನು ಕುರಿತು, 'ನನಗೂ ಅನುಮಾನ

* ಪುತ್ರವಧೂಃ=ಸೂಸ.

ವಾಗಿದೆ, ನಮ್ಮ ಹಿಂದಾರೋ ರಂಧ್ರಾನ್ವೇಷಣತತ್ಪರರಾಗಿ ಬರುವಂತಿದೆ, ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ, ಮೆಲ್ಲನೆ ಮಾತನಾಡು' ಎಂದನು.

ಇಬ್ಬರೂ ಮೆಲ್ಲನೆ ಮಾತನಾಡತೊಡಗಿದರು. ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತಿಗೆ ಮಂದಾರಣ ದುರ್ಗವು ಸಮಾಪಿಸಿತು. ಕ್ರಮವಾಗಿ ಇಬ್ಬರೂ ಕೋಟೆಬಾಗಿಲ ಬಳಿ ಬಂದರು. ರಾಜಕುಮಾರನು ವಿಮಲೆಯನ್ನು ಕುರಿತು, 'ರಾತ್ರಿ ಬಾಗಿಲಹಾಕಿರುವ ಕೋಟೆ ಯೊಳಗೆ ಹೇಗೆ ಹೋಗಬಲ್ಲೆ?' ಎಂದು ಕೇಳಿದನು. ಅದಕ್ಕವಳು, 'ಚಿಂತಿಸಬೇಡಿ, ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಡುವಾಗಲೇ ಅದಕ್ಕೊಂದುಪಾಯವನ್ನು ಹೂಡಿ ಬಂದೆನು' ಎಂದಳು. ರಾಜಕುಮಾರನು ನಕ್ಕು, 'ಹಾಗಾದರೆ, ಬೇರೆ ರಹಸ್ಯವಾದ ಮಾರ್ಗವಿದಿಯೆ?' ಎಂದು ಕೇಳಿದನು. ವಿಮಲೆಯೂ ನಕ್ಕು, 'ಕಳ್ಳನಿರುವೆಡೆ ರಂಧ್ರವಿರುವುದು' ಎಂದಳು. ಕ್ಷಣಕಾಲದ ಬಳಿಕ ರಾಜಕುಮಾರನು, 'ವಿಮಲೆ! ನಾನಿನ್ನು ಮುಂದುವರಿದು ಬರುವುದು ಸರಿಯಾಗಿಲ್ಲ; ನಾನೀ ಅರಮನೆಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿರುವ ಮಾವಿನ ತೋಪಿನಲ್ಲಿರುವೆನು, ನನ್ನವಳಾಗಿ ನನಗೋಸ್ಕರ ನಿನ್ನ ಸಖಿಯಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಕುಪಟವಾದೆನ್ನ ವಿನತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸು, ನಾನವಳನ್ನು ನೋಡಿ ಪಕ್ಷವಾಗಿದಿಯೋ, ಮಾಸವಾಗಿದಿಯೋ, ವತ್ಸರವೇ ಆಗಿಹೋಯಿತೋ, — ಮತ್ತೊಂದು ತಡವೆ ಅವಳನ್ನು ನೋಡಿ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಸಾರ್ಥಕಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವೆನೆಂದು ಹೇಳು' ಎಂದನು.

ವಿಮಲೆಯು, 'ಮಾವಿನ ತೋವು ವಿಜನವಾದುದಲ್ಲವಾಗಿ ನನ್ನೊಂದಿಗೆ ದಯಮಾಡಿ' ಎಂದಳು.

ಜಗತ್ತಿಂಹ—ಎಷ್ಟು ದೂರ?

ವಿಮಲೆ—ಅರಮನೆಯೊಳಗೆ ಬನ್ನಿ.

ಜಗತ್ತಿಂಹ—(ಸ್ವಲ್ಪ ಆಲೋಚಿಸಿ) ವಿಮಲೆ! ನಾನೊಳಗೆ ಬರಕೂಡದು. ದುರ್ಗೇಶನ ಅನುಮತಿಯಿಲ್ಲದೆ ನಾನೆಂದೂ ಅರಮನೆಯೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸೆನು.

ವಿಮಲೆ—ಭಯಪಡುವಿರಾ, ಏನು?

ರಾಜಕುಮಾರನು ಗರ್ವಿತಭಾವದಿಂದ, 'ರಾಜಪುತ್ರರಾವಸ್ಥೆಗಳಕ್ಕೆ ಹೋಗ ಬೇಕಾದರೂ ಅಂಚುವವರಲ್ಲ; ಆದರೆ, ವಿವೇಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ನೋಡು, ಅಂಬರ ಪತಿಯು ಔರಸನಾಗಿ ದುರ್ಗೇಶನ ಅನುಮತಿಯಿಲ್ಲದೆ, ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿಸದೆ ಕಳ್ಳನ ಹಾಗವನ ಅರಮನೆಯೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸುವುದೆನಗುಚಿತವೆ?' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ವಿಮಲೆ—ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡುಹೋಗುವವಳು ನಾನಾಗಿದ್ದೇನೆ.

ಜಗತ್ತಿಂಹ—ಆದರೆ ನೋಡು, ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಪರಿಚಾರಿಕೆಯೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದೇನೆ; ಕೋಪಗೊಳ್ಳಬೇಡ; ಹಾಗೆನ್ನನ್ನು ಅರಮನೆಯೊಳಗೆ ಕರಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ನಿನಗಾವ ಅಧಿಕಾರ? ಇದ್ದರೆ, ಹೇಳು.

ವಿಮಲೆ—ನನಗಿರುವ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ತಿಳಿದ ಹೊರತು ಒಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸುವುದಿಲ್ಲವೆ?

ಉತ್ತರ—ಎಂದಿಗೂ ಆಗಲಾರದು.

ವಿಮಲೆಯು ರಾಜಕುಮಾರನ ಕಿವಿಯಲ್ಲೇನೋ ಒಂದೇ ಕಾಂತವನ್ನು ಸುರಿದಳು.

ಜಗತ್ತಿಂಹ—ಹಾಗಾದರೆ, ದಯೆಮಾಡಿರಿ, ಬರುವೆನು.

ವಿಮಲೆ—ನಾನು ದಾಸಿಯು, ದಾಸಿಗಿಷ್ಟು ಪಚಾರವಾಗಿ ಹೇಳಕೂಡದು; 'ನಡೆ, ಹೋಗು'—ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಬೇಕು.

ಜಗತ್ತಿಂಹ—ಹಾಗೇ ಆಗಲಿ.

ಆಗವರಿಬ್ಬರೂ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ನೂರ್ಗವು ಅರಮನೆಯ ಮುಂಬಾಗಲಿಗೆ ಹೋಗತಕ್ಕದ್ದಾಗಿದ್ದಿತು. ಅರಮನೆಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲೊಂದು ಮಾವಿನ ತೋಪು. ಅರಮನೆಯ ಮಹಾದ್ವಾರದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ನೋಡಿದರದು ಕಾಣುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅರಮನೆಯ ಹಿಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಆವೋದರನದಿಯು ಹರಿಯುತ್ತಿದ್ದೆಡೆ ಹೋಗಬೇಕಾದರೆ ಆ ಮಾವಿನ ತೋಪಿನಲ್ಲಿ ಹೊಕ್ಕು ಹೋಗಬೇಕು. ವಿಮಲೆಯು ದೊಡ್ಡ ನೂರ್ಗವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ರಾಜಪುತ್ರನನ್ನಾ ಮಾವಿನ ತೋಪಿಗೆ ಕೊಂಡೊಯ್ದಳು.

ತೋಪಿನೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಮಾಡುತ್ತಲೇ ಜನರಾರೋ ನಡೆದುಬರುವ ಹಾಗೆ ತರಗೆಲೆಗಳ ಮುರುಮುರು ಶಬ್ದವು ಕೇಳಿತು.

ವಿಮಲೆಯು, 'ವುನಃ ಶಬ್ದವಾಗುತ್ತದೆ' ಎಂದಳು.

ಜಗತ್ತಿಂಹನು, 'ಸ್ವಲ್ಪ ನಿಲ್ಲು, ಹೋಗಿ ನೋಡಿಬರುವೆನು' ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಕತ್ತಿಯನ್ನೊರೆಯದೆಳೆದು ಶಬ್ದವು ಕೇಳಿಬಂದೆಡೆ ಹೋಗಿ ನೋಡಲಾಗಿ ಅವದೂ ಕಂಡುಬರಲಿಲ್ಲ. ತೋಪಿನಲ್ಲಿ ಗಿಡಗಳೂ, ಅರಣ್ಯ ಲತಾದಿಗಳೂ ದಟ್ಟವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಕತ್ತಲೆಯಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ರಾಜಕುಮಾರನು ನಿಂತಲ್ಲಿಂದ ದೂರ ನೋಡಲಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಕಾಡುಮೃಗಗಳ ಸಂಚಾರದಿಂದಂಟಾದ ಶಬ್ದವಿರಬಹುದೆಂಬ ಅನುಮಾನವಾಯಿತು. ಅವದಾದರೂ ಆಗಲಿ, ಅನುಮಾನ ಪರಿಚ್ಛೇದಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ರಾಜಕುಮಾರನೊಂದು ಮರದಮೇಲೇರಿ ಸುತ್ತಲೂ ನೋಡಿದನು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ನೋಡಲಾಗಿ ಬೆಳದಿಂಗಳಲ್ಲಾರದೋ ಇಬ್ಬರ ರುಮ್ತಾಲು ಮಾತ್ರ ಕಂಡಿತು. ಮರಗಳ ನೆರಳಿನಿಂದವರಾರೆಂಬುದು ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ.

ರಾಜಕುಮಾರನು ದೃಷ್ಟಿಸಿ ನೋಡಿ, ಮನುಷ್ಯರಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚೈಸಿ ಅವರು ನಿಂತಿದ್ದ ಸ್ಥಳದ ಕುರುಹನ್ನು ತೋರುವ ಮರವನ್ನು ಗುರುತಿಸಿಕೊಂಡು, ಕೆಳಗಿಳಿದು ವಿಮಲೆಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ತಾನು ತಿಳಿದ ಸಂಗತಿಯನ್ನವಳಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ, 'ಈಗಿರಡು ಭಲ್ಲೆಯಗಳಿದ್ದರೆ' ಎಂದು ಹೇಳುವುದರೊಳಗಾಗಿ, ವಿಮಲೆಯು, 'ಭಲ್ಲೆಯಗಳಿಂದೇನನ್ನು ಮಾಡಬಲ್ಲರಿ?' ಎಂದಳು.

ಬಗ್ಗಿಂಹ—ಅವರಾರೊಂದು ಗೊತ್ತುಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆನು; ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಶುಭಸೂಚಕವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ; ದುರಾತ್ಮರಾದ ಪಠಾನ ರಾರೋ ದುರಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದ ನಮ್ಮ ಹಿಂದೆ ಎಡಬಿಡದೆ ಬಂದಿರುವಂತಿದೆ.

ಆದನ್ನು ಕೇಳಿ ವಿಮಲೆಗೆ ಶೈಲೇಶ್ವರನ ಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾಗ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಮರಣಯಾತನೆಯಿಂದ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಕುದುರೆಯೂ, ಮಾರ್ಗದ ಪಾರ್ಶ್ವ ದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ರುಮ್ನಾಲೂ, ಕುದುರೆಗಳ ಹಜ್ಜೆಕುರುಹು ಮುಂತಾದುವೂ ನೆನಪಿಗೆ ಬಂದು, 'ನೀವಿಲ್ಲಿರಿ, ನಿಮಿಷದೊಳಗೆ ಭಲ್ಲೆಯಗಳನ್ನು ತರುವೆನು' ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಜಾಗ್ರತೆಯಾಗಿ ಅರಮನೆಯ ತಳಹದಿಯ ಬಳಿ ಹೋದಳು. ಅಂದು ಸಾಯಂಕಾಲ ವಿಮಲೆಯು ಅಲಂಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಮಹಡಿಯಮೇಲಣ ಚಿಕ್ಕಮನೆಗೆ ಸಮನಾಗಿ ತಳಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮಾವಿನತೋಪಿಗೆದುರಾಗೊಂದು ಗವಾಕ್ಕುವಿದ್ದಿತು. ವಿಮಲೆಯು ಆ ಗವಾಕ್ಕದ ಮೇಲೆ ಹತ್ತಿದಳು. ಗವಾಕ್ಕದ ಬಾಗಲಿಗೊಂದು ಬೀಗವು ಹಾಕಿದ್ದಿತು. ವಿಮಲೆಯು ತನ್ನ ಸೆರಗಿನಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಬೀಗದ ಕೈಯನ್ನಾ ಬೀಗಕ್ಕೆ ಹಾಕಿ ತಿರುಗಿಸಿ, ಗವಾಕ್ಕದೊಂದು ಕಬ್ಬಿಣದ ಕಂಬಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ದಬ್ಬಿದಳು. ತಿಲ್ಲಕಾಶಲದಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಾ ಕಿಟಿಕಿಯ ಬಾಗಿಲು ಚೌಕಟ್ಟಿನ ಸಹಿತ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ತೆರೆಯಲ್ಪಟ್ಟು, ಚಿಕ್ಕಮನೆಯ ಗೋಡೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಕ್ಕನುಕೂಲನಾದ ದೊಡ್ಡದೊಂದು ರಂಧ್ರವುಂಟಾಯಿತು. ವಿಮಲೆಯು ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ ಒಳಗಿನಿಂದ ಚೌಕಟ್ಟನ್ನು ಹಿಡಿದಳೆಯಲು ಕಿಟಿಕಿಯು ಪೂರ್ವದಂತೆ ಮುಚ್ಚಲ್ಪಟ್ಟು, ಬೀಗದಕೈಹಾಕಿ ತಿರುಗಿಸಲು ಬಾಗಿಲು ಹೊರಗಿನಿಂದ ತೆಗೆಯಲು ಬಾರದಹಾಗೆ ಭದ್ರವಾಗಿ ಕೂತಿತು.

ವಿಮಲೆಯು ಜಾಗ್ರತೆಯಾಗಿ ಶಸ್ತ್ರಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗಿ, ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಪಹರೇದವನನ್ನು ಕುರಿತು, 'ನಾನು ಕೇಳುವುದನ್ನಾಗಿಗೂ ಹೇಳಬೇಡ'ವೆಂದು ಹೇಳಿ, 'ನನಗೆರಡು ಭಲ್ಲೆಯಗಳನ್ನು ಕೊಡು, ಪುನಃ ತಂದುಕೊಡುವೆನು' ಎಂದಳು.

ಪಹರೇದವನು ಚಮತ್ಕೃತನಾಗಿ, 'ತಾಯೆ! ಭಲ್ಲೆಯಗಳನ್ನು ಕೊಂಡೊಯ್ದು ಮಾಡುವುದೇನು?' ಎಂದು ಕೇಳಿದನು. ಪ್ರತ್ಯುತ್ಪನ್ನಮತಿಯಾದಃ ವಿಮಲೆಯು, 'ಇಂದು ವೀರಪಂಚವಿಾ ವ್ರತವನ್ನು ಮಾಡುವೆನು; ಆ ವ್ರತವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ವೀರನಾದ ಪುತ್ರನು ಹುಟ್ಟುವನು; ವ್ರತಕ್ಕೆ ರಾತ್ರಿ ಆಯುಧವೂಡೆ ಮಾಡಬೇಕು; ವೀರಪುತ್ರನನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕೆಂಬಾಶೆಯಿಂದಾ ವ್ರತವನ್ನಾಚರಿಸುತ್ತೇನೆ; ಆರಿಗೂ ಹೇಳದಿರು' ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು.

ಪಹರೇದವನು ನಿಜವೆಂದು ತಿಳಿದು ಸುಮ್ಮನಾದನು. ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಸೇವಕರೆಲ್ಲರೂ ವಿಮಲೆಯ ಆಜ್ಞಾಕಾರಿಗಳಾಗಿದ್ದ ಕಾರಣ, ಎರಡನೆಯ ಮಾತಿಲ್ಲದೆ ಪಹರೇದವನು ಎರಡು ಭಲ್ಲೆಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಟ್ಟನು.

* ಪ್ರತ್ಯುತ್ಪನ್ನಮತಿ=ಕುಶಾಗ್ರಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳ.

ವಿಮಲೆಯು ಭಲ್ಲೆಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಗವಾಕ್ಷದ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ವೊದಲಿನಂತೆ ಅದರ ಬಾಗಿಲ ತೆರೆದು ಜಗತ್ತಿಂಹನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಭಲ್ಲೆಯಗಳ ನ್ನವನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಳು.

ಅವಸರದ ನಿಮಿತ್ತದಿಂದಲೋ, ಅಥವಾ ಕೂಡಲೇ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬರುವನೆಂಬ ಭರವಸೆಯಿಂದಲೋ ವಿಮಲೆಯು ಹೊರಗೆ ಬಂದವಳು ಕಿಟಿಕಿಯ ಬಾಗಿಲನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳದೆ ಹೊರಟುಹೋದಳು. ಅದರಿಂದೊಂದು ಪ್ರವಾದವು ಸಂಭವಿಸಲು ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಕಿಟಿಕಿಯ ಸಮಾಪದಲ್ಲೊಂದು ಮಾವಿನಮರ; ಅದರ ಮರೆಯಲೊಬ್ಬ ಶಸ್ತ್ರಧಾರಿ ಪುರುಷನು ನಿಂತಿದ್ದವನು ವಿಮಲೆಯು ಮಾಡಿದ ತಪ್ಪನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡನು. ವಿಮಲೆಯು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಮರೆಯಾಗುವವರೆಗೆ ಮರದ ಮರೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದು, ಅವಳು ಮರೆಯಾಗತಲೇ, ತನ್ನ ಜಿರಿಕೀ ಜೋಡನ್ನು ಮರದ ಬುಡದಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು ಶಬ್ದಮಾಡದೆ ಗವಾಕ್ಷದ ಬಳಿ ಬಂದು ಗವಾಕ್ಷದೊಳಗೆ ನೋಡಿ, ಅಲ್ಲಾರೂ ಇಲ್ಲದಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡು ನಿಶ್ಯಬ್ದವಾಗಿ ಒಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಮಾಡಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಅಂತಃ ಪುರಕ್ಕೆ ಹೋದನು.

ಇತ್ತಲಾಗಿ ರಾಜಪುತ್ರನು ವಿಮಲೆಯ ಕೈಯಿಂದ ಭಲ್ಲೆಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಕೊಂಡು ವೊದಲಿನಂತೆ ಮರದಮೇಲೇರಿ, ವೊದಲು ಗುರುತುಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಮರಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ನೋಡಲಾಗ ಒಂದೇ ರುಮ್ನಾಲು ಕಂಡುಬಂದಿತು; ಮತ್ತೊಬ್ಬನು ಅಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ರಾಜಕುಮಾರನೊಂದು ಭಲ್ಲೆಯವನ್ನು ಎಡಗೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಮತ್ತೊಂದು ಕೈಯಿಂದ ಎರಡನೆಯ ಭಲ್ಲೆಯವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದ್ದಾ ರುಮ್ನಾಲಿಗೆ ಗುರಿನೋಡಿ ಬಲದಿಂದಿರಿದನು. ಕೂಡಲೇ ಮರದಲೆಗಳ ಮರ್ಮರ ಶಬ್ದವಾಗಿ, ನೆಲದ ಮೇಲೊಂದು ಭಾರವಾದ ಪದಾರ್ಥವು ಬಿದ್ದಂತಾಯಿತು. ರುಮ್ನಾಲು ಕಾಣಲಿಲ್ಲವಾದಕಾರಣ ಭಲ್ಲೆಯದಿರಿತದಿಂದ ರುಮ್ನಾಲಿನವನು ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದಿರಬೇಕೆಂದೆಂದುಕೊಂಡು, ಮರದಿಂದಿಳಿದು ಬಂದು ಆ ಮನುಷ್ಯನು ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ನೋಡಲಾಗಿ ಅವನೊಬ್ಬ ಮುಸಲ್ಮಾನ ನಾಗಿದ್ದನು. ಭಲ್ಲೆಯವು ಕಣ್ಣಿನ ಪಾರ್ಶ್ವದಲ್ಲಿ ಚುಚ್ಚಿ ಕೊಂಡಿದ್ದಿತು. ಪ್ರಾಣವು ಹೋಗಿದ್ದಿತು. ಭಲ್ಲೆಯವು ಕಣ್ಣಿನ ಪಾರ್ಶ್ವದಲ್ಲಿ ಚುಚ್ಚಿ ತಲೆಯ ಮೆದಳಿನ ವರೆಗೂ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ್ದಿತು. ಅವನ ಕವಚದ ಕಿಸೆಯಿಂದೊಂದು ಕಾಗದದ ಕೊನೆಯು ಹೊರಗೆ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಜಗತ್ತಿಂಹನಾ ಕಾಗದವನ್ನು ತೆಗೆದು ಕೊಂಡು ಬಂದು ಬೆಳದಿಂಗಳ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿಂದಿದನು. ಅದರಲ್ಲಿ ಬರೆದಿತ್ತೇನೆಂದರೆ:-

“ಕತಲೂಖಾನನ ಆಜ್ಞಾನುವರ್ತಿಗಳಿಲ್ಲರೂ ಈ ಕಾಗದವನ್ನು ನೋಡಿ ಕೂಡಲೇ ಕಾಗದವನ್ನು ತರುವವನ ಅಪ್ಪಣೆ ಪ್ರಕಾರ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.”

—ಕತಲೂಖಾನ

ವಿಮಲೆಯು ದೂರ ನಿಂತು ಶಬ್ದವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ಇತರ ವಿದ್ಯಮಾನಗಳವಳರಿಯಳು. ರಾಜಕುಮಾರನವಳಬಳಿ ಬಂದು ನಡೆದುನನ್ನೆಲ್ಲಾ ವಿವರವಾಗಿ ಹೇಳಿದನು. ವಿಮಲೆಯು ಕೇಳಿ, 'ಯುವರಾಜ! ನಾನು ಹೀಗೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದರೆ ಭಲ್ಲೆಯಗಳನ್ನು ತಂದು ಕೊಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಮಹಾಸಾತಕವಾಡಿದಂತಾಯಿತು. ಅದಕ್ಕೆನಗೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವಾಗಬಹುದು' ಎಂದಳು.

ಯುವರಾಜನು, 'ಶತ್ರು ವಧೆಯಾದುದಕ್ಕೆ ವ್ಯಸನಪಡಲೇಕೆ? ಶತ್ರು ವಧೆಯುಕ್ತವಾದುದೆಂದುಕ್ತವಾಗಿದೆ' ಎಂದನು.

ವಿಮಲೆಯು, 'ಯುದ್ಧಮಾಡತಕ್ಕವರು ಹಾಗೆ ಹೇಳಬಹುದು. ನಾನಾ ದರೋ, ಹೆಂಗಸು' ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದು ಬಳಿಕ, 'ರಾಜಕುಮಾರ! ಸಾವಕಾಶದಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ; ಅರಮನೆಯೊಳಗೆ ಹೋಗಿಗೋಣ, ನಾನು ಬಾಗಿಲ ತೆರೆದು ಬಂದಿದ್ದೇನೆ' ಎಂದಳು.

ಉಭಯರೂ ಅರಮನೆಯ ಬಳಿ ಬಂದು, ವಿಮಲೆಯು ಅರಮನೆಯೊಳಗೆ ವೊದಲು ಪ್ರವೇಶಮಾಡಿದಳು. ಅವಳ ಹಿಂದೆ ರಾಜಕುಮಾರನು ಹೋದನು. ಪ್ರವೇಶಮಾಡುತ್ತಲೇ ರಾಜಕುಮಾರನಿಗೆ ಹೃತ್ಕಂಪವಾಗಿ ಕಾಲು ನಡುಗಿತು. ಶತಸಹಸ್ರಸೇನೆಯೆದುರಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಭಯಪಡದವನಿಗೆ ಆ ಸುಖಾಲಯಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶಮಾಡಿದೊಡನೆ ಅಷ್ಟೊಂದು ಹೃತ್ಕಂಪವಾಗಲೇಕೆ?

ವಿಮಲೆಯು ವೊದಲಿನಹಾಗೆ ಗವಾಕ್ಷವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿ ಅನಂತರ ರಾಜಕುಮಾರನನ್ನು ತನ್ನ ಚಿಕ್ಕಮನೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡುಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿರಿಸಿ, 'ತಮಗೆ ಬೇರೊಂದಾವ ಯೋಚನೆಯೂ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಭಗವಂತನು ವಟಪತ್ರಶಾಯಿಯಾಗಿದ್ದನೆಂಬುದನ್ನು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿರಬಹುದು' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟುಹೋದಳು.

ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ರಾಜಕುಮಾರನು ಕುಳಿತಿದ್ದ ಚಿಕ್ಕಮನೆಯ ಪಕ್ಕದ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಅತ್ತ ಮತ್ತೊಂದು ಚಿಕ್ಕಮನೆ. ಅಲ್ಲಿ ನಿಂತು ವಿಮಲೆಯು ರಾಜಕುಮಾರನನ್ನು, 'ಯುವರಾಜ! ಇತ್ತ ಬನ್ನಿ, ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಚ್ಛಾಪಿಸತಕ್ಕುದಿದೆ' ಎಂದು ಕರೆದಳು.

ಯುವರಾಜನಿಗೆ ಹೃತ್ಕಂಪವು ಮತ್ತೂ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. ಅದರರ್ಥವು ಅವನಿಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿರಬಹುದು. ಯುವರಾಜನು ಮಂಚದಿಂದಿದ್ದು ಪಕ್ಕದ ಚಿಕ್ಕಮನೆಗೆ ಹೋದನು. ಕೂಡಲೇ ವಿಮಲೆಯು ಮಿಂಚಿನಂತೆ ಮಾಯವಾಗಿ ಹೊರಟುಹೋದಳು. ಚಿಕ್ಕಮನೆಯು ಸ್ವರ್ಗಸುಖಾನುಭವಕ್ಕಣಿಯಾದ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳಿಂದ ಘಮಘಮಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಬೆಳ್ಳಿಯ ದೀಪದ ಕಂಭಗಳು ಚಾಚ್ಚಲ್ಯ ಮಾನವಾಗಿ ಉರಿಯುತ್ತಿದ್ದುವು. ಚಿಕ್ಕಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅವಕುಂಠನವತಿಯೊಬ್ಬಳು ನಿಂತಿದ್ದಳು. ಅವಳಾ ತಿಲೋತ್ತಮೆ.

ಹದಿನೆಂಟನೆಯ ಪರಿಚ್ಛೇದ

ಚತುರಾಚತುರಿ

ವಿಮಲೆಯು ತನ್ನ ಸಂಕಲ್ಪವೀಡೇರಿತೆಂದು ನಿರಾಲೋಚನೆಯಿಂದ ಚಿಕ್ಕಮನೆಗೆ ಬಂದು ಸುಖಪರ್ಯಂಕಾರೋಹಣಮಾಡಿ ಕುಳಿತಳು. ಅವಳ ಮುಖವು ಹರ್ಷದಿಂದ ಪ್ರಫುಲ್ಲವಾಗಿದ್ದಿತು. ಚಿಕ್ಕಮನೆಯಲ್ಲಿ ದೀಪವು ಉರಿಯುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಎದುರಿಗೆ ನಿಲುವುಗನ್ನಡಿ. ಮುಹೂರ್ತಕಾಲ ದರ್ವಣದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪ್ರತಿಬಿಂಬವನ್ನು ನೋಡಿದಳು. ಅವಳ ಮುಂಗುರುಳು ಪ್ರದೋಷದಲ್ಲಿ ವಿನ್ಯಾಸವಾಗಿದ್ದಂತಿದ್ದಿತು. ವಿಶಾಲವಾದಾ ಲೋಚನಗಳಲ್ಲಿ ಅದೇ ಕಜ್ಜಲ ಪ್ರಭೆ; ಅಧರದಲ್ಲಿ ಅದೇ ತಾಂಬೂಲ ರಾಗ; ಕರ್ಣಗಳಲ್ಲಿ ಕವೋಲ ಸಂಸಕ್ತವಾಗಿ ಝಳಕುತ್ತಿದ್ದ ಅದೇ ಕರ್ಣಾಭರಣ ಗಳು ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ವಿಶ್ರಾಂತಿ ನಿಮಿತ್ತವಾಗಿ ದಿಂಬನ್ನೊರಗಿಕೊಂಡು ಹಾಸಿಗೆಯಮೇಲೆ ಅರ್ಧಶಾಯಿತವಾಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದಳು. ಮುಕುರದಲ್ಲಿ ನಿಜಲಾವಣ್ಯ ವನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು ಹಾಸ್ಯಪದನೆಯಾಗುವಳು. ದಿಗ್ಗಜಪಂಡಿತನು ಮನೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಡಲನುಮಾನಿಸಲಿಲ್ಲವೇಕೆಂದು ಮನದೊಳು ಯೋಚಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಮಂದಹಾಸವನ್ನು ತೋರುವಳು.

ವಿಮಲೆಯು ಜಗತ್ತಿಂಹನ ಆಗಮನವನ್ನೆದುರು ನೋಡುತ್ತಾ ಕುಳಿತಿದ್ದಳು. ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಮಾವಿನ ತೋಪಿನಲ್ಲಿ ಗಂಭೀರವಾದ ತುತೂರಿಯ ಧ್ವನಿಯಾಯಿತು. ವಿಮಲೆಯು ಗಾಬರಿಯಿಂದೆದ್ದು ಭೀತಿಯೊಂಡಳು. ಅರಮನೆಯ ಮಹಾ ದ್ವಾರದಲ್ಲಿ ಹೊರತು ಮತ್ತೆಲ್ಲಿಯೂ ತೂರ್ಯಧ್ವನಿಯಾಗುವ ಪದ್ಧತಿಯಿಲ್ಲ. ತತ್ರಾಪಿ, ರಸಾಲ ಕಾನನದಲ್ಲಿ ರಾತ್ರಿ ತೂರ್ಯಧ್ವನಿಯಾದುದು ಹೆಚ್ಚು ಯೋಚನೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿ, ಆ ರಾತ್ರಿ ಶೈಲೇಶ್ವರನ ಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಾಗಲೂ ಮಂದಿರದಿಂದ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬರುವಾಗಲೂ ನೋಡಿದುದೆಲ್ಲವೂ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಝಡತಿಯಾಗಿ ನೆನಪಿಗೆ ಬಂದು, ತುತೂರಿಯ ಧ್ವನಿಯು ಅಮಂಗಳ ಘಟನೆಗೆ ಪೂರ್ವ ಲಕ್ಷಣವೆಂದು ಸಶಂಕಚಿತ್ತಳಾಗಿ ಗವಾಕ್ಷದ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಮಾವಿನ ತೋಪಿನಕಡೆ ದೃಷ್ಟಿಸಿ ನೋಡಿದಳು. ತೋಪಿನೊಳಗೆ ವಿಶೇಷವೇನೂ ಕಂಡು ಬರಲಿಲ್ಲ. ಆಗವಳು ವ್ಯಸ್ತಚಿತ್ತಳಾಗಿ ತನ್ನ ಚಿಕ್ಕಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ಹೊರಟಳು. ಆ ಚಿಕ್ಕಮನೆಯ ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲೊಂದು ಪಡಸಾಲೆ; ಪಡಸಾಲೆಯ ಆಚೆ ಮತ್ತೊಂದು ನಡುಮನೆ; ನಡುಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಸಿಲ ಮಹಡಿಯಮೇಲೆ ಹತ್ತುವುದಕ್ಕೆ ಮೆಟ್ಟುಗಳಿದ್ದವು. ವಿಮಲೆಯು ಚಿಕ್ಕಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಟು ಮೆಟ್ಟುಗಳಮೇಲೆ ಹತ್ತಿ, ಬಿಸಿಲ ಮಹಡಿಯಮೇಲೆ ಹೋಗಿ ಸುತ್ತ ನೋಡಿದಳು. ತೋಪಿನ ಗಂಭೀರವಾದ ಛಾಯಾಂಧಕಾರದಿಂದೇನೂ ಕಂಡುಬರಲಿಲ್ಲ. ವಿಮಲೆಯು ಮೊದಲಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಉದ್ವಿಗ್ನಚಿತ್ತಳಾಗಿ ಮಹಡಿಯ ಅರಗಿನಲ್ಲಿದ್ದ

ಕೈಪಿಡಿಯ ಗೋಡೆಯ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ, ಗೋಡೆಯಮೇಲೆ ವಕ್ಷವನ್ನಿಟ್ಟು ಬೊಗ್ಗಿ ಅರಮನೆಯ ತಳಹದಿ ಕಾಣುವವರೆಗೂ ನೋಡಿದಳು. ಏನೇನೂ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಶ್ಯಾವೋಜ್ಜಲವಾದ ಶಾಖಾಪಲ್ಲವಗಳು ಸ್ನಿಗ್ಧವಾದ ಚಂದ್ರಕಿರಣ ದಲ್ಲಿ ಪ್ಲಾವಿತವಾಗಿ ಅನನ್ಯ ಸದೃಶ ಕಾಂತಿಯನ್ನು ತಾಳಿ ಮಧ್ಯೆ ಮಧ್ಯೆ ಮಂದ ಮಾರುತದಿಂದ ಕಂಪಿತವಾಗಿ ಪಿಂಗಳ ವರ್ಣವನ್ನು ಧಾರಣೆಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವು. ತೋಪಿನೊಳಗೆ ಘೋರಾಂಧಕಾರವಾಗಿದ್ದರೂ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಮರದಲೆಗಳ ನೆರಳಿಲ್ಲದೆ ಚಂದ್ರಕಿರಣವು ನೆಲದಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದುದು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಆವೋದರನದಿಯ ಸ್ಥಿರಾಂಬುರಾಶಿಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ನೀಲಾಂಬರದಲ್ಲಿದ್ದ ತಾರಾಸಹಿತನಾದ ಚಂದ್ರನು ಪುತಿಬಿಂಬಿತನಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ನದಿಯ ಆಚೆಯ ದಡದಲ್ಲಿ ಅನತಿದೂರ ಗಗನಸ್ಪರ್ಶಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಅನೇಕವಾದ ಅರಮನೆಗಳು ಕಣ್ಮೂಳಿಸುತ್ತಿದ್ದವು; ಅವುಗಳ ಪ್ರಾಸಾದಗಳಮೇಲೆ ವಿರಳವಾಗಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದ ಪುಹರಿಗಳ ಆಕಾರವು ಕಾಣುವುದು. ಮತ್ತಾವದೂ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ವಿಮಲೆಯು ವ್ಯಸನಾ ಕ್ರಾಂತಿಯಾಗಿ ಹಿಂದಿರುಗುವುದರೊಳಗೆ ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆ ಬೆನ್ನಿನಮೇಲಾರೋ ಕೈಯಿಟ್ಟಂತಾಯಿತು. ವಿಮಲೆಯು ಚಮಕಿತೆಯಾಗಿ ಹಿಂದಿರುಗಿ ನೋಡಿದಳು. ಅಪರಿಚಿತ ಮನುಷ್ಯನೊಬ್ಬನು ಸಶಸ್ತ್ರಪಾಣಿಯಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದನು. ಅವನನ್ನು ಕಂಡು ಚಿತ್ರಾರ್ಪಿತ ಪ್ರತಿಮೆಯಂತೆ ನಿಸ್ಸಂದವಾಗಿ ನಿಂತಳು.

ಶಸ್ತ್ರಧಾರಿಯು ವಿಮಲೆಯನ್ನು ಕುರಿತು, 'ಕೂಗಬೇಡ; ಸುಂದರಿಯರಿಗದು ತಕ್ಕುದಲ್ಲ; ಕೂಗಿದರೆ ಒಮ್ಮೆಗೆ ಕೈಪಿಡಿಯ ಗೋಡೆಯಿಂದಾಚೆಗೆ ಹಾರಿಸಿ ಬಿಡುವೆನು' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ವಿಮಲೆಯನ್ನು ಹೀಗೆಂದು ಹೆದರಿಸಿದ ಮನುಷ್ಯನು ಪಠಾನ ಚಾತಿಯವರ ಸೈನಿಕರಂತೆ ಉಡುಪನ್ನುಟ್ಟಿದ್ದನು. ಅವನುಡುವುಗಳನ್ನು ನೋಡುವುದರಿಂದಲೇ ಅವನೊಬ್ಬ ಮಹತ್ಪದಾಭಿಷಿಕ್ತನೆಂದು ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ಬೋಧೆಯಾಗುವುದು. ಅವನ ವಯಸ್ಸು ಮೂವತ್ತು ವರ್ಷಗಳಿಗೆ ಮೀರಲಿಲ್ಲ; ಅತಿಶಯ ಕಾಂತಿಯುಳ್ಳವನಾಗಿದ್ದನು. ತಲೆಯಮೇಲಿದ್ದ ಉಷ್ಟೀಷದಲ್ಲಿ ಮಹಾರ್ಘವಾದೊಂದು ವಜ್ರವು ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು. ವಿಮಲೆಯ ಮನಸ್ಸು ಸ್ಥೈರ್ಯವಾಗಿದ್ದಿದ್ದರೆ, ಅವನನ್ನು ಜಗತ್ತಿನೊಳಗೆ ಕಡಿಮೆಯಾದ ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅವನು ಜಗತ್ತಿನೊಳಗಾಗೆ ದೀರ್ಘಕಾಯನಾಗಿ ವಿಶಾಲ ವಕ್ಷಸ್ಥಳವುಳ್ಳವನಾಗಿಲ್ಲ ದಿದ್ದರೂ, ತತ್ಸದೃಶ ವೀರತ್ವ ವ್ಯಂಜಕವಾದ ಕಾಂತಿಯುಳ್ಳವನಾಗಿ ತವಧಿಕ ಸುಕುಮಾರ ದೇಹವುಳ್ಳವನಾಗಿದ್ದನು. ಅವನ ಕಟಿಬಂಧನದಲ್ಲಿ ಬಹುಮೂಲ್ಯದ ಪುವಾಳಜಡಿತವಾದ ದಮಾಸ್ಕದೇಶದೊಂದೊರೆ ಮುಚ್ಚಿದ ಚೂರಿಯಿದ್ದಿತು; ಕೈಯ ಲೊಂದು ಬಿಚ್ಚು ಕತ್ತಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದಿದ್ದನು. ಮತ್ತಾವ ಆಯುಧವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ಸೈನಿಕವೃತ್ತಿಯುಳ್ಳಾ ಪುರುಷನು ಪುನಃ ವಿಮಲೆಯನ್ನು ಕುರಿತು, 'ಗದ್ದಲಮಾಡಬೇಡ; ಮಾಡಿದರೆ ವಿಪತ್ತುಂಟಾಗುವುದು' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಪ್ರತ್ಯುತ್ಪನ್ನ ಮತಿಯಾದ ವಿಮಲೆಯು ಕ್ಷುಣಕಾಲ ಮಾತ್ರ ಬುದ್ಧಿಶೂನ್ಯ ವಾದವಳಹಾಗಿದ್ದವಳು ಶಸ್ತ್ರಧಾರಿಯ ಪೂತಿಸಿಂದವನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ತಿಳಿದು ಕೊಂಡಳು. ವಿಮಲೆಯ ಬೆನ್ನಿನ ಹಿಂದುಗಡೆ ಮಹಡಿಯ ಅಂಚು, ಎದುರಿಗೆ ಶಸ್ತ್ರಪಾಣಿ; ವಿಮಲೆಯನ್ನು ಮಹಡಿಯ ಮೇಲಿನಿಂದ ಕೆಳಕ್ಕೆ ತಳ್ಳುವುದವನಿಗೆ ಕಷ್ಟಕಾರ್ಯವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ವಿಮಲೆಯು ಅದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಯೋಚಿಸಿ ಧೈರ್ಯ ಗೊಂಡವಳಾಗಿ ಸೈನಿಕನನ್ನು ಕುರಿತು, 'ನೀನಾರು?' ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು.

ಸೈನಿಕನು, 'ನನ್ನ ಪರಿಚಯದಿಂದ ನಿನಗೇನು ಪ್ರಯೋಜನ?' ಎಂದುತ್ತರ ವನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು.

ವಿಮಲೆಯು, 'ನೀನು ಅರಮನೆಯೊಳಗೇಕೆ ಬಂದೆ? ಕಳ್ಳರು ಶೂಲಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗುವರೆಂದು ನೀನು ಕೇಳಿ ತಿಳಿದಿಲ್ಲವೆ?' ಎಂದಳು.

ಸೈನಿಕನು—ಸುಂದರಿ! ನಾನು ಕಳ್ಳನಲ್ಲ.

ವಿಮಲೆ—ನೀನು ಅರಮನೆಯೊಳು ಹೇಗೆ ಬಂದೆ?

ಸೈನಿಕ—ನಿನ್ನ ದಯೆಯಿಂದ; ನೀನು ಗವಾಕ್ಷವನ್ನು ತೆರೆದು ಹೊರಟು ಹೋದಾಗ; ನಿನ್ನ ಹಿಂದೆ ಮಹಡಿಯಮೇಲೆ ಬಂದೆನು.

ವಿಮಲೆಯು ಕೈಯಿಂದ ತಲೆಯನ್ನು ಹೊಡೆದುಕೊಂಡು, ಪುನಃ 'ನೀನಾರು?' ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು.

ಸೈನಿಕನು, 'ನಿನಗೆನ್ನ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಹಾನಿಯೇನೂ ಇಲ್ಲ' ಎಂದು ಹೇಳಿ, 'ನಾನು ಪಠಾನನು' ಎಂದನು.

ವಿಮಲೆ—ಅದರಿಂದ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಹೇಳಿದಹಾಗಾಗಲಿಲ್ಲ; ನೀನು ಬಾತಿಯಲ್ಲಿ ಪಠಾನನೆಂದು ನಿನ್ನ ಮೊರೆಯಿಂದ ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ನೀನಾರು? ಹೇಳು.

ಸೈನಿಕ—ಈಶ್ವರೇಚ್ಛೆಯಲ್ಲಿ ದೀನನಾದವನ ಹೆಸರು ಉಸ್ಮಾನ್‌ಖಾನ್.

ವಿಮಲೆ—ಉಸ್ಮಾನ್‌ಖಾನನೆಂಬವನನ್ನು ನಾನೆಂದೂ ಕೇಳಿ ಅರಿತಿಲ್ಲ.

ಸೈನಿಕ—ಕತಲೂಖಾನನ ಸೇನಾಪತಿ ಉಸ್ಮಾನ್‌ಖಾನ್.

ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ವಿಮಲೆಯು ಶರೀರವು ನಡುಗಲಾರಂಭವಾಯಿತು. ಹೇಗಾದರೂ ಅವನ ಕೈಯಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ವೀರೇಂದ್ರಸಿಂಹನಿಗೆ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕೆಂದವಳಿಗಿಷ್ಟವುಂಟಾಯಿತು. ಆದರೆ ಅದಕ್ಕಾವ ಉಪಾಯವೂ ತೋರಲಿಲ್ಲ. ಸೇನಾಪತಿಯು ಗತಿರೋಧವಾಡಿಕೊಂಡು ಅವಳೆದುರಿಗೆ ನಿಂತಿದ್ದನು. ಉಪಾಯಾಂತರವಿಲ್ಲದೆ ವಿಮಲೆಯು ಅವನಾದರೂ ಪ್ರಹರಿಯು ಬರುವತನಕ ಸೇನಾಪತಿಯನ್ನು ಮಾತನಾಡುವ ನೆಪದಿಂದ ನಿಲ್ಲಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರೆ ತನ್ನ ಸಂಕಲ್ಪವೀಡೇರುವುದಕ್ಕವಕಾಶವು ಸಿಗಬಹುದೆಂದು ಯೋಚಿಸಿ, ಪುನಃ ಅವನೊಂದಿಗೆ

ಮಾತನಾಡುವುದಕ್ಕೆ ತೋಡಗಿ, ಸಂದರ್ಭಾನುಸಾರವಾಗಿ, 'ದುರ್ಗದೊಳಗೆಲೆಕೆ ಪ್ರವೇಶಮಾಡಿದಿರಿ' ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು.

ಉಸ್ಮಾನ್‌ಖಾನ್—ನಾವು ವೀರೇಂದ್ರಸಿಂಹನಿಗೆ ಸಮ್ಮತಿ ಪಕ್ಷವಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ದೂತನ ಸಂಗಡ ಹೇಳಿಕಳುಹಿದ್ದೆವು. ವೀರೇಂದ್ರಸಿಂಹನು, ಸೈನ್ಯಸಮೇತರಾಗಿ ದುರ್ಗದೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಮಾಡಬಹುದೆಂದು ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರವನ್ನು ಹೇಳಿಕಳುಹಿದ್ದನು.

ವಿಮಲೆ—ನೀವು ಹೇಳುವುದರಲ್ಲಿ ದುರ್ಗಾಧಿಪತಿಯು ನಿನ್ನೊಡನೆ ಮಿತ್ರಭಾವವನ್ನು ತಾಳದೆ ಎೊಗಲರ ಪಕ್ಷವನ್ನು ವಹಿಸಿದುದರಿಂದ ದುರ್ಗವನ್ನು ಕೈವಶಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ನೀವು ಬಂದಹಾಗೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ, ನೀವೊಬ್ಬರೇ ಬಂದಿರುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಉಸ್ಮಾನ್‌ಖಾನ್—ಪುತ್ರಕ್ಕೆ ನಾನೊಬ್ಬನಾಗಿದ್ದೇನೆ.

ವಿಮಲೆಯು, 'ಆ ಕಾರಣದಿಂದಲ್ಲವೆ? ಭಯಗೊಂಡು ನಾನು ಹೋಗುವುದನ್ನಡ್ಡಿಮಾಡಿರುವುದು?' ಎಂದಳು.

ಉಸ್ಮಾನ್‌ಖಾನನು ಸ್ವಲ್ಪ ನಕ್ಕು, 'ಸುಂದರಿ! ನಿನ್ನ ಕಟಾಕ್ಷಕ್ಕೆ ಹೊರತು ಮತ್ತಾವುದಕ್ಕೂ ಹೆದರಬೇಕಾದ ಅವಶ್ಯಕವಿಲ್ಲ; ಆದರೆ, ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ನನ್ನದೊಂದು ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯುಂಟು' ಎಂದನು.

ವಿಮಲೆಯು ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಉಸ್ಮಾನ್‌ಖಾನನ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತಳು.

ಉಸ್ಮಾನ್‌ಖಾನ್—ನೀನು ಹೊದ್ದುಕೊಂಡಿರುವ ಉತ್ತರಿಯದ ಸೆರಗಿನಲ್ಲಿರುವ ಗವಾಕ್ಷದ ಬೀಗದಕೈಯನ್ನೆನಗೆ ಕೊಟ್ಟರೆ ಬಹಳ ಬಾಧ್ಯಪಡುವೆನು. ನಿನ್ನ ಅಂಗಸ್ಪರ್ಶದಿಂದ ನಿನಗೆ ಅವಮಾನಪಡಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಂಕೋಚಪಡುತ್ತೇನೆ.

ವಿಮಲೆ—ಬಹಳ ಸಂಕೋಚವಲ್ಲವೆ? ನಿಮಿಷಾರ್ಧಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ನನ್ನನ್ನು ಮಹಡಿಯೇಲಿನಿಂದ ತಳಕ್ಕೆ ತಳ್ಳಬೇಕೆಂದಿರಲಿಲ್ಲವೆ?

ಉಸ್ಮಾನ್—ಅವಶ್ಯಕವಾದರೆ ಈಗಲೂ ಆ ಉದ್ದೇಶವು ನೆರವೇರಿದಿರದು? ಅವಶ್ಯಕವಾದ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಮರ್ಯಾದೆಯುಂಟೆ?

ವಿಮಲೆಯು ಗವಾಕ್ಷದ ಬೀಗದಕೈ ಸೇನಾಪತಿಯ ಅಭೀಷ್ಟನಿಧಿಗೆ ಅವಶ್ಯಕವಾದುದೆಂದು ತಿಳಿದು ಹೆಚ್ಚು ವಿಳಂಬಮಾಡದೆ, ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ, ಬೀಗದಕೈಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟೇಕೊಡಬೇಕು; ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಕಸಕೊಳ್ಳುವೆನೆಂದು ಹೇಳುವವನು ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ದೈನ್ಯದಿಂದ ಬೇಡುವುದು ಕುಹಕವೇ ಹೊರತು ಬೇರೆ ಇರಲಾರದು; ಕೊಡದಿದ್ದರೆ ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಕಸಕೊಳ್ಳದಿರಲಾರನೆಂದು ಯೋಚಿಸಿಕೊಂಡಳು. ಅಂತಹ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಹೆಂಗಸಾಗಿದ್ದರೆ, ಬೀಗದಕೈಯನ್ನು ಕೊಡಲೆ ಬಿಸುಟುಬಿಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆದರೆ, ಚತುರೆಯಾದಾ ವಿಮಲೆಯು ಹಾಗೆ

ಮಾಡದೆ ಸೇನಾಪತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು, 'ಮಹಾಶಯರೆ! ನಾನಾಗಿಯೇ ಬೀಗದ ಕೈಯನ್ನು ಕೊಡದಿದ್ದರೆ 'ತಾವದನ್ನಾವ ಪುಕಾರ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವಿರಿ?' ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಾ, ತಾನು ಹೊದಿದ್ದ ಅಂಗವಸ್ತ್ರವನ್ನು ತೆಗೆದು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ಕೊಂಡಳು. ಉಸ್ಮಾನನು ಅಂಗವಸ್ತ್ರದಮೇಲೆ ಕಣ್ಣಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, 'ನೀನಾಗಿ ಕೊಡದಿದ್ದರೆ ನಿನ್ನ ಅಂಗಸ್ಪರ್ಶದ ಸುಖಾನುಭವವನ್ನು ಮಾಡುವೆನು' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಎಮಲೆಯು, 'ಹಾಗೇವೇ ಮಾಡಿರಿ' ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ಅಂಗ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಮಾವಿನ ತೋಪಿನಕಡೆಗೆ ಬಿಸುಟುಬಿಟ್ಟಳು. ಉಸ್ಮಾನನ ದೃಷ್ಟಿಯು ಅಂಗವಸ್ತ್ರದಮೇಲಿತ್ತಾದಕಾರಣ ಅವನು ಕೈಚಾಚಿ ಆ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನಾ ತುಕೊಂಡನು.

ಉಸ್ಮಾನನು ಅಂಗವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಭದ್ರಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಒಂದು ಕೈಯಿಂದ ಎಮಲೆಯ ಕೈಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಮತ್ತೊಂದು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಅಂಗವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಹಿಡಿದು, ಹಲ್ಲಿಂದದರ ಸೆರಗಿನಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿದ್ದ ಬೀಗದಕೈಯನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ತೆಗೆದು, ಕಟಿಬಂಧನ ದಲ್ಲದನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡನು. ಅನಂತರ ಅವನು ಮಾಡಿದ ಕೆಲಸದಿಂದ ಎಮಲೆಯ ಮುಖವು ವಿಶುಷ್ಕವಾಗಿ ಹೋಯಿತು. ಉಸ್ಮಾನ್‌ಖಾನನು ಎಮಲೆಗೆ ಸಲಾ ಮನ್ನು ಮಾಡಿ, ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿ, ಅಂಗವಸ್ತ್ರದಿಂದವಳ ಕೈಗಳೆರಡನ್ನೂ ಕೈಪಿಡಿಯ ಗೋಡೆಯ ಕಟಕಟಿಗೆ ಭದ್ರವಾಗಿ ಬಿಗಿದು ಕಟ್ಟಿದನು.

ಎಮಲೆಯು, 'ಇದೇನು!' ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು.

ಉಸ್ಮಾನ್‌ಖಾನನು, 'ಇದು ಯುದ್ಧಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾಡತಕ್ಕ ಪ್ರೇಮ ಬಂಧನ'ವೆಂದನು.

ಎಮಲೆ—ತಮ್ಮ ದುಷ್ಟರ್ಮದ ಫಲವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲದಲ್ಲನುಭವಿಸುವಿರಿ.

ಉಸ್ಮಾನ್‌ಖಾನನದನ್ನು ಕಿವಿಗೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳದೆ ಅವಳನ್ನಾ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಹೊರಟುಹೋದನು. ಎಮಲೆಯು ಚೇತ್ತಾರಮಾಡಲಾರಂಭಿಸಿದಳು. ಅದರಿಂದ ಫಲೋದಯವಾಗಲಿಲ್ಲ; ಆರಿಗೂ ಅವಳ ಕೂಗು ಕೇಳಿಸಲಿಲ್ಲ.

ಉಸ್ಮಾನ್‌ಖಾನನು ಮೊದಲು ತಾನು ಹತ್ತಿಬಂದ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿಳಿದುಹೋಗಿ ಎಮಲೆಯ ಕೊಟಡಿಯ ಕೆಳಗಿನ ಕೊಟಡಿಗೆ ಹೋದನು. ಅಲ್ಲಿ ಎಮಲೆಯು ಮಾಡಿದ್ದಹಾಗೆ ಗವಾಕ್ಷದ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬೀಗದಕೈಹಾಕಿ ತಿರುಗಿಸಿ ಬಾಗಿಲನ್ನು ತಳ್ಳಿದನು. ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದು ಗೋಡೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಗವಾಯಿತು. ಅಲ್ಲವನು ನಿಂತು ಮೆಲ್ಲನೆ ತಿಳ್ಳಿಹಾಕಿದನು. ತಿಳ್ಳಿಯ ಶಬ್ದವನ್ನು ಕೇಳಿ ಮಾವಿನ ತೋಪಿನಕಡೆಯಿಂದೊಬ್ಬನು ಗವಾಕ್ಷದ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಅರಮನೆಯೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿದನು. ಅವನಾದಮೇಲೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬನು, ಹೀಗೆ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬನಾಗಿ ಅನೇಕ ಮಂದಿ ಅರಮನೆಯೊಳಗೆ ನುಗ್ಗಿದರು. ಕಡೆಯ ಮನುಷ್ಯನು ಬರುತ್ತಲೇ ಉಸ್ಮಾನ್‌ ಖಾನನು ಅವನನ್ನು ಕುರಿತು, 'ಸಾಕು, ನೀನಿಲ್ಲಿದ್ದು ನಾನು ಮೊದಲು ಹೇಳಿರುವ

ಸಂಕೇತಧ್ವನಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದೊಡನೆ, ಅರಮನೆಯನ್ನು ಆಕ್ರಮಣಮಾಡುವಂತೆ ತಾಜಖಾನನಿಗೆ ಹೇಳು' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿದಾ ಮನುಷ್ಯನು ಹೊರಟುಹೋದನು. ಉಸ್ಮಾನ್‌ಖಾನನು ಒಳಕ್ಕೆ ಬಂದವನು ಅಷ್ಟೊಂದು ಸೇನೆಯನ್ನೂ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ನಿಶ್ಯಬ್ದವಾಗಿ ಮಹಡಿಯಮೇಲೆ ಹೋದನು. ಹೋಗುತ್ತ ವಿಮಲೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ್ದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಸೈನಿಕನೊಬ್ಬನನ್ನು ಕುರಿತು, 'ರಹಿಂಷೇಕ್! ಈ ಹೆಂಗಸು ಬಹಳ ಚತುರಾಚತುರೀ, ಅವಳನ್ನಾವಾಗಲೂ ನಂಬ ಕೂಡದು; ನೀನವಳ ಹತ್ತಿರ ಪಹರೆ ನಿಂತಿರು; ಅವಳು ಪಲಾಯನವಾಗಲಿತ್ತಿ ಸಿದರೂ, ಮತ್ತಾರ ಸಂಗಡ ಮಾತನಾಡಲಿತ್ತಿ ಸಿದರೂ, ಅಥವಾ ಘಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಕೂಗಿ ದರೂ ಸ್ತ್ರೀವಧೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಹಿಂಜರಿಯಬೇಡ' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಹೊರಟುಹೋದನು.

ರಹಿಮನು ಅಪ್ಪಣೆಯ ಪ್ರಕಾರವೆಂದು ಹೇಳಿ, ಅಲ್ಲಿ ಪಹರೆ ನಿಂತನು. ಪಠಾನ್ ಸೈನ್ಯದವರು ಮಹಡಿಯಿಂದ ಮಹಡಿಗೆ ಹತ್ತಿ ಹೋಗಿ ಅರಮನೆಯ ಬೇರೆಕಡೆಗೆ ಹೋದರು.

ಹತ್ತೊಂಬತ್ತನೆಯ ಪರಿಚ್ಛೇದ

ಪ್ರೇ ಮಿ ಕಾ ಪ್ರೇ ಮಿ ಕಿ

ವಿಮಲೆಯು ಚತುರನಾದ ಉಸ್ಮಾನ್‌ಖಾನನು ಬೇರೆಕಡೆಗೆ ಹೊರಟುಹೋದುದನ್ನು ನೋಡಿ, ಮುಂದೆ ತನ್ನ ಕೌಶಲದಿಂದ ಪಹರೇದವನ ಅಧೀನದಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದೆಂದು ಧೈರ್ಯಗೊಂಡು ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕುಪಾಯವನ್ನು ಹೂಡಿದಳು.

ವಿಮಲೆಯು ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತಿನಮೇಲೆ ಕಾವಲಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದ ಪ್ರಹರಿಯ ಸಂಗಡ ಮಾತನಾಡತೊಡಗಿದಳು. ಪ್ರಹರಿಯಾದರೇನು? ಸಾಕ್ಷಾತ್ನು ಯಮದೂತ ನಾದರೇನು? ಸುಂದರಿಯಾದ ರಮಣಿಯೊಡನೆ ಆರುತಾನೇ ಮಾತನಾಡ ದಿರುವರು? ವಿಮಲೆಯು ಪ್ರಹರಿಯೊಡನೆ ಸಾವಾಸ್ಯ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಮಾತನಾಡುವುದಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ, ಪ್ರಹರಿಯ ಹೆಸರು, ಊರು, ಗೃಹ ಕೃತ್ಯ, ಸುಖದುಃಖ ಮುಂತಾದುವುಗಳನ್ನು ವಿಚಾರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದಳು. ಪ್ರಹರಿಯು ತನ್ನ ಸ್ವಂತ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ವಿಮಲೆಗೆ ಹುಟ್ಟಿದ ಉತ್ಸಾಹವನ್ನು ಕಂಡು ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರೀತನಾದನು. ವಿಮಲೆಯು ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡು ಕ್ರಮ ವಾಗಿ ತನ್ನ ನಯನ ತೂಣೀರದಿಂದ ಕಟಾಕ್ಷವೆಂಬ ತೀಕ್ಷ್ಣವಾದ ಬಾಣಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬೀರುತ್ತಿದ್ದಳು. ಒತ್ತಟ್ಟು ವಿಮಲೆಯ ಅವ್ಯತಮಯವಾದ ರಸಾಲಾಪ; ಬೇರೊತ್ತಟ್ಟು ತದಧಿಕವಾದ ಅವಳ ನೇತ್ರಗಳ ಅವ್ಯರ್ಥ ಕಟಾಕ್ಷ ಸಂಧಾನಗಳು,

ಇವುಗಳಿಂದ ಪುಹರಿಯ ಹೃದಯವು ಕರಗುತ್ತ ಬಂದಿತು. ವಿಮಲೆಯು ಪುಹರಿಯ ಮುಖಭಾವದಿಂದವನು ಗುಂಡಿಗೆ ಬೀಳುವ ಸಮಯವು ಸವಿೂಪಿಸಿತೆಂದು ತಿಳಿದು ಪುಹರಿಯನ್ನು ಕುರಿತು, 'ಷೇಕಾಜಿಗಳೆ! ನನಗೇನೋ ಭಯವಾಗುತ್ತದೆ, ನೀವೆನ್ನ ಬಳಿ ಬಂದು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಲಾರಿರಾ?' ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು.

ಪುಹರಿಯು ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಚರಿತಾರ್ಥನಾದೆನೆಂದು ತಿಳಿದು, ವಿಮಲೆಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡನು. ಕ್ಷಣಕಾಲ ಬೇರೆ ಮಾತುಗಳಾಡಿ, ಅನಂತರ ವಿಮಲೆಯು ತಾನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ ಔಷಧವು ಜೆನ್ನಾಗಿ ಹಿಡಿಯಿತೆಂದು ತಿಳಿದಳು ಪುಹರಿಯು ವಿಮಲೆಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತವೊದಲೊಂದು, ಅವಳ ಮುಖವನ್ನು ಕುತೂಹಲದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಬಾರಿಬಾರಿಗೂ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಆಗ ವಿಮಲೆಯು 'ಷೇಕಾಜಿ! ನಿಮಗೆ ಮುಖವು ಬಹಳ ಬೆವರಿರುವಂತಿದೆ, ನನ್ನ ಕೈಗಳನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿದರೆ ನಿಮಗೆ ಘಾಳಿಯನ್ನು ಬೀಸುವೆನು, ಬಳಿಕ ಪುನಃ ಕೈಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಡಬಹುದು ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು.

ಷೇಕಾಜಿಯ ಮುಖದಮೇಲೆ ಬೆವರಿನೊಂದುಬಿಂದುವಿರಲಿಲ್ಲವಾದರೂ ವಿಮಲೆಯು ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲದೆ ಬೆವರ್ನೀರನ್ನವನ ಮುಖದಲ್ಲಿ ನೋಡಿರಬೇಕು; ಹಾಗಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ಅವಳೀಕೆ ಸುಳ್ಳನ್ನು ನುಡಿಯುವಳು? ಮತ್ತು ಅಂತಹವಳ ಕೈಯಿಂದ ಘಾಳಿಯನ್ನು ಹಾಕಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಸ್ವಲ್ಪ ಭಾಗ್ಯವೆ? ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅಭಿಸತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಪುಹರಿಯು ಅವಳ ಬಂಧನವನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿದನು.

ವಿಮಲೆಯು ಅದೇ ಅಂಗವಸ್ತ್ರದಿಂದಲೇ ಪುಹರಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು ಘಾಳಿಯನ್ನು ಹಾಕಿ, ಬಳಿಕ ಆಕ್ಷೇಪಣೆಯಿಲ್ಲದೆ ಸ್ವಚ್ಛಂದವಾಗಿ ಅದನ್ನು ಹೊದ್ದು ಕೊಂಡಳು. ಪುನಃ ಕೈಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಬೇಕೆಂಬ ಮಾತು ಪುಹರಿಯ ಬಾಯಿಂದ ಹೊರಡಲಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೊಂದು ವಿಶೇಷಕಾರಣವುಂಟಾಯಿತು. ಅಂಗವಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಬಂಧನರಚ್ಚುತ್ತದ ದಶೆಯು ಹೋಗಿ, ವಿಮಲೆಯ ಅಂಗವನ್ನು ಬೆಳಗುವ ದಶೆಯು ಪ್ರಾಪ್ತವಾದಾಗ ಅವಳ ಲಾವಣ್ಯವು ಮತ್ತಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪುಕಾಶವಾಯಿತು. ಆವ ನಿಜಲಾವಣ್ಯವನ್ನು ಕನ್ನಡಿಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ವಿಮಲೆಯ ಮುಖವು ಮಂದಹಾಸಯುಕ್ತವಾಗುತ್ತಿದ್ದಿತೋ ಆ ಲಾವಣ್ಯವನ್ನೀಗ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ಪುಹರಿಯು ನಿಸ್ತಬ್ಧನಾಗಿದ್ದುಬಿಟ್ಟನು.

ವಿಮಲೆ—ಷೇಕಾಜಿ! ನಿಮ್ಮ ಪತ್ನಿಯು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುವುದಿಲ್ಲವೆ?

ಷೇಕಾಜಿ—(ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಸ್ಮಿತನಾಗಿ) ಹಾಗೆ ವಿಚಾರಿಸಲು ಕಾರಣವೇನು?

ವಿಮಲೆ—ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ ಅವಳೀ ವಸಂತಕಾಲದಲ್ಲಿಃ ನಿಮ್ಮಂತಹ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನೆಗಲಿರುವಳೆ?

* ಆಗ ವಸಂತಕಾಲವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ, ಪ್ರಚಂಡ ಗ್ರೀಷ್ಮಕಾಲವು ಮುಗಿಯುತ್ತಾ ವರ್ಷಾಕಾಲಕ್ಕೆ ಸವಿೂಪಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು.

ಷೇಕ್‌ಜಿಯು ನಿಟ್ಟುಸಿರನ್ನು ಬಿಟ್ಟನು.

ವಿಮಲೆಯು ತೂಣೀರದಿಂದ ಬಾಣಗಳನ್ನು ಅನರ್ಗಳವಾಗಿ ತೆಗೆದುಬಡಲಾರಂಭಿಸಿ:—

‘ಷೇಕ್‌ಜಿ! ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ನಾಚಿಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ; ಆದರೆ ನಿಮ್ಮಂತಹ ಸ್ವಾಮಿಯೆನಗಿದ್ದರೆ ನಿಮ್ಮನ್ನೆಂದೂ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೋಗಗೊಡಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಪ್ರಹರಿಯು ಪುನಃ ನಿಟ್ಟುಸಿರನ್ನು ಬಿಟ್ಟನು. ವಿಮಲೆಯು ಪುನಃ ಹೇಳತೊಡಗಿದಳು, ‘ಆಹಾ! ನೀವೆನಗೆ ಸ್ವಾಮಿಯಾಗಿದ್ದಿದ್ದರೆ’ ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಅದರೊಂದಿಗೆ ಅವಳೂ ನಿಟ್ಟುಸಿರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ತೀಕ್ಷ್ಣವಾದ ಕುಟಿಲಕಟಾಕ್ಷದಿಂದ ದೃಷ್ಟಿಸಿ ನೋಡಿದಳು. ಪ್ರಹರಿಯು ತಲೆತಿರುಗಿದವನಾಗಿ, ಹೆಚ್ಚು ತಾಳಲಾರದೆ, ಕ್ರಮವಾಗಿ ವಿಮಲೆಯ ಸವಿಸಾಸಕ್ಕೆ ಸರಿದು ಬಂದನು.

ವಿಮಲೆಯೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಸರಿದು, ತನ್ನ ಕೋಮಲವಾದ ಕರಪಲ್ಲವವನ್ನು ಪ್ರಹರಿಯ ಕೈಮೇಲಿಟ್ಟಳು. ಆಗಲಾ ಪ್ರಹರಿಯು ಮಂಕಾಗಿ ಚಡನಾದನು.

ವಿಮಲೆಯು ಹೇಳತೊಡಗಿದಳು:—‘ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ನಾಚಿಗೆಪಡುತ್ತೇನೆ; ಒಂದುವೇಳೆ ನೀವು ರಣಜಯವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಹೊರಟುಹೋಗುವಿರಾದರೆ, ನನ್ನನ್ನು ಜ್ಞಾಪಕದಲ್ಲಟ್ಟಿರುವಿರೋ?’

ಪ್ರಹರಿ—ನಿನ್ನನ್ನೆಂದಿಗೆ ಮರೆಯುವೆನು?

ವಿಮಲೆ—ನನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿಹೇಳಲೆ?

ಪ್ರಹರಿ—ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹೇಳು—ಬೇಗನೆ ಹೇಳು.

ವಿಮಲೆ—ಇಲ್ಲ—ಹೇಳಲಾರೆ—ಕೇಳಿದರೆ, ನೀವೇನೆಂದು ತಿಳಿಯುವಿರೋ?

ಪ್ರಹರಿ—ಇಲ್ಲ—ವಾತನಾಡು—ದಯವಿಟ್ಟು ಹೇಳು—ನನ್ನನ್ನು ನಿನ್ನ ಭೃತ್ಯನೆಂದು ತಿಳಿ.

ವಿಮಲೆ—ನಾನು ನಿನೊಂದಿಗೆ ಹೊರಟುಹೋಗಿ, ಪಾಪಿಯಾದೀ ನನ್ನ ಸ್ವಾಮಿಯ ಕುಲಕ್ಕೆ ಕಳಂಕವನುಂಟುಮಾಡಬೇಕೆಂಬಾಶೆ—ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅದರೊಂದಿಗೆ ಕಟಾಕ್ಷ ಬಾಣ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಬೀರಿದಳು.

ಪ್ರಹರಿಯು ಆಹ್ಲಾದದಿಂದ ಮತ್ತನಾಗಿ ಕುಣಿಯಲಾರಂಭಿಸಿದನು.

ಪ್ರಹರಿ—ನೀನು ನಿಜವಾಗಿ ಬರುವಿಯಾ?

(ದಿಗ್ಗಮಹಾಶಯ! ನೀನೂ ಬಂದು ನೋಡು, ಭೂಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನಂತಹ ಪಂಡಿತರು ಎಷ್ಟೊಂದು ಮಂದಿ ಜನರಿದ್ದಾರೆ!)

ವಿಮಲೆ—ಕರಕೊಂಡು ಹೋದರೆ ಬರುವೆನು.

ಪ್ರಹರಿ—ನಿನ್ನನ್ನೆ ಕರಕೊಂಡು ಹೋಗದಿರುವುದು? ಎಂದೆಂದೂ ನಿನ್ನ ಧಾಸಾನುದಾಸನಾಗಿರುವೆನು.

ವಿಮಲೆಯು, 'ನಿನ್ನ ಪ್ರೇಮಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಮತ್ತಾವುದನ್ನೂ ಕೊಡಲಾರೆನು, ನನ್ನಲ್ಲಿರುವುದಿಲ್ಲವೆಂದನ್ನು ಗ್ರಹಣಮಾಡು' ಎಂದು ಹೇಳಿ, ತನ್ನ ಕಂಠದಲ್ಲಿ ಸ್ವರ್ಣಹಾರವನ್ನು ತೆಗೆದು ಪ್ರಹರಿಯ ಕಂಠಕ್ಕೆ ಹಾಕಿದಳು. ಪ್ರಹರಿಯು ಸಶರೀರದಿಂದ ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದನು. ವಿಮಲೆಯು, 'ಹಾರವನ್ನು ಕುತ್ತಿಗೆಗೆ ಹಾಕಿದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಮದುವೆಯೆಂದು ಶಾಸ್ತ್ರವು ಹೇಳಿದೆ' ಎಂದಳು.

ಪ್ರಹರಿ—(ನಕ್ಕು) ಹಾಗಾದರೆ, ನಿನಗೂ ನನಗೂ ಲಗ್ನವಾಯಿತಲ್ಲವೆ?

'ಆಗದೆ ಉಂಟೆ?' ಎಂದು ಹೇಳಿ ವಿಮಲೆಯು ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು ಚಿಂತಾಮಗ್ನಳಾಗಿದ್ದಂತೆ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದಳು.

ಪ್ರಹರಿಯು, 'ಯೋಚಿಸುವುದೇನು?' ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

ವಿಮಲೆ—ನನ್ನ ಯೋಚಿಸಲಿ? ಮುಖ್ಯ ನನ್ನ ಅದೃಷ್ಟದಲ್ಲಿ ಸುಖಪಡುವುದು ಬರೆದಿಲ್ಲ. ನೀವು ದುರ್ಗವನ್ನು ಜಯಿಸಿ ಹೋಗುವವರೆಗೆ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ.

ಪ್ರಹರಿ—(ದರ್ಪದಿಂದ) ಅದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವೇಕೆ? ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಅನುಮಾನವಿಲ್ಲ; ಇಷ್ಟೊಂದು ಹೊತ್ತಿಗಾಗಲೇ ಜಯಪ್ರದವಾಗಿರಬೇಕು.

ವಿಮಲೆ—ಓಹೋ! ಅದೆಂದಿಗೂ ಆಗದು—ಅದಕ್ಕೊಂದೇ ಕಾಂತವುಂಟು.

ಪ್ರಹರಿ—ಅದಾವದು?

ವಿಮಲೆ—ನೀವು ದುರ್ಗವನ್ನು ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ಜಯಿಸಲಿಷ್ಟವುಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದರೆ, ನಿನಗಾ ಏಕಾಂತವನ್ನು ಹೇಳುವೆನು, ಕೇಳು.

ಪ್ರಹರಿಯು, 'ಆಗಲಿ' ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಕೇಳುವುದಕ್ಕಣಿಯಾದನು. ವಿಮಲೆಯು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಹಿಂಜರಿದಳು. ಪ್ರಹರಿಯು ಆತುರದಿಂದ, 'ದಯವಿಟ್ಟು ಹೇಳು' ಎಂದನು.

ವಿಮಲೆ—ನಿಮ್ಮಗಳಿಗೆ ಗೊತ್ತಿರದು; ದುರ್ಗದ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಜಗತ್ತಿಂಹನು ಹತ್ತುಸಾವಿರ ಸೇನೆಯನ್ನು ರಹಸ್ಯವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ; ನೀವಿಂದು ರಹಸ್ಯವಾಗಿ ಬರುವಿರೆಯೆಂದು ತಿಳಿದವನಿಲ್ಲಿಗೆ ಮೊದಲೇ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ; ಈಗೇನನ್ನೂ ಮಾಡದೆ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದು, ನೀವು ದುರ್ಗವನ್ನು ಜಯಿಸಿ ನಿಶ್ಚಿಂತರಾಗಿರುವಾಗ ಬಂದು ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕುವನು.

ಪ್ರಹರಿಯು ಕೇಳಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಮಾತಿಲ್ಲದವನಾಗಿದ್ದು ಬಳಿಕ ಎಚ್ಚರಗೊಂಡವನಂತೆ 'ಅದು ಹೇಗೆ?' ಎಂದನು.

ವಿಮಲೆ—ಅದು ದುರ್ಗದಲ್ಲಿರುವವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿದಿದೆ! ನಾನೂ ಬಲ್ಲೆನು.

ಪ್ರಹರಿಯು ಆಹ್ಲಾದ ಪರಿವೂರ್ಣನಾಗಿ, 'ನನ್ನ ಅದೃಷ್ಟವೆ! ಕೇಳು! ನಿನ್ನಿಂದಿಂಥೊಂದು ದೊಡ್ಡ ಪದವಿಯೆನಗೆ ಬಂದಂತಾಯಿತು; ಈಗಲೇ ಹೋಗಿ ಸೇನಾಪತಿಗೆ ತಿಳಿಸಿಬರುತ್ತೇನೆ; ಇಂತಹ ದೊಡ್ಡ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದರೆ ಮಹತ್ತಾದ ಪದವಿಯುಂಟಾಗುವುದು; ಪುನಃ ಚಾಗ್ರತೆ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬರುವೆನು—'

ನೀನಿಲ್ಲಿರು' ಎಂದನು. ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ವಿಮಲೆಯ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಎಳ್ಳುಷ್ಣಾದರೂ ಅನುಮಾನವಿರಲಿಲ್ಲ.

ವಿಮಲೆ—ನೀನು ಬರುವಿಯಷ್ಟೆ?

ಪ್ರಹರಿ—ಬಾರದೆ ಮತ್ತೆಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವೆನು, ಒಂದು ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಬಂದುಬಿಟ್ಟೆ.

ವಿಮಲೆ—ನನ್ನನ್ನು ಮರೆಯಬೇಡ.

ಪ್ರಹರಿ—ಇಲ್ಲ—ಇಲ್ಲ—ಎಂದಿಗೂ ಮರೆಯುವುದಿಲ್ಲ.

ವಿಮಲೆ—ನನ್ನಾಣಿ, ಮರೆಯಕೂಡದು.

ಪ್ರಹರಿಯು, 'ಹೆದರಲೇಕೆ?' ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಊರ್ಧ್ವಶ್ವಾಸವನ್ನು ಬಿಡುತ್ತ ಓಡಿಹೋದನು. ಪ್ರಹರಿಯು ಕಣ್ಣುಮರೆಯಾಗುತ್ತಲೆ, ಪ್ರೇಮಿಕಾ ಪ್ರೇಮಿಕೆಯಾದಾ ವಿಮಲೆಯು ಪಲಾಯನವಾಗಿ ಹೋದಳು.

ಉಸ್ಮಾನ್‌ಖಾನನು ವಿಮಲೆಯ ಕಟಾಕ್ಷಕ್ಕೆ ಹೆದರಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದ ಮಾತು ಸಾರ್ಥಕವಾಯಿತು.

ಇಪ್ಪತ್ತನೆಯ ಪರಿಚ್ಛೇದ

ಕೊಟಿಡಿಯಿಂದ ಕೊಟಿಡಿಗಿ

ವಿಮಲೆಯು ಸೆರೆಯಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗಿ, ವರ್ತಮಾನವನ್ನು ವಿಶೇಂದ್ರಸಿಂಹನಿಗೆ ವೊದಲಾಗಿ ತಿಳಿಸುವುದು ಕರ್ತವ್ಯವೆಂದೂರ್ಧ್ವಶ್ವಾಸವನ್ನು ಬಿಡುತ್ತಾ ವಿಶೇಂದ್ರಸಿಂಹನ ಶಯನಾಗಾರವನ್ನು ಕುರಿತು ವೇಗವಾಗಿ ಓಡುತ್ತಾ ಅರ್ಧಹಾದಿ ಹೋಗುವುದರೊಳಗೆ 'ಅಲ್ಲಲ್ಲಾ-ಹೋ!' ಎಂಬ ತುಮಲ ಧ್ವನಿಯು ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದಿತು. ಕೇಳಿ ಪಠಾನ ಸೇನೆಯ ಜಯಧ್ವನಿಯೆಂದು ತಿಳಿದು ಹೆಚ್ಚು ವ್ಯಾಕುಲವುಳ್ಳವಳಾದಳು. ಕೋಲಾಹಲಧ್ವನಿಯಾದರೋ ಅತಿಶಯ ವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಆದರೂ ವಿಮಲೆಯು ಅರಮನೆಯ ಪರಿವಾರದವರು ಎಚ್ಚರವಾಗಿರುವರೆಂಬ ನಂಬಿಕೆಯಿಂದ ವಿಶೇಂದ್ರಸಿಂಹನ ಶಯನಾಗಾರಕ್ಕೆ ಸಮೀಪ ಹೋಗಿ ನೋಡಲಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಗದ್ದಲವಾಗುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಅವಳಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವುದರೊಳಗೆ ಪಠಾನ ಸೈನಿಕರು ಬಾಗಿಲನ್ನೊಡೆದು ಕೊಟಿಡಿಯೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ್ದರು. ವಿಮಲೆಯು ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಮರೆಯಾಗಿ ನಿಂತು ನೋಡಿದಳು. ವಿಶೇಂದ್ರಸಿಂಹನು ನಡುವಿಗೆ ನಡುಕಟ್ಟನ್ನು ಬಿಗಿದುಕಟ್ಟಿ ರಕ್ತಮಯವಾದ ಶರೀರವುಳ್ಳವನಾಗಿ ಕೈಯಲ್ಲೊರೆಯುಗಿದ ಕತ್ತಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಉನ್ನತನಂತೆ ವೇಗವಾಗಿ ತಿರುಗಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಆದರೆ ಅವನ ಯುದ್ಧೋದ್ಯಮವು ವಿಫಲವಾಯಿತು. ಬಲಿಷ್ಠನಾದೊಬ್ಬ ಪಠಾನನು ಉದ್ದವಾದೊಂದು ಕತ್ತಿಯಿಂದ ಹೊಡಿಯಲದ್ದು ವಿಶೇಂದ್ರಸಿಂಹನ

ಕತ್ತಿಗೆ ತಗಲಿ, ಕತ್ತಿಯು ಹಸ್ತಚ್ಯುತವಾಗಿ ದೂರ ಹೋಗಿ ಬಿದ್ದಿತು. ನಿರಾಯುಧ ನಾಗುತಲೇ ಶತ್ರುಗಳವನನ್ನು ಬಂದಿಯಾಗಿ ಹಿಡಿದರು.

ವಿಮಲೆಯು ಅದನ್ನು ಕಂಡು ಹತಾಶಳಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು, ತಿಲೋತ್ತಮೆಯನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲಿನ್ನೂ ಸಮಯವಿರುವುದೆಂದೂಹಿಸಿ ಅವಳ ಕೊಟಡಿಗೆ ಓಡಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಮುಂದುವರಿದು ಹೋಗುವುದಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಪಠಾನಸೇನೆಯವರೆಲ್ಲೆಯೂ ಮುತ್ತಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಪಠಾನರು ದುರ್ಗವನ್ನು ಜಯಿಸಿದರೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಸಂದೇಹವು ತೋರಲಿಲ್ಲ.

ವಿಮಲೆಯು ತಿಲೋತ್ತಮೆಯ ಕೊಟಡಿಗೆ ಹೋಗುವುದರೊಳಗೆ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಪಠಾನರ ಕೈಗೆ ಸಿಗುವುದು ನಿಜವೆಂದು ತಿಳಿದು ಹಿಂದಿರುಗಿದಳು. ಜಗತ್ತಿಂಹನಿಗೂ ತಿಲೋತ್ತಮೆಗೂ ವಿಪತ್ಕರವಾದೀ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದು ಹೇಗೆಂದು ಚಿಂತಿಸುತ್ತ ಕಾತರೆಯಾಗಿ ಅಲ್ಲೊಂದು ಕೊಟಡಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದಳು. ಕೆಲವು ಮಂದಿ ಸೈನಿಕರು ವಿಮಲೆಯಿದ್ದ ಕೊಟಡಿಯನ್ನು ಕೊಳ್ಳೆಹೊಡಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡು, ಎದೆಗುಂದಿ ಕೊಟಡಿಯಲ್ಲೊಂದು ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯ ಹಿಂದೆ ಅವಿತುಕೊಂಡಳು. ಸೈನಿಕರು ಬಂದು ಕೊಟಡಿಯಲ್ಲಿದ್ದುದನ್ನೆಲ್ಲ ಲೂಟಿಮಾಡತೊಡಗಿದರು. ವಿಮಲೆಗೆ ಉಪಾಯವಾವದೂ ತೋರಲಿಲ್ಲ. ಲೂಟಿಮಾಡುವುದೆಲ್ಲಾ ತೀರಿದ ಬಳಿಕ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ತೆಗೆದು ನೋಡಲು ಕೆಲವರು ಬರುವವರಾಗಿದ್ದಕಾರಣ, ಅಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಕಂಡುಹಿಡಿಯುವರೆಂದು ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಿಶ್ಯಬ್ದವಾಗಿ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯ ಪಕ್ಕದಿಂದಿಣಕಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದವಳು ವಿಪತ್ಕಾಲಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಒದುಹುವ ಅತುಲ ಸಾಹಸದಿಂದ ಸೈನಿಕರೆಲ್ಲರೂ ಲೂಟಿಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪೃತರಾಗಿದ್ದಾಗ ಮೆಲ್ಲನೆ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯ ಪಾರ್ಶ್ವದಿಂದ ಹೊರಟು ಓಡಿಹೋದಳು. ಸೈನಿಕರು ಲೂಟಿಯಲ್ಲಾಗಲಿ ಸತ್ತರಾಗಿದ್ದಕಾರಣ, ಅವಳು ಹೊರಗೆ ಹೋದುದನ್ನು ನೋಡಲಿಲ್ಲ. ವಿಮಲೆಯು ಕೊಟಡಿಯ ಬಾಗಿಲಬಿಟ್ಟು ಸ್ವಲ್ಪದೂರ ಹೋಗುವುದರೊಳಗೆ ಸೈನಿಕನೊಬ್ಬನು ಬಂದು ಹಿಂದಿನಿಂದವಳ ಕೈಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡನು. ವಿಮಲೆಯು ಹಿಂದಿರುಗಿ ನೋಡಿದಳು. ರಹಿಂಷೇಕನಾಗಿದ್ದನು.

ರಹಿಂಷೇಕನು, 'ಇದೇನು ಪರಾರಿ! ಪವ್ವನೆ ಪಲಾಯನವೆಲ್ಲಿಗೆ?' ಎಂದನು.

ಎರಡನೆಯ ತಡವೆ ಪುನಃ ರಹಿಂಷೇಕನ ಕೈಗೆ ಸಿಗುತಲೇ ವಿಮಲೆಯು ಮುಖವು ವಿಶುಷ್ಟವಾಗಿದ್ದರೂ, ಅವಳದನ್ನು ತೋರದೆ ಕ್ಷಣದಲ್ಲವಳ ಪುತಿಭೆಯ ಪುಭಾವದಿಂದ ಹರ್ಷಚಿಹ್ನೆಗಳನ್ನು ತೋರುತ್ತ, ಅವನಿಂದಲೇ ಸ್ವಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಾಹವಾಗಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸಿ, ಅವನ ಪುಶ್ಚೆಗೆ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರವಾಗಿ, 'ಸುಮ್ಮನಿರು-ಗದ್ದಲಮಾಡಬೇಡ-ಹೊರಗೆ ಬಾ' ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಅವನ ಕೈಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಹೊರಗೆ ಕರೆತಂದಳು. ರಹಿಮನು ಆಕ್ಷೇಪವಿಲ್ಲದೆ ಮರದ

ಬೊಂಬೆಯಂತೆ ಅವಳ ಹಿಂದೆ ಬಂದನು. ವಿಮಲೆಯು ಅವನನ್ನಾರೂ ಇಲ್ಲದೆ ಕೊಂಡೊಡೆಯ್ದು, 'ಛೇ! ಛೇ! ನೀನು ಹೀಗೆಮಾಡುವುದೇ? ನನ್ನನ್ನೆಲ್ಲ ಬಿಟ್ಟಿಲ್ಲಿಗೆ ಹೊರಟುಹೋದೆ? ನಿನ್ನನ್ನು ಹುಡುಕಿದುದೊಂದೆಡೆಯಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೂ ಸಿಗಲಿಲ್ಲ'ವೆಂದು ಹೇಳಿ, ಷೇಕ್‌ಜಿಯನ್ನು ವಿಶಾಲಕುಟಾಕ್ಷದಿಂದ ನೋಡಿದಮಾತ್ರ ದಿಂದವನ ಕೋಪವು ದೂರವಾಯಿತು. ಅವನು ವಿಮಲೆಯನ್ನು ಕುರಿತು, 'ಸೇನಾಪತಿಗೆ ಜಗತ್ತಿಂಹನ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ತಿಳಿಸಲವನನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಿದ್ದೆನು; ಅವನಿರುವ ಸ್ಥಳವು ಗೊತ್ತಾಗದೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಬಂದೆನು; ನೀನು ಮಹಡಿಯಮೇಲಿರಲಿಲ್ಲವಾಗಿ, ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಹುಡುಕುತ್ತಿದ್ದೆನು' ಎಂದನು.

ವಿಮಲೆಯು, 'ನೀನು ಬರಲಿಲ್ಲವಾಗಿ, ನನ್ನನ್ನು ಮರೆತಿರಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿದು ನಿನ್ನನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತ ಬಂದೆನು; ಸಾವಕಾಶದಿಂದಿನ್ನು ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ; ದುರ್ಗ ವೇನೋ ನಿಮ್ಮ ಸ್ವಾಧೀನವಾಯಿತು; ನಾವನ್ನು ಪಲಾಯನದ ಪ್ರಯತ್ನ ಜರುಗಿಸುವುದೊಳ್ಳಿಯದು' ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು. ಷೇಕ್‌ಜಿಯು, 'ಈಗ ರಾತ್ರಿ; ನಾಳೆ ಪ್ರಾತಃಕಾಲ ಹೋಗೋಣ; ಸೇನಾಪತಿಗೆ ತಿಳಿಸದೆ ಬರುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ; ನಾಳೆ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಸೇನಾಪತಿಯ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ಹೊರಡೋಣ' ಎಂದನು.

ವಿಮಲೆಯು, ಹಾಗಾದರೆ, ನಡಿ, ಬೇಗನೆ ನನ್ನಾಭರಣಾದಿ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಭದ್ರಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೆ, ಬೇರೆ ಸಿಪಾಯಿಗಳು ಹೋಗಿ ಲೂಟಿಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವರು' ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು.

ಸೈನಿಕನು, 'ನಡಿ' ಎಂದನು.

ರಹಿಮನ ಜತೆಯಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಬೇರೆ ಸೈನಿಕರ ಬಾಧೆಯಿಲ್ಲದೆ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದೆಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯದಿಂದ ವಿಮಲೆಯು ಅವನನ್ನು ಸಂಗಡ ಕರೆದುಕೊಂಡುಹೋದಳು. ಅವಳೊಡೆಯು ಕೂಡಲೇ ಸಾದ್ಯಶ್ಯಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು. ಸ್ವಲ್ಪದೂರ ಹೋಗುವುದರೊಳಗೆ ಧನಹರಣಾಸಕ್ತರಾದ ಬೇರೆ ಸಿಪಾಯಿಗಳೆದುರಿಗೆ ಬಂದವರು ವಿಮಲೆಯನ್ನು ನೋಡಿಕೋಲಾಹಲಧ್ವನಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ, ರಹಿಮನಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಷಿಕಾರಿ ಸಿಗಿತೆಂದು ಕೂಗಿದರು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ರಹಿಮನು, 'ನಿಮ್ಮ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿರಿ, ಇತ್ತ ಕಣ್ಣುಹಾಕಬೇಡಿರಿ' ಎಂದನು. ಅವನ ಭಾವವನ್ನರಿತವರಾಗಿ ಸೈನಿಕರು ಸುಮ್ಮನಾದರು. ಅವರಲ್ಲೊಬ್ಬನು ಮಾತ್ರ, 'ರಹಿಂ! ನಿನ್ನದೃಷ್ಟವೊಳ್ಳಿಯದು, ಆದರೆ ನವಾಬರು ಕಂಡು ಅವಳನ್ನು ನಿನ್ನ ಕೈತಪ್ಪಿಸದಿರಬೇಕು' ಎಂದನು.

ರಹಿಮನೂ ವಿಮಲೆಯೂ ಮುಂದುವರಿದು ಹೋದರು. ವಿಮಲೆಯು ರಹಿಮನನ್ನು ತನ್ನ ಶಯನಾಗಾರದ ಕೆಳಗಣ ಚಿಕ್ಕಮನೆಗೆ ಕೊಂಡೊಯ್ದು, 'ಇದೆನ್ನ ಮತ್ತೊಂದು ಚಿಕ್ಕಮನೆ, ಇಲ್ಲಿರುವುದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸಂಗ್ರಹಮಾಡಿಕೊ, ಮೇಲೆ ಮಲಗುವ ಕೊಟಡಿಗೆ ಹೋಗಿ, ನನ್ನಾಭರಣಾದಿಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬರುವೆನು' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಬೀದಕೈಗಳೊಂದು ಜೊಂಪನ್ನವನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಳು.

ರಹಿಮನು ಕೊಟಡಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಹಣ ಮುಂತಾದುದನೆಲ್ಲಾ ಕಂಡು ಹಿಗ್ಗಿ ಪಟ್ಟಿಗೆಗಳ ಜೀಗವನ್ನು ತೆಗೆಯಲಾರಂಭಿಸಿದನು. ವಿಮಲೆಯಮೇಲವನಿಗೆ ತಿಲಾರ್ಥವೂ ಅನುವಾನವಿರಲಿಲ್ಲ. ವಿಮಲೆಯು ಕೊಟಡಿಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ಬಂದು, ಬಾಗಿಲೆಳೆದುಕೊಂಡು ಹೊರಗಣ ಜಿಲಕವನ್ನು ಹಾಕಿ ಜೀಗವನ್ನು ಹಾಕಿದಳು. ರಹಿಮನು ಕೊಟಡಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿಯಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದನು.

ವಿಮಲೆಯು ಊರ್ಧ್ವಶ್ವಾಸವನ್ನು ಬಿಡುತ್ತ ಮಹಡಿಯಮೇಲಣ ಮತ್ತೊಂದು ಕೊಟಡಿಗೆ ಹೋದಳು. ವಿಮಲೆ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯರ ಕೊಟಡಿಗಳು ಅರನುನೆಯಲ್ಲೊತ್ತಟ್ಟು ಕಡೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿದ್ದುದರಿಂದ ಅತ್ಯಾಚಾರಿಗಳಾಗಿದ್ದಾ ಸೈನಿಕರು ಅಲ್ಲಿಗಿನ್ನೂ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ತಿಲೋತ್ತಮೆಯೂ ಜಗತ್ತಿಂಹನೂ ಸೈನಿಕರ ಕೋಲಾಹಲದ ಗದ್ದಲವನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದರೋ ಇಲ್ಲವೋ ಸಂದೇಹವಾಗಿದ್ದಿತು. ವಿಮಲೆಯು ತಿಲೋತ್ತಮೆಯ ಕೊಟಡಿಯೊಳಗೊಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆ ಹೋಗದೆ ಬಳಗಿದ್ದವರ ತತ್ಕಾಲದ ಭಾವವನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಕದದ ಜೀಗದಕಿವಿಯಿಂದಿಣಿಕಿ ನೋಡಿದಳು. ಪುಕ್ಕೃತಿಯ ಸ್ವಭಾವವು ಎಂತಹ ದುಡೊ! ಅಂತಹ ಸಮಯದಲ್ಲೂ ವಿಮಲೆಯು ಕುತೂಹಲವುಳ್ಳವಳಾಗಿದ್ದಳು!! ಕೊಟಡಿಯೊಳಗಿದ್ದವರ ಭಾವವನ್ನು ನೋಡಿ ವಿಸ್ಮಿತೆಯಾದಳು. ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ಪರ್ಯಂಕದಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿದ್ದಳು. ಜಗತ್ತಿಂಹನದರ ಬಳಿ ನೀರವವಾಗಿಃ ನಿಂತು ತಿಲೋತ್ತಮೆಯ ಮುಖಮಂಡಲವನೀಕ್ಷಿಸುತ್ತ ತನ್ನ ಹಸ್ತದಿಂದವಳ ಕರಪಲ್ಲವವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಿದ್ದನು. ತಿಲೋತ್ತಮೆಯ ಕಣ್ಣಿಂದ ಬಾಷ್ಪವಾರಿಯು ಸುರಿಯುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಜಗತ್ತಿಂಹನು ತನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನೂ ರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು.

ವಿಮಲೆಯು ಅವರಾ ಅಶ್ರುವಿಸರ್ಜನೆಯು ವಿರಹಾತ್ಮೂರ್ವ ಉಂಟಾಗುವ ರೋದನಜನ್ಯವಾದುದೆಂದು ತಿಳಿದಳು. ಅದೆಂತಹದುದೇ ಆಗಲಿ; ಅವರಿಬ್ಬರಾದರೋ, ಸನ್ನಿಹಿತವಾಗಿದ್ದ ವಿಪತ್ತನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ತಿಳಿದು ಯೋಚಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಮನಸಿಜ ಮನ್ಮಥನ ಮಹಿಮೆಯಂತಹದುಡೊ! ಅದಕ್ಕಿಹದಲ್ಲೆಣೆಯಿಲ್ಲವು. ಅಂತಹ ಕೋಲಾಹಲದಲ್ಲಿಯೂ ಮನ್ಮಥನ ಶರಚಾಲದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಬದ್ಧವಾಗಿದ್ದಾಯುಗ್ಮಕ್ಕೆ ಶೋತ್ರೇಂದ್ರಿಯವಿದ್ದರೂ ಇಲ್ಲದಹಾಗಾಗಿದ್ದಿತು!!!

ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದನೆಯ ಪರಿಚ್ಛೇದ

ಖಡ್ಗಾಖಡ್ಗಿ

ವಿಮಲೆಯು ಕೊಟಡಿಯೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಜಗತ್ತಿಂಹನಿಗೆ ಸನ್ನಿಹಿತವಾಗಿದ್ದ ವಿಪತ್ತನ್ನು ಕುರಿತು ಕಷ್ಟದಿಂದ ತಿಳುಹಿದಳು. ಆದರೂ ಜಗತ್ತಿಂಹನದನ್ನು ನಂಬನು. ಕೋಲಾಹಲಧ್ವನಿಯನ್ನು ತಾನಾಗಿಯೇ ಕೇಳಿದ ಬಳಿಕವನ ಅನುಮಾನ ಪರಿಚ್ಛೇದವಾಯಿತು. ವಿಮಲೆಯು ಕುಮಾರನನ್ನು ಕುರಿತು, 'ಪಠಾನರು ಮಾಡುವ ಜಯಘೋಷವು ಕೇಳುತ್ತಿದೆ; ಬೇಗನಾವದಾದರೂ ಒಂದುಪಾಯವನ್ನು ಮಾಡಿ ರಕ್ಷಿಸು; ನಾವಿಲ್ಲಿದ್ದರೆ ನಿಸ್ಸಂಶಯವಾಗಿ ವಿನಷ್ಟರಾಗುವೆವು, ಶತ್ರುಗಳೊಂದು ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದುಬಿಡುವರು' ಎಂದಳು.

ಜಗತ್ತಿಂಹನು ಕೇಳಿ ಕ್ಷಣಕಾಲ ಚಿಂತಾಮಗ್ನನಾಗಿದ್ದು, ಬಳಿಕ, 'ವೀರೇಂದ್ರಸಿಂಹನೇನನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವನು?' ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

ವಿಮಲೆಯು, 'ಶತ್ರುವಿನ ಹಸ್ತಗತನಾದನು' ಎಂದಳು.

ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯ ಕಂಠದಿಂದ ಅಸ್ಫುಟ ಚೇತ್ಕಾರಧ್ವನಿಯು ಹುಟ್ಟಿ ಮಂಚದಮೇಲವಳು ಮೂರ್ಛಿತೆಯಾಗಿ ಬಿದ್ದಳು.

ಜಗತ್ತಿಂಹನದನ್ನು ಕಂಡು ವಿಶುಷ್ಟವದನನಾಗಿ, ವಿಮಲೆಯನ್ನು ಕುರಿತು, 'ತಿಲೋತ್ತಮೆಯನ್ನು ನೋಡಿಕೊ' ಎಂದನು.

ತಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ವಿಮಲೆಯೊಂದು ಅತ್ತರದಾಸನ್ನು ತಂದಾ ಗಂಧವಾರಿಯನ್ನವಳ ಮುಖಕ್ಕೆ ತಳದು, ಕಾತರೆಯಾಗಿ, ಬೀಸಣಿಗೆಯಿಂದವಳಿಗೆ ಗಾಳಿಯನ್ನು ಬೀಸಲಾರಂಭಿಸಿದಳು.

ಶತ್ರುಗಳ ಕೋಲಾಹಲಧ್ವನಿಯು ಸವಿಾಪಿಸುತ ಬಂದುದನ್ನು ಕೇಳಿ ವಿಮಲೆಯು ರೋದನಮಾಡುತ್ತ, 'ಅದೋ, ಬಂದರು. ರಾಜಕುಮಾರ! ರಕ್ಷಣೆಯಾಗುವುದು ಹೇಗೆ?' ಎಂದಳು.

ಜಗತ್ತಿಂಹನು ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಕಿಡಿಗಳನ್ನು ಸುರಿಸುತ್ತ, 'ಭಗವಂತ! ನಿನ್ನಿಚ್ಛೆಯು ಹೀಗಿದ್ದಿತೆ! ಇಂತಹ ವಿಪತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಾನೀ ಕೊಟಡಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಂಗಸರೊಡನೆ ಪಿಂಜರಬದ್ಧನಾಗಿರಬೇಕಾಗಿ ಬಂದಿತೆ!' ಎಂದು ಪರಿತಪಿಸಿದನು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ದರ್ಶಿತಹೃದಯವುಳ್ಳಾ ವಿಮಲೆಯ ಮನಸ್ಸು ಅಳುಕಿ, ಕಣ್ಣೀರು ತುಂಬಿದವಳಾಗಿ, 'ರಾಜಪುತ್ರ! ಅಷ್ಟೊಂದು ಪರಿತಪಿಸಲೇಕೆ? ಹೆಂಗಸಾದೆನ್ನಿಂದ ಮತ್ತೇನಾಗದಿದ್ದರೂ, ತಿಲೋತ್ತಮೆಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿದ್ದು ಪ್ರಾಣವನ್ನಾದರೂ ಬಿಡಬಲ್ಲೆನು' ಎಂದಳು. ಆ ಮಾತು ರಾಜಕುಮಾರನ ಅಂತಃಕರಣಕ್ಕೆ ತಟ್ಟಿ, ಅವನು, 'ತಿಲೋತ್ತಮೆಯನ್ನಾಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗೆನು' ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಅವಳ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿದ್ದು ತಾನೂ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಬಿಡುವೆನೆಂದು ಕಾತರನಾಗಿ ಹೇಳಿದನು.

ಶತ್ರುಗಳ ಭೀಮನಾದವು ಪ್ರತಿಕ್ಷಣವೂ ಸವಿಾಪಿಸುತಬಂದು ಆಯುಧಗಳ ಝಂಝುನಾ ರವವೂ ಕೇಳುತಬಂದುದನ್ನು ಕೇಳಿ ವಿಮಲೆಯು, 'ತಿಲೋತ್ತಮೆ! ನೀನೀ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅಚೇತನಳಾಗಬಹುದೆ! ನಿಸ್ಸನ್ನು ಹೇಗೆ ರಕ್ಷಿಸಲಿ!' ಎಂದು ಹೇಳುತ ರೋದನಮಾಡತೊಡಗಿದಳು.

ತಿಲೋತ್ತಮೆಯ ಕಣ್ಣುಗಳು ಸ್ತೀಲನವಾದುವು. ಅದನ್ನು ಕಂಡು ವಿಮಲೆಯು, 'ರಾಜಕುಮಾರ! ತಿಲೋತ್ತಮೆಗೆ ಜೇತನವುಂಟಾಯಿತು, ಅವಳನ್ನುಳಿಸಲಿನ್ನೂ ಕಾಲವಿದೆ' ಎಂದಳು. ರಾಜಕುಮಾರನು, 'ನಾನೀಕೊಟಡಿಯಲ್ಲಿದ್ದರೆ, ರಕ್ಷಣೆಯಾಗುವುದಸಂಭವ; ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಗಾದರೆ ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಆರಮನೆಮಿಂದ ಹೊರಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಲೆತ್ತಿಸುವೆನು; ಆದರೆ ತಿಲೋತ್ತಮೆಗೆ ಗತಿಶಕ್ತಿಯೇ ಹೋಗಿರುವಕಾರಣ ಅದು ಸಾಧ್ಯವೆ?' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಹಾಗೆ, ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು ಕೇಳಿ, 'ವಿಮಲೆ! ಅವರಾಗಲೇ ಮೆಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಹತ್ತಿ ಬರುವಂತಿದೆ; ಮೊದಲೆನ್ನ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಕೊಡುವೆನು; ಹಾಗೆ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೂ ನಿಮ್ಮನ್ನುಳಿಸಿದಂತಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಪರಿತಪಿಸುತ್ತೇನೆ' ಎಂದನು.

ವಿಮಲೆಯು, ಕಣ್ಣುಮುಚ್ಚಿ ತೆಗೆಯುವುದರೊಳಗೆ, ತಿಲೋತ್ತಮೆಯನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡು, 'ಹಾಗಾದರೆ ಹೊರಡಿ, ತಿಲೋತ್ತಮೆಯನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಬರುವೆನು' ಎಂದಳು.

ವಿಮಲೆಯೂ ಜಗತ್ತಿಂಹನೂ ಮೂರು ಹೆಜ್ಜೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಟಡಿಯ ಬಾಗಿಲ ಹತ್ತಿರಬಂದು ಬಾಗಿಲನ್ನು ತೆರೆಯುವದರೊಳಗೆ, ನಾಲ್ಕುಮಂದಿ ಪಠಾನ ಸೈನಿಕರು ಬಾಗಿಲಬಳಿ ಬಂದಿದ್ದರು. ಜಗತ್ತಿಂಹನು ವಿಮಲೆಯನ್ನು ಕುರಿತು, 'ಮುಂದು ವರಿದು ಬರಬೇಡ, ನನ್ನ ಹಿಂದಿರು' ಎಂದನು. ಪಠಾನರು ತಮ್ಮೆದುರಿಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಜಗತ್ತಿಂಹನನ್ನು ಕಂಡು, 'ಅಲ್ಲಾಹೊ!' ಎಂದು ಪಿಶಾಚಿಗಳಂತೆ ಬೊಬ್ಬಿಟ್ಟು ಕೂಗಿ ಕಟಿಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿದ್ದ ಆಯುಧಗಳ ಝಂಝುನ ಶಬ್ದವನ್ನು ಮಾಡತೊಡಗಿದರು. ಅವರನ್ನು ಕಂಡೊಡನೆ ಜಗತ್ತಿಂಹನ ಕತ್ತಿಯೊಬ್ಬ ಪಠಾನನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಆಮೂಲವಾಗಿ ಸಮಾರೋಪಿತವಾಯಿತು. ಪಠಾನನು ಭಯಂಕರವಾಗಿ ಬೀಳಿತುತ ಅಸುವಳಿದನು. ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಪಠಾನನ ಭಲ್ಲೆಯವು ಜಗತ್ತಿಂಹನ ಕುತ್ತಿಗೆಗೆ ತಾಕಿತು. ಅಷ್ಟರೊಳಗೆ ಕುಮಾರನದನ್ನು ಎಡಗೈಯಿಂದ ಹಿಡಿದು, ಅದರಿಂದದನ್ನು ಹಿಡಿದಿದ್ದವನನ್ನಿರಿದು ನೆಲಕ್ಕೆ ಕೆಡಹಿದನು. ಉಳಿದಿಬ್ಬರು ಪಠಾನರೊಮ್ಮೆಗೆ ಜಗತ್ತಿಂಹನ ತಲೆಗೆ ಗುರಿಯಿಟ್ಟು ಕತ್ತಿಯಿಂದ ಹೊಡೆದರು. ಜಗತ್ತಿಂಹನು ಉಸುರಿಗುಕ್ಕಲನಿಲ್ಲದೆ ಬಲಗೈಲಿದ್ದ ಕತ್ತಿಯಿಂದ ಹೊಡೆಯಲಾ ಅಘಾತದಿಂದೊಬ್ಬನ ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ಕತ್ತಿಯು ಭೇದನವಾದವನ ಬಾಹುಗಳೊಡನೆ ದೂರಹೋಗಿ ಬಿದ್ದಿತು. ಆದರೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬನ ಹೊಡತವನ್ನು ನಿನಾರಣೆ ಮಾಡಲಾಗದೆ ಸೆಟ್ಟು ಜಗತ್ತಿಂಹನ ತಲೆಗೆ ಬೀಳುವುದು ತಪ್ಪಿ, ಭುಜದಮೇಲೆ

ಬಿದ್ದು ದಾರುಣವಾದ ಗಾಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿತು. ರಾಜಕುಮಾರನಾ ಪೆಟ್ಟಿನಿಂದ, ವ್ಯಾಧನ ಅಂಬು ತಗಲಿದ ವ್ಯಾಘ್ರದೋವಾದಿಯಲ್ಲಿ, ದ್ವಿಗುಣಿತ ಕೋಪಾನಲದಿಂದ ಪುಜ್ಜಲಿತನಾಗಿ, ಪಠಾನನು ಮತ್ತೊಂದುತಡವೆ ಹೊಡೆಯಲು ಕತ್ತಿಯನ್ನೆತ್ತುವುದರೊಳಗೆ ರಕ್ತಮಯವಾದ ತನ್ನ ಕತ್ತಿಯನ್ನೆರಡು ಮುಷ್ಟಿಗಳಿಂದ ದೃಢವಾಗಿ ಹಿಡಿದು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹಾರಿ ಕತ್ತಿಯನ್ನೆತ್ತಿದ್ದಾ ಪಠಾನನ ತಲೆಗೆ ಹೊಡೆದನು. ಉಷ್ಣೀಷ ಸಹಿತವಾಗಿ ಅವನ ತಲೆಯೆರಡು ತುಂಡಾಗಿ ಕತ್ತರಿಸಿಕೊಗೆ ಬಿದ್ದಿತು. ಅಷ್ಟರೊಳಗೆ ಮೊದಲು ಕೈಕತ್ತರಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಪಠಾನನು ತನ್ನ ಕಟಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಚೂರಿಯನ್ನೆಡಗೈಯಿಂದ ತೆಗೆದು ರಾಜಪುತ್ರನಿಗೆ ಗುರಿಯಿಟ್ಟು ಹಿಡಿದಿದ್ದನು. ರಾಜಕುಮಾರನು ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಪಠಾನನನ್ನು ಹೊಡೆಯಲು ಹಾರಿದಾಗಾ ಚೂರಿಯು ವಿಶಾಲವಾದವನ ಬಾಹುವಿನ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಜುಚ್ಚಿ ಗಭೀರವಾದ ಗಾಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿತು. ರಾಜಪುತ್ರನಾ ಗಾಯವನ್ನು ಸೂಜೀ ವೇಧೆಯಿಂದದಕ್ಕೆ ಲಕ್ಷ್ಯಕೊಡದೆ ಪಠಾನನ ಕಟಿದೇಶಕ್ಕೆ ಬಲವಾಗಿ ಕಾಲಿಂದೊಡೆಯಲು ಕೊಂತವು ಕೊಡಿತಾಕಿ ಕೊಡುಪೆಸದಂತೆ*, ಯವನನು ದೂರಹೋಗಿ ಬಿದ್ದನು, ರಾಜಪುತ್ರನಾ ಕೂಡಲೆ ಹೋಗಿ ಅವನ ಶಿರಚ್ಛೇದನಮಾಡಲುಧ್ಯಮಿಸಿದನು. ಆ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ 'ಅಲ್ಲಲ್ಲಾಹೊ!' ಎಂದು ಬೊಬ್ಬಿಡುತ ಆಗಣಿತ ಪಠಾನ ಸೈನಿಕರು ಪ್ರವಾಹದಂತೋಡಿಬಂದರು. ರಾಜಪುತ್ರನದನ್ನು ಕಂಡು ಮುಂದೆಯುದ್ಧಮಾಡುವುದು ಮರಣಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡನು.

ರಾಜಪುತ್ರನ ಅಂಗಾಂಗವೆಲ್ಲವೂ ರಕ್ತಪ್ಲಾವಿತವಾಗಿ ಧಾರೆ ಧಾರೆಯಾಗಿ ರಕ್ತವು ಸುರಿಯುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದವನ ದೇಹವು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಅಲ್ಲರಿಯಿಂದಸವಳಿದು† ಕ್ಷೀಣವಾಗುತ್ತ ಬರುತ್ತಿದ್ದಿತು.

ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ಅಚೇತನಳಾಗಿನ್ನೂ ವಿಮಲೆಯ ಕೊಂಕಳಲ್ಲಿದ್ದಳು. ವಿಮಲೆಯು ತಿಲೋತ್ತಮೆಯನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ಅವಳ ಬಟ್ಟೆಯೂ ರಾಜಪುತ್ರನ ರಕ್ತದಿಂದ ತೊಯ್ದಿದ್ದಿತು.

ಕೊಟಡಿಯಲ್ಲಿ ಪಠಾನರ ಸೈನಿಕರು ತುಂಬಿದ್ದರು. ರಾಜಪುತ್ರನು ಕತ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಭಾರವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅಸುರುಸಿರನ್ನು‡ ಚುಚ್ಚುತ್ತಾ ನಿಂತಿದ್ದನು. ಆಗ ಪಠಾನನೊಬ್ಬನು ರಾಜಕುಮಾರನನ್ನು ಕುರಿತು, 'ಎಲೇ ಗುಲಾಮ! ಕೈಲಿರುವ ಕತ್ತಿಯನ್ನು ಬಿಡು, ನಿನ್ನನ್ನು ಪ್ರಾಣದಿಂದ ಬಿಡುವೆನು' ಎಂದನು. ಅದನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಲೇ, ಜಗತ್ತಿಂಹನು ನಿರ್ವಾಣೋನ್ಮುಖ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಘೃತಾಹುತಿಯಿಂದೇಳುವ ಅಗ್ನಿ ಶಿಖೆಯೋವಾದಿಯಲ್ಲಿ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹಾರಿಬಂದು ದಾಂಭಿಕನಾದಾ

* ಕೊಂತವು ಕೊಡಿತಾಕಿ ಕೊಡುಪೆಸದಂತೆ = ಕೊರಡು ಗುರಿತಾಗಿ ಕೊಡುಪೆ ಎಸದಂತೆ.

† ಅಲ್ಲರಿಯಿಂದಸವಳಿದು = ದಣಿಕೆಯಿಂದ ಬಲವು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿ.

‡ ಅಸುರುಸಿರನ್ನು = ಕಷ್ಟದಿಂದ ನಿಟ್ಟುಸಿರನ್ನು.

ಪಠಾನನ ಮಸ್ತಕವ ಛೇದಿಸಿ ಕಾಲಡಿಹಾಕಿ ತುಳಿದನು. ಅನಂತರ ಕತ್ತಿಯನ್ನು ತಿರುಗಿಸುತ್ತ, 'ಯವನ ನರಾಧಮಗಳಿರಾ! ರಾಜವೂತರು ಅಸುವಳಿಯುವ* ಬಗೆಯನ್ನು ನೋಡಿರಿ' ಎಂದು ಘಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಕೂಗಿ ಹೇಳಿದನು. ಅವನ ಕತ್ತಿಯು ಮಿಂಚಿನಂತೆ ಧಳಧಳಿಸುತ್ತ ವಿರಾಮವಿಲ್ಲದೆ ತಿರುಗುತ್ತಿದ್ದಿತು. ರಾಜಕುಮಾರನು, ತಾನೊಬ್ಬನೇ ನಿಂತು ಅಷ್ಟೊಂದು ಮಂದಿ ಶತ್ರುಗಳನ್ನೆದುರಿಸಿ ಯುದ್ಧವಾಡುವುದು ಸಾಧ್ಯವೆಂದು ತಿಳಿದು ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಮಂದಿ ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ನಿಪಾತಮಾಡಿ ಪ್ರಾಣತ್ಯಾಗಮಾಡಬೇಕೆಂಬಭಿಪ್ರಾಯವುಳ್ಳವನಾಗಿ ಶತ್ರುತರಂಗದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಕತ್ತಿಯನ್ನು ವಜ್ರಮುಷ್ಟಿಯಿಂದ ಹಿಡಿದು ತಿರುಗಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದನು. ಆತ್ಮರಕ್ಷಣೆಯ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ದೃಷ್ಟಿಯಿಡದೆ, ಹಿಂದುಮುಂದು ನೋಡದೆ, ನಿಂದವ್ಯಳಿಸುತ್ತಾ ಬಂದ ಬಂದವರನ್ನೆಡಬಿಡದೆ ಅಪ್ಪಳಿಸಿ ಕೆಡಹೊಡಿಯಲಾರಂಭಿಸಿದನು. ಒಬ್ಬನು ಬಿದ್ದನು; ಇಬ್ಬರು ಬಿದ್ದರು; ಮೂವರು ಬಿದ್ದರು, ಪ್ರತಿಪೆಟ್ಟಿಗೆ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬ ಪಠಾನನು ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದನು. 'ಅನೇಕರಿಗೆ ಅಂಗಭೇದವಾಯಿತು. ಅವ್ಯರ್ಥವಾದಾ ಪೆಟ್ಟುಗಳನ್ನು ತಾಳಲಾರದೆ ಪಠಾನರನೇಕರು ರಾಜಪುತ್ರನನ್ನು ನಾಲೂದಿಕ್ಕುಗಳಿಂದ ಮುತ್ತಿಕೊಂಡು, ಮಳೆಕರೆದಂತೆ, ಅಸ್ತ್ರಗಳನೆಸೆದು, ಘಾಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಅಷ್ಟೊಂದು ಖಡ್ಗಾಖಡ್ಗಿ ಯುದ್ಧವಾದ ಬಳಿಕ ರಾಜಪುತ್ರನಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಕೈನಡೆಯುವುದು ಸಂತಿತು. ಹೆಚ್ಚು ಪೆಟ್ಟುಗಳು ತಾಕಿ ಮೈಯಿಂದ ರಕ್ತಪ್ರವಾಹವು ಹೊರಟು, ಅಲಕಡೆಯಾಗಿ† ಬಾಹುಬಲವು ಕ್ಷೀಣಿಸುತ್ತ ಬಂದಿತು; ತಲೆಯು ತಿರುಗಲಾರಂಭಿಸಿತು; ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಬಂದಿತು; ಶ್ರವಣೇಂದ್ರಿಯಗಳ ಶಕ್ತಿಯು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿ ಅಷ್ಟೊಂದು ಕೋಲಾಹಲವೆಲ್ಲಿಯೋ ದೂರದಿಂದ ಕೇಳುವಂತಾಯಿತು. 'ರಾಜಪುತ್ರನನ್ನು ಪ್ರಾಣದಿಂದ ವಧೆಮಾಡಕೂಡದು, ಹುಲಿಯನ್ನ ಸುವೆರಸಿ‡ ಹಿಡಿದು ಜೋಸಿನೊಳಗೆ ಕೂಡಬೇಕು' ಎಂದು ನುಡಿದ ನುಡಿಯು ರಾಜಕುಮಾರನಿಗೆ ಕೇಳಿಬಂದಿತು. ಮತ್ತಾವದೂ ಕೇಳಿಸಲಿಲ್ಲ; ಉಸ್ಮಾನ್‌ಖಾನನು ಹಾಗೆಂದು ಸೈನಿಕರಿಗೆ ಆಪ್ಪಣೆಮಾಡಿದ್ದನು.

ರಾಜಪುತ್ರನಿಗೆ ಬಾಹುಬಲವು ಶಿಥಿಲವಾಗಿ ನೆಲದಮೇಲೆ ಲಂಬಾಯಮಾನವಾಗಿ ಬಿದ್ದನು. ಬಲವಿಹೀನವಾದವನ ಮುಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕತ್ತಿಯು ಕೈಬಿಟ್ಟು ಝಂಝನಶಬ್ದ ಸಹಕಾರವಾಗಿ ಅವನ ಪಾರ್ಶ್ವ ಬಿದ್ದಿತು. ಅವನೂ ಸ್ವಹಸ್ತದಿಂದ ಹೊಡೆದಿದ್ದೊಬ್ಬ ಪಠಾನನ ಮೃತದೇಹದಮೇಲೆ ಮೂರ್ಛಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಅಚೇತನನಾಗಿ ಬಿದ್ದನು. ಕೂಡಲೇ ಅನೇಕ ಪಠಾನರು ಅವನುಷ್ಟೀಷದಲ್ಲಿದ್ದ ರತ್ನಗಳನ್ನ ಪಹರಿಸಲೋಡಿಬಂದರು. ಅದನ್ನು ಕಂಡು ಉಸ್ಮಾನ್‌ಖಾನನು ಗಂಭೀರ ಸ್ವರದಿಂದ, 'ರಾಜಪುತ್ರನನ್ನಾರೂ ಮುಟ್ಟಕೂಡದು' ಎಂದು ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ

* ಅಸುವಳಿಯುವ = ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಬಿಡುವ, ಸಾಯುವ. † ಅಲಕಡೆಯಾಗಿ = ಅಂಗಾಯಾನವಾಗಿ. ‡ ಸುವೆರಸಿ = ಪ್ರಾಣದಿಂದ.

ದನು. ಎಲ್ಲರೂ ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಿದರು. ಅನಂತರ ಉಸ್ಮಾನ್‌ಖಾನನೂ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಸೈನಿಕನೂ ರಾಜಕುಮಾರನನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡೊಯ್ದು ಮಂಚದಮೇಲೆ ಮಲಗಿ ಸಿದರು. ಜಗತ್ತಿಂಹನು ನಾಲ್ಕುಘಂಟೆಗಳಿಗೆ ಮುಂಚೆ, ತಿಲೋತ್ತಮೆಯನ್ನು ಯಥಾವಿಧಿಯಾಗಿ ವಿವಾಹಮಾಡಿಕೊಂಡೊಂದು ದಿನವಾದರೂ ಅವಳನ್ನೊಡಗೂಡಿ ಅವ ಪರ್ಯಂಕದಲ್ಲಿ ಶಯನಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಕ್ಷಣವಾತ್ರ ಆಶೆಯುಳ್ಳವನಾಗಿ ದ್ದನೋ, ಅಂತಹ ಪರ್ಯಂಕವು ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತಿನಲ್ಲವನಿಗೆ ಮೃತ್ಯುಶಯ್ಯೆಯಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತು!

ಉಸ್ಮಾನ್‌ಖಾನನು ಜಗತ್ತಿಂಹನನ್ನು ಮಲಗಿಸಿ, ಬಳಿಕ, ಸೈನಿಕರನ್ನು ಕುರಿತು, ಹೆಂಗಸರೆಲ್ಲೆಂದು ವಿಚಾರಿಸಿದನು.

ಉಸ್ಮಾನ್‌ನು ವಿಮಲೆಯನ್ನೂ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯನ್ನೂ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ, ವಿಮಲೆಯು, ಗುಂಪು ಗುಂಪಾಗಿ ಸೈನಿಕರು ಕೊಟಿಗಿ ಬಂದಾಗ, ಮುಂದಾಗುವುದನ್ನು ತಿಳಿದು, ಉಸ್ಮಾನಾಂತರ ತೋರದೆ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡುಹೋಗಿ ಮಂಚದಡಿ ಬಚ್ಚಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ಅದನ್ನಾರೂ ಕಂಡಿರಲಿಲ್ಲ; ಉಸ್ಮಾನ್‌ಖಾನನು ಅವಳನ್ನು ಕಾಣದೆ, ಹೆಂಗಸರನ್ನು ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹುಡುಕಿರೆಂದು ಸೈನಿಕರಿಗೆ ಆಪ್ಪಣೆಮಾಡಿ, ಸಹಚಾರಿಣಿಯಾಗಿದ್ದಾ ಹೆಂಗಸು ಅತ್ಯಂತ ಭಯಾನಕ ಬುದ್ಧಿಮತಿಯೆಂದೂ ಅವಳು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿದ್ದರೆ ತನಗೆ ನಿದ್ರೆಬರಲಾರದೆಂದೂ ಹೇಳಿ, ಸೈನಿಕರು ಎಚ್ಚರದಿಂದಿರಬೇಕೆಂದೂ, ಏರ್‌ರೇಂದ್ರಸಿಂಹನ ಕನ್ಯೆಯಮೇಲಾವ ನಾದರೂ ಕೈಯೆತ್ತಿ ಆತ್ಮಾಚಾರವನ್ನು ನಡೆಸಿದರೆ, ಅಂತಹವನಿಗೆ ಪ್ರಾಣದಂಡನೆ ಯಾಗುವುದೆಂದೂ ಸೈನಿಕರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಎಚ್ಚರಿಸಿದನು.

ಸೈನಿಕರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಹುಡುಕಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಒಬ್ಬಬ್ಬರು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಕೊಟಿಡಿಯಲ್ಲಿ ಅನುಸಂಧಾನಮಾಡತೊಡಗಿ, ಒಬ್ಬನು ಬೆಳಕನ್ನು ಹಿಡಿದು ಮಂಚದಡಿ ನೋಡಿ ವಿಮಲೆಯೂ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯೂ ಅಲ್ಲ ಡಗಿದ್ದದನ್ನು ಕಂಡು, ಹೆಂಗಸರಿಬ್ಬರೂ ಇಲ್ಲಿದ್ದಾರೆಂದು ಕೂಗಿದನು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಉಸ್ಮಾನ್‌ಖಾನನ ಮುಖವು ಹರ್ಷದಿಂದ ಪ್ರಪುಲ್ಲವಾಗಿ, ಹೆಂಗಸರನ್ನು ಕುರಿತು, 'ಭಯಪಡದೆ ಹೊರಗೆ ಬನ್ನಿರಿ' ಎಂದು ಕರೆದನು.

ವಿಮಲೆಯು ಮೊದಲು ಹೊರಗೆ ಬಂದು, ಬಳಿಕ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯನ್ನು ಕೈಹಿಡಿದು ಕರೆತಂದು ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿದಳು. ತಿಲೋತ್ತಮೆಗೆ ಜೈತನ್ಯವುಂಟಾಗುವ ಸಮಯವಾಗಿದ್ದಕಾರಣ ಕುಳಿತಿರಲು ಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಳ್ಳವಳಾಗಿ, 'ನಾವೀ ಗೆಲ್ಲಿದ್ದೇವೆ?' ಎಂದು ಕುಗ್ಗುಡಿ ನುಡಿಯಿಂದುಸುರಿದಳು. ವಿಮಲೆಯು, 'ಭಯವಿಲ್ಲ, ಅವಕುಂಠನವನ್ನೆಳೆದುಕೊಂಡು ಕುಳಿತಿರು' ಎಂದವಳ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಳು.

ಹೆಂಗಸರನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದ ಸೈನಿಕನು ಉಸ್ಮಾನಖಾನನಿಗೆ ಸಲಾಮನ್ನು

ಮಾಡಿ, 'ಜನಾಬ್! ಗುಲಾಮನು ಮಂಚದಡಿ ಬೊಗ್ಗಿನೋಡಿ ಹೆಂಗಸರನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದಿದ್ದಾನೆ!' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಅದಕ್ಕೆ ಉಸ್ಮಾನ್‌ಖಾನನು ಸ್ವಲ್ಪ ಸಕ್ಕು, 'ನಿನಗೆ ಇನಾಮಾಗಬೇಕೆ? ನಿನ್ನ ಹೆಸರೇನು?' ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

ಸೈನಿಕನು, "ಗುಲಾಮನ ಹೆಸರು ಕರೀಂಭಕ್ಷು. ಕರೀಂಭಕ್ಷುನೆಂದರಾರಿಗೂ ಗೊತ್ತಾಗದು, ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಮೊಗಲ ಸೇನೆಯಲ್ಲಿದ್ದೆನಾಗಿ ಜನರೆಲ್ಲರೂ ಹಾಸ್ಯಕ್ಕೆನ್ನನ್ನು 'ಮೊಗಲ ಸೇನಾಪತಿ'ಯೆಂದು ಕರೆಯುವರು" ಎಂದನು.

ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ, ವಿಮಲೆಗೆ ಮೈನಡುಗಿ, ಅಭಿರಾಮಸ್ವಾಮಿಯು ಹೇಳಿದ್ದ ಜ್ಯೋತಿಷ ಗಣತದ ಫಲವು ಸ್ಮರಣೆಗೆ ಬಂದಿತು.

ಉಸ್ಮಾನ್‌ಖಾನನು ಸೈನಿಕನನ್ನು ಕುರಿತು, 'ಒಳ್ಳೆಯದು, ಜ್ಞಾಪಕವಿದೆ' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಎರಡನೆಯ ಭಾಗ

ಮೊದಲನೆಯ ಪರಿಚ್ಛೇದ

ಅಯಸೆ

ಜಗತ್ತಿಂಹನು ಸ್ವಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ಜೈತನ್ಯವುಳ್ಳವನಾಗಿ ಕಣ್ಣೆರೆದು ನೋಡಿದಾಗ ತಾನೊಂದು ಸುರಮ್ಯವಾದ ಚಿಕ್ಕಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮಂಚದಮೇಲೆ ಮಲಗಿರುವುದಾಗಿ ತಿಳಿದು, ತಾನಾವಾಗಲಾ ಕೊಟಡಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದ ನೆನವಿಲ್ಲದವನಾಗಿದ್ದನು. ಕೊಟಡಿಯು ಪುಶಸ್ತವಾಗಿಯೂ ಸುಶೋಭಿತವಾಗಿಯೂ ಇದ್ದಿತು. ನೆಲಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡಿಯ ಹಾಗೆ ನಿರ್ಮಲವಾದ ಶ್ವೇತಶಿಲೆಯನ್ನು ಹರಡಿ, ಅದರಮೇಲೆ ನಡೆದಾಡಲು ಮೃದುಳತರವಾದ ನೊಕಮಲಿನ ಜಮಖಾನೆಯನ್ನು ಹಾಸಿದ್ದಿತು. ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿಧವಿಧವಾದ ಗುಲಾಬಿ ಮುಂತಾದ ಅತ್ತರುಗಳನ್ನು ತುಂಬಿದ್ದ ಭಂಗಾರ ಬೆಳ್ಳಿ ಗಜದಂತಾದಿಗಳಿಂದ ನಿರ್ಮಿತವಾದ ಮಹಾರ್ಹ ಪಾತ್ರೆ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು ಸವಣಿಸಿಡಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದುವು. ಕೊಟಡಿಯ ಬಾಗಿಲಿಗೂ ಗವಾಕ್ಷಗಳಿಗೂ ಸೊಗಸಾದ ನೀಲವರ್ಣದ ರೇಷ್ಮೆ ಬಟ್ಟೆಗಳ ಪರದೆಗಳು ತೂಗಿಹಾಕಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದುವು. ಅದುಕಾರಣ ಕೊಟಡಿಗೆ ಸಾಕಾದಷ್ಟು ಸ್ವಿಗ್ಧವಾದ ಬೆಳಕು ಬರುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಬೆಳಕಿನ ಜಳವು ತಗುಲುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ; ಹಾಗೂ ಕೊಟಡಿಯು ಸೊಗಯಿಪ ಪರಿಮಳಗಳಿಂದಾ ನೋಡಿತವಾಗಿದ್ದಿತು.

ಕೊಟಡಿಯು ನಿಶ್ಯಬ್ದವಾಗಿದ್ದಿತು. ಕಿಂಕರಳೊಬ್ಬಳು ನಿಶ್ಯಬ್ದವಾಗಿ ನಿಂತು ಸುವಾಸಿತ ವಾರಿಸಿಕ್ತವಾದ ವ್ಯಜನದಿಂದ ರಾಜಪುತ್ರನಿಗೆ ಘಾಳಿಯನ್ನು ಬೀಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಕಿಂಕರಳು ವಾಕ್‌ಶಕ್ತಿವಿಹೀನವಾಗಿದ್ದವಳಂತೆ ಚಿತ್ರಪ್ರತಿಮೆಯ ಹಾಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಇಂಬೊತ್ತಿ ನಿಂತಿದ್ದಳು. ರಾಜಕುಮಾರನು ಮಲಗಿದ್ದ ದಂತಖಚಿತವಾದ ಮಂಚದಮೇಲೆ ಪಾರ್ಶ್ವದಲ್ಲೊಬ್ಬ ರಮಣಿಯು ಕುಳಿತಿದ್ದಳು. ಅವಳು ರಾಜಕುಮಾರನ ಶರೀರದಲ್ಲಿದ್ದ ಘಾಯಗಳಿಗೆ ಔಷಧ ಲೇಪನಾದಿಗಳನ್ನು ಬಹು ಜಾಗರೂಕತೆಯಿಂದ ಹಚ್ಚುತ್ತಿದ್ದಳು. ಕೆಳಗಡೆ ಜಮಖಾನದಮೇಲೆ ಉತ್ತಮೋತ್ತಮ ಉಡುಪುಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದೊಬ್ಬ ಪಠಾನನು ಕುಳಿತು ತಾಂಬೂಲ ಚರ್ವಣಮಾಡುತ್ತ ಮುಂದಿಟ್ಟಿದ್ದೊಂದು ಫಾರಸಿಯ ಪುಸ್ತಕದಮೇಲೆ ದೃಷ್ಟಿಯುಳ್ಳವನಾಗಿದ್ದನು. ಅಲ್ಲಿದ್ದ ವರಲ್ಲಾರೂ ಮಾತೊಂದನ್ನಾದರೂ ಉಸಿರದೆ ಮೌನಭಾವವನ್ನಂಗೀಕರಿಸಿದ್ದರು.

ಅಂತೇರಕನಾಗಿ ಮಲಗಿದ್ದ ರಾಜಪುತ್ರನು ಕಣ್ಣೆರೆದು ಕೊಟಡಿಯ ನಾಲ್ಕೂ ದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನು ನೋಡಿ, ಬಳಿಕ ಒತ್ತಟ್ಟು ಮಗ್ಗಲಾಗಲು ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟನು.

ಆದರೆ ಸರ್ವಾಂಗಗಳಲ್ಲಿಯೂ ದಾರುಣವೇದನೆಯಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಅಗಲಾಡುವುದಕ್ಕೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಮಂಚದಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿದ್ದ ರಮಣಿಯು ರಾಜಕುಮಾರನ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ನೋಡಿ, ಇನಿವಾದ ವಿಣಾಸದೃಶ ಸ್ವರದಿಂದ, 'ಸ್ಥಿರವಾಗಿರಿ, ಚಂಚಲಪಡಬೇಡಿರಿ' ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು.

ರಾಜಪುತ್ರನು ಬಹು ಕುಗ್ಗಿದ ದನಿಯಿಂದ 'ನಾನೆಲ್ಲಿದ್ದೇನೆ?' ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

ರಮಣಿಯು ತನ್ನ ಮಧುರಸ್ವರದಿಂದ, 'ಮಾತನಾಡಬೇಡಿ, ತಾವು ಉತ್ತಮ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿರುವಿರಿ, ಯೋಚನೆಪಡಬೇಡಿರಿ' ಎಂದುತ್ತರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಳು.

ರಾಜಪುತ್ರನು ಪುನಃ ಹೊತ್ತಿಷ್ಟೆಂದು ಕೇಳಿದನು.

ಮಧುರಭಾಷಿಣಿಯು, 'ಈಗ ಮಧ್ಯಾಹ್ನವಾಗಿದೆ, ಮಾತನಾಡಬೇಡಿ, ಮಾತನಾಡಿದರೆ ಆರೋಗ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಸುಮ್ಮನಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಾನಿಲ್ಲಿಂದೆದ್ದು ಹೊರಟುಹೋಗುವೆನು' ಎಂದಳು.

ರಾಜಪುತ್ರನು ಕಷ್ಟದಿಂದ, 'ಮತ್ತೊಂದು ಮಾತು—ನೀನಾರು?' ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

ರಮಣಿಯು, ತಾನು ಅಯುಷಿಯೆಂದು ಹೇಳಿದಳು.

ರಾಜಪುತ್ರನು ನಿಸ್ತಬ್ಧನಾಗಿ ಅಯುಷಿಯ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡತೊಡಗಿದನು. ರಾಜಪುತ್ರನವಳನ್ನಾವಾಗಲಾದರೂ ನೋಡಿದ್ದನೆ? ಇಲ್ಲ—ಆವಾಗಲೂ ನೋಡಿರಲಿಲ್ಲವೆಂದವನಿಗೆ ತಿಳಿಯಿತು.

ಅಯುಷಿಯು ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪತ್ತೆರಡು ವರುಷದವಳಾಗಿರಬಹುದು. ಅವಳು ಪರಮ ಸುಂದರಿಯಾಗಿದ್ದಳು; ಅವಳಾ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ನಾಲಕ್ಕಾರು ಮಾತುಗಳಿಂದ ವರ್ಣಿಸುವುದಸಾಧ್ಯ. ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ರೂಪವತಿಯೇ ಅಹುದು; ಆದರೆ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯ ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೂ ಅಯುಷಿಯ ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೂ ತಾರತಮ್ಯವುಂಟು. ಸ್ಥಿರಯೌವನೆಯಾದಾ ವಿಮಲೆಯ ಸೌಂದರ್ಯಪ್ರಾಚುರ್ಯವೂ ಜನರನ್ನು ವೋಹಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಆದರದು ಅಯುಷಿಯ ರೂಪರಾಶಿಗನು ರೂಪವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಕೆಲವು ತರುಣಿಯರ ಸೌಂದರ್ಯವು ವಸಂತಕಾಲದ ನವಸುಟ್ಟ ಮಲ್ಲಿಗೆಯಂತೆ ಪ್ರೀಡಾಸಂಕುಚಿತವಾಗಿಯೂ ಕೋಮಲವಾಗಿಯೂ ನಿರ್ಮಲವಾಗಿಯೂ ಪರಿಮಳಯುಕ್ತವಾಗಿಯೂ ಇರುವದಲ್ಲವೆ? ತಿಲೋತ್ತಮೆಯ ಸೌಂದರ್ಯವು ಅಂತಹದುದಾಗಿದ್ದಿತು. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ತರುಣಿಯರ ರೂಪವು ಆಪರಾಹ್ನದ ಸ್ಥಳಪದ್ಮದೋಪಾದಿಯೊಳು ವಾಸನೆ ರಹಿತವಾಗಿಯೂ ಮುದಿತೋನ್ಮುಖವಾಗಿಯೂ ಶುಕ್ಲ ಪಲ್ಲವಗಳುಳ್ಳದುದಾಗಿದ್ದರೂ ಸುಶೋಭಿತವಾಗಿಯೂ ಅಧಿಕ ವಿಕಸಿತವಾಗಿಯೂ ಅಧಿಕ ಪ್ರಭಾವವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿಯೂ ಮಧುರಪಡಿವೂರ್ಣವಾಗಿಯೂ ಇರುವುದು. ವಿಮಲೆಯು ಅಂತಹ ಸುಂದರಿಯಾಗಿದ್ದಳು. ಅಯುಷಿಯ

ಸೌಂದರ್ಯವಾದರೋ, ನವ-ರವಿ-ಕರ-ಪ್ರವೃತ್ತಿ-ಜಲ-ನಳಿನಿಯಂತೆ ಸುವಿಕಾಸಿತವಾಗಿಯೂ, ಸುವಾಸಿತ ರಸಪರಿಪೂರ್ಣಪ್ರದೀಪ್ತವಾಗಿ ಸಂಕುಚಿತವಾಗದೆಯೂ, ವಿಶುಷ್ಟವಾಗದೆಯೂ ಇದ್ದಿತು. ಹಾಗೂ ಕೋಮಲವಾಗಿಯೂ ಮೋಜ್ಜಲವಾಗಿಯೂ ಇದ್ದಿತಲ್ಲದೆ ಪೂರ್ಣದಳರಾಜಿಯಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯಕಿರಣವು ಪುತಿಫಲಿತವಾಗಿದ್ದಂತೆ ಮಂದಸ್ಥಿತಯುಕ್ತವಾಗಿಯೂ ಇದ್ದಿತು. ಪಾಠಕಮಹಾಶಯರೆ! ಆವಾಗಲಾದರೂ ಸೌಂದರ್ಯದ ಪ್ರಕಾಶವನ್ನು ನೋಡಿರುವಿರಾ? ಅಥವಾ ನೋಡದಿದ್ದರೆ ಕೇಳಿರುವಿರಾ? ಅನೇಕ ಸುಂದರಿಯರು ತಮ್ಮ ಸೌಂದರ್ಯದ ಪುಭೆಯಿಂದ ದಶದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನೂ ಪ್ರಕಾಶಮಾಡುವರಲ್ಲವೆ? ಅನೇಕ ವಧೂಗಳು ಮನೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ದೀಪಲತೆಯಂತೆ ಬೆಳಗುವರೆಂದು ಕೇಳಿಲ್ಲವೆ? ವಜ್ರಧಾಮದಲ್ಲಿಯೂ ನಿಶುಂಭ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿಯೂ ನೀಲರೂಪದಿಂದ ಪುಪಂಚವೇ ನೀಲಮಯವಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶವಾಗಿರಲಿಲ್ಲವೆ? ಪಾಠಕಮಹಾಶಯರೆ! ಈಗಾವದಕ್ಕೆ ಸೌಂದರ್ಯದ ಪ್ರಕಾಶವನ್ನುವುದು ಬೋಧೆಯಾಯಿತೆ? ವಿಮಲೆಯು ತನ್ನ ಸೌಂದರ್ಯದಿಂದ ಪ್ರಕಾಶವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆದರೂ ಪ್ರಕಾಶವು ಮನೆಯ ಕರದೀಪದ ಪ್ರಕಾಶದಂತೆ ಅಲ್ಪ ಪ್ರಕಾಶವಾಗಿಯೂ ತೈಲಾಪೇಕ್ಷಿತವಾಗಿಯೂ ಇದ್ದಿತು. ಹಾಗಿದ್ದರೂ ಆ ದೀಪವು ಸಂಸಾರನಿರ್ವಾಹಕ್ಕೆ ಸಾಕಾಗಿದ್ದಿತು. ಆದರಿಂದ ಮನೆಗೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಬೆಳಕಾಗುವುದು. ಅಡುಗೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೊಲಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತಿಸಬಹುದು; ಮಲಗುವುದಕ್ಕೆ ಹಾಸಿಗೆಯನ್ನು ಹಾಸಬಹುದು, ಮತ್ತೂ ಅನೇಕ ಗೃಹಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮಾಡಬಹುದು. ಆದರೂ ದೀಪದ ಜ್ವಾಲೆಯನ್ನು ಕೈಯಿಂದ ಮಾತ್ರ ಮುಟ್ಟಕೂಡದು; ಮುಟ್ಟಿದರೆ ಕೈಸುಡುವುದು. ತಿಲೋತ್ತಮೆಯೂ ತನ್ನ ಸೌಂದರ್ಯದಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆದರೂ ಪ್ರಕಾಶವು ಬಾಲೇಂದು-ಜ್ಯೋತ್ಸ್ನೆಯಂತೆ ಸು ವಿ ಮ ಲ ವಾ ಗಿ ಯೂ ಸುಮಧುರವಾಗಿಯೂ ಸುಶೀತಲವಾಗಿಯೂ ಇದ್ದಿತು. ಆದರದಿಂದ ಗೃಹಕಾರ್ಯವು ನಿರ್ವಾಹವಾಗದು. ದೂರದಿಂದ ನಿಸ್ಸೃತವಾದುದರಿಂದ ಅಷ್ಟೊಂದು ಪುಖರವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಯುಷ್ಯೆಯೂ ತನ್ನ ರೂಪಲಾವಣ್ಯಗಳಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆದರೂ ಪ್ರಕಾಶವು ಪೂರ್ವಾಹ್ನದ ಸೂರ್ಯರಶ್ಮಿಗಳಂತೆ ಪ್ರದೀಪ್ತವಾಗಿಯೂ ಸುಭಾಮಯವಾಗಿಯೂ ಅದು ಬಿದ್ದೆಡೆ ಆಹ್ಲಾದವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದಾಗಿಯೂ ಇದ್ದಿತು.

ಉದ್ಯಾನವನಕ್ಕೆ ಪದ್ಮವು ಹೇಗೆೋ, ಹಾಗೆ ನಮ್ಮ ಉಪನ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಅಯುಷ್ಯೆಯು ಪದ್ಮಸ್ವರೂಪಳಾಗಿರುವಳು. ಆದುದರಿಂದವಳ ಅವಯವಲತಾ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಪಾಠಕರ ಧ್ಯಾನ ಪ್ರಾಪ್ಯಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲಿಷ್ಟವುಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದೇವೆ. ಆದರೆ ಹಾಗೆ ಮಾಡಬೇಕಾದರೆ, ನಾವು ಚಿತ್ರಕರ್ಮದಲ್ಲೊಬ್ಬ ದೊಡ್ಡಪಂಡಿತರಾಗಿದ್ದು ಚಿತ್ರಬರೆಯುವ ಒಂದಸಾಧಾರಣ ಲೇಖನಿಯನುಳ್ಳವ

ರಾಗಿರಬೇಕು. ಚಂಪಕವರ್ಣವಲ್ಲ; ರಕ್ತವರ್ಣವಲ್ಲ; ಅಥವಾ ಶ್ವೇತ ಪದ್ಮ ಕೋರಕವರ್ಣವಲ್ಲ; ಈ ಮೂರು ವರ್ಣಗಳೂ ಸಮ್ಮಿಶ್ರವಾದೊಂದು ವರ್ಣವನ್ನು ಸಿದ್ಧಮಾಡಲು ಶಕ್ತರಾಗಿರಬೇಕು. ಮನ್ಮಥನ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಹಾಗೆ ಮನೋಹರವಾಗಿ ವಿಶಾಲವಾದಾ ಮುಖಕಮಲವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಲು ಶಕ್ತರಾಗಿರಬೇಕು. ನಾವಾ ಮುಖಕಮಲದ ಮೇಲುಗಡೆ ಕುಂಚೀಕೃತವಾಗಿ ರೇಖೆಗಳ ಹಾಗೆ ಹೋಗಿ ಕಣ್ಣೊಳಿಸುತ್ತಿರುವ ಮುಂಗುರುಳಿನ ನೀಮಾರೇಖೆಯನ್ನು ಜರೆದು, ಆ ರೇಖೆಯು ಆ ಮುಖಪದ್ಮದ ವರ್ತುಳಾಕೃತಿಯ ಆನುಗಾಮಿಯಾಗಿ ಆಕರ್ಣಪರ್ಯಂತ ಹೋಗಿ, ಅತಿ ಸುಂದರವಾಗಿ ಬೆಡಗಿನಿಂದಲ್ಲಿ ಮೇಲಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿರುವಂತೆ ಚಿತ್ರಿಸಲು ಶಕ್ತರಾಗಿರಬೇಕು. ನಿಬಿಡವರ್ಣವುಳ್ಳಾ ವ್ಯುದುತರವಾಗಿರುವ ಕೇಶರಾಶಿಯನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಲು ಶಕ್ತರಾಗಿರಬೇಕು. ನಾವು ಅವಳಾ ಲಲಾಟದ ಮೇಲ್ಭಾಗದಿಂದ ನಡುನೆತ್ತಿಯ ಹಿಂಭಾಗದವರೆಗೂ ಕೇಶವಿನ್ಯಾಸ ದಿಂದೆಸೆವ ನೀಮಂತರೇಖೆಯನ್ನು ಅಷ್ಟೊಂದು ಸರಿಷ್ಕಾರವಾಗಿಯೂ ಅಷ್ಟೊಂದು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿಯೂ ತೋರಿಸಲು ಸಮರ್ಥರಾಗಿರಬೇಕು. ನೋಡುವವರನ್ನು ವೋಹಗೊಳಿಸುವಂತೆ ಅಷ್ಟೊಂದು ಸೊಗಸಾಗಿ ಹೆರಳನ್ನೆತ್ತಿ ಕಟ್ಟಿರುವ ಓರೆ ತುರುಬನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಲು ಶಕ್ತರಾಗಿರಬೇಕು. ಲಲಾಟ ತಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮತಃ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಯೋಗಾಶಯವುಳ್ಳವುಗಳಾಗಿ ಬಂದು, ಬಳಿಕ ಮಿಳಿತವಾಗದಹಾಗೆ, ಪುನಃ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹಿಂದಿರುಗುವುದರಲ್ಲಿ ವರ್ಧಿತಾಯತನವುಳ್ಳವುಗಳಾಗಿ, ಮಧ್ಯ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಬರುವುದರೊಳಗೆ ಸ್ಥೂಲರೇಖೆಗಳಾಗಿ, ಅನಂತರ ಕ್ರಮ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾಕಾರದಿಂದ ಆಕರ್ಣಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಕೇಶವಿನ್ಯಾಸದ ರೇಖೆಯೊಡನೆ ಸೂಚ್ಯಾಗ್ರದಂತೆ ಸಮಾಪ್ತವಾಗಿರುವ ಅವಳಾ ಭ್ರೂಯುಗ್ಮವನ್ನು ತಿದ್ದಿ ತೋರಿಸಲು ಸಮರ್ಥರಾಗಿರಬೇಕು. ನಾವಾ ವಿದ್ಯುದಗ್ನಿ ಪೂರ್ಣವಾದ ಮೇಘ ದಂತಿರುವ ಕೋಮಲ ಚಂಚಲ ಚಕ್ಷುಪಲ್ಲವಗಳನ್ನು ಬರೆಯಲು ಶಕ್ತರಾಗಿರಬೇಕು. ಅವಳಾ ನಯನಯುಗಳದ ವಿಸ್ತೃತಾಯತನವನ್ನು ಬರೆಯಲು ಶಕ್ತರಾಗಿರಬೇಕು. ಆ ಪಲ್ಲವಗಳ ಸುಂದರವಾದ ವಕ್ರಭಂಗಿಯನ್ನೂ ಆ ಲೋಚನಗಳ ನೀಲಾರತ್ತಕ ಪ್ರಭೆಯನ್ನೂ ಅವುಗಳ ಸ್ಥೂಲಭ್ರಮರಾಕಾರದ ಕೃಷ್ಣತಾರಗಳನ್ನೂ ತಿದ್ದಿ ಬರೆಯಲು ಶಕ್ತರಾಗಿರಬೇಕು. ಗರ್ವವಿಸ್ಫಾರಿತ ರಂಧ್ರಸಮೇತವಾದಾ ಯಸಳಾದಾ ನಾಸಿಕ ರಸಪೂರ್ಣವಾದಾ ಓಷ್ಣಾಧರಗಳು, ಕಬರೀ ಸ್ಪರ್ಶವಾದಾ ಪ್ರಸ್ತರಶ್ವೇತ ಕಂಬುಗ್ರೀವ, ಕರ್ಣಾಭರಣವಾದಾ ಜುಮುಕಿಗಳನ್ನು ಸ್ಪರ್ಶಮಾಡಲೆಳಸುವಂತೆ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಕವೋಲಗಳು, ರತ್ನಾಭರಣದಿಂದಲಂಕೃತವಾದಾ ಸ್ಥೂಲವಾದರೂ ಕೋಮಲವಾದ ಬಾಹುಗಳು, ರತ್ನದುಂಗುರಗಳನ್ನು ಹೀನ ಭಾಸವುಳ್ಳವುಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವಾ ಹಸ್ತಾಂಗುಳಿಗಳು, ಪದ್ಮಾರಕ್ತವಾದಾ ಕೋಮಲಕರಪಲ್ಲವಗಳು, ಮುಕ್ತಾಹಾರಗಳ ಪ್ರಭೆಯನ್ನು ಧಿಕ್ಕರಿಸುವಾ

ಪೀವರೋನ್ನತ ವಕ್ಷ್ಯಃಸ್ಥಳ, ಈಷದ್ವೀರ್ಘವಾಗಿ ಸುಲಲಿತವಾದಾ ಶರೀರದ ಮನೋಮೋಹನಭಂಗಿ,—ಇವೇ ಮುಂತಾದುವುಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಲು ಶಕ್ತರಾಗಿರಬೇಕು. ನಾವು ಅಂತಹ ಚಿತ್ರಕರ್ಮದಲ್ಲ ಕುಶಲರಾಗಿದ್ದರೆ, ಆ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಲೆತ್ತಿಸಲು ಧೈರ್ಯವುಳ್ಳವರಾಗುತ್ತಿದ್ದೆವು; ಅಥವಾ ಅಷ್ಟೊಂದು ಕುಶಲರಾಗಿದ್ದರೂ ಕೃತಕಾರ್ಯರಾಗುತ್ತಿದ್ದೆವೆಂದು ನಂಬುಗೆಯಿಲ್ಲ. ಈ ಮಿಥ್ಯಾ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಅಯುಷಿಯ ಸೌಂದರ್ಯವು ಮಾತ್ರ ಸತ್ಯವಾಗಿದ್ದಿತು. ಆ ಸೌಂದರ್ಯಸಾರ! ಆ ಸಮುದ್ರೋತ್ಪನ್ನ ಕೌಸ್ತುಭರತ್ನ !! ಸಂಧ್ಯಾಸಮೀಪ ಕಂಪಿತನೀಲೋತ್ಪಲ ತುಲ್ಯವಾದಾ ಚಂಚಲಕಟಾಕ್ಷ !!! ಅವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಅವ ಪ್ರಕಾರ ಚಿತ್ರಿಸಿ ಅನ್ಯರ ಹೃದಯಂಗಮಮಾಡುವುದು? ಅವಳಾ ಚಿತ್ರಕರ್ಮನ ಅಸದೃಶ ಸೃಷ್ಟಿರತ್ನವಾಗಿದ್ದಳು. ಅಂತಹದಾದನ್ನಾ ಈಶ್ವರಾವೇಶ* ಪ್ರೇರಣೆಯಿಲ್ಲದೆ ಹೇಗೆ ಬರೆಯಲಾಪೆವು! ಆದುದರಿಂದ ನಾವಾ ಅಸಾಧ್ಯವಾದ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸಲಾರೆವು.

ರಾಜಕುಮಾರನು ಅಂತಹ ಅಯುಷಿಯನ್ನು ಅನೇಕ ಕ್ಷಣಗಳು ದೃಷ್ಟಿಸಿ ನೋಡುತ್ತಿರುವಾಗ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯ ನೆನಪು ಬಂದು, ಸ್ಮೃತಿಮಾತ್ರದಿಂದವನ ಹೃದಯವು ವಿವೇಣವಾಗಿ ನಾಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಪುಬಲತರ ವೇಗದಿಂದ ರಕ್ತಸಂಚಾರವಾಗಲಾರಂಭಿಸಿ, ಘಾತವಾದ ಘಾಯಗಳಿಂದ ಪುನಃ ರಕ್ತಪ್ರವಾಹವು ಹೊರಟು ಪುನಃ ಮೂರ್ಛಿತನಾಗಿ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡನು. ಕೂಡಲೆ ಮಂಚದಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಸುಂದರಿಯು ಭಯಗೊಂಡಿದ್ದಳು. ಕೆಳಗೆ ವಿಸ್ತೃತವ ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕುಳಿತಿದ್ದ ಮನುಷ್ಯನು ವಿಸ್ತೃತವ ನೋಡುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಪ್ರೇಮಭರಿತನಾಗಿ ಅಯುಷಿಯನ್ನು ಆಗಾಗ್ಗೆ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಆ ಪಠಾನನು ಅವಳೇಳುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಅಲುಗಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಅವಳಾ ಕರ್ಣಾಭರಣಗಳನ್ನು ಅಪರಿತ್ಯಕ್ತ ಲೋಚನಗಳಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಅಯುಷಿಯು ಎದ್ದು ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ಪಠಾನನ ಸಮೀಪ ಬಂದು, ಅವನ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ, 'ಉಸ್ಮಾನ್! ಬೇಗನೆ ವೈದ್ಯನ ಬಳಿಗೆ ಜನರನ್ನು ಕಳುಹು' ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು.

ದುರ್ಗವನ್ನು ಬಯಸಿದ ಉಸ್ಮಾನ್‌ಖಾನನೇ ಮಂಚದ ಬಳಿ ಕುಳಿತಿದ್ದವನು; ಅಯುಷಿಯು ಹೇಳಿದ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಅವನೆದ್ದು ಹೋದನು.

ಉಸ್ಮಾನ್‌ಖಾನನು ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೇ ವೈದ್ಯನನ್ನು ಕರೆತಂದನು. ವೈದ್ಯನು ಬಂದ ಬಹಳ ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟು ರಾಜಕುಮಾರನ ಘಾಯದಿಂದ ಹೊರಡುತ್ತಿದ್ದ ರಕ್ತಪ್ರವಾಹವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ, ನಾನಾವಿಧದ ಔಷಧಗಳನ್ನು ಅಯುಷಿಯ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟು, ಅವುಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸುವ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ವಳಿಗೆ ಹೇಳಿದನು.

* ಈಶ್ವರಾವೇಶ = ದೇವೋಪದೇಶ (Divine Inspiration),

ಅಯುಷೆಯು ವೈದ್ಯನ ಕಿವಿಯ ಹತ್ತಿರ ಬಾಯಿಟ್ಟು, 'ಆವಸ್ಥಿತಿ ಕಂಡು ಬರುವುದು?' ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು.

ವೈದ್ಯನು, 'ಜ್ವರವು ಅತಿ ಭಯಂಕರವಾಗಿದೆ' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಆಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ಹೊರಟುಹೋದನು. ಉಸ್ಮಾನನು ಅವನ ಹಿಂದೆ ಹೋಗಿ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ನಿಂತು, ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ, 'ಪ್ರಾಣಕ್ಕೆ ಭಯವಿಲ್ಲವಷ್ಟೆ?' ಎಂದು ಕೇಳಿದನು. ವೈದ್ಯನು, ಆರೋಗ್ಯಲಕ್ಷಣಗಳು ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ; ಪುನಃ ಯಾತನೆಯುಂಟಾದರೆ ನನ್ನನ್ನು ಕರೆಯಿಸು' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಹೊರಟುಹೋದನು.

ಎರಡನೆಯ ಪರಿಚ್ಛೇದ

ಕುಸುಮ ನುಡ್ಯದಲ್ಲಿ ಪಾಷಾಣ

೦ದು ರಾತ್ರಿ ಬಹಳ ಹೊತ್ತಿನವರೆಗೂ ಅಯುಷೆಯೂ ಉಸ್ಮಾನನೂ ಜಗತ್ತಿಂಹನ ಸಮಾಪದಲ್ಲೇ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಜಗತ್ತಿಂಹನಿಗೆ ಆಗಾಗ್ಗೆ ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು, ಚೇತನವೂ ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು ಮೂರ್ಛೆಯೂ ಬರುತ್ತಿದ್ದಿತು. ವೈದ್ಯನು ಅನೇಕಾವರ್ತಿ ಬಂದು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದನು. ಅಯುಷೆಯು ಅವಿಶ್ರಾಂತಳಾಗಿ ರಾಜಕುಮಾರನ ಶುಶ್ರೂಷೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ರಾತ್ರಿಯೆರಡನೆಯ ಝಾಮದಲ್ಲೊಬ್ಬ ಪರಿಚಾರಿಕೆಯು ಬಂದು ಅಯುಷೆಯನ್ನು ಕುರಿತು, ರಾಣಿ ಬೇಗನೆಯವರು ಜ್ಞಾಪಿಸಿದರೆಂದು ತಿಳುಹಿದಳು.

ಅಯುಷೆಯು ಬರುವೆನೆಂದು ಹೇಳಿ ಎದ್ದಳು. ಉಸ್ಮಾನನೂ ಎದ್ದನು. ಅಯುಷೆಯು, 'ನೀನೇಕಲೇಕೆ?' ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು. ಉಸ್ಮಾನನು 'ರಾತ್ರಿ ಬಹಳ ಹೊತ್ತಾಗಿರುವಕಾರಣ ಸಂಗಡ ಬಂದು ಅಂತಃಪುರದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬರುವೆನು' ಎಂದನು.

ಅಯುಷೆಯು ಅಲ್ಲಿದ್ದ ದಾಸಿಯರಿಗೆ ಜಾಗರೂಕತೆಯಿಂದ ನೋಡಿಕೊಂಡಿರಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿ ತನ್ನ ತಾಯಿಯ ಗೃಹಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಹೋದಳು. ಹೋಗುತ್ತ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಉಸ್ಮಾನನು ಅಯುಷೆಯನ್ನು ಕುರಿತು, 'ನೀನು ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಾ ರಾಣಿಯವರೊಂದಿಗಿರುವೆಯಾ?' ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

ಅಯುಷೆಯು, 'ಇಲ್ಲ, ಪುನಃ ರಾಜಪುತ್ರನ ಬಳಿಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬರುವೆನು' ಎಂದಳು.

ಉಸ್ಮಾನ—ಅಯುಷೆ! ನಿನ್ನ ಗುಣಾತಿಶಯಕ್ಕಳವಿಲ್ಲ; ನೀನಾ ಮಹಾಶತ್ರುವಿಗೆ ಮಾಡುವಷ್ಟು ಶುಶ್ರೂಷೆಯನ್ನು ಭಗಿನಿಯಾದವಳು ತನ್ನ ಭೃತ್ಯತ್ಯವಿಗೂ ಮಾಡಳು; ನೀನವನನ್ನು ಮೃತ್ಯುವಿನ ಮುಖದಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿ ಅವನಿಗೆ ಪ್ರಾಣದಾನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿ.

ಅಯುಷೆಯು ಭುವನವನ್ನು ಮೋಹಗೊಳಿಸುವ ಮಂಧಹಾಸಯುಕ್ತಿಯಾಗಿ,

‘ಉಸ್ಮಾನ್! ನಾನು ಸ್ವಭಾವತಃ ಹೆಂಗಸು; ರೋಗಪೀಡಿತರ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದೆನಗೆ ಪರಮ ಧರ್ಮವು; ಹಾಗವರ ಸೇವೆಮಾಡದಿದ್ದರೆ ದೋಷವಾಗುವುದು; ನಾನು ಧರ್ಮಬದ್ಧಳಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಶ್ಲಾಘ್ಯವಲ್ಲ; ಮಾಡತಕ್ಕ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಿದಹಾಗಾಯಿತು. ಆದರಾತನು ನಿನಗೆ ಪರಮ ವೈರಿಯಾಗಿದ್ದಾನೆ; ರಣಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಶೌರ್ಯದರ್ಶನವನ್ನು ಖಂಡಿಸಲು ಪ್ರತಿಯೋಗಿಯಾಗಿದ್ದಾನೆ; ನಿನ್ನ ಸ್ವಹಸ್ತದಿಂದವನೀ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ತರಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ; ಅಂತಹವನಿಗೂ ನೀನು ಅಹೋರಾತ್ರಿ ಅವನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿದ್ದುಪಚಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಲುವಾಗಿ ನಿಜವಾಗಿ ನೀನು ಪ್ರಶಂಸಾಭಾಜನನು; ನಾನು ಶ್ಲಾಘನಾರ್ಹಳಲ್ಲ’ವೆಂದು ಹೇಳಿದಳು.

ಉಸ್ಮಾನನು ಸ್ವಲ್ಪ ನಾಚಿಕೆಗೊಂಡವನಾಗಿ, ‘ಅಯ್ಯೋ! ನೀನು ನಿನ್ನ ಮೃದುತರವಾದ ಸ್ವಭಾವದಂತೆ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲೆಲ್ಲರೂ ಇರುವರೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಿ; ಆದರೆ ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಅಷ್ಟೊಂದು ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕವಾದುದಲ್ಲ; ಜಗತ್ತಿಂಹನು ಆರೋಗ್ಯಲಾಭವನ್ನು ಹೊಂದಿದರೆ, ನಮಗುಂಟಾಗುವ ಆದಾಯವನ್ನು ನೀನು ಯೋಚಿಸಲಾರದೆ ಹೋದೆ; ರಾಜಕುಮಾರನು ಮೃತನಾಗಬೇಕೆಂದರೆ ನಮಗದರಿಂದಾದಾಯವಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೂ ಆಗದು! ಏಕೆಂದರೆ, ಯುದ್ಧಾಂಗಣದಲ್ಲಿ ಮಾನಸಿಂಹನು ಮಗನಿಗಿಂತ ಕಡಿಮೆಯಾದವನಲ್ಲ, ಒಬ್ಬ ಯೋಧನೊಡನೆ ಹೋರಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ಇಬ್ಬರ ಸಂಗಡ ಹೋರಾಡಬೇಕಾಗುವುದು; ಹೀಗೆಂದು ಯೋಚಿಸಿದರೆ ರಾಜಕುಮಾರನ ಮರಣವು ನಮಗಾದಾಯಕರವೆಂತಲೇ ಹೇಳಬೇಕು. ಆದರೆ ಜಗತ್ತಿಂಹನು ಆರೋಗ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿ ನಾವವನನ್ನು ಸೆರೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದರೆ, ಮಾನಸಿಂಹನನ್ನು ನಮ್ಮ ಕೈಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡಹಾಗಾಗುವುದು. ಆತನು ತನ್ನ ಪ್ರಿಯವುತ್ರನ ಜಡುಗಡೆಗೆ ಸಲುವಾಗಿ ನಮಗೆ ಮಂಗಳಜನಕವಾದ ಸಂಧಿಯನ್ನೆಸಗುವನು; ಆದೂ ಅಲ್ಲದೆ, ಅಕ್ಬರಬಾದಷಹನೂ ಅಂತಹ ಧಕ್ಕನಾದ ಸೇನಾಪತಿಯನ್ನು ಪುನಃ ಪಡೆಯಲು ನಮಗನುಕೂಲವಾದ ಸಂಧಿಯನ್ನು ನಡೆಯಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಮ್ಮತನಾಗುವನು; ಹಾಗೂ ನಾವು ಜಗತ್ತಿಂಹನನ್ನು ದಾರಭಾವದಿಂದ ಪಚರಿಸಿ, ಅದರಿಂದವನಿಗೆ ಆರೋಗ್ಯವಾದರೆ ಅವನೂ ಕೃತಜ್ಞತೆಯಿಂದ ನಮಗನುಕೂಲವಾದ ಸಂಧಿ ನಿಬಂಧನೆಗಳಾಗುವುದರಲ್ಲಿ ಯತ್ನಪಡುವನು; ಅವನು ಯತ್ನಪಟ್ಟರೆದು ವಿಫಲವಾಗದು; ಒಂದುವೇಳೆ, ಅದಾವದಾಗದಿದ್ದರೂ, ಕಡೆಗೆ ಜಗತ್ತಿಂಹನ ಸ್ವಾಧೀನಲಾಭಕ್ಕೆ ಸಲುವಾದರೂ ಮಾನಸಿಂಹನು ನಮಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಹಣವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕಾಗುವುದು; ಅವನ ಪ್ರಾಣವು, ನಮುಖ ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ನಾವು ಹೊಂದುವ ಜಯಕ್ಕಿಂತ, ಅಧಿಕಮೌಲ್ಯವುಳ್ಳುದಾಗುವುದು’ ಎಂದನು.

* ಪ್ರತಿಯೋಗಿ = ಎದುರಾಳಿ.

ಉಸ್ಮಾನನು ಅಷ್ಟೊಂದು ದೂರ ಆಲೋಚಿಸಿಯೇ ರಾಜವುತ್ರನ ಆರೋಗ್ಯ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಯತ್ನ ಶೀಲನಾಗಿರಬಹುದು, ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಆದರದಕ್ಕೆ ಮತ್ತೊಂದು ಕಾರಣವುಂಟು. ಕೆಲವರು, ತಮ್ಮನ್ನಿ ತರರು ದಯಾಳುಸ್ವಭಾವದವನೆಂದು ದೂರುವ ರೆಂಬ ಲಜಾಭವದಿಂದ ಕಾಂಕ್ಷಿಸುವವರಂತೆ ನಟಿಸಿ, ದಯಾ ಶೀಲತೆಯು ಹೆಂಗಸಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸ್ವಭಾವಸಿದ್ಧವಾಗಿ ತಕ್ಕುದಾದೆಂದು ಅಪಹಾಸ್ಯ ಮಾಡುತ್ತ, ತಾವೇನೋ ಪರೋಪಕಾರವನ್ನೇ ಮಾಡುತ್ತಿರುವರು; ಅದನ್ನು ಕುರಿತು ಜನರು ಚರ್ಚಿಸಿ ಕೇಳಿದರೆ, ಅವರದಕ್ಕುತ್ತರವಾಗಿ, ತಮಗದರಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನವುಂಟೆಂಬ ನೆಪವನ್ನು ಹೇಳುವರು. ಅಯುಷಿಯು ಉಸ್ಮಾನನನ್ನಾ ಸ್ವಭಾವದವನೆಂದು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಲ್ಲಳಾಗಿ, ನಗುತನಗುತ, 'ಉಸ್ಮಾನ್ ಎಲ್ಲರೂ ನಿನ್ನಹಾಗೆ ಸ್ವಾರ್ಥಪರತೆಯಲ್ಲಿ ದೂರದರ್ಶಿಗಳಾಗಿದ್ದರೆ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಧರ್ಮವೇ ಆವಶ್ಯಕವಿರದು' ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು.

ಉಸ್ಮಾನನು ತನ್ನ ಹೇಳಿಕೆಯನ್ನೇ ಸ್ಥಿರಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನ ಪಡುವವ ನಂತೆ ಮತ್ತೂ ಹೆಚ್ಚು ಮೃದುವಾದ ಸ್ವರದಿಂದ, 'ನಾನು ಪರಮಸ್ವಾರ್ಥಪರ ಸೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಮತ್ತೊಂದು ದೃಷ್ಟಾಂತವನ್ನು ತೋರಿಸುವೆನು' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಅಯುಷಿಯು ಮಿಂಚಿಸಿದೊಡಗೂಡಿದ ಮೇಘಸದೃಶವಾದ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಉಸ್ಮಾನನನ್ನು ದೃಷ್ಟಿಸಿ ನೋಡಿದಳು. ಉಸ್ಮಾನನು ಹೇಳತೊಡಗಿದನು— 'ನಾನೆನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ನಾಟಿರುವ ಆಶಾಲತೆಯನ್ನು ಜಲಸೇಚನಾದಿಗಳಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೆಷ್ಟು ದಿನಗಳತನಕ ಸಂರಕ್ಷಿಸಿಕೊಂಡಿರಲಿ?' ಎಂದನು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಅಯುಷಿಯ ಮುಖಕಾಂತಿಯು ಗಂಭೀರಭಾವವನ್ನು ತಾಳಿತಲ್ಲದೆ ಹೆಚ್ಚು ಹೊಸ ಸೌಂದರ್ಯದಿಂದೊಡಗೂಡಿದವಳಾಗಿ, 'ಆ ವಿಚಾರವನ್ನು ಕುರಿತು ನಮ್ಮ ತಂದೆ ಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸು, ನಿನಗವನಾವದನ್ನಾದರೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳನು' ಎಂದಳು.

ಉಸ್ಮಾನ್—ನಾನು ಅಲ್ಲಿಯೂ ವಿಚಾರಮಾಡದೆ ಇಲ್ಲ.

ಅಯುಷೆ—ಅವನೇನೆಂದನು ?

ಉಸ್ಮಾನ್—ಆವರು, ನೀನಾರನ್ನು ವರಿಸುವಿಯೋ ಅಂತಹವನಿಗೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಧಾರೆಯೆರಿಯಬೇಕೆಂದು ನಿಮ್ಮ ತಾಯಿಗೆ ವಾಗ್ಧಾನಮಾಡಿರುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿದರು. ಅದರಿಂದಿನವರೆಗೂ ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನ ರಿಯಾಜರದವನಾಗಿದ್ದೇನೆ.

ಅಯುಷಿಯು ಪುನಃ ಹರ್ಷೋತ್ಪಲ್ಲವದನೆಯಾಗಿ, 'ಆವಾಗಾವ ಪುರುಷನು ನಾರಿಯ ಹೃದಯವನ್ನ ರಿತವನಾಗಿರುವನು?' ಎಂದಳು.

ಉಸ್ಮಾನ್—ಅದರಿಂದ ನಾನೇನೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲಿ ?

ಅಯುಷೆ—ನಿನ್ನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತೇನೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ಉಸ್ಮಾನನ ಮುಖವು ಹರ್ಷದಿಂದ ವಿಕಸಿತವಾಗಿ, 'ನೀನು ವರಿಸಿದ ನಿನ್ನ ವಲ್ಲಭನೆಂದು ತಿಳಿಯಲಿ?' ಎಂದನು,

ಅಯುಷೆ—ನೀನು ನನ್ನ ಪ್ರಿಯತಮನಾದ ಸೋದರನೆಂದು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿರುವೆನು.

ಆ ಮಾತು ಕಿವಿಗೆ ಬೀಳುತ್ತಲೇ, ಉಸ್ಮಾನನ ಮುಖವು ಬಾಡಿ ಮಲಿನವಾಯಿತು—ಅವನು, 'ಆಯ್ಯೋ, ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತನೆ! ಇಷ್ಟು ದಿವ್ಯಗಳಾದ ಬಳಿಕ ಈ ಮಾತೆ!!! ಹಾ! ಕುಸುಮಮಧ್ಯದಲ್ಲ ವಾಷಾಣವಿಟ್ಟಂತೆ, ಅಂತಹ ಕುಸುಮ ಸಮನಾದ ದೇಹದಲ್ಲಂತಹ ವಾಷಾಣಮಯವಾದ ಹೃದಯವನಿಚ್ಛೆ!' ಎಂದು ಕೊಂಡು ಸಂಕಟದಿಂದ, ಅಯುಷೆಯನ್ನವಳ ತಾಯಿಯ ಕೊಟಿಯ ಬಾಗಿಲವರಿಗೆ ಕರೆತಂದುಬಿಟ್ಟು ಹಿಂದಿರುಗಿ ಹೊರಟುಹೋದನು.

ಮೂರನೆಯ ಪರಿಚ್ಛೇದ

ನೀನು ತಿಲೋತ್ತಮೆಯಲ್ಲವೆ?

ಮರುದಿನ ಪ್ರದೋಷಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜಗತ್ತಿಂಹನು ಮಲಗಿದ್ದ ಕೊಟಿಯೊಳಗೆ ಅಯುಷೆಯೂ, ಉಸ್ಮಾನನೂ, ವೈದ್ಯನೂ ನಿಶ್ಯಬ್ದವಾಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಅಯುಷೆಯು ಮಂಚದಮೇಲೆ ಸ್ವಹಸ್ತದಿಂದ ವ್ಯಾಜನವನ್ನು ಬೀಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ವೈದ್ಯನು ಕ್ಷಣಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಜಗತ್ತಿಂಹನ ನಾಡಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಜಗತ್ತಿಂಹನು ಅಚೇತನನಾಗಿದ್ದನು. ವೈದ್ಯನು, ಅಂದು ರಾತ್ರಿ ಬ್ಲರಜಿಡುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಯಶಃ ಜಗತ್ತಿಂಹನಿಗೆ ಪ್ರಾಣಹೋಗುವ ಸಂಭವನಂತಲೂ, ಆ ಏಷಮಕಾಲವು ಕಳೆದುಹೋದರೆ ಭಯವಿಲ್ಲದೆ ನಿಶ್ಚಿಂತೆಯಾಗಿ ಬದುಕುವನಂತಲೂ ಹೇಳಿದ್ದನು. ಬ್ಲರಜಿಡುವ ಕಾಲವು ಸಮಾಪಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಕಾರಣ, ಅಲ್ಲಿದ್ವಪರೆಲ್ಲರೂ ಭಯಗ್ರಸ್ತರಾಗಿ ಉಸಿರನ್ನು ಬಿಡುವುದಕ್ಕೂ ಹೆದರುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಚಿಕಿತ್ಸಕನು ಬಾರಿಬಾರಿಗೂ ನಾಡಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ನೋಡುತ್ತ, 'ನಾಡಿಯು ದುರ್ಬಲವಾಯಿತು, ಹೆಚ್ಚು ದುರ್ಬಲವಾಯಿತು, ಸ್ವಲ್ಪ ಆಡುತ್ತದೆ' ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಆಗಾಗ್ಗೆ ಮೌನವು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಕಡೆಗೆ ವೈದ್ಯನು, ಮುಖ ಬಾಡಿದವನಾಗಿ, 'ಮೃತ್ಯುಕಾಲವು ಸಂಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತು!' ಎಂದನು.

ಅಯುಷೆಯೂ ಉಸ್ಮಾನನೂ ಸಿಸ್ಸಂವನಯನರಾಗಿ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಪಂಡಿತನು ನಾಡಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದಿದ್ದನು.

ಕೆಲವು ನಿಮಿಷಗಳಾದ ಬಳಿಕ ವೈದ್ಯನು, 'ನಾಡಿಯು ಗತಿಯು ಮಂದವಾಯಿತು!' ಎಂದನು. ಅಯುಷೆಯ ಮುಖವು ಹೆಚ್ಚು ಮಲ್ಲಾನವಾಯಿತು. ಹಟಾತ್ತು ಜಗತ್ತಿಂಹನ ಮುಖವು ವಿಕಾರವಾಗಿ ಬಿಳಿಗಾಗುತ್ತ ಬಂದಿತು. ಕೈಗಳು ದೃಢಮುಷ್ಟಿಯಾಗಿ ಸೇದಿಕೊಂಡವು. ಕಣ್ಣುಗಳು ತಿರುಗಿದವು. ಅಯುಷೆಯು

‘ಕೃತಾಂತನ ಪೂರ್ಣಗ್ರಾಸವಾಯಿತು! ಹೆಚ್ಚು ವಿಳಂಬವಿಲ್ಲ’ ಎಂದು ತಿಳಿದಳು. ಆಗ ವೈದ್ಯನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಔಷಧಪಾತ್ರೆನ್ನು ಸಿದ್ಧವಾಗಿ ಹಿಡಿದಿದ್ದವನಾ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಕಂಡೊಡನೆ ಕೈಯಿಂದ ರೋಗಿಯ ಬಾಯನ್ನು ತೆರೆದು ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಔಷಧವನ್ನು ಕುಡಿಸಿದನು. ಅರ್ಧ ಔಷಧವು ಹೊರಗೆ ಚಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಹೋಯಿತು. ಔಷಧವು ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಹೋದಬಳಿಕ ರೋಗಿಯ ರೋಗದ ಚಿಹ್ನೆಗಳು ಬದಲಾಯಿಸುತ್ತ ಬಂದುವು. ವಿಕಟಾಕಾರವು ಹೋಗಿ ಮುಖವು ಶಾಂತಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳದ್ದುದಾಯಿತು. ಶ್ರೇತವರ್ಣವು ತಿರುಗಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ ರಕ್ತಸಂಚಾರವುಂಟಾಯಿತು. ಕೈಗಳ ಬದ್ಧಮುಷ್ಟಿಯು ವಿವೋಚನವಾಯಿತು. ಕಣ್ಣುಗಳು, ದೃಷ್ಟಿಯು ಸರಿಯಾಗಿ ಪುನಃ ಕೋಮಲ ವಿಕಾಸವನ್ನು ಹೊಂದಿದುವು. ಪಂಡಿತನು ತದೇಕಾಯತ್ತಚಿತ್ತನಾಗಿ ಅನೇಕ ನಿಮಿಷಗಳು ನಾಡಿಯನ್ನು ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ಬಳಿಕ, ‘ದೇವರ ದಯೆಯಿಂದಿನ್ನು ಭಯವಿಲ್ಲ, ಕಾಲಕ್ರಮೇಣ ಆರೋಗ್ಯವಾಗುವುದು’ ಎಂದು ಸಂತೋಷಿತನಾಗಿ ಹಕ್ಕಳದಿಂದ ಹೇಳಿದನು.

ಉಸ್ಮಾನನು ‘ಜ್ವರಜಿಟ್ಟಿತೆ?’ ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

ಭಿಷಕನು, ಜಿಟ್ಟಿತೆಂದನು.

ಅಯುಷೆಯೂ ಉಸ್ಮಾನನೂ ಹೃಷ್ಯಚಿತ್ತರಾದರು; ವೈದ್ಯನು, ‘ಮತ್ತೇನೂ ಭಯವಿಲ್ಲ; ನಾನಿನ್ನಿಲ್ಲದ್ದು ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ; ಔಷಧವನ್ನು ರಾತ್ರಿ ಎರಡನೆಯ ಝಾಮದವರೆಗೂ ಆಗಾಗ್ಗೆ ಕೊಡುತ್ತಿರಬೇಕು’ ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಕೆಲವು ಔಷಧಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಹೊರಟುಹೋದನು. ಉಸ್ಮಾನನು ಎರಡು ಮೂರು ಘಂಟೆಯ ಹೊತ್ತು ಕುಳಿತಿದ್ದವನು ಬಳಿಕ ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಹೊರಟುಹೋದನು—ಅಯುಷೆಯು ಮೊದಲನಂತೆ ಮಂಜದಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿದ್ದು ಔಷಧಾದಿಗಳನ್ನು ಸೇವಿಸುವಾಡಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಅವಿರತಳಾಗಿದ್ದಳು.

ರಾತ್ರಿ ಎರಡನೆಯ ಝಾಮಕ್ಕೆ ತುಸು ಮುಂದಾಗಿ ರಾಜಕುಮಾರನ ನಯನೋನ್ಮಿಲನವಾಯಿತು. ಅಯುಷೆಯು ಕೋಮಲವಾದ ಪುಫುಲ್ಲ ಮುಖಕಮಲವು ಮೊದಲವನ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಬಿದ್ದಿತು. ಅಯುಷೆಯು ಅವನ ಕಟಾಕ್ಷದ ಭಾವವನ್ನು ನೋಡಿ, ಅವನಿಗೆ ಬುದ್ಧಿಭ್ರಮೆಯುಂಟಾಗಿ, ಅವನನ್ನೋ ಸ್ಮರಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಯತ್ನವು ವಿಫಲವಾದುದಕ್ಕೆ ಸಲುವಾಗಿ, ಸಂಕಟಪಡುತ್ತಿದ್ದನೆಂದು ತಿಳಿದಳು. ಜಗತ್ತಿಂಹನು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಾದ ಬಳಿಕ ಅಯುಷೆಯನ್ನು ಕುರಿತು, “ನಾನೆಲ್ಲಿದ್ದೇನೆ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

ಅಯುಷೆಯು, “ಕತಲೂಖಾನನ ದುರ್ಗದಲ್ಲಿರುವಿರಿ” ಎಂದಳು. ರಾಜಕುಮಾರನು, ಪುನಃ ಏನನ್ನೋ ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಂಡು, “ನಾನಿಲ್ಲೇಕೆ ಒಂದೆನು?” ಎಂದನು.

ಅಯುಷಿಯು ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು ನಿರುತ್ತರಳಾಗಿದ್ದು, ಒಳಿಕ, “ತಾವು ರೋಗ ಪೀಡಿತರಾಗಿದ್ದೀರಿ” ಎಂದಳು.

ರಾಜಕುಮಾರನು ಸ್ವಲ್ಪ ಯೋಚಿಸಿ, ತಲೆಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ಡಿಸುತ್ತ, “ಇಲ್ಲಾ, ನಾನಿಲ್ಲಿ ಬಂದಿಯಾಗಿ ಸೆರೆಯಲ್ಲಿದ್ದೇನೆ” ಎಂದನು. ಹಾಗೆ ಹೇಳುವಾಗ ಅವನ ಮುಖದಲ್ಲೇನೋ ಭಾವೋದಯವಾಗಿದ್ದಂತೆ ತೋರಿತು.

ಅಯುಷಿಯು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದು, ಅವನ ಚ್ಚಾಪಕಶಕ್ತಿಯು ಪುನರುದ್ದಿಸ್ತು ವಾಗಿರುವುದೆಂದು ತಿಳಿದಳು.

ಕ್ಷಣೈಕಪರದಲ್ಲಿ ರಾಜಕುಮಾರನು, ‘ನೀನಾರು?’ ಎಂದು ಕೇಳಿದನು. ಅಯುಷಿಯು, “ನಾನು ಅಯುಷಿ” ಎಂದಳು.

ರಾಜಕುಮಾರನು—ಅಯುಷಿಯನ್ನು ವಳಾರು ?

ಅಯುಷಿ—ಕತಲೂಖಾನನ ಮಗಳು.

ರಾಜಕುಮಾರನು ಹೆಚ್ಚು ಮಾತನಾಡಲಾರದೆ ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು ನಿಶ್ಚಿಂತನಾಗಿದ್ದು ಒಳಿಕ, ‘ಎಷ್ಟು ದಿನಗಳಿಂದಿದ್ದೀನೆ’ ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

ಅಯುಷಿ—ನಾಲ್ಕು ದಿನಗಳಿಂದ.

ರಾಜಕುಮಾರನು—ಮಂದಾರಣದುರ್ಗವಿನ್ನೂ ಸಿಮ್ಮ ವಶದಲ್ಲಿದೆಯೆ ?

ಅಯುಷಿ—ಇದೆ.

ರಾಜಕುಮಾರನು—(ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಶ್ರಾಂತವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು) ವೀರೇಂದ್ರಸಿಂಹ ನೇನಾದನು ?

ಅಯುಷಿ—ವೀರೇಂದ್ರಸಿಂಹನು ಸೆರೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ, ಇಂದವನ ವಿಚಾರಣೆ.

ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಜಗತ್ತಿನೊಂಪನ ಮುಖವು ಪೂರ್ವಾಪೇಕ್ಷೆ ಹೆಚ್ಚು ಬಳಿತು. ಪುನಃ ಅಯುಷಿಯನ್ನು ಕುರಿತು, ‘ಅವನ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದವರ ಗತಿಯೇನಾಯಿತು?’ ಎಂದು ಕೇಳಲು; ಅಯುಷಿಯು ಉದ್ವಿಗ್ನಚಿತ್ತಳಾಗಿ, ‘ಆ ವಿಚಾರವೆನಗೆ ತಿಳಿಯದು’ ಎಂದಳು.

ರಾಜಕುಮಾರನು ಅಸ್ಫುಟವಾಗಿ ಏನೇನನ್ನೋ ಹೇಳಿಕೊಂಡುದರಲ್ಲಿ ‘ತಿಲೋತ್ತಮೆ’ ಎಂಬೊಂದು ಮಾತು ಅಯುಷಿಗೆ ಕೇಳಿಬಂದಿತು.

ವೈದ್ಯನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದ ಸುಸ್ವಾದು ಔಷಧವನ್ನು ತರಲು ಅಯುಷಿಯು ಎದ್ದು ಹೊರಟಳು. ರಾಜಕುಮಾರನಾಗವಳಾ ದೋಧಿಯೂಮಾನವಾದ ಕರ್ಣಾಭರಣ ಸಂಯುಕ್ತ ಕಪೋಲವನ್ನೂ ಅವಳಾ ಅತಿಸೌಂದರ್ಯವಾದ ದೇಹಕಾಂತಿಯನ್ನೂ ಅನಿಮಿಷನಯನನಾಗಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಅಯುಷಿಯು ಔಷಧವನ್ನು ತಂದು ರಾಜಪುತ್ರನಿಗೆ ಕುಡಿಸಿದಳು.

ರಾಜಪುತ್ರನು ಔಷಧವನ್ನು ಕುಡಿದು, ‘ರೋಗದಿಂದಚೇತನನಾಗಿದ್ದಾಗಾವಳೋ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದ ದೇವಕನ್ಯೆಯೊಬ್ಬಳು ನನ್ನ ಪಾಶ್ಚ್ಯದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು

ಶುಶ್ರೂಷೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಸ್ವಪ್ನವನ್ನು ಕಂಡೆನು ; ನೀನವಳಲ್ಲವೆ? ನಿನ್ನ ಹೆಸರಾ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯಲ್ಲವೆ? ' ಎಂದನು.

ಅಯ್ಯನಯ್ಯ, 'ನಿನುಗೆ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯ ಸ್ವಪ್ನವಾಗಿರಬಹುದು' ಎಂದಳು.

ನಾಲ್ಕನೆಯ ಪರಿಚ್ಛೇದ

ಅವಕುಂಠನವತಿ

ದುರ್ಗವು ಜಯವಾದ ಬಂದೆರಡು ದಿನಗಳಮೇಲೆ ಒಂದಾನೊಂದು ದಿನ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕತಲೂಖಾನನು ತನ್ನ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ದರ್ಬಾರನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ಉಭಯ ಪಾರ್ಶ್ವಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಶ್ರೇಣೀಬದ್ಧರಾಗಿ ವ್ಯಾಜಿದ್ದುರ್ಗದವರು ನಿಂತಿದ್ದರು. ಎದುರಿಗಿದ್ದ ಚೌಕದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಸಹಸ್ರ ಜನರು ನಿಶ್ಯಬ್ದವಾಗಿ ನಮ್ರಭಾವದಿಂದ ನಿಂತಿದ್ದರು. ವೀರೇಂದ್ರ ಸಿಂಹನ ವಿಚಾರಣೆಗದು ಗೊತ್ತಾಗಿದ್ದ ದಿನವಾಗಿದ್ದಿತು.

ಕೆಲವು ಶಸ್ತ್ರಸಾಣಿಗಳಾದ ಪಹರೇದವರು ಶೃಂಖಲಾಬದ್ಧನಾಗಿದ್ದ ವೀರೇಂದ್ರ ಸಿಂಹನನ್ನು ದರ್ಬಾರನಿಂದುರಿಗೆ ಕರೆತಂದು ನಿಲ್ಲಿಸಿದರು. ವೀರೇಂದ್ರಸಿಂಹನ ಮುಖವು ರಕ್ತಮಾಪೂರ್ಣವಾಗಿದ್ದರೂ ಭೀತಿಚಿಹ್ನೆಗಳದರಲ್ಲಿ ಅಣುಮಾತ್ರವೂ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ; ತೇಜಃಪುಂಜವಾದವನ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಅಗ್ನಿಕಣಗಳು ಸುರಿಯುತ್ತಿದ್ದವು; ನಾಸಿಕಾರಂಧ್ರವು ವರ್ಧಿತಾಯತನವಾಗಿ ಕಂಪಿತವಾಗುತ್ತಿದ್ದಿತು; ಹಲ್ಲುಗಳಿಂದ ಆಧರದಂಶನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಕತಲೂಖಾನನು ವೀರೇಂದ್ರಸಿಂಹನನ್ನು ಕುರಿತು, 'ವೀರೇಂದ್ರಸಿಂಹ! ನಿನ್ನ ಪರಾಧವನ್ನು ಕುರಿತು ವಿಚಾರಮಾಡುವೆನು; ನೀನನಗೇಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಮಾಡಿರುವ ಕೆಲಸವಾವದು? ನೋಡಲದನ್ನೆನಗೆ ಹೇಳು' ಎಂದನು.

ವೀರೇಂದ್ರಸಿಂಹನು ತನ್ನ ಲೋಹಿತಮೂರ್ತಿಯಿಂದ ಪ್ರಕಟಿತವಾದ ಕ್ರೋಧವನ್ನು ಡಗಿಸಿಕೊಂಡು, 'ನಿನಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಮಾಡಿರುವ ಕೆಲಸವಾವದು? ನೋಡಲದನ್ನೆನಗೆ ಹೇಳು' ಎಂದನು.

ಅಲ್ಲಿದ್ದ ದರ್ಬಾರನವನೊಬ್ಬನು, 'ಅದಬಿಸಿಂದ ಮಾತನಾಡು' ಎಂದೆಚ್ಚರಿಸಿದನು.

ಕತಲೂಖಾನನು, 'ಅವ ಸಿಮುತ್ತವಾಗಿ ನನ್ನ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ಹಣವನ್ನೂ ಸೇನೆಯನ್ನೂ ಕಳುಹಿಸಲಸಮ್ಪತ್ತನಾದೆ?' ಎಂದನು.

ವೀರೇಂದ್ರಸಿಂಹನು ನಿರ್ಭಯನಾಗಿ, 'ನೀನು ರಾಜವಿದ್ರೋಹಿ, ದಸ್ಯು, ನಿನಗೆ ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಕೊಡಲೇಕೆ? ನಿನಗೆ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಕೊಡಲೇಕೆ?' ಎಂದನು.

ನೋಡುತ್ತಿದ್ದವರೆಲ್ಲರೂ, ತನ್ನ ತಲೆಯನ್ನು ತಾಸೇ ಛೇದಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ದ್ಯುಕ್ತನಾಗಿದ್ದಾನೆಂದೆಂದುಕೊಂಡರು.

ಕತಲೂಖಾನನು ಕ್ರೋಧದಿಂದ ಕಂಪಿತ ಕಳೇಬರನಾದನು. ಆದರೆ ಕ್ರೋಧವನ್ನು ಸಂವರಣವಾಡುವುದನಿಗೆ ಅಭ್ಯಾಸಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಸ್ಥಿರ ಭಾವವನ್ನು ತಾಳಿ, 'ನೀನು ನಮ್ಮ ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿದ್ದು ಮೊಗಲರ ಪಕ್ಷವನ್ನು ವಹಿಸಿದೀಕೆ?' ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

ವೀರೇಂದ್ರ—ನಿನಗೆ ಅಧಿಕಾರವೆಲ್ಲಿಯದು?

ಕತಲೂಖಾನನು ಹೆಚ್ಚು ಕ್ರೋಧಾಸ್ಥಿತನಾಗಿ, 'ಎಲೈ ನೀಚ, ದುರಾತ್ಮನೆ! ನಿನ್ನ ನಿಜಕರ್ಮೋಚಿತವಾದ ಫಲವನ್ನು ನುಭವಿಸುವೆ; ನೀನೀಗಲೂ ಪ್ರಾಣದಿಂಬರ ಬಹುದಾಗಿದ್ದಿತು; ಆದರೆ ನೀನು ನಿರೋಧನನು; ನಿನ್ನ ಗರ್ವವೇ ನಿನಗೆ ಶತ್ರು ವಾಗಿ ನಿನ್ನ ಮರಣಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ' ಎಂದನು.

ವೀರೇಂದ್ರಸಿಂಹನು ಗರ್ವದಿಂದ ನಕ್ಕು, 'ಕತಲೂಖಾನ! ನಾನಾವಾಗ ನಿನ್ನೆದುರಿಗೆ ಶೃಂಬಲಾಬದ್ಧನಾಗಿ ಬಂದೆನೋ ಆಗಲೇ ನಿನ್ನ ದಯೆಯುಂಟಾಗುವುದೆಂಬ ದುರಾಶೆಯನ್ನು ಮರೆತೆನು; ನಿನ್ನಂತಹ ಶತ್ರುವಿನ ದಯೆಯಿಂದ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೇನು ಪ್ರಯೋಜನ? ನೀನನ್ನು ಪ್ರಾಣವಧೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ತೃಪ್ತನಾದರೆ, ನಿನ್ನ ನನ್ನ ಶೀರ್ವದಿಸಿ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಪ್ರಾಣತ್ಯಾಗವನ್ನು ಮಾಡುವೆನು; ಆದರೆ ನೀನು ಪವಿತ್ರವಾದೆನ್ನ ಕುಲವನ್ನು ಕಂಕವಾಡಿದೆ; ನೀನು ನನ್ನ ಪ್ರಾಣಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅಧಿಕವಾದ ಪ್ರಾಣವನ್ನು'—ಎಂದು ಹೇಳುವುದರಲ್ಲಿ ವೀರೇಂದ್ರನಿಗೆ ಮುಂದೆ ಮಾತು ಸಾಗದೆ ಕಂಠರೋಧವಾಯಿತು; ಸ್ಮರವು ಗದ್ಗದವಾಗಿ ಲೋಚನಗಳು ಬಾಷ್ಪಾಕುಲವಾದುವು. ಗರ್ವಿತನಾಗಿ ನಿರ್ಭೀಕನಾಗಿದ್ದಾ ವೀರೇಂದ್ರಸಿಂಹನು ಅಧೋಪದನನಾಗಿ ಮಗುವಿನಂತೆ ರೋದನ ಮಾಡಿದನು.

ಕತಲೂಖಾನನು ಸ್ವಭಾವತಃ ಅತ್ಯಂತ ಕಾಠಿಣ್ಯಹೃದಯನು. ಪರರ ದುಃಖ ದಲ್ಲುಲ್ಲಾಸವುಳ್ಳವನಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ, ದರ್ಪಿತನಾದ ತನ್ನ ಶತ್ರುವಿನ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಹರ್ಷೋತ್ಫುಲ್ಲನಯನನಾಗಿ, 'ವೀರೇಂದ್ರಸಿಂಹ! ನೀನನ್ನು ಲ್ಲೇನೂ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲವೆ? ನಿನಗೆ ಕಾಲವು ಸಮಾಪಿಸಿತು, ವಿವೇಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿನೋಡು' ಎಂದನು.

ವೀರೇಂದ್ರಸಿಂಹನ ಹೃದಯವನ್ನು ದಗ್ಧವಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಸಂತಾಪಾಗ್ನಿಯು ರೋದನದಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಶಮನವಾಗಿ, ಪೂರ್ವಾಪೇಕ್ಷೆ ಸ್ಥಿರಭಾವದೊಡನೆ, 'ನಾನು ಮತ್ತೇನನ್ನೂ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳತಕ್ಕುದಿಲ್ಲ; ನನ್ನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯೇನೆಂದರೆ—ನನ್ನ ಪಥ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಪೂರ್ತಿಗೊಳಿಸು' ಎಂದನು.

ಕತಲೂಖಾನ—ಆದಾಗುವುದು, ಮತ್ತಾವದು?

ಉತ್ತರ—ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲೆ ಮತ್ತಾವದೂ ಇಲ್ಲ.

ಕತಲೂಖಾನ—ಮರಣಕಾಲದಲ್ಲೆ ನಿನ್ನ ಮಗಳನ್ನು ನೋಡುವುದಿಲ್ಲವೆ?

ಪುಶ್ಚೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಜನರೆಲ್ಲರೂ ಪರಿತಾಪದಿಂದ ನಿಶ್ಯಬ್ದವಾಗಿದ್ದರು.

ವೀರೇಂದ್ರನ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಉಜ್ವಲಾಗ್ನಿಯು ಪುಜ್ಜಲಿಸಿ, 'ನಿನ್ನ ಗೃಹದಲ್ಲೆನ್ನ ಮಗಳು ಜೀವಿತಳಾಗಿದ್ದರೆ ನಾನು ನೋಡಲಾರೆನು, ಮೃತಳಾಗಿದ್ದರವಳೆದೇಹವನ್ನು ತರಿಸು, ಮುದ್ದಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಬಿಡುವೆನು' ಎಂದನು.

ಆದನ್ನು ಕೇಳಿ, ಅಲ್ಲಿ ನೆರೆದಿದ್ದ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಜನರೆಲ್ಲರೂ, ನೆಲದಮೇಲೊಂದು ಸೂಜಿ ಬಿದ್ದರದರ ಶಬ್ದವನ್ನು ಕೇಳಬಹುದಾದಂತೆ ನಿಶ್ಯಬ್ದವಾಗಿ ನಿಶ್ಯಬ್ದರಾಗಿದ್ದರು.

ಕತಲೂಖಾನನ ಇಜ್ಜಿತೆಯನ್ನು ತಿಳಿದು, ಪಹರೇದವರು ವೀರೇಂದ್ರಸಿಂಹನನ್ನು ಪಧ್ಯಭೂಮಿಗೆ ಕೊಂಡೊಯ್ದರು. ವೀರೇಂದ್ರನಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆತರಲ್ಪಡುವುದರೊಳಗೆ ಮುಸಲ್ಮಾನನೊಬ್ಬನು ಬಂದು ವೀರೇಂದ್ರನ ಕಿವಿಯಲ್ಲೇನನ್ನೋ ಹೇಳಿದನು. ವೀರೇಂದ್ರನಿಗದು ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ. ಮುಸಲ್ಮಾನನು ತನ್ನ ಕೈಲಿ ದೊಂದು ಕಾಗದವನ್ನು ವೀರೇಂದ್ರನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟನು. ವೀರೇಂದ್ರನು ಅನ್ಯಮನಸ್ಕನಾಗಿ ಕಾಗದವನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ನೋಡಲಾಗದು ವಿಮಲೆಯ ಹಸ್ತಾಕ್ಷರವಾಗಿದ್ದಿತು. ವೀರೇಂದ್ರನದನ್ನು ನೋಡಿ, ಅತ್ಯಂತ ವಿರಕ್ತನಾಗಿ ಕಾಗದವನ್ನು ಮುದುಡಿ ಜಸುಟುಬಿಟ್ಟನು. ಪತ್ರವಾಹಕನಾ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಪತ್ರವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡನು. ಹತ್ತಿರ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದವರಲ್ಲೊಬ್ಬನು ತನ್ನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿದ್ದ ಮತ್ತೊಬ್ಬನನ್ನು ಕುರಿತು ಅನುಚ್ಚ ಸ್ವರದಿಂದ, 'ಮಗಳ ಕಾಗದವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆಯಲ್ಲವೆ?' ಎಂದನು.

ಆ ಮಾತು ವೀರೇಂದ್ರನ ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದಿತು. ಆಗಲವನು ಶಬ್ದವು ಬಂದಕಡೆಗೆ ಮುಖವನ್ನು ತಿರುಗಿಸಿಕೊಂಡು, 'ನನಗೆ ಮಗಳೆಂದು ಹೇಳುವವರಾರು? ನನಗೆ ಮಗಳೆಲ್ಲ' ಎಂದನು.

ಪತ್ರವಾಹಕನು ಪತ್ರವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಾ ಪಹರೇದವನನ್ನು ಕುರಿತು, ತಾನು ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬರುವತನಕ ತಡೆಮಾಡೆಂದು ಹೇಳಿದನಷ್ಟೆ. ಪಹರೇದವನು, 'ಅಪ್ಪಣೆಪ್ರಕಾರ'ವೆಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಕಾಗದವನ್ನು ತಂದವನು ಉದಾರಮನಸ್ಕನಾದ ಉಸ್ಮಾನ್‌ಖಾನನಾಗಿದ್ದನು.

ಉಸ್ಮಾನನು ಕಾಗದವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು, ಅಂತಃಪುರದ ತಳಹದಿಯ ಗೋಡೆಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋದನು. ಅಲ್ಲೊಂದು ವಕುಳವೃಕ್ಷದ ಮರೆಯಲೊಬ್ಬ ಅವಕುಂಠನವತಿಯಾದ ಹೆಂಗಸು ನಿಂತಿದ್ದಳು. ಉಸ್ಮಾನನು ಅವಳ ಬಳಿ ಹೋಗಿ, ನಾಲ್ಕೂಕಡಿ ನೋಡಿ, ನಡೆದುದನೆಲ್ಲಾ ವಿವರವಾಗಿ ಅವಳಿಗೆ ತಿಳುಹಿದನು. ಅವಕುಂಠನವತಿಯು, 'ತಮಗೆ ಶ್ರಮಕೊಟ್ಟಂತಾಯಿತು; ಆದರೆ ತಮ್ಮಿಂದಲೇ

ನಮಗೀ ದೆಶೆಯುಂಟಾಯಿತು ; ನೀವೀ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಡಬೇಕು ಎಂದಳು.

ಉಸ್ಮಾನನು ನಿಸ್ತಬ್ಧನಾಗಿ ನಿಂತನು.

ಅವಕುಂಠನವತಿಯು ಮನಃಕ್ಲೇಶವನ್ನನುಭವಿಸುತ್ತಾ ಕಂಪಿತ ಸ್ವರದಿಂದ, 'ನೀವೀ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡದಿದ್ದರೆ, ನಾನು ಅನಾಥಳು, ದೇವರು ನೋಡಿ ಕೊಳ್ಳಲಿ!' ಎಂದಳು.

ಉಸ್ಮಾನಖಾನ್—ತಾಯೆ! ನೀನರಿಯೆ, ಅದು ಬಹಳ ಅಪಾಯವಾದ ಕೆಲಸವಾಗಿದೆ ; ಕತಲೂಖಾನನಿಗೆ ತಿಳಿದರೆ ನನಗವನು ಪ್ರಾಣಾಂತ ದಂಡನೆಯನ್ನು ವಿಧಿಸುವನು.

ಹೆಂಗಸು—ಕತಲೂಖಾನನೆ! ನನಗೇಕೆ ವಂಚಿಸುವಿರಿ? ಕತಲೂಖಾನನು ನಿಮ್ಮನ್ನಾವ ವಿಧವಾಗಿಯೂ ಘಾತಿಸನು.

ಉಸ್ಮಾನನು, 'ನೀನು ಕತಲೂಖಾನನನ್ನರಿಯೆ ; ಆದರೂ ಚಿಂತಿಲ್ಲ, ನೆಡಿ, ನಿನ್ನನ್ನು ವಧ್ಯಭೂಮಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವೆನು' ಎಂದನು.

ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಅವಕುಂಠನವತಿಯು ಉಸ್ಮಾನನ ಹಿಂದೆ ವಧ್ಯಭೂಮಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ನಿಸ್ತಬ್ಧಳಾಗಿ ನಿಂತುಕೊಂಡಳು. ವೀರೇಂದ್ರಸಿಂಹನು ಅವಳನ್ನು ನೋಡದೆ ಭಿಕ್ಷು ಕವೇಷಧಾರಿಯಾದೊಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಸಂಗಡ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವಕುಂಠನವತಿಯು, ಮುಖಾವರಣದೊಳಗಿಂದಲೇ ನೋಡಿ ಭಿಕ್ಷು ಕವೇಷಧಾರಿಯನ್ನು ಅಭಿರಾಮಸ್ವಾಮಿಯೆಂದು ಗುರುತಿಸಿದಳು.

ವೀರೇಂದ್ರಸಿಂಹನು ಅಭಿರಾಮಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಕುರಿತು, 'ಗುರುದೇವ! ಹಾಗಾದರೆ, ಅಪ್ಯಣಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ ; ತಮಗೆ ಮತ್ತೇನನ್ನು ಹೇಳಲಿ? ಇಹದಲ್ಲೆನಗೆ ಮತ್ತಾವುದೂ ಪ್ರಾರ್ಥನೀಯವಾದುದಿಲ್ಲ, ಆರಿಗೆ ಸಲುವಾಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲಿ?' ಎಂದನು.

ಅಭಿರಾಮಸ್ವಾಮಿಯು ವೀರೇಂದ್ರನಿಗೆ ಹಿಂದೆ ನಿಂತಿದ್ದ ಅವಕುಂಠನವತಿಯನ್ನು ಕೈಯಿಂದ ತೋರಿದನು. ವೀರೇಂದ್ರನತ್ತ ಕಡೆ ಮುಖವನ್ನು ತಿರುಗಿಸಲಾರಮಣಿಯು ಅವಕುಂಠನವನ್ನು ತೆಗೆದುಹಾಕಿ, ವೀರೇಂದ್ರನ ಶೃಂಖಲಾಬದ್ಧವಾಗಿದ್ದ ಪಾದತಲದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಳು. ವೀರೇಂದ್ರನು ಗದ್ಗದ ಸ್ವರದಿಂದ, 'ವಿಮಲೆ!' ಎಂದು ಕೂಗಿದನು.

ವಿಮಲೆಯು, 'ಸ್ವಾಮಿನ್! ಪುಭೋ! ಪ್ರಾಣೇಶ!' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ ಉನ್ನಾದಿನಿಯಂತೆ ಅಧಿಕತರ ಉಚ್ಚ ಸ್ವರದಿಂದ, 'ನಾನೀಗ ಪುಪಂಚಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ, ನನ್ನನ್ನಾರೂ ಅಡ್ಡಿಮಾಡರು, ಸ್ವಾಮಿ! ನನ್ನ ಕಂಠರತ್ನವೆ! ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿ! ನಮ್ಮನ್ನೆಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುತ್ತಿ!' ಎಂದು ರೋದನ ಮಾಡಿದಳು.

ವೀರೇಂದ್ರನ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಆನರ್ಗಗಳ ಅಶ್ರುಧಾರೆಯು ಸುರಿಯಲಾರಂಭವಾಗಿ, ವಿಮಲೆಯನವನು ಕೈಹಿಡಿದೆಚ್ಚಿಸಿ, 'ವಿಮಲೆ! ನಾನು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ, ನೀನೂ ನನ್ನ ಹಿಂದೆ ಬಾ' ಎಂದನು.

ವಿಮಲೆಯು ಬರುವನೆಂದು ಹೇಳಿ, ಆರಿಗೂ ಕೇಳದಹಾಗೆ, 'ಬರುತ್ತೇನೆ, ಆದರೆ ನನ್ನ ದುಃಖಕ್ಕೆ ಪುತ್ರೀಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ತಾವಿರುವಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಬಿಡುವೆನು' ಎಂದಳು.

ನಿರ್ವಾಣೋನ್ಮುಖದೀಪದಂತೆ ವೀರೇಂದ್ರನ ಮುಖವು ಹರ್ಷೋತ್ಪಲ್ಲವಾಗಿ, 'ಮಾಡುವಿರಾ? ಸಾಧ್ಯವೆ?' ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

ವಿಮಲೆಯು ತನ್ನ ಬಲಗೈಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಾ, 'ಇದೇ ಕೈಯಿಂದ' ಎಂದು ಹೇಳಿ, 'ಈ ಕೈಲಿರುವ ಅಭರಣವನ್ನು ತ್ಯಾಗಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಅದರಿಂದನ್ನು ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ' ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಕಂಕಣಾದಿ ಅಭರಣಗಳನ್ನು ದೂರ ಬಿಡುತ್ತಾ, 'ಇನ್ನೇ ಕೈಗೆ ಹರಿತವಾದ ಲೋಹವು ಹೊರತು ಮತ್ತಾವುದೂ ಅಭರಣವಾಗದು' ಎಂದಳು.

ವೀರೇಂದ್ರನು ಹೃಷ್ಯಚಿತ್ತನಾಗಿ, 'ನೀನು ಮಾಡಬಲ್ಲೆ, ಬಗದೀಶನು ನಿನ್ನ ಮನೋರಥವನ್ನು ಸಫಲವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲಿ!' ಎಂದು ಹೇಳಿ, 'ಮತ್ತೇನು! ಈಗ ಹೋಗು' ಎಂದನು.

ಅವಕುಂಠನವತಿಯಾಗಿದ್ದ ವಿಮಲೆಯು, 'ನನಗೀ ರೀತಿ ಪೈಥವ್ಯ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯು ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದಿತು!' ಎಂದೆಂದುಕೊಂಡು, ನಿವಾರ್ಯವಾಗದ ದುಃಖದಿಂದ ಹೊರಟುಹೋದಳು.

ಅನಂತರ ವಧಕಾರ್ಯವು ನಡೆಯಿತು.

ಐದನೆಯ ಪರಿಚ್ಛೇದ

ವಿ ತಂ ತು

ತ್ರಿಲೋತ್ತಮೆಯು ಎಲ್ಲಿ? ತಂದೆಯಿಲ್ಲದಾ ಅನಾಥೆಯಾದಾ ಬಾಲೆಯು ಎಲ್ಲಿ? ವಿಮಲೆಯು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದಳು? ವಿಮಲೆಯು ತನ್ನ ಸ್ವಾಮಿಯ ವಧ್ಯ ಭೂಮಿಗೆಲ್ಲೆಂದ ಬಂದು ದರ್ಶನವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಪುನಃ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೊರಟು ಹೋದಳು?

ವೀರೇಂದ್ರಸಿಂಹನು ಮೃತ್ಯುಕಾಲದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪ್ರಿಯತಮೆಯಾದ ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ನೋಡಲು ಬಯಸಲಿಲ್ಲೇಕೆ? ಅವಳ ನಾವೋಲ್ಲೇಖ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಹುತಾಶನೋಪಾದಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರದೀಪ್ತನಾದನೇಕೆ? ತನಗೆ ಮಗಳಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿದನೇಕೆ? ವಿಮಲೆಯ ಕಾಗದವನ್ನು ಓದಿನೋಡದೆ ಬಿಡುಬಿಟ್ಟನೇಕೆ?

ಎಕೆ? ನೀರೇಂದ್ರಸಿಂಹನು ಕತಲೂಖಾನನನ್ನು ಕುರಿತು ಮಾಡಿದ ತಿರಸ್ಕಾರವನ್ನು ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಂಡು ನೋಡಿರಿ; ಎಂತಹ ಭಯಾನಕ ವ್ಯಾಪಾರವು ನಡೆದುಹೋಗಿದೆ!

ತನ್ನ ನಿರ್ಮಲವಾದ ಕುಲವು ಕಳಂಕಸ್ಪರ್ಶವಾಯಿತೆಂದು ಶೃಂಖಲಾಬದ್ಧ ವಾಗಿದ್ದಾ ವ್ಯಾಘ್ರವು ಗರ್ಜಿಸಲಿಲ್ಲವೆ?

ಹೀಗಿರುತ್ತಾ, ಪುನಃ, ತಿಲೋತ್ತಮೆಯೂ ವಿಮಲೆಯೂ ಎಲ್ಲಿದ್ದಾರೆಂದು ಕೇಳಲೇಕೆ? ಕತಲೂಖಾನನ ಉಪಪತ್ತಿಗಳಿರುವ ಆವಾಸಗೃಹದಲ್ಲಿ ಸಂಧಾನ ಮಾಡಿ ನೋಡಿದರೆ ಸಿಗುವರು.

ಇಹಸಂಸಾರದ ಗತಿಯು ಹೀಗೆಯೇವೇ ಸರಿ! ಅದೃಷ್ಟಚಕ್ರಕ್ಕೆ ನಿದಾರುಣ ವಾದೀ ಆವರ್ತನವೇ ಹೊರತು ಬೇರೆ ಇಲ್ಲವು! ರೂಪವೂ, ಯೌನವೂ, ಸರಳ ತೆಯೂ, ಅಮಲತೆಯೂ ಎಲ್ಲವೂ ಅದರಡಿ ಬಿದ್ದು ಚೂರ್ಣಭೂತವಾಗಿ ಹೋಗುವುವು !!

ಕತಲೂಖಾನನು ತಾನು ಜಯಿಸಿದ ದುರ್ಗ ನಗರಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಸುಂದರಿಯರು ಬಂದಿಯರಾಗಿ ಸಿಕ್ಕುವರನ್ನು ಆತ್ಮಸೇವೆಗೆ ಸಲುವಾಗಿ ತನ್ನಂತೆ ಪುರಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸುವ ನಿಯಮವುಳ್ಳವನಾಗಿದ್ದನು. ಮಂದಾರಣ ದುರ್ಗವನ್ನು ಬಯಸಿದ ಮರುದಿನ ಅಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕ ಬಂದಿಯರನ್ನು ವಿನಿಯೋಗವಾಡಿ, ವಿಮಲೆಯನ್ನೂ, ತಿಲೋತ್ತಮೆಯನ್ನೂ ನೋಡಿ, ವೊದಲವರನ್ನು ನಿಜವಿಲಾಸಗೃಹಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿ, ಬಳಿಕ ಬೇರೆ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡತೊಡಗಿದನು. ರಾಜವೃತ್ತ ಸೈನಿಕರು ತಮ್ಮ ಸೇನಾಪತಿಯು ಬಂದಿಯಾಗಿರುವುದನ್ನು ತಿಳಿದು ಅವನ ಬಿಡುಗಡೆ ಸಲುವಾಗಿ ಪಠಾಸರ ಸೈನ್ಯವನ್ನೆದುರಿಸಲು ಸನ್ನಾಹವಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆಂದು ವರ್ತಮಾನವನ್ನು ಕೇಳಿ, ಕತಲೂಖಾನನದರ ನಿವಾರಣೆಗೇರ್ಪಾಡುವಾಡುತ್ತಿದ್ದ ನಾದಕಾರಣ ಹೊಸದಾಗಿ ಸಿಕ್ಕ ಬಂದಿಯರ ಅಂಗಸಂಗ ಸುಖಲಾಭಕ್ಕೆ ವಸಿಗವಕಾಶವು ದೊರೆಯಲಿಲ್ಲ.

ವಿಮಲೆಯೂ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕೊಟಡಿಯಲ್ಲಿಡಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದರು. ಪಾಠಕನುಹಾಶಯ! ಪಿತೃವಿಹೀನೆಯಾಗಿ ಶೋಕಗ್ರಸ್ತೆಯಾದಾ ಯುವತಿಯು ಧೂಳೀಧೂಸರ ದೇಹಲತೆಯು ನೆಲದಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಿರುವ ಸ್ಥಳವನ್ನು ನೋಡುವುದರಿಂದ ಪುಯೋಜನವಿಲ್ಲ. ಆ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯನ್ನು ನೋಡಲಿಚ್ಛಿಸುವವರಾರು? ನೂತನ ಲತೆಯು ಮಧೂದಯದಲ್ಲಿ ಮಂದಮಾರುತನಿಂದ ಮನೋಹರಮುಪ್ಪಂತೆ ಕಂಪಿತವಾಗುತ್ತಿದ್ದರದರ ಕಂಪಲರ ಸುವಾಸನೆಯ ಆಶೆಗೆ ಸಲುವಾಗಿ ಸಾದರದಿಂದೆಲ್ಲರೂ ಅದನಾಶ್ರಯಿಸುವರು. ಅಂತಹ ಲತೆಯು ಗ್ರೀಷ್ಮಜಂಡಮಾರುತದಿಂದ ಅವಲಂಬಿತ ವೃಕ್ಷದೊಡನೆ ಭೂತಲಶಾಯಿನಿಯಾದ ರದರ ಬಳಿ ಹೋಗುವವರಾರು? ಸೌದೆಗೆ ಸಲುವಾಗಿ ಕಾಡಿಗೆ ಹೋಗುವವರೂ

ಮರವನ್ನು. ಮಾತ್ರ ಕಡಿದುಕೊಂಡು ಲತೆಯನ್ನು ಕಾಲಿಂದ ತುಳಿದು ಕಿತ್ತು ಹಾಕುವರು. ಆದುದರಿಂದ, ಪಾಠಕಮಹಾಶಯ! ತಿಲೋತ್ತಮೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮತ್ತೆಲ್ಲಾದರೂ ಹೋಗೋಣ. ಚಂಚಲೆಯಾಗಿ ಚತುರೆಯಾಗಿ ರಸ ಪ್ರಿಯೆಯಾಗಿ ರಸಿಕೆಯಾಗಿದ್ದಾ ವಿಮಲೆಯು ಗಂಭೀರಭಾವದಿಂದ ಅನುತಾಪಿತೆಯಾಗಿ ಮಲಿನ ವಸ್ತ್ರಧಾರಿಣಿಯಾಗಿ ವಿತಂತುವಾಗಿ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಸೆರೆಗಿನಿಂದೊರಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದಾಳೆ. ಅವಳನ್ನು ನೋಡಿ ಬರೋಣ—ಬನ್ನಿ.

ಇವಳೇ ವಿಮಲೆ! ಆ ಕೇಶವಿನ್ಯಾಸವೆಲ್ಲಿ! ತಲೆಯಲ್ಲಾ ಧೂಳೀಧೂಸರವಾಗಿದೆ. ಕಾರುಕಾರ್ಯಖಚಿತವಾದಾ ಪೀತಾಂಬರವೆಲ್ಲಿ! ರತ್ನಖಚಿತವಾದಾ ಕಂಚುಕವೆಲ್ಲಿ! ಎಲ್ಲವೂ ಮಲಿನವಾಗಿವೆ. ಅಂಗವಸ್ತ್ರವು ಬೇರ್ಣವಾಗಿದೆ. ಅವಳಾ ಅಲಂಕಾರಭಾರವೆಲ್ಲಿಹೋಯಿತು! ಅಂಸಸ್ಪರ್ಶಲೋಭಿಯಾದಾಃ ಕರ್ಣಾಭರಣವೇನಾಯಿತು! ಕಣ್ಣುಗಳೇಕೆ ಊದಿವೆ! ಆ ಕಟಾಕ್ಷವೆಲ್ಲಿ! ಕವಾಲದಲ್ಲಿ ಗಾಯವೇಕೆ? ರಕ್ತವೇಕೆ ಬರುತ್ತಿದೆ!

ವಿಮಲೆಯು ಉಸ್ಮಾನನನ್ನೆದುರುನೋಡುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದಳು.

ಉಸ್ಮಾನನು ಪಠಾನರ ಕುಲತೀಲಕನಾಗಿದ್ದನು. ಯುದ್ಧವು ಅವನಿಗೆ ಧರ್ಮವಾಗಿತ್ತಾದಕಾರಣ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಜಯಕ್ಕೆ ಸಲುವಾಗಿ ಅವನಾವಕಾರ್ಯಕ್ಕೂ ಹಿಂಜರಿಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ; ಯುದ್ಧಪ್ರಯೋಜನವು ಸಿದ್ಧಿಯಾದೊಡನೆ, ಪರಾಜಿತರಾದವರ ಮೇಲಾವಾಗಲೂ ನಿಷ್ಪ್ರಯೋಜನವಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ಅತ್ಯಾಚಾರವನ್ನು ನಡೆಯಿಸತಕ್ಕವನಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಕತಲೂಖಾನನು ಸ್ವಂತವಾಗಿ ವಿಮಲೆಯನ್ನೂ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯನ್ನೂ ಆ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಡದಿದ್ದರೆ, ಉಸ್ಮಾನನೆಂದಿಗೂ ಅವರನ್ನಾರೀತಿ ಸೆರೆಯಲ್ಲಿಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವನ ಅಂತಃಕರಣದಿಂದಲೇ ವಿಮಲೆಯು ವಧ್ಯಭೂಮಿಗೆ ಹೋಗಿ ತನ್ನ ಪತಿಯ ಚರಮದರ್ಶನವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಳು. ವಿಮಲೆಯು ವೀರೇಂದ್ರಸಿಂಹನ ಪತ್ನಿಯೆಂದು ತಿಳಿದ ಬಳಿಕ ಉಸ್ಮಾನನ ದಯಾದ್ರವ್ಯಚಿತ್ತವು ಮತ್ತೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಅದ್ವೀಭೂತವಾಯಿತು. ಉಸ್ಮಾನನು ಕತಲೂಖಾನನ ಅಣ್ಣನ ಮಗನಾಗಿದ್ದನು.† ಆದುದರಿಂದವನು ಅಂತಃಪುರದಲ್ಲೆಲ್ಲಿಹೋಗಬೇಕಾಗಿದ್ದರೂ ಅಡ್ಡಿಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಮೊದಲದು ದೃಷ್ಟಾಂತವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಕತಲೂಖಾನನ ಉಪಪತ್ತಿಯಿರುವ ವಿಹಾರಗೃಹಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅವನ ಮಗನಿಗೂ ಅಪ್ಪಣೆಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಉಸ್ಮಾನನು ಕತಲೂಖಾನನ ಬಲಭುಜವಾಗಿದ್ದನು. ಉಸ್ಮಾನನ ಬಾಹುಬಲದಿಂದಲೇ ಕತಲೂಖಾನನು ಅವೋದರನದಿಯ ತೀರದವರೆಗೆ ಉತ್ಕಲದೇಶದ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಆದುದರಿಂದ ಅಹಲೇಕಾರರೆಲ್ಲರೂ ಉಸ್ಮಾನನನ್ನು ಕತಲೂಖಾನನಂತೆಯೇ ಗೌರವಿಸು

* ಅಂಸಸ್ಪರ್ಶಲೋಭಿಯಾದ=ಭುಜವ ಸೋ ಕಲಿಳಸುವ.

† ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಉಸ್ಮಾನನು ಕತಲೂಖಾನನಿಗೆ ಮಗನೆಂದು ಹೇಳಿದೆ.

ತಿದ್ದರು. ಅತವನ, ಆ ದಿವಸ ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವನಪ್ಯಣೆಯ ಪ್ರಕಾರ, ವಿಮಲೆಯ ಪ್ರಾರ್ಥನಾನುಸಾರವಾಗಿ, ಅವಳು ತನ್ನ ಸ್ವಾಮಿಯ ಚರಮದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡಲವಕಾಶವುಂಟಾಯಿತು.

ವಿಮಲೆಯು, ವೈಧವ್ಯವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಎರಡು ದಿನಗಳಾದ ಬಳಿಕ, ತನ್ನ ಲ್ಲಗಳಿದ್ದ ಅಭರಣಾದಿಗಳನ್ನು ತನಗೆ ಸೇವಕಳಾಗಿ ನೇಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದ ದಾಸಿಯ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಳು. ದಾಸಿಯು, ಏನಾಜ್ಞೆಯೆಂದು ಕೇಳಿದಳು.

ವಿಮಲೆಯು, 'ನೀನು ಮೊನ್ನೆ ದಿನ ಹೋಗಿದ್ದ ಹಾಗೆ, ಪುನಃ ಉಸ್ಮಾನನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ, ಅವನನ್ನು ಮತ್ತೊಂದಾವರ್ತಿ ನೋಡಲಿಷ್ಟವುಳ್ಳವಳಾಗಿದ್ದೇನೆಂದೂ, ಪುನಃ ತೊಂದರೆಕೊಡುವುದಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಹೇಳಿದೆನೆಂದು ಹೇಳು' ಎಂದಳು.

ದಾಸಿಯು ಹೋಗಿ ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಅವನಿಗೆ ಹೇಳಿದಳು. ಉಸ್ಮಾನನು, ಅಂತಃಪುರಕ್ಕೆ ತಾನು ಹೋಗಿಬರುವುದು ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಅಸಾಯವಾದುದರಿಂದ ವಿಮಲೆಯೇ ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಬರಲು ಹೇಳಿಕಳುಹಿದನು.

ದಾಸಿಯು ಒಂದದನ್ನು ವಿಮಲೆಗೆ ತಿಳುಹಿದಳು. ವಿಮಲೆಯು ತಾನು ಹೋಗುವ ಬಗೆ ಹೇಗೆಂದು ಕೇಳಿದಳು. ಅದಕ್ಕೆ ದಾಸಿಯು, ಅವನದಕ್ಕುಸಾಯವನ್ನು ಮಾಡುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿದನೆಂದಳು.

ಸಾಯಂಕಾಲವಾದಬಳಿಕ ಅಯುಷ್ಯಯ ಪರಿಚಾರಿಕೆಯೊಬ್ಬಳು ಬಂದು ಅಂತಃಪುರದ ಪಹರೇದವನ ಸಂಗಡ ಮಾತನಾಡಿ, ವಿಮಲೆಯನ್ನು ಸಂಗಡ ಕರೆದು ಕೊಂಡುಹೋಗಿ ಉಸ್ಮಾನನ ಬಳಿ ಬಿಟ್ಟಳು.

ಉಸ್ಮಾನನು ವಿಮಲೆಯನ್ನು ಕುರಿತು, 'ನಿನಗೆ ಸಲುವಾಗಿ ಮತ್ತಾವ ಉಪಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಬಲ್ಲೆನು? ಹೇಳು' ಎಂದನು.

ವಿಮಲೆಯು, 'ಮತ್ತಾವದೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಗತಿಯಿಲ್ಲ; ರಾಜಕುಮಾರ ಜಗತ್ತಿಂಹನು ಜೀವದಿಂದಿದ್ದಾನೆಯೆ?' ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು.

ಉಸ್ಮಾನ್‌ಖಾನ್—ಜೀವದಿಂದಿದ್ದಾನೆ.

ವಿಮಲೆ—ಸ್ವತಂತ್ರನಾಗಿದ್ದಾನೋ? ಅಥವಾ ಸೆರೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾನೋ?

ಉಸ್ಮಾನ್—ಸೆರೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದಾನೆ, ಆದರೆ ಕೇವಲ ಕಾರಾಗಾರವಾಸವಲ್ಲ, ಮೈಯೆಲ್ಲಾ ಆಸ್ತ್ರಾಘಾತವಾಗಿ ಅದರ ವೇದನೆಯಿಂದ ಶಯ್ಯಾಗತನಾಗಿದ್ದಾನೆ.

ವಿಮಲೆ—ಈ ಅಭಾಗಿನಿಯ ಸಂಪರ್ಕಮಾತ್ರದಿಂದ ಅವನಿಗೂ ಆಮಂಗಳವುಂಟಾಯಿತು. ಅವನು ನಿಜವಾಗಿ ದೇವಲೋಕದ ಮನುಷ್ಯನು; ರಾಜಕುಮಾರನು ಪುನರ್ಜೀವಿತನಾಗಿ ಆರೋಗ್ಯಲಾಭವನ್ನು ಹೊಂದಿದರೆ, ಈ ಪತ್ರವನ್ನವನಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕು. ಅದುವರೆಗದು ನಿನ್ನಲ್ಲಿರಲಿ; ಇದೆನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥನೆ—ಎಂದೊಂದು ಕಾಗದವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಳು.

ಉಸ್ಮಾನನು ಕಾಗದವನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟು, 'ಆದೇನಗನುಚಿತವಾದ ಕಾರ್ಯವು; ರಾಜಕುಮಾರನಾವ ಅನನ್ಯೆಯಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಬಂದಿಯಂತಲೇ ಗಣ್ಯವಾಗಿರುವನು. ಬಂದಿಗಳಿಗೆ ಕೊಡುವ ಕಾಗದಪತ್ರಗಳನ್ನು ನಾನೋದಿನೋಡದೆ ತಲ್ಪಿಸಿಕೊಡದು; ಆದಲ್ಲದೆ ನಮ್ಮ ಪ್ರಭುವಿನ ಅಪ್ಪಣೆಗೇದು ವಿರುದ್ಧವಾದ ಕೆಲಸವಾಗಿದೆ' ಎಂದನು.

ವಿಮಲೆ—ಈ ಕಾಗದದಲ್ಲಿ ನಿಮಗನಿಷ್ಠಾಸಂಪಾದಕವಾದವನ ಸಂಗತಿಯೂ ಇಲ್ಲವಾದಕಾರಣ, ಮಾಡಕೂಡದಾದ ಕೆಲಸವಲ್ಲ; ನಿನಗೆ ಪ್ರಭುವಿನ ಆಜ್ಞೆಯೆಂದರೇನು? ನೀನೇ ಪ್ರಭು.

ಉಸ್ಮಾನ—ಬೇರೆ ಸಂಗತಿಗಳಲ್ಲೊಮ್ಮೋರ್ಮೆ ನನ್ನ ಪಿತೃವ್ಯನ ಅಪ್ಪಣೆಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ನಡೆಯಬಲ್ಲೆನಾದರೂ ಇಂತಹ ವಿಚಾರದಲ್ಲದಾಗಲಾರದು. ನೀನೀ ಕಾಗದದಲ್ಲಿ ವಿರೋಧವಾದ ಮಾತುಗಳಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುವುದನ್ನು ನಾನಸಸಂಬಿಕೆ ಪಡುವುದಿಲ್ಲ; ಆದರೀ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಿಯಮವನುಲ್ಲಂಘಿಸಿ ನಡೆಯಲಾರೆನು; ನನ್ನಿಂದೀ ಕಾರ್ಯವಾಗುತ್ತಕ್ಕುದಲ್ಲ.

ವಿಮಲೆಯು ಕ್ಷುಣ್ಣಳಾಗಿ, 'ಹಾಗಿದ್ದರೆ, ನೀನದನೋದಿನೋಡಿ ಕೊಡಬಹುದು' ಎಂದಳು.

ಉಸ್ಮಾನನು ಕಾಗದವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡೋದಲಾರಂಭಿಸಿದನು.

ಆರನೆಯ ಪರಿಚ್ಛೇದ

ವಿಮಲೆಯ ಪತ್ರ

“ಯು ವರಾಜ! ನಾನಾವಾಗಲಾದರೂ ಒಂದು ದಿನ ನನ್ನ ಪರಿಚಯವನ್ನು ತಿಳಿಸುವೆನೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದೆನಷ್ಟೆ; ಅದಕ್ಕೀಗ ಸಮಯವು ಸಂಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿದೆ.

ನಮ್ಮ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ಅಂಬರ ಸಿಂಹಾಸನಾರೂಢಳಾದ ಬಳಿಕ ನನ್ನ ಪರಿಚಯವನ್ನು ನಮಗ್ರಾಣಾಗಿ ತಿಳಿಸಬೇಕೆಂದಾಶೆಯುಳ್ಳವಳಾಗಿದ್ದೆನು. ಆದರೂ ಆಶೆಯು ನಿರೂಢವಾಗಿ ಹೋಯಿತು. ಸ್ವಲ್ಪ ದಿವಸಗಳಲ್ಲಿ ಪೃಥಿವಿಯಲ್ಲಿ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯೆಂಬುವಳೂ ವಿಮಲೆಯೆಂಬುವಳೂ ಇರಲಿಲ್ಲವೆಂದು ನಿನಗೆ ಸುದ್ದಿಯು ಮುಟ್ಟುವುದೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತೇನೆ. ಈಗಾಗಲೇ ನಮ್ಮ ಪರಮಾಯುರ್ಧಾಯವು ಪೂರೈಸಿಬಂದಿದೆ.

ಆದುದರಿಂದೀ ಪತ್ರವನ್ನೀಗಲೇ ಬರೆಯಬೇಕಾಯಿತು. ನಾನು ಮಹಾಶಾಪೀಯನೀ, ಬಹುವಿಧವಾದ ಅಕರ್ಮಗಳನ್ನಾಚರಿಸಿದೇನೆ. ನನಗೆ ಲೋಕಾಂತರ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾದರೆ ಚನರನ್ನನ್ನು ಸಿಂಹಿಸುವರು. ನನ್ನ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಎಷ್ಟೊಂದು

ಅಗೌರವದ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡುವರೋ, ಹೇಳಲಾರನು. ನನ್ನನ್ನಾ ದು ನಾರ್ವಾ ದಿಂದುಂಟಾಗುವ ಕಳಂಕದಿಂದೆನ್ನಾವ ಬಂಧುವಾದವನು ದೂರವಾಡಬಲ್ಲನು? ಅಂತಹ ಸುಹೃತ್ತನಾವನಾದರೂ ಇದ್ದಾನೆಯೆ? ಇದ್ದಾನೆ. ಅದರವನು ಸ್ವಲ್ಪ ದಿನಗಳಲ್ಲೇ ಲೋಕಾಲಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ತಪಸ್ಸುಮಾಡಲರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಹೊರಟು ಹೋಗುವನು. ಅಭಿರಾಮಸ್ವಾಮಿಯಿಂದ ದಾಸಿಯಾದೆನ್ನ ಕಾರ್ಯೋದ್ಧಾರ ವಾಗದು. ಹೇ ರಾಜಕುಮಾರ! ನಾನೊಂದುದಿನವಾದರೂ ನಿನ್ನ ಆತ್ಮೀಯ ಜನರಲ್ಲಿ ಗಣ್ಯನಾಗುವೆನೆಂದು ನಂಬಿದ್ದೆನು. ನೀನೆನಗೊಂದು ದಿನವಾದರೂ ಆತ್ಮೀಯನಾಗಿ ಆಚರಿಸುವೆಯೆಂದು ನಂಬಿದ್ದೆನು. ಈಗಾ ಮಾತನ್ನಾರನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುತ್ತೀನೆ? ನಮ್ಮಂತಹ ಹತಭಾಗಿನಿಯರ ಮಂದಭಾಗ್ಯವು ಎಷ್ಟೆಂದು ಹೇಳಿದರೂ ತೀರದು. ನಮ್ಮ ಮಂದಭಾಗ್ಯವು ಅಗ್ನಿಶಿಖೆಯಂತೆ ಸಮಾಪದಲ್ಲಿದ್ದ ಬಂಧುವಿಗೂ ಸ್ವರ್ಗಮಾಡಿದೆ. ಏನುಲೆಯು ಬಿಟಿಕಿಯಾಗಿದ್ದೆಂತಲೂ, ದಾಸಿಯ ವೇಷದಲ್ಲಿ ವೇಶ್ಯೆಯಾಗಿದ್ದೆಂತಲೂ ಜನರು ನಾನಾವಿಧವಾಗಿ ಹೇಳುವ ರಾದರೆ, ಅವಳು ನೀಚಚಾರಿತಿ ಸಂಭೂತಳಾದರೂ, ಅವಳು ಮಂದಭಾಗಿನಿಯಾದರೂ, ಅವಳು ದುಶ್ಯಾಸಿತವಾದ ರಸನಾದೋಷದಿಂದ ತಶಾಪರಾಧಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದವಳಾದರೂ, ವೇಶ್ಯೆಯಲ್ಲವೆಂತಲೂ, ಶುದ್ಧಳಾದ ಏನುಲೆಯೆಂತಲೂ ಹೇಳಬೇಕು. ಮೊನ್ನೆ ಸ್ವರ್ಗಸ್ಥರಾಗಿರುವವರು ಏನುಲೆಯ ಅದೃಷ್ಟಪ್ರಸಾದದಿಂದವಳನ್ನು ಯಥಾಶಾಸ್ತ್ರವಿಧಿಯಾಗಿ ಪಾಣಿಗ್ರಹಣಮಾಡಿಕೊಂಡವರು. ಅವರೊಂದು ದಿನ ವಾದರೂ ಏನುಲೆಯ ಶುದ್ಧ ಚರಿತೆಯ ವಿಷಯದಲ್ಲನುಮಾನಪಡಲಿಲ್ಲ. ಅವಳಾವಾಗಲೂ ತನ್ನ ಪತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸಘಾತುಕಿಯಾಗಿಲ್ಲ.

ಇದುವರೆಗೆದನ್ನಾರೂ ಅರಿಯರು. ಈಗ ಹೇಳಿದರಾರು ನಂಬುವರು? ಪಾಣಿಗ್ರಹೀತಳಾದ ಪತ್ನಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ಅವ ಕಾರಣದಿಂದ ದಾಸಿಯಹಾಗಾ ಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದೆನೋ ಅದನ್ನು ಕುರಿತು ವಿಚ್ಛಾಸಿಸುವೆನು, ಅಲಿಸು.

ಮಂದಾರಣದುರ್ಗಕ್ಕೆ ಸಮಾಪವಾದೊಂದು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಶಶಿಶೇಖರ ಭಟ್ಟಾಚಾರ್ಯನೆಂಬೊಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ವಾಸವಾಗಿದ್ದನು. ಶಶಿಶೇಖರನು ಸಂಸನ್ನನಾದೊಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಕುಮಾರನಾಗಿದ್ದನು. ಯೌವನಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯಥಾಯೋಗ್ಯವಾಗಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯನವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದನು. ಆದರೆ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಸ್ಫುರ್ತವ ದೋಷವು ದೂರವಾಗದು. ಜಗದೀಶ್ವರನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಶಶಿಶೇಖರನು ಸರ್ವಗುಣಸಂಪನ್ನನಾಗಿದ್ದರೂ, ಒಂದು ದೋಷದಿಂದವನು ಮುಕ್ತನಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆ ದೋಷವು ಯೌವನ ಪ್ರಾಂಜ್ಞದಿಂದಂಟಾದ ಪ್ರಬಲ ದೋಷವಾಗಿದ್ದಿತು.

ಮಂದಾರಣದುರ್ಗದಲ್ಲಿ ಚಯಧರಸಿಂಹನ ಒಬ್ಬನುಚರನ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಪತಿ

* ಬಿಟಿಕಿ=ಸ್ವೇಚ್ಛಾ ಚಾರಿಣಿ, ಅಪತಿ.

ವಿರಹಿಣಿಯಾದೊಬ್ಬ ರಮಣಿಯಿದ್ದಳು. ಅವಳು ಅಲೌಕಿಕ ಸುಂದರಿಯಾಗಿದ್ದಳು. ಅವಳ ಪತಿಯು ರಾಜನ ಸೇನೆಯಲ್ಲಿ ಸೈನಿಕನಾಗಿದ್ದ ಕಾರಣ ಬಹುದಿನ ದೇಶತ್ಯಾಗಿಯಾಗಿರಬೇಕಾಗಿಬಂದಿತು. ಆ ಸುಂದರಿಯು ಶಶಿಶೇಖರನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದು, ಅಲ್ಪ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಪತಿವಿರಹಿತಳಾಗಿದ್ದವಳಿಗೆ ಗರ್ಭಸಂಚಾರವಾಯಿತು.

ಆಗ್ನಿಯೂ ಪಾಪವೂ ಬಹುದಿನ ಗೋಪ್ಯವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಶಶಿಶೇಖರನ ದುಷ್ಕೃತಿಯು ಅವನ ತಂದೆಯ ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದಿತು. ಪುತ್ರಕೃತ ಪರಕುಲ ಕಳಂಕವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವ ನಿಮಿತ್ತವಾಗಿ ಶಶಿಶೇಖರನ ತಂದೆಯು ಕಾಗದವನ್ನು ಬರೆದು ಗರ್ಭವತಿಯ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನೊಡನೆ ಮನೆಗೆ ಕರೆಯಿಸಿದನಲ್ಲದೆ ಅಪರಾಧಿಯಾಗಿದ್ದ ಪುತ್ರನನ್ನು ಬಹುವಿಧವಾಗಿ ಭರ್ತ್ಸನೆಮಾಡಿದನು. ಶಶಿಶೇಖರನು ಕಳಂಕಿತನಾಗಿ ದೇಶತ್ಯಾಗಿಯಾಗಿ ಹೊರಟುಹೋದನು.

ಶಶಿಶೇಖರನು ಪಿತೃಗೃಹವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕಾಶಿಗೆ ಹೋಗಿ, ಅಲ್ಲಿ ಮಹಾಕವಿ ದಂಡಿಯ ಖ್ಯಾತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಅವನಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯನಾರಂಭವನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಅವನ ಬುದ್ಧಿಯು ಅತಿತೀಕ್ಷ್ಣವಾದುದಾದಕಾರಣ ದರ್ಶನಾದಿ ಅನೇಕ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಂಡಿತ್ಯವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದನು; ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಅದ್ವಿತೀಯ ಮಹೋಪಾಧ್ಯಾಯನಾದನು. ಅಧ್ಯಾಪಕನು ಬಹಳ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟು ಜೆನ್ನಾಗಿ ವಿದ್ಯವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದನು.

ಶಶಿಶೇಖರನು ಕಾಶಿಯಲ್ಲೊಬ್ಬ ಶೂದ್ರಳ ಮನೆಯ ಬಳಿ ವಾಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಶೂದ್ರಳಿಗೆ ನವಯುವತಿಯಾದ ಕನ್ಯೆಯೊಬ್ಬಳಿದ್ದಳು. ಅವಳು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಪ್ರಯುಕ್ತವಾಗಿ ಆಹಾರಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಉಪಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತಾ ಅವನ ಗೃಹಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಮಾತಾ ಪಿತೃಗಳ ದುಷ್ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಮರೆಮಾಡತಕ್ಕುದು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಕರ್ತವ್ಯವಾದುದು. ಅಧಿಕ ಹೇಳಲೇಕೆ? ಶಶಿಶೇಖರನ ಔರಸಳಾಗಿ ಶೂದ್ರಕನ್ಯೆಯ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅಭಾಗಿ ನಿಯು ಜನ್ಮಗ್ರಹಣಮಾಡಿದಳು.

ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ, ಅಧ್ಯಾಪಕನಾದ ದಂಡಿಯು ಶಿಷ್ಯನನ್ನು ಕುರಿತು, 'ಶಿಷ್ಯ! ನಾನು ದುಷ್ಕರ್ಮಚಾರಿಗಳಿಗೆ ಪಾಠವನ್ನು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ; ನೀನಿನ್ನು ಕಾಶೀ ಧಾಮದಲ್ಲಿ ಮುಖತೋರಿಸಬೇಡ' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಶಶಿಶೇಖರನು ಲಜ್ಜಿತನಾಗಿ ಕಾಶಿಯಿಂದ ಹೊರಟುಹೋದನು.

ನನ್ನ ಮಾತಾಮಹಿಯು ಮಗಳನ್ನು ದುಶ್ಚಾರಿಣಿಯೆಂದು ಮನೆಯಿಂದಟ್ಟಿ ಬಿಟ್ಟಳು. ದುಃಖಭಾಗಿನಿಯಾದೆನ್ನ ಮಾತೆಯನ್ನೊಡನೆ ಒಂದು ಕುಟೀರದಲ್ಲಿರುತ್ತಿದ್ದಳು. ನಿತ್ಯವೂ ಕಾಯಕ ಪರಿಶ್ರಮದಿಂದ ಜೀವನ ನಿರ್ವಹಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆ ದುಃಖಿನಿಯನ್ನಾರೂ ಕೇಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಜನಕನ ಸಮಾಚಾರವೂ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳಾದ ಬಳಿಕ ಶೀತಕಾಲದಲ್ಲೊಬ್ಬ ಧನಾಧ್ಯನಾದ ಪಠಾನನು

ವಂಗದೇಶದಿಂದ ಕಾಶೀನಾರ್ಗವಾಗಿ ದಿಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದನು. ಕಾಶೀಗವನು ಬಂದಾಗ ರಾತ್ರಿ ಬಹಳ ಹೊತ್ತಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಅವನಿಗುಳುಕೊಳ್ಳಲಾರೂ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಕೊಡದೆ ಹೋದರು. ಪಠಾನನು ಸಂಗಡ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನೂ ಒಬ್ಬ ನವ ಕುಮಾರನನ್ನೂ ಕರೆತಂದಿದ್ದನು. ಹುಡುಗನ ತಾಯಿಯು ನಮ್ಮ ಕುಟೀರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಕುಟೀರದಲ್ಲಿ ರಾತ್ರಿ ಉಳಿದಿದ್ದು ಹೋಗಲೆನ್ನ ತಾಯಿಯ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಬೇಡಿ, ಆ ದೊಡ್ಡ ನಗರದಲ್ಲುಳಿಯಲು ಸ್ಥಳವನ್ನು ಕೊಡದ ಹಿಂದೂಗಳೆಷ್ಟೊಂದು ಕಠಿಣಹೃದಯರೆಂದೂ, ಶೀತದಲ್ಲಿ ಹುಡುಗನನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡೆಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಲೆಂದೂ, ರಾತ್ರಿ ಉಳಿದಿದ್ದು ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಹೋಗುವವರಾಗಿದ್ದ ಕಾರಣ ದಯಮಾಡಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ಥಳ ಕೊಟ್ಟರೆ, ಅದರಿಂದ ಸುಖವಾಗಿ ಹೋಗುವಾಗ ಬಹುಮಾನವನ್ನು ಕೊಡುವುದಾಗಿಯೂ ಹೇಳಿದಳು. ವಸ್ತುತಃ, ಪಠಾನನು ಅವಸರ ನಿಮಿತ್ತವಾಗಿ ದಿಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದನಾದುದರಿಂದ ಪರಿಜನರಾರೂ ಇಲ್ಲದೆ ಒಬ್ಬ ಭೃತ್ಯನನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕರೆತಂದಿದ್ದನು. ನಮ್ಮ ತಾಯಿಯು ದರಿದ್ರಳಾಗಿದ್ದರೂ ದಯಾರ್ಥಹೃದಯವುಳ್ಳವಳಾಗಿದ್ದಳು; ಧನಲೋಭದಿಂದಲೋ, ಬಾಲಕನ ಮೇಲಿನ ದಯೆಯಿಂದಲೋ ಪಠಾನನಿಗೆ ಕುಟೀರದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಳು. ಪಠಾನನು ಹೆಂಡತಿಮಗು ಸಮೇತನಾಗಿ ಕುಟೀರದೊಂದು ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದ್ದನು. ಮತ್ತೊಂದು ಭಾಗದಲ್ಲಿ ನಾವು ತಾಯಿಮಗಳು ಮಲಗಿದ್ದೆವು.

ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳ ಕಳವು ಬಹಳವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಆಗಿನಗಾರು ನರುಷವಾದಕಾರಣ ವಿದ್ಯಮಾನಗಳೆನಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೆನಪಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ತಾಯಿಯು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ವಿಜ್ಞಾಪಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಆಫಠರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ದೀಪವುರಿಯುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಆಗ ಕಳ್ಳನೊಬ್ಬನು, ಕುಟೀರದ ಗೋಡೆಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನವನ್ನು ಕೊರಿದು ಹುಡುಗನನ್ನು ಅಪಹರಣಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದನು. ನಾನು ಎಚ್ಚರವಾಗಿದ್ದವಳೆನ್ನು ಕಂಡು ಘಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಕೂಗಿಕೊಂಡೆನು. ನನ್ನ ಗದ್ದಲದಿಂದೆಲ್ಲರಿಗೂ ಎಚ್ಚರವಾಯಿತು.

ಪಠಾನನ ಹೆಂಡತಿಯು ಮಗ್ಗುಲಲ್ಲಿ ಮಗುವಿಲ್ಲದುದನ್ನು ಕಂಡು ಘಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಆರ್ತನಾದವನ್ನು ಮಾಡತೊಡಗಿದಳು. ಕಳ್ಳನಾಗ ಕನ್ನದಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದು ಹೊರಟು ಮುಂದುವರಿದು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದನಾದಕಾರಣ ಪಠಾನನಿದ್ದು ಹೊರಗೆ ಹೋದೊಡನೆ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕುಬಿದ್ದನು. ಪಠಾನನಾ ಕಳ್ಳನನ್ನು ಹಿಡಿತಂದು ಮಗುವನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬಳಿಕವನು ಬಹಳ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಲವನೊಂದು ಕಿವಿಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಛೇದಿಸಿ ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟನು.'

ಉಸ್ಮಾನನು ಕಾಗದವನ್ನ ದುವರೆಗೆ ಓದಿ ಸ್ವಲ್ಪವೇನೋ ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಂಡಂತಿದ್ದು ಬಳಿಕ ವಿಮಲೆಯನ್ನು ಕುರಿತು, 'ನಿನಗೆ ಬೇರೆ ಆವದೂ ಹೆಸರಿರಲಿಲ್ಲವೇ?' ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

ವಿಮಲೆಯು, 'ಇದ್ದಿತು, ಆದರದು ಮುಸಲ್ಮಾನಿ ಹೆಸರಾಗಿದ್ದುದರಿಂದೆನ್ನ ತಂದೆಯದನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿ ವಿಮಲೆಯೆಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟನು' ಎಂದಳು.

ಉಸ್ಮಾನನು, 'ಆ ಹೆಸರು ಮೆಹರು ಎಂದಿದ್ದಿತೆ?' ಎಂದನು.

ವಿಮಲೆಯು ವಿಸ್ಮಿತೆಯಾಗಿ, 'ನೀನದನ್ನು ಹೇಗೆ ಬಲ್ಲೆ?' ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು.

ಉಸ್ಮಾನನು, 'ನಾನಾ ಅಪಹೃತನಾಗಿದ್ದೆ ಹುಡುಗನು,' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ವಿಮಲೆಯು ಕೇಳಿ ಅತ್ಯಾಶ್ಚರ್ಯಪಟ್ಟಳು. ಉಸ್ಮಾನನು ಪುನಃ ಕಾಗದವನ್ನು ಓದತೊಡಗಿದನು.

"ಮರುದಿನ ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪಠಾನನು ಎದ್ದು ನನ್ನ ತಾಯಿಯಿಂದ ಬೀಳ್ಕೊಳ್ಳುವಾಗ, 'ನಿನ್ನ ಮಗಳು ಮಾಡಿದುಪಕಾರಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಪುತ್ರಪಕಾರವನ್ನೇಗ ಮಾಡಲಸಾಧ್ಯ; ನಿನ್ನಗೇನಾದರೂ ಅಷ್ಟೊಂದು ಹೇಳು, ನಾನು ದಿವ್ಯಗೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಬೇಕಾದುದನ್ನು ಕಳುಹುವೆನು, ದ್ರವ್ಯಬೇಕಾದರದನ್ನೂ ಕೊಡುವೆನು' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ನನ್ನ ತಾಯಿ—ದ್ರವ್ಯದಿಂದೆನಗೆ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ, ಸ್ವಂತ ಪರಿಶ್ರಮದಿಂದ ಸ್ವಚ್ಛಂದವಾಗಿ ಕಾಲಯಾಪನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ, ಆದರೆ ಬಾಡನವನ್ನು ನಿನ್ನ ಮಾತು ನಡೆಯುವದಾಗಿದ್ದರೆ—

ಅಷ್ಟರೊಳಗೆ ಪಠಾನನು, 'ರಾಜಧಾನಿಯಲ್ಲಿನಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಅಧಿಕಾರವುಂಟು, ಏನುಪಕಾರವಾಗಬೇಕಾದರೂ ಮಾಡಬಲ್ಲೆನು' ಎಂದನು.

ನನ್ನ ತಾಯಿ—ಹಾಗಾದರೆ, ಈ ಹುಡುಗಿಯ ತಂದೆಯಿರುವ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಅನುಸಂಧಾನಮಾಡಿ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು.

ಪಠಾನನು ವಾಗ್ಧಾನಮಾಡಿ ಹೊರಟುಹೋದನು. ಹೊರಟುಹೋಗುವಾಗೆನ್ನ ತಾಯಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಣವನ್ನು ಕೊಡಲು ಬಂದನು. ನನ್ನ ತಾಯಿಯು ಅದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಪಠಾನನು ಹೋಗಿ ನನ್ನ ತಂದೆಯನ್ನು ಅನುಸಂಧಾನ ಮಾಡಲು ರಾಜಪುರುಷರನ್ನು ನಿಯಮಿಸಿದನು. ಆದರಾವುದೂ ಗೊತ್ತಾಗದೆ ಹದಿನಾಲ್ಕು ವರುಷಗಳು ಕಳೆದುಹೋದವು.

ಅನಂತರ ದೈವಾನುಗ್ರಹದಿಂದ ರಾಜಪುರುಷರು ನನ್ನ ತಂದೆಯಿದ್ದ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಗೊತ್ತುಮಾಡಿ, ಮೊದಲು ಪ್ರಚಾರವಾಗಿದ್ದ ರಾಜಾಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ನನ್ನ ತಾಯಿಗೆ ಕಾಗದವನ್ನು ಬರೆದರು. ಶಶಿಲೇಖರಘಟ್ಟಾಚಾರ್ಯನು ತನ್ನ ಹೆಸರನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿಕೊಂಡು, ಅಧಿರಾಮಸ್ವಾಮಿಯೆಂಬ ಹೆಸರನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಆ ಸಮಾಚಾರವು ಬಂದೊಡನೇ ನನ್ನ ತಾಯಿಯು ಸ್ವರ್ಗಸ್ಥೆಯಾದಳು. ಮಂತ್ರವರ್ಷ ಕವಲ್ಲದೆ ವಾಣಿಗ್ರಹಣಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದುವವರಿಗೆ ಸ್ವರ್ಗ

ರೋಹಣದ ಅಧಿಕಾರವಿದ್ದರೆ ನನ್ನ ತಾಯಿಯೂ ಸ್ವರ್ಗಾರೋಹಣ ಮಾಡಿ ದ್ದಾಳೆ; ಅದಕ್ಕೆ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ.

ತಂದೆಯ ಸಮಾಚಾರವು ಬರುತ್ತಲೇ ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿರಲೆನಗಿಷ್ಟವಾಗಲಿಲ್ಲ; ಇಹದಲ್ಲೆನ್ನಪಾಲಿಗೆ ಉಳಿದಿದ್ದವರು ನನ್ನ ತಂದೆಯೊಬ್ಬನಾಗಿದ್ದನು. ಅವನು ದಿಲ್ಲಿಯಲ್ಲಿರುತ್ತಾ ನಾನು ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿರಲೇಕೆಂಬ ಚಿಂತೆಯು ಹುಟ್ಟಿ, ಏಕಾಕಿಣಿಯಾಗಿ ಪಿತೃದರ್ಶನಾರ್ಥವಾಗಿ ಯಾತ್ರೆ ಹೊರಟೆನು. ನನ್ನ ತಂದೆಯು ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ ಮೊದಲು ಸ್ವಲ್ಪ ರುಷ್ಯನಾದನು. ಆದರೆ ನಾನು ಬಹಳವಾಗಿ ರೋಹದನ ಮಾಡಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದರಮೇಲೆ ತನ್ನ ಸೇವಾರ್ಥವಾಗಿ ತನ್ನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿರಬಹುದೆಂದು ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಮೊದಲೆನಗಿದ್ದ 'ಮೆಹರು' ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಒದಲಾಯಿಸಿ ವಿಮಲೆಯೆಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟನು. ನಾನು ಪಿತೃಲಯದಲ್ಲಿದ್ದು ಯಥಾವಿಧಿಯಾಗಿ ಪಿತೃಸೇವೆಯಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡಿದ್ದೆನು. ಸ್ವಾರ್ಥಸಿದ್ಧಿಗೋಸ್ಕರವಾಗಲಿ ತಂದೆಯ ಪ್ರೀತಿಲಾಭಕ್ಕೋಸ್ಕರವಾಗಲಿ ನಾನು ಪಿತೃಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಲಿಲ್ಲ; ಆ ಪಿತೃಸೇವೆಯಲ್ಲಿನಿಗೆ ಆಂತರಿಕವಾದ ಆನಂದವುಂಟಾಗಿದ್ದಿತು. ತಂದೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿನಗಾರೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಒಂದೊಂದುತಡವೆ ಪಿತೃಸೇವೆಗಿಂತಲೂ ಇಹಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಮತ್ತಾವ ಸುಖವೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಿದ್ದೆನು. ತಂದೆಯು ನನ್ನ ಭಕ್ತಿಗೋಸ್ಕರ ಮೆಚ್ಚಿಯೋ ಅಥವಾ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಸ್ವಭಾವಸಿದ್ಧವಾದ ಗುಣದಿಂದಲೋ ನನ್ನನ್ನು ಬಹಳ ಸ್ನೇಹದಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಸ್ನೇಹವು ಸಮುದ್ರಗಾಮಿಯಾಗುವ ನದಿಯಂತೆ ಕ್ಷಣೇಕ್ಷಣೇ ವೃದ್ಧಿಯನ್ನೈದುತ್ತದೆ. ನನ್ನ ಸುಖವಾಸರವು ಆ ವಧ್ಯಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಕಂದಿಹೋದಾಗ ನನ್ನ ತಂದೆಗೆನ್ನಮೇಲೆ ಎಷ್ಟೊಂದನಿರ್ವಚನೀಯವಾದ ಸ್ನೇಹವಿದ್ದಿತೆನ್ನುವುದು ಗೊತ್ತಾಯಿತು."

ಏಳನೆಯ ಪರಿಚ್ಛೇದ

ವಿಮಲೆಯ ಪತ್ರಸಮಾಪ್ತ

“ಮಂ ದಾರಣದುರ್ಗದಲ್ಲೊಬ್ಬ ದರಿದ್ರಳಾದ ರಮಣಿಯು ನನ್ನ ತಂದೆಗೆ ಗರ್ಭವತಿಯಾಗಿದ್ದಳೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದೇನಷ್ಟೆ; ನನ್ನ ತಾಯಿಯ ಅದೃಷ್ಟದಲ್ಲಿ ಹೇಗಿದ್ದಿತೋ ಆ ದರಿದ್ರಳ ಅದೃಷ್ಟವೂ ಹಾಗೇವೇ ಆಯಿತು. ಅವಳ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದು ಕನ್ಯೆಯು ಹುಟ್ಟಿದ ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಅವಳ ಪತಿಯು ಮೃತನಾಗಿ ಹೋದನು. ಅವಳೆನ್ನ ತಾಯಿಯಂತೆ ಸ್ವಂತ ಪರಿಶ್ರಮದಿಂದ ಅರ್ಥೋಪಾರ್ಜನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ಪರಿಪಾಲನೆಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ವಿಧಾತ್ಯವಿಸ ಸೃಷ್ಟಿಕೃತನಾದಲ್ಲಿ ಆಕರವು ಇದ್ದಂತೆ ತದುಪಯುಕ್ತವಾದ ಸಾಮಗ್ರಿಯು ಹುಟ್ಟುವುದು ವಿಧಿಯಲ್ಲವು. ಪರ್ವತದ ಪಾಪಾಣದಲ್ಲಿಯೂ

ಕೋಮಲವಾದ ಕುಸುಮಲತೆಯು ಹುಟ್ಟುವುದುಂಟು. ಅಂಧಕಾರಮಯವಾದ ಖನಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಉಜ್ವಲವಾದ ರತ್ನವು ಸಿಗುವುದು. ಆ ದರಿದ್ರಳ ಹೊಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಅದ್ಭುತ ಸುಂದರವಾದ ಕನ್ಯಾರತ್ನವು ಹುಟ್ಟಿತು. ಆ ವಿತಂತುವಿನ ಕನ್ಯೆಯು ಮಂಡಾರಣದುರ್ಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಸುಂದರಿಯೆಂದು ಪರಿಗಣಿತಳಾದಳು. ಕಾಲಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವೂ ಲಯವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿದೆ. ಕಾಲಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ದರಿದ್ರಳಾದಾ ವಿಧವೆಯ ಕಳಂಕವೂ ಲಯವಾಗಿ ಹೋಯಿತು. ಆ ದರಿದ್ರಳ ಕನ್ಯೆಯು ಚಾರಜಳೆಂಬುವುದನ್ನ ನೇಕರು ಮರೆತುಬಿಟ್ಟರು. ಕೆಲವರಿಗದು 'ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅರಮನೆಯಲ್ಲದಾರಿಗೂ ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಧಿಕ ಹೇಳಲೇಕೆ? ಅದೇ ಸುಂದರಿಯು ತಿಲೋತ್ತಮೆಯನ್ನು ಗರ್ಭಧಾರಣೆ ಮಾಡಿದಳು.

ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ಮಾತೃಗರ್ಭದಲ್ಲಿರುವಾಗಲೆನ್ನ ವಿವಾಹಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದೊಂದು ಘಟನಾ ವಿಶೇಷವು ಸಂಭವಿಸಿತು; ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲೊಂದುದಿನ ನನ್ನ ತಂದೆಯು ತನ್ನ ಅಳಿಯನನ್ನು ನಮ್ಮ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಕರೆತಂದು, ಅವನು ತನ್ನ ಶಿಷ್ಯನೆಂದು ನನ್ನೊಂದಿಗೆ ಹೇಳಿದನು. ಆದರೆ ನಾನು ನನ್ನ ಸ್ವರ್ಗೀಯ ಸ್ವಾಮಿಯಿಂದವನ ಸಿಜವಾದ ಪರಿಚಯವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡೆನು.

ನಾನವನನ್ನು ನೋಡಿದ ಮೊದಲೊಂದೆನ್ನ ಮನಸ್ಸು ನನ್ನದಾಗದೆ ಹೋಯಿತು. ಆತನು ಪ್ರತಿದಿನವೂ ನನ್ನ ತಂದೆಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಬಹಳ ಹೊತ್ತಿದ್ದು, ಅನೇಕ ಸಮಾಚಾರಗಳನ್ನು ಹೇಳುವನು; ಕಥೆಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿರುವನು. ನಾನದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕೇವಲ ಧರ್ಮೋಪದೇಶವೆಂದು ಕೇಳುತ್ತಿರುವೆನು. ಕಡೆಗೆ ನಾನವನಿಗೆ ಮನಸಾ ಏಕ್ರೀತಿಯಾಗಿ ಹೋದೆನು. ಅವನೂ ನನ್ನನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಲಿಲ್ಲ. ಪರಸ್ಪರ ಇಜ್ಜಿತೆಯಿಂದ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಮನಸ್ಸನ್ನೊಂದಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡೆವು. ನಾನವನೊಂದಿಗೆ ಮಾತನಾಡಿದೆನು. ಅವನೂ ಏಕಾಂತವಾಗಿ ನನ್ನೊಂದಿಗೆ ಮಾತನಾಡಿದನು. ಮೃದುಮಧುರವಾದಾ ಮಾತುಗಳೇಗಲೂ ನನ್ನ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಕೇಳುವಂತಿವೆ.

ಆದರೆ ನಾನಷ್ಟೊಂದು ಸುಲಭವಾಗಿ ಮನಸಾ ವೀರೇಂದ್ರಸಿಂಹನಿಗೆ ಏಕ್ರೀತಿಯಾದರೂ ವಿವಾಹವಿಲ್ಲದೆ ನನ್ನನ್ನವನು ಪಡೆಯಲಾರನೆಂದು ಸಂಕಲ್ಪ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದೆನು. ಏಕೆಂದರೆ, ಒಮ್ಮೋರ್ವ ನನ್ನ ತಾಯಿಯ ಅವಸ್ಥೆಯು ನನ್ನ ನೆನಪಿಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದಿತು. ನನ್ನ ತಂದೆಯೂ ಈ ವೃತ್ತಾಂತವನೆಲ್ಲಾ ತಿಳಿದುಕೊಂಡನು. ಒಂದಾನೊಂದು ದಿನ ವೀರೇಂದ್ರಸಿಂಹನಿಗೂ ನನ್ನ ತಂದೆಗೂ ಕೆಲವು ಪ್ರಶೋತ್ತರಗಳು ನಡೆದವು. ನಾನವನ್ನು ಮರೆಯಲಿಲ್ಲದ್ದು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದೆನು.

“ನನ್ನ ತಂದೆ—ನಾನು ವಿಮಲೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮತ್ತೆಲ್ಲಿಯೂ ಇರಲಾರೆನು. ವಿಮಲೆಯು ನಿನ್ನ ಧರ್ಮಪತ್ನಿಯಾಗುವಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ನಾನು ನಿನ್ನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿರುವೆನು. ಹಾಗೆ ನಿನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ—

ಮಾತು ಮುಗಿಯುವುದರೊಳಗೆ ಸ್ವರ್ಗಸ್ಥನಾಗಿರುವೆನ್ನ ಸ್ವಾಮಿಯು, 'ಸ್ವಾಮಿ! ಶೂದ್ರ ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ವಿವಾಹಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಿ?' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ನನ್ನ ತಂದೆ—(ಶ್ಲೇಷಭಾವದಿಂದ) ಹಾಗಾದರೆ, ಚಾರಜಕನ್ಯೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ವಿವಾಹಮಾಡಿಕೊಂಡೆ?

ನನ್ನ ಪ್ರಾಣೇಶ್ವರ—(ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಷಣ್ಣವದನನಾಗಿ) ನಾನವಳನ್ನು ವಿವಾಹಮಾಡಿಕೊಂಡಾಗ ಚಾರಜೆಯೆಂದು ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ತಿಳಿದು ತಿಳಿದು ಶೂದ್ರ ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ವಿವಾಹಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಿ? ತಮ್ಮ ಜ್ಯೇಷ್ಠಕನ್ಯೆಯು ಚಾರಜೆಯಾಗಿದ್ದರೂ ಶೂದ್ರಿಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ.

ನನ್ನ ತಂದೆ—ಹಾಗೆ ನಿನಗೆ ವಿವಾಹಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಿಷ್ಟವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನೀನಿಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದುಹೋಗುವುದರಿಂದ ವಿಮಲೆಗನಿಷ್ಕೃಘಟನೆಯಾಗುವುದು. ನೀನನ್ನು ಮುಂದೆ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಬರುವುದರಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ. ನಾನೇ ನೀನಿರುವಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ನೋಡುತ್ತೇನೆ.''

ನನ್ನ ತಂದೆಯು ಹಾಗೆಂದು ಹೇಳಿದ ಮೊದಲೊಂದೆನ್ನ ಸ್ವಾಮಿಯು ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಬರುವುದು ಕೆಲವು ದಿನಗಳವರೆಗೆ ನಿಂತುಹೋಯಿತು. ಪುತ್ರಿದಿನವೂ ಚಾತಕ ಪಕ್ಷಿಯಂತೆ ನಾನೆನ್ನ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನೇ ಎದುರುನೋಡುತ್ತಿದ್ದೆನು. ಆದರೆನ್ನ ಆಶೆಯು ಪುತ್ರಿದಿನವೂ ನಿಷ್ಫಲವಾಗುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಕೆಲವು ದಿನಗಳಾದ ಬಳಿಕ ಅವನು ತಟಸ್ಥನಾಗಿರಲಾರದೆ ಪುನಃ ಬರುವುದಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿದನು. ಆಗ ನಾನು ಮೊದಲಿನಂತೆ ಲಜ್ಜಿತಿಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ತಂದೆಯದನ್ನು ಕಂಡು, ಬಂದು ದಿನ ನನ್ನನ್ನು ಕರೆದು, ತಾನು ಅನಾಶ್ರಮವ್ರತವನ್ನವಲಂಬನಮಾಡುವುದರಿಂದ ನಾನು ತನ್ನ ಸಂಗಡಿರಲಾಗದಾದಕಾರಣ 'ನೀನೆಲ್ಲಿರುವೆ?' ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

ನಾನು ತಂದೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿರಲು ಕಾತರೆಯಾಗಿ ರೋದನಮಾಡತೊಡಗಿದವಳು ತಂದೆಯ ಸಂಗಡಲೇ ಹೋಗುವೆನೆಂದೂ, ಹಾಗಾಗದಿದ್ದರೆ, ಕಾಶೀಧಾಮದಲ್ಲಿ ಏಕಾಕಿನಿಯಾಗಿದ್ದಂತೆ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವೆನೆಂದೂ ಹೇಳಿದನು.

ತಂದೆಯು, 'ಹಾಗಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ವಿಮಲೆ! ನಾನು ಮತ್ತೊಂದುತ್ತಮ ವಾದೇರ್ಪಾಡನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ; ನಾನಿರುವಾಗಲೇ ನೀನು ಮಹಾರಾಜಾ ಮಾನಸಿಂಹನ ನವೂಢಾಃ ಮಹಿಷಿಯ ಸಹಚಾರಿಣಿಯಾಗಿರಲು ಗೊತ್ತುಮಾಡಿದ್ದೇನೆ' ಎಂದನು.

ನಾನು ಅಳುತ್ತಾ, 'ನನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಹೋಗಬೇಡಿರಿ' ಎಂದೆನು.

ತಂದೆಯು, 'ಇಲ್ಲ, ನಾನೀಗೆಲ್ಲಿಯೂ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ನೀನು ರಾಜಾ

ಮಾನಸಿಂಹನ ಗೃಹದಲ್ಲಿರು, ನಾನಿರುವುದರಿಂದ ಪ್ರತ್ಯಹವೂ ಬಂದು ನೋಡು ವೆನು—ನೀನಲ್ಲಿರುವುದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕನುಕೂಲಗಳನ್ನು ಮಾಡುವೆನು' ಎಂದನು.

ಯುವರಾಜ ! ನಾನಾಗ ನಿನ್ನ ಗೃಹದಲ್ಲಿ ಪುರಾಂಗನೆಯಾದೆನು. ತಂದೆಯು ಉಸಾಯದಿಂದೆನ್ನನ್ನು ತನ್ನ ಅಳಿಯನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣದಂತೆ ದೂರಮಾಡಿದನು.

ಯುವರಾಜ ! ನಾನು ನಿನ್ನ ತಂದೆಯ ಗೃಹದಲ್ಲಿ ಬಹುಕಾಲ ಪೌರಸ್ತ್ರೀ ಯಾಗಿದ್ದೆನು. ಆದರೆ ನೀನೆನ್ನನ್ನು ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ನೀನಾಗ ಹತ್ತುವರುಷದ ಬಾಲಕನಾಗಿ ಅಂಬರದಲ್ಲಿ ರಾಜವಾಟಿಯಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಮಾತೃಸನ್ನಿಧಾನದಲ್ಲಿದ್ದೆ. ನಾನು ನಿನ್ನ ಸಹಮಾತೃವಿನ ಸಹಚರ್ಯದಲ್ಲಿ ದಿಲ್ಲಿಯಲ್ಲಿದ್ದೆನು. ಮಹಾರಾಜಾ ಮಾನಸಿಂಹನ ಕಂಠದಲ್ಲಿ ಕುಸುಮಮಾಲೆಯಂತೆ ಅಸಂಖ್ಯಾಕ ರಮಣಿಯರು ಗ್ರಥಿತರಾಗಿದ್ದರು. ನೀನು ನಿನ್ನ ಸಹಮಾತೃಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಬಲ್ಲೆಯಾ? ಜೋಡು ಪುರದ ಮಹಾರಾಜನ ಮಗಳಾದ ಊರ್ಮಿಳೆಯ ಚ್ಚಾಪಕವಿದಿಯೆ? ಊರ್ಮಿ ಳೆಯ ಸುಗುಣಗಳನ್ನು ನಾನೆಷ್ಟೆಂದು ಹೇಳಲಿ? ಅವಳೆನ್ನನ್ನು ತನ್ನ ಸಹಚಾರಿಣಿ ಅಥವಾ ದಾಸಿಯೆಂದು ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವಳೆನ್ನನ್ನು ತನ್ನ ಪ್ರಾಣಾಧಿಕೆಯಾದ ಸೋದರಿಯಂತೆ ಭಾವಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅವಳೆನಗೆ ಬಹುಪುಯತ್ನಪಟ್ಟು ಅನೇಕ ವಿದ್ಯೆಗಳನ್ನು ಕಲಿಸಿದಳು. ನಾನವಳ ಮನೋರಂಜನಾರ್ಥವಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿ ಗೀತಾದಿ ಕಲಾವಿದ್ಯೆಗಳನ್ನು ಕಲಿತೆನು. ಅವಳೆನಗೆ ಸ್ವಂತವಾಗಿ ಓದುಬರಹವನ್ನು ಕಲಿಸಿ ದಳು. ಆಕೆಯ ದಯೆಯಿಂದೀ ಕಾಗದವನ್ನು ಬರೆಯಲು ಶಕ್ತಳಾಗಿದ್ದೇನೆ.

ಸಖಿಯಾದ ಊರ್ಮಿಳೆಯ ಕೃಪೆಯಿಂದೆನಗೆ ಮತ್ತೂ ಅನೇಕ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಉಪಕಾರಗಳಾದುವು. ಅವಳೆನ್ನೆನ್ನೆಷ್ಟೊಂದು ಅಂತಃಕರಣದಿಂದ ನೋಡು ತಿದ್ದಳೋ, ಅಷ್ಟೊಂದಾದರದಿಂದ ಮಹಾರಾಜಾ ಮಾನಸಿಂಹನಿಗೆನ್ನ ಪರಿ ಚಯವನ್ನು ಹೇಳಿದಳು. ಆಗನಗೆ ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಂಗೀತದಲ್ಲಿ ಪರಿಶ್ರಮ ವುಂಟಾಗದ್ದಿತು. ಮಹಾರಾಜನೆನ್ನ ಗಾಯನವನ್ನು ಕೇಳಿ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರೀತ ನಾಗುವನು. ಆವಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಆಗಲಿ, ಫಲತಃ, ನನ್ನೆನ್ನವನು ನಿಜಪರಿ ವಾರದವಳೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನೆನ್ನ ತಂದೆಯನ್ನು ಭಕ್ತಿಪುರಸ್ಕರವಾಗಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದನು. ನನ್ನ ತಂದೆಯು ನನ್ನನ್ನು ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಪದೇಪದೇ ಬರುತ್ತಿದ್ದನು.

ಊರ್ಮಿಳಾದೇವಿಯ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಸರ್ವಾಂಶದಲ್ಲಿಯೂ ಸುಖಿಯಾಗಿದ್ದೆನು. ಆದರೊಂದು ಮಾತ್ರ ಪರಿತಾಪವಿದ್ದಿತು. ಆರಿಗೆ ಸಲುವಾಗಿ ಧರ್ಮವನ್ನು ಹೊರತು ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನೂ ತ್ಯಜಿಸಲು ಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದೆನೊ, ಆತನ ದರ್ಶನವಾಗು ತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆತನು ನನ್ನನ್ನು ಮರೆತನೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದಕ್ಕಾಗದು. ಯುವ ರಾಜ ! ಆಶ್ಚರ್ಯಿಯೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ಪರಿಚಾರಿಕೆಯ ಚ್ಚಾಪಕವಿದಿಯೆ? ಇದ್ದರೂ ಇರಬಹುದು. ಆಶ್ಚರ್ಯಿಯಲ್ಲೆನಗೆ ಹೆಚ್ಚು ನಂಬಿಕೆ. ನನ್ನ ವಲ್ಲಭನ ಸಮಾಚಾರ

ವನ್ನು ತರಲು ಅವಳನ್ನು ಕಳುಹುತಿದ್ದೆನು. ಅವಳಾತನನ್ನು ಕಂಡು ನನ, ಸಮಾಚಾರವನ್ನವನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ, ಅವನ ಸಮಾಚಾರವನ್ನೆನಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಿರುವಳು. ನಾನವನಿಗೆ ಕಾಗದಗಳನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದೆನು. ಅವನನಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರಗಳನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದೆನು. ಅವನು ಬರೆದುದನೆಲ್ಲಾ ಹೇಗೆಂದು ವರ್ಣಿಸಲಿ? ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಉತ್ತರ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದುವು. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಪರೋಕ್ಷದಲ್ಲಿಯೂ ಪರಸ್ಪರ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದೆವು.

ಹೀಗೆ ಮೂರು ವರುಷಕಾಲ ಕಳೆಯಿತು. ಹೀಗೆ ಮೂರು ವರುಷಗಳಾದರೂ ನಾವು ಪರಸ್ಪರ ಮರೆಯಲಿಲ್ಲವಾದಕಾರಣ ನಮ್ಮ ನಮ್ಮ ಪುಣ್ಯವು ಕೇವಲ ಶೈವಾಲದ ಪುಷ್ಪದಂತೆ* ನೀರಿನಮೇಲೆ ಭಾಸಮಾನವಾದುದಲ್ಲವೆಂದೂ ಆದರದು ಪದ್ಮದೋಪಾದಿಯಲ್ಲಿ ಬದ್ಧಮೂಲವುಳ್ಳುದಾದಾಗಿದ್ದಿತೆಂದೂ† ತಿಳಿದೆವು. ಆವಕಾರಣದಿಂದಲೋ (ಕಾರಣವನ್ನು ಗೊತ್ತುಪಚ್ಚಿ ಹೇಳುವುದಕ್ಕಾಥ್ಯ) ನನ್ನ ಪ್ರಿಯನಿಗೊಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆ ತಾಳ್ಮೆಯಿಲ್ಲದೆ ಅವನೊಂದು ದಿನ ವಿಪರೀತ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟನು. ನಿಶಿಯಲ್ಲಿ ನಾನೊಬ್ಬಳೇ ನನ್ನ ಚಿಕ್ಕಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದ್ದೆನು. ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ನೆಂದ್ರಾಭಂಗವಾಗಿ ಕಣ್ಣು ತೆರೆದು ನೋಡಲಾಗ ತಲೆಯಕಡೆಯಲ್ಲೊಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನು ನಿಂತಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡೆನು.

ಆಗವನು ಹೆಚ್ಚು ಮಧುರ ಸ್ವರದಿಂದ, 'ಪ್ರಾಣೇಶ್ವರಿ! ಭಯಪಡಬೇಡ, ನಾನು ನಿನ್ನ ಪ್ರಿಯನು' ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಮಾತು ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದಿತು.

ನಾನೇನೆಂದುತ್ತರವನ್ನು ಹೇಳಲಿ? ಮೂರು ವರುಷಗಳು ಕಳೆದುಹೋದ ಬಳಿಕ ದರ್ಶನವಾದುದು! ಮೂರು ವರ್ಷದಮೇಲೂ ಎಷ್ಟೋ ಕಾಲ ಕಳೆದು ಹೋಗಿದ್ದಿತು!! ಅವೆಲ್ಲವನ್ನೀಗ ಹೇಳಲು ಮರೆತುಹೋಗಿದೆ. ನಾನವನ ಕಂಠಾಲಿಂಗನಮಾಡಿಕೊಂಡು ರೋದನಮಾಡಿದೆನು. ಮಾತು ಹೊರಡದು!!!

ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಾದ ಬಳಿಕ ವಾಕ್ಯಸೃಷ್ಟಿಯುಂಟಾಗಿ, 'ಆಂತಃಪುರಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ಬಂದೆ?' ಎಂದು ಕೇಳಲು; 'ಆಶ್ಮನಿಯು ಕರೆತಂದಳು' ಎಂದು ಹೇಳಿ, 'ಅದು ವರೆಗೆಲ್ಲಿ ಅನಿತುಕೊಂಡಿದ್ದೆನು' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ನಾನು, 'ಹೇಗೆ?' ಎಂದು ಕೇಳಿದುದಕ್ಕೆ, 'ನಿನ್ನಿಷ್ಟವಿದ್ದಂತೆ ಮಾಡು' ಎಂದನು.

ನಾನು ಯೋಚಿಸತೊಡಗಿದೆನು. ಮನಸ್ಸಾವ ಕಡೆಯೋ ಮತಿಯೂ ಅತ್ತ ಕಡೆಗಳಿರುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಯೋಚನೆಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಹಾಗೆ ನಾನಿದ್ದ ಕೊಟಿಯ ಬಾಗಿಲು ಅಕಸ್ಮಾತ್ತು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ತೆರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ನೋಡಲಾಗ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಮಹಾರಾಜಾ ಮಾನಸಿಂಹನು ವಿರೇಂದ್ರಸಿಂಹನಿಗೆ ರಾಜದಂಡನೆಯಾಗತಕ್ಕುದೆಂದು ಹೇಳಿದನು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ, ನನ್ನ ಹೃದಯವು ಹೇಗಾಯಿತೋ

* ಶೈವಾಲದ ಪುಷ್ಪ = ಪಾಶೆಯಮೇಲಿನ ಹೂವು.

† ಬದ್ಧಮೂಲವು = ಬೀರೂರಿದ.

ಈಗದನ್ನು ವಿವರಿಸಿ ಹೇಳಲಾರೆನು. ನಾನು ಊರ್ಮಿಳಾದೇವಿಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅಳುತ ಅವಳ ಕಾಲಿನಮೇಲೆ ಬಿದ್ದೆನ್ನ ಪರಾಧವನ್ನೆಲ್ಲಾ ವಿವರಿಸಿ ಹೇಳಿದೆನು. ಸರ್ವಾಪರಾಧವೆನ್ನಿಂದಲೇ ಆಯಿತೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡೆನು. ನಾನು ತಂದೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಅವನ ಪಾದಗಳಮೇಲೆ ಬಿದ್ದೆನು. ಮಹಾರಾಜನು ನನ್ನ ತಂದೆಯನ್ನು ಗುರುವಿನಂತೆ ಭಾವಿಸುತ್ತಿದ್ದನಾದಕಾರಣ ಆತನು ಹೇಳಿದರೆ ಮಹಾರಾಜನು ಕೇಳುವನೆಂದು ತಿಳಿದು, ತಂದೆಯನ್ನು ಕುರಿತು, 'ತಮ್ಮ ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಕುಮಾರ್ತಿಯನ್ನು ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಿರಿ' ಎಂದು ಹೇಳಿದೆನು. ಕಡೆಗೆ ತಂದೆಯು ಮಹಾರಾಜರಲ್ಲಿ ಹೇಗೋ ಯುಕ್ತಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಮಧ್ಯೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲ. ನನ್ನ ತಂದೆಯು ನನ್ನ ರೋದನಕ್ಕೆ ಕಿವಿಗೊಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ನಾನೇನನ್ನಾದರೂ ಹೇಳತೊಡಗಿದರೆ ರುಷ್ಮನಾಗಿ, 'ಪಾಪೀಯಸಿ! ನೀನೊಮ್ಮೆಗೆ ಲಜ್ಜೆಯನ್ನು ತೊರೆದುಬಿಟ್ಟೆ' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿರುವನು.

ಊರ್ಮಿಳಾದೇವಿಯು ನನ್ನ ಪ್ರಾಣರಕ್ಷಾರ್ಥವಾಗಿ ಮಹಾರಾಜನಲ್ಲಿ ಬಹುವಿಧವಾಗಿ ಹೇಳಿದಳು. ಮಹಾರಾಜನು, 'ಕಳ್ಳನು ವಿಮಲೆಯನ್ನು ಮದುವೆಮಾಡಿಕೊಂಡರೆ ಅವನನ್ನು ಬಿಡುವೆನು' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ನಾನು ಮಹಾರಾಜನ ಅಭಿಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ತಿಳಿದು ಸುಮ್ಮನಾದೆನು. ನನ್ನ ಪ್ರಾಣೇಶ್ವರನಾದರೋ, ಮಹಾರಾಜನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಅತ್ಯಂತ ಕೋಪಾವಿಷ್ಟನಾಗಿ, 'ನಾನು ಯಾವಜ್ಜೀವವೂ ಕಾರಾಗಾರದಲ್ಲಾದರೂ ಇರುವೆನು, ಪ್ರಾಣದಂಡನೆಗಾದರೂ ಒಳಪಡುವವನೇ ಹೊರತು ಶೂದ್ರ ಕನ್ಯೆಯನ್ನೆಂದಿಗೂ ವಿವಾಹಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ನೀನು ಹಿಂದೂ ರಾಜನಾಗಿದ್ದು ಶೂದ್ರಿಯನ್ನು ವಿವಾಹಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಅಪ್ಪಣೆಮಾಡುವುದುಚಿತವಲ್ಲ' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಅದಕ್ಕೆ ಮಹಾರಾಜನು, 'ನನ್ನ ಸ್ವಂತ ತಂಗಿಯನ್ನೇ ಷಹಜಾದೆ ಸೆಲಿಮನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಲಗ್ನಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿರುವಾಗ, ನೀನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಬೀಜೋತ್ಪನ್ನೆಯಾದ ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ವಿವಾಹವಾಗಕೂಡದೇಕೆ?' ಎಂದನು. ವೀರೇಂದ್ರನು ಸಮ್ಮತಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅವನು, 'ಮಹಾರಾಜನೆ! ಹೇಗಾದರೂ ಆಗಲಿ, ನನ್ನನ್ನು ಸೆರೆಯಿಂದ ಬಿಟ್ಟರೆ, ಪುನಃ ವಿಮಲೆಯ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ' ಎಂದನು.

ಮಹಾರಾಜನು, 'ಹಾಗಾದರೆ, ನೀನು ಅಪರಾಧಿಯಾಗುತ್ತಿ, ಅಪರಾಧಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಬೇಡವೆ? ನೀನು ವಿಮಲೆಯನ್ನು ತ್ಯಾಗಮಾಡಿದರೆ, ಅನ್ಯರವಳನ್ನು ಕಳಂಕಿತನೆಂದು ಸ್ಪರ್ಶಮಾಡಲಾರರು' ಎಂದನು. ಅಷ್ಟೊಂದು ಹೇಳಿದರೂ ವೀರೇಂದ್ರನು ವಿವಾಹಕ್ಕೆ ಸಮ್ಮತಿಸಲಿಲ್ಲ. ಕಡೆಗೆ ಕಾರಾಗಾರವಾಸವು ಕಷ್ಟ ಬೋಧೆಯಾಗಿ, ಬಳಿಕ ಅರ್ಧಸಮ್ಮತನಾಗಿ, 'ವಿಮಲೆಯು ನನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಪರಿಚಾರಿಕೆಯಂತಿರಲು ಸಮ್ಮತಳಾದರೆ ಅವಳನ್ನು ಪಾಣಿಗ್ರಹಣಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವೆನು, ಯಾವಜ್ಜೀವವೂ ಈ ವಿವಾಹ ಪ್ರಸ್ತಾಪವನ್ನಾಗಲಿ ಅಥವಾ ನನ್ನ ಧರ್ಮ

ಪತ್ತಿಯೆಂದಾಗಲಿ ಅವಳು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿಕೂಡದು, ಅದಕ್ಕೊಪ್ಪಿದರೂ ಶೂದ್ರ ಕಸ್ಯೆಯನ್ನು ವಿವಾಹಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವೆನು' ಎಂದನು.

ನಾನು ವಿವುಳ ವುಳಕಿತಿಯಾಗಿ ಅದಕ್ಕೊಪ್ಪಿಕೊಂಡೆನು. ನಾನು ಧನಗೌರವಾದಿಗಳಲಾಶೆಯುಳ್ಳವಳಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ತಂದೆಯೂ ಮಹಾರಾಜನೂ ಸಮ್ಮತಿಸಿದರು. ನಾನು ದಾಸಿಯ ವೇಷದಲ್ಲಿ ರಾಜಭವನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಿಜಭರ್ತೃವಿನ ಭವನಕ್ಕೆ ಬಂದೆನು.

ಅನಿಚ್ಛಾ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪರರ ಬಲಾತ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಸಲುವಾಗಿ ವಿವಾಹಮಾಡಿಕೊಂಡವನು ವಿವಾಹಿತಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ಅಂತಹ ಹೆಂಗಸನ್ನು ಹೇಗೆ ಪ್ರೀತಿಸಲಾಪನು? ವಿವಾಹಾನಂತರ ನನ್ನ ಪ್ರಭುವು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ವಿಷವನ್ನು ಕಾರು ತಿದ್ದನು. ಪೂರ್ವದ ಪ್ರಣಯವೆಲ್ಲ ನಿರ್ಮೂಲವಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದಿತು. ಮಹಾರಾಜಾ ಮಾನಸಿಂಹನಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಅಪಮಾನವು ಅವನ ಸ್ಮರಣೆಯಲ್ಲಿ ವಾಲಾಯವಾಗಿದ್ದು ನನ್ನನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸುತ್ತಿರುವನು. ಹಾಗೆ ಕೆಲವು ಕಾಲ ಕಳೆಯಿತು. ಹೇಳಿ ಪ್ರಯೋಜನವೇನು? ನನ್ನ ಪೂರ್ವಾಪರ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಹೇಳಿದಂತಾಯಿತು. ಇತರ ಪ್ರಸ್ತಾಪದಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ. ಕಾಲಕ್ರಮೇಣ ಪುನಃ ನಾನೆನ್ನ ಸ್ವಾಸುಯ ಪ್ರಣಯಭಾಗಿನಿಯಾದೆನು. ಆದರೂ ಅವನು ಅಂಬರಸತಿಯಮೇಲೆ ವೊದಲಿನಂತೆ ವಿಷದೃಷ್ಟಿಯುಳ್ಳವನಾಗಿದ್ದನು. ಹಣೆಯ ಬರಹ! ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಇದೆಲ್ಲಾ ಹೇಗೆ ಘಟಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು!!

ನನ್ನ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಕೊಟ್ಟಂತಾಯಿತು. ನಾನು ಕೇವಲ ವಾಗ್ಧಾನಮಾಡಿದ್ದೆನೆಂಬುದರಮೇಲೆ ಇಷ್ಟು ಬರೆದವಳಲ್ಲ. ಅನೇಕರೆನ್ನನ್ನು ಕುಲಧರ್ಮವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮಂದಾರಣದುರ್ಗಾಧಿಪನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿದ್ದೆನೆನ್ನುವರು. ನನಗೆ ಲೋಕಾಂತರಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾದರೂ ಕಳಂಕದಿಂದೆನ್ನ ಹೆಸರನ್ನು ಧ್ವಾರಮಾಡುವೆ ಎಂಬ ಭರವಸೆಯಿಂದ ನಿನಗಿಷ್ಟೊಂದು ವಿಚ್ಛಾಪಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ.

ಈ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಸ್ವಂತ ವಿವರಣೆಯನ್ನೇ ಬರೆದಿದ್ದೇನೆ. ಮತ್ತಾವಳ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ನೀನು ಚಂಚಲಚಿತ್ತನಾಗಿರುವೆಯೋ ಅವಳ ನಾವೋಲ್ಲೇಖವನ್ನೂ ಮಾಡಿಲ್ಲ. ಆ ಹೆಸರು ಪೃಥವಿಯಲ್ಲಿ ಲೋಪವಾಯಿತೆಂದು ತಿಳಿ. 'ತಿಲೋತ್ತಮೆ' ಎಂಬುವಳಿದ್ದಳೆಂದು ಮಾತ್ರ ತಿಳಿದು, ಆ ಹೆಸರನ್ನು ಮರೆತುಬಿಡು—ಇತಿ.'

ಉಸ್ಮಾನನು ವಿಮಲೆಯ ಪತ್ರವನ್ನು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಓದಿ, ವಿಮಲೆಯನ್ನು ಕುರಿತು, 'ಮಾತೆ! ನೀನೆನ್ನ ಪ್ರಾಣರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದವಳು; ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರತ್ಯುಪಕಾರವನ್ನು ಮಾಡುವೆನು' ಎಂದನು.

ವಿಮಲೆಯು ಅಮರಸಿರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, 'ಇನ್ನೀ ಭೂಮಂಡಲದಲ್ಲೆನಗೆ

ಆಗಬೇಕಾದ ಉಪಕಾರವೇನಿದೆ? ನೀನು ನನಗಾವ ಉಪಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಬಲ್ಲೆ? ಹಾಗಾದರೆ ಒಂದು ಸಕಾರವನ್ನು'

ಅಷ್ಟು ರೋಳಿಗೆ ಉಸ್ಮಾನನು, 'ನಾನದೇ ಉಪಕಾರವನ್ನು ಮಾಡುವೆನು' ಎಂದನು.

ವಿಮಲೆಯ ಕಣ್ಣುಗಳು ಉಜ್ವಲವಾಗಿ, 'ಉಸ್ಮಾನ! ಏನನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿ? ದಗ್ಧವಾದೀ ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಮತ್ತಾವ ಪ್ರವಂಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿ?' ಎಂದಳು.

ಉಸ್ಮಾನನು ತನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿಡೊಂದುಂಗುರವನ್ನು ತೆಗೆದು ವಿಮಲೆಗೆ ಕೊಟ್ಟು, 'ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಉಂಗುರವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರು, ಇನ್ನೆರಡು ದಿವಸಗಳಲ್ಲದ ರಿಂದ ಕೆಲವು ಸಾಧನೆಯಾಗುವುದು—ಕತಲೂಖಾನನ ವರ್ಷ ವರ್ಧಂತಿಯು ಸವಿಾಪಿಸಿತು. ಅಂದು ಬಹಳ ಉತ್ಸವವಾಗುವುದು. ಪಹರೇದವರೆಲ್ಲರೂ ಆವೋದದಿಂದ ಮತ್ತರಾಗಿರುವರು. ಅಂದು ನಿನ್ನನ್ನು ದ್ಧಾರಮಾಡುವೆನು. ನೀನಾದಿನ ಅರ್ಧರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಅಂತಃಪುರದ ಬಾಗಿಲ ಬಳಿ ಬಂದು ನಿಂತಿದ್ದರೆ, ಅಲ್ಲಿ ಗೊಬ್ಬು ಸೇವಕನು ಬಂದು ಇದೇ ಮಾದರಿ ಮತ್ತೊಂದುಂಗುರವನ್ನು ತೋರುವನು. ತೋರಿದೊಡನೆ ಅವನೊಂದಿಗೆ ಹೊರಟುಹೋಗು. ನಿಷ್ಕಂಟಕವಾಗಿ ನೀನು ಹೋಗಬೇಕೆಂಬಲ್ಲಿಗವನು ನಿನ್ನನ್ನು ಕೊಂಡೊಯ್ದು ಬಿಡುವನು. ಬಳಿಕ ಜಗದೀಶ್ವರನಿಷ್ಟವಿದ್ದಂತಾಗುತ್ತದೆ' ಎಂದನು.

ವಿಮಲೆಯು, 'ಜಗದೀಶ್ವರನು ನಿನ್ನನ್ನು ಚಿರಜೀವಿಯಾಗಿಟ್ಟಿರಲಿ' ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಮುಂದೆ ಮಾತು ಸಾಗದೆ ಕಂಠರೋಧವಾಗಿ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದಳು. ಅನಂತರ ಬೀಳೊಂಡು ಹೋಗುವಾಗ ಉಸ್ಮಾನನು, 'ನೀನೊಬ್ಬಳೇ ಬರಬೇಕು, ಮತ್ತಾರನ್ನೂ ಸಂಗಡ ಕರೆತರಕೂಡದು. ಮತ್ತಾರನ್ನಾದರೂ ಸಂಗಡ ಕರೆತಂದರೆ ಕಾರ್ಯವು ಸಿದ್ಧಿಯಾಗದಲ್ಲದೆ ಪ್ರಮಾದ ಸಂಭವಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಕಾರಣವಾಗುವುದು' ಎಂದೆಚ್ಚರಿಸಿದನು.

ವಿಮಲೆಯು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ, ತಿಲೋತ್ತಮೆಯನ್ನು ಸಂಗಡ ಕರೆಕೊಂಡು ಹೋಗುವೆನೆಂದು ಭಯಗೊಂಡು ಹಾಗೆ ಹೇಳಿದನೆಂದು ತಿಳಿದು, ಇಬ್ಬರು ಹೋಗಲಾಗದಿದ್ದರೆ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯೊಬ್ಬಳೇ ಹೋಗಬಹುದೆಂದುಕೊಂಡಳು.

ವಿಮಲೆಯು ಬೀಳೊಂಡು ಹೊರಟುಹೋದಳು.

ಎಂಟನೆಯ ಪರಿಚ್ಛೇದ

ಆರೋಗ್ಯ

ಕಾಲವು ಕಳೆದುಹೋಗುವುದಲ್ಲದೆ ನಿಮ್ಮಿಷ್ಟದಂತೆ ನಿಲ್ಲದು. ಮಾನವನಾವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಕಾಲವು ಸ್ವಭಾವಸಿದ್ಧವಾದದರ ಚಕ್ರಾಕಾರದ ಭ್ರಮಣೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಿಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲ. ಪಥಿಕನೆ! ಬಲವಾದ ಚಂಡಮಾರುತ ದಿಂದ ಕೂಡಿದ ವೃಷ್ಟಿಧಾರೆಯು ತಲೆಯಮೇಲೆ ಬಿರುಸಾಗಿ ಹೊಡಿಯುತ್ತ ದಲ್ಲವೆ? ಉಚ್ಚರವದಿಂದ ಘನಗರ್ಜನೆಯಾಗುತ್ತದಲ್ಲವೆ? ಸಿಡಿಲು ಹೊಡಿಯುತ್ತ ದಲ್ಲವೆ? ಮಳೆಯಲ್ಲಿ ತೋಯದಿರುವೆಯಲ್ಲವೆ? ಆನೆಕಲ್ಲು ಹೊಡಿಯುತ್ತದೆ, ಎತ್ತಿಡೆಯೂ ಆಶ್ರಯವು ಸಿಗದಲ್ಲವೆ? ಪಾಪ! ಸ್ವಲ್ಪ ಸಹಿಸಿಕೊಂಡಿರು. ಕಷ್ಟ ತರವಾದೀ ದಿನವು ಕಳೆದುಹೋಗುವುದು, ನಿಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲ. ಸುದಿವಸವು ಬರುವುದು, ನಾಳೆಯವರೆಗೆ ನೋಡು.

ಅಂತಹವರ ದಿನವು ಕಳೆದುಹೋಗದಿರುವುದು! ಆರ ದುಃಖವು ಸ್ಥಾಯಿಯಾಗಿರುವುದು? ರೋದನಮಾಡಲೇಕೆ? ಆರ ಸುಖವು ನಿರಂತರವಾಗಿರಬಲ್ಲದು? ದಂಭಮಾಡಲೇಕೆ?

ಆವನ ಕಾಲವು ನಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ? ಈಗ ನೋಡು :—ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ಧೂಳಿಯ ರಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಹೊರಳುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಆದರೂ ಕಾಲವು ಕಳೆದು ಹೋಯಿತು.

ವಿಮಲೆಯ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಕ್ಷಣದಲ್ಲೂ ಪ್ರತಿಹಿಂಸಾರೂಪಕವಾದ ಕಾಲಸರ್ಪವು ಮಂಡಲಾಕಾರವಾಗಿ ಕುಳಿತು, ಸರ್ಪ ಶರೀರವನ್ನೂ ವಿಷದಿಂದ ಜರ್ಜರಿತವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದೆ; ಆದರ ಕಡತದ ವೇದನೆಯನ್ನೊಂದು ಮುಹೂರ್ತವಾದರೂ ಸಹಿಸುವುದಸಹ್ಯವಾಗಿದೆ; ಅಂತಹ ಮುಹೂರ್ತವೊಂದು ದಿನಕ್ಕೆಷ್ಟು? ಹೇಳಿರಿ—ಆದರೂ ಅಂತಹ ದಿನವೂ ಕಳೆದುಹೋಗಿಲ್ಲವೆ?

ಕತಲೂಖಾನನು ಶತ್ರುವನ್ನು ಜಯಿಸಿ ಸಿಂಹಾಸನಾರೂಢನಾಗಿ ಸುಖದಿಂದ ಕಾಲಯಾಪನೆಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಆದರೂ ದಿನಗಳು ಕಳೆದುಹೋದವು. ನಿಂತಿವೆಯೆ?

ಜಗತ್ತಿಂಹನು ರುಗ್ನಶಯ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದ್ದಾನೆ. ರೋಗಿಗಳಿಗೆ ದಿನವು ದೀರ್ಘವಾದುದೆಂದಾರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ? ಆದರೂ ದಿನವೂ ಕಳೆದುಹೋಯಿತು! ಅದೂ ನಿಲ್ಲಲಿಲ್ಲ.

ದಿನವು ಕಳೆಯಿತು. ದಿನೇದಿನೆ ಜಗತ್ತಿಂಹನಿಗೆ ಆರೋಗ್ಯವುಂಟಾಗುತ್ತ ಬಂದಿತು. ರಾಜಪುತ್ರನೊಮ್ಮೆ ಯಮಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ನಿಷ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದವನು ಹಾಗಾಗಿ, ದಿನೇದಿನೆ ನಿರಾಪದವಾಗಿ ಆರೋಗ್ಯಲಾಭವನ್ನು

ಹೊಂದುತ್ತಾ ಬಂದನು. ಮೊದಲು ಶರೀರದ ಅಸುಸ್ಥತೆಯು ದೂರವಾಯಿತು. ಅನಂತರ ಹಸಿವುಂಟಾಗಿ ಆಹಾರದಲ್ಲಿ ಆಭಿರುಚಿಯುಂಟಾಯಿತು. ಅನಂತರ ಬಲವು ಬಂದಿತು. ಅನಂತರ ಯೋಚನೆಗೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಅವನಿಗುಂಟಾದ ಯೋಚನೆಗಳಾವುವೆಂದರೆ:—

ಮೊದಲನೆಯದು— ತಿಲೋತ್ತಮೆಯೆಲ್ಲಿದ್ದಾಳೆ? ರಾಜಕುಮಾರನು ಆರೋಗ್ಯಲಾಭವು ಹೆಚ್ಚಾದಹಾಗೆಲ್ಲ, ತಿಲೋತ್ತಮೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಆತಿಶಯವಾಗಿ ವಿಚಾರಪಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಅದಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದುತ್ತರವನ್ನಾರೂ ಕೊಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಯುಷೆಗಾ ಸುದ್ದಿಯು ತಿಳಿಯದು; ಉಸ್ಮಾನನು ಹೇಳಲಾರನು; ದಾಸದಾಸೀಯರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ; ಆಥವಾ ಆರೊಬ್ಬರೂ ಹೇಳಕೂಡದೆಂದು ರಾಜಾಜ್ಞೆಯಾಗಿರುವುದರಿಂದಾರೂ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲವೋ? ಹೇಗೆಂದು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ರಾಜಪುತ್ರನಾ ಯೋಚನೆಯಿಂದ ಹಂಸತೂಲಿಕಾತ್ಮ್ಯಗತನಾಗಿದ್ದರೂ ಕಂಟಕಶಯ್ಯಾಶಾಯಿಯಂತೆ ಚಂಚಲಚಿತ್ತನಾಗಿದ್ದನು.

ಎರಡನೆಯದು—ತನ್ನ ಮುಂದಣ ಗತಿಯೇನಾಗುವುದು? ಆ ಪ್ರಶ್ನೆಗಾಗುತ್ತರವನ್ನಾರೂ ಕೊಡಬಲ್ಲರು? ರಾಜಪುತ್ರನು ತಾನು ಬಂಧನದಲ್ಲಿರುವುದಾಗಿಯೂ, ಕರುಣಾಹೃದಯರಾದ ಉಸ್ಮಾನ್, ಅಯುಷೆಯರಿಬ್ಬರ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಕಾರಾಗಾರವಾಸಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ಸುಸಜ್ಜಿತವಾಗಿ ಸುವಾಸಿತವಾದ ಕೊಟಡಿಯಲ್ಲಿ ಡಲ್ಬಟ್ಟು ದಾಸದಾಸೀಯರ ಸೇವೆಗೆ ಪಾತ್ರನಾಗಿರುವಂತೆಯೂ ತಿಳಿದಿದ್ದನು. ಆವಾಗಾವ ಪದಾರ್ಥವನ್ನು ಬೇಕೆಂದರದು ಕೇಳಿದೊಡನೇ ಬಂದೊದಹುತ್ತಿತ್ತು. ಅಯುಷೆಯು ಸ್ವಂತವಾಗಿ ಸೋದರಿಗಿಂತ ಅಧಿಕ ಸ್ನೇಹದಿಂದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅಷ್ಟೊಂದು ಸಂಪತ್ತಿದ್ದರೂ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಪಹರೇದವನು ಕಾದಿರುವನು. ಸ್ವರ್ಣಪಿಂಜರವಾಸಿಯಾಗಿ ಸುರಸವಾದ ಪಾನೀಯಗಳಿಂದ ಪರಿತ್ಯಷ್ಟವಾದ ವಿಷಂಗದಂತೆ ರುದ್ಧನಾಗಿದ್ದನು. ಮುಕ್ತನಾಗುವುದಾವಾಗ? ಮುಕ್ತಿಯಾಗುವ ಸಂಭವವೇನಾದರೂ ಇದ್ದಿತೆ? ಅವನ ಸೇನೆಯೆಲ್ಲಿ? ಸೇನಾಪತಿಯಿಲ್ಲದೆ ಸೇನೆಯವರ ಅವಸ್ಥೆಯೇನಾಗಬೇಕು?

ಮೂರನೆಯದು—ಅಯುಷೆ—ಚಮತ್ಕಾರಕಾರಿಣಿಯಾದಾ ಪರಹಿತಮೂರ್ತಿ ಮತಿಯಾದವಳು ಪ್ಯುಣ್ಯವಾದೀ ಪೃಥಿವಿಗಳಿದು ಬಂದಳು ಹೇಗೆ! ಅವಳು ಲೇಶ ವಿರಾಮವಿಲ್ಲದೆ ಅಹೋರಾತ್ರಿ ತನ್ನ ಶುಶ್ರೂಷೆಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ನೋಡಿದ್ದನು. ತನಗೆ ಆರೋಗ್ಯವಾಗುವವರೆಗೂ ಪ್ರತ್ಯಹವೂ ಪ್ರಭಾತ ಸೂರ್ಯೋದಯವಾದಂತೆ ಕುಸುಮದಾಮ ಹಸ್ತಳಾಗಿ ಲಾವಣ್ಯಮಯವಾದ ಹಜ್ಜೆಯನ್ನಿಡುತ್ತಾ ನಿಶ್ಯಬ್ದವಾಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ನೋಡಿದ್ದನು. ನಿಜವಾಗಿ ಮಹಾನುಭಾವಳಾದಾ ಅಯುಷೆಯು ತನ್ನ ಆಹಾರಾದಿಗಳಿಗೆ ಹೊತ್ತುವಿಾರಿದರೂ ಕೊಟಡಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುತ್ತಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೋದರೂ ಚಾಗ್ರತೆಯಾಗಿ ಹಿಂದಿರುಗಿ

ಬಂದುಬಿಡುವಳು. ಅವಶ್ಯಬಿದ್ದರೆ ಎದ್ದು ಹೋಗುವಳು. ತನ್ನ ತಾಯಿಯು ಕರೆಯಿಸಿದಾಗ ಹೋಗಿರುವಳು. ಮಿಕ್ಕ ಕಾಲದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಅವನ ಶುಶ್ರೂಷೆಯಲ್ಲಿ ಅವಿರತಳಾಗಿರುವಳು.

ಎಷ್ಟೊಂದುಮಂದಿ ರುಗ್ಗು ಶಯ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗದಿರುವರು? ಅನೇಕರು ಮಲಗಿದ್ದಾರೆ. ಆದರಾವನಾದರೂ ರುಗ್ಗು ಶಯ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದ್ದವನೊಬ್ಬನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲೊಬ್ಬ ಮನೋವೋಹಿನಿಯಾದ ರಮಣಿಯು ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಸುರಮ್ಯವಾದ ವ್ಯಜನದಿಂದ ಘಾಳಿಯನ್ನು ಬೀಸುತ್ತಿದ್ದರೆ ಅಂತಹವನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ರೋಗವೂ ಸುಖಕರವಾದುದೆಂದು ತಿಳಿಯಬರಬಹುದು.

ಪಾಠಕಮಹಾಶಯರೆ! ನೀವೂ ಜಗತ್ತಿಂಹನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಸ್ವಾನುಭವ ಮಾಡಲಿಷ್ಟಪಡುವಿರಲ್ಲವೆ? ಹಾಗಾದರೆ, ನೀವೂ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ, ಅದೇ ಶಯ್ಯೆಯ ಮೇಲೆ ಶಯನಮಾಡಿರಿ; ಶರೀರದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಧಿಯನ್ನನುಭವಿಸುವವರ ಹಾಗೆ ಭಾವಿಸಿಕೊಳ್ಳಿರಿ; ಶತ್ರು ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಂದಿಯಾಗಿರುವಂತೆ ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಳ್ಳಿರಿ; ಬಳಿಕ ಸುವಾಸಿತವಾದಾ ಸುಸಜ್ಜಿತ ಸುಸ್ವಿಗ್ಧವಾದ ಕೊಟಡಿಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿರುವಂತೆ ತಿಳಿಯಿರಿ; ಮಲಗಿಕೊಂಡು ಕೊಟಡಿಯ ಬಾಗಿಲಕಡೆ ನೋಡಿರಿ, ಹಾಗೆಯೇ ನಿಮ್ಮ ಮುಖವು ಪುಫುಲ್ಲವಾಗುವುದು, ಶತ್ರುಪೂರಿತವಾದಾ ಪುರಿಯಲ್ಲಿಯೂ ನಿಮಗೆ ನೋಡರಿಯೆಂತುಪಚರಿಸುವನೊಬ್ಬಳು ಬರುವಳು. ಅವಳು ಸುಂದರಿಯಾದ ಯುವತಿ, ಪೂರ್ಣವಿಕಾಸಿತ ಪದ್ಮದಂತೆ ಅವಣ್ಯಪೂರ್ಣಳಾಗಿರುವವಳು, ಹಾಗೆಯೇ ಶಯನ ಮಾಡಿಕೊಂಡೊಂದೇ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅವಳನ್ನು ನೋಡಿರಿ; ಎಂತಹ ಮೂರ್ತಿ! ಸ್ವಲ್ಪ ಮಾತ್ರ ದೀರ್ಘ ಆಯುತನ, ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಘಟನೆ, ಮಹಾಮಹಿಮೆಯುಳ್ಳ ದೇವಿಯ ಪ್ರತಿಮಾ ಸ್ವರೂಪಳು! ಪುಕೃತಿ ನಿಯಮಿತ ರಾಜ್ಞೀ ಸ್ವರೂಪಳು! ಎಂತಹ ಲಲಿತ ಪಾದವಿಕ್ಷೇಪ! ಗಜಗಮನವನ್ನು ಕೇಳಿರುವಿರಷ್ಟೆ, ಅದಿದಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾದುದಲ್ಲ, ಮರಾಳಗಮನವೆಂದು ಹೇಳುವಿರೊ? ಆ ಪಾದವಿಕ್ಷೇಪವನ್ನು ನೋಡಿರಿ; ದೇವತೆಗಳ ತಾಳಲಯಕ್ಕೆ ಸರಿಬೀಳುವುದು. ಹಸ್ತದಲ್ಲಾ ಕುಸುಮದಾಮವನ್ನು ನೋಡಿರಿ; ಹಸ್ತದ ಪ್ರಭೆಯಿಂದ ಕುಸುಮವು ಮಲಿನವಾದಂತೆ ಕಾಣುವುದಲ್ಲವೆ? ಕಂಠಪ್ರಭೆಯಿಂದ ಸ್ವರ್ಣಹಾರವೂ ಕಾಂತಿಹೀನವಾಗಿದೆಯಲ್ಲವೆ? ಆ! ನೀವು ನಿಮ್ಮ ರೆಪ್ಪೆಗಳನ್ನು ಹೊಡೆಯುವುದಿಲ್ಲವೇಕೆ! ಸುಂದರವಾದಾ ಗ್ರೀವಾಭಂಗವನ್ನು ನೋಡಿದರೇನು? ಪುಸ್ತರ ಧವಳದಾ ಗ್ರೀವದಮೇಲೆ ನಿಬಿಡವಾದ ಕುಂಚಿತ ಕೇಶಗುಚ್ಛವು ಬಿದ್ದಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೇನು? ಅದರ ಪಾರ್ಶ್ವದಲ್ಲಾ ಕರ್ಣಭೂಷಣವು ಹೇಗಿದೆ; ಕಂಡಿತಿ? ಮಸ್ತಕವು ಈಷನ್ಮಾತ್ರ ಬೊಗ್ಗಿದೆಯಲ್ಲವೆ? ಅದು ಸ್ವಲ್ಪ ದೈರ್ಘ್ಯಹೇತುಕವಾದುದೇ ವಿನಾ ಮತ್ತೇನೂ ಅಲ್ಲವು. ಸುಳುಗಣ್ಣುಗಳೊಂದೇ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕಣ್ಣಿರಿಸಿ ನೋಡುವಿರೇಕೆ? ಆಯುಷೆಯು

కండరే ఏనేందాళు? ఠాగే నోడెడబేడి, ఠాసకేయన్ను బట్టికళి, సాకు !!

జగత్సింహసిగే శుశ్రూషేయు ఆవశ్యకవాగిద్దెష్య దినగళవరేగే ఆయు షేయు సృత్యకవనూ ఆనవరత నియుక్తేయాగిద్దెళు. వ్యాధియు శమనవాద ఠాగేల్లా ఆయషేయు బందుఠోగెగువుదు కడిమేయాగుత్తా బందితు. రాజపుత్రసిగే రోగెగువు నిశ్చేషవాగి ఆరోగ్యేవాగుతలే ఆయషేయు బందుఠోగెగువుదు సంపూర్ణవాగి నింతుఠోగెయితు. ఆవాగలద రోవేమ్మోమేం బందుఠోగెగువళు. బందరూ ప్రియశః, టుసాననన్ను సంగడ కరేదుకొండు బరువళు. ఠిమంతర్తువినల్లి శీతాత్మనాద వ్యక్తియ మ్యేయింద భళియు నివారణేయాద ఠాగేల్ల సూయకరణవు సరదుఠోగెగువఠాగే జగత్సింహసిగే ఆరోగ్యేవాద ఠాగేల్లా ఆయషేయు దూరవాగి సరిదుఠోగెదళు.

బందాసేంందు దిన సాయంకాల జగత్సింహసు గవాక్షద బళి నింతు నోడెడతిద్దెను. బిదియల్లి జనరు కాయార్థిగళాగి అథవా విఠారా ధిగళాగి ఇష్యబందంతే స్వజ్ఞందవాగి యాతాయాతనాడుతిద్దెరు. రాజపుత్రనవరన్ను నోడి దుఃఖితనాగి, ఆవర స్థితియన్ను తన్న స్థితి యేందిగే ఠోలెసి యోజిసువను. బిదియల్లిత్తేట్టు కేలవు మంది మండలాకారవాగొబ్బ వ్యక్తియనోడె అథవా వస్తువనోడె సుత్తముత్తి కొండు నోడెడతిద్దెరు. ఆవరేల్లరూ సంతోషజిత్రాగిద్దెంతే కండరు. ఆదరవర మధ్యదల్లి ఆజేతన వస్తువో అథవా జేతనయుక్తనాద మను ష్యనోడె, ఏనిద్దితోడె, రాజకుమారసిగదు గొత్తాగదే అదన్ను తిళియ లవసిగే కుతూఠలవుంటాయితు. నోడెడతిద్దెవరల్లి కేలవరు ఠోరటు ఠోడె బళిక రాజకుమారన అభిష్యవు సిద్దియాయితు. మధ్యే మనుష్య నోబ్బనోండు పుస్తకవన్ను ఠిదిదుకొండోడెదుతిద్దెఠాగే కండుబందితు. ఓదుతిద్దెవన ఆకారవన్ను కండు రాజకుమారసిగే కుతూఠలవు మత్తూ ఠేచ్చాయితు. ఆవనన్ను నోడెడిదరే, మనుష్యనేందాగలి అథవా సిడిలు బడిదు టుదరిఠోడెదేలేగళుళ్ళ దోడెదల్లదేంందు తాళేమరవేందాగలి ఠేళబఠుదాగిద్దితు. ఏకేందరే, అవను ఆష్య, టుద్దవాగియూ ఆష్యే దప్పనాగియూ ఇద్దెను. ఆదరే తాళేమరకే ఆష్యేండు గురుతరవాద మొగిన భారవు ఇరదు; ఆదుఠోరతు మిక్క ఆకారేబ్బోతిగళిరడూ సమానవాగిద్దువు. పుస్తకవనోడెదుత్తా క్యేయనూ, తలీయనూ, మొగననూ అల్లాడిసుత బఠువిధ అంగజేష్యగళన్ను మాడుతిద్దెను.

ರಾಜಕುಮಾರನು ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ಮಾತಿಲ್ಲದೆ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಉಸ್ಮಾನನು ಕೊಟಡಿಯೊಳಗೆ ಬಂದನು.

ಪರಸ್ಪರ ಅಭಿವಾದನವಾದ ಬಳಿಕ ಉಸ್ಮಾನನು ರಾಜಕುಮಾರನನ್ನು ಕುರಿತು, 'ಗವಾಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಆನನ್ಯ ಮನಸ್ಕರಾಗಿ ಏನನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿರುವಿರಿ?' ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

ಜಗತ್ತಿಂಹನು, 'ಒಂದು ಸರಳ ಕಾಷ್ಠವಿಶೇಷವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೆನು. ಬೇಕಾದರೆ, ನೀನೂ ನೋಡಬಹುದು' ಎಂದನು.

ಉಸ್ಮಾನನು ನೋಡಿ, 'ನೀವಾವಾಗಲವನನ್ನು ನೋಡಿಲ್ಲವೆ?' ಎಂದನು. ರಾಜಕುಮಾರ—ಇಲ್ಲ.

ಉಸ್ಮಾನ್—ಅವನು ಜ್ರಾಹ್ಮಣನು. ಮಾತು ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಸರಸನು. ನಾನವನನ್ನು ಮಂದಾರಣದುರ್ಗದಲ್ಲಿ ನೋಡಿದ್ದೆನು.

ರಾಜಕುಮಾರನು ಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತನಾಗಿ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ, ಮಂದಾರಣದಲ್ಲಿದ್ದವನಾದರೆ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯ ವಿಚಾರವನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳಲಾಪನೆ! ಎಂದೆಂದುಕೊಂಡು ವ್ಯಾಕುಲಚಿತ್ತನಾಗಿ, ಅವನ ಹೆಸರೇನೆಂದು ಕೇಳಿದನು.

ಉಸ್ಮಾನನು ಸ್ವಲ್ಪ ಯೋಚಿಸಿ, ಅವನ ಹೆಸರು ಸ್ವಲ್ಪ ಕಠಿನವಾದುದು, ಝಡತಿಯಾಗಿ ಸ್ಮರಣೆಗೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ—ಗಣಪತ—ಗಣಪತಿ—ಅಲ್ಲ—ಗಜಪತ—ಗಜಪತೋ—ಏನೋ—

ರಾಜಕುಮಾರ—ಗಜಪತ? ಗಜಪತವೆಂಬುವುದು ಈ ದೇಶದ ಹೆಸರಲ್ಲ; ನೋಡಿದರವನು ಬಂಗಾಳಿಯವನಾಗಿರಬಹುದು.

ಉಸ್ಮಾನ್—ಬಂಗಾಳಿಯೇ ನಿಜ, ಅವನೊಬ್ಬ ಭಟ್ಟವಾಚಾರ್ಯನು; ಅವನು ಗೊಂದು ಉಪಾಧಿಯೂ ಉಂಟು—ಏಲೆಂ—ಏಲೆಂ—ಎಂದು ಏನೋ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ರಾಜಕುಮಾರ—ಬಂಗಾಳಿಯವರ ಉಪಾಧಿಯಲ್ಲಿ, 'ಏಲೆಂ' ಎಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸುವುದಿಲ್ಲ; 'ಏಲೆಂ' ಎಂದರೆ ಬಂಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯೆಯೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ; 'ವಿದ್ಯಾಭೂಷಣ'—'ವಿದ್ಯಾವಾಗೀಶ' ಎಂದಿರಬೇಕು.

ಉಸ್ಮಾನ್—ಅಹುದು! ವಿದ್ಯಾ—ಮತ್ತೇನೋ ಒಂದು—ಬಂಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಆನೆಗೇನನ್ನುತ್ತಾರೆ?

ರಾಜಕುಮಾರ—ಹಸ್ತಿ.

ಉಸ್ಮಾನ್—ಮತ್ತೇನು?

ರಾಜಕುಮಾರ—ಕರಿ—ದಸ್ತಿ—ವಾರಣ—ನಾಗ—ಗಜ—

ಉಸ್ಮಾನ್—ಹಾ! ಸ್ಮರಣೆಗೆ ಬಂದಿತು—ಅವನ ಹೆಸರು ಗಜಪತ ವಿದ್ಯಾ ದಿಗ್ಗಜ.

ರಾಜಕುಮಾರ—ವಿದ್ಯಾದಿಗ್ಗಜ! ಬಹಳ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾದ ಬಿರುದು?

ಹೆಸರಿಗೆ ತಕ್ಕ ಉಪಾಧಿಯಾಗಿದೆ! ಅವನ ಸಂಗಡ ಮಾತನಾಡಲು ಕುತೂಹಲ ವಾಗುತ್ತದೆ.

ಉಸ್ಮಾನನು ಗಜಪತಿಯ ಒಂದೆರಡು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದವನು ಅವನ ಸಂಗಡ ರಾಜಕುಮಾರನು ಮಾತನಾಡುವುದರಿಂದೇನೂ ಹಾನಿಯಿಲ್ಲವೆಂದೆಂದು ಕೊಂಡು, 'ಆಗಬಹುದು' ಎಂದನು.

ಇಬ್ಬರೂ ಪಕ್ಕದ ಕೊಟಡಿಗೆ ಹೋಗಿ, ಒಬ್ಬ ಸೇವಕನನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿ ವಿದ್ಯಾ ದಿಗ್ಗಜನನ್ನಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆಯಿಸಿದರು.

ಒಂಭತ್ತನೆಯ ಪರಿಚ್ಛೇದ

ದಿಗ್ಗಜನ ಸಂವಾದ

ಬ್ರಹ್ಮನ ಸಂಗಡ ಗಜಪತಿ ವಿದ್ಯಾದಿಗ್ಗಜನು ಕೊಟಡಿಕೆ ಬರುತ್ತಲೇ, ರಾಜ ಕುಮಾರನವನನ್ನು ಕುರಿತು; 'ನೀವು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೋ?' ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

ದಿಗ್ಗಜನು ಹಸ್ತನ್ಯಾಸದಿಂದ,

'ಯಾವತ್ತೇರೌಸ್ಥಿತಾದೇವಾ ಯಾವತ್ಕಂಗಾಮಹೀತಲೇ |

ಆಸಾರೇಖಲುಸಂಸಾರೇ ಸಾರಂ ಶ್ವಶುರಮಂದಿರಂ ||'

ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ರಾಜಕುಮಾರನಾ ಅಪಸ್ಮಾರಿಯಾದವನಾ ಅಕಾಂಡತಾಂಡಶ್ಲೋಕೋ ಜ್ಞಾರಣೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ, ಉಕ್ಕಿಬರುತ್ತಿದ್ದ ನಗುವನ್ನು ಒಲಾತ್ತಾರದಿಂದಡಗಿಸಿ ಕೊಂಡು, ನಮಸ್ಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಗಜಪತಿಯು, 'ಖುದಾಖಾನನು ಬಾಬೂಖಾನರನ್ನು † ಚೆನ್ನಾಗಿಟ್ಟಿರಲಿ' ಎಂದು ಆಶೀರ್ವಾದ ಮಾಡಿದನು.

ರಾಜಕುಮಾರನು, 'ಮಹಾಶಯ! ನಾನು ಮುಸಲ್ಮಾನನಲ್ಲ, ನಾನು ಹಿಂದು' ಎಂದನು.

ದಿಗ್ಗಜನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ, 'ಇವನು ಯವನನು, ನನ್ನನ್ನು ಮೋಸಗೊಳಿಸುತ್ತಾನೆ, ಆಶಯವೇನೋ ಇರಬೇಕು; ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನನ್ನನ್ನೇಕೆ ಕರೆಯಿಸಬೇಕು?' ಎಂದೆಂದುಕೊಂಡು, 'ಖಾನ್‌ಬಾಬೂಖಿ! ನಾನು ತಮ್ಮನ್ನು ಒಲೈನು,

* ಅನನ್ಯಯ ಶ್ಲೋಕವೆಂದು ಸುಲಭವಾಗಿ ತಿಳಿಯಬಹುದು.

† 'ಖಾನ್' ಎಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನು 'ಖುದಾ' (ಎಂದರೆ, ದೇವರು) ಅಥವಾ 'ಬಾಬು' (ಎಂದರೆ, ಬಂಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಮರ್ಯಾದೆಯ ಶಬ್ದವು) ಎಂಬ ಶಬ್ದಗಳೊಂಟಿಗೆ ಸೇರಿಸಿ ಹೇಳುವುದು ಶುದ್ಧ ಹಾಸ್ಯಾಸ್ಪದವಾದುದು. ದಿಗ್ಗಜನು ನೂತನನಾಗಿ ಮುಸಲ್ಮಾನನಾದುದರಿಂದ ಮೌಢ್ಯದಿಂದ ಹಾಗೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ತಮ್ಮ ಅನ್ನಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಪ್ರಾಣಧಾರಣೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ, ನನಗೇನೂ ಹೇಳಬೇಕಾದುದಿಲ್ಲ, ತಮ್ಮ ಶ್ರೀಚರಣದಾಸನಾಗಿದ್ದೇನೆ' ಎಂದನು.

ರಾಜಕುಮಾರನು, 'ಇದೇನು, ವಿಘ್ನ!' ಎಂದೆಂದುಕೊಂಡು, 'ಅಯ್ಯಾ, ಮಹಾಶಯರೆ! ನೀವು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು, ನಾನು ರಜಪೂತನು, ನನಗಾ ರೀತಿ ಹೇಳಕೂಡದು, ತಮಗೆ ಗಜಪತಿ ವಿದ್ಯಾದಿಗ್ಗಜ ಎಂದಲ್ಲವೆ ಹೆಸರು?' ಎಂದನು.

ದಿಗ್ಗಜನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ, 'ಅದೊ! ಹೆಸರೂ ಗೊತ್ತಿದೆ! ಏನು ವಿಸತ್ತು ಬಂದಿತು!' ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಕಳವಳಗೊಂಡು, ಕೈಮುಗಿದುಕೊಂಡು, 'ಷೇಕ್‌ಬೆಗ್‌! ನಾನು ಗರೀಬ, ತಮ್ಮ ಕಾಲಿಗೆ ಬೀಳುತ್ತೇನೆ, ನನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಬೇಕು' ಎಂದನು.

ಜಗತ್ತಿನೊಳನು, ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಭೀತನಾಗಿರುವಕಾರಣ, ಕಾರ್ಯಸಿದ್ಧಿಯಾಗದೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, ಬೇರೆ ಪುಸ್ತಾಪವನ್ನು ಕುರಿತು ಮಾತನಾಡಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸಿ, 'ತಮ್ಮ ಕೈಯಲ್ಲಿರುವ ಪುಸ್ತಕವಾವದು?' ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

ದಿಗ್ಗಜ—ಅಜ್ಜಿ—ಇದು ಮಣಿಕಪೀರರ ಪುಸ್ತಕವು.

ರಾಜಕುಮಾರ—ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಪೀರರ ಪುಸ್ತಕವು ಹೇಗೆ ಬಂದಿತು ?

ದಿಗ್ಗಜ—ನಾನೊಂದಾನೊಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗಿದ್ದೆನು; ಈಗ ಅಲ್ಲ.

ರಾಜಕುಮಾರನು ವಿಸ್ಮಯದಿಂದ ವಿರಕ್ತನಾಗಿ, 'ಅದು ಹೇಗೆ? ಮಂದಾರಣದುರ್ಗದಲ್ಲಿದಲ್ಲವೆ?' ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

ದಿಗ್ಗಜನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ, 'ಇನ್ನೆನಗೆ ತಲೆ ಉಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ, ನಾನು ವೀರೇಂದ್ರಸಿಂಹನ ದುರ್ಗದಲ್ಲಿದ್ದುದು ಸಿಬ, ಅದನ್ನು ಗೊತ್ತುಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ವೀರೇಂದ್ರಸಿಂಹನಿಗಾದಂತೆನಗೂ ಆಗುವುದು' ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಭಯಗೊಂಡು ರೋದನಮಾಡತೊಡಗಿದನು.

ರಾಜಕುಮಾರ—ಅಳುವುದೇಕೆ ?

ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಕೈ ಉಜ್ಜಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ, 'ಖಾನ್‌ಬಾಬಾಜಿ! ನನ್ನನ್ನು ಹೊಡಿಯಬೇಡಿ, ನಾನು ತಮ್ಮ ಸೇವಕನು, ದಯವಿಟ್ಟು ಕಾಪಾಡಿ' ಎಂದನು.

ರಾಜಕುಮಾರ—ನೀವೇನು ಹುಚ್ಚರೊ ?

ದಿಗ್ಗಜ—ಇಲ್ಲ, ಬಾಬೂಷೇಕಗ್‌! ನಾನು ತಮ್ಮ ಭೃತ್ಯನು.

ರಾಜಕುಮಾರನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು ಸಮಾಧಾನಗೊಳಿಸುವ ನಿಮಿತ್ತ, 'ನಿಮಗೇನೂ ಭಯವಿಲ್ಲ, ಮಣಿಕಪೀರರ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಾವದಾದರೊಂದನ್ನೊದಿಹ ಹೇಳಿ, ನೋಡೋಣ' ಎಂದನು.

ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ರಾಗದೊಡನೆ ಓದಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ

ದನು. ಅವನೋದಿದ್ದು ಕಷ್ಟ ಅಳುವುದಕ್ಕೂ ಭೇದಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಹುಡುಗರಿಗೆ ಕಿವಿ ಹಿಂಡಿದರೆ, ಹೇಗೆ ಓದುವರೋ ದಿಗ್ಗಜಪಂಡಿತನೂ ಹಾಗೆ ಓದಿದನು.

ಕ್ಷಣದನೇಲೆ ರಾಜಕುಮಾರನು, 'ನೀವು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಾಗಿದ್ದು ಮಣಿ ಕಪೀರರ ಪುಸ್ತಕವನ್ನೇಕೆ ಓದುತ್ತೀರಿ' ಎಂದನು.

ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ರಾಗವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ, 'ನಾನು ಮುಸಲ್ಮಾನನಾದೆನು' ಎಂದನು.

ರಾಜಕುಮಾರ—ಆದೇಕೆ ?

ಗಜಪತಿ—ಯವನ ಮುಸಲ್ಮಾನ್ ಬಾಬುಗಳು ದುರ್ಗಕ್ಕೆ ಬಂದು ನನ್ನನ್ನು ಕುರಿತು, 'ಬೊಮ್ಮನ್ ! ನಿನ್ನ ಜಾತಿಕೆಡಿಸುತ್ತೇವೆ' ಎಂದು ಹೇಳಿ ನನ್ನನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು, 'ಪಲೋ' * ತಿನ್ನಿಸಿಬಿಟ್ಟರು.

ರಾಜಕುಮಾರನು—'ಪಲೋ' ಎಂದರೇನು ?

ಗಜಪತಿ—ಘೃತದಲ್ಲಿ ಪಕ್ವವಾದ ಅನ್ನ.

ರಾಜಕುಮಾರನು, ಪದಾರ್ಥದ ಜ್ಞಾನವಾಗಿ 'ಆಯಿತು ಮುಂದೆ ಹೇಳು' ಎಂದನು.

ದಿಗ್ಗಜ—ಆನಂತರ, ಕಲಮಿಯನ್ನೋದಿಸಿದರು.

ರಾಜಕುಮಾರ—ಕಲಮಾ ಓದಿಸಿದ ಬಳಿಕ ಏನಾಯಿತು ?

ದಿಗ್ಗಜ—ಆನಂತರ, 'ನೀನು ಮೊಸಲಮಾನನಾದೆ' ಎಂದರು.

ರಾಜಕುಮಾರ—ಮಿಕ್ಕವರೆಲ್ಲಾ ಏನಾದರು ?

ದಿಗ್ಗಜ—ಮಿಕ್ಕವರನೇಕರೂ ನನ್ನಂತೆ ಮುಸಲರಾದರು.

ರಾಜಕುಮಾರನು ಉಸ್ಮಾನನ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿ, ಅವನನ್ನು ದೃಷ್ಟಿಸಿ ನೋಡಿದನು.

ಉಸ್ಮಾನನು, ರಾಜಕುಮಾರನ ಮೌನದಿಂದ ದ್ರೋಹತಕವಾದ ತಿರಸ್ಕಾರವನ್ನು ತಿಳಿದು, 'ಯುವರಾಜ ! ಅದರಿಂದ ದೋಷವೇನು ? ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ಮಹಮ್ಮದೀಯರ ಮತವೇ ಸತ್ಯವಾದುದೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದಾರೆ, ಬಲತ್ವಾರದಿಂದಾಗಲಿ ಅನ್ಯಥಾ ಆಗಲಿ, ಸತ್ಯವಾದ ಧರ್ಮವನ್ನು ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡುವುದು ನಮ್ಮ ಮತದಲ್ಲಿ ಅಧರ್ಮವಲ್ಲ, ಅದೂ ಧರ್ಮವೇ' ಎಂದನು.

* ಬಂಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ 'ಪಲೋ' ಎಂದರೆ, ಅಲಸ್ಯದವರಿಗೆ ಕೊಡುವ ಗಂಜಿಗೆ ಹೆಸರು. ದಿಗ್ಗಜನು, 'ಪಲಾವು' ಎಂದರೆ, ಮುಸಲ್ಮಾನರಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ಭಕ್ಷ್ಯ. ಅದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ 'ಪಲೋ' ಎಂದು ಅಭಾಸವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.

† 'ಕಲಮಿ' ಎಂದರೆ, ಬಂಗಾಳಿಯಲ್ಲೊಂದು ವಿಧವಾದ ಚಟ್ಟಿಗೆ ಹೆಸರು. ದಿಗ್ಗಜನು, 'ಕಲಮಾ' ಎಂದರೆ, ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಮತಸಂಬಂಧದ ಗ್ರಂಥ, ಅದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ 'ಕಲಮಿ' ಎಂದು ಅಭಾಸವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.

ರಾಜಕುಮಾರನು ಉತ್ತರವನ್ನು ಕೊಡದೆ ದಿಗ್ಗಜನನ್ನು ಕುರಿತು, 'ವಿದ್ಯಾ ದಿಗ್ಗಜ ಮಹಾಶಯರೆ!' ಎನ್ನುತ್ತಲೆ.

ದಿಗ್ಗಜ—ಅಲ್ಲ, ನಾನು ಷೇಕ್ ದಿಗ್ಗಜ.

ರಾಜಕುಮಾರ—ಹಾಗೇವೇ ಆಗಲಿ, ಷೇಕ್‌ಜಿ! ದುರ್ಗದಲ್ಲಿಯೂ ಮಿಕ್ಕವರ ಸಮಾಚಾರವು ಗೊತ್ತುಂಟೆ?

ಉಸ್ಮಾನನು ರಾಜಕುಮಾರನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ತಿಳಿದು ವ್ಯಾಕುಲವಿಶಿಷ್ಟನಾದನು.

ದಿಗ್ಗಜ—ಅಭಿರಾಮಸ್ವಾಮಿಯು ಪಲಾಯನವಾಗಿ ಹೋದನು.

ರಾಜಕುಮಾರನು, ನಿರ್ದೋಷನಿಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕೇಳಿದ ಹೊರತು ಹೇಳಲಾರನೆಂದು ತಿಳಿದು, 'ವೀರೇಂದ್ರಸಿಂಹನು ಏನಾದನು?' ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

ದಿಗ್ಗಜ—ನವಾಬ ಕತಲೂಖಾನ್ ಬಾಬುಗಳು ಅವನನ್ನು ತಲೆಹೊಡಿಸಿ ಬಿಟ್ಟರು.

ರಾಜಪುತ್ರನ ಮುಖವು ರಕ್ತವರ್ಣವಾಯಿತು. ಅವನು ಉಸ್ಮಾನನನ್ನು ಕುರಿತು, 'ಅದೇನು? ಈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಅಸೃತವನ್ನು ಹೇಳುವನೆ?'

ಉಸ್ಮಾನನು ಗಂಭೀರಭಾವದಿಂದ; 'ನವಾಬರು ವಿಚಾರಣೆಮಾಡಿ, ರಾಜದ್ರೋಹಿ ಎಂಬ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಪ್ರಾಣದಂಡನೆಯನ್ನು ವಿಧಿಸಿದರು' ಎಂದನು.

ರಾಜಕುಮಾರನು ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಕಿಡಿಗಳನ್ನು ಸುರಿಸುತ್ತಾ, ಉಸ್ಮಾನನನ್ನು ಕುರಿತು, 'ಆ ಕೆಲಸವು ನಿನ್ನಾಲೋಚನೆಯಿಂದಾಯಿತೆ?' ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

ಉಸ್ಮಾನನು, 'ನನ್ನಾಲೋಚನೆಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ನಡೆಯಿತು' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ರಾಜಕುಮಾರನು ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ನಿಶ್ಚಿಂತನಾಗಿದ್ದನು. ಉಸ್ಮಾನನು ಆ ಸಮಯವನ್ನು ನೋಡಿ, ದಿಗ್ಗಜನನ್ನು ಕುರಿತು; 'ನೀನು ಹೊರಟುಹೋಗು' ಎಂದನು.

ದಿಗ್ಗಜನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಸಾಕೆಂದೇಳುತ್ತಲೆ, ಕುಮಾರನು ಅವನ ಕೈ ಹಿಡಿದು, 'ಮತ್ತೊಂದು ಮಾತು—ವಿಮಲೆಯು ಎಲ್ಲಿದ್ದಾಳೆ?' ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ನಿಟ್ಟುಸಿರನ್ನು ಬಿಡುತ್ತಾ ಕಣ್ಣೀರು ತುಂಬಿದವನಾಗಿ, 'ವಿಮಲೆಯು ನವಾಬರ ಉಪಪತ್ನಿಯಾಗಿದ್ದಾಳೆ' ಎಂದನು.

ರಾಜಕುಮಾರನು ವಿದ್ಯುದ್ವಿಷ್ಟಿಯಿಂದ ಉಸ್ಮಾನನನ್ನು ನೋಡಿ; 'ಅದು ನಿಜವೆ?' ಎಂದನು.

ಉಸ್ಮಾನನು ಉತ್ತರವನ್ನು ಕೊಡದೆ, ದಿಗ್ಗಜನನ್ನು ಕುರಿತು, 'ಮತ್ತೇನನ್ನು ಬೊಗುಳುತ್ತಿ ಎದ್ದು ಹೋಗು' ಎಂದನು.

ರಾಜಕುಮಾರನು ದಿಗ್ಗಜನ ಕೈಯನ್ನು ದೃಢವಾಗಿ ಹಿಡಿದಿದ್ದರಿಂದವನಿಗೆ

ಹೋಗಲು ಶಕ್ತಿಯುಂಟಾಗಲಿಲ್ಲ. ಕುಮಾರನ ಕಣ್ಣುಗಳು ಕೆಂಡಗಳ ಹಾಗಾಗಿ 'ತಿಲೋತ್ತಮೆಯೋ?' ಎಂದನು.

ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು, 'ತಿಲೋತ್ತಮೆಯೂ ನವಾಬರ ಉಪಪತ್ನಿಯಾಗಿ ದಾಸ ದಾಸಿಯರಿಂದುಪಚರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಾ ಸುಖದಿಂದಿದ್ದಾಳೆ' ಎಂದನು.

ರಾಜಕುಮಾರನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು ಕೋಪದಿಂದ ದೂಡಿಬಿಟ್ಟನು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಬಿದ್ದೇಳುತ್ತಾ ಹೊರಟುಹೋದನು.

ಉಸ್ಮಾನನು ಲಜ್ಜಿತನಾಗಿ ಮೃದುಭಾವದಿಂದ; 'ನಾನು ಕೇವಲ ಸೇನಾ ಪತಿ' ಎಂದನು.

ರಾಜಕುಮಾರನು 'ನೀನು ಪಿಶಾಚಿಯ ಸೇನಾಪತಿ!' ಎಂದನು.

ಹತ್ತನೆಯ ಪರಿಚ್ಛೇದ

ಪ್ರತಿನಾ ವಿಸರ್ಜನ

ಗಂ ಧಬಾಹುಳ್ಳದಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ. ಜಗತ್ತಿನಂಥನಿಗೆ ಅಂದು ರಾತ್ರಿ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ನಿರ್ದೋಷವೆಂದು ಹೇಳುವುದು ಉತ್ತೇಕ್ಷೆಯಾಗದು.

ಅವನಿಗೆ ಚಿಂತಾಗ್ನಿಯು ವಿಕೀರ್ಣವಾಗಿ ಹೃದಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಆವ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ದೇಹತ್ಯಾಗವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದರೆ ಜಗತ್ತಿನಂಥನಿಗೆ ಪೃಥಿವಿಯೇ ಶೂನ್ಯವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದಿತೋ, ಈಗಾ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ಪ್ರಾಣತ್ಯಾಗವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲವೇಕೆಂದು ಪರಿತಾಪಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು.

ಏತಕ್ಕೆ ಹಾಗಾಯಿತು? ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ಬದುಕಿರಬೇಕೆ! ಕುಸುಮ ಸುಕುಮಾರವಾದಾ ಮಾಧುರ್ಯಮಯ ಕೋಮಲಾಲೋಕವೇಷ್ಟಿತ್ತವಾದ ದೇಹವು—ಜಗತ್ತಿನಂಥನು ಎತ್ತಕಡೆ ಮುಖವನ್ನು ತಿರುಗಿಸಿದರೂ ಅತ್ತ ಕಣ್ಣುಗಳೆದುರಿಗೆ ಬಂದು ನಿಂತಿರುವಂತಿರುವಾ ದೇಹವು ಶ್ರುಶಾನಮೃತ್ಯುಕೆಯೊಡನೆ ಕಲಕಲಿಕೆಯಾಗಿ ಕಲತುಹೋಗಿ ಬಿಡಲೆ! ಪೃಥಿವಿ—ಅಸೀಮವಾದೀ ಪೃಥಿವಿಯಲ್ಲೆಯೂ ಆ ದೇಹದ ಚಿಹ್ನೆಗಳಿರಬೇಡವೆ? ಹೀಗೆಂದು ಚಿಂತೆಯು ಹುಟ್ಟಿದಾಗ ಜಗತ್ತಿನಂಥನು ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ವಾರಿಧಾರೆಯು ಅನರ್ಗಲವಾಗಿ ಸುರಿಯುವುದು. ಕೂಡಲೇ ದುರಾತ್ಮನಾದಾ ಕತಲೂಖಾನನ ವಿಹಾರಮಂದಿರದ ಜ್ವಾಲಕವು ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಮಿಂಚಿನಂತೆ ಹೊಳೆದು, ಕುಸುಮಸುಕುಮಾರವಾದಾ ದೇಹವು ವಾಪಿಷ್ಠನಾದಾ ಪಠಾನನ ಅಂಕಸ್ಯಸ್ತವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಬೋಧೆಯಾಗುತ್ತಲೇ ಮತ್ತೂ ಹೆಚ್ಚಾದ ದಾರುಣಾಗ್ನಿಯಿಂದ ಹೃದಯವು ಪ್ರಜ್ವಲಿತವಾಗುವುದು.

ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ರಾಜಕುಮಾರನ ಹೃದಯ ಮಂದಿರಾಧಿಷ್ಠಾತ್ರಿ ದೇವಿಯ ಮೂರ್ತಿಯಾಗಿದ್ದಳು. ಅಂತಹ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ಪಠಾನನ ಭನನದಲ್ಲ!

ಅದೇ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ಪಠಾನನ ಭವನದಲ್ಲಿ! ಅದೇ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ಕತಲೂಖಾನನ ಉಪಪತ್ನಿ!! ಆ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ವುನಃ ರಾಜವೂತನು ಆರಾಧಿಸನೆ? ಅಂತಹ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಸ್ಪೃಹಿಸ್ತದಿಂದ ಸ್ಥಾನಚ್ಯುತಮಾಡಲು ಸಂಕೋಚಪಡುವುದು ರಾಜವೂತನಾದವನಿಗೆ ಕುಲೋಚಿತವೆ?

ಜಗತ್ತಿಂಹನ ಹೃದಯದಲ್ಲಾ ಪ್ರತಿಮೆಯು ಬದ್ಧಮೂಲವುಳ್ಳದುದಾಗಿದ್ದಿತು. ಅದರ ಮೂಲೋತ್ಪಾಟನವಾಗಬೇಕಾದರದಕ್ಕೆ ಮೂಲಾಧಾರವಾದ ಹೃದಯವೇ ವಿದೀರ್ಣವಾಗಬೇಕು. ಏನನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ, ಆ ಮೋಹಿನಿಯ ಮೂರ್ತಿಯು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮರೆತುಹೋಗಲಾಪದು? ಅದು ಸಾಧ್ಯವೆ? ಎಷ್ಟು ದಿವಸ ಮೇಢೆಯೂ ಬುದ್ಧಿಯೂ ಸ್ಮೃತಿಯೂ ಇರುವವೋ, ಎಷ್ಟು ದಿವಸ ಅಸ್ಥಿಮಜ್ಜಾ ಶೋಣಿತಗಳಿಂದ ಸಿಮಿೞತವಾದ ದೇಹವಿರುವುದೋ, ಅಷ್ಟೊಂದು ಕಾಲಪರ್ಯಂತ ಆ ಮೂರ್ತಿಯು ಆವನ ಹೃದಯೇಶ್ವರಿಯಾಗಿ ಏರಾಜಿಸುತ್ತಿರುವುದು.

ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಉತ್ಕಟಚಿಂತೆಯಿಂದ ರಾಜವುತ್ರನ ಮನಸ್ಸಿನ ಸ್ಥೈರ್ಯವು ದೂರವಾದುದಲ್ಲದೆ ಬುದ್ಧಿಯೂ ಅಪಭ್ರಂಶವಾಗುತ್ತ ಬಂದಿತು. ಸ್ಮೃತಿಯು ವಿಶೃಂಖಲವಾಯಿತು. ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲಾ ತಲೆಯಮೇಲೆ ಕೈಗಳನ್ನಿಟ್ಟು ಕೊಂಡು ಕುಳಿತಿರುವನು. ತಲೆಯು ತಿರುಗಿದಹಾಗಾಗಿ ಯೋಚಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯೂ ಲೋಪವಾಯಿತು.

ಒಂದೇ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ಕುಳಿತು ಅಂಗಾಂಗಗಳೆಲ್ಲಾ ನೋವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಗಾಢ ಆಲೋಚನೆಯಿಂದ ಶರೀರವೆಲ್ಲಾ ಎಚ್ಚುಹಾಕಿದರೆ ನೀಯುವಷ್ಟು ಜ್ವರಬಂದಂತೆ ಸಂತಾಪವುಳ್ಳದುದಾಯಿತು. ಜಗತ್ತಿಂಹನು ಕಿಟಿಕಿಯ ಬಳಿ ಬಂದನು.

ಶೀತಲವಾದ ತಣ್ಣೆಲರು ಬೀಸಿ ಜಗತ್ತಿಂಹನ ಲಲಾಟವು ತಣ್ಣೊಂಡಿತು. ಸಿತಿಯು ಅಂಧಕಾರಮಯವಾಗಿದ್ದಿತು. ಆಕಾಶವು ಮೇಘಾವೃತವಾಗಿದ್ದಿತು. ನಕ್ಷತ್ರಗಳು ಕಾಣುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಒಮ್ಮೋರ್ವೆ ಚಲಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಮೇಘ ಖಂಡಗಳ ಮಧ್ಯದಿಂದ ಸಣ್ಣದಾದೊಂದೊಂದು ಚುಕ್ಕಿಯು ಮಿಸುಗುತ್ತಿರುವುದು. ದೂರವಾಗಿದ್ದ ವ್ಯಕ್ತ ಶ್ರೇಣಿಗಳು ಅಂಧಕಾರದಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ಸೇರಿದಂತಾಗಿ ತಮೋಮಯವಾದ ಪ್ರಾಚೀರವೋ ಎಂಬಂತೆ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಸಮಾಪದಲ್ಲಿದ್ದ ಪ್ರತಿ ಮರದಲ್ಲಿಯೂ ಮಾಲಾಕಾರವಾಗಿ ಮಿಂಚುಹುಳುಗಳು ವಜ್ರದ ಕಿಡಿಗಳ ಹಾಗೆ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದುವು. ಮುಂದಿದ್ದೊಂದು ತಟಾಕದಲ್ಲಿ ಆಕಾಶ ವೃಕ್ಷಾದಿಗಳ ಪ್ರತಿಬಿಂಬವು ಅಸ್ಫುಟವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದಿತು.

ಮೇಘಸ್ಫುಷ್ಟವಾದ ರಾತ್ರಿಯ ತಂಗಾಳಿಯು ಮೈಸೋಕಿ ಜಗತ್ತಿಂಹನ ದೈಹಿಕ ಸಂತಾಪವು ಸ್ವಲ್ಪ ತಗ್ಗಿತು. ಗವಾಕ್ಷದಮೇಲೆ ಕೈಯಿಟ್ಟು ಅದರಮೇಲೆ ತಲೆಯನ್ನಿಟ್ಟು ಬಹು ಕ್ಷಣಗಳು ಉತ್ಕಟವಾದ ಮನಃಕ್ಲೇಶದಿಂದ ನಿಶ್ಚಲವಾಗಿ

ನಿಂತಿದ್ದನು. ಶೀತಲವಾದಾ ವಾಯು ಸಲಗ್ನದಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಚಿಂತಾವಿರತನಾದನು. ಕೂಡಲೇ ಬೇರೆ ಯೋಚನೆಯು ಹುಟ್ಟಿತು. ಅದುವರೆಗೂ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಬಿದ್ದ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಶಲ್ಯವು ದೂರವಾಗಿ, ತೀಕ್ಷ್ಣದಲ್ಲದಕ್ಕಿಂತ ತುಸು ಕಡಿಮೆಯಾದ 'ನಿರಾಶೆ' ಎಂಬ ಬಾಣವು ಜ್ಯದಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಮಾಡಲಾರಂಭವಾಯಿತು. ಆಶೆಯನ್ನು ತ್ಯಾಗಮಾಡುವುದು ಅಧಿಕ ಕ್ಲೇಶಕರವಾದುದು. ಮನದಲ್ಲಿ ನಿರಾಶೆಯು ನೆಟ್ಟ ಬಳಿಕ ಅಷ್ಟೊಂದು ಕ್ಲೇಶಕರವಾಗದು. ಅಸ್ತ್ರಾಘಾತವು ಅಧಿಕ ಕ್ಲೇಶಕರವಾದುದು. ಅದರಿಂದಂಟಾಗುವ ಘಾಯದ ಹಿಂಸೆಯು ಸ್ಥಾಯಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ಆಘಾತದಷ್ಟು ಉತ್ಕಟ ಕ್ಲೇಶದಾಯಕವಲ್ಲ; ಜಗತ್ತಿಂಹನು ನಿರಾಶೆಯಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಡಿಮೆಯಾದ ಯಾತನೆಯನ್ನನುಭವಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದನು. ಅಂಧಕಾರಮಯವಾಗಿ ನಕ್ಷತ್ರವಿಹೀನವಾಗಿದ್ದ ಆಕಾಶವನ್ನು ನೋಡಿ, ತನ್ನ ಹೃದಯವೂ ಅದರಂತೆ ಅಂಧಕಾರಮಯವಾಗಿ ನಕ್ಷತ್ರವಿಹೀನವಾಗಿದ್ದಿತೆಂದು ಕಣ್ಣೀರನ್ನು ಸುರಿಸುತ್ತಾ ಭಾವಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಹಿಂದೆ ಕಳೆದುಹೋದ ಮೃದು ಭಾವಗಳೂ ಸ್ಮೃತಿಗೆ ಬರಲಾರಂಭಿಸಿದವು. ಬಾಲ್ಯಕಿಶೋರಕಾಲಗಳ ಆವೋದ ಪ್ರವೋದಗಳೆಲ್ಲವೂ ಜ್ಞಾಪಕಕ್ಕೆ ಬಂದು, ಅವುಗಳೆಲ್ಲವನ ಚಿತ್ತವು ಮಗ್ನವಾಯಿತು. ಅದರಿಂದ ಅಸ್ವಮನಸ್ಸನಾಗುತ್ತ ಶರೀರವು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಶೀತಲವಾಗುತ್ತ ಬಂದಿತು. ಕ್ಲಾಂತಿಯಿಂದ ಚೇತನವು ಅಪಹರಣವಾಯಿತು. ವಾತಾಯನದವಲಂಬನೆಯಿಂದ ತೂಕಡಿಕೆಯುಂಟಾಯಿತು. ಆ ನಿದ್ರಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲೊಂದು ಸ್ವಪ್ನವನ್ನು ಕಂಡನು. ಸ್ವಪ್ನವು ಗುರುತರ ಕಷ್ಟಜನಕವಾಗಿದ್ದಿತು. ನಿದ್ರಿತನಾಗಿ ಭ್ರೂಭಂಗಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಮುಖದಲ್ಲಿ ಉತ್ಕಟ ಕ್ಲೇಶಭೋಗವು ವ್ಯಂಜಕವಾಯಿತು. ಆಧರವು ಅದರಿತು. ಲಲಾಟವು ಘರ್ಮಾಕ್ರಮವಾಯಿತು. ಕೈ ದೃಢಮುಷ್ಟಿಬದ್ಧವಾಯಿತು.

ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಹಾಗೆ ಘಾಬರಿಯಿಂದ ಎಚ್ಚರವಾಯಿತು. ಜಗತ್ತಿಂಹನು ಅತಿವ್ಯಸ್ಥನಾಗಿ ಕೊಟಡಿಯಲ್ಲಿ ಗೋಡೆಯಿಂದ ಗೋಡೆಗೆ ಶತಪಥ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದನು. ಎಷ್ಟುಹೊತ್ತು ಹಾಗೆ ಪಾದಚಾರಣ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನೋ, ಅದನ್ನು ನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿ ಹೇಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಬಾಲಸೂರ್ಯನ ಕಿರಣಗಳಿಂದ ಹರ್ಮ್ಯುಪ್ರಾಕಾರವು ಪ್ರದೀಪ್ತವಾದಾಗ ಜಗತ್ತಿಂಹನು ಹರ್ಮ್ಯುತಲದಲ್ಲಿ ಹಾಸಿಗೆಯಿಲ್ಲದೆ ತಲೆದಿಂಬೂ ಇಲ್ಲದೆ, ಲಂಬಾಯಮಾನನಾಗಿ ನಿದ್ರೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು.

ಉಸ್ಮಾನನು ಬಂದು ಎಚ್ಚರಗೊಳಿಸಿದನು. ರಾಜಕುಮಾರನು ಎದ್ದನು. ಬಳಿಕ ಉಸ್ಮಾನನು ಅಭಿವಾದನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಅವನ ಕೈಯಲ್ಲೊಂದು ಕಾಗದವನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು. ರಾಜವುತ್ರನು ಕಾಗದವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಏನನ್ನೂ ಹೇಳದೆ ಉಸ್ಮಾನನ ಮುಖವನ್ನು ದೃಷ್ಟಿಸಿ ನೋಡಿದನು. ಉಸ್ಮಾನನು ರಾಜವುತ್ರನಿಗೆ ಮನಸ್ಸು ವಿಹ್ವಲಗೊಂಡಿದ್ದಕಾರಣ ಆಗಾವ ವಿಚಾರವಾಗಿಯೂ

ಮಾತನಾಡುವುದು ನಿಷ್ಕ್ರಿಯೋಚನವೆಂದು ತಿಳಿದು, 'ರಾಜಪುತ್ರ! ತಾವು ನೆಲದಮೇಲೆ ಮಲಗಿದ್ದುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವನ್ನು ವಿಚಾರಿಸುವುದನಾವಶ್ಯಕ; ಈ ಕಾಗದವನ್ನು ಬರೆದವರಿಗೆ ನಿಮಗದನ್ನು ತಲ್ಪಿಸುವುದಾಗಿ ವಾಗ್ದಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದೆನು; ನಿಮಗದನ್ನು ಇದುವರೆಗೆ ತಲ್ಪಿಸದಿದ್ದುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವು ತಮಗೇವೇ ಗೊತ್ತಿದೆ; ತಲ್ಪಿಸದೆ ಅದನಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ; ತಮಗೆಲ್ಲವೂ ವೇದ್ಯವಾಗಿದೆ. ಪತ್ರವನ್ನು ತಲ್ಪಿಸಿದ್ದೇನೆ; ಅವಕಾಶವಾದಾಗದನ್ನೋದಬಹುದು; ಮಧ್ಯಾಹ್ನದಮೇಲೆ ಬರುವೆನು; ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೆ ಕಳುಹಿಸುವೆನು' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಹೊರಟುಹೋದನು.

ರಾಜಪುತ್ರನು ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿದ್ದು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸಂಜ್ಞಾಲಾಭವಾದ ಬಳಿಕ ವಿಮಲೆಯ ಪತ್ರವನ್ನೋದಲಾರಂಭಿಸಿದನು. ಆದ್ಯೋ ಪಾಂತವಾಗಿ ಓದಿ, ಬಳಿಕ ಸ್ವಲ್ಪ ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಕಾಗದವನ್ನದರಲ್ಲಿ ಹಾಕಿದನು. ಕಾಗದವರಿಯಲಾರಂಭಿಸಿ ಪೂರಾ ಸುಟ್ಟುಹೋಗುವವರೆಗೆ ಅದನ್ನೇ ದೃಷ್ಟಿಸಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಅದು ನಿಶ್ಚೇಷವಾಗಿ ಸುಟ್ಟುಹೋದ ಬಳಿಕ ತನ್ನೊಳುತಾನೇ, 'ಜ್ಞಾಪಕದ ಕುರುಹನ್ನು ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ನಿಶ್ಚೇಷ ಮಾಡಿದೆನು; ಜ್ಞಾಪಕವೂ ಸಂತಾಪದಿಂದ ಸುಡುತ್ತಿದೆ; ಆದರದು ನಿಶ್ಚೇಷವಾಗುವುದಿಲ್ಲವೇಕೆ?' ಎಂದೆಂದುಕೊಂಡನು.

ಜಗತ್ತಿನೊಳನು ಯಥಾರೀತಿಯಾಗಿ ಪ್ರಾತಸ್ಸಂಧ್ಯಾವೂಜಾಹ್ನಿಕಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಇಷ್ಟದೇವತೆಗೆ ಪ್ರಣಾಮವನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಅನಂತರ ಕೈಮುಗಿದು ಕೊಂಡು ಊರ್ಧ್ವದೃಷ್ಟಿಯುಳ್ಳವನಾಗಿ ಹೇಳತೊಡಗಿದನು:—'ಹೇ ಗುರುದೇವ! ಈ ದಾಸನನ್ನು ಕೈಬಿಡಬೇಡ. ನಾನು ರಾಜಧರ್ಮವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾಲನೆ ಮಾಡುವೆನು, ನಿನ್ನ ಪಾದಾಂಗುಳಿಯ ಪುಸಾದವನ್ನು ಬೇಡುತ್ತೇನೆ, ದಯಪಾಲಿಸು, ಆ ವಿಧವಿಮೆಯ ಉಪಪತ್ತಿಯನ್ನೇ ಹೃದಯದಿಂದ ದೂರಮಾಡಿಬಿಡುತ್ತೇನೆ. ಅದರಿಂದೆನ್ನ ಶರೀರವು ಪತನವಾದರೆ ಅಂತ್ಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಹೊಂದುವೆನು. ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ, ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಕರ್ತವ್ಯವಾದುದನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ; ಹೇ ಗುರುದೇವ! ನೀನು ಸರ್ವಾಂತರ್ಯಾಮಿ, ನನ್ನ ಹೃದಯದ ಅಂತಸ್ತಲಪರ್ಯಂತವೂ ಕಣ್ಣಿರಿಸಿ ನೋಡು, ನಾನಿನ್ನು ತಿಲೋತ್ತಮೆಯ ಪ್ರಣಯಾರ್ಥಿಯಾಗಿಲ್ಲ, ನಾನಿನ್ನು ಅವಳ ದರ್ಶನಾಭಿಲಾಷಿಯಾಗಿಲ್ಲ, ಕೇವಲ ಕಾಲಸರ್ಪದಂತಿರುವ ಹಿಂದಣ ಸ್ಮೃತಿಯು ಮಾತ್ರ ಅನುಕ್ರಮದಲ್ಲಿಯೂ ಹೃದಯವನ್ನು ದಗ್ಧಮಾಡುತ್ತಿದೆ; ಆಕಾಂಕ್ಷಣೀಯಕಾದವಳನ್ನು ವಿವರ್ಜನೆ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ, ಸ್ಮೃತಿಯು ಮಾತ್ರ ಲೋಪವಾಗುವುದಿಲ್ಲವೇಕೆ? ಹೇ ಗುರುದೇವ! ನಿನ್ನ ಪಾದಪುಸಾದವನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸು, ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ಸ್ಮರಣೆಯ ಯಾತನೆಯನ್ನು ಸಹಿಸಲಾರೆನು' ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದನು.

ಪ್ರತಿಮೆಯು ವಿಸರ್ಜಿತವಾಗಿ ಹೋಯಿತು !!!

ತೆಲೋತ್ತಮೆ ! ಧೂಳಿಯ ರಾಸಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದು, ನಿನಗಾವ ಸ್ವಪ್ನವಾಗು ತಿದ್ದಿತು? ಘೋರತರವಾದೀ ಅಂಧಕಾರದಲ್ಲಿ ನೀನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಾ ಏಕ ಮಾತ್ರ ನಕ್ಷತ್ರವೂ ತನ್ನ ಕಿರಣವನ್ನು ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ಬೀರುವುದಿಲ್ಲ; ಆ ಬೆಳಕು ನಿಂತುಹೋಯಿತು ! ನೀನು ನಿನ್ನ ಪ್ರಾಣರಕ್ಷಣಾರ್ಥವಾಗಿ ಹಿಡಿದಿದ್ದ ತಂತುವೂ ಹರಿದುಹೋಯಿತು !!! ನೀನಾ ಪ್ರಚಂಡ ಚಂಡಮಾರುತೋದ್ಭವದಲ್ಲಿಯೂ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ದಾಟಬೇಕೆಂದು ಹಿಡಿದಿದ್ದ ಹಲಗೆಯು ಮುಣುಗಿ ಹೋಯಿತು !!!

ಹನ್ನೊಂದನೆಯ ಪರಿಚ್ಛೇದ

ಗೃಹಾಂತರ

ಉಸ್ಮಾನನು ಹೇಳಿದ್ದ ಪ್ರಕಾರ ಅಪರಾಹ್ನದಲ್ಲಿ ರಾಜವೃತ್ತನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು, 'ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರವನ್ನು ಕಳುಹಿಸುವ ತಾತ್ಪರ್ಯವುಂಟೆ?' ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

ಯುವರಾಜನು ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರವನ್ನು ಬರೆದಿಟ್ಟಿದ್ದನು. ಅದನ್ನು ತೆಗೆದು ಉಸ್ಮಾನನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟನು. ಉಸ್ಮಾನನು ಕಾಗದವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು, 'ತಾವು ಪ್ರಕಾರಾಂತರ ತಿಳಿಯಕೂಡದು; ದುರ್ಗವಾಸಿಗಳು ಪರಸ್ಪರ ಕಾಗದ ಪತ್ರಗಳನ್ನು ನಡೆಯಿಸಿದರೆ, ದುರ್ಗರಕ್ಷಕರಾಗುವವರು ಅದನ್ನೋದದೆ ತಲ್ಪಿಸ ಕೂಡದು' ಎಂದನು. ಯುವರಾಜನು ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಷಣ್ಣನಾಗಿ, 'ಅಷ್ಟೊಂದು ಹೆಚ್ಚು ಹೇಳಬೇಕಾದುದಿಲ್ಲ. ಕಾಗದವನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ನೋಡಬಹುದು; ಯುಕ್ತವಾಗಿ ಕಂಡು, ನಿನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿದ್ದರೆ, ಕಳುಹಿಸಿಕೊಡಬಹುದು' ಎಂದನು.

ಉಸ್ಮಾನನು ಕಾಗದವನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ಓದಿದನು:—

'ಮಂದಭಾಗಿನಿ! ನಾನು ನಿನ್ನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಮರೆಯುವುದಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ನೀನು ಪತಿವ್ರತೆಯಾಗಿದ್ದರೆ ಶೀಘ್ರದಲ್ಲಿ ಪತಿಪಥಾವಲಂಬನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಆತ್ಮ ಕಳಂಕವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವೆ.

ಜಗತ್ತಿಂಹ'

ಉಸ್ಮಾನನದನ್ನೋದಿ, 'ರಾಜವೃತ್ತ! ನಿಮ್ಮ ಹೃದಯವು ಅತಿಕಠಿಣ ವಾದುದು' ಎಂದನು.

ರಾಜವೃತ್ತನು ಬೇಸರದಿಂದ, 'ಪಠಾನರಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಕಠಿಣವಲ್ಲ' ಎಂದನು.

ಉಸ್ಮಾನನ ಮುಖವು ಸ್ವಲ್ಪ ಆರಕ್ತವಾಗಿ, ಕರ್ಕಶ ಸ್ವರದಿಂದವನು, 'ಮಹಾಶಯರೆ! ಪಠಾನರು ನಿಮಗಾವ ಅಂಶದಲ್ಲಿಯೂ ಅಮರ್ಯಾದೆ ಮಾಡಿದವ ರಲ್ಲವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ' ಎಂದನು.

ರಾಜವೃತ್ತನು ಕುಪಿತನಾಗಿ, ಹಾಗೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಲಜ್ಜಿತನಾಗಿ, 'ಇಲ್ಲವಯ್ಯಾ,

ನನ್ನ ಸ್ವಂತ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ, ನನ್ನ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ನೀವು ಸರ್ವಾಂಶ ದಲ್ಲಿಯೂ ದಯೆಯನ್ನು ತೋರಿದ್ದೀರಿ; ಕಾರಾಗಾರದಲ್ಲಿ ಶೃಂಖಲಗಳಿಂದ ಬದ್ಧ ನಾಗಿರಬೇಕಾದವನನ್ನು ಪುನೋದಾಗಾರದಲ್ಲಿಟ್ಟಿರುವಿರಿ; ಹೆಚ್ಚು ಮತ್ತೇನನ್ನು ಮಾಡಲಾದೀತು? ಆದರೆ ನಾನು ಹೇಳತಕ್ಕದ್ದೇನೆಂದರೆ—ನಿಮ್ಮ ಉಪಕಾರ ಜಾಲದಿಂದ ಬದ್ಧನಾಗಿಹೋಗಿದ್ದೇನೆ; ಈ ಸುಖದ ಪರಿಣಾಮವೇನಾಗುವುದೋ ತಿಳಿಯಲಾರದವನಾಗಿದ್ದೇನೆ; ಬಂದಿಯಾಗಿದ್ದರೆ ಕಾರಾಗಾರಕ್ಕೆ ಕಳುಹುಬೇಕು; ನನ್ನನ್ನೀ ದಯಾಶೃಂಖಲಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿರಿ; ಹಾಗೆ ಬಂದಿಯಲ್ಲ ದಿದ್ದರೆ ನನ್ನನ್ನು ಸ್ವರ್ಣಪಿಂಚರದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಬದುಕಿದ ಪುನೋಜನವೇನು? ಎಂದನು.

ಉಸ್ಮಾನನು ಸ್ಥಿರಭಾವದಿಂದ, 'ರಾಜವುತ್ತು! ಅಶುಭಕ್ಕೆ ಸಲುವಾಗಿ ವ್ಯಸ್ತ ರಾಗಲೇಕೆ? ಅಮಂಗಳವು ಕೋರದೆ ತಾನಾಗಿಯೇ ಬರುವುದು' ಎಂದನು.

ರಾಜವುತ್ರನು ಗರ್ವಿತ ವಚನಗಳಿಂದ, 'ನಿನ್ನಿಷ್ಟ ಕುಸುಮಶಯ್ಯೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕಾರಾಗಾರದ ಶಿಲಾಶಯ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಶಯನಮಾಡುವುದನ್ನು ರಾಜವೂತರು ಅಮಂಗಳವೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಉಸ್ಮಾನನು, ಅಮಂಗಳಕ್ಕೆ ಶಿಲಾಶಯ್ಯೆಗಿಂತಲೂ ಚರಮಸೀಮೆಯಿಲ್ಲ ವಾಗಿದ್ದರೆ, ಅದರಿಂದಾವ ಬಾಧಕವಾದರೂ ಆಗಲೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು' ಎಂದನು.

ರಾಜಕುಮಾರನು ಉಸ್ಮಾನನನ್ನು ತೀವ್ರದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿ, 'ಕತಲೂ ಖಾನನಿಗೆ ಸಮುಚಿತವಾಗಿ ದಂಡವಿಧಾನ ಮಾಡಲಾರದೆನಗೆ ಮರಣವೂ ಭಯ ಗೊಳಿಸದು' ಎಂದನು.

ಉಸ್ಮಾನನು, 'ಯುವರಾಜ! ಸ್ವಲ್ಪ ಸಾವಧಾನವಾಗಿರಿ; ಪಠಾನರು ಬರಿ ಬಾಯಿಮಾತಿನವರಲ್ಲ' ಎಂದನು.

ರಾಜಕುಮಾರನು ನಕ್ಕು, 'ಸೇನಾಪತಿ! ನೀನು ನನಗೆ ಭಯಪ್ರದರ್ಶನ ಮಾಡಲು ಬಂದಿದ್ದರೆ ನಿನ್ನ ಯತ್ನವು ವಿಫಲವಾದುದೆಂದು ತಿಳಿ' ಎಂದನು.

ಉಸ್ಮಾನನು, 'ರಾಜವುತ್ತು! ನಾವು ಪರಸ್ಪರ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಲ್ಲವರಾಗಿದ್ದೇವೆ; ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಪರಸ್ಪರ ಮಿಥ್ಯಾ ವಾಗಾಡಂಬರವೇ ಉದ್ದೇಶವುಳ್ಳವರಾಗಿ ಊಟಲೆ ಕೊಚ್ಚುವವರಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದೇವೆ; ನಾನು ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿಗಿಂದ ವಿಶೇಷ ಕಾರ್ಯಾರ್ಥವಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ' ಎಂದನು.

ಜಗತ್ತಿಂಹನು ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಸ್ಮಿತನಾಗಿ, 'ಅದೇನು? ಹೇಳು' ಎಂದನು.

ಉಸ್ಮಾನ—ನಾನೀಗ ಪುಸ್ತಾಪಿಸುವ ವಿಷಯವು ಕತಲೂಖಾನನ ಅಪ್ಪಣೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಪುಸ್ತಾಪಿಸುವೆನೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ಜಗತ್ತಿಂಹ—ಬಳ್ಳೆಯದು.

ಉಸ್ಮಾನ—ಕೇಳಬೇಕು—ರಾಜವೂತರಿಗೂ ಪಠಾನರಿಗೂ ನಡೆಯುವ ಯುದ್ಧದಿಂದ ಉಭಯ ಕುಲವೂ ಕ್ಷಯವಾಗುವುದು.

ಜಗತ್ತಿಂಹ—ಪಠಾನರ ಕುಲವು ಕ್ಷಯವಾಗಬೇಕೆಂಬುದೀ ಯುದ್ಧದ ಉದ್ದೇಶವು.

ಉಸ್ಮಾನ್—ನಿಜವೇ ಆಹುದು, ಆದರೆ ಉಭಯ ಕುಲಗಳೂ ನಿಪಾತವಾಗದೆ ಒಂದು ಕುಲವು ಮಾತ್ರ ಕ್ಷಯವಾಗುವುದು ಎಷ್ಟರ ಸಂಭವವೋ ಅದನ್ನಾಲೋಚಿಸಬೇಕು; ಮಂದಾರಣದುರ್ಗವನ್ನು ಜಯಿಸಿದವರು ಕೇವಲ ಬಲಹೀನರಲ್ಲ ವೆಂಬುದನ್ನು ನೀವು ತಿಳಿದಿರುವಿರಿ.

ಜಗತ್ತಿಂಹನು ಸ್ವಲ್ಪ ನಕ್ಕು, 'ಅವರು ಕೌಶಲವುಳ್ಳವರೆಂದೊಪ್ಪುವೆನು' ಎಂದನು.

ಉಸ್ಮಾನ್—ಆದು ಹೇಗೇ ಆಗಲಿ, ಆತ್ಮಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯು ಪ್ರಕೃತ ಉದ್ದೇಶ ವಲ್ಲ. ಪಠಾನರು ಬಾದಷಹನ ಸಂಗಡ ಹೋರಾಡುತ್ತಾ ಉತ್ಕಲದೇಶದಲ್ಲಿ ಸುಖದಿಂದಿರುವುದಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ಮೊಗಲ ಸಮ್ರಾಟನೂ ಪಠಾನರನ್ನು ವಾಶಾಯವಾಗಿ* ತನ್ನ ಕೈಕೆಳಗಿರುಹಾಗೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾರನು; ನಾನು ಹೇಳುವುದನ್ನು ಆತ್ಮಶ್ಲಾಘನೆಯೆಂದು ತಿಳಿಯಕೂಡದು; ನೀವೂ ರಾಜನೀತಿಜ್ಞರೇ ಆಹುದು, ಆಲೋಚಿಸಿ ನೋಡೋಣಾಗಲಿ, ದಿಲ್ಲಿಯಿಂದ ಉತ್ಕಲದೇಶವು ಎಷ್ಟೊಂದು ದೂರವಿದೆ? ದಿಲ್ಲಿಶ್ವರನು ಮಾನಸಿಂಹನ ಬಾಹುಬಲದಿಂದಲೇ ತಡವೆ ಪಠಾನರನ್ನು ಜಯಿಸಿದ್ದಾನೆ; ಆದರಾ ಜಯಪತಾಕೆ ಈ ದೇಶದಲ್ಲೆಷ್ಟುಕಾಲ ನಿಂತಿರಬಲ್ಲದು? ಮಹಾರಾಜಾ ಮಾನಸಿಂಹನು ಸೈನ್ಯಸಮೇತನಾಗಿ ಹಿಂದಿರು ಗುತ್ತಲೇ ಉತ್ಕಲದೇಶದಲ್ಲಿ ದಿಲ್ಲಿಶ್ವರನ ಅಧೀಶತ್ವವು ಲೋಪವಾಗಿಹೋಗುವುದು, ಹಿಂದೊಮ್ಮೆ ಅಕ್ಷರ ಬಾದಷಹನು ಉತ್ಕಲದೇಶವನ್ನು ಜಯಿಸಿದ್ದನು; ಆದರೆ ಎಷ್ಟುಕಾಲ ಅಲ್ಲಿಯ ಕಪ್ಪವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡನು? ಈಸಲ ಜಯಿಸಿರುವುದೂ ಹಾಗೇವೇ ಆಗುವುದು; ಮತ್ತೊಂದು ಸಲ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಜಯಿಸುವನು; ಪುನಃ ಪಠಾನರು ಸ್ವತಂತ್ರರಾಗುವರು; ಪಠಾನರು ಇತರರಂತೆ ದುರ್ಬಲರಲ್ಲವು; ಅಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನಾವಾಗಲೂ ಸಹಿಸಲಾರರು; ಪಠಾನ ನೊಬ್ಬನು ಜೀವಂತನಾಗಿದ್ದರೂ ಸಾಕು; ಇದು ನಿಜವಾದ ಮಾತು; ಪುನಃ ಪುನಃ ರಾಜವೂತ ಪಠಾನರ ರಕ್ತದಿಂದ ಪೃಥಿವಿಯು ಪ್ಲಾವಿತವಾಗುತ್ತಿರುವುದು; ಪ್ರಯೋಜನವೇನು?

ಜಗತ್ತಿಂಹ—ನಿಮ್ಮ ಇಷ್ಟವೇನು?

ಉಸ್ಮಾನ್—ನಾನು ಮತ್ತೇನನ್ನೂ ಹೇಳಲಾರೆನು, ನಮ್ಮ ಪ್ರಭುವು ಸಂಧಿಯನ್ನು ನಡೆಯಿಸಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.

ಜಗತ್ತಿಂಹ—ಎಂತಹ ಸಂಧಿ?

ಉಸ್ಮಾನ್—ಉಭಯಪಕ್ಷದವರೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ಲಾಘವವನ್ನು ಸ್ವೀಕಾರ

* ವಾಶಾಯವಾಗಿ= ನಿರಂತರವಾಗಿ, ಆವಾಗಲೂ.

ಮಾಡಬೇಕು. ನಬಾಬ ಕತಲೂಖಾನನು ಸ್ವಂತ ಬಾಹುಬಲದಿಂದ ಚಯಿಸಿರುವ ವಂಗದೇಶದ ಕೆಲವು ಭಾಗಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದಾನೆ; ಅಕ್ಕರಬಾದಷಹನೂ ಉತ್ತರದೇಶದ ಹಕ್ಕನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಕರೆಯಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು; ಅದಲ್ಲದೆ, ಅದನ್ನು ಪುನಃ ಆಕ್ರಮಣಮಾಡಲೆತ್ತಿಸದಿರಬೇಕು; ಅದರಿಂದ ಬಾದಷಹನಿಗೆ ಹಾನಿಯೇನೂ ಇಲ್ಲ; ಯೋಚಿಸಿ ನೋಡಿದರೆ, ಪತಾನರಿಗೇವೇ ನಷ್ಟವಾಗುವುದು; ನಾವು ಶ್ರಮಪಟ್ಟು ಕೈವಶಮಾಡಿಕೊಂಡು ದುಡನ್ನು ಬಿಡುವವರಾಗುತ್ತೇವೆ; ಅಕ್ಕರನಾದರೋ, ಅವನ ಕೈವಶವಾಗದು ದನ್ನು ಬಿಡತಕ್ಕುದಾಗುವುದು.

ರಾಜಕುಮಾರನು ಅವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕೇಳಿ, 'ನೀವು ಹೇಳುವುದು ಒಳ್ಳೆಯ ಮಾತೇ ಆಹುದು; ಆದರಾ ಪುಸ್ತಾಪವನ್ನೆಲ್ಲಾ ನನ್ನೊಡನೆ ಮಾಡಲೇಕೆ; ಸಂಧಿವಿಗ್ರಹಗಳಿಗೆ ಮಹಾರಾಜಾ ಮಾನಸಿಂಹನು ಕರ್ತನಾಗಿದ್ದಾನೆ; ಅವನ ಬಳಿಗೆ ದೂತರನ್ನು ಕಳುಹುಬಹುದು' ಎಂದನು.

ಉಸ್ಮಾನ್—ಮಹಾರಾಜರವರ ಬಳಿಗೆ ದೂತನನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದ್ದೆವು; ದೌರ್ಭಾಗ್ಯದ ದೆಸೆಯಿಂದ ಅವರಲ್ಲಾರೋ, ನಾವು ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಾಣಹಾನಿ ಮಾಡಿದವರೆಂದು ಸುಳ್ಳು ವರ್ತಮಾನವನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ; ಮಹಾರಾಜರು ಶೋಕದಿಂದಲೂ ಕ್ರೋಧದಿಂದಲೂ ಸಂಧಿಯೆಂಬ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳುವವರಾಗಿಲ್ಲ; ದೂತನು ಹೇಳಿದುದನ್ನು ನಂಬುವಹಾಗೂ ಇಲ್ಲವಾಗಿದೆ; ನೀವು ಸ್ವಂತವಾಗಿ ಸಂಧಿಯ ಪುಸ್ತಾಪವನ್ನು ಮಾಡುವಿರಾದರೆ ಮಹಾರಾಜರು ಸಮ್ಮತರಾಗುವರು.

ರಾಜಕುಮಾರನು ಪುನಃ ಉಸ್ಮಾನನನ್ನು ದೃಷ್ಟಿಸಿ ನೋಡಿ, 'ಸಂಗತಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ವಿವರಿಸಿ ಹೇಳು, ನನ್ನ ಹಸ್ತಾಕ್ಷರವನ್ನು ಬರೆದು ಕಳುಹಿದರೆ ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ನಂಬಿಕೆಯು ಹುಟ್ಟಬಹುದು, ನನ್ನನ್ನೇಕೆ 'ಕಳುಹುಬೇಕು?' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಉಸ್ಮಾನ್—ಆದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನೆಂದರೆ, ಮಹಾರಾಜರು ನಮ್ಮ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಸ್ವಯಂ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅರಿತವರಾಗಿಲ್ಲ; ನೀವು ಹೋಗಿ ಹೇಳಿದರೆ ನಮ್ಮ ಬಲಾಬಲವೆಲ್ಲಾ ಅವರಿಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗೊತ್ತಾಗುವುದು, ಹಾಗೂ ನೀವು ಹೇಳುವುದರಿಂದ ವಿಶೇಷ ಕಾರ್ಯಸಿದ್ಧಿಯಾಗುವ ಸಂಭವವುಂಟು; ಪತ್ರದ ಮೂಲಕ ಅಷ್ಟು ಗುರುತ್ವವಾಗಲಾರದು; ಸಂಧಿಯ ಉದ್ದೇಶವು ನೀವು ಸೆರೆಯಿಂದ ಮುಕ್ತರಾಗುವುದೇ ಮುಖ್ಯವಾದುದರಿಂದ, ನಮ್ಮ ನವಾಬ ಕತಲೂಖಾನರು ನಿಮ್ಮಿಂದಿರ ಸಂಧಿವಿಷಯಕ ಕಾರ್ಯವು ನಿರ್ವಹವಾಗಬೇಕೆಂದು ಸಿದ್ಧಾಂತಮಾಡಿದ್ದಾರೆ:

ರಾಜಕುಮಾರ—ನಾನು ಪಿತೃ ಸನ್ನಿಧಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ಅಸಮ್ಮತನಾಗಿಲ್ಲ.

ಉಸ್ಮಾನ್—ಆ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಸುಖಿಯಾದೆನು; ಆದರೆ ಮತ್ತೊಂದು

ವಿಚ್ಛಾಪನೆ: ನಾನು ಹೇಳಿರುವ ರೀತಿಯಾದ ಸಂಧಿಯನ್ನು ಕೈಗೂಡಮಾಡಲು ಶಕ್ತರಾಗುವಿರಾದರೆ ಪುನಃ ನೀವೀ ದುರ್ಗಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬರುವುದಾಗಿ ವಾಗ್ದಾನಮಾಡಬೇಕು.

ರಾಜಕುಮಾರ—ನಾನು ವಾಗ್ದಾನಮಾಡಿದರೂ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬರುವ ಸಂಜಿಕೆಯೇನು?

ಉಸ್ಮಾನ್—(ಸ್ವಲ್ಪ ನಕ್ಕು) ಆದರ ಸಂಜಿಕೆ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಉಂಟು; ರಾಜ ಪೂತರು ತಾವು ಹೇಳಿದ ಮಾತಿಗೆ ತಪ್ಪಿ ನಡೆಯತಕ್ಕವರಲ್ಲವೆಂದು ಲೋಕಪ್ರಸಿದ್ಧ ವಾಗಿದೆ.

ರಾಜಕುಮಾರನು ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿ, 'ಅಗತ್ಯವಾಗಿ ಆಗಲಿ, ನಾನು ನಮ್ಮ ತಂದೆಗಳ ದರ್ಶನವಾದ ಕೂಡಲೇ ದುರ್ಗಕ್ಕೆ ಒಬ್ಬನೇ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬರುವೆನೆಂದು ಮಾತು ಕೊಡುವೆನು' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಉಸ್ಮಾನ್—ಮತ್ತೊಂದು ವಿಚಾರದಲ್ಲಿಯೂ ನೀವು ಸ್ವೀಕಾರಮಾಡ ಬೇಕು; ನೀವು ಮಹಾರಾಜರನ್ನು ನೋಡುತ್ತಲೇ ನಮ್ಮ ಇಷ್ಟಾನುಸಾರವಾಗಿ ಸಂಧಿಯಾಗುವ ಹಾಗೆ ಅನುಕೂಲಪಡಿಸುವುದಾಗಿಯೂ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ರಾಜಕುಮಾರ—ಸೇನಾಪತಿ ಮಹಾಶಯ! ಅದಕ್ಕೊಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲಾರೆನು; ದಿಲ್ಲೀಶ್ವರನು ಪಠಾನರನ್ನು ಜಯಿಸಬೇಕೆಂದು ನಮ್ಮನ್ನು ನಿಯಮಿಸಿದ್ದಾನೆ; ಪಠಾನರನ್ನು ಜಯಿಸತಕ್ಕುದು ನಮ್ಮ ಕೆಲಸವಾಗಿದೆ; ಸಂಧಿಯನ್ನು ಮಾಡಲು ನಾವು ನಿಯಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿಲ್ಲ; ಸಂಧಿಯನ್ನು ನಾವೆಂದಿಗೂ ಮಾಡಲಾರೆವು; ನಾನಾ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸತಕ್ಕವನೂ ಅಲ್ಲ.

ಉಸ್ಮಾನ್—(ಮುಖಭಂಗಿಯಿಂದ ಸಂತೋಷವನ್ನೂ, ಹಾಗೂ ವ್ಯಸನವನ್ನೂ ತೋರಿ) ಯುವರಾಜ! ನೀವು ರಾಜಪೂತರ ಹಾಗೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತೀರಿ. ಆದರೆ ವಿವೇಚನೆ ಯನ್ನು ಮಾಡಿ ನೋಡಿರಿ, ನೀವು ಸೆರೆಯಿಂದ 'ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ಉಪಾಯವಿಲ್ಲ.

ರಾಜಕುಮಾರ—ನನ್ನ ಮುಕ್ತಿಯಿಂದ ದಿಲ್ಲೀಶ್ವರನಿಗೇನಾಗಬೇಕಾಗಿದೆ? ರಾಜಪೂತರಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಹಾಗೆ ಅನೇಕ ರಾಜಪುತ್ರರಿದ್ದಾರೆ.

ಉಸ್ಮಾನ್‌ನು ಕಾತರನಾಗಿ, 'ಯುವರಾಜ! ನನ್ನ ಪರಾಮರ್ಶವನ್ನು ಕೇಳಿ, ನಿಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಬಿಡಿ' ಎಂದನು.

ಜಗತ್ತಿನಿಹ—ಏತಕ್ಕೆ?

ಉಸ್ಮಾನ್—ನಾನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ, ನಮ್ಮ ನವಾಬರು ನಿಮ್ಮಿಂದಲೇ ಕಾರ್ಯಸಿದ್ಧಿಯಾಗುವುದೆಂದಿರ ಪರ್ಯಂತವೂ ನಿಮ್ಮನ್ನಾದರದಿಂದ ದಿಟ್ಟಿದ್ದರು; ನೀವದಕ್ಕೆ ವಕ್ರಗತರಾದರೆ ನಿಮಗೆ ಅದರಿಂದನಿಷ್ಕಾಫಟನೆಯುಂಟಾಗುವುದು.

ಜಗತ್ತಿಂಹ—ಪುನಃ ಭಯಪ್ರದರ್ಶನವೇಕೆ? ಕಾರಾಗಾರದಲ್ಲರಲಿಷ್ಟವುಳ್ಳವನಾಗಿರುವೆನೆಂದು ಈಗ ಹೇಳಿದೆನಲ್ಲವೆ?

ಉಸ್ಮಾನ್—ಯುವರಾಜ! ಕೇವಲ ಕಾರಾಗಾರವಾಸದಿಂದ ನವಾಬರು ತೃಪ್ತರಾದರೆ ಮಂಗಳಕರವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ಯುವರಾಜನು ಭ್ರೂಭಂಗಿಮಾಡಿ, 'ಹಾಗಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ವೀರೇಂದ್ರಸಿಂಹನ ರಕ್ತಪ್ರವಾಹವು ಮತ್ತೂ ವೃದ್ಧಿಗೊಳ್ಳಲಿ, ಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವೆನು'—ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ, ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಕಿಡಿಗಳನ್ನು ಸುರಿದನು.

ಉಸ್ಮಾನ್—ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿ, ನಾನು ಹೋಗುವೆನು, ನನ್ನ ಕೆಲಸವಾಯಿತು; ಕತಲೂಖಾನನ ಅಪ್ಪಣೆಯೇನಾಗುವುದೋ, ಅದನ್ನು ಬೇರೆ ದೂತರಿಂದ ತಿಳಿಯುವಿರಿ.

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿ ಉಸ್ಮಾನನು ಹೊರಟುಹೋದ ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತಿನೊಳಗೆ ಬೇರೊಬ್ಬ ದೂತನು ಜಗತ್ತಿಂಹನೆದುರಿಗೆ ಬಂದು ನಿಂತನು. ಅವನು ಸೈನಿಕ ಉಡುಪುಳ್ಳವನಾಗಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಸಿಪಾಯಿಗಿಂತ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚಿನ ಹುದ್ದೆದಾರನಾಗಿದ್ದನು. ಅವನ ಸಂಗಡ ನಾಲ್ಕುಮಂದಿ ಅಸ್ತ್ರಧಾರಿಗಳಾಗಿದ್ದ ಪದಾತಿಗಳು ಬಂದಿದ್ದರು. ರಾಜಪುತ್ರನು ಅವನನ್ನು ನೋಡಿ, 'ಸಿಮ್ಮ ಕಾರ್ಯವೇನು?' ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

ಸೈನಿಕನು, 'ಸಿಮ್ಮ ವಾಸಗೃಹವನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಬೇಕು' ಎಂದನು.

ರಾಜಕುಮಾರನು, 'ಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದೇನೆ, ನಡೆ' ಎಂದು ಹೇಳಿ, ದೂತನ ಅನುಗಾಮಿಯಾಗಿ ಹೋದನು.

ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಪರಿಚ್ಛೇದ

ಅಲೌಕಿಕಾಭರಣ

ಮಹೋತ್ಸವವು ಉಪಸ್ಥಿತವಾಯಿತು. ಇಂದು ಕತಲೂಖಾನನ ಜನ್ಮದಿನ. ಹಗಲೆಲ್ಲಾ ನೃತ್ಯ, ಗೀತ, ದಾಸ, ಆಹಾರ, ಪಾನ, ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ಕಳೆಯಿತು. ರಾತ್ರಿ ತತೋಪ್ಯಧಿಕವಾಗಿ ನಡೆಯಬೇಕು, ಸಾಯಾಹ್ನವು ಉತ್ತೀರ್ಣವಾಯಿತು. ದುರ್ಗವೆಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಆಲೋಕಮಯವಾಯಿತು. ಸೈನಿಕರು, ಸಿಪಾಯಿಗಳು, ಉವ್ರಾಗಳು, ಭೃತ್ಯರು, ಪೌರವರ್ಗದವರು, ಭಿಕ್ಷುಕರು, ಮದ್ಯಪಾಯಿಗಳು, ನಟರು, ನರ್ತಕಿಯರು, ನಾಯಕ ನಾಯಕಿಯರು, ವಾದಕರು, ಐಂದ್ರಜಾಲಕರು, ಮಾಲೆಗಾರ್ತಿಯರು, ಆಹಾರ ತಿಲ್ಲಿಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಮಾರುವವರು ಮುಂತಾದವರಿಂದ ನಾಲ್ಕೂ ದಿಕ್ಕುಗಳು ನಿಬಿಡೀಕೃತವಾದುವು. ಎಲ್ಲಾವಕಡೆ ಹೋದರೂ ದೀಪಮಾಲೆಗಳು, ಗೀತವಾದ್ಯಗಳು, ಗಂಧವಾರಿಗಳು, ತಾಂಬೂಲ,

ಪುಷ್ಪ, ವಾದ್ಯ, ವೇಶ್ಯೆಯರು ಕಣ್ಣೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಂತಃಪುರದಲ್ಲಿಯೂ ಬಹಳ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಅದೇ ರೀತಿಯಾಗಿದ್ದಿತು. ನವಾಬನ ವಿಹಾರಗೃಹದಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟೊಂದು ಗದ್ದಲವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಹೆಚ್ಚಾದ ಆಮೋದದಿಂದ ಘಮಘಮಿತವಾಗಿದ್ದಿತು. ಪ್ರತಿ ಪ್ರತಿ ಕೊಟಡಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ಥಿಟಿಕರತ್ನಾದಿಗಳಿಂದ ನಿರ್ಮಿತವಾದ ದೀಪಗಳು ಸುವಾಸಿತ ತೈಲಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸ್ನಿಗ್ಧೋಜ್ವಲಪ್ರಕಾಶವನ್ನು ಬೀರುತ್ತಿದ್ದುವು. ಸುಗಂಧಕುಸುಮದಾಮಗಳು ಪುಷ್ಪಧಾರಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಸ್ತಂಭಗಳಮೇಲೂ ಶಯ್ಯೆಗಳಮೇಲೂ, ಆಸನಗಳಮೇಲೂ, ಪುರವಾಸಿಯರ ಅಂಗಗಳಮೇಲೂ ವಿರಾಜಿಸುತ್ತಿದ್ದುವು. ತಣ್ಣೆಲರು ಆತ್ತರುಗಳ ಗಂಧಭಾರವನ್ನು ವಹಿಸಲಾರದು ದಾಗಿ ಮಂದ ಮಂದವಾಗಿ ಬೀಸುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಅಗಣಿತ ದಾಸಿಯರ ಸಮೂಹದಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಹೈಮುಕಾರ್ಯ ಖಚಿತವಾದ ವಸನಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದರು. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ತಮಗಿಷ್ಟವಾದ ನೀಲ, ಲೋಹಿತ, ಶ್ಯಾಮಲ, ಪಾಟಲಾದಿ ವರ್ಣಗಳ ಚೀನವಾಸಸ್ತುಗಳನ್ನು ಟ್ಟಿದ್ದರು. ಅವರ ಅಂಗಾಂಗಗಳನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿದ್ದ ಸ್ವರ್ಣಾಭರಣಗಳು ದೀಪಗಳ ಬೆಳಕು ಬಿದ್ದು ಉಜ್ವಲತರವಾಗಿದ್ದವು—ಅವರಾರಾರ ದಾಸಿಯರಾಗಿದ್ದರೋ, ಆ ಸುಂದರಿಯರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕೊಟಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಪರಮ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ದೇಹವನ್ನಲಂಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ನವಾಬನು ಪ್ರವೋದ ಮಂದಿರಕ್ಕಿಂದು ಬಂದು ಎಲ್ಲರ ಸಂಗಡಲೂ ವಿಹರಿಸುವನು. ಸೃತ್ಯಗೀತಗಳಾಗುವುವು. ಆರಾರಿಗೆ ಆವಾವದು ಇಷ್ಟವೋ ಅವು ಸಿದ್ಧಿಯಾಗುವುವು. ಒಬ್ಬ ಸುಂದರಿಯು ತನ್ನ ಸಹೋದರನಿಗಿಂದೊಂದು ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬಾಶೆಯಿಂದ ತಲೆಗೆ ಬಾಚಣಿಕೆಯನ್ನೂರಿ ಹಚ್ಚುತ್ತಿದ್ದಳು. ಮತ್ತೊಬ್ಬಳು ದಾಸಿಯರ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅಳಕಗುಚ್ಚಗಳನ್ನು ವಕ್ಷಸ್ಥಳ ಪರ್ಯಂತ ಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ಬೇರೊಬ್ಬಳು ನವಪ್ರಸೂತ ಪುತ್ರನಿಗೆ ದಾನರೂಪವಾಗಿ ಧನವನ್ನು ಹಸ್ತಗತಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಅಭಿಲಾಷೆಯಿಂದ ಗಂಡಸ್ಥಳವನ್ನು ರಕ್ತಿಮಾವಿಕಾರಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಘರ್ಷಣೆಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ನವಾಬನ ಪ್ರೇಯಸಿ ಲಲನೆಯೊಬ್ಬಳು ತಾನು ಹೊಸದಾಗಿ ಹೊಂದಿದ ರತ್ನಾಲಂಕಾರಗಳಿಗನುರೂಪವಾದ ಹೆಚ್ಚು ಆಭರಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದುವ ಆಶೆಯಿಂದ ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಆಕರ್ಷಪರ್ಯಂತವಾಗಿ ಕಚ್ಚಳ ಲೇಪನವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ಚಂಡೀಸ್ವರೂಪಿಯೊಬ್ಬ ರಮಣಿಯು ಉಡುಪುಗಳನ್ನು ಡಿಸುವಾಗ ದಾಸಿಯು ಪಾವಾಡೆಯ ತುದಿಯನ್ನು ತುಳಿದುದರಿಂದ ದಾಸಿಯ ಕಪಾಲಕ್ಕೆ ಬಲವಾಗಿ ಪೆಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಮತ್ತೊಬ್ಬ ರಮಣಿಯು ಪ್ರಗಲ್ಬತಾವಯೋ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯದಿಂದ* ಕೇಶರಾಶಿಯ ಭಾರವು ಶಿಥಿಲಮೂಲವುಳ್ಳದುದಾಗಿದ್ದುದು†

* ಪ್ರಗಲ್ಬತಾವಯೋ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯದಿಂದ = ಹೆಚ್ಚಿನ ವಯಸ್ಸಿನ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ.

† ಶಿಥಿಲಮೂಲವುಳ್ಳ = ಸಡಿಲಾದ ಬೇರುಳ್ಳ.

ಕೇಶವಿನ್ಯಾಸಕಾಲದಲ್ಲಿ ದಾಸಿಯು ತಲೆಗೆ ಬಾಚಣಿಕೆಯನ್ನು ಹಚ್ಚುತ್ತಲೇ ಅದ ರೊಂದಿಗೆ ತಲೆಯ ಕೂದಲು ಹಿಡಿಸಿಡಿಯಾಗಿ ಬಂದುದನ್ನು ಕಂಡು ಕಣ್ಣೀರನ್ನು ಸುರಿಸುತ್ತಾ ಉಚ್ಚರವದಿಂದ ಅಳುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಒಬ್ಬ ಸುಂದರಿಯು ಕುಸುಮ ವನಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳಪದ್ಮದಂತೆ, ವಿಹಂಗ ಕೂಲದಲ್ಲಿ ನವಿಲಿನಂತೆ, ವೇಷ ವಿನ್ಯಾಸಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸಂಪೂರ್ಣಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕೊಟಿಡಿಯಿಂದ ಕೊಟಿಡಿಗೇ ಹೋಗಿಬರುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅಂದು ಆರೆಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವುದಕ್ಕೂ ಪುತಿಬಂಧಕವಿರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಸುಂದರಿಗೆ ಅವಾವ ಸೌಂದರ್ಯವು ಬೇಕಾಗಿ ದ್ದಿತೋ ವಿಧಾತನು ಅವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕಲ್ಪಿಸಿದ್ದನು; ಅದಲ್ಲದೆ ಕತಲೂಖಾನನು ಅವಳಿಗೆ ತಿರದಿಂದ ಅಂಗುಷ್ಠಪರ್ಯಂತ ಬೇಕಾದ ಅಭರಣಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದನು. ಆದರಾ ರಮಣಿಗೆ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ಸೌಂದರ್ಯದ ಗರ್ವದ ಚಿಹ್ನೆಯಾಗಲಿ, ಅಲಂಕಾರಗಳ ಗರ್ವದ ಚಿಹ್ನೆಯಾಗಲಿ ಲೇಶವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ; ಪುವೋದ ಹಾಸ್ಯ ಮುಂತಾದುವುಗಳಾವ ಚಿಹ್ನೆಯೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಮುಖದ ಕಾಂತಿಯು ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಸ್ಥಿರಭಾವವುಳ್ಳದ್ದಾದಾಗಿಯೂ, ಕಣ್ಣುಗಳು ಕಟೋಗ್ರ ಚ್ಚಾಲೆಯುಳ್ಳವುಗಳಾಗಿಯೂ ಇದ್ದವು.

ವಿಮಲೆಯು ಅಂತಃಪುರದಲ್ಲಿ, ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ತಿರುಗಾಡುತ್ತಿದ್ದು ಬಳಿಕ ಸೊಗಸಾಗಿ ಅಲಂಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದೊಂದು ಕೊಟಿಡಿಯೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದಳು. ಪುವೇಶಾನಂತರ ಬಾಗಿಲನ್ನು ಮುಚ್ಚಿ ಒಳಗಣ ಅಗಣಿಯನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡಳು. ಅಂತಹ ಉತ್ಸವದಲ್ಲಿಯೂ ಆದೊಂದು ಕೊಟಿಡಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಸಣ್ಣದಾದೊಂದು ದೀಪವು ಉರಿಯುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಕೊಟಿಡಿಯಲ್ಲೊತ್ತಟ್ಟು ಒಂದು ಮಂಚವಿದ್ದಿತು. ಮಂಚದಮೇಲೆ ಆಪಾದಮಸ್ತಕವಾಗಿ ಹಚ್ಚಡವನ್ನು ಹೊದ್ದುಕೊಂಡು ಮಲಗಿದ್ದೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಂಡು, ವಿಮಲೆಯು ಮಂಚದ ಬಳಿ ಹೋಗಿ ನಿಂತು ಮೃದುಸ್ವರದಿಂದ, 'ನಾನು ಬಂದಿದ್ದೇನೆ' ಎಂದಳು. ಮಲಗಿದ್ದ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಭಯಗೊಂಡಂತೆ ತಲೆಯ ಮುಸುಕನ್ನು ತೆಗೆದು ವಿಮಲೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಹಚ್ಚಡವನ್ನು ಕಾಲುಗಳಿಂದ ತಳ್ಳಿ ಎದ್ದು ಕುಳಿತವಳು ಏನೊಂದುತ್ತರವನ್ನೂ ಕೊಡದೆ ಸುಮ್ಮನಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು, ವಿಮಲೆಯು, ಪುನಃ 'ತಿಲೋತ್ತಮೆ! ನಾನು ಬಂದಿದ್ದೇನೆ?' ಎಂದಳು. ಆದರೆ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ಉತ್ತರವನ್ನು ಕೊಡದೆ ಸ್ಥಿರದೃಷ್ಟಿಯಿರಿದ ವಿಮಲೆಯ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಳು.

ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ವ್ರೇಡೆಯಿಂದ ಸಂಕುಚಿತಳಾದಾ ಬಾಲೆಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ; ಆಗಾ ಮಸಕಾದ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ನೋಡಿದ್ದರವಳ ವಯಸ್ಸಿಗಿಂತ ಹತ್ತು ವರುಷ ವಯೋವೃದ್ಧಿಯಾಗಿದ್ದಳೆಂದು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತಿದ್ದಿತು. ದೇಹವು ಶೀರ್ಣವಾಗಿ ಮುಖವು ಮಲಿನವಾಗಿದ್ದಿತು. ಮಲಿನವಾದೊಂದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಸೀರೆ

ಯನ್ನುಟ್ಟಿದ್ದಳು. ಕೆದರಿದ ತಲೆಯು ಧೂಳಿ ಧೂಸರಿತವಾಗಿದ್ದಿತು ; ಅಲಂಕಾರ ಮೈದಾದರೂ ಮೈಮೇಲಿರಲಿಲ್ಲ ; ಮೊದಲು ಧರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಅಲಂಕಾರದ ಕುರುಹು ಗಳಿದ್ದುವು.

ಎಮಲೆಯು ಪುನಃ, 'ನಾನು ಬರುವೆನೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದೆನಷ್ಟೆ ; ಬಂದಿದ್ದೇನೆ ; ಮಾತನಾಡುವುದಿಲ್ಲವೇಕೆ ?' ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು.

ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು, 'ಹೇಳಬೇಕಾದುದನ್ನಾಗಲೇ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ, ಮತ್ತೇನನ್ನು ಹೇಳಲಿ ?' ಎಂದಳು.

ಎಮಲೆಯು ತಿಲೋತ್ತಮೆಯ ಸ್ವರದಿಂದವಳು ಅಳುತ್ತಿದ್ದಳೆಂದು ತಿಳಿದಳು. ತಲೆಯಮೇಲೂ ಮುಖದಮೇಲೂ ಕೈಯಿಟ್ಟು ನೋಡಿದಳು. ಕಣ್ಣೀರಿನಿಂದವು ತೊಯಿದಂತಾಗಿದ್ದುವು ; ಉಟ್ಟಿದ್ದ ಬಟ್ಟೆಯ ಸೆರಗನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ನೋಡಿದಳು. ಅದು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಒದ್ದೆಯಾಗಿದ್ದಿತು. ತಲೆಯನ್ನಿಟ್ಟು ಮಲಗಿದ್ದ ತಲೆದಿಂಬನ್ನು ಕೈಯಿಟ್ಟು ನೋಡಿದಳು. ಅದು ಹೆಚ್ಚು ಸೆನದುಹೋಗಿದ್ದಿತು. ಬಳಿಕ ಎಮಲೆಯು, 'ಹೀಗೆ ಹಗಲೂ ರಾತ್ರಿ ರೋದನಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ಶರೀರವು ಉಳಿಯುವ ಬಗೆ ಹೇಗೆ ?' ಎಂದಳು.

ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ಆಗ್ರಹದಿಂದ, 'ಉಳಿದುದರಿಂದೇನಾಗಬೇಕು ? ಇಂದಿನ ವರೆಗೆ ಉಳಿದುದಕ್ಕಲ್ಲವೆ ಈ ಸರಿ ದುಃಖಾನುಭವಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು' ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು.

ಎಮಲೆಯು ನಿರುತ್ತರೆಯಾಗಿ ರೋದನಮಾಡಿದಳು.

ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಾದ ಬಳಿಕ ಎಮಲೆಯು ನಿಟ್ಟುಸಿರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, 'ಈಗೇನುಪಾಯ ?' ಎಂದಳು.

ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು, ಅಸಂತೋಷದಿಂದ ಎಮಲೆಯ ಅಲಂಕಾರಗಳನ್ನು ನೋಡಿ, 'ಉಪಾಯದಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನವೇನು ?' ಎಂದಳು.

ಎಮಲೆಯು, 'ಮಗು ! ನನ್ನನ್ನು ಅಷ್ಟೊಂದು ತಾತ್ಸರ ಮಾಡಬೇಡ ; ನೀನಿನ್ನೂ ಕತಲೂಖಾನನನ್ನರಿಯೆ ; ಅವನು ಕಾರ್ಯಾಂತರದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪೃತನಾಗಿ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲದುದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಶೋಕಸಿವಾರಣಾರ್ಥವಾಗಿ ನಮಗಿಂದಿನವರೆಗೆ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ನಮಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದ ಅವಕಾಶವು ಇಂದಿಗೆ ಮುಗಿಯುವುದೆಂದು ಮೊದಲು ಹೇಳಿದ್ದೇನಷ್ಟೆ ? ಆದುದರಿಂದವನು ನಮ್ಮನ್ನಿಂದ ನೃತ್ಯಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡದಿದ್ದರೆ, ನಮಗಾವ ಪ್ರಮಾದವುಂಟಾಗುವುದೋ ಅದನ್ನು ಹೇಳಲಾರೆನು' ಎಂದಳು.

ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು, 'ಮತ್ತಾವ ಪ್ರಮಾದವು ಸಂಭವಿಸಬಲ್ಲದು ?' ಎಂದಳು.

ಎಮಲೆಯು, ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ಥಿರಚಿತ್ತಳಾಗಿ, 'ತಿಲೋತ್ತಮೆ ! ಒಮ್ಮೆಗೆ ನಿರಾಶ

ಳಾಗಬೇಡ, ನಮಗಿನ್ನೂ ಪ್ರಾಣವಿದೆ, ಧರ್ಮವಿದೆ ; ಪ್ರಾಣವಿರುವಷ್ಟುದಿನ ನಮ್ಮ ಧರ್ಮವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳೋಣ' ಎಂದಳು.

ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು, 'ಅಮ್ಮಾ ! ಹಾಗಾದರೆ, ನಿನ್ನಾಭರಣಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬಿಡು. ಅವೆನ್ನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಶೂಲವಾಗಿವೆ' ಎಂದಳು.

ವಿಮಲೆಯು, ಸ್ವಲ್ಪ ನಕ್ಕು, 'ಮಗು ! ನನ್ನ ಆಭರಣಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಜೆನ್ನಾಗಿ ನೋಡದೆ ನನ್ನನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಬೇಡ' ವೆಂದಳು.

ಹೀಗೆಂದು ಹೇಳಿ ವಿಮಲೆಯು ತನ್ನ ಉಡುಪಿನಲ್ಲಿ ಬಚ್ಚಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದೊಂದು ತೀಕ್ಷ್ಣಧಾರೆಯುಳ್ಳ ಭರ್ಜಿಯನ್ನು ಹೊರಗೆ ತೆಗೆದಳು. ದೀಪದ ಪ್ರಭೆಯಲ್ಲಿ ಅದರ ಅಲಗು ಮುಂಚಿನ ಹಾಗೆ ಧಳಧಳಿಸಿತು. ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ನೋಡಿ ಭಯದಿಂದ ಅಚ್ಚರಿಗೊಂಡು, ಅದನ್ನು ಎಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಸಂಪಾದಿಸಿದೆ ?' ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು.

ವಿಮಲೆಯು, 'ನೆನ್ನೆ ಹೊಸದಾಗಿ ಈ ಅಂತಃಪುರಕ್ಕೆ ಬಂದ ಸೇವಕಳಾ ರೆಂಬುದು ಗೊತ್ತಂತೆ ?' ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು.

ತಿಲೋತ್ತಮೆ—ನೋಡಿದೆನು : ಆಶ್ಚರ್ಯ ಬಂದಿದ್ದಾಳೆ.

ವಿಮಲೆ—ಆಶ್ಚರ್ಯ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಅಭಿರಾಮಸ್ವಾಮಿಯಲ್ಲಿದ್ದುದನ್ನು ತರಿಸಿದೆನು.

ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ನಿಶ್ಯಬ್ದವಾಗಿದ್ದಳು. ಅವಳ ಹೃದಯವು ನಡುಗಿತು. ವಿಮಲೆಯು ತಿಲೋತ್ತಮೆಯನ್ನು ಕುರಿತು, 'ನಿನ್ನ ಉಡುಪನ್ನಿಂದ ಬದಲಾಯಿಸಲಾರೆಯಾ ?' ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು.

ತಿಲೋತ್ತಮೆ—ಇಲ್ಲ ; ಬದಲಾಯಿಸಲಾರೆನು.

ವಿಮಲೆ—ಸೃತ್ಯಗೀತಾದಿಗಳಿಗೆ ಉರುವುದಿಲ್ಲವೆ ?

ತಿಲೋತ್ತಮೆ—ಇಲ್ಲ.

ವಿಮಲೆ—ಹಾಗಾದರೆ ಆನರು ನಿನ್ನನ್ನು ಸುಮ್ಮನಿರಗೊಡಿಸರು.

ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ಅಳುವುದಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿದಳು.

ವಿಮಲೆಯು, 'ಸುಮ್ಮನಿರು. ಕೇಳು, ನಾನು ನಿನ್ನ ಬಿಡುಗಡೆಗೊಂದು ಪಾಯವನ್ನು ಮಾಡುವೆನು' ಎಂದಳು.

ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ವಿಮಲೆಯ ಮುಖವನ್ನಾತುರದಿಂದ ನೋಡಿದಳು. ವಿಮಲೆಯು ಉಸ್ಮಾನನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದ ಉಂಗುರವನ್ನು ತೆಗೆದು ತಿಲೋತ್ತಮೆಯ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟು, ಈ ಉಂಗುರವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರು, ಸೃತ್ಯಗೀತಗಳಿಗೆ ಬರಬೇಡ ; ಅರ್ಧರಾತ್ರಿಗೆ ಮುಂಚಿತವಾಗಿ ಇಂದಿನ ಉತ್ಸವಾದಿಗಳು ಮುಗಿಯುವುದಿಲ್ಲ ; ಅದುವರೆಗೆ ಪಠಾನನನ್ನು ಕಾರ್ಯಾಂತರದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವೆನು ; ಪಠಾನನು ನನ್ನನ್ನು ನಿನ್ನ ಮಲತಾಯಿಯೆಂದು ಬಲ್ಲನು ; ನಾನಲ್ಲಿರುವವರೆಗೆ ನೀನು ನನ್ನೆದು

ರಿಗೆ ಬರಲು ಸಂಕೋಚವಡುವೆ ಎಂದು ಅವನಿಗೆ ಹೇಳಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಕರೆಯಿಸದ ಹಾಗೆ ಮಾಡುವೆನು ; ನೀನು ಅರ್ಧರಾತ್ರಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಅಂತಃಪುರದ ಬಾಗಿಲ ಬಳಿ ಹೋಗು, ಅಲ್ಲೊಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನು ನಿನಗಿದೇ ಮಾದರಿ ಮತ್ತೊಂದುಂಗುರ ವನ್ನು ತೋರುವನು : ನೀನವನ ಸಂಗಡ ನಿರ್ಭಯವಾಗಿ ಹೊರಟುಹೋಗು ; ನೀನೆಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂದರೂ ಅಲ್ಲಿಗವನು ಕೊಂಡೊಯ್ದು ಬಿಡುವನು. ನೀನು ಅಭಿರಾಮಸ್ವಾಮಿಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಹೇಳು, ಅಲ್ಲಿಗೆ ಕೊಂಡೊಯ್ದು ಬಿಡುವನು' ಎಂದಳು.

ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ಕೇಳಿ ಚಮತ್ಕೃತೆಯಾದಳು. ವಿಸ್ಮಯದಿಂದಲೋ, ಆಹ್ಲಾದದಿಂದಲೋ ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು ಮಾತಿಲ್ಲದೆ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದು, ಬಳಿಕ, 'ಇದೇನು ವೃತ್ತಾಂತ ! ಉಂಗುರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟವರಾರು ?' ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು.

ವಿಮಲೆಯು, 'ಅದೊಂದು ದೊಡ್ಡ ಕಥೆ ; ಕಡೆಗೆ ಅವಕಾಶವಾದಾಗ ಹೇಳು ತ್ತೇನೆ ; ಈಗ ಸಂಕೋಚವಿಲ್ಲದೆ ಹೇಳಿರುವಂತೆ ಮಾಡು' ಎಂದಳು.

ತಿಲೋತ್ತಮೆ—ನಿನ್ನ ಗತಿಯೋ ? ನೀನು ಹೇಗೆ ಹೊರಗೆ ಬರುವೆ ?

ವಿಮಲೆ—ನನ್ನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಯೋಚಿಸಬೇಡ ; ನಾನು ಬೇರೆ ಉಪಾಯ ದಿಂದ ನಾಳೆ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಬಂದು ನಿನ್ನೊಡನೆ ಸೇರುವೆನು.

ವಿಮಲೆಯು ಹೀಗೆಂದು ಹೇಳಿ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯನ್ನು ಸಮಾಧಾನಗೊಳಿಸಿ ದಳು. ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ತನಗೆ ಸಲುವಾಗಿ ವಿಮಲೆಯು ಮುಕ್ತಳಾಗುವ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಳೆಂದು ಅರಿಯಳು.

ಅನೇಕ ದಿನಗಳಿಂದ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯ ಮುಖವು ಹರ್ಷದಿಂದ ವಿಕಾಸ ವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ವಿಮಲೆಯ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ, ಇಂದವಳ ಮುಖವು ಹರ್ಷೋ ತ್ಪಲ್ಲವಾಯಿತು.

ವಿಮಲೆಯು ನೋಡಿ, ಅಂತಃಪುಕಪೂರ್ಣಿಯಾಗಿ ಬಾಷ್ಪಗದ್ಗದ ಸ್ವರದಿಂದ, 'ಈಗ ನಾನು ಹೋಗುವೆನು' ಎಂದಳು.

ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ಸ್ವಲ್ಪ ಸಂಕೋಚ ಸಹಿತಳಾಗಿ, 'ನೀನು ದುರ್ಗದ ಸಮಾ ಚಾರವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಬಲ್ಲವಳಾದಕಾರಣ ನಮ್ಮ ಆತ್ಮೀಯರಾರಾರು ಎಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ ? ಹೇಳಿ ಹೋಗು' ಎಂದಳು.

ವಿಮಲೆಯು ತಿಲೋತ್ತಮೆಯ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ವಿಪತ್ಕಾಲದಲ್ಲೂ ಜಗ ತ್ಸಿಂಹನ ಸ್ಮರಣೆಯು ಜಾಗರಿತವಾಗಿದ್ದಿತೆಂದು ತಿಳಿದು, ರಾಜಪುತ್ರನ ನಿಷ್ಕರ ವಾದ ಕಾಗದವು ಕೈಗೆ ಬಂದಿದ್ದರೂ, ಅದರಲ್ಲಿ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯ ಹೆಸರೂ ಇಲ್ಲ ದಿದ್ದದನ್ನು ಅವಳಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದರೆ, ಹೃದಯದ ಉರಿಯನ್ನು ಮತ್ತಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚು ಮಾಡಿದ ಹಾಗಾಗುವುದೆಂದು ಯೋಚಿಸಿ, ಅದರ ಪುಸ್ತಾಪವನ್ನೆತ್ತದೆ, 'ಜಗತ್ಸಿಂ ಹನೂ ಇದೇ ದುರ್ಗದಲ್ಲಿ ದೇಹಾರೋಗ್ಯದಿಂದಿರುವನು' ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು,

ಕೇಳಿ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ಮೌನವಾಗಿದ್ದಳು.

ವಿಮಲೆಯು ತಿಲೋತ್ತಮೆಯನ್ನು ಮುದ್ದಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕಣ್ಣೀರು ತುಂಬಿ ದವಳಾಗಿ ಹೊರಟುಹೋದಳು.

ಹದಿಮೂರನೆಯ ಪರಿಚ್ಛೇದ

ಅಂಗುಲೀಯ ಪ್ರದರ್ಶನ

ವಿಮಲೆಯು ಹೊರಟುಹೋದ ಬಳಿಕ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ಚಿಕ್ಕಮನೆಯ ಲೊಬ್ಬಳೇ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಯೋಚನೆಮಾಡಿದುದಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಸುಖದುಃಖ ಗಳೆರಡೂ ಕಾರಣವಾಗಿದ್ದುವು. ತಾನೀ ಪಾಪಾತ್ಮನ ಪಂಚರದಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೇ ಮುಕ್ತಳಾಗುವೆನೆಂಬ ಸಂತೋಷವು ಪುನಃ ಪುನಃ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಉಕ್ಕುತ್ತಿರುವುದು. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ; ಪ್ರಾಣಾಧಿಕ ಸ್ನೇಹಮಯಿಯಾದ ವಿಮಲೆಯಿಂದ ತನಗೀ ಮುಕ್ತಿಸಾಧನೆಯುಂಟಾಗಿ ಉದ್ಧಾರವಾಗುವೆನೆಂಬ ಸಂತೋಷವನ್ನು ಕುರಿತು ಪುನಃ ಪುನಃ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಆಲೋಚಿಸುತ್ತಾ ಇಮ್ಮಡಿ ಸುಖಿಯಾಗುವಳು. 'ಮುಕ್ತಳಾದ ಬಳಿಕ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಲಿ? ತಂದೆಯ ಮನೆಯುಂಟೆ?' ಎಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತಾ ಕಣ್ಣೀರು ತುಂಬುವಳು. ಆ ಚಿಂತೆಯು ಸ್ವಲ್ಪ ಶಮನವಾಗುತ್ತಲೇ ಮತ್ತೊಂದು ಚಿಂತೆಯು ಮನದಲ್ಲಿ ಪ್ರದೀಪ್ತವಾಗಿ, 'ರಾಜಕುಮಾರನು ಕುಶಲವಾಗಿದ್ದಾನಷ್ಟೆ? ಎಲ್ಲಿರುವನು? ಹೇಗಿರುವನು? ಅವನೂ ಸೆರೆಯಲ್ಲಿರಬೇಕು' ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಯೋಚಿಸುತ್ತಾ ಬಾಷ್ಪಾಕುಲ ಲೋಚನಗಳುಳ್ಳವಳಾಗುವಳು. ಮತ್ತು 'ಹಾ! ಅದೃಷ್ಟವೆ! ರಾಜಪುತ್ರನು ನನಗೆ ಸಲುವಾಗಿ ಬಂದಿಯಾದನು. ನಾನು ಅವನ ಚರಣದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೂ ತೀರುವುದೆ? ಅವನಿಗೋಸ್ಕರ ಏನನ್ನು ಮಾಡಲಿ?' ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಯೋಚಿಸುತ್ತಾ, ಕೂಡಲೇ, "ಅವನು ಕಾರಾಗಾರದಲ್ಲಿರುವನಲ್ಲವೆ? ಆ ಕಾರಾಗಾರವು ಹೇಗಿರುವುದೋ? ಅಲ್ಲಿಗಾರೂ ಹೋಗಲಾಗದೇ? ಅವನು ಕಾರಾಗಾರದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಏನನ್ನು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿರುವನೋ? ಈಗೇನು ಯೋಚಿಸುವನೋ? 'ತಿಲೋತ್ತಮೆ' ಎಂಬ ಹೆಸರು ಅವನ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿರುವುದೆ? ಇದ್ದರೂ ಇರಬಹುದು; ನಾನೇ ಅವನ ಕಷ್ಟಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಮೂಲಕಾರಣಳು. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ಕುರಿತು ಏನಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವನೋ? ಎಷ್ಟು ಕಟೂಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿರುವನೋ?" ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ, ಪುನಃ, 'ಹೀಗೇಕೆ ಯೋಚನೆಯು ಹುಟ್ಟಿತು? ಅವನಾರಿಗೂ ಕಟೂಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಹೇಳುವವನಲ್ಲ—ಹಾಗಿರದು. ಒಂದುವೇಳೆ ನನ್ನನ್ನು ಮರೆತಿರಬಹುದು. ನಾನು ಯವನನ ಭವನದಲ್ಲಿರುವೆನೆಂದು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ ಬೇಸರಗೊಂಡಿರುವನೇನೋ?' ಎಂದು ಭಾವಿಸಿಕೊಂಡು,

‘ಅದರದು; ದುರ್ಗದಲ್ಲವನು ಹೇಗೆ ಬಂದಿಯೋ ಹಾಗೆ ನಾನೂ ಬಂದಿಯಾಗಿ ದ್ದೇನೆ. ಹೀಗಿರುತ್ತಾ, ತಿರಸ್ಕರಿಸುವನೇಕೆ? ಒಂದುವೇಳೆ ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದರೆ, ನಾನವನ ಕಾಲಿಗೆ ಬಿದ್ದು ಸಂಗತಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ವಿವರವಾಗಿ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವೆನು. ಆಗಿಲ್ಲವನೂ ತಿಳಿಯುವನು. ನಿಜಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನಂಬದಿದ್ದರೆ ನಾನವನ ಸಮುಖ ದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣತ್ಯಾಗವನ್ನು ಮಾಡುವೆನು. ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡು ತಿದ್ದರು. ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ; ಅದನ್ನು ಮಾಡಕೂಡದು. ಒಳ್ಳೆಯ ದಾಯಿತು; ನಾನಾಗಿಯೇ ಅವನದುರಿಗೆ ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಪ್ರಾಣತ್ಯಾಗ ಮಾಡಬಿಡುವೆನು’ ಎಂದು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿದ್ದು, ಪುನಃ, ‘ಅವನನ್ನು ಹೇಗೆ ನೋಡಲಾಪೆನು? ಅವನು ಸೆರೆಯಿಂದ ಹೇಗೆ ಮುಕ್ತನಾಗುವನು? ನಾನು ಮುಕ್ತನಾದರೆ ಆನು ಕಾರ್ಯವು ಸಿದ್ಧಿಯಾದಹಾಗಾಯಿತು? ಈ ಉಂಗುರವು ನನ್ನ ವಿವಾತಿಗೆ ಎಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿತು? ಅದರಿಂದವನ ಮುಕ್ತಿಯಾಗದೆ? ಉಂಗುರವನ್ನು ಅವನಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಲೆ? ನನ್ನನ್ನು ಕರಕೊಂಡು ಹೋಗುವರಾರು? ಅವನಿಂದಾವ ಉಪಾಯವಾಗದೆ ಹೋಗುವುದೆ? ಒಳ್ಳೆಯದು, ಅವನನ್ನೇ ಕೇಳುವೆನು. ಏನು ಹೇಳುವನೋ ಗೊತ್ತಾಗುವುದು. ಆದರೆ ಕೇಳುವ ಬಗೆ ಹೇಗೆ? ಅವನನ್ನು ಮತ್ತೊಂದು ಸಲ ನೋಡಲಾರೆನಿ’ ಎಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತ, ಪುನಃ, ‘ಅವನನ್ನು ನೋಡಬೇಕೆಂದು ಹೇಗೆ ಹೇಳಲಿ? ನೋಡಿದರೆ ಅವನ ಸಂಗಡ ಏನೆಂದು ಮಾತ ನಾಡಲಿ? ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನ ದುಃಖವನ್ನು ಹೇಗೆ ತಿಳಿಸಲಿ?’ ಎಂದು ಬಗೆ ಬಗೆಯಾಗಿ ಬಗೆಯತೊಡಗಿದಳು.

ಆ ಸಮಯದಲ್ಲೊಬ್ಬ ಪರಿಚಾರಿಕೆಯು ಕೊಟಡಿಗೆ ಬಂದಳು. ಅವಳನ್ನು ನೋಡಿ, ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು, ‘ಈಗ ರಾತ್ರಿ ಹೊತ್ತೆಷ್ಟು?’ ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು.

ದಾಸಿಯು ಹನ್ನೆರಡುಘಂಟೆಯ ಮೇಲಾಯಿತೆಂದಳು. ದಾಸಿಯು ಹೊರಗೆ ಹೊರಟುಹೋಗಲೆಂದಿದ್ದಹಾಗೆ ಅವಳು ತಾನಾಗಿ ಬಂದ ಕೆಲಸವಾಯಿ ತೆಂದು ಹೊರಟುಹೋದಳು. ಬಳಿಕ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ಏಮಲೆಯು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದುಂ ಗುರವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಕೊಟಡಿಯಿಂದ ಹೊರಟಳು. ಪುನಃ ಅವಳ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಶಂಕೆಯುಂಟಾಯಿತು. ಕಾಲು ಅದರಿತು, ಎದೆಗುಂದಿತು, ಮುಖವು ಬಾಡಿತು. ಒಂದು ಕಾಲು ಮುಂದಾಯಿತು; ಕ್ರಮವಾಗಿ ಸಾಹಸಗೊಂಡು ಅಂತಃಪುರದ ಬಾಗಿಲವರೆಗೆ ಹೋದಳು, ಅಂತಃಪುರದಲ್ಲಿದ್ದ ಖೋಜೆಗಳು, ಹಬಸಿ ಜನ ಮುಂತಾದವರು ಪುನೋದದಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಸ್ತರಾಗಿದ್ದರು. ಅವಳನ್ನಾರೂ ನೋಡಲಿಲ್ಲ; ನೋಡಿದರೂ ಗಮನಿಸಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆಲ್ಲರೂ ತನ್ನನ್ನೇ ನೋಡು ತಿದ್ದರೆಂದು ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ತಿಳಿದಳು. ಹೇಗೆಗೋ ಸಾಹಸಗೊಂಡು ಅಂತಃಪುರದ ಬಾಗಿಲವರೆಗೆ ಬಂದಳು. ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರಹರಿಗಳು ಆನಂದದಿಂದುನ್ಮತ್ತ ರಾಗಿದ್ದರು. ಕೆಲವರು ನಿದ್ರಿತರಾಗಿದ್ದರು; ಕೆಲವರು ಜಾಗ್ರತಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ

ಅಜೇತನರಾಗಿದ್ದರು ; ಕೆಲವರು ಅರ್ಧಜೇತನವುಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದರು. ಅವಳನ್ನಾರೂ ಲಕ್ಷಿಸಲಿಲ್ಲ. ಬಾಗಿಲಲ್ಲೊಬ್ಬನು ನಿಂತಿದ್ದನು. ಅವನೂ ಪಹರೇದವರ ಉಡುಪುಳ್ಳವನಾಗಿದ್ದನು, ತಿಲೋತ್ತಮೆಯನ್ನು ಕಂಡು, 'ನಿಮ್ಮ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಉಂಗುರವಿದೆಯೇ ?' ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ಭಯಗೊಂಡು, ವಿಮಲೆಯು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದುಂಗುರವನ್ನು ತೋರಿದಳು. ಪ್ರಹರಿಯು ವೇಷದಲ್ಲಿದ್ದವನು ಉಂಗುರವನ್ನು ನೋಡಿ ತನ್ನ ಕೈಲಿದ್ದುಂಗುರವನ್ನು ತಿಲೋತ್ತಮೆಗೆ ತೋರಿ, 'ನನ್ನ ಹಿಂದೆ ಬನ್ನಿ, ಭಯವೇನೂ ಇಲ್ಲ' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ಚಂಚಲಚಿತ್ತಳಾಗಿ ಪ್ರಹರಿಯು ಹಿಂದೆ ಹೋದಳು. ಅಂತಃಪುರದ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಪಹರೇದವರೂ ಶಿಥಿಲಭಾವಾಪನ್ನರಾಗಿದ್ದರು. ಅದಲ್ಲದೆ ಅಂದಾರು ಎತ್ತೆಡೆಹೋಗಬೇಕಾಗಿದ್ದರೂ ಅಡ್ಡಿಯಿರಲವಾದಕಾರಣ ಅವರನ್ನಾರೂ ಆತಂಕಪಡಿಸಲಿಲ್ಲ. ಪ್ರಹರಿಯು ತಿಲೋತ್ತಮೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಸಂಗಡ ಕರೆದು ಕೊಂಡು ಅನೇಕ ಮಹಾದ್ವಾರಗಳನ್ನೂ, ಅನೇಕ ಪ್ರಕೋಷ್ಠಗಳನ್ನೂ, ಅನೇಕ ಪ್ರಾಂಗಣಭೂಮಿಗಳನ್ನೂ ದಾಟಿ ಕಡೆಗೆ ಕೋಟಿಯ ಬಾಗಿಲ ಬಳಿ ಬಂದು ತಿಲೋತ್ತಮೆಯನ್ನು ಕುರಿತು, 'ಎಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡೊಯ್ದು ಬಿಡಲಿ ?' ಎಂದನು.

ತಿಲೋತ್ತಮೆಗೆ ಏನನ್ನು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೂ ತೋಚಲಿಲ್ಲ. ಜ್ಞಾನಶೂನ್ಯಳಾಗಿ, ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಹಾಗೆ ಹೃತ್ಕಂಪವುಂಟಾಯಿತು ; ಕಣ್ಣು ಕಾಣಿಸದೆ ಹೋಯಿತು ; ಕಿವಿ ಕೇಳದೆಹೋಯಿತು ; ವಿಮಲೆಯು ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟುದೆಲ್ಲಾ ಮರೆತುಹೋಯಿತು ; ಕನವರಿಸಿದವಳಂತೆ ಬಾಯಿಂದ ಮಾತುಗಳು ಹೊರಟವು. ಅವಳಾ ಮಾತುಗಳೆಲ್ಲ ಬಗ್ಗಿಹೋದವೆಂದೂ ಮಾತು ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಪಹರೇದವನ ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದಿತು.

ಪ್ರಹರಿಯು, 'ಬಗ್ಗಿಹೋದನು ಸೆರೆಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ, ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಲಾರಿಗೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ; ಆದರೆ ನೀವೆಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂದರೂ ಕೊಂಡೊಯ್ದು ಬಿಡಬೇಕೆಂದು ಅಪ್ಪಣೆಯಾಗಿರುವಕಾರಣ, ಬನ್ನಿ, ಕೊಂಡೊಯ್ದುಬಿಡುವೆನು' ಎಂದನು.

ಪಹರೇದವನು ತಿಲೋತ್ತಮೆಯನ್ನು ಪುನಃ ಕೋಟಿಯೊಳಗೆ ಕರೆತಂದನು. ತಿಲೋತ್ತಮೆಗೆ ಅವನೂ ಅರುವಿಲ್ಲದೆ ಕಿಲುಬಿಡುಬಿಡುಹಾಗೆ ಪಹರೇದವನ ಸಂಗಡ ಹಿಂದಿರುಗಿದಳು. ಪ್ರಹರಿಯು ಸೆರೆಮನೆಯ ಬಳಿ ಬಂದು ನೋಡಿದನು. ಬೇರೇ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ ಅಲ್ಲಿಯ ಪ್ರಹರಿಗಳು ಪ್ರವೋದಾಸಕ್ತರಾಗಿರದೆ ಎಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಪ್ರಹರಿಯು ಅವರಲ್ಲೊಬ್ಬನನ್ನು ಕುರಿತು, 'ರಾಜವುತ್ರನೆಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ ?' ಎಂದು ಕೇಳಿದನು. ಅವನು ಸೆರೆಮನೆಯ

ಕಡೆ ಬೆರಳನ್ನು ತೋರಿದನು. ಪುಹರಿಯು ಕಾರಾಗಾರರಕ್ಷಕನನ್ನು ಕುರಿತು, 'ಒಳಗಿರುವ ಬಂದಿಯು ನಿಂದ್ರಿತನಾಗಿದ್ದಾನೋ ಅಥವಾ ಜಾಗರಿತನಾಗಿದ್ದಾನೋ?' ಎಂದು ಕೇಳಿದನು. ಕಾರಾಗಾರರಕ್ಷಕನು ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ ನೋಡಿ, ಬಂದು, 'ಬಂದಿಯು ಮಾತನಾಡಿದನು, ಎಚ್ಚರವಾಗಿದ್ದಾನೆ' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಉಂಗುರವನ್ನು ತಂದಿದ್ದವನು, 'ನಾನು ಒಳಗೆ ಹೋಗಬೇಕು, ಬಾಗಿಲನ್ನು ತೆಗೆ, ಈ ರಮಣಿಯು ಬಂದಿಯ ಸಂಗಡ ಮಾತನಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ' ಎಂದನು.

ರಕ್ಷಕನು ಚಮತ್ಕೃತನಾಗಿ, 'ಹೇಗೆ ತೆಗೆಯಲಿ?; ಅಪ್ಪಣೆಯಿಲ್ಲ; ನಿನಗದು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವೆ?' ಎಂದನು.

ಉಂಗುರವಾಹಕನು ಉಕ್ತಾನನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದ ಸಾಂಕೇತಿಕವಾದುಂಗುರವನ್ನು ರಕ್ಷಕನಿಗೆ ತೋರುತ್ತಲೇ, ಅವನು ಕಾರಾಗಾರದ ಬಾಗಿಲನ್ನು ತೆರೆದು ಬಿಟ್ಟನು.

ರಾಜಕುಮಾರನು ಕೊಟಡಿಯಲ್ಲೊಂದು ಸಾವಾನ್ಯದ ಮರದ ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿದ್ದನು. ಬಾಗಿಲನ್ನು ತೆಗೆದ ಶಬ್ದವನ್ನು ಕೇಳಿ, ಕೌತೂಹಲ ಪ್ರಯುಕ್ತವಾಗಿ ಬಾಗಿಲಕಡೆ ನೋಡಿದನು. ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ಬಾಗಿಲವರೆಗೂ ಬಂದವಳು ಒಳಗೆ ಹೋಗಲಾಗದೆ ಹೊರಗೆ ನಿಂತಿದ್ದಳು; ಕಾಲೇಳೆಡೆ ಪಾಶ್ಚರ್ದದಲ್ಲಿ ಬಾಗಿಲನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ನಿಂತಿದ್ದಳು.

ತಿಲೋತ್ತಮೆಗೆ ಕೊಟಡಿಯೊಳಗೆ ಬರಲಿಷ್ಟವಿಲ್ಲದಂತಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡು, ಉಂಗುರದವನು, 'ಇಲ್ಲಿ ಎಳೆಬವೇಕೆ? ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಹೋಗೋಣ' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಆದರೂ ತಿಲೋತ್ತಮೆಗೆ ಕಾಲೇಳಿಲ್ಲ.

ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ಹಿಂದಿರುಗಿ ಹೋಗಲು ದ್ಯುಕ್ತೆಯಾದಳು. ಹಿಂದಿರುಗಿ ಹೋಗುವುದಕ್ಕೂ ಕಾಲು ಬರಲಿಲ್ಲ. ಪುಹರಿಯು ವ್ಯಸ್ತನಾದನು. ಯೋಚಿಸುತ್ತ ಕಡೆಗೆ ಪ್ರಯತ್ನವಿಲ್ಲದೆ ಅನಳೊಂದು ಕಾಲು ಮುಂದಾಗಿ ಹಾಗೇವೇ ಕೊಟಡಿಯೊಳಗೆ ಬಂದಳು.

ಕೊಟಡಿಯೊಳಗೆ ಬಂದು ರಾಜಪುತ್ರನನ್ನು ನೋಡುತ್ತಲೇ ಅವಳಿಗೆ ವುನಃ ಗತಿಶಕ್ತಿಯು ನಿಂತುಹೋಗಿ ಬಾಗಿಲ ಪಾಶ್ಚರ್ದದಲ್ಲಿ ಗೋಡೆಯನ್ನೊರಗಿಕೊಂಡು ಅಧೋಮುಖಿಯಾಗಿ ನಿಂತಳು.

ರಾಜಪುತ್ರನು ಮೊದಲು ತಿಲೋತ್ತಮೆಯನ್ನು ಗುರಿತಿಸಲಾರದೆ, ಹೆಂಗ ಸೊಬ್ಬಳು ಬಂದು ನಿಂತಿದ್ದುದನ್ನು ನೋಡಿ ವಿಸ್ಮಿತನಾದನು. ರಮಣಿಯು ಗೋಡೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಅಧೋಮುಖಿಯಾಗಿ ನಿಂತವಳು ಹತ್ತಿರ ಬಾರದಿದ್ದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಹೆಚ್ಚು ಅಚ್ಚರಿಗೊಂಡು, ರಾಜಪುತ್ರನೇ ಹಾಸಿಗೆಯಿಂದೆದ್ದು ಬಾಗಿಲ ಬಳಿ ಬಂದು ನೋಡಿದನು. ಗುರುತಾಯಿತು.

ತಿಲಾರ್ಥಕಾಲ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಣ್ಣು ಸೇರಿದ್ದುವು. ಬಳಿಕ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು

ದೃಷ್ಟಿಯು ನೆಲದಮೇಲೆ ಊರಿತು. ಆದರೆ ಶರೀರವು ಮಾತ್ರ ರಾಜಪುತ್ರನ ಕಾಲಿನಮೇಲೆ ಬೀಳಲೆಳಸಿದ್ದಂತೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಬಗ್ಗಿತು.

ರಾಜಪುತ್ರನು ಸ್ವಲ್ಪ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಸರಿದು ನಿಂತನು. ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ಶರೀರವು ಮಂತ್ರಮುಗ್ಧವಾಗಿದ್ದಂತೆ ಸ್ತಂಭಿತವಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದಿತು. ಪೂರ್ವ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಪುಸ್ಪುಟಿತವಾಗಿದ್ದವಳ ಹೃತ್ಪದ್ಮವು ಶುಷ್ಕವಾಗುತ್ತ ಬಂದಿತು. ರಾಜಪುತ್ರನು, 'ವೀರೇಂದ್ರಸಿಂಹನ ಮಗಳೆ?' ಎಂದನು.

ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಸಿಡಿಲುಬಿದ್ದಂತಾಯಿತು. 'ವೀರೇಂದ್ರ ಸಿಂಹನ ಮಗಳೆ!' ಎಂಬುದೆ ಸಂಬೋಧನೆ? ಜಗತ್ತಿಂಹನಿಗೆ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯೆಂಬ ಹೆಸರು ಸಹ ಮರೆತುಹೋಯಿತೆ? ಇಬ್ಬರೂ ಕ್ಷಣಕಾಲ ನೀರವವಾಗಿದ್ದರು. ಅನಂತರ ಪುನಃ ರಾಜಕುಮಾರನು, 'ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದುದೇಕೆ?' ಎಂದನು.

'ಬಂದುದೇಕೆ!' ಎಂತಹ ಪ್ರಶ್ನೆ! ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ತಲೆಯು ಸುತ್ತಲಾರಂಭವಾಯಿತು. ಕೊಟಡಿ, ಗೋಡೆ, ದೀಪ ಮುಂತಾದುವೆಲ್ಲಾ ತಿರುಗಲಾರಂಭಿಸಿದುವು. ತಲೆಗೆ ಗೋಡೆಯನ್ನಾಸರೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ನಿಂತಳು.

ರಾಜಪುತ್ರನು ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರವು ಹೊರಡಬಹುದೆಂದು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದನು. ಆದರೆ ಉತ್ತರವನ್ನು ಹೇಳುವವರಾರು? ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರ ಹೊರಡುವ ಸಂಭವವಿಲ್ಲದೆ ರಾಜಪುತ್ರನು, 'ನಿನಗೆ ಕಷ್ಟವಾಗಿರಬಹುದು. ಹಾಗೂ ಸ್ವಸ್ಥವಾಗಿರುವಂತಿಲ್ಲ; ಹಿಂದಿರುಗಿ ಹೋಗು; ಹಿಂದಿನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಮರೆತುಬಿಡು' ಎಂದನು.

ತಿಲೋತ್ತಮೆಗಿದ್ದ ಭ್ರಮೆಯು ತಪ್ಪಿಹೋಯಿತು. ಅಕಸ್ಮಾತ್ತು ವೃಕ್ಷಚ್ಯುತವಲ್ಲರಿಯಂತೆ ನೆಲದಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಳು.

ಹದಿನಾಲ್ಕನೆಯ ಪರಿಚ್ಛೇದ

ಮೋಹ

ಜಗತ್ತಿಂಹನು ಹತ್ತಿರ ಬೊಗ್ಗಿ ನೋಡಲಾಗ ತಿಲೋತ್ತಮೆಗೆ ಚಲನವಿರಲಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಬಟ್ಟೆಯ ಸೆರಗಿನಿಂದ ಬೀಸಲಾರಂಭಿಸಿದವನು ಅರುವಿನ ಚಿಹ್ನೆಯನ್ನು ಕಾಣದೆ ಪ್ರಹರಿಯನ್ನು ಕರೆದನು. ಅವಳ ಸಂಗಡ ಬಂದಿದ್ದವನು ಹತ್ತಿರ ಬಂದನು. ಜಗತ್ತಿಂಹನವನನ್ನು ಕುರಿತು, 'ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಮೂರ್ಛಿತಳಾಗಿ ದ್ದಾಳೆ, ಸಂಗಡ ಬಂದಿರುವಳನ್ನು ಕರೆದು ಶುಶ್ರೂಷೆಯನ್ನು ಮಾಡಹೇಳು' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಪ್ರಹರಿಯು, ಸಂಗಡ ಬಂದವನು ತಾನೊಬ್ಬನೇ ಎಂದನು.

ರಾಜಕುಮಾರನು ವಿಸ್ಮಿತನಾಗಿ, 'ನೀನೊಬ್ಬನೇವೇ!' ಎಂದನು.

ಪ್ರಹರಿಯು, ಮತ್ತಾರೂ ಸಂಗಡ ಬರಲಿಲ್ಲವೆಂದನು.

ರಾಜಕುಮಾರನು, 'ಹಾಗಾದರೆ, ಮಾಡುವುದೇನು? ಅಂತಃಪುರದಲ್ಲಾ ರಾದರೂ ದಾಸಿಯರಿಗೆ ತಿಳಿಸು' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಪ್ರಹರಿಯು ಹೋದನು. ರಾಜಕುಮಾರನು ಪುನಃ ಅವನನ್ನು ಕರೆದು, 'ಕೇಳು, ಮತ್ತಾರಿಗಾದರೂ ತಿಳುಹಿದರೆ ಗದ್ದಲಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುವುದಲ್ಲದೆ, ಇಂದಿನ ರಾತ್ರಿ ಪ್ರವೋದಾವೋದಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಇವಳ ಸಹಾಯಕ್ಕಾರೂ ಬರಲಾರರು' ಎಂದನು.

ಪ್ರಹರಿಯು, 'ಸಿಬ, ಅದಲ್ಲದೆ ಕಾರಾಗಾರದ ಪಹರೇದವರು ಮತ್ತಾರನ್ನೂ ಒಳಗೆ ಬಿಡರು ; ಬೇರೇ ಜನರನ್ನು ಒಳಗೆ ಕರೆತರಲೆನಗೆ ಧೈರ್ಯವಿಲ್ಲ' ಎಂದನು.

ರಾಜವುತ್ರ—ಹಾಗಾದರೆ ಉಪಾಯಾಂತರವಿಲ್ಲ. ನೀನು ಬೇಗನೆ ಹೋಗಿ ಒಬ್ಬ ದಾಸಿಯ ಮೂಲಕ ನವಾಬನ ಮಗಳಿಗೆ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ಹೇಳಿಕಳುಹು.

ಪ್ರಹರಿಯು ಹಾಗೆ ಮಾಡುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿ ಹೊರಟುಹೋದನು. ರಾಜ ವುತ್ರನು ತಿಲೋತ್ತಮೆಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಶುಶ್ರೂಷೆಯನ್ನು ಮಾಡತೊಡಗಿದನು. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಾಜಕುಮಾರನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇನೆಂದು ಭಾವಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನೋ ಅದನ್ನಾರು ಹೇಳಬಲ್ಲರು? ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ನೀರು ತುಂಬಿದನೋ ಇಲ್ಲವೋ ಅದನ್ನು ಹೇಳುವುದಸಾಧ್ಯ—

ರಾಜಕುಮಾರನು ಕಾರಾಗಾರದಲ್ಲಿ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯ ಸಂಗಡ ತಾನೊಬ್ಬನೇ ಉಳಿದುಕೊಂಡು ಕಂಡು ಅತ್ಯಂತ ವ್ಯಸ್ತನಾದನು. ಆಯಾಸಕ್ಕೆ ಸಮಾಚಾರವು ತಲ್ಪ ದಿದ್ದರೂ, ಅಥವಾ ಅವಳವ ಉಪಾಯವನ್ನು ಮಾಡದೆ ಹೋದರೂ ಮಾಡುವುದೇನು?

ತಿಲೋತ್ತಮೆಗೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ಆರುಮಂಟಾಗುತ್ತ ಬಂದಿತು. ಅದರೊಳಗೆ ತೆರೆದಿದ್ದ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಹೆಂಗಸರಬ್ಬರು ಪ್ರಹರಿಯ ಸಂಗಡ ಬರುತ್ತಿದ್ದು ದನ್ನು ನೋಡಿದನು. ಬರುತ್ತಿದ್ದವರಲ್ಲೊಬ್ಬಳು ಅವಕುಂಠನವತಿಯಾಗಿದ್ದಳು. ಅವಕುಂಠನವತಿಯು ಉನ್ನತ ಶರೀರವೂ, ಸಂಗೀತದಂತೆ ಮಧುರವಾದ ಪಾದವಿನ್ಯಾಸವೂ, ಲಾವಣ್ಯಮಯವಾದ ಗ್ರೀವಾಭಂಗಿಯೂ ಇವೇ ಮುಂತಾದುವುಗಳನ್ನು ದೂರದಿಂದ ನೋಡಿ ಜಗತ್ತಿನೊಹನು ದಾಸಿಯ ಸಂಗಡ ಅಯಾಸೆಯು ಸ್ವಯಂ ಬರುತ್ತಿದ್ದಳೆಂದೂ ಅವಳೊಂದಿಗೆ ದೈರ್ಯವೇ ಮೂರ್ತಿಗೊಳಿಸಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದಿತೆಂದೂ ತಿಳಿದನು.

ಅಯಾಸೆಯೂ ದಾಸಿಯೂ ಪ್ರಹರಿಯೊಡನೆ ಬಾಗಿಲ ಬಳಿ ಬರುತ್ತಲೇ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ದ್ವಾರಪಾಲಕನು ಉಂಗುರವ ತಂದವನನ್ನು ಕುರಿತು, 'ಅವರನ್ನೂ ಒಳಗೆ ಬಿಡಬೇಕೆ?' ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

ಉಂಗುರವಾಹಕನು—'ನಾನರಿಯೆ, ನಿನ್ನಿಷ್ಟವಿದ್ದಂತೆ ಮಾಡು' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ದ್ವಾರಪಾಲಕನು ಹೆಂಗಸರನ್ನು ಒಳಗೆ ಹೋಗಲು ಅಡ್ಡಿಮಾಡಿದನು.

ಆ ನಿಷೇಧವನ್ನು ಕೇಳಿ ಅಯುಷೆಯು ತನ್ನ ಮುಖಾವರಣವನ್ನು ತೆಗೆದು, 'ಪ್ರಹರಿ! ನನ್ನನ್ನು ಒಳಗೆ ಬಿಡು, ನಿನಗದರಿಂದ ಆಕ್ಷೇಪ ಬಂದರೆ ತಪ್ಪನ್ನು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಹಾಕು' ಎಂದಳು.

ಪ್ರಹರಿಯು ಅಯುಷೆಯ ಗುರುತನ್ನು ಬಲ್ಲವನಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ದಾಸಿಯು ಮೆಲ್ಲ ಮೆಲ್ಲನೆ ಅವಳ ಪರಿಚಯವನವನಿಗೆ ತಿಳುಹಿದಳು. ಪ್ರಹರಿಯು ಚಮುಕಿತನಾಗಿ, ಅಭಿವಾದನವನ್ನು ಮಾಡಿ, 'ದೀನನಾದವನ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಮನ್ನಿಸಬೇಕು, ತಮಗೆಲ್ಲಗೆ ಹೋಗುವುದಕ್ಕೂ ನಿಷೇಧವಿಲ್ಲ' ಎಂದು ದೈನ್ಯದೊಡನೆ ಏಜ್ಞಾಪಿಸಿ ಕೊಂಡನು.

ಅಯುಷೆಯು ಕಾರಾಗಾರದೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದಳು. ಆಗವಳು ನಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ ವಾದರೂ ಮುಖವು ಸ್ವಭಾವತಃ ಮಂದಹಾಸಯುಕ್ತವಾದುದರಿಂದ ನಗುತ್ತಿದ್ದಳೆಂದು ಬೋಧೆಯಾಯಿತು. ಕಾರಾಗಾರದ ಕಾಂತಿಯೇ ಬದಲಾಯಿಸಿತು. ಕಾರಾಗಾರವೆಂದು ಬೋಧೆಯಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಅಯುಷೆಯು, ರಾಜಪುತ್ರನಿಗೆ ಅಭಿವಾದನವಂಗೈದು, 'ಸಮಾಚಾರ ಪೇನು?' ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು.

ರಾಜಕುಮಾರನು ಏನೆಂದುತ್ತರವನ್ನು ಕೊಡಬಲ್ಲನು? ಉತ್ತರವನ್ನು ಹೇಳದೆ ಭೂತಲಶಾಯಿನಿಯಾಗಿದ್ದ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯನ್ನು ಕೇವಲ ಕೈಬೆರಳಿನಿಂದ ತೋರಿದನು.

ಅಯುಷೆಯು ತಿಲೋತ್ತಮೆಯನ್ನು ನೋಡಿ, 'ಇವಳಾರು?' ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು.

ರಾಜಕುಮಾರನು ಸಂಕುಚಿತನಾಗಿ, 'ವೀರೇಂದ್ರಸಿಂಹನ ಕನ್ಯೆ' ಎಂದನು.

ಅಯುಷೆಯು ತಿಲೋತ್ತಮೆಯನ್ನು ತೊಡೆಯಮೇಲೆತ್ತಿ ಮಲಗಿಸಿ ಕೊಂಡಳು. ಮತ್ತಾರಾಗಿದ್ದರೂ ಸಂಕೋಚಪಡುತ್ತಿದ್ದರು; ನೂರೆಂಟನ್ನು ಯೋಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಯುಷೆಯು ಹಾಗೆ ಮಾಡದೆ ಕೂಡಲೆ ಮಲಗಿದ್ದವಳ ನ್ನೇತ್ತಿ ತೊಡೆಯಮೇಲೆ ಮಲಗಿಸಿಕೊಂಡಳು.

ಅಯುಷೆಯು ಏನನ್ನು ಮಾಡಿದರೂ ಅದವಳಿಗೆ ಸುಂದರವಾಗಿ ಒಪ್ಪುವುದು. ಆವ ಕಾರ್ಯವನ್ನಾದರೂ ಶ್ಲಾಘಾರ್ಹವಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸುವಳು. ಜಗತ್ತಿಂಹನೂ ದಾಸಿಯೂ ಮನದಲ್ಲಿ, 'ಅವಳೆಷ್ಟೊಂದು ಸುಂದರವಾಗಿದ್ದಾಳೆ!' ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ ಕೊಂಡರು.

ಅಯುಷೆಯು ದಾಸಿಯು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಆತ್ತರು ಷರಬತ್ತು ಮುಂತಾದ ಶೈತೋಷಿಪಚಾರದ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ತೆಗೆಯಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದವಳು, ಅದ ನ್ನಿಲ್ಲಾ. ಪುನಃ ಪುನಃ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯ ಮೈಮೇಲೆ ತಳಿದಳು. ದಾಸಿಯು

ಬಿಜ್ಜಣಮಿಕ್ಕುತ್ತಿದ್ದೆಗಳು.* ಈ ಪ್ರಕಾರ ಅಯುಷೆಯು ಮಾಡಿದ ಶುಶ್ರೂಷೆಯಿಂದ ತಿಲೋತ್ತಮೆಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಆರುವುಂಟಾಯಿತು.

ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ಕಕ್ಷೇರದು ನಾಲ್ಕೂಕಡೆ ನೋಡಿದವಳಿಗೆ ಮೊದಲ ಮಾತುಕಥೆಗಳೆಲ್ಲಾ ನೆನವಿಗೆ ಬಂದವು. ಕೂಡಲೇ ಕೊಟಡಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಗೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂಬ ಇಷ್ಟವುಂಟಾಯಿತು. ಆದರೆ ರಾತ್ರಿಯ ಶಾರೀರಕ ಮಾನಸಿಕ ಪರಿಶ್ರಮಗಳಿಂದವಳು ಬಹಳ ದಣಿದಿದ್ದಳು. ಆದುದರಿಂದ ಹೊರಟುಹೋಗಲ ಸಮರ್ಥೆಯಾಗಿ, ಪೂರ್ವಸ್ಮರಣೆಯು ಬರುತ್ತಲೇ ತಲೆಯು ಸುತ್ತಿ ನೆಲದಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಳು.

ಅಯುಷೆಯು ಅವಳ ಕೈಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು, 'ತಂಗಿ! ವ್ಯಸ್ತಳಾಗ ಬೇಡ; ನೀನೀಗ ಅತಿದುರ್ಬಲಳಾಗಿರುತ್ತಿ; ನನ್ನ ಕೊಟಡಿಗಿ ಹೋಗಿ ಅಲಸಿಕೆ ತೀರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಳಿಕ ನೀನೆಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂದರೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಕಳುಹಿಸುವೆನು' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಸಂತವಿಸಿದಳು.

ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ಉತ್ತರವನ್ನು ಕೊಡಲಿಲ್ಲ.

ಅಯುಷೆಯು ಪ್ರಹರಿಯ ಮುಖದಿಂದ ಅವಳಿಗೆ ತಿಳಿದಿದ್ದರಮಟ್ಟಿಗೆ ಕೇಳಿದ್ದ ಕಾದಕಾರಣ, ತಿಲೋತ್ತಮೆಯ ಮನದಲ್ಲಿ ಸಂದಿಗೆ ನಿಂತಿರಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿದು, 'ನನ್ನಲ್ಲಿ ಆಪನಂಬಿಕೆ ಬೇಡ; ನಾನು ನಿನ್ನ ವೈರಿಯ ಮಗಳಾದರೂ, ಅನ್ನೆಯ ಕೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಡ, ನಿಮ್ಮ ವಿಚಾರವಾವದೂ ನನ್ನಿಂದ ಹೊರಪಡದು. ಬೆಳಗಾಗುವುದರೊಳಗೆ ದಾಸಿಯನ್ನು ಕೂಡಿಟ್ಟು ನಿನ್ನಿಷ್ಟವಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಕಳುಹುವೆನು. ನನ್ನಮೇಲೆ ಭರವಸವಿಡು' ಎಂದಳು.

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಅಯುಷೆಯು ಮೃದುವಾಗಿ ಮಧುರ ಸ್ವರದಿಂದ ಹೇಳಿದ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ತಿಲೋತ್ತಮೆಗೆ ಅವಳಲ್ಲಿ ತಿಲಾರ್ಥವೂ ಅಪನಂಬಿಕೆಯುಂಟಾಗ ಲಿಲ್ಲ. ಆಗವಳು ನಡೆಯಲಾರದವಳಾಗಿದ್ದಳಲ್ಲದೆ, ಜಗತ್ತಿನೊಳಗೆ ಬಳಿ ಕುಳಿತಿರ ಲಾರದವಳಾಗಿಯೂ ಇದ್ದಳು. ಆದಕಾರಣ ಅಯುಷೆಯ ಮಾತಿಗೊಪ್ಪಿದಳು. ಅಯುಷೆಯು, 'ನೀನು ನಡೆಯಲಾರೆ, ದಾಸಿಯ ಕೈಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಹೋಗು' ಎಂದಳು.

ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ದಾಸಿಯ ಭುಜದಮೇಲೆ ಕೈಯಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅವಳವ ಲಂಬನದಿಂದ ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ನಡೆದಳು. ಅಯುಷೆಯು ತಾನೂ ಹೊರಟುಹೋಗಲು ರಾಜಕುಮಾರನಲ್ಲಿ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಪೇಡಿದಳು. ರಾಜಕುಮಾರನೇನನ್ನೋ ಹೇಳ ಬೇಕೆಂಬ ಇಷ್ಟವುಳ್ಳವನಂತೆ ಅವಳ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿದನು. ಅಯುಷೆಯು ಆ ಭಾವವನ್ನು ತಿಳಿದು ದಾಸಿಯನ್ನು ಕುರಿತು, 'ತಿಲೋತ್ತಮೆಯನ್ನು ಕರೆದು ಕೊಂಡು ಹೋಗು' ಎಂದಳು.

* ಬಿಜ್ಜಣ = ಚ್ಯವನ, ಬೀಸಣಿಗೆ.

ಜಗತ್ತಿಂಹನು, ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯನ್ನುದ್ದೇಶಿಸಿ, ತನಗೂ ಅವಳಿಗೂ ಅದೇ ಕಡೆಯ ದರ್ಶನವೆಂದೆಂದುಕೊಂಡು, ಬಳಿಕ ಗಂಭೀರಭಾವದಿಂದ ದೀರ್ಘನಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಬಾಗಿಲ ಹೊರಗೆ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣುವವರೆಗೂ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದನು.

ತಿಲೋತ್ತಮೆಯೂ ತನಗದೇ ಕಡೆಯ ದರ್ಶನವೆಂದೆಂದುಕೊಂಡು ಹಿಂದಿರುಗಿ ನೋಡದೆ ಹೊರಟುಹೋದಳು. ಹಿಂದಿರುಗಿ ನೋಡಿದಾಗ ಜಗತ್ತಿಂಹನವಳ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳಲಿಲ್ಲ.

ಅಂಗುಲಿಯವಾಹಕನು ತಿಲೋತ್ತಮೆಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು, ತಾನು ಹೋಗುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿದನು.

ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ಉತ್ತರವನ್ನು ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಸಂಗಡ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ದಾಸಿಯು ಹೋಗಬಹುದೆಂದಳು.

ಪ್ರಹರಿಯು ಸಾಂಕೇತಿಕವಾದ ಉಂಗುರವನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಕೊಡಿರೆಂದು ಬೇಡಿದನು. ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ಉಂಗುರವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಟ್ಟಳು. ಪ್ರಹರಿಯು ಅದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೊರಟುಹೋದನು.

ಹದಿನೈದನೆಯ ಪರಿಚ್ಛೇದ

ಮುಕ್ತಕಂಠವಾಗಿ ಹೇಳಿದುದು

ತಿಲೋತ್ತಮೆಯೂ ದಾಸಿಯೂ ಕಾರಾಗಾರದಿಂದ ಹೊರಟುಹೋದ ಬಳಿಕ ಆಯುಷ್ಯವು ಬಂದು ಶಯ್ಯೆಯಮೇಲೆ ಕುಳಿತಳು. ಶಯ್ಯೆಯ ಮೇಲೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಬಂದು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಲು ಸ್ಥಳವಿರಲಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಜಗತ್ತಿಂಹನು ಮಂಚಕ್ಕೆ ಸಮಾಪ ಬಂದು ನಿಂತನು.

ಆಯುಷ್ಯವು ತನ್ನ ಕಬರಿಯಮೇಲೆ ಕೈಯಿಟ್ಟವಳು ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಮುಡಿ ದಿದೊಂದು ಗುಲಾಬಿಹೂವು ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದುದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅದರ ದಳಗಳ ನೊಂದೊಂದಾಗಿ ಕೀಳುತ್ತಾ 'ರಾಜಕುಮಾರ! ನಿಮ್ಮ ಭಾವದಿಂದ ನೀವೆ ನೋಡನೆ ಮಾತನಾಡಲಿಷ್ಟವುಳ್ಳವರಂತೆ ತೋರಿತು; ನನ್ನಿಂದಾವಕಾರ್ಯವಾಗ ಬೇಕಾದರೂ ಸಂಕೋಚವಿಲ್ಲದೆ ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿ, ನಿಮಗೆ ಸಲುವಾಗಿ ಆವಕಾರ್ಯ ವನ್ನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೂ ಪರಮ ಸುಖಿಯಾಗಿರುವೆನು' ಎಂದಳು.

ರಾಜಕುಮಾರನು, 'ಸವಾಬಪುತ್ರ! ಪ್ರಕೃತ ನನಗಾವಕಾರ್ಯವೂ ಇಲ್ಲ, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡಬೇಕೆಂದು ಅಭಿಲಾಷಿಯಾಗಿಯೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ನನ್ನೇ ಇರುವಡಿ*ಯಲ್ಲಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಪುನಃ ನೋಡಲಾರೆನೆಂದಿದ್ದೆನು. ಇದೇ ಕಡೆಯ

* ಇರುವಡಿ = ಇರುವು, ಸ್ಥಿತಿ

ದರ್ಶನವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ; ಸಿನ್ನಿಂದೆನಗೆ ಆಗಿರುವ ಉಪಕಾರವು ಬರಿಬಾಯಿ ಮಾತಿನಿಂದ ಪ್ರತಿಶೋಧವಾಗದು; ನಿನ್ನ ಸಹಕಾರಕ್ಕೆ ಕಾರ್ಯತಃ ಪ್ರತ್ಯುಪಕಾರವನ್ನು ಮಾಡುವೆನೆಂಬ ಭರವಸೆಯೆನಗಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ದೃಷ್ಟಿದಲ್ಲದು ಬರೆದಿಲ್ಲ; ಈಗಿನ ದೊಂದೇ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ; ಈಗಿನ ದುರ್ವ್ಯವವು ಕಳೆದುಹೋಗಿ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಕಾರ್ಯವಾಗಬೇಕಾದರೂ, ನೀನು ಸಂಕೋಚಪಡದೆ ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡು, ಪರಸ್ಪರ ಸೋದರ ಸೋದರಿಯರಂತೆ ತಿಳಿದು ಸಂಕೋಚಪಡದೆ ಸನ್ನಿಂದೇನಾಗಬೇಕಾದರೂ ಹೇಳು' ಎಂದನು.

ಜಗತ್ತಿಂಹನ ಸ್ವರವು ಅತ್ಯಂತ ಕಾತರಯುಕ್ತವಾದುದಾಗಿಯೂ ಸೈರಾಶ್ಯ ವ್ಯಂಜಕವಾದುದಾಗಿಯೂ ಇದ್ದುದರಿಂದ ಅಯುಷೆಯೂ ಮನದಲ್ಲಿ ಕ್ಲಿಷ್ಟಳಾಗಿ 'ತಾವು ಅಷ್ಟೊಂದು ನಿರಾಶರಾಗಲೇಕೆ? ಇಂದಿನದ ಅಮಂಗಳವು ನಾಳೆ ಇರದು' ಎಂದಳು.

ಜಗತ್ತಿಂಹನು, 'ನಾನು ನಿರಾಶನಾಗುವುದಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ಮುಂದೆ ನಾನಾವ ಆಶೆಬಡಲೂ ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲ; ಈ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಬೇಕೆಂದು ಹೊರತು ಅದನ್ನಿಟ್ಟು ಕೊಂಡಿರಬೇಕೆಂಬ ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲ; ಈ ಕಾರಾಗಾರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಲೂ ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲ' ಎಂದನು.

ರಾಜಕುಮಾರನು ಕರುಣಸ್ವರದಿಂದ ಹೇಳಿದಾ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಅಯುಷೆಯು ವಿಸ್ಮಿತಿಯಾಗಿ ಹೆಚ್ಚು ಕಾತರೆಯಾದಳು. ಆಗವಳಿಗೆ ತಾನು ನವಾಬನ ಮಗಳೆಂಬ ಭಾವನೆಯು ಇರಲಿಲ್ಲ. ಸಂಕೋಚವು ಹೋಯಿತು, ಸ್ನೇಹಮಯಿಯಾದ ರಮಣಿಯಾಗಿ ರಮಣಿಯಂತೆ ಯತ್ನವಿಶಿಷ್ಟಳಾಗಿ, ತನ್ನ ಕೋಮಲ ಕರಪಲ್ಲವದಿಂದ ರಾಜಪುತ್ರನ ಕೈಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು, ಅವನನ್ನು ದೃಷ್ಟಿಯೆತ್ತಿ ನೋಡುತ್ತಾ, 'ಕುಮಾರ!' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದು, ಪುನಃ 'ಕುಮಾರ! ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ದಾರುಣ ದುಃಖವೇಕೆ? ನನ್ನನ್ನು ಅನ್ನಿಯಳೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಡ, ನೀನು ಧೈರ್ಯಕೊಟ್ಟರೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ—ನಿನಗೆ ವೀರೇಂದ್ರಸಿಂಹನ ಕಸ್ತಿಯೆ....'

ಅಯುಷೆಯು ಮಾತು ವೂರ್ತಿಯಾಗುವುದರೊಳಗೆ ರಾಜಕುಮಾರನು 'ಆ ಮಾತಿನಿಂದಿನ್ನು ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ; ಆದು ಭಂಗವಾಗಿ ಹೋಯಿತು' ಎಂದನು.

ಅಯುಷೆಯು ನೀರವವಾಗಿದ್ದಳು. ಜಗತ್ತಿಂಹನೂ ನೀರವವಾಗಿದ್ದನು. ಇಬ್ಬರೂ ಅನೇಕ ಕ್ಷಣಗಳತನಕ ನೀರವವಾಗಿದ್ದರು. ಹಿಡಿದಿದ್ದ ಕೈ ಹಾಗೆಯೇ ಇದ್ದಿತು. ಅಯುಷೆಯು ಮುಖತಗ್ಗಿದವಳಾಗಿದ್ದಳು.

ಜಗತ್ತಿಂಹನು ಅಕಸ್ಮಾತ್ತು ಚಮತ್ಕೃತನಾದನು. ಅವನ ಕೈಮೇಲೆ ಕವೋಷ್ಣವಾದೊಂದು ಕಂಬನಿಯು ತೊಟೆಕಿತು! ಜಗತ್ತಿಂಹನು ಬಗ್ಗಿ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಮಾಡಿ ಅಯುಷೆಯ ಮುಖಪದ್ಮವನ್ನು ದೃಷ್ಟಿಸಿ ನೋಡಿದನು.

ಉಜ್ವಲವಾದವಳ ಗಂಡಸ್ಥಳದಮೇಲೆ ಬಾಷ್ಪವಾರಿಯು ಧಾರೆ ಧಾರೆಯಾಗಿ ಹರಿಯುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡನು.

ರಾಜಕುಮಾರನು ಅಚ್ಚರಿಗೊಂಡು, 'ಇದೇನು, ಆಯುಷೆ! ಅಳುತ್ತಿ?' ಎಂದನು.

ಆಯುಷೆಯು ಏನೊಂದುತ್ತರವನ್ನೂ ಹೇಳದೆ ಹಿಡಿದಿದ್ದವನ ಕೈಯನ್ನು ಮೆಲ್ಲಗೆಗೆದು ಮಂಚದಮೇಲೆ ತನ್ನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲವನನ್ನು ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಕೊಂಡಳು. ಅವನು ಕುಳಿತ ಬಳಿಕ, ಪುನಃ ಅವನ ಕೈಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು, 'ಯುವರಾಜ! ಇಂದು ನಿನ್ನಿಂದೀಪರಿ ಬೀಳೋಳ್ಳುವೆನೆಂದು ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿಯೂ ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ; ಎಷ್ಟೊಂದು ಕಷ್ಟವನ್ನು ಸಹಿಸಬಲ್ಲೆನಾದರೂ ನಿನ್ನನ್ನು ಸೆರೆಯಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟು ಕಷ್ಟದಲ್ಲೊಬ್ಬನನ್ನೇ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಲಸಮರ್ಥೆಯಾಗಿದ್ದೇನೆ; ಜಗತ್ತಿಂಹ! ಈಗಿನೊಡನೆ ಬಂದುಬಿಡು; ಅಶ್ವಾಲಯದಲ್ಲೊಂದು ಅಶ್ವವನ್ನು ತೆಗೆದು ಕೊಡುವೆನು; ಇಂದಿನ ರಾತ್ರಿಯೇ ನಿನ್ನ ಪಿತೃಸನ್ನಿಧಾನಕ್ಕೆ ಹೊರಟುಹೋಗು!' ಎಂದಳು.

ಅದೇ ಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟದೇವಿಯಾದ ಭವಾನಿಯು ಸಶರೀರೆಯಾಗಿ ಬಂದು ನಿಂತು ವರಪ್ರದೆಯಾಗಿದ್ದರೂ ರಾಜಪುತ್ರನು ಅಷ್ಟೊಂದು ಚಮತ್ಕೃತನಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ರಾಜಕುಮಾರನಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ವಾಚ್ಛಿಷ್ಠಿಯು ತಪ್ಪಿ ಉತ್ತರವನ್ನು ಕೊಡಲಾರದೆ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದನು.

ಆಯುಷೆಯು ಪುನಃ 'ಜಗತ್ತಿಂಹ! ರಾಜಕುಮಾರ! ಬಂದುಬಿಡು' ಎಂದಳು.

ಜಗತ್ತಿಂಹನು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಾದ ಬಳಿಕ, 'ಆಯುಷೆ! ನೀನನ್ನನ್ನು ಸೆರೆಯಿಂದ ಬಿಡಿಸಬಲ್ಲೆಯಾ?' ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

ಆಯುಷೆ—ಈ ಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ.

ರಾಜಕುಮಾರ—ನಿಮ್ಮ ತಂದೆಗೆ ತಿಳಿಯದಹಾಗೆ?

ಆಯುಷೆ—ಆ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಚಿಂತಿಸಬೇಡ. ನೀನು ನಿನ್ನ ಶಿಬಿರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ತಲೈದ ಬಳಿಕ ಅವನಿಗೆ ವರ್ತಮಾನವನ್ನು ಕೊಡುವೆನು.

ರಾಜಕುಮಾರ—ಪ್ರಹರಿಗಳು ನನ್ನನ್ನು ಹೊರಗೆ ಬಿಡುವರೆ?

ಆಯುಷೆಯು ತನ್ನ ಕಂಠದಿಂದೊಂದು ರತ್ನಕಂಠಿಯನ್ನು ತೆಗೆದು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ತೋರುತ್ತ, 'ಈ ಪುರಸ್ಕಾರದ ಲೋಭದಿಂದ ಪ್ರಹರಿಯು ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಬಿಡುವನು' ಎಂದಳು.

ರಾಜಕುಮಾರ—ಈ ಸಂಗತಿಯು ಪ್ರಕಾಶಗೊಂಡರೆ ನಿನ್ನ ತಂದೆಯ ಬಳಿ ನೀನು ನಿಷ್ಕರಕೋಳಿಗಳಾಗಿ ಕಷ್ಟಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗುವೆ.

ಆಯುಷೆ—ಅದರಿಂದ ಹಾನಿಯೇನು?

ರಾಜಕುಮಾರ—ಅಯ್ಯಾ ! ನಾನು ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಅಯ್ಯೆಯ ಮುಖವು ವಿಶುಷ್ಟವಾಯಿತು. ಅವಳು ಕ್ಷುಣ್ಣಳಾಗಿ, 'ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲವೇಕೆ?' ಎಂದಳು.

ರಾಜಕುಮಾರ—ಪ್ರಾಣದಾನಪರ್ಯಂತವೂ ನಿನ್ನಿಂದು ಪಕೃತನಾಗಿದ್ದೇನೆ ; ನಿನಗೆ ಕಷ್ಟದಾಯಕವಾದ ಕಾರ್ಯವನ್ನೆಂದಿಗೂ ಮಾಡೆನು.

ಅಯ್ಯೆಯು ಪ್ರಾಯಃ ರುದ್ಧಕಂಠೆಯಾಗಿ, 'ಸಿಜವಾಗಿ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲವೆ?' ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು.

ರಾಜಕುಮಾರ—ನೀನೊಬ್ಬಳೇ ಹೋಗು.

ಅಯ್ಯೆಯು ಪುನಃ ನೀರವವಾಗಿದ್ದವಳ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಅನರ್ಗಳವಾಗಿ ವಾರಿಧಾರೆಯು ಹೊರಟಿತು. ಕಷ್ಟದಿಂದ ಅಶ್ರುಸಂವರಣ ಮಾಡಲಿತ್ತಿ ಸಿದಳು.

ರಾಜಪುತ್ರನು ಅಯ್ಯೆಯ ನಿಶ್ಯಬ್ದವಾದ ರೋದನವನ್ನು ಕಂಡು, 'ಅಯ್ಯಾ ! ರೋದನಮಾಡುವುದೇಕೆ?' ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

ಅಯ್ಯೆಯು ಮಾತನಾಡಲಿಲ್ಲ. ರಾಜಕುಮಾರನು ಪುನಃ 'ಅಯ್ಯಾ ! ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳು, ನಿನ್ನ ರೋದನಕ್ಕೆ ಕಾರಣವನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಮಾಡಬಹುದಾಗಿದ್ದರೆ, ನನಗದನ್ನು ಹೇಳು ; ನಿನ್ನ ನೀರವ ರೋದನವು ನಿವಾರಣವಾಗಲೆನ್ನ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕಾದರೂ ಹಿಂಜರಿಯೆನು ; ನಾನೀ ಕಾರಾಗಾರವನ್ನು ಬಿಡಲೊಪ್ಪದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಅಯ್ಯೆಯ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ನೀರು ತುಂಬದು ; ನಿಮ್ಮ ತಂದೆಯ ಕಾರಾಗಾರದಲ್ಲಿ ನನ್ನಹಾಗೆ ಅನೇಕ ಬಂದಿಗಳು ಕಷ್ಟಪಡುತ್ತಿರುವರು' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಅಯ್ಯೆಯು ಉತ್ತರವನ್ನು ಕೊಡದೆ ತನ್ನ ಸೆರಗಿನಿಂದ ಕಣ್ಣೊರಿಸಿಕೊಂಡು ಅನಂತರ, 'ರಾಜಪುತ್ರ ! ನಾನಿನ್ನು ಅಳುವುದಿಲ್ಲ' ಎಂದಳು.

ರಾಜಪುತ್ರನು ತನ್ನ ಪುಶ್ಚೆಗೆ ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರವು ಬಾರದುದಕ್ಕೆ ಸಲುವಾಗಿ ಹಳವಳಿಸಿದನು. ಇಬ್ಬರೂ ನೀರವವಾಗಿ ಅಧೋವದನರಾಗಿದ್ದರು.

ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕಮನೆಯ ಗೋಡೆಯಮೇಲೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಛಾಯೆಯು ಬಿದ್ದಿತು. ಅದನ್ನವರಾರೂ ನೋಡಲಿಲ್ಲ ; ಆ ಮನುಷ್ಯನು ಅವರಿಬ್ಬರೆಯರಿಗೆ ಬಂದು ಸಂತನು. ಆದರೂ ಅವರು ತಲೆಯೆತ್ತಿ ನೋಡಲಿಲ್ಲ. ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಕ್ಷಣಕಾಲ ಸ್ತಂಭೀಭೂತನಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದು, ಬಳಿಕ ಮಾಮುಸಕದಿಂ* ಕಂಪಿತವಾದ ಸ್ವರದಿಂದ, 'ಕುಮಾರಿ ! ಇದು ಒಳ್ಳೆಯ ಕೆಲಸ !' ಎಂದನು.

ಇಬ್ಬರೂ ಮಿಟ್ಟಬಿದ್ದು † ತಲೆಯೆತ್ತಿ ನೋಡಿದರು—ಉಸ್ಮಾನನಾಗಿದ್ದನು ! ಉಸ್ಮಾನನು ತನ್ನ ಅನುಚರನಾದ ಉಂಗುರವ ತಂದವನಿಂದ ಸಂಗತಿಯನಿಲ್ಲಾ

* ಮಾಮುಸಕದಿಂ = ಕ್ಷೋಭದಿಂದ ಅಥವಾ ಕೋಪದಿಂದ.

† ಮಿಟ್ಟಬಿದ್ದು = ಬಿಚ್ಚಿಬಿದ್ದು.

ತಿಳಿದು, ಅಯುಷೆಯನ್ನು ಅನುಸಂಧಾನಮಾಡಬಂದಿದ್ದನು. ರಾಜಪುತ್ರನು ಉಸ್ಮಾನನನ್ನಾ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ನೋಡಿ, ಅಯುಷೆಗೆ ಸಲುವಾಗಿ, ಅವಳು ಉಸ್ಮಾನ ನಿಂದಲೂ ಕತಲೂಖಾನನಿಂದಲೂ ತಿರಸ್ಕೃತಳಾಗಿ ಅವಮಾನಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗುವಳೆಂದು ಭೀತಿಗೊಂಡನು. ಉಸ್ಮಾನನು ಕ್ರೋಧದೊಡನೆ ಹೇಳಿದ ವ್ಯಂಗೋಕ್ತಿಯಿಂದ ಹಾಗಾಗಬಹುದೆಂದು ತೋರಿತು. ಅವನಾ ವ್ಯಂಗೋಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಅಯುಷೆಯು ಉಸ್ಮಾನನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಳು. ಮುಹೂರ್ತ ಮಾತ್ರ ಅವಳ ಮುಖವು ರಕ್ತವರ್ಣವಾಗಿದ್ದಿತು ; ಆದರಾವ ಅಧೈರ್ಯದ ಚಿಹ್ನೆಗಳೂ ಕಾಣಿಸಲಿಲ್ಲ. ಧೈರ್ಯಭಾವದಿಂದವಳು, 'ಉಸ್ಮಾನ್! ಅವದನ್ನು ಕಂಡು ಒಳ್ಳೆಯ ಕೆಲಸವೆಂದು ಹೇಳಿದೆ?' ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು.

ಉಸ್ಮಾನನು ಮೊದಲಿನಂತೆ ಮುಖಭಂಗಿಯನ್ನು ತಾಳಿ, 'ನಿಶೀಠಕಾಲದಲ್ಲಿ ಒಂಟಿರಿಗಿತ್ತಿಯಾಗಿ ಬಂದು ಬಂದಿಯ ಸಹವಾಸಮಾಡುವುದು ನವಾಬರ ಪುತ್ರಿಗೆ ಉತ್ತಮವಾದ ಕೆಲಸ ! ಹಾಗೂ ಕಾರಾಗಾರದ ನಿಯಮವನುಲ್ಲಂಘಿಸಿ ಒಬ್ಬ ಬಂದಿಗೆ ಸಲುವಾಗಿ ಕಾರಾಗಾರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವುದು ನವಾಬರ ಪುತ್ರಿಗೆ ಮತ್ತೂ ಉತ್ತಮವಾದ ಕೆಲಸ !!' ಎಂದನು.

ಅಯುಷೆಯ ಪವಿತ್ರವಾದ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಅವನಾ ತಿರಸ್ಕಾರವು ಸಹನಾತೀತವಾಯಿತು. ಅವಳು ಉಸ್ಮಾನನನ್ನು ದೃಷ್ಟಿಸಿ ನೋಡಿ, ಹಿಂದವನೆಂದೂ ಕೇಳದವಳ ಕಂಠದಲ್ಲಿ, ಜಿರುಪೆಲರು ಬೀಸಿದಂತೆ, ಧಿಕ್ಕರಿಸುವ ಧ್ವನಿಯಿಂದ ಉತ್ತರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಳೆಂದು ಹೇಗೆಂದರೆ:—'ಈ ನಿಶೀಠಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಏಕಾಕಿನಿಯಾಗಿ, ನಿಯಮವನುಲ್ಲಂಘಿಸಿ ಕಾರಾಗಾರಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಈ ಬಂದಿಯ ಸಂಗಡ ಮಾತನಾಡಬೇಕಾಗಿದ್ದುದು ನನಗಿಷ್ಟವಾಗಿದ್ದಿತು ; ನಾನು ಮಾಡಿದ ಕೆಲಸವು ಉತ್ತಮವಾದುದೋ ಅಥವಾವಾದುದೋ ನೀನದನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಬೇಕಾದ ಅವಶ್ಯಕವಿಲ್ಲ' ಎಂದಳು.

ಉಸ್ಮಾನನು ವಿಸ್ಮಿತನಾಗಿ, ಹಾಗೂ ಅಧಿಕ ಕ್ರೋಧಾನ್ವಿತನಾಗಿ, 'ಅವಶ್ಯಕವುಂಟೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂಬುದನ್ನು ನಾಳೆ ಪ್ರಾತಃಕಾಲ ನವಾಬರ ಮುಖದಿಂದ ಕೇಳುವೆ' ಎಂದನು.

ಅಯುಷೆಯು ಮೊದಲಿನಂತೆ ದರ್ಪದಿಂದ, 'ತಂದೆಯು ಕೇಳಿದಾಗವನಿಗೆ ಉತ್ತರವನ್ನು ಕೊಡುವೆನು ; ನಿನಗೀ ಹವ್ಯಾಸವು ಅವಶ್ಯಕವಿಲ್ಲ' ಎಂದಳು.

ಉಸ್ಮಾನನು ಪೂರ್ವದಂತೆಯೇ ವ್ಯಂಗೋಕ್ತಿಯಾಗಿ, 'ನಾನೇ ಚರ್ಚಿಸಿದರೋ' ಎಂದನು.

ಅಯುಷೆಯು ಝಡಿತಿಯಾಗಿ ಎದ್ದು ನಿಂತು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಉಸ್ಮಾನನನ್ನು ಕುರಿತು ನೋಡಿದಳು. ವಿಶಾಲವಾದವಳ ಲೋಚನಗಳು ಹೆಚ್ಚು ವರ್ಧಿತಾಯತನವಾಗಿ ಕಂಡವು ; ಮುಖಪದ್ಮವು ಪ್ರಸ್ಫುಟಿತವಾಯಿತು ; ಶಿರೋದೇಶವು ಭ್ರಮರ

ಕೃಷ್ಣವರ್ಣವುಳ್ಳ ಅಳಕಾವಳಿಗಳೊಡನೆ ಒತ್ತಟ್ಟು ಸ್ವಲ್ಪ ಓರೆಯಾಯಿತು ; ವಕ್ರ ಸ್ಥಳವು ತರಂಗಾಂದೋಲಿತ ನಿಬಿಡಶೈವಾಲಯುಕ್ತ ಜಲದಂತೆ ಉತ್ಕಂಠಿತವಾಗ ಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಆಗವಳು ಅತಿ ಪರಿಷ್ಕಾರ ಸ್ವರದಿಂದ ಮುಕ್ತಕಂಠವಾಗಿ, 'ಉಸ್ಮಾನ್, ನೀನು ಚರ್ಚಿಸುವುದಾದರೆ ನನ್ನತ್ತರವನ್ನು ಕೇಳು ; ಮಾಜಿ ಹೇಳುವೆನು :—ಈ ಬಂದಿಯು ನನ್ನ ಪ್ರಾಣೇಶ್ವರನು !!!' ಎಂದಳು.

ಆ ಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ ಆ ಚಿಕ್ಕಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಡಿಲಬ್ಬರಣೆಯಾಗಿದ್ದರೂ ಆ ರಾಜವೂತನಾಗಲಿ ಆ ಪಠಾನನಾಗಲಿ ಆಗವರು ಚಮಕಿತರಾದಷ್ಟು ಚಮಕಿತರಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ರಾಜವುತ್ರನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅಂಧಕಾರದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ದೀಪವು ಸುಜ್ವಲಿಸಿದಂತಾಯಿತು. ಆಯುಷೆಯ ನೀರವ ರೋದನಕ್ಕೆ ಕಾರಣವು ಆಗನನಿಗೆ ಸ್ಫುರಿಸಿತು. ಉಸ್ಮಾನನು ಅಂದಿಗಂದಿಗೆ ಘುಣಾಕ್ಷರನ್ಯಾಯವಾಗಿ ಆ ಸಂಶಯವುಳ್ಳವನಾಗಿದ್ದನು. ಆದುದರಿಂದವನು ಅಯುಷೆಯನ್ನಾ ರೀತಿ ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದನು. ಆದರೆ ಅಯುಷೆಯು ಮುಕ್ತಕಂಠೆಯಾಗಿ ತನ್ನಿ ದಿರಿದಾ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳುವವಳೆಂದವನಿಗೆ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿಯೂ ಗೋಚರವಿರಲಿಲ್ಲ. ಉಸ್ಮಾನನು ನಿರುತ್ತರನಾಗಿದ್ದು ಬಿಟ್ಟನು. ಅಯುಷೆಯು ಪುನಃ ಹೇಳತೊಡಗಿದಳು :—'ಕೇಳು, ಉಸ್ಮಾನ್ ! ಪುನಃ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ, ಈ ಬಂದಿಯು ನನ್ನ ಪ್ರಾಣೇಶ್ವರನು ; ಯಾವಜೀವವೂ ಅನ್ಯನಾರೇ ಆಗಲಿ ನನ್ನೀ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಹೊಂದನು ; ನಾಳೆ ಒಂದುವೇಳೆ ವಧ್ಯ ಭೂಮಿಯು ಇವನ ರಕ್ತದಿಂದ ಆದ್ರವಾದರೂ—ಹೇಳುತ ಹೇಳುತ ಅಯುಷೆಯು ನಡುಗಿದಳು—ನನ್ನೀ ಹೃದಯಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಇವನ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಪುತಿಷ್ಠಿ ಮಾಡಿ ಅಂತ್ಯಕಾಲ ಪರ್ಯಂತವೂ ಆರಾಧಿಸುವೆನು ; ಈ ನಿಮಿಷ ಪರಸ್ಪರ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರಿಗಿದು ಕಡೆಯ ದರ್ಶನವಾಗುವುದಾದರೂ, ನಾಳೆ ಇವನು ಮುಕ್ತನಾಗಿ ನೂರಾರು ಮಹಿಳೆಯರಿದೊಡಗೂಡಿ ಅಯುಷೆಯ ಹೆಸರನ್ನು ಧಿಕ್ಕಾರಮಾಡಿದರೂ ನಾನವನ ಪ್ರೇಮಾಕಾಂಕ್ಷಿಣಿಯಾದ ದಾಸಿಯಾಗಿರವೆನು ; ಮತ್ತೂ ಕೇಳು, ಹೇಳುತ್ತೇನೆ, ಏತಕ್ಷಣ ಪರ್ಯಂತ ಏಕಾಕಿನಿಯಾಗಿ ಆವ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದೆನೆಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿ ? ಇದುವರೆಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೆನೆಂದರೆ—ನಾನು ದ್ವಾರಪಾಲಕನನ್ನು ಸವಿಮಾತುಗಳಿಂದಾಗಲಿ ದ್ರವ್ಯದಿಂದಾಗಲಿ ವಶಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವೆನೆಂತಲೂ, ತಂದೆಯ ಅಶ್ವಾಲಯದಿಂದೊಂದು ಅಶ್ವವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಡುವೆನೆಂತಲೂ ಹೇಳಿ, ಬಂದಿಯನ್ನು ಈಗಲೇ ಅವನ ಪಿತೃತಿಬಿರಕ್ಕೆ ಹೊರಟುಹೋಗೆಂದು ಹೇಳಿದೆನು ; ಆದರೆ ಬಂದಿಯೇ ಹೋಗಲೊಪ್ಪಲಿಲ್ಲ ; ಅವನೊಪ್ಪಿದ್ದರೆ ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ನೀನವನ ಸಖಾಗ್ರವನ್ನೂ ನೋಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ' ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು.

ಆಯುಷೆಯು ಕಣ್ಣೀರೊರಿಸಿಕೊಂಡು ಕೆಲವು ನಿಮಿಷಗಳು ಮೌನವಾಗಿದ್ದಳು. ಅನಂತರ ಬೇರೇ ಬದಲಿಸಿದ ಮಟ್ಟಿನ ಸ್ವರದಿಂದ, 'ಉಸ್ಮಾನ್ ! ನಾನು ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ ನಿನಗೆ ಕ್ಷೇಶವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದೆನು ; ಅಪರಾಧವನ್ನು

ಕ್ಷಮಿಸು; ನಾವು ಪರಸ್ಪರ ಸ್ನೇಹಿತರಾಗಿದ್ದೇವೆ; ಈಗ ನಾನು ಮಾಡಿದುದು ಅನುಚಿತವಾಗಿ ಕಾಣುವುದು; ಆದರೆ ನೀನನ್ನನ್ನು ಅವಿಶ್ವಾಸಿಯೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದೆ; ಅಯುಷ್ಯವು ಮತ್ತಾವ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಮಾಡಿದರೂ ಅವಳೆಂದೂ ಅವಿಶ್ವಾಸಿನಿಯಾಗಳು; ಅಯುಷ್ಯವು ಅವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಿದರೂ ಅದನ್ನು ಮುಕ್ತಕಂಠವಾಗಿ ಹೇಳಿಬಿಡುವಳು; ಈಗ ನಿನ್ನೆದುರಿಗೆ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ, ಅವಶ್ಯಬಿದ್ದರೆ ನಾಳೆ ತಂದೆಗೂ ಹೇಳುವೆನು' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಬಳಿಕ ಜಗತ್ತಿಂಹನ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿ,—

ರಾಜಪುತ್ರ! ನೀನೂ ನನ್ನ ಪರಾಧವನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸು. ಇಂದು ಉಸ್ಮಾನನೆನಗೆ ಮನಃಕ್ಲೇಶವನ್ನುಂಟುಮಾಡದಿದ್ದರೆ ನನ್ನೀ ದಗ್ಧಹೃದಯದ ತಾಪವು ನಿನಗಾವಾಗಲೂ ಗೋಚರವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ,—ಪ್ರಾಣಿ ಮಾತ್ರಕ್ಕೂ ಗೋಚರವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ' ಎಂದಳು.

ರಾಜಕುಮಾರನು ನಿಶ್ಚಬ್ಧವಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದನು. ಅವನ ಅಂತಃಕರಣವು ಸಂತಾಪದಿಂದ ಸುಡುತ್ತಿದ್ದಿತು.

ಉಸ್ಮಾನನೂ ಮಾತಿಲ್ಲದೆ ನಿಂತಿದ್ದನು. ಅಯುಷ್ಯವು ಪುನಃ, 'ಉಸ್ಮಾನಾ? ಪುನಃ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ, ಅಪರಾಧವನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸು, ನಾನು ಮೊದಲಿನಂತೆ ನಿನ್ನ ಸ್ನೇಹಪರಾಯಣಿಯಾದ ಭಗಿನಿ: ಭಗಿನಿಯೆಂದು ನೀನು ಮೊದಲಿನಂತೆ ಪ್ರೀತಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ನನ್ನ ದೃಷ್ಟದೋಷದಿಂದ ಸಂತಾಪ ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಮುಣುಗಿದ್ದೇನೆ, ಭ್ರಾತೃಸ್ನೇಹವನ್ನು ತೊರೆದು ನನ್ನನ್ನು ಅತಲ ಪಾತಾಳಗಳಲ್ಲಿ ಮುಣುಗಿಸಬೇಡ' ಎಂದಳು.

ಹೀಗೆಂದು ಹೇಳಿ, ಸುಂದರಿಯು ದಾಸಿಯನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸದೆ ಕೊಟ್ಟಿ ಯಿಂದೊಬ್ಬಳೇ ಹೊರಗೆ ಹೊರಟಳು. ಉಸ್ಮಾನನು ವಿಹ್ವಲನಾಗಿ ಮಾತಿಲ್ಲದೆ ನಿಂತಿದ್ದವನು, ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಾದ ಬಳಿಕ ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಹೊರಟುಹೋದನು.

ಹದಿನಾರನೆಯ ಪರಿಚ್ಛೇದ

ದಾಸಿಯು ತನ್ನ ಚರಣದಲ್ಲಿದ್ದಾಳೆ

೨೦ ದಿನ ರಾತ್ರಿ ಕತಲೂಖಾನನ ವಿಲಾಸಗೃಹದಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ಆಪರಿಮಿತಾನಂದವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಬಹುವಿಧ ನೃತ್ಯ ಗೀತಾದಿಗಳೆಡೆ ಬಿಡದೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದುವು. ಅಲ್ಲಿ ನೆರೆದಿದ್ದವರು ಅವನ ವಿಲಾಸಿನಿಯರ ಹೊರತು ಬೇರೆ ಪಾರಿಷದ್ವರ್ಗದವರಾರೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಜನ್ಮದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಮೊಗಲ ಸಮ್ರಾಟರಂತೆ ಕತಲೂಖಾನನು ಪಾರಿಷದ್ವರ್ಗದಿಂದೊಡಗೂಡಿ ಆಮೋದಪರಾಯಣನಾಗಿರುವ ಆಚರಣೆಯುಳ್ಳವನಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವನ ಮನಸ್ಸು ಕೇವಲ ಆತ್ಮಸುಖದಲ್ಲಿ ನಿರತವಾಗಿದ್ದಿತು. ಅವನು ಸ್ವಸಂತೋಷಪರಾಯಣನಾಗಿ ಇಂದ್ರಿಯ ತೃಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಅಭಿ

లాషియాగిద్దను. అందిన రాత్రి అవనోబ్బనే అనేకరాద విలాసినియరింద పరివేషితనాగి అనర నృత్యగీత కాతుకగళల్లి మగ్ననాగి మత్తనాగిద్దను. ఖోజ్జీగళ హేరతు అన్య పురుషరిగే అల్లి ప్రవేశవిల్లి. అల్లి నేరేదిద్ద రమణి యరల్లి కేలవరు నృత్యమాడుతిద్దరు; కేలవరు గాయనమాడుతిద్దరు; కేలవరు వాద్యగళన్ను నుడిసుతిద్దరు; ఊళిదవరు కతలూఖానన సుత్తు కుళితు కేళుతిద్దరు.

ఇందియగళన్ను వేదోహగేళిసవ సామగ్రిగళిల్లవూ అల్లిద్దువు. విలాసగృహదోహగే ప్రవేశమాత్రుదింద నిరంతర తుంతురోగేయుతిద్ద గంధ వారియు తుంతురువణిగళ స్నిగ్ధవద ఆఘ్రాణదింద ఆపాదమస్తకవూ తణ్ణోళ్ళువుదు; అగణితవద రజిత, దంత, స్ఫటికదిలపగళ తివ్రోజ్జుల జ్ఞాతేయు కణ్ణుగళన్ను కురుడుమాడువుదు! అపరిమిత పుష్పరాతిగళు మాలాకారవాగి కేలవు స్థళగళల్లి, స్మృతాకారవాగి కేలవు స్థళగళల్లి, స్తబకాకారవాగి కేలవు స్థళగళల్లి, ఠాగూ రమణియర కేశపాతదల్లియూ కంఠదల్లియూ ప్రకాశిసుతిద్దువు. కేలవు రమణియరు పుష్పవ్యజనధారి గళాగియూ, కేలవరు పుష్పభరణధారిగళాగియూ—ఇద్దరల్లదే బేరే అంగనేయరు పుష్పాంజలియుళ్ళవరాగి పరస్పర పుష్పగళన్నే రజాడుతిద్దరు. పుష్పసౌరభ, సురభివారి సౌరభ, సుగంధ దిలపగళ సౌరభ, గంధమాజిత విలాసినియర అంగసౌరభ—ఎల్లెల్లియూ సౌరభమయవాగిద్దితు. దిలప గళ కాంతి, పుష్పగళ కాంతి, రమణియర రత్నాలంకారగళ కాంతి, ఎల్ల వన్నూ మిగుదు కణ్ణోళిసుతిద్ద రమణియర నయనగళ కాంతి, సర్వత్ర కాంతిమయవాగిద్దితు. సప్తస్వర సమ్మిళితవద విలాసాధ్యనియు ఆకాశ వన్ను వ్యాపిసికేందిద్దితు. తదధికవాగి మధుర కంఠవుళ్ళ రమణియర ఇంపాద స్వరవు ఆదరేందిగే సేరి తరంగ తరంగవాగి తేలిహేలగు త్తిద్దితు. అవుగళోడనే తాళ లయ మిళితవద పాదవిక్లేపదింద నతకేయర ఆభరణగళ సింజిత ధ్వనియు బంధు మనస్సన్ను ముగ్ధమాడు తిద్దితు. పాఠకరే! అల్లి నోడిరి, ఆ రమణియు పద్మవనదల్లి హంసియు సమారణోత్థిత తరంగ హిల్లోలదల్లి కుణియువంతే కుణియుతిరువళు; ప్రపుల్ల పద్మముఖియరు అవళ సుత్తు నింతు నోడిరుతిరువరు.— మత్తోబ్బ రమణియన్ను నోడిరి, నిలాలాంబర పరిధానేయాగిరువళు; అవళా నిలవాసన్ను స్వర్ణతారావళిగళింద బుజితవాగిదే. ఆత్త నోడిరి, ఎంతవ విశాలాయత లోజనగళు! అవుగళా మేఘదంతిరువ నిల వణ! ఎంతవ విద్యుత్కటాక్ష! ఇత్తిరువ సుందరియు ఘేగిదాల్లి!

ಆ ಲಲಾಟದಮೇಲೆ ಅಲಂಕೃತವಾಗಿರುವ ವಜ್ರತಾರೆಯು ನೀಮಂತದಿಂದ ಹರಿದು ಬಂದು ಕುಳಿತಿರುವಂತೆ ಹೊಳಿಯುತ್ತಿದೆ! ಎಷ್ಟೊಂದು ಸುಂದರವಾದ ಲಲಾಟ! ಅಷ್ಟೊಂದು ಪುಶಾಂತವಾಗಿಯೂ, ಪುಶಸ್ತವಾಗಿಯೂ, ಪರಿಷ್ಕಾರವಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಲಲಾಟವನ್ನು ಮತ್ತೆಲ್ಲಿ ನೋಡಿರುವಿರಿ! ವಿಧಾತನಾ ಲಲಾಟದಲ್ಲಿ ಆ ವಿಲಾಸಮಂದಿರವನ್ನು ಬರೆದನೆ! ಅದನ್ನು ಬಿಡಿ, ಆ ಪುಷ್ಪಾಭರಣಳಾದ ಶ್ಯಾಮವರ್ಣಳೊ! ಅವಳಿಗೆ ಆ ಪುಷ್ಪಾಭರಣವು ಹೇಗೆ ಒಪ್ಪುತ್ತಿದೆ, ನೋಡಿರಿ! ಆ ನಾರಿಯ ದೇಹಾಲಂಕಾರಕ್ಕಲ್ಲವೆ, ಪುಷ್ಪವು ಸೃಷ್ಟಿಯಾದುದು? ಸಂಪೂರ್ಣ ಮೃದುರಕ್ತ ಓಷ್ಣಾಧರಗಳುಳ್ಳಾ ರಮಣೀಶಿರೋಮಣಿಯನ್ನು ನೋಡಬಾರದೆ? ಆ ಓಷ್ಣಾಧರಗಳು ಸ್ವಲ್ಪ ಕುಂಚಿತವಾಗಿವೆಯಲ್ಲವೆ? ಅವಳಾ ದೇಹಕಾಂತಿಯು ಶುದ್ಧವಾದಾ ನೀಲವಸನಗಳಿಂದ ಹೇಗೆ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿದೆ! ನಿರ್ಮಲವಾದಾ ನೀಲಾಂಬರದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣ ಚಂದ್ರಾಂಶೋಕವನ್ನು ನೋಡಿದಂತೆ ತೋರುವು ದಿಲ್ಲವೆ! ಈ ಸುಂದರಿಯು ಮರಾಳನಿಂದಿತ ಗ್ರೀವಾಭಂಗಿಯಿಂದ ನಗುನಗುತ ಮಾತನಾಡುವಾಗ ಅವಳಾ ಕರ್ಣಾಭರಣವು ಹೇಗೆ ತೂಗಲಾಡುತ್ತದೆ! ಇವಳಾರು ಸುಕೇಶಿಯಾದ ಸುಂದರಿ! ನಿನ್ನ ಕುಂಚಿತವಾದ ಅಳಕರಾಶಿಯನ್ನು ಉರಃ ಪರ್ಯಂತವೂ ತೂಗಲಾಡುವಂತೆ ಬಿಟ್ಟಿರುವೇಕೆ? ಪದ್ಮವೃಕ್ಷಕ್ಕೆ ಕಾಲಫಣಿಯು ಸುತ್ತಿರ್ಪದನ್ನು ಪುತ್ರೈಕ್ಷ್ಯ ದೃಷ್ಟಾಂತಪಡಿಸುವಿಯಾ, ಏನು?

ಕತಲೂಖಾನನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಮಿಸುನಿಃ ಪಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಸುರಾಪಾನ ವನ್ನು ಮಾಡಿಸುತ್ತಿರುವವಳು ನೀನಾರು, ಸುಂದರಿ! ಕತಲೂಖಾನನು ಮಿಕ್ಕ ರಮಣಿಯರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಬಿಟ್ಟು ನಿನ್ನ ಪೂರ್ಣ ಲಾವಣ್ಯದೇಹವನ್ನೇಕೆ ಸತ್ಯಷ್ಟನಯನ ಗಳಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿರುವನು? ನಿನ್ನಾ ಆವ್ಯರ್ಥವಾದ ಕಟಾಕ್ಷದಿಂದ ಕತಲೂ ಖಾನನ ಹೃದಯವನ್ನು ಭೇದಿಸುತ್ತಿರುವಿಯಾ? ನಿನ್ನಾ ಮಧುರವಾದ ಕಟಾಕ್ಷ ವನ್ನು ನೋಡಿ ನಮಗೀಗ ಗೊತ್ತಾಯಿತು—ನೀನು ವಿಮಲೆ! ಬಟ್ಟಲಿಗೆ ಅಷ್ಟೊಂದು ಮದ್ಯವನ್ನೇಕೆ ಸುರಿಯುತ್ತಿ? ಹಾಕು—ಹಾಕು; ಮತ್ತೂ ಹಾಕು. ಜೇಲಾಂಚಲದಲ್ಲಿ ಭರ್ಜಿಯಿದೆಯಲ್ಲವೆ? ಇದೆ—ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲದೆ ಇದೆ; ಹಾಗಿದ್ದರೆ ಈಪರಿ ಹೇಗೆ ನಗುಬಲ್ಲೆ? ಕತಲೂಖಾನನು ನಿನ್ನನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಿರುವನು. ಅದೇನು, ಕಟಾಕ್ಷವೋ, ಮತ್ತೇನು? ಆ ಯವನನು ಸುರಾಸ್ವಾದದಿಂದ ಪ್ರಮತ್ತನಾದನೆ? ನೋಡು, ನೋಡು. ನಿನ್ನಾ ಕೌಶಲದಿಂದಲ್ಲವೆ ಕತಲೂಖಾನ ನಿಗೆ ನೀನೆಲ್ಲರಿಗಿಂತ ಮಿಗಿಲು ಪ್ರೇಮಾಸ್ಪದೆಯಾದೆ? ಹಾಗಲ್ಲದೆ ಅನ್ಯಥಾ ಹೇಗಾಗ ಬಲ್ಲದು? ಆ ಹಾಸ್ಯ, ಆ ಅಂಗಭಂಗಿ, ಆ ಸರಸಾಲಾಪ, ಆ ಕಟಾಕ್ಷ, ಅವಲ್ಲದೆ, ಮದ್ಯವೂ ಸಿಕ್ಕಿದೆ! ಕತಲೂಖಾನ್! ಜಾಗರೂಕನಾಗಿರು. ಕತಲೂಖಾನನು ಏನನ್ನು ಮಾಡಬಲ್ಲವನಾಗಿದ್ದಾನೆ! ಎಂತಹ ಸುಂದರವಾದ ಕೈಯಿಂದ

* ಮಿಸುನಿ = ಭಂಗಾರದ.

ವಿಮಲೆಯು ಮದ್ಯವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾಳೆ! ಅದೇನು ಧ್ವನಿ! ಸಂಗೀತವಾಗು ತ್ತದೆ! ಗಾಯನವಾಡುವವರು ಮನುಷ್ಯರೊ ದೇವತೆಯರೊ? ವಿಮಲೆಯು ಗಾಯಕಿಯರ ಸಂಗಡ ಕೂಡಿ ಹಾಡುತ್ತಾಳೆ! ಎಂತಹ ಸ್ವರ! ಎಂತಹ ಕಂಠ! ಎಂತಹ ಲಯ! ಕತಲೂಖಾನ್! ಇದೇನು ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಎಲ್ಲಿದೆ! ವಿಮಲೆಯು ತೀಕ್ಷ್ಣಬಾಣಗಳಿಗಿಂತ ಮಿಗು ತೀವ್ರ ಕಟಾಕ್ಷ ಬಾಣದಿಂದ ಮನಸ್ಸನ್ನಿರಿಯುವ ಳಲ್ಲವೆ? ಅದನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿರುವಿಯಾ? ಕಟಾಕ್ಷವೊಂದೇ ಪ್ರಾಣಹರಣಕ್ಕೆ ಸಾಕು. ಅಂತಹದುದರಲ್ಲಿ ಸಂಗೀತ ಸಂಧಿಸಂಬಂಧದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಕಟಾಕ್ಷ ವಾಗಿದೆ. ಅವಳು ತಲೆಯನ್ನು ಲಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಹೇಗೆ ಅಗಲಾಡಿಸುತ್ತಾಳೆ! ಹಾ! ಮತ್ತೂ ಮದ್ಯವು ಬೇಕೆ? ಇದೇನು! ವಿಮಲೆಯು ನೃತ್ಯಮಾಡಲಿ. ಎಷ್ಟು ಸುಂದರವಾಗಿದೆ! ಆ ಅಂಗವೋ! ಆ ಭಂಗಿಯೋ! ಕತಲೂಖಾನ್! ಜಹಾಪನಾ! ಸ್ಥಿರನಾಗು! ಶರೀರವು ಬೆಂಕಿಯಾಗಿ ಸುಡುತ್ತದೆ! ಸಾಕು, ಬೇಡ—ಇಲ್ಲ ಮತ್ತೂ ಬೇಕು. ಮತ್ತೂ ಬೇಕೋ? ಹಾಗಾದರೆ, ಪಾನಮಾಡು; ಕೊಡುತ್ತಾಳೆ—ಫುನಃ ಕುಣಿಯುತ್ತಾಳೆ!

ಕತಲೂಖಾನನು ಪಾನಮಾಡಿ ಉನ್ಮತ್ತನಾದನು. ಬಳಿಕ ವಿಮಲೆಯನ್ನು ಕುರಿತು, 'ನೀನು ದೂರಹೋಗಲೇಕೆ?' ಎಂದನು. ಕೂಡಲೆ ಸುತ್ತು ಕುಳಿತಿದ್ದ ಹೆಂಗಸರು ನಗುತ ನಗುತ ಎದ್ದರು.

ವಿಮಲೆಯು ಹತ್ತಿರಬಂದು ತನ್ನೊಂದು ಕೈಯನ್ನು ಕತಲೂಖಾನನ ಭುಜದ ಮೇಲಿಟ್ಟು, 'ದಾಸಿಯು ತಮ್ಮ ಚರಣಸವಿಸಾಪದಲ್ಲಿದ್ದಾಳೆ' ಎಂದಳು. ಮತ್ತೊಂದು ಕೈಯಲ್ಲಿ—ಭರ್ಜಿ!

ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆ ಹತ್ತಿರ ಉರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ದೀಪವು ನೊಂದಿಹೋಯಿತು. ತಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಕತಲೂಖಾನನು ಭಯಂಕರವಾದ ಚೀತ್ಕಾರಧ್ವನಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ, ವಿಮಲೆಯನ್ನು ದೂರದೂಡಿ ನೆಲದಮೇಲೆ ಬಿದ್ದನು. ವಿಮಲೆಯು ತೀಕ್ಷ್ಣವಾದ ಭರ್ಜಿಯನ್ನು ಅಮೂಲವಾಗಿ ಅವನ ಪಕ್ಕ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿರಿದಿದ್ದಳು!!

ಕತಲೂಖಾನನು ಕೆಳಗೆ ಬೀಳುವಾಗ, 'ಅಯ್ಯೋ, ಪಿಶಾಚಿ!' ಎಂದು ಕೂಗಿ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ನೆಲದಮೇಲೆ ಬಿದ್ದನು.

ವಿಮಲೆಯು, 'ಪಿಶಾಚಿಯಲ್ಲ, ಏತಂತುವಾಗಿ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ವಿಲೇವಾರಿ ಹಿಂಹನ ಸಪಥವಿರಣಿ' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಬೇಗನೆ ಪಲಾಯನವಾಗಿ ಹೊರಟು ಹೋದಳು.

ಕತಲೂಖಾನನಿಗೆ ವಾಙ್ಮುಷ್ಕತ್ತಿಯು ತಪ್ಪುತ್ತ ಬಂದಿತು. ಆದರೂ ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಚೀತ್ಕಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ವಿಮಲೆಯೂ ಓಡಾಡುತ್ತ ಚೀತ್ಕಾರ ಮಾಡುತ್ತ ಬೇರೊಂದು ಕೊಠಡಿಗೆ ಹೋಗಿ ಜನರು ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದದ್ದನ್ನು ಕೇಳಿದಳು. ಊರ್ಧ್ವಶ್ವಾಸದಿಂದೊಡುತಿದ್ದಳು. ಅಲ್ಲಿಂದೂ ಕೊಠಡಿಯಲ್ಲಿದ್ದ

ಪ್ರಹರಿಯರವಳ ಗದ್ದಲವನ್ನು ಕೇಳಿ, 'ಎನಾಯಿತು?' ಎಂದು ವಿಚಾರಿಸಿದರು. ಪುತ್ಯುತ್ಯನ್ನ ಮತಿಯಾದ ವಿಮಲೆಯು, 'ಸರ್ವನಾಶವಾಗಿದೆ, ಬೇಗನೆ ಹೋಗಿರಿ, ಕಳ್ಳರು ಬಂದು ನವಾಬರನ್ನು ಖೂಸಿಮಾಡಿದರು!' ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು.

ಪ್ರಹರಿಯರು ಉಸುರುಗುಕ್ಕುಲವಿಲ್ಲದೆ ವಿಲಾಸ ಗೃಹಾಭಿಮುಖರಾಗಿ ಓಡಿದರು. ವಿಮಲೆಯೂ ಓಡುತ್ತಲೇ ಇದ್ದಳು. ಮುಂಬಾಗಿಲುಗಳಲ್ಲಿ ಪುಹರಿಯರು ಪ್ರವೇದದಿಂದ ಕ್ಲಾಂತರಾಗಿ ನಿರ್ದ್ರಿಶರಾಗಿದ್ದ ಕಾರಣ ವಿಮಲೆಯು ನಿರ್ವಿಘ್ನವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಳು; ಅರಮನೆಯ ಹೊರಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಜಾಗರಿತರಾಗಿದ್ದ ಪಹರಿಯವರಲ್ಲೊಬ್ಬನು ವಿಮಲೆಯನ್ನು ನೋಡಿ, 'ಹೋಗುವವರಾರು?' ಎಂದನು.

ಅಂತಃಪುರದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಕೋಲಾಹಲವಾಗುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಎಲ್ಲರೂ ಅತ್ತ ಓಡುತ್ತಿದ್ದರು. ವಿಮಲೆಯು ಪ್ರಹರಿಯನ್ನು ಕುರಿತು, 'ಕುಳಿತೇನು ಮಾಡುತ್ತೀರಿ? ಗದ್ದಲವು ಕೇಳುವುದಿಲ್ಲವೆ?' ಎಂದಳು.

ಪ್ರಹರಿಯು, 'ಗದ್ದಲವೇನು?' ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

ವಿಮಲೆಯು, 'ಅಂತಃಪುರದಲ್ಲಿ ಸರ್ವನಾಶಘಟನೆಯಾಗಿದೆ; ನವಾಬರ ನ್ನಾರೋ ಹೊಡೆದು ಹಾಕಿದರು' ಎಂದಳು.

ಪ್ರಹರಿಗಳು ಭಲ್ಲಿಯಗಳನ್ನು ಜಿಸುಟು ಓಡಿದರು. ವಿಮಲೆಯು ನಿರ್ವಿಘ್ನವಾಗಿ ನಿಷ್ಕ್ರಾಂತಳಾದಳು.

ವಿಮಲೆಯು ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ಹೋದಳು. ಅಲ್ಲೊಬ್ಬ ಪುರುಷನು ನಿಂತಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡವಳು, ಅವನು ಅಭಿರಾಮಸ್ವಾಮಿಯೆಂದು ತಿಳಿದಳು.

ಅಭಿರಾಮಸ್ವಾಮಿಯು ವಿಮಲೆಯನ್ನು ನೋಡಿ, 'ನಾನು ಬಹಳ ಉದ್ವಿಗ್ನನಾಗಿದ್ದೆನು; ಕೋಲಾಹಲವೇನು?' ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

ವಿಮಲೆ—ನಾನು ಮೈಥವ್ಯದ ಶೋಕನಿವಾರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದೆನು; ಹೆಚ್ಚು ಮಾತುಗಳೇಗ ಬೇಡ; ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಹೋಗೋಣ, ಬಳಿಕ ಮಾತನಾಡೋಣ, ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಬಂದಳೆ?

ಅಭಿರಾಮಸ್ವಾಮಿಯು, 'ಆಶ್ರಮಿಯ ಸಂಗಡ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ಮುಂದೆ ಹೋದಳು, ಅವಳನ್ನಲ್ಲ ನೋಡುವೆ' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಅಲ್ಲಿಂದಿಬ್ಬರೂ ಹೊರಟು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಕುಟೀರಕ್ಕೆ ಬಂದು ನೋಡಲು, ಅದಕ್ಕೆ ಪೂರ್ವಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಅಯುಷಯ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಆಶ್ರಮಿಯು ತಿಲೋತ್ತಮೆಯನ್ನು ಸಂಗಡ ಕರೆತಂದಿದ್ದಳು. ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ಅಭಿರಾಮಸ್ವಾಮಿಯ ಪಾದಗಳಿಗೆರಗಿ ರೋದನ ಮಾಡತೊಡಗಿದಳು. ಅಭಿರಾಮಸ್ವಾಮಿಯು ಅವಳನ್ನು ಸಂತೈಸಿ, 'ಈಶ್ವರಾನುಗ್ರಹದಿಂದ ನೀವಾ ದುರಾತ್ಮನ ಸೆರೆಯಿಂದ ಮುಕ್ತರಾಗಿ ಬಂದಿರಿ, ನಾವಿನ್ನು ತಿಲಾರ್ಥಕಾಲವಾದರೂ ಇಲ್ಲಿರಕೂಡದು, ಯವನರಿಗದ್ದು

ಗೊತ್ತಾದರೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಪ್ರಾಣದಿಂದ ಬಿಡು ; ನಾವೀರಾತ್ರಿ ಈ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಬೇಕು' ಎಂದನು.

ಎಲ್ಲರೂ ಅದಕ್ಕೆ ಸಮ್ಮತಿಸಿದರು.

ಹದಿನೇಳನೆಯ ಪರಿಚ್ಛೇದ

ಅಂತಿಮಕಾಲ

ವಿಮಲೆಯು ಪಲಾಯನವಾಗಿ ಹೋದ ಕೆಲವು ನಿಮಿಷಗಳ ಬಳಿಕ ಒಬ್ಬ ರಾಜ ಕರ್ಮಚಾರಿಯು ಅತ್ಯಂತ ವ್ಯಸ್ತನಾಗಿ ಜಗತ್ತಿಂಹನಿದ್ದ ಕಾರಾಗಾರಕ್ಕೆ ಬಂದು, 'ಯುವರಾಜ ! ನವಾಬ ಸಾಹೆಬರವರಿಗೆ ಮೃತ್ಯುಕಾಲವು ಸಮಾಪಿಸಿದೆ, ತಮ್ಮನ್ನವರು ಸ್ಮರಿಸಿದರು' ಎಂದನು.

ರಾಜಕುಮಾರನು ಮಿಟ್ಟಿಬಿದ್ದು, 'ಅದು ಹೇಗೆ?' ಎಂದನು—

ರಾಜವುರುಷನು, 'ಅಂತಃಪುರಕ್ಕೆ ಶತ್ರುಗಳಾರೋ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ನವಾಬ ಸಾಹೆಬರನ್ನು ಆಹತರನ್ನಾಗಿ ಹೊಡೆದೋಡಿಹೋದರು, ಪ್ರಾಣವಿನ್ನೂ ಮೋಗಿಲ್ಲ, ಆದರದಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ವಿಳಂಬ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ, ತಾವು ಬೇಗನೆ ಹೊರಡಿ, ಬಿಡುಬಿಡು ನೋಡಲಾರಿರಿ' ಎಂದನು.

ರಾಜಕುಮಾರನು, 'ಈಗಿನ್ನನ್ನು ನೋಡುವುದರಿಂದಾಗುವುದೇನು?' ಎಂದನು. ದೂತನು, 'ನನಗಾವದೂ ತಿಳಿಯದು; ನಾನು ಕೇವಲ ವಾರ್ತಾ ವಹನು' ಎಂದನು.

ಯುವರಾಜನು ದೂತನ ಸಂಗಡ ಅಂತಃಪುರಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ಅಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ನೋಡಲಾಗಿ, ಕತಲೂಖಾನನ ಪ್ರಾಣದ ಚ್ಚಾಲೆಯು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನಿರ್ವಾಣವಾಗುತ್ತಾ ಬರುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಅಂಧಕಾರಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ವಿಳಂಬವಿರಲಿಲ್ಲ. ಉಸ್ಮಾನ್, ಆಯಷೆ, ಮುಮೂರ್ಷುವಿನಃ ಅಪ್ರಾಪ್ತವಯಸ್ಕರಾಗಿದ್ದ ವುತ್ರರು, ಪತ್ನಿ, ಉಸಪತ್ನಿಯರು, ದಾಸಿಯರು, ಅನಾತ್ಯವರ್ಗದವರು ಮುಂತಾಗಿ ಎಲ್ಲರೂ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ರೋದನಧ್ವನಿಯ ಕೋಲಾಹಲವು ಹತ್ತಿದ್ದಿತು. ಪ್ರಾಯಃ ಎಲ್ಲರೂ ಉಚ್ಚಸ್ವರದಿಂದ ಅಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಶಿಶುಗಳೂ ಕಾರಣವನ್ನರಿ ಯದೆ ಅಳುತ್ತಲಿದ್ದವು. ಆಯಷೆಯೊಬ್ಬಳು ಅಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರವಳ ಮುಖವು ಕಂಬನಿಗಳಿಂದ ಪ್ಲಾವಿತವಾಗಿದ್ದಿತು. ತಂದೆಯ ತಲೆಯನ್ನು ತೊಡೆಯ ಮೇಲಿಟ್ಟು ಕೊಂಡು ನಿಶ್ಯಬ್ದವಾಗಿ "ನಿವಾತ ನಿಷ್ಯಂದಮಿವ ಪುದೀಪಂ" ಎಂಬಂತೆ ಸ್ಥಿರವಾಗಿಯೂ ಗಂಭೀರವಾಗಿಯೂ ಕುಳಿತಿದ್ದಳು.

ಜಗತ್ತಿಂಹನು ಬರುತ್ತಲೇ ಖ್ವಾಜಾಯಿಸಾ ಎಂಬ ಮಂತ್ರಿಯು ಅವನಿಗೆ

* ಮುಮೂರ್ಷುವಿನಃ - ಸಾಯುವುದಕ್ಕೆ ರುವವನ.

ಹಸ್ತಲಾಘವವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಕತಲೂಖಾನನ ಬಳಿ ಕೊಂಡೊಯ್ದು, ಅವನ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಕಿವುಡರನ್ನು ಮಾತನಾಡಿಸುವಂತೆ ಘಟ್ಟಿಯಾಗಿ, 'ಯುವರಾಜ ಜಗತ್ತಿಂಹನು ಬಂದಿದ್ದಾನೆ' ಎಂದು ತಿಳುಹಿದನು.

ಕತಲೂಖಾನನು ಕ್ಷೀಣಸ್ವರದಿಂದ, 'ನಾನು—ಶತ್ರು—ಸಾಯುತ್ರೇನೆ—ದ್ವೇಷ—ತ್ಯಾಗ—' ಎಂದನು.

ಜಗತ್ತಿಂಹನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು, 'ಈಗ ತ್ಯಾಗಮಾಡಿದೆನು' ಎಂದನು.

ಕತಲೂಖಾನನು ಪುನಃ ಅದೇ ಸ್ವರದಿಂದ, 'ಒಂದು ಪ್ರಾರ್ಥನೆ—ವಾಗ್ಧಾನ—' ಎಂದನು.

ಜಗತ್ತಿಂಹನು, 'ನಾನಾವ ವಾಗ್ಧಾನವನ್ನು ಮಾಡಬಲ್ಲೆನು?' ಎಂದನು.

ಕತಲೂಖಾನನು 'ಬಾಲಕರು—ಎಲ್ಲರೂ—ಯುದ್ಧ—ಬಹಳ ದಾಹ' ಎಂದನು. ಕೂಡಲೆ ಅಯುಷೆಯು ಬಾಯಿಗೆ ಷರಬತ್ತನ್ನು ಬಿಟ್ಟಳು.

'ಯುದ್ಧ—ಪ್ರಯೋಜನ—ಇಲ್ಲ—ಸಂಧಿ—' ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಮುಂದೆ ಹೇಳಲಾರದೆ ಸುಮ್ಮನಾದನು.

ಜಗತ್ತಿಂಹನು ಉತ್ತರವನ್ನು ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಕತಲೂಖಾನನು ಜಗತ್ತಿಂಹನ ಉತ್ತರವನ್ನು ಎದುರನೋಡುತ್ತಿದ್ದವನು, ಉತ್ತರ ಬಾರದುದನ್ನು ನೋಡಿ, ಕಷ್ಟದಿಂದ—'ಅಸ್ವೀಕಾರವೆ?' ಎಂದನು.

ಯುವರಾಜನು, 'ಪತಾನರು ದಿಲ್ಲಿಶ್ವರನ ಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ಸ್ವೀಕಾರ ಮಾಡಿದರೆ ನಾನು ಸಂಧಿಯ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಅನುರೋಧ ಮಾಡಲಿಷ್ಟುವೆನು' ಎಂದನು.

ಕತಲೂಖಾನನು ಅರ್ಥ ಸ್ಫುಟಿಸ್ವರದಿಂದ 'ಉತ್ಕಲದೇಶ—' ಎಂದನು.

ರಾಜಪುತ್ರನು, ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ತಿಳಿದು, 'ನಾನು ಮಾಡುವ ಪ್ರಯತ್ನವು ಸಫಲವಾದರೆ ನಿನ್ನ ಪುತ್ರರು ಉತ್ಕಲಚ್ಯುತರಾಗರು' ಎಂದನು.

ಕತಲೂಖಾನನ ಮೃತ್ಯುಕ್ಲೇಶ ಪೀಡಿತವಾಗಿದ್ದ ಮುಖವು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಪ್ರದೀಪ್ತವಾಗಿ—'ನೀನು—ಮುಕ್ತ—ಜಗದೀಶ್ವರ—ಮಂಗಳ' ಎಂದನು.

ಜಗತ್ತಿಂಹನು ಹೊರಟುಹೋಗುತ್ತಿದ್ದನು. ಅಯುಷೆಯು ತಲೆಯನ್ನು ಬೊಗ್ಗಿಸಿ ತಂದೆಗೇನೋ ಹೇಳಿದಳು.

ಕತಲೂಖಾನನು ಹೊರಟುಹೋಗುತ್ತಿದ್ದವನನ್ನು ಕರೆಯಲು ಮಂತ್ರಿಗೆ ಸಂಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದನು. ಮಂತ್ರಿಯು ರಾಜಪುತ್ರನನ್ನು ಕುರಿತು, 'ಪುನಃ ತಮ್ಮ ಸಂಗಡ ಮಾತನಾಡಲಿಷ್ಟಪಡುವಂತಿದೆ' ಎಂದನು. ರಾಜಪುತ್ರನು ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬಂದನು.

ಕತಲೂಖಾನನು, 'ಕಿವಿ—' ಎಂದನು.

ರಾಜಕುಮಾರನು ತಿಳಿದು, ಮುಮೂರ್ಷುವಿನ ಸವಿಾಪ ಬಂದು ಅವನ ಬಾಯಿಗೆ ಹತ್ತಿರ ತನ್ನ ಕಿವಿಯನ್ನು ತಗ್ಗಿಸಿದನು. ಕತಲೂಖಾನನು ಮೊದಲಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಅಸ್ವಷ್ಟವಾದ ಸ್ವರದಿಂದ—‘ವೀರ’ ಎಂದವನು ನಿನ್ನ ಬ್ಧನಾಗಿದ್ದು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಾದ ಬಳಿಕ ‘ವೀರೇಂದ್ರಸಿಂಹ—ಬಾಯಾರಿಕೆ—’ ಎಂದನು.

ಅಯಷೆಯು ಪುನಃ ಬಾಯಿಗೆ ಷರಬತ್ತನ್ನು ಬಿಟ್ಟಳು.

‘ವೀರೇಂದ್ರಸಿಂಹ—ಕಸೈ—’ ಎಂದನು.

ರಾಜಪುತ್ರನಿಗೆ ವೃಶ್ಚಿಕದಂಶನವಾದಂತಾಯಿತು. ಚಮಕಿತನಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಸರಿದನು.

ಕತಲೂಖಾನ—‘ ಪಿತೃವಿಹೀನಳು—ನಾನು—ಸಾಪಿ—ಹಾ! ತೃಷೆ—’ ಎಂದನು.

ಅಯಷೆಯು ಪುನಃ ಪಾನೀಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟಳು. ಆದರೂ ವಾಕ್ಯ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯು ದುರ್ಘಟವಾಯಿತು. ಶ್ವಾಸವನ್ನು ಬಿಡುತ್ತ, ‘ದಾರುಣಜ್ವಾಲೆ—ಸಾಧ್ಯೀ—ನೀನೇ ನೋಡುವೆ—’ ಎಂದನು.

ರಾಜಕುಮಾರನು, ‘ಏನು!’ ಎಂದನು. ಕತಲೂಖಾನನ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಆ ಪುಶ್ಚೆಯು ಮೇಘಗರ್ಜನೆಯಂತೆ ಘೋಷವಾಗಿ—‘ಆ-ಕ-ಕಸೈಯ—ಹಾಗೆ ಪವಿತ್ರಳು-ಸ್ವರ್ಗ-ನೋಡಿ—ಇಲ್ಲ—ನೀನು-ಪಾಪಾ ತೃಷೆ—ಹೋದೆ—ಹೋದೆ—ಅಯಷೆ—’ ಎಂದನು.

ಮುಂದೆ ಮಾತು ಹೊರಡಲಿಲ್ಲ, ಸಾಧ್ಯಾತೀತ ಪರಿಶ್ರಮವುಂಟಾಯಿತು. ತಲೆಯು ಓರೆಯಾಯಿತು. ಮಗಳ ಹೆಸರು ಬಾಯಲ್ಲಿ ಹೊರಡುತ್ತಿದ್ದಹಾಗೆ ಕತಲೂಖಾನನ ಪ್ರಾಣವಿಯೋಗವಾಯಿತು.

ಹದಿನೆಂಟನೆಯ ಪುಟಕ್ಕೇರಿದ

ಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾ

ಜಗತ್ತಿಂಹನು ಕಾರಾಮುಕ್ತನಾಗಿ ಪಿತೃತಿಬಿರಕ್ಕೆ ಹೊರಟುಹೋದ ಬಳಿಕ, ತಾನು ವಾಗ್ಧಾನಮಾಡಿದ್ದ ಪ್ರಕಾರ ಮೊಗಲರಿಗೂ ಪಠಾನರಿಗೂ ಸಂಧಿ ಸಂಬಂಧವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದನು. ಪಠಾನರು ದಿಲ್ಲಿಶ್ವರನಿಗೆ ಅಧೀನರಾಗಿ ಉತ್ಕಲಾಧಿಕಾರವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಸಂಧಿಯಾಗಿ ತಹನಾಮೆಯು ಹುಟ್ಟಿತು. ಆದರ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ಬಂಗಾಳಿಯ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲೋದಬಹುದು. ಈ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಆದರ ಪ್ರಸ್ತಾಪದಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ. ಸಂಧಿ ಸಮಾಪನಾರ್ಥವಾಗಿ ಕತಲೂ ಖಾನನ ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿದ್ದ ಖ್ವಾಜಾಯಿಸಾನನೂ ಸೇನಾಪತಿ ಉಸ್ಮಾನ ಖಾನನೂ ನವಾಬನ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸಂಗಡ ಕರೆದುಕೊಂಡು ರಾಜಾ ಮಾನಸಿಂಹನ

ಶಿಬಿರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಐವತ್ತು ಗಜಗಳನ್ನೂ ಬೇರೆ ಆವೃತ್ಯವಾದ ಅನೇಕ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ರಾಜಾ ಮಾನಸಿಂಹನಿಗೆ ಉಪಹಾಸವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟು ಸಂತೋಷವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದರು. ರಾಜನೂ ಅವರಿಗೆ ಬಹು ವಿಧವಾಗಿ ಸನ್ಮಾನಮಾಡಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಖಿಲ್ಲತ್ತುಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಕಳುಹಿದನು.

ಈ ಪ್ರಕಾರ ಸಂಧಿಸಂಬಂಧವು ಪೂರ್ತಿಯಾದ ಬಳಿಕ ಶಿಬಿರವನ್ನೆತ್ತಿ ಹೊರಡಲು ಕೆಲವು ದಿನಗಳ ಸಾವಕಾಶವಾಯಿತು.

ಕಡೆಗೆ ರಾಜಪೂತ ಸೈನ್ಯವು ಪಾಟ್ಲಾಭಮುಖವಾಗಿ ಹೊರಡಲು ಸಿದ್ಧವಾಯಿತು. ಆಗ ಒಂದು ದಿನ ಜಗತ್ತಿಂಹನು ಅಪರಾಹ್ನದಲ್ಲಿ ಸಹಚರರಿಂದೊಡಗೂಡಿ ಪಠಾನರ ದುರ್ಗದಲ್ಲಿಯೂ ಉಸ್ಮಾನ್ ಮುಂತಾದವರನ್ನು ನೋಡಿ, ಅವರಿಂದ ಜೀಳ್ಕೊಂಡು ಬರಲು ಹೋದನು. ಕಾರಾಗಾರದಲ್ಲಿ ನೋಡಿದ ಬಳಿಕ ಉಸ್ಮಾನನು ರಾಜಕುಮಾರನ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟೊಂದು ಸೌಹೃದಭಾವವನ್ನು ತೋರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಂದು ರಾಜಕುಮಾರನು ಬಂದು ನೋಡಿದಾಗ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಮಾತು ಕಥೆಗಳನ್ನಾಡಿ ಜೀಳ್ಕೊಟ್ಟು ಕಳುಹಿದನು.

ಜಗತ್ತಿಂಹನು ಉಸ್ಮಾನನ ಬಳಿ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು, ಕ್ಷುಣ್ಣಿ ಮನಸ್ಸಿನಾಗಿ ಮಂತ್ರಿ ಖ್ವಾಜಾಯಿಸಾನ ಬಳಿ ಬಂದು ಅವನಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಪಡೆದು, ಅಲ್ಲಿಂದ ಅಯುಷಯ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದ, ಅವಳಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿದ್ದೊಬ್ಬ ಅಂತಃಪುರದ ದ್ವಾರಪಾಲಕನನ್ನು ಕರೆದು ಅಯುಷಯ ಬಳಿಗೆ ವರ್ತಮಾನವನ್ನು ಕಳುಹಿದನೇನಂದರೆ:—ನವಾಬರಿಗೆ ಲೋಕಾಂತರವಾದ ಬಳಿಕ ಅವಳನ್ನು ತಾನು ನೋಡಿಲ್ಲವೆಂದೂ ತಾನು ಪಾಟ್ಲಾನಗರಕ್ಕೆ ಹೊರಟಿರುವುದರಿಂದ ಪುನಃ ನೋಡುವ ಸಂಭವವಿರದೆಂದೂ ಅದುಕಾರಣ ಅವಳಿಗೆ ಅಭಿವಾದನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಹೋಗಲಿಷ್ಟವುಳ್ಳವನಾಗಿ ಒಂದಿದ್ದನೆಂದೂ ಹೇಳಿಂದು ಹೇಳಿ ಕಳುಹಿದನು.

ದ್ವಾರಪಾಲಕನು ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನೊಳಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬಂದು ನವಾಬರ ಮಗಳು ಯುವರಾಜನನ್ನು ನೋಡಲಾರಳೆಂದೂ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಮನ್ನಿಸಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿಸೆಂದು ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಟ್ಟಳೆಂದೂ ಹೇಳಿದನು.

ರಾಜಕುಮಾರನು ಸಂವರ್ಧಿತ ವಿಷಾದದಿಂದ ತನ್ನ ಶಿಬಿರಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಹೊರಟನು; ಕೋಟಿಯ ಬಾಗಲಿಗೆ ಹೋಗಲು ಉಸ್ಮಾನನಲ್ಲಿ ಕಾದಿದ್ದವನನ್ನು ಕಂಡನು.

ರಾಜಕುಮಾರನು ಉಸ್ಮಾನನನ್ನು ನೋಡಿ ಪುನಃ ಅಭಿವಾದನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಮುಂದೆ ತೆರಳಿದನು. ಉಸ್ಮಾನನೂ ಅವನ ಹಿಂದೆ ಹೋದನು. ರಾಜಕುಮಾರನು ಉಸ್ಮಾನನನ್ನು ನೋಡಿ, 'ಸೇನಾಪತಿ ಮಹಾಶಯರೆ! ತಮಗೆ ಬೇಕಾದ

ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೆ ನಾನದನ್ನು ಅಗತ್ಯವಾಗಿ ನೆರವೇರಿಸಿ ಕೃತಾರ್ಥನಾಗುವೆನು' ಎಂದನು.

ಉಸ್ಮಾನನು, 'ತವೊಂದಿಗೊಂದು ವಿಶೇಷ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಮಾತನಾಡತಕ್ಕುದಿದೆ, ಬಹಿರಂಗವಾಗಿ ಹೇಳತಕ್ಕುದಲ್ಲ, ಸಹಚರರನ್ನು ಮುಂದೆ ಹೋಗಲು ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಟ್ಟು ನನ್ನೊಂದಿಗೆ ಬಂದರೆ ಹೇಳುವೆನು' ಎಂದನು.

ರಾಜಕುಮಾರನು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಅನುಮಾನಿಸದೆ ಸಹಚರರನ್ನು ಮುಂದೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವಂತೆ ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಿ ತಾನೊಬ್ಬನೇ ಅಶ್ವಾರೂಢನಾಗಿ ಪಠಾನನ ಹಿಂದೆ ಹೋದನು. ಉಸ್ಮಾನನೂ ಕುದುರೆ ಸವಾರನಾಗಿದ್ದನು. ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ಹೋಗಿ ಉಸ್ಮಾನನು ಅಲ್ಲೊಂದು ಶಾಲವನವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು. ವನದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲೊಂದು ಶಿಥಿಲವಾದ ಅರಮನೆಯು ಇದ್ದಿತು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಾಜವಿದ್ರೋಹಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದು ಅಡಗಿಕೊಂಡಿರುವುದಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಸ್ಥಳವೆಂದು ಬೋಧೆಯಾಗುವುದು. ಉಸ್ಮಾನನು ಕುದುರೆಯನ್ನೊಂದು ಶಾಲವೃಕ್ಷಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿ ರಾಜಕುಮಾರನನ್ನು ಬದ್ಧಹೋಗಿದ್ದಾ ಅರಮನೆಯೊಳಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದನು. ಅದು ನಿರ್ಜನವಾಗಿದ್ದಿತು. ಮಧ್ಯೆ ಪುಶಸ್ತವಾದೊಂದು ಪ್ರಾಂಗಣ. ಅದರೊಂದು ಭಾಗದಲ್ಲಿ ತುರುಕರ ಸಮಾಧಿಯ ಗುಂಡಿಯೊಂದು ಅಗೆದು ಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದಿತು; ಅದರದರಲ್ಲಿ ಶವವಿರಲಲ್ಲ, ಮತ್ತೊತ್ತೊಟ್ಟು ಒಂದು ಚಿತೆಯು ಸಿದ್ಧಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿತ್ತು; ಅದರದರಮೇಲೆ ಮೃತದೇಹವಿರಲಲ್ಲ.

ಪ್ರಾಂಗಣದ ಮಧ್ಯೆ ಬರುತ್ತಲೇ ರಾಜಕುಮಾರನು, 'ಇದೇನು?' ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

ಉಸ್ಮಾನನು, 'ಇದೆಲ್ಲಾ ನನ್ನ ಪ್ಪಣೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಸಿದ್ಧಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ; ಇಂದಿನಗೆ ಮರಣವು ಸಂಭವಿಸಿದರೆ ನೀವು ನನ್ನ ಸಿಲ್ಲ ಸಮಾಧಿ ಮಾಡಬೇಕು. ಅದಾಗದೆ ನೀವು ದೇಹವನ್ನು ಬಿಡುವ ಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ಆ ಚಿತೆಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಮೂಲಕ ನಿಮ್ಮ ದೇಹಸಂಸ್ಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿಸುವೆನು. ಹಾಗಾದರೆ ಈ ಸಂಗತಿಯಾಗಿ ಗೊತ್ತಾಗದಿರುವುದು' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ರಾಜಕುಮಾರನು ನಿಮ್ಮತನಾಗಿ, 'ತಮ್ಮ ಮಾತುಗಳ ತಾತ್ಪರ್ಯವೇನು?' ಎಂದನು.

ಉಸ್ಮಾನನು, 'ನಾನು. ಪಠಾನನು, ಅಂತಃಕರಣವು ಪುಚ್ಚಲಿತವಾದರೆ ನಾವು ಉಚಿತಾನುಚಿತವನ್ನು ವಿವೇಚನೆ ಮಾಡುವವರಲ್ಲ; ಈ ಪೃಥಿವಿಯಲ್ಲಿ ಅಯುಷಿಯ ಪ್ರಣಯಾಕಾಂಕ್ಷಿಗಳು ಇಬ್ಬರಿರಕೂಡದು; ಅವರಲ್ಲೊಬ್ಬನು ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಬಿಡಬೇಕು' ಎಂದನು.

ರಾಜಕುಮಾರನು ಆದ್ಯೋಪಾಂತವನ್ನು ತಿಳಿದು ಅತ್ಯಂತ ಕ್ಷುಬ್ಧನಾಗಿ 'ಈಗ ನಿಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇನು?' ಎಂದನು.

ಉಸ್ಮಾನನು, 'ನೀನು ಈಗ ಶಸ್ತ್ರವಾಣಿಯಾಗಿರುತ್ತಿ; ನನ್ನೊಡನೆ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡು! ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ ನನ್ನನ್ನು ವಧೆಮಾಡಿ ನಿನ್ನ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ನಿಷ್ಕಂಟಕವಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ನೀನು ನನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನನ್ನ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ನಿರಾತಂಕವಾಗಿ ಮಾಡು' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ, ಜಗತ್ತಿಂಹನಿಗೆ ಪುತ್ಯುತ್ತರವನ್ನು ಕೊಡಲವಕಾಶವನ್ನು ಕೊಡದೆ ಖಡ್ಗಹಸ್ತದಿಂದ ಅವನನ್ನು ಆಕ್ರಮಣ ಮಾಡಿದನು. ರಾಜಪುತ್ರನು ನಿರ್ವಾಹವಿಲ್ಲದೆ ಆತ್ಮಸಂರಕ್ಷಣಾರ್ಥವಾಗಿ ಜಾಗ್ರತೆಯಾಗಿ ತನ್ನೊರೆಯಿಂದ ಕತ್ತಿಯನ್ನು ಹಿರಿದು ಉಸ್ಮಾನನ ಆಘಾತವನ್ನು ನಿವಾರಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಬಂದನು. ಉಸ್ಮಾನನು ರಾಜಕುಮಾರನ ಪ್ರಾಣನಾಶದಲ್ಲಿ ಪುನಃಪುನಃ ವಿಷವೋದ್ಯಮಿಯಾಗಿದ್ದನು. ರಾಜಕುಮಾರನು ಭ್ರಮೆಯಿಂದಲೂ ಉಸ್ಮಾನನನ್ನು ಹೊಡಿಯಲುತ್ತಾ ಪಡೆ ಕೇವಲ ಆತ್ಮರಕ್ಷಣೆಗೆ ಸಲುವಾಗಿ ಅವನ ಪೆಟ್ಟುಗಳನ್ನು ನಿವಾರಣೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಉಭಯರೂ ಶಸ್ತ್ರವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಸುಶಿಕ್ಷಿತರಾಗಿದ್ದಕಾರಣ ಬಹು ಕ್ಷಣಗಳು ಯುದ್ಧವು ನಡೆದರೂ ಆರೂ ನೋಲಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಕಡೆಗೆ ಪಠಾನನೊಂದು ಪೆಟ್ಟಿನಿಂದ ರಾಜಪುತ್ರನ ಶರೀರದಲ್ಲೊಂದು ಕ್ಷತವಾಗಿ, ಅದರಿಂದವನ ಅಂಗಾಂಗವೆಲ್ಲಾ ರಕ್ತಮಯವಾಯಿತು. ಉಸ್ಮಾನನ ಮೈಮೇಲೊಂದು ಪೆಟ್ಟನ್ನೂ ಹೊಡೆಯಲಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದವನು ಅಕ್ಷತನಾಗಿದ್ದನು. ಜಗತ್ತಿಂಹನು ರಕ್ತಸ್ರಾವದಿಂದ ಶರೀರವು ಶೋಷಿಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಅಂತಹ ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ತನಗೆ ಮರಣಸಂಭವವು ಸಿಕ್ಕಿತೆಂದು ತಿಳಿದು, ಕಾತರಸ್ವರದಿಂದ, 'ಉಸ್ಮಾನ್! ಕ್ಷಾಂತನಾಗು, ನಾನು ಪರಾಭವವನ್ನೊಪ್ಪುವೆನು' ಎಂದನು.

ಉಸ್ಮಾನನು ಘಟ್ಟಿಯಾಗಿ ನಗುತ್ತ, 'ರಾಜಪೂತ ಸೇನಾಪತಿಯು ಮರಣಕ್ಕೆ ಅಂಜುವನೆಂದು ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡು, ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ವಧೆ ಮಾಡುವೆನೇ ಹೊರತು ಕ್ಷಮಿಸುವುದಿಲ್ಲ; ನೀನು ಜೀವಂತನಾಗಿದ್ದರೆ ನಾನು ಅಯುಷೆಯನ್ನು ಪಡೆಯಲಾರೆನು' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ರಾಜಕುಮಾರನು 'ನಾನು ಅಯುಷೆಯ ಅಭಿಲಾಷಿಯಲ್ಲ' ಎಂದನು.

ಉಸ್ಮಾನನು ಕತ್ತಿಯನ್ನು ತಿರುಗಿಸುತ್ತಾ, 'ನೀನು ಅಭಿಲಾಷಿಯಾಗಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಅಯುಷೆಯು ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಅಭಿಲಾಷಿಣಿಯಾಗಿದ್ದಾಳೆ, ಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡು, ಕ್ಷಮೆಯಿಲ್ಲ' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ರಾಜಪುತ್ರನು ಕತ್ತಿಯನ್ನು ದೂರ ಬಿಡುತ್ತಾ, 'ನಾನು ಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡೆನು. ನೀನಿಗೆ ಕಷ್ಟಕಾಲದಲ್ಲುಪಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿದೆ, ನಿನ್ನೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ' ಎಂದನು.

ಉಸ್ಮಾನನು ಕ್ರೋಧದಿಂದ ರಾಜವೃತ್ತನನ್ನು ಕಾಲಿಂದೊದ್ದು, 'ಯೋಧ್ಯ ನಾವಾತನು ಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಲು ಅಂಜುವನೋ ಅಂತಹವನಿಗೆ ಹೀಗೆ ಮಾಡಿ ಅವನಿಂದ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಿಸತಕ್ಕುದು' ಎಂದನು.

ರಾಜಕುಮಾರನಿಗೆ ತಾಳ್ಮೆಯು ತಪ್ಪಿತು. ಬಿಸುಬಿದ್ದ ಕತ್ತಿಯನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು, ಶೃಗಾಲದಂತಿತ ಸಿಂಹದಂತೆ ಹಾರಿ ಪಠಾನನನ್ನಾಕ್ರಮಣ ಮಾಡಿದನು. ರಾಜಕುಮಾರನು ಆಪರಿ ದುರ್ದಮವಾಗಿ ಮೈಮೇಲೆ ಬಿದ್ದುದನ್ನು ಯವನನು ಸಹಿಸಲಾರದೆ ಹೋದನು. ರಾಜಕುಮಾರನಾ ವಿಶಾಲವಾದ ಶರೀರ ದಾಘಾತದಿಂದ ಉಸ್ಮಾನನು ಭೂಶಾಯಿಯಾದನು. ರಾಜಕುಮಾರನು ಅವನೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಅವನ ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ಅಸ್ತ್ರವನ್ನು ಕಿತ್ತು ಬಿಸುಟು, ತನ್ನ ಕತ್ತಿಯನ್ನು ವನ ಕುತ್ತಿಗೆಯ ಮೇಲಿಟ್ಟು, 'ಯುದ್ಧಾಭಿಲಾಷೆಯು ತೃಪ್ತಿಗೊಂಡಿತೆ?' ಎಂದನು.

ಉಸ್ಮಾನನು, 'ಪ್ರಾಣವಿರುವವರೆಗೂ ತೃಪ್ತಿಹೊಂದೆನು' ಎಂದನು.

ರಾಜವೃತ್ತನು, 'ನಿನ್ನ ಪ್ರಾಣವನ್ನೀಗಲೇ ನಿಶ್ಚೇಷಮಾಡಲೆ?' ಎಂದನು.

ಉಸ್ಮಾನನು, 'ಮಾಡು, ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಿನ್ನ ವಧಾಭಿಲಾಷಿಯು ಜೀವಿತ ನಾಗಿ ಉಳಿದಿರುವನು' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಜಗತ್ತಿಂಹ—ಜೀವಿತನಾಗಿರಲಿ, ರಜಪೂತನದಕ್ಕೆ ಅಂಜನು. ನಿನ್ನ ಪ್ರಾಣ ವನ್ನೀಗಲೇ ಹೋಗಲಾಡಿಸಬಲ್ಲೆನು, ಆದರೆ ನೀನನ್ನ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿರುತ್ತಿ; ನಾನೂ ನಿನ್ನನ್ನು ಪ್ರಾಣದಿಂದ ರಕ್ಷಿಸುವೆನು.

ಹೀಗೆಂದು ಹೇಳಿ ಅವನ ಕೈಕಾಲುಗಳನ್ನು ಬಿಗಿದು ಕಟ್ಟಿ ಅವನ ಅಸ್ತ್ರ ಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಒಂದೊಂದಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು, ಬಳಿಕ ಅವನ ಹಿಂಗೆಟ್ಟುಮುರಿಯನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ, 'ನಿರ್ವಿಘ್ನವಾಗಿ ಮನೆಗೆ ಹೋಗು, ನೀನು ಯವನನಾಗಿ ರಾಜಪೂತನನ್ನು ಕಾಲಿಂದೊದ್ದುದರಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನೀ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ, ರಾಜಪೂತರು ಉಪಕಾರಿಯ ಅಂಗಸ್ಪರ್ಶವನ್ನು ಮಾಡುವಷ್ಟು ಕೃತಘ್ನರಲ್ಲ' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಉಸ್ಮಾನನು ಮುಕ್ತನಾದ ಕೂಡಲೆ ಬೇರೆ ಮಾತನ್ನು ಸುರದೆ ಕುದುರೆಯನ್ನೇರಿ ದುರ್ಗಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಹೊರಟುಹೋದನು.

ರಾಜವೃತ್ತನು ಪ್ರಾಂಗಳದಲ್ಲಿದ್ದ ಭಾವಿಗೆ ಬಿಟ್ಟಿಯನ್ನು ಇಳಿಹಿ ಅದರಿಂದ ಬಂದ ನೀರಿನಿಂದ ಮೈ ರಕ್ತವನ್ನು ತೊಳೆದುಕೊಂಡು ಶಾಲತರುವಿನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಕುದುರೆಯನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ಅದರಮೇಲೆ ಹತ್ತಿದನು. ಹತ್ತಿ ನೋಡಲಾಗ ಕುದುರೆಯ ಲಗಾಮಿಗೆ ಬಳ್ಳಿಗಳಿಂದೊಂದು ಕಾಗದವು ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಿತು. ಕಾಗದವನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ತೆಗೆದು ನೋಡಿದನು. ಕಾಗದವು ಮನುಷ್ಯರ ಕೂದಲಿನಿಂದ ಭದ್ರವಾಗಿ ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಿತು. ಕಾಗದದ ಲಕೋಟಿಯ ಮೇಲ್ಗಡೆ 'ಈ ಕಾಗದವನ್ನಿನ್ನೆರಡುನಿ

ಗಳೊಳಗೆ ಬಿಚ್ಚಿ ನೋಡಕೂಡದು; ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಅದರ ಉದ್ದೇಶವು ವಿಫಲವಾಗುವುದು' ಎಂದು ಬರೆದಿದ್ದಿತು.

ರಾಜಕುಮಾರನು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಯೋಚಿಸಿ ಕಾಗದವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾತನ ಅಭಿಪ್ರಾಯಾನುಸಾರವಾಗಿ ಮಾಡಲು ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿದವನು, ಕಾಗದವನ್ನು ಕವಚದ ಕಿಸೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕುದುರೆಯನ್ನು ಕಶಾಘಾತದಿಂದೋಡಿಸುತ್ತಾ ಶಿಬಿರಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಹೊರಟುಹೋದನು.

ರಾಜವುತ್ರನು ಶಿಬಿರಕ್ಕೆ ಬಂದ ಮರುದಿನ ದೂತನೊಬ್ಬನು ಮತ್ತೊಂದು ಕಾಗದವನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟನು. ಅದು ಅಯುಷಿಯ ಕಾಗದವಾಗಿದ್ದಿತು. ಅದರ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಕುರಿತು ಮುಂದಿನ ಪರಿಚ್ಛೇದದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವೆವು.

ಹತ್ತೊಂಭತ್ತನೆಯ ಪರಿಚ್ಛೇದ

ಅಯುಷಿಯ ಪತ್ರ

ಅಯುಷಿಯು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಲೇಖನಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕಾಗದವನ್ನು ಬರೆಯಲು ಕುಳಿತಳು! ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವಳ ಮುಖದ ಕಾಂತಿಯು ಅತ್ಯಂತ ಗಂಭೀರವಾಗಿಯೂ ಸ್ಥಿರವಾಗಿಯೂ ಇದ್ದಿತು. ಜಗತ್ತಿನೆಲ್ಲೆಗೆ ಕಾಗದವನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಾಳೆ! ಒಂದು ಕಾಗದವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬರೆಯಲಾರಂಭಿಸಿದಳು. ಮೊದಲು "ಪ್ರಾಣಾಧಿಕ!" ಎಂದು ಬರೆದು, ಅದನ್ನು ಲಿಪಿ, "ರಾಜಕುಮಾರ!" ಎಂದು ಬರೆದಳು. ಆಗವಳ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಅಶ್ರುಧಾರೆಯು ಹೊರಟು ಕಾಗದದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಿತು. ಅಯುಷಿಯು ಆ ಕಾಗದವನ್ನೂ ಹರಿದು ಬಿಸುಟುಬಿಟ್ಟಳು. ಮತ್ತೊಂದು ಕಾಗದವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬರೆಯಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದಳು. ಕೆಲವು ಪದ್ಧತಿಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವುದರೊಳಗೆ ಕಾಗದವು ಅಶ್ರುಕಳಂಕಿತವಾಯಿತು. ಅಯುಷಿಯು ಆ ಕಾಗದವನ್ನು ಹರಿದು ಬಿಟ್ಟು ಪುನಃ ಮತ್ತೊಂದು ಕಾಗದವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅದನ್ನು ಅಶ್ರುಕಳಂಕಶೂನ್ಯನಾಗಿ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಬರೆದಳು. ಪೂರ್ತಿಮಾಡಿ ಓದಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದಳು. ಓದುವಾಗ ನಯನಬಾಷ್ಪದಿಂದ ದೃಷ್ಟಿ ಲೋಪವಾಯಿತು. ಹೇಗೆೋಹಾಗೆ ಮಾಡಿ ಕಾಗದವನ್ನು ಮಡಿಸಿ ದೂತನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಳು. ದೂತನು ಕಾಗದವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ರಾಜವುತ್ರನಿಗೆ ಕೊಡಲು ಹೊರಟುಹೋದನು. ಅವನು ಹೋದ ಬಳಿಕ ಅಯುಷಿಯು ಮಂಚದಮೇಲೆ ಮಲಗಿ ರೋದನಮಾಡಹತ್ತಿದಳು.

ಜಗತ್ತಿನೆಲ್ಲೆಗೆ ಅಯುಷಿಯ ಕಾಗದವು ಮುಟ್ಟಿ ಅವನದನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ಓದಲಾರಂಭಿಸಿದನು:—

“ರಾಜಕುಮಾರ !

ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡದಿದ್ದುದಕ್ಕೆ ನಾನು ಅಧೀರಳಾಗಿದ್ದೇನೆಂದು ತಿಳಿಯ ಕೂಡದು. ನಾನಾವಾಗಲೂ ಅಧೀರಳಾಗೆನೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಹಾಗೆ ತಿಳಿಯ ದಿದ್ದರೆ ನನಗೆ ಕ್ಲೇಶವುಂಟಾಗುವುದು. ಉಸ್ಮಾನನ ಹೃದಯದಲ್ಲಾಗಲೇ ಬೆಂಕಿಯು ಹತ್ತಿ ಉರಿಯುತ್ತಲಿದೆ. ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡಿದ್ದರೆ ಅದರ ಚ್ಚಾಲೆಯು ಮತ್ತೂ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಆದುದರಿಂದ ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡಲಿಲ್ಲ. ನೀನನ್ನು ನೋಡದಿರುವುದಕ್ಕೆ ಸಲುವಾಗಿ ನಿನಗೆ ಕ್ಲೇಶವುಂಟಾಯಿತೆಂದು ನಾನು ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಸ್ವಂತ ದುಃಖಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಜಗದೀಶ್ವರನ ಚರಣಗಳಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಪಣೆಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ನಿನ್ನನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಿ ನೋಡಿ ಕಳುಹಿದ್ದರೆ ಅದರಿಂದಂಟಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಕ್ಲೇಶಭೋಗವನ್ನು ನಾನು ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ಸಹಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೆನು. ನಿನ್ನನ್ನು ಪುತ್ರಕ್ಕಾಗಿ ನೋಡದಿರುವುದರಿಂದಂಟಾಗಿರುವ ಕ್ಲೇಶ ವನ್ನು ಪಾಪಾಣ ಹೃದಯವುಳ್ಳ ನಾನೀಗ ಸಹಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ಹಾಗಿದ್ದರೆ, ಈಗೀ ಕಾಗದವನ್ನು ಬರೆಯಲೇಕೆ? ನನ್ನದೊಂದು ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯುಂಟು. ಅದುಕಾರಣ ಬರೆದಿದ್ದೇನೆ. ನಾನು ನೋಡದಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತೇನೆಂದು ನೀನಂದು ನನ್ನ ಬಾಯಿಂದ ಕೇಳಿದ್ದರೆ, ಅದನ್ನೀಗ ಮರೆತು ಬಿಡು. ನನ್ನ ದೇಹವಿರುವವರೆಗೂ ಅದನ್ನು ಹೊರಪಡಿಸಕೂಡದೆಂದು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿ ಕೊಂಡಿದ್ದೆನು. ಆದರೆ ವಿಧಾತನ ಇಚ್ಛೆಯು ಬೇರೆಯಾಗಿದ್ದುದರಿಂದದು ಪ್ರಕಾಶ ವಾಯಿತು. ಈಗ ನೀನದನ್ನು ಮರೆತುಬಿಡು.

ನಾನೀಗ ನಿನ್ನ ಪ್ರೇಮಾಕಾಂಕ್ಷೆಣಿಯಲ್ಲ. ನಾನು ಕೊಡಬೇಕಾಗಿದ್ದೆನ್ನ ಬಲಮೆಯನ್ನಾಗಲೇ ಕೊಟ್ಟುಬಿಟ್ಟೆನು. ನೀನದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ನಾನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವವಳಲ್ಲ. ನನ್ನ ಸ್ನೇಹವು ಕೇವಲ ಬದ್ಧಮೂಲವುಳ್ಳದಾದುದ ರಿಂದ ನೀನು ಸ್ನೇಹಮಾಡದಿದ್ದರೂ ನಾನು ಸುಖಿಯಾಗಿರುವೆನು. ಆದರೆ ಅದ ನ್ನೀಗ ಹೇಳಿ ಪ್ರಯೋಜನವೇನು?

ನೀನು ಅಸುಖಿಯಾಗಿದ್ದುದನ್ನು ನೋಡಿದ್ದೆನು. ನೀನಾವಾಗಲಾದರೂ ಸುಖಿಯಾದರೆ ನನ್ನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಂಡು ನನಗಾ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ಕೊಡು. ಇಷ್ಟುಬಿಟ್ಟದಿದ್ದರೆ ಬೇಡ. ಆವಾಗಲಾದರೂ ನಿನ್ನ ಅಂತಃಕರಣದಲ್ಲಿ ಕ್ಲೇಶಬೋಧೆ ಯಾದರೆ ಅಯುಷ್ಯವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುವಿಯಾ?

ನಾನೀಗ ನಿನಗೆ ಕಾಗದವನ್ನು ಬರೆದಿರುವುದಕ್ಕೂ ಮುಂದೆ ಬರೆಯಬಹು ದಾದುದಕ್ಕೂ ಜನರು ನನ್ನನ್ನು ದೂಷಿಸುವರು. ನಾನು ನಿರ್ದೋಷಿಯಾದುದ ರಿಂದ ಜನರು ದೂಷಿಸಿದರೆ ನೀನಾ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಕೊರತೆಪಡಬೇಡ. ನಿನಗಿಷ್ಟ ಬಂದಾಗ ಕಾಗದವನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಿರು.

ನೀನು ಹೊರಟುಹೋಗುತ್ತಿ. ನೀನೊಮ್ಮೆಗೆ ಈ ದೇಶವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು

ಹೋಗುತ್ತಿ. ನನ್ನಿವಾ ಪಠಾನರು ಶಾಂತಸ್ವಭಾವದವರಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಪುನಃ ನೀನೀ ದೇಶಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕಾದ ಸಂಭವವೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ನೀನಾಗ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಲಾರೆ. ನಾನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಪುನಃ ಪುನಃ ಚಿಂತಿಸಿ ಹಾಗೆ ಸ್ಥಿರಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಹೆಂಗಸರ ಮನಸ್ಸು ಅತ್ಯಂತ ದುರ್ದಮ್ಯವಾದುದರಿಂದ ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಹೆಚ್ಚು ನಂಬಿಕೆಯನ್ನಿಡಕೂಡದು.

ಮತ್ತೆ ಒತ್ತಡವೆ ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡಬೇಕೆಂದು ಇಷ್ಟವುಳ್ಳವಳಾಗಿದ್ದೇನೆ. ನೀನೀ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ವಿವಾಹವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡರೆ ನನಗೆ ವರ್ತಮಾನವನ್ನು ಕೊಡು. ನಾನು ನಿನ್ನ ವಿವಾಹಕಾಲದಲ್ಲಿದ್ದು ನೋಡುವೆನು. ನಿನಗೆ ಮಹಿಷಿಯಾಗುವ ಆ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮೆಗಳಿಗೆ ಸಲುವಾಗಿ ಕೆಲವು ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಆಲಂಕಾರಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಸಮಯ ಸಿಕ್ಕರೆ ನನ್ನ ಸ್ವಹಸ್ತದಿಂದ ಅವಳಿಗಾ ಅಲಂಕಾರಗಳನ್ನು ತೊಡಿಸಿ ಬರುವೆನು.

ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರಾರ್ಥನೆ—ನಿನಗೆ ಅಯುಷೆಯ ಮರಣ ಸಮಾಚಾರವು ಬಂದಾಗ ಕೂಡಲೆ ನೀನೊಮ್ಮೆ ಈ ದೇಶಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕು. ಬಂದು ನಿನ್ನ ಹೆಸರಿನೊಂದು ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ತೆಗೆದು ಅದರಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ನನಗೆ ಸಲುವಾಗಿ ಗ್ರಹಣಮಾಡು. ಸಿತನ ಸ್ನೇಹಾತಿಶಯದ ಕನ್ಯೆಯಾಗಿ ನಾನು ಅಧಿಕಾರಿಣಿಯಾಗಿರುವ ಸಂಪತ್ತು ಧನಹೀನವಾದೀ ದರಿದ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಅತುಳೈಶ್ವರ್ಯವೆಂದು ಗಣ್ಯವಾಗಿರುವುದು. ಅಂಬರವಂಶದಲ್ಲದು ಅಗ್ರಾಹ್ಯವಾಗದಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ನಿನ್ನ ಧೀನಮಾಡಿಕೊಂಡಾನಪತ್ರವೂ ಅದೇ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿರುವುದು.

ಮತ್ತೇನು ಬರೆಯಲಿ ? ಹೆಚ್ಚು ಬರೆಯಲಿಷ್ಟವಿದೆ. ಆದರೆ ನಿಷ್ಟ್ರಯೋಜನ, ಚಗದೀಶ್ವರನು ನಿನ್ನನ್ನು ಸುಖಿಯಾಗಿಟ್ಟಿರಲಿ. ಅಯುಷೆಯ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಆವಾಗಲೂ ದುಃಖಿತನಾಗಬೇಡ—ಇತಿ.”

ಚಗತ್ತಿಂಪನು ಕಾಗದವನ್ನೊಳಿ ಅಳುವುದಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿ ಬುಳ ಹೊತ್ತು ಕಾಗದವನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಮೇಲಕ್ಕೂ ಕೆಳಕ್ಕೂ ಶತಪಥ ತಿರುಗುತ್ತಿದ್ದನು. ಬಳಿಕ ಬೇಗನೆ ಒಂದು ಕಾಗದವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಕೆಳಗಣ ಉತ್ತರವನ್ನು ಬರೆದು ದೂತನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟು ಕಳುಹಿದನು.

“ಅಯುಷೆ ! ನೀನು ರಮಣೀರತ್ನವು. ಪುಪಂಚವು ಆವಾಗಲೂ ಕ್ಲೇಶದಾಯಕವಾಗಿರಬೇಕೆಂಬುದೇ ಈಶ್ವರಸಂಕಲ್ಪವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ನಿನ್ನಾವ ಮಾತಿಗೂ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರವನ್ನು ಹೇಳಲಶಕ್ತನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ನಿನ್ನ ಪತ್ರವನ್ನೊಳಿ ನಾನು ಅತ್ಯಂತ ಕಾತರನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಇಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ತಿಳಿ ; ಏನೆಂದರೆ ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಚಿರಕಾಲ ನನ್ನ ಪ್ರಾಣಾಧಿಕೆಯಾದ ಸೋದರಿಯೆಂದು ತಿಳಿದಿರುವೆನು—ಇತಿ.”

ದೂತನು ಕಾಗದವನ್ನು ಅಯುಷೆಗೆ ಕೊಡಲು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೊರಟು ಹೋದನು.

ಇಪ್ಪತ್ತನೆಯ ಪರಿಚ್ಛೇದ

ನಿರ್ವಾಣೋನ್ನು ಬ ದೀಪ

ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ಅಯುಷೆಯಿಂದ ಬೀಳ್ಕೊಂಡು ಆಶ್ಮನಿಯ ಸಂಗಡ ಹೊರಟು ಹೋದ ಬಳಿಕ ಅವಳ ಸಮಾಚಾರವು ಆರಿಗೂ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ತಿಲೋತ್ತಮೆ, ವಿಮಲೆ, ಆಶ್ಮನಿ, ಅಭಿರಾಮಸ್ವಾಮಿ ಮುಂತಾದವರು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದರೋ ಅದನ್ನಾರೂ ಗೊತ್ತುಮಾಡದೆ ಹೋದರು. ಮೊಗಲರಿಗೂ ಪಠಾನರಿಗೂ ಸಂಧಿ ಸಂಬಂಧವಾದ ಬಳಿಕ, ವೀರೇಂದ್ರಸಿಂಹನಿಗೂ ಅವರ ಪರಿಜನರಿಗೂ ಸಂಭವಿಸಿದ ಅಶ್ರುತಪೂರ್ವ ಏಕತ್ವನ್ನು ಕೇಳಿ, ಉಭಯಪಕ್ಷದವರೂ ವೀರೇಂದ್ರಸಿಂಹನ ಪತ್ನಿ, ಕನ್ಯೆ, ಅನುಚರರು ಮುಂತಾದವರನ್ನು ಅನುಸಂಧಾನಮಾಡಿ ಪುನಃ ಅವರನ್ನು ಮಂದಾರಣದುರ್ಗದಲ್ಲಿ ಅವರ ಪೂರ್ವ ಪದವಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಬೇಕೆಂದು ಸಮ್ಮತರಾಗಿ, ಉಸ್ಮಾನ್, ಖ್ವಾಜಾಯಿಸಾ, ಮಾನಸಿಂಹ ಪುಭೃತಿಗಳಿಲ್ಲರೂ ವಿಶೇಷ ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟು ಅನುಸಂಧಾನಮಾಡಿದರು. ಆದರೆ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ಅಯುಷೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಆಶ್ಮನಿಯ ಸಂಗಡ ಹೊರಟುಹೋದವರೆಗಿನ ಸಮಾಚಾರ ಹೊರತು ಮುಂದಾವದೂ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ. ಕಡೆಗೆ ಮಾನಸಿಂಹನು ನಿರಾಶನಾಗಿ ತನ್ನ ವಿಶ್ವಾಸಪಾತ್ರನಾಗಿದ್ದೊಬ್ಬ ಅನುಚರನನ್ನು ಮಂದಾರಣದುರ್ಗಕ್ಕೆ ಅಧಿಪತಿಯನ್ನಾಗಿ ನಿಯಮಿಸಿ, ಅವನಲ್ಲಿದ್ದು, ಮೃತ ಜಹಗೀರುದಾರನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನೂ ಮಗಳನ್ನೂ ಅನುಸಂಧಾನಮಾಡಿ ಅವರನ್ನು ದುರ್ಗಾಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನಾಗಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಬರಬೇಕೆಂದು ಅಪ್ಯಣಿಮಾಡಿ, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅವನಿಗೆ ಬೇರೆ ಜಹಗೀರನ್ನು ಕೊಡುವುದಾಗಿಯೂ ಹೇಳಿ, ಮಾನಸಿಂಹನು ಪಾಟ್ಲಾನಗರಕ್ಕೆ ಹೊರಡುವುದಕ್ಕನುವಾದನು.

ಕತಲೂಖಾನನು ತನ್ನ ಮರಣಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ, ಜಗತ್ತಿಂಹನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಭಾವಾಂತರೋದಯವಾಯಿತೋ ಇಲ್ಲವೋ ಅದಾವದೂ ಪ್ರಕಾಶವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಜಗತ್ತಿಂಹನೂ ವಿಶೇಷ ಅರ್ಥವ್ಯಯದಿಂದಲೂ ಶಾರೀರಕಕ್ಷೇಶದಿಂದಲೂ ಅವರನುಸಂಧಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಆದರೆ ಅವನ ಪ್ರಯತ್ನವು ಕೇವಲ ಪೂರ್ವಸಂಬಂಧದ ಸ್ಮೃತಿಜನಿತವಾದುದೋ ಅಥವಾ ಅವ ಕಾರಣದಿಂದ ಮಾನಸಿಂಹ ಪುಭೃತಿಗಳು ಅವರನುಸಂಧಾನದಲ್ಲಿ ಯತ್ನಪಟ್ಟರೋ ಅಂತಹ ಕಾರಣಸಂಭೂತವಾದುದೋ, ಅಥವಾ ಪುನಸ್ಸಂಚಾಲಿತ ಪ್ರೇಮಾನುರೋಧದಿಂದುತ್ತಪ್ಪನವಾದುದೋ, ಅದಾವದೂ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ; ಅವನ ಪ್ರಯತ್ನವೂ ಅದಾವಕಾರಣದಿಂದಂಟಾಗಿದ್ದರೂ ವಿಫಲವಾಯಿತು.

ಜಗತ್ತಿಂಹನು ಮಾರನೆಯ ದಿನ ಶಿಬಿರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಡಬೇಕಾದ ದಿನವಾಗಿದ್ದಿತು. ಹೊರಡುವುದಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿನ ದಿನ ಕುದುರೆಯ ಲಗಾಮಿಗೆ ಕಟ್ಟಿದ್ದ

ಕಾಗದವನ್ನೋದಬೇಕಾಗಿದ್ದ ದಿನವಾಗಿದ್ದ ಕಾರಣ ರಾಜಕುಮಾರನು ಕೌತೂಹಲಾಕಾಂಕ್ಷನಾಗಿ ಕಾಗದವನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ಓದಿದನು. ಅದರಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪವೇ ಬರೆದಿದ್ದಿತು—

“ಧರ್ಮಭೀತನಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮಶಾಪಕ್ಕೆ ಭಯಪಡುವವನಾಗಿದ್ದರೆ ಪತ್ರವನ್ನು ಪಾಠಮಾಡುತ್ತಲೇ ಈ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ನೀನೊಬ್ಬನೇ ಹೊರಟು ಬರುವೆ—ಇತಿ.

ಅಹಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ”

ರಾಜಪುತ್ರನು ಪತ್ರವನ್ನೋದಿ ಚಮತ್ಕೃತನಾಗಿ, ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೆಮ್ಮಿ ಶತ್ರುವಿನ ಉಪಾಯವಿರಬಹುದೆಂದು ಯೋಚಿಸಿದನು. ‘ಹೋಗುವುದುಚಿತವೆ?’ ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿದನು. ರಾಜಪೂತರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಶಾಪಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಭಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದು ಮತ್ತಾವದೂ ಇಲ್ಲವಾದ ಕಾರಣ ಹೋಗುವುದೇ ಯುಕ್ತವೆಂದು ಸ್ಥಿರಮಾಡಿದನು. ಅತವನ ತನ್ನ ನುಚರರನ್ನು ಕುರಿತು, ‘ನಾನು ನಿಮ್ಮೊಂದಿಗೆ ಬರಲು ಅನನುಕೂಲವಾಗಿದೆ, ಸೈನ್ಯವು ಮುಂದೆ ಹೋಗುತ್ತಿರಲಿ ಬಾಧಕವಿಲ್ಲ, ನಾನು ವರ್ಧಮಾನ ಅಥವಾ ರಾಜಮಹಲಿಗೆ ಬಂದು ಸೇರುವೆನು. ನೀವು ಮುಂದುವರಿದು ಹೋಗಿರಿ’ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಕಳುಹಿದನು.

ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಜಗತ್ತಿಂಹನೊಬ್ಬನೇ ಶಾಲವನಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಹೊರಟನು.

ಜಗತ್ತಿಂಹನು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ್ದ ಹಳೇ ಅರಮನೆಯ ಬಾಗಲಿಗೆ ಬಂದು ನೊದಲಿನಂತೆ ಶಾಲವೃಕ್ಷಕ್ಕೆ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿದನು. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸುತ್ತ ನೋಡಿದನು. ಪ್ರಾಣಿಮಾತ್ರವಾದರೂ ಇರಲಿಲ್ಲ; ಅರಮನೆಯೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು. ಪ್ರಾಂಗಳಾದಲ್ಲಿ ನೊದಲಿನಂತೆ ಒತ್ತಟ್ಟು ಸಮಾಧಿಯೂ ಬೇರೊತ್ತಟ್ಟು ಚಿತೆಯೂ ಇದ್ದವು. ಚಿತೆಯ ಕಾಷ್ಠದ ಮೇಲೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೊಬ್ಬನು ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಅಧೋಮುಖಿಯಾಗಿ ರೋದನಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು.

ರಾಜಕುಮಾರನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು ಕುರಿತು, ‘ಮಹಾಶಯರೆ! ನನಗೇಕೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರಬೇಕೆಂದು ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮಾಡಿರಿ?’ ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಮುಖವೆತ್ತಿ ನೋಡುತ್ತಲೇ, ರಾಜಪುತ್ರನವನನ್ನು ಅಭಿರಾಮಸ್ವಾಮಿಯೆಂದು ತಿಳಿದನು. ಅವನನ್ನು ನೋಡಿ ರಾಜಪುತ್ರನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ವಿಸ್ಮಯವೂ ಕೌತೂಹಲವೂ ಆಹ್ಲಾದವೂ ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅನಿಭಾವವಾದವು. ಆಗವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಪ್ರಣಾಮವನ್ನು ಮಾಡಿ, ಆತುರದಿಂದ, ‘ತಮ್ಮನ್ನು ಹುಡುಕಿದ ಬಗೆಯನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸಲಾರೆನು; ಈಗಿಲ್ಲಿರಲು ಕಾರಣವೇನು?’ ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

ಅಭಿರಾಮಸ್ವಾಮಿಯು ಕಣ್ಣೊರಸಿಕೊಂಡು, ‘ಪ್ರಕೃತದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿಯೇ ವಾಸ’ ಎಂದನು.

ಅಭಿರಾಮಸ್ವಾಮಿಯು ಮಾತನ್ನು ಮುಗಿಸುವುದರೊಳಗೆ, ರಾಜಕುಮಾರನು, 'ನನ್ನ ಸ್ಮರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದಿರೇಕೆ? ರೋದನವೇಕೆ?' ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಪುಶ್ಚಿಯ ಮೇಲೆ ಪುಶ್ಚಿಯನ್ನು ಮಾಡತೊಡಗಿದನು.

ಅಭಿರಾಮಸ್ವಾಮಿಯು, 'ರೋದನಕ್ಕಾವಕಾರಣವೋ ಅದೇ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಸಲುವಾಗಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಬರಹೇಳಿದನು ; ತಿಲೋತ್ತಮೆಗೆ ಮೃತ್ಯುಕಾಲವು ಉಪಸ್ಥಿತವಾಗಿದೆ' ಎಂದನು.

ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಯೋಧ್ಯುಪತಿಗೆ ಮೈ ನಡುಗಿ ನಿಲ್ಲಲಾರದವನಾಗಿ ಅದು ರುತ್ತು ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ಸೆಲದ ಮೇಲೆ ಉಪಾಯದಿಂದ ಕುಳಿತುಕೊಂಡನು. ಆಗಿಲ್ಲವೂ ಆದ್ಯೋಪಾಂತವಾಗಿ ಅವನ ಸ್ಮೃತಿಗೆ ಬಂದವು. ಪೂರ್ವದಾಸ್ಮೃತಿಯು ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಅವನ ಹೃದಯವನ್ನು ತೀಕ್ಷ್ಣಧಾರೆಯುಳ್ಳ ಭುರಿಕದಂತೆ ದಾರುಣವಾಗಿ ಆಘಾತಮಾಡಲಾರಂಭಿಸಿತು. ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮ ದರ್ಶನ—ಶೈಲೇಶ್ವರನ ಸಮಕ್ಷಮದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ—ಕೊಟಡಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮ ಪರಿಚಯದಲ್ಲಿ ಉಭಯರಿಗೂ ಉಂಟಾದ ಪ್ರೇಮೋತ್ಥಿತ ಅಶ್ರುಜಲ—ಆ ಕಾಳರಾತ್ರಿಯ ಘಟನೆ—ತಿಲೋತ್ತಮೆಯ ಮೂರ್ಛಾವಸ್ಥೆಯ ಮುಖ—ಯವನಾಗಾರದಲ್ಲಿ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯ ಪೀಡನೆ—ಕಾರಾಗಾರದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸ್ವಂತ ನಿರ್ದಯವಾದ ವ್ಯವಹರಣೆ—ಕಟ್ಟಕಡೆಗೆ ವನವಾಸದಲ್ಲಿ ಮರಣ—ಇವೆಲ್ಲವೂ ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಸ್ಮೃತಿಗೆ ಬಂದು ರಾಜಕುಮಾರನ ಹೃದಯವನ್ನು ಪ್ರಚಂಡ ಚಂಡಮಾರುತದಾಘಾತದಂತೆ ಹೊಡಿಯುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಮೊದಲೆ ಬೆಂಕಿಯು ಶತಗುಣ ಅಧಿಕವಾದ ಪ್ರಚಂಡ ಜ್ವಾಲೆಯಿಂದ ಜ್ವಲಿಸುತ್ತ ಮೇಲಕ್ಕೆದ್ದಿತು.

ರಾಜಪುತ್ರನು ಅನೇಕ ಕ್ಷಣಗಳತನಕ ಬಡನಾಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ಅಭಿರಾಮಸ್ವಾಮಿಯು ಪುನಃ ಹೇಳತೊಡಗಿದನು:—

'ಎಮಲೆಯು ಯವನನನ್ನಾವ ದಿನ ವಧೆಮಾಡಿ ತನ್ನ ಮೈಧವ್ಯದ ಪ್ರತಿಶೋಧೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದಳೋ ಅಂದಿನಾರಭ್ಯ ನಾನು ಮಗಳನ್ನೂ ದೌಹಿತ್ರಿಯನ್ನೂ ಸಂಗಡ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಯವನನ ಭಯದಿಂದ ಅಜ್ಞಾತವಾಸದಲ್ಲಿ ನಾನಾ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಭ್ರಮಣಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆನು. ಅಂದಿನ ಮೊದಲೊಂದು ತಿಲೋತ್ತಮೆಗೆ ರೋಗಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ರೋಗವಾವ ಕಾರಣದಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತೋ ಅದನ್ನು ನೀನು ಜೆನ್ನಾಗಿ ಬಲ್ಲೆ.'

ಜಗತ್ತಿಂಹನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಭರ್ಜಿಯನ್ನಿಟ್ಟು ಇರಿದಂತಾಯಿತು.

"ತದಾರಭ್ಯ ಅವಳನ್ನು ಅನೇಕ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬಹು ವಿಧವಾಗಿ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದೆನು. ನಾನು ಯೌವ್ಯನಾವಧಿ ನಿರ್ದಾನ ಮುಂತಾದ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಸಾಂಗವಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದವನು ; ಅನೇಕ ರೋಗಗಳಿಗೆ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದವನು ; ಇತರರಿಗೆ ತಿಳಿಯದ ಔಷಧಗಳನ್ನು ಬಲ್ಲ

ವನು ; ಆದರೆ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ನಾಟಿರುವ ವ್ಯಸನಜನಿತವಾದ ರೋಗಕ್ಕೆ ಮೈದ್ಯ ನಾವ ಪ್ರತೀಕಾರವನ್ನೂ ಮಾಡನು ; ಈ ಸ್ಥಳವು ನಿರ್ಜನವಾಗಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡು ಆ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಒತ್ತಟ್ಟು ಆರೇಳು ದಿನಗಳಿಂದ ವಾಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ದೈವ ಯೋಗದಿಂದ ನೀನಿಲ್ಲಿಗೆ ಒಂದುದನ್ನು ನೋಡಿ, ನಿನ್ನ ಕುದುರೆಯ ಲಗಾಮಿಗೆ ಆ ಕಾಗದವನ್ನು ಕಟ್ಟಿದೆನು. ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ನನಗಿದ್ದ ಇಷ್ಟವೇನೆಂದರೆ, ತಿಲೋತ್ತಮೆಯನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲಸಾಧ್ಯವಾದರೆ ಅಂತ್ಯಕಾಲದಲ್ಲೊಮ್ಮೆ ನಿನ್ನ ದರುಶನವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ಅವಳ ಅಂತಃಕರಣವನ್ನು ತೃಪ್ತಿಗೊಳಿಸಬೇಕೆಂದಿದ್ದೆನು. ಆದುದರಿಂದ ನೀನಿಲ್ಲಿಗೆ ಬರಬೇಕೆಂದು ಬರೆದನು. ಬರೆದಾಗವಳ ಆರೋಗ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿರಾಶನಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಎರಡು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ರೋಗವು ಉಪಶಮನವಾಗದಿದ್ದರೆ ಚರಮ ಕಾಲವು ಉಪಸ್ಥಿತವಾಗುವುದೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದೆನಾಗಿ ಎರಡು ದಿನಗಳ ಬಳಿಕ ಕಾಗದವನ್ನೋದಬೇಕೆಂದು ಬರೆದಿದ್ದೆನು. ನಾನು ಮೊದಲು ಯೋಚಿಸಿದಂತೆ ಮರಣಕಾಲವು ಸಂಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿದೆ. ತಿಲೋತ್ತಮೆಯ ಪ್ರಾಣದ ಆಶೆಯು ಹೆಚ್ಚೇನೂ ಉಳಿದಿಲ್ಲ. ಜೀವನ ದೀಪವು ನಿರ್ವಾಣೋನ್ಮುಖವಾಗಿದೆ.”

ಹೀಗೆಂದು ಹೇಳಿ ಅಭಿರಾಮಸ್ವಾಮಿಯು ರೋದನ ಮಾಡತೊಡಗಿದನು. ಜಗತ್ತಿಂಹನೂ ರೋದನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು.

ಸ್ವಾಮಿಯು ಪುನಃ ಹೇಳತೊಡಗಿದನು :— “ನೀನು ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯೆದುರಿಗೆ ಹೋಗಕೂಡದು. ಅವಳಾ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲಾಸಾ ಧಿಕ್ಯವುಂಟಾಗಿ ಅವಳದನ್ನು ಸಹಿಸಲಾರದೆಹೋದರೆ ಮಾಡುವದೇನು ? ಮೊದಲು ಹೋಗಿ ನಾನವಳಿಗೆ ನೀನು ಬಂದಿರುವುದಾಗಿ ಹೇಳುವೆನು. ನೀನು ಬರುವ ಸಂಭವವುಂಟೆಂತಲೂ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ ; ಈಗ ಹೋಗಿ ನೀನು ಬಂದಿರುವ ಸಮಾಚಾರವನ್ನವಳಿಗೆ ತಿಳಿಸುವೆನು ; ಬಳಿಕ ನೀನು ಹೋಗಿ ನೋಡು” ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಪರಮ ಹಂಸನು ಅರಮನೆಯ ಅಂತಃಪುರದೊಳಗೆ ಹೋದವನು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬಂದು ರಾಜಕುಮಾರನಿಗೆ ಬರಬಹುದೆಂದು ಹೇಳಿದನು.

ರಾಜಕುಮಾರನು ಪರಮಹಂಸನ ಸಂಗಡ ಅಂತಃಪುರಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಹೋದನು. ಒಳಗಡೆ ಪೂರಾ ಬಿದ್ದುಹೋಗಿದ್ದೊಂದು ಕೊಟಡಿ, ಆ ಕೊಟಡಿಯಲ್ಲೊತ್ತಟ್ಟು ಜೀರ್ಣವಾದೊಂದು ಮುರಿದ ಮಂಚ ; ಅದರ ಮೇಲೆ ವ್ಯಾಧಿಯಿಂದ ಕೃಶಕಾದ ಅನತಿವಿಲುಪ್ತ ರೂಪರಾಶಿಯನುಳ್ಳ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ಮಲಗಿದ್ದುದನ್ನು ನೋಡಿದನು. ಆಗಲೂ ಪೂರ್ವಲಾವಣ್ಯದ ಮೃದುಕತರವಾದ ಪ್ರಭೆಯು ಪರಿವೇಷ್ಟಿತವಾಗಿದ್ದಳು, —ನಿರ್ವಾಣೋನ್ಮುಖ ಪುಭಾತದ ತಾರೆಯಂತೆ ಮನವ ಮೋಹಗೊಳಿಸುವಂತಿದ್ದಳು. ಪಾರ್ಶ್ವದಲ್ಲೊಬ್ಬ ವಿತಂತುವು ಕುಳಿತು ಕೈಯಿಂದ ಮೆಲ್ಲನೆ ಜೀವುತಲಿದ್ದಳು. ಅವಳು ನಿರಾಭರಣೆಯಾಗಿಯೂ ಮಲಿನವಸನ ಧಾರಿಣಿಯಾಗಿಯೂ ದೀನ ವಿತಂತುವಾಗಿಯೂ ಇದ್ದಳು. ರಾಜಕುಮಾರನು ಮೊದ

ಲವಳ ಗುರುತನ್ನು ಹಿಡಿಯಲಾರದೆ ಹೋದನು. ಗುರುತಾದೀತು ಹೇಗೆ? ಸ್ಥಿರಯೌವನೆಯಾಗಿದ್ದವಳು ಈಗ ಪ್ರಾಚೀನೆಯಾಗಿದ್ದಾಳೆ.

ರಾಜಕುಮಾರನು ಬಂದು ತಿಲೋತ್ತಮೆಯ ಶಯ್ಯಾಸಾರ್ಥ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿಂತನು. ಆಗವಳ ಕಣ್ಣುಗಳು ಮುಚ್ಚಿ ದ್ದುವು. ಅಭಿರಾಮಸ್ವಾಮಿಯು, 'ತಿಲೋತ್ತಮೆ! ರಾಜಕುಮಾರ ಜಗತ್ತಿಂಹನು ಬಂದಿದ್ದಾನೆ' ಎಂದು ಕೂಗಿ ಹೇಳಿದನು.

ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ತೆರೆದು ಜಗತ್ತಿಂಹನನ್ನು ಕಣ್ಣಿರಿಸಿ ನೋಡಿದಳು. ಆ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ತಿರಸ್ಕರಣಾಭಿಲಾಷೆಯ ಚಿಹ್ನೆ ಲೇಶವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ದೃಷ್ಟಿಸಿ ನೋಡಿ ಕೂಡಲೇ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ತಗ್ಗಿಸಿದಳು. ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಅವಳ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಅನರ್ಗಲವಾಗಿ ಅಶ್ರುಧಾರೆಯು ಸುರಿಯಲಾರಂಭವಾಯಿತು. ರಾಜಕುಮಾರನು ತಾಳಲಾರದೆ ಹೋದನು ; ಲಜ್ಜೆಯು ದೂರವಾಯಿತು. ಆಗವನು ತಿಲೋತ್ತಮೆಯ ಪದಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ನೀರವವಾಗಿ ನಯನಾಸಾರದಿಂದ* ಅವಳ ದೇಹ ಲತೆಯನ್ನು ತೊಯಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದನೆಯ ಪರಿಚ್ಛೇದ

ಸಫಲಿ ನಿಷ್ಫಲ ಸ್ವಪ್ನಂ

ತಂ ದೆಯಿಲ್ಲದ ಅನಾಥಿಯು ರುಗ್ನ ಶಯ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದ್ದಾಳೆ! ಜಗತ್ತಿಂಹನು ಅವಳ ಸಾರ್ಥ್ಯದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದಾನೆ!! ಹಗಲು ಕಳೆಯಿತು. ರಾತ್ರಿಯಾಯಿತು. ಪುನಃ ಹಗಲು ಬಂದು ಹೋಯಿತು. ಪುನಃ ರಾತ್ರಿಯು ಬಂದಿತು. ರಜಪೂತ ಕುಲಕ್ಕೆ ತಿಲಕಾಯಮಾನನಾದವನು ಅವಳ ಮುರಿದಿದ್ದ ಮಂಚದ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಶುಶ್ರೂಷೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ!!! ದೀನಳಾದಾ ವಿಧವೆಯು ಶಬ್ದವಿಹೀನಳಾಗಿ ಶುಶ್ರೂಷೆಯ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಸಹಾಯವನ್ನೆಡಬಿಡದೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ರೋಗದಿಂದ ಕೃಶಳಾದಾ ದುಃಖಿನಿಯು ತನ್ನನ್ನು ನೋಡುವಳೆ? ಅವಳ ಶಿತರನಿಪೀಡಿತವಾದ ಪದ್ಮಮುಖದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಕಾಲದಾ ಮಂದಹಾಸವು ತೋರ್ಪಡುವುದೆ? ಎಂಬೀ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಯಿಂದ ತದೇಕಾಯತ್ತನಾಗಿ ಅವಳ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದಾನೆ.

ತಿಬಿರವೆಲ್ಲಿ? ಸೈನ್ಯವೆಲ್ಲಿ? ತಿಬಿರವು ಭಂಗವಾಗಿ ಸೈನ್ಯವು ಪಾಟ್ಲಾನಗರಕ್ಕೆ ಹೊರಟುಹೋಯಿತು! ಅನುಚರರೆಲ್ಲರೂ ಎಲ್ಲಿ? ದಾರುಕೇಶ್ವರ ತೀರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಭುವಿನ ಆಗಮನವನ್ನೆ ದುರು ನೋಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ!! ಪ್ರಭುವೆಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ? ಪುಬಲವಾದ ಆತಪವಿಶೋಷಿತ ಸುಕುಮಾರ ಕುಸುಮಕಲಿಕೆಯನ್ನು ನಯನವಾರಿಯಿಂದ ಸೇಚನೆಮಾಡುತ್ತ ಪುನರುತ್ಪುಲ್ಲ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ವ್ಯಸ್ತನಾಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದಾನೆ!!!

* ನಯನಾಸಾರದಿಂದ = ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಹೊರಟು ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದ ಪ್ರವಾಹದಿಂದ.

ಕುಸುಮಕಲಿಕೆಯು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಪುನರುತ್ಪುಲ್ಲವಾಗತ ಬಂದಿತು. ಇಹ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಮನ್ಮಥನು ಪುಧಾನ್ವೈದ್ರಜಾಲಕನು! ವ್ಯಾಧಿಯ ಪುತೀಕಾರಕ್ಕೆ ಪುಧಾನ ಔಷಧವು ಪ್ರಣಯವು! ಹಾಗಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಹೃದಯದ ವ್ಯಾಧಿಯನ್ನಾರು ಉಪಶಮನ ಮಾಡಬಲ್ಲರು ?

ನಿರ್ಯಾಣೋನ್ಮುಖವಾದ ದೀಪವು ಬಿಂದು ಬಿಂದುವಾಗಿ ಬೀಳುವ ತೈಲ ದಿಂದ ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ನಗುತ ನಗುತ ಹೇಗೆಳುವುದೋ, ಗ್ರೀಷ್ಮಕಾಲದ ಶುಷ್ಕ ವಲ್ಲರಿಯು ಆಸಾಧಮಾಸದ ನವವಾರಿಸೇಚನೆಯಿಂದ ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ಪುನಃ ಹೇಗೆ ಏಕಸಿತವಾಗುವುದೋ ಹಾಗೆ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ಜಗತ್ತಿಂಹನನ್ನು ಹೊಂದಿ ದಿನೇ ದಿನೇ ಪುನರುಜ್ಜೀವಿತೆಯಾಗುತ್ತಾ ಬಂದಳು.

ಕ್ರಮವಾಗಿ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ನಿರಾಮಯೆಯಾಗಿ* ಮಂಚದಮೇಲೆದ್ದು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಲು ಸಮರ್ಥೆಯಾದಳು. ವಿಮಲೆಯು ಇಲ್ಲದಾಗವಳು ಜಗತ್ತಿಂಹನ ಹತ್ತಿರ ಹತ್ತಿರ ಕುಳಿತು ಕಳೆದುಹೋದ ದಿನಗಳ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ಹೇಳುವಳು. ತಾನು ಮನಸಾ ಮಾಡಿದ ಅನೇಕ ಅಪರಾಧಗಳನ್ನೊಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವಳು. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅನ್ಯಾಯವಾದ ಅನೇಕ ಆಶೆಗಳು ಹುಟ್ಟಿ ಅಲ್ಲೇ ವಿಲೀನವಾದುದನೆಲ್ಲಾ ಹೇಳುವಳು. ಜಾಗ್ರತಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿಯೂ ನಿದ್ರಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಕಂಡ ಮನೋ ಮೋಹನ ಸ್ವಪ್ನಗಳನ್ನು ಹೇಳುವಳು. ರುಗ್ಮಶಯ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಅಚೇತನಳಾಗಿ ಮಲ ಗಿದ್ದಾಗ ಕಂಡಿದ್ದೊಂದು ಸ್ವಪ್ನವನ್ನು ವಿವರಿಸಿ ಹೇಳಿದಳು :—

ಹೊಸ ವಸಂತದ ಸೊಬಗಿನಿಂದ ಕಂಗೆಳಿಸುತ್ತಿದ್ದೊಂದು ಸಣ್ಣ ಬೆಟ್ಟದ ಮೇಲೆ ತಾನು ಜಗತ್ತಿಂಹನ ಸಂಗಡ ಪುಷ್ಪಕ್ರೀಡೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಹಾಗೂ, ಪುಷ್ಪಚಯನಮಾಡಿ ಸ್ತೂಪಾಕಾರವಾಗಿ ರಾಶಿಮಾಡಿ ಮಾಲೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ತಾನೊಂದು ಮಾಲೆಯನ್ನು ಕಂಠದಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿಕೊಂಡು ಮತ್ತೊಂದು ಮಾಲೆಯನ್ನು ಜಗತ್ತಿಂಹನ ಕಂಠದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿದಹಾಗೂ, ಜಗತ್ತಿಂಹನ ಕಟಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಅಸಿಸ್ಪರ್ಶದಿಂದ ವನಿಗೆ ಹಾಕಿದ್ದ ಮಾಲೆಯು ಹರಿದುಹೋದಹಾಗೂ, ಆಗವಳು ಹಾರಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ಚರಣಕ್ಕೆ ಸಂಕೋಲೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಹಾಕುವೆನೆಂದು ಹೇಳಿ ಕುಸುಮ ಗಳಿಂದೊಂದು ಸಂಕೋಲೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದಹಾಗೂ, ಅದನ್ನವನ ಕಾಲಿಗೆ ತೊಡಿಸಿ ಲೆತ್ತಿಸಲು ಜಗತ್ತಿಂಹನು ಸರಿದುಹೋದಹಾಗೂ, ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ಅವನ ಬೆನ್ನಟ್ಟಿ ಓಡಿದಹಾಗೂ, ಜಗತ್ತಿಂಹನು ವೇಗದಿಂದ ಪರ್ವತವನ್ನಿಳಿದೋಡುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗೂ, ದಾರಿಯಲ್ಲೊಂದು ಸಣ್ಣ ಕಾಲ್ತೆಯು ಸಿಕ್ಕಿ ಜಗತ್ತಿಂಹನದನ್ನು ದಾಟಿ ಹೊರಟುಹೋದಹಾಗೂ, ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ಹೆಂಗಸಾದುದರಿಂದದನ್ನು ದಾಟಿ ಲಾರದೆ ಕಾಲ್ತೆಯು ಅಗಲವಿಲ್ಲದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ದಾಟಬೇಕೆಂದು ಅದರ ದಡವನ್ನನು ಸರಿಸಿ ಕೆಳಕಡೆಗೆ ಹೋದಹಾಗೂ, ಹೋದಹಾಗೆಲ್ಲಾ ಕಾಲ್ತೆಯು ದೊಡ್ಡದಾಗುತ್ತ

* ನಿರಾಮಯೆಯಾಗಿ = ರೋಗರಹಿತಳಾಗಿ.

ಬಂದು ಕಡೆಗೊಂದು ದೊಡ್ಡ ನದಿಯಾಗಿ ಕಂಡಹಾಗೂ, ಜಗತ್ತಿಂಹನು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣದೆಹೋದಹಾಗೂ, ನಾನು ನಿಂತಿದ್ದೆಡೆ ಎತ್ತರವಾಗಿ ಜಾರಿಕೆಯಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ದಡವು ಜರಿದು ಬಿದ್ದುಹೋದಹಾಗೂ, ಕೆಳಗಡೆ ಹೋದಹಾಗೆಲ್ಲಾ ನದಿಯಲ್ಲಿ ನೀರಿನ ಸುಳಿಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಕಂಡುಬಂದುದರಿಂದ ಮುಂದುಹೋಗಲು ಧೈರ್ಯಸಾಲದೆ ಪರ್ವತದಮೇಲೆ ಹತ್ತಿಹೋದಹಾಗೂ, ಮಾರ್ಗವು ಜಾರಿಕೆಯಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಜಾಗ್ರತೆಯಾಗಿ ಹೋಗುವುದಕ್ಕಾಗದೆ ಉಚ್ಚಸ್ವರದಿಂದ ಆಳುವುದಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿದಹಾಗೂ, ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆ ಯಮನಂತಿದ್ದ ಕತಲೂ ಖಾನನು ಪುನಃ ಜೀವಿತನಾಗಿ ಬಂದವಳ ಮಾರ್ಗವನ್ನಡ್ಡಿಮಾಡಿದಹಾಗೂ, ಕಂಠ ದಲ್ಲಿದ್ದ ಹೂಮಾಲೆಯು ಭಾರವಾಗಿ ಲೋಹಶೃಂಖಲದಂತಾದಹಾಗೂ, ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ಕುಸುಮ ಸಂಕೋಲೆಯು ಕಾಲಿನಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಲೋಹವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದಹಾಗೂ, ಆಗ ತನ್ನ ದೇಹವು ಸ್ತಂಭಿತವಾದುದನ್ನು ಕಂಡು ಕತಲೂಖಾನನು ತನ್ನ ಕೇಶವಾಶವನ್ನು ಹಿಡಿದು ತಿರುಗಿಸಿ ನದಿಯ ತರಂಗ ಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ ಬಿಸುಟು ಬಿಟ್ಟಹಾಗೂ—ತಾನು ಕಂಡಾ ಕನಸನ್ನು ವಿವರಿಸಿ ಹೇಳಿದಳು.

ಸ್ವಪ್ನವು ಹೀಗಾಯಿತೆಂದು ಹೇಳಿ ಕಣ್ಣೀರನ್ನು ಸುರಿಸುತ್ತ, 'ಯುವರಾಜ! ಕನಸೆನ್ನ ಪಾಲಿಗೆ ಕನಸಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ನಿನಗೆ ಸಲುವಾಗಿ ನಾನಾ ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿದ ಕುಸುಮ ಸಂಕೋಲೆಯು ನಿನ್ನ ಚರಣಗಳಿಗೆ ಲೋಹಸಂಕೋಲೆಗಳಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದುವು. ನಿನ್ನ ಕಂಠಕ್ಕೆ ಹಾಕಿದ್ದ ಕುಸುಮಮಾಲೆಯು ನಿನ್ನಾ ಕತ್ತಿಯಿಂದ ಭಗ್ನವಾಯಿತು' ಎಂದಳು.

ಯುವರಾಜನು ನಕ್ಕು ಕಟಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಕತ್ತಿಯನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯ ಪಾದತಲದಲ್ಲಿಟ್ಟು, 'ತಿಲೋತ್ತಮೆ! ಈಗ ನೋಡು, ನಿನ್ನೆದುರಿಗೆ ಅಸಿತೂಸ್ಯನಾಗಿದ್ದೀನೆ, ಪುನಃ ಒತ್ತಡವೆ ಮಾಲೆಯನ್ನು ಹಾಕಿ ನೋಡು, ನಿನ್ನ ಸಮಕ್ಷಮದಲ್ಲಾ ಕತ್ತಿಯನ್ನೆರಡು ತುಂಡಾಗಿ ಮುರಿದುಹಾಕುವೆನು' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ನಿರುತ್ತರಳಾಗಿದ್ದಳು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಯುವರಾಜನು ಪುನಃ, 'ತಿಲೋತ್ತಮೆ! ನಾನಿದನ್ನು ನಮ್ಮ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ರಹಸ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳುವ ಮಾತೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಡ' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ಲಜ್ಜೆಯಿಂದ ಅಧೋಮುಖಿಯಾದಳು.

ಅಂದು ಪ್ರದೋಷಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಭಿರಾಮಸ್ವಾಮಿಯು ಬೇರೆ ಕೊಟ್ಟಿಡಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಭಾಗವತ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದನು. ರಾಜಪುತ್ರನಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಸವಿನಯಭಾವದಿಂದ ಅಭಿರಾಮಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಕುರಿತು, 'ಮಹಾಶಯರೆ! ನನ್ನದೊಂದು ವಿಜ್ಞಾಪನೆ:— ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ಈಗ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡಲು ಶಕ್ತಿಯಾಗಿದ್ದಾಳೆ; ಆತವವ, ನೀವೀ ಭಗವಾಂಸುಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಕಷ್ಟ ಪಡುವುದರಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ. ನಾಳೆ ಪ್ರಯಾಣಕ್ಕೆ ಶುಭದಿನವಾಗಿದ್ದರೆ

ಅವಳನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗೋಣ; ಹಾಗೂ ತಮಗೆ ಅನಭಿಮತವಾಗಿದ್ದರೆ, ಅಂಬರವಂಶಕ್ಕೆ ತಮ್ಮ ದೌಹಿತ್ರಿಯನ್ನು ಸಂಪ್ರದಾನಮಾಡಿ ನನ್ನನ್ನು ಕೃತಾರ್ಥನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕು' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಅಭಿರಾಮಸ್ವಾಮಿಯು ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಹಾಕಿಬಿಟ್ಟು, ರಾಜಪುತ್ರನನ್ನು ಗಾಢಾಲಿಂಗನೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡನು.

ರಾಜಪುತ್ರನು ಸ್ವಾಮಿಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋದಾಗ ಅವನ ಭಾವವನ್ನರಿತು ವಿಮಲೆಯೂ ಆಶ್ಚರ್ಯಿಯೂ ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ಅವನ ಹಿಂದೆ ಬಂದು ಹೊರಗೆ ಮರೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಒಳಗೆ ನಡೆದುದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕೇಳಿ, ಬಳಿಕ ರಾಜಕುಮಾರನು ಹೊರಗೆ ಬರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಒತ್ತಟ್ಟಿಬಿಟ್ಟು ರೆಯಾಗಿದ್ದು ಏನನ್ನೂ ಅರಿಯದವರಂತಿದ್ದು ಬಿಟ್ಟರು. ವಿಮಲೆಯು ಉಲ್ಲಾಸದಿಂದ ನಗುತ್ತ ಆಶ್ಚರ್ಯಿಯನ್ನು ಹೊಡಿಯುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆಶ್ಚರ್ಯಿಯು ಪೆಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಂಡು ವಿಮಲೆಗೆ ಸ್ವತೃಗೀತ ಪಾಠಗಳಲ್ಲಿ ಪರೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ರಾಜಕುಮಾರನವರನ್ನು ಓರೆಗೆಣ್ಣಿನಿಂದ ನೋಡಿ ಅವರಿಗೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳದಹಾಗೆ ಓರೆಗೊಂಡು ಹೊರಟುಹೋದನು.

ಇಪ್ಪತ್ತೆರಡನೆಯ ಪರಿಚ್ಛೇದ

ಸಮಾಪ್ತಿ

ಹೂವು ಅರಳಿತು. ಅಭಿರಾಮಸ್ವಾಮಿಯು ಎಲ್ಲರೊಡನೆ ಮಂದಾರಣ ದುರ್ಗಕ್ಕೆ ಪುರ್ಯಾಣವಾಗಿ ಬಂದು ಮಹಾಸಮಾರೋಹದಿಂದ ಶುಭಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ ದೌಹಿತ್ರಿಯನ್ನು ಜಗತ್ತಿಂಹನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಪಾಣಿಗೃಹೀತೆಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದನು. ಉತ್ಸವಾವಲೋಕನಕ್ಕೆ ಸಲುವಾಗಿ ಜಗತ್ತಿಂಹನು ತನ್ನ ಸಹಚರವರ್ಗದವರನ್ನು ಜಹನ್ನಾಬಾದಿನಿಂದ ಕರೆಯಿಸಿದನು. ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ತಂದೆಯ ಬಂಧುವರ್ಗದವರಿಗೂ ಲಗ್ನಪತ್ರಿಕೆಗಳು ಹೋಗಿ ಅವರೂ ಈ ಶುಭಮುಹೂರ್ತಕ್ಕೆ ಬಂದು ಆನಂದಭರಿತರಾದರು.

ಆಯುಷ್ಯವ್ಯಾಪ್ತಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಜಗತ್ತಿಂಹನವಳಿಗೂ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ಕಳುಹಿದ್ದನು. ಆಯುಷ್ಯವು ತನ್ನ ಕಿಶೋರ ವಯಸ್ಕರಾದ ಸಹೋದರರು ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ಪೌರವರ್ಗದಿಂದೊಡಗೂಡಿ ಪರಮಹರುಷದಿಂದ ಬಂದಿದ್ದಳು.

ಆಯುಷ್ಯವು ಯವನಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ತಿಲೋತ್ತಮೆ ಜಗತ್ತಿಂಹ ಇವರ ಅಧಿಕ ಸ್ನೇಹವಶದಿಂದವಳೂ ಎಲ್ಲಾ ಬಂಧುಗಳಂತೆ ಅಂತಃಪುರವಾಸಿನಿಯಾಗಿದ್ದಳು. ಆಯುಷ್ಯವು ಸಂತಪಿಸುತ್ತಲಿದ್ದ ಹೃದಯವುಳ್ಳವಳಾಗಿ ವಿವಾಹೋತ್ಸವದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲಾಸದಿಂದಿರಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಪಾಠಕನುಹಾಶಯರು ತಿಳಿದಿರುವರಲ್ಲವೆ? ಹಾಗಲ್ಲ. ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಅವಳು ಉಲ್ಲಾಸಹೀನಳಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವಳ ಹರ್ಷ

ಪುಫುಲ್ಲ ಹೃತ್ಕಮಲದಿಂದ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಸಂತೋಷಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಶರತ್ಕಾಲದ ಪುಸ್ಪುಟಿತ ಸರಸೀರುಹದ ಮಂದಾಂದೋಳನದಂತೆ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿರುವ ಅವಳಾ ಮೃದುಮಧುರವಾದ ಮಂದಹಾಸದಿಂದ ಸಕಲ ಪದಾರ್ಥಗಳಿಗೂ ವಿಶೇಷ ಕಾಂತಿ ಯನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಯುವರಾಜನ ವಿವಾಹಕಾರ್ಯವೆಲ್ಲಾ ಅರ್ಧರಾತ್ರಿಗೆ ಸಾಂಗವಾಗಿ ಬೆಳೆಯಿತು. ಅಯುಷೆಯು ತನ್ನ ಸಹಚರರೊಡನೆ ಸ್ವಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕುರಿತು ಹೊರಟು ಹೋಗುವ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ವಿಮಲೆಯ ಬಳಿ ಹೋಗಿ ಮಂದಹಾಸಯುಕ್ತಿಯಾಗಿ ಅವಳಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಬೇಡಿದಳು. ವಿಮಲೆಯು ಆವ ಸಂಗತಿಯನ್ನೂ ಅರಿತಿರಲಿಲ್ಲ ವಾದುದರಿಂದ ಹರ್ಷವುಳ್ಳವಳಾಗಿ, 'ಷಹಚಾದೆ! ನಿನ್ನ ಶುಭಲಗ್ನಕ್ಕೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಕರೆಯದಿರಬೇಡ, ಚ್ಚ್ಚಾಪಕವಿರಲಿ' ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು.

ಅಯುಷೆಯು ವಿಮಲೆಯ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ಬಳಿಕ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯನ್ನು ಸಂಗಡ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಸೌಂದರ್ಯ ನಿಭೃತವಾದೊಂದು ಕೊಟಡಿಗೆ ಬಂದಳು. ಅಲ್ಲಿ ಅವಳ ಕೈಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು, 'ಭಗಿನಿ! ನಾನು ಹೊರಟು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ನೀನು ಅಕ್ಷಯಸುಖದಿಂದಿರಬೇಕೆಂದು ನನ್ನ ಕಾಯಮನೋ ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ಹರಸಿ ಹೊರಟುಹೋಗುತ್ತೇನೆ' ಎಂದಳು.

ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು, 'ಮತ್ತೆಷ್ಟು ದಿನದಲ್ಲ ನಿನ್ನನ್ನು ಪುನಃ ನೋಡುವೆನು?' ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು.

ಅಯುಷೆಯು, 'ನೋಡುವ ಭರವಸೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಹೇಳಲಿ?' ಎಂದಳು.

ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ಅತ್ಯಂತ ವಿಷಣ್ಣೆಯಾದಳು. ಇಬ್ಬರೂ ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು ಮಾನವಾಗಿದ್ದರು. ಅನಂತರ ಅಯುಷೆಯು, 'ನೋಡಿದರೂ, ನೋಡದಿದ್ದರೂ ನೀನು ಅಯುಷೆಯನ್ನು ಮರೆಯಬೇಡ' ಎಂದಳು.

ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ನಕ್ಕು, 'ಅಯುಷೆಯನ್ನು ಮರೆತರೆ ಯುವರಾಜರು ನನ್ನ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡರು' ಎಂದಳು.

ಅಯುಷೆಯು ಗಾಂಭೀರ್ಯಸಹಕಾರದಿಂದ, 'ನಾನಾ ಮಾತಿನಿಂದ ಸಂತುಷ್ಟಳಾಗೆನು ; ನೀನೆನ್ನ ವಿಚಾರವನ್ನು ಕುರಿತು ಆವಾಗಲೂ ಯುವರಾಜರಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಕೂಡದು ; ಹಾಗೆ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ನೀನೆನಗೆ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು' ಎಂದಳು.

ಅಯುಷೆಯು ತಾನು ಜಗತ್ತಿನೊಳಗೆ ಸಲುವಾಗೀ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸುಖ ಕೈಲಾ ಜಲಾಂಜಲಿಯನ್ನು ಮಾಡಿರುವುದು ಜಗತ್ತಿನೊಳನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಶೂಲ ವಾಗಿ ನೆಟ್ಟಿದೆಯೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದಳಲ್ಲದೆ, ತನ್ನ ಪ್ರಸ್ತಾಪವನ್ನೆತ್ತಿದ ಮಾತ್ರದಿಂದವ ನಿಗೆ ಅನುತಾಪವುಂಟಾಗುವುದೆಂದು ಜೆನ್ನಾಗಿ ಬಲ್ಲವಳಾಗಿದ್ದಳು.

ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ಅವಳಿಷ್ಟದಂತಾಗಲೆಂದೊಪ್ಪಿಕೊಂಡಳು. ಅಯುಷೆಯು

ವುನಃ, 'ಮರೆಯದಿರು ನನ್ನ ಸ್ಮರಣಾರ್ಥವಾಗಿ ಕುರುಹುಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತೇನೆ, ಅವುಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿರಬೇಡ' ಎಂದು ಹೇಳಿ, ತನ್ನ ದಾಸಿಗೆ ಅಪ್ಪಣೆಮಾಡಿದಳು. ದಾಸಿಯು ಅಪ್ಪಣೆಯಪ್ರಕಾರ ದಂತಖಚಿತವಾದೊಂದು ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯಿಂದ ಅನೇಕ ರತ್ನಾಲಂಕಾರಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ತಂದುಕೊಟ್ಟಳು. ಅಯುಷೆಯು ದಾಸಿಯನ್ನು ಹೊರಗೆ ಕಳುಹಿಸಿ ಆನೋಘವಾದಾ ಆಭರಣಗಳನೆಲ್ಲಾ ತಿಲೋತ್ತಮೆಗೆ ಸ್ವಹಸ್ತದಿಂದ ತೊಡಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದಳು.

ತಿಲೋತ್ತಮೆಯೂ ಬಹು ಸಂಪತ್ತುಳ್ಳ ಜಹಗೀರದಾರನ ಮಗಳಾಗಿದ್ದರೂ ಆ ಅಲಂಕಾರಗಳ ರಾಶಿಯ ಅದ್ಭುತ ಶಿಲ್ಪಿರಚನೆಯನ್ನೂ, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಖಚಿತವಾಗಿದ್ದ ಬಹುಮೂಲ್ಯ ವಜ್ರ ಮುಂತಾದ ನವರತ್ನರಾಶಿಯ ಅಸಾಧಾರಣವಾದ ತೀವ್ರ ಕಾಂತಿಯನ್ನೂ ನೋಡಿ ಚಮತ್ಕೃತೆಯಾದಳು. ವಸ್ತುತಃ, ಅಯುಷೆಯು ತನ್ನ ತಂದೆಯು ತನಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದ ಸ್ವಂತ ಆಭರಣಗಳನೆಲ್ಲಾ ಅಳಿಸಿ ತಿಲೋತ್ತಮೆಗೆ ಒಪ್ಪಿಸುವಂತೆ ದುರ್ಲಭವಾದಾ ರತ್ನಾಭರಣಗಳನ್ನು ತಾನೇ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ನಿಂತು ಮಾಡಿಸಿದ್ದಳು. ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ಆ ಆಭರಣಗಳನೆಲ್ಲಾ ಪರಮಾಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ಕೊಂಡಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಅಯುಷೆಯು, 'ಭಗಿನಿ! ಅವುಗಳನ್ನು ಕೊಂಡಾಡಬೇಡ, ಇಂದು ನೀನು ನಿನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಧಾರಣೆಮಾಡಿಕೊಂಡ ರತ್ನದ ಚರಣರೇಣುವಿಗೂ ಅವು ಸಮಾನವಾಗುವು' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತ, ಉಕ್ಕಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಅಶ್ರುಜಲವನ್ನು ಎಣ್ಣೆಯೆಂದು ಕಷ್ಟದಿಂದ ಸಂವರಣಮಾಡಿಕೊಂಡಳೋ, ಅದನ್ನು ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ತಿಳಿಯಲಾರದೆ ಹೋದಳು.

ಅಯುಷೆಯು ತಿಲೋತ್ತಮೆಗೆ ಆಭರಣಗಳನೆಲ್ಲಾ ತೊಡಿಸಿದ ಬಳಿಕ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ಎರಡು ಕೈಗಳನ್ನೂ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಅವಳ ಮುಖವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ದೃಷ್ಟಿಸಿ ನೋಡಿ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ, 'ಸರಳವಾದ ಪ್ರೇಮವನ್ನು ಬೀರುತ್ತಿರುವ ಈ ಮೂರ್ತಿಯ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿ ನನ್ನ ಪ್ರಾಣೇಶ್ವರನೆಂದಿಗೂ ಮನಃಕ್ಲೇಶವನ್ನು ಹೊಂದಲಾರನೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ, ಜಗದೀಶ್ವರನು ಇವಳ ಮೂಲಕವಾದರೂ ಅವನನ್ನು ಚಿರಕಾಲ ಸುಖದಲ್ಲಿಟ್ಟಿರಬೇಕೆಂದು ನನ್ನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ' ಎಂದೆಂದುಕೊಂಡಳು. ಅನಂತರ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯನ್ನು ಕುರಿತು, 'ತಿಲೋತ್ತಮೆ! ನಾನು ಹೊರಟುಹೋಗುತ್ತೇನೆ, ನಿನ್ನ ಸ್ವಾಮಿಯು ಕಾರ್ಯಾಂತರದಲ್ಲಿರಬಹುದು, ಅವನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಪಡೆವುದಕ್ಕೆ ಕಾಲ ವಿಳಂಬವಾಗುವುದು, ಜಗದೀಶ್ವರನು ನಿಮ್ಮಿಗಳನ್ನು ದೀರ್ಘಾಯುಗಳಾಗಿಟ್ಟಿರಲಿ ; ಮತ್ತು, ನನ್ನ—ನಿನ್ನ ಸಾರರತ್ನವನ್ನು ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿಕೊಂಡಿರು' ಎಂದಳು.

"ನನ್ನ" ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅಷ್ಟರೊಳಗದನ್ನು ಸರಿಮಾಡಿಕೊಂಡು, "ನಿನ್ನ

ಸಾರರತ್ನ'ವೆಂದು ಹೇಳುವಾಗ ಅಯುಷೆಗೆ ಕಂಠರೋಧವಾಯಿತು. ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ಆಗ ಅಯುಷೆಯ ನಯನಪಲ್ಲವವು ಚಲಭಾರದಿಂದ ಸ್ತಂಭಿತವಾಗಿ ಕಂಪಿತವಾದುದನ್ನು ನೋಡಿದಳು.

ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ಸಮದುಃಖಿಯಂತೆ, 'ಅಳುತ್ತಿ, ಏಕೆ, ಅಕ್ಕ!' ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು. ಹಾಗೆಂದು ಕೇಳುತ್ತಲೇ ಅಯುಷೆಯ ನಯನವಾರಿ ಸ್ಪ್ರೋತವು ಧಾರೆಧಾರೆಯಾಗಿ ಹೊರಟು ಪುನಃಸಲಾರಂಭವಾಯಿತು !!

ಅಯುಷೆಯು ಕೂಡಲೇ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಸಾವಕಾಶವಾಡದೆ ಬೇಗನೆದ್ದು ಹೋಗಿ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಹೊರಟುಹೋದಳು.

ಅಯುಷೆಯು ಹೋಗಿ ತನ್ನ ಆವಾಸಗೃಹವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದಾಗಿನೂ ಬೆಳಕು ಹರಿದರಲಿಲ್ಲ. ಅಯುಷೆಯು ತನ್ನ ಉಡುಪನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿ ತಣ್ಣೀರು ಬೀಸು ತಿದ್ದೊಂದು ಗವಾಕ್ಕಾದ ಬಳಿ ನಿಂತುಕೊಂಡಳು. ಆಗವಳು ಬದಲಾಯಿಸಿದ ವಸನ ಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಕೋಮಲ ನೀಲವರ್ಣದ ಗಗನಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಯ ಲಕ್ಷ್ಯ ತಾರೆಗಳು ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿದ್ದುವು. ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಮರದೆಲೆಗಳು ತಂಗಾಳಿಯಿಂದ ಚಲಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಶಬ್ದಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುವು. ಅರಮನೆಯ ಮೇಲುಗಡೆ ಪೇಚಕಪ್ಪಿಯು ಮೃದು ಗಂಭೀರ ನಿನಾದವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಅರಮನೆಯ ದುರಿಗೆ ವ್ರಾಕಾರದ ತಲಹದಿಯಲ್ಲಿ ಅಯುಷೆಯು ನಿಂತಿದ್ದ ಕೊಟಡಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ, ಕೆಳಗಡೆ ಜಲಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿದ್ದ ಕಂದಕವು ನಿಶ್ಯಬ್ದವಾದ ಆಕಾಶಪಟದ ಪ್ರತಿಬಿಂಬವನ್ನು ಧಾರಣೆಮಾಡಿದ್ದಿತು.

ಅಯುಷೆಯು ವಾತಾಯನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಬಹಳಹೊತ್ತು ಚಿಂತೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದಳು. ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿದೊಂದುಂಗುರವನ್ನು ತೆಗೆದು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಳು. ಉಂಗುರವು ಗರಳಾಧಾರವಾಗಿದ್ದಿತು. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೊತ್ತಡವೆ, 'ಈ ವಿಷವನ್ನು ಪಾನಮಾಡಿದ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಪಿಸಾಸೆಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ನಿವಾರಣೆಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲೆನು' ಎಂದುಕೊಂಡು, ಪುನಃ, 'ಅಂತಹ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಸಲುವಾಗಿಯೆ ವಿಧಾತನೆನ್ನನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು? ನಾನೀ ಕಷ್ಟವನ್ನು ಸಹಿಸಲಾರದೆ ಹೋದರೆ ನಾರಿಯ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದುದು ವ್ಯರ್ಥ, ಜಗತ್ತಿಂಹನು ಕೇಳಿದರೆ ಏನೆಂದು ಹೇಳುವನು!' ಎಂದೆಂದುಕೊಂಡಳು. ಬಳಿಕ ಉಂಗುರವನ್ನು ಪುನಃ ಬೆರಳಿಗೆ ತೊಡಿಸಿಕೊಂಡಳು. ಪುನಃ, 'ಈ ಲೋಭವನ್ನೆದುರಿಸಿ ದೂರಮಾಡುವುದು ಹೆಂಗಸರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲ. ಅಂತಹ ಪ್ರಲೋಭವನ್ನು ದೂರಮಾಡುವುದು ಉಚಿತ' ಎಂದೆಂದುಕೊಂಡು, ಗರಳಾಧಾರವಾಗಿದ್ದಾ ಉಂಗುರವನ್ನು ಪರಿಶುದ್ಧನೀರಿನಲ್ಲಿ ಬಿಸುಟುಬಿಟ್ಟಳು.

— ಸಂಪೂರ್ಣ —

* ಗರಳಾಧಾರ = ವಿಷಕ್ಕಾಧಾರವಾದ; ವಿಷವತುಂಬಿದ್ದ. * ಪರಿಶುದ್ಧ = ಕಂಠಕ,

ಕ್ಷೀರಣ್ಯಸ್ಸಂತು ಗಾವೋ ಭವತು ವಸುಮತೀ ಸರ್ವಸಂಪನ್ನ ಸಸ್ಯಾ |
ಪರ್ಜನ್ಯಃ ಕಾಲವರ್ಷೀ ಸಕಲಜನಮನೋ ನಂದಿನೋ ವಾಂತು ವಾತಾಃ ||
ವೋದಂತಾಂ ಚನ್ಮಭಾಚಃ ಸತತಮಭಿಮತಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಸ್ಸಂತು ಸಂತಃ |
ಶ್ರೀಮಂತಃ ಪಾಂತು ಪೃಥ್ವೀಂ ಪ್ರಶಮಿತರಿಪಸೋ ಧರ್ಮನಿಷ್ಠಾಶ್ಚ
ಭೂಪಾಃ ||

Durgesha Nandini

OR

The Chieftain's Daughter

“The excellence of the works of Bankim Chander, the Bengalee novelist of world-wide fame, has been acknowledged by persons of high literary merit and his works have been translated into many languages, European and Indian. In view both to enrich the Kannada literature and to regale the minds of the reading public, Mr. B. Venkatachar has translated almost all of Bankim Chander's works and has sent us his revised edition of *Durgesha Nandini*. It is a novel based on historical facts and abounds with events of a most chivalrous character. The plot is clever and the sequel happy; and the reader of this excellent work can scarcely fail to perceive its beauty. The object of the author in writing this is evidently to elevate the minds of his readers and to ennoble their thoughts and this has been done successfully. The work is further replete with truisms always worth keeping in view. The hero Jagat Simha and the heroine Tilottame sustain their character excellently well and Vimala plays her part in a splendid manner and avenges her lord in a wonderfully clever way. But Aisha towers above all and is a perfect model of her sex.

“The translator is seen at his best when he exhibits his descriptive faculty and both passion and pang have been depicted in a most lively way. He has earned, and deservedly, a high reputation as a Canarese writer and the diction and style of the work under review are excellent and the copious admixture of Sanskrit lends to it a dignity rarely to be excelled. People of either sex who wish to enlighten their minds should not neglect to read *Durgesha-Nandini*.”

—*The Mysore Times*.

ಬೆಂಗಳೂರು ವೈಸ್ ಪುಸ್ತಕ ಭಂಡಾರ

ಕ್ರ.ಪ್ರಾ. ಬಿಲ್ಡಿಂಗ್ಸ್, ಅವೆನ್ಯೂ ರೋಡ್

ಬೆಂಗಳೂರು ಸಿಟಿ

ನಪುಲ್ಪಿ ದೊರೆಯುವ ಪುಸ್ತಕಗಳು:—

ಬಿ. ವೆಂಕಟಾಚಾರ್ಯ ರಚಿತ

ಆನಂದಮುರ	}	(ಅಚ್ಚಿನಲ್ಲಿ ಇವೆ. ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಬಿಳಿಗೆ ಸಿದ್ಧವಾಗುವವು)	
ಕೋಮನುರು			
ಭಾರತ ಮಹಿಳಾ			
ಬಂಗವಿನೀತ (ಬೆಂಗಳೂರು ಪ್ರೆಸ್ಸಿನಿಂದ ಪ್ರಚುರಿತವಾದುದು)			೧-೮-೦
ದೇವೀಚೌಧುರಾಣಿ	೧-೮-೦
ರಾಜಸಿಂಹ	೧-೧೨-೦

ಬೆಂಗಳೂರು ಪ್ರೆಸ್ಸಿನಿಂದ ಪ್ರಚುರಿತವಾದುವು

ಸೀತಿಸಾರ	(ಶ್ರದ್ಧಮ ಭಾಗ)	೦-೩-೦
..	(ದ್ವಿತೀಯ ಭಾಗ)	೦-೩-೬
..	(ತೃತೀಯ ಭಾಗ)	೦-೬-೦
..	(ಮೂರು ಭಾಗಗಳೂ ಸೇರಿದ್ದು)	೧-೦-೦

ಹೊಳವನದಳ್ಳಿ ಶೇಷಾಚಾರ್ಯ ರಚಿತ

ಶ್ರೀ ಭಗವದ್ಗೀತೆ	೨-೦-೦
----------------	----	----	----	-------

ಪಿ. ಪಿ. ಕೈಲಾಸಂ ರಚಿತ

ಟೊಳ್ಳು ಗಟ್ಟಿ	೦-೪-೦
--------------	----	----	----	-------

ಇತರ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ಕನ್ನಡ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಪಟ್ಟಿಯಿಂದ ತಿಳಿಯಬಹುದು.